

İÇİNDEKİLER

-BİRİNCİ KİTAP

1-ALANYA AĞZINDA KULLANILAN SÖZCÜKLER-1

-İKİNCİ KİTAP

2- ALANYA AĞZINDA KULLANILAN DEYİMLER-69

-ÜÇÜNCÜ KİTAP

3-A-ALANYA AĞZINDA KULLANILAN DUALAR ,
İYİ DİLEK SÖZLERİ.....: 138

4-B-ALANYA AĞZINDA KULLANILAN İNTİZARLAR
(BEDDUA,İLENÇLER):145

5- C- ALANYA AĞZINDA KULLANILAN ATASÖZLERİ -156
ÖZLÜ SÖZLER

6- ALANYA AĞZINDA KULLANILAN SÖZCÜKLER -225
(1 ve 2. sayılara ek)

7- ALANYA BİBLİOGRAFYASI
“YAYIN DİZİNİ” 228

-BİRİNCİ KİTAP

İLK BEŞ SAYFASI BÜRODAKİ BİLGİSAYARDA KAYITLI

----A---

- ABA** :Abla, erkek veya kadının kendisinden yaşça büyük kadınlara hitap şekli.
ABDAL : Dilenci, aklen geri kimse. Bak:DEŞİRİCİ.
ABİLLA : Zengin şehirli kadınlara köylü erkeği veya kadını tarafından söylenen hitap şekli.Dilencilerde kullanır.(Ay abılla! şeklinde söylenir.)
ABLAK :Değirmi, yuvarlak yüz.
AACIK :Azıcık, biraz.Anne, acık ekmek ver. (Aağcık diye uzatılarak söylenir.).
ACIZLANMAK :Aciz olmak.Bıkıp usanmak.”Gelin gaynanasını, o yatalak haliyle yıllarca hiç acızlanmadan baktı”. Kullanılmaktadır.Bk:ACIZ BECİZ OLMAK.
ADANA :Çifte lata, kalas.Bk:Çapa, guline, guzu gıyas, lata.
ADAMAKILLI :İnsaniyetli, hal hatır bilen, gönül alan kimse.(Yaygın kullanılır)
ADİLLİK :Tenha, sessizlik, sakinlik.(Yaygın kullanılır)
AFAKAN-LI :Sinirli, öfkeli kimse.

AĞARDI : Aydınlandı, ısıdı, beyazlandı. Bk.Aardı. (Gün ağardı).

AĞARTI :Sütten yapılan bütün yiyecekler.(Şimdi pek kullanılmıyor).

AĞRI :Yön, taraf, sızı. Bk:aarı (Ordan ağrı,o taraftan o yönden.)

AĞRIK :Göçten önce giden deve ve hayvanlarla taşınan yük, denk (Şimdi yok)

AĞDIRMAK :Bir şeyi yukarı kaldırmak. Yükselme çıkarmak. (Asma ağdırmak.)

AĞI :1-Zehir.2-Derelerin kenarlarında biten beyaz, pembe çiçekli zakkum ağacı. Aksülemen (Beyaz sıçan zehiri).

AĞIZ :İnekler, koyunlar ve davarlar yavruladıktan sonra memeye gelen ve birkaç gün devam eden koyu süt. Şekerle karıştırılarak komşulara ve misafirlere malın doğum yaptığı müjyesi olarak sütü bol olsun inancıyla ikram edilir.

AĞIZLAMAK :Yol gösterme, misafir uğurlamak, misafirle nezaketen gideceği yolda bir müddet beraber yürümek. Onu ağızlamak, geçirivermek.

AĞIZLIK :Bk:Söküntü. Krizmada ilk açılan enine hendek. Sigara takımı.

AĞMAK :Yukarı doğru çıkmak, yükselmek, yokuş yukarı çıkmak.Bk:Yasılmak.

AĞNAMAK :Bk:Künnemek: Tozlu yerlerde hayvanın debelenmesi.

AĞRICAKLI :Hastalıklı, ağrılı, marazlı, ıngırazlı.

AKAR :Gelir, irat. Para getiren.

AKBACIK :Ak pak, bembeyaz.”Bi kar yağdı, her yer akbacık çıktı. Adamın kafası akbacık çıkmış. Kullanılmaktadır.

AKKIN (AKGIN):Ç abuk akan. Suyun aktığı önü açık, meyilli yerdeki akış şekli. Hoşa giden bir yemeğin zevkle yenilip yutulması, boğazdan geçiş şekli. Kokmuş, ezilmiş suyu akmış mal (meyve).”Suyun önünü, akınını alıver. “Suyun akmasına engel olan tarı talaşı alıver. Adamlar eyi, yağlı yemek yapmışlar, akgındı. Yemekler akın mı?: Yemekler iyi mi? Sana verecek akınım kokunum yok: Sana verecek çürük malım yok. Sana verecek evde kalmış kızım yok. “ Bk. AKGINI, KOKGUNU YOK.

AKIM :Beyazım, şekerim anlamında sevgi sözü olarak, genellikle kadınların kendilerinden küçük kızlar ve çocuklar için kullandıkları hitap şekli.”ay akım”da denir.

AKRAN :Eş, emsal, aynı yaşta.

AKRAV : Deve işgencesi. Demirciye özel olarak yaptırılan dikdörtgen şeklinde köşesi sivri çıkıntılı DEVE İŞGENCE AYGITI. Yuların devenin yanaklarına gelen kısmındaki kolana dikilir. Zaptolmayıp huysualanınca batan kısım ters döndürülür ve yular ipi çekilince acı ve ızdırap verdiği için deve durur.Her demirci AKRAV yapmazmı; çünkü devenin intizarından, günahından korkar; kendisine bir kötülük geleceğine inanırmış. (Devenin kutsallığı ve melek olduğu inancı.) Bk.:HAVUT, LÖK, HORKMEN, YÜK GÖTÜREN GOCA DEVE.

ALABACAK :Birisinin aleyhinde lâf getirip, lâf götüren adam. Fakir, çıplak.

ALABANDACI :Bir lâfı büyüten uzatan, paskal atan kimse.

ALÂBIŞ : Bir çeşit karga.

ALABULA :Karışık renkli.

ALACA :1-Alalı kadın yelesi. 2-Yıldırım düşen çam ağacı. Çam (işam) ağacına yıldırım düşünce, düştüğü yerden dibine doğru bitkinin kabuğu ile gövdesinin üst yüzeyinde iki üç parmak genişliğinde düz olmayan bazen gövdeye dolana dolana inen yarık (çizik) yıldırımın düşmesinden alanan ki bu tip çam ağacına ALACA denir.Alanya Şih Uşağı (Gara Muhar) Kışlakçı köyünde duydum 1983. Bk:ALABULA, ALAŞAN, ALACA, MUHAR.

ALAF :Benimsemenden gelişi güzel yapılan iş. (alaflayı verdi, işi rastgele yaptı.)

ALARGA :Geriye çekilmek.Yanaşmak.(Alarga dur : Geride dur, yaklaşma.)

ALAŞAN :Alalı, aklı beyazlı hayvan. Sarışın çilli kimse. Kullanılmaktadır.

ALAŞAPLAK :Alelusul, acele, çabuk, karışık, özen göstermeden yapılan düzensiz iş. Alaşaplak yıkanmak, çimmek. Çamaşırı alaşaplak yıkamak, yemeği ala şaplak yapmak,

bulaşığı alaşaplık yıkamak. Bk:ALAF, ALA BULAŞIK, ALAĞUŞ ETMEK, ÇAKAL ÇAYDAN GEÇMEK. Az kullanılır.

ALAVIŞ :Lafçı,lafla yalancılık yapıp iki kimseyi birbirine düşüren kimse.

Kullanılmaktadır. Bk. ALAVIZ.

ALAVIZ :Laf götüren, müzevir.Ala ağızdan bozulma olsa gerek.

ALAYI :Hepsi, tümü, topu.

ALAVLI :Ateşli, çok yanan kimse.Fazla cinsel gücü olan kadın.

ALEHDİ :Ağırşığı yukarda sabit ters durumda iğ şeklinde ip bükme aleti.Tengerek, öreke.

ALESTO :Tamam.(Her şey alesto.)

ALIK : Bön, saf, salak. Hareket ve duruşundan anlaşılır.

ALMACASINA :Ütmecesine,”Almacasına, gel forazları bi döğüştürelim. Eşşekleri bi yarış ettirelim.İdda sözü.

ALTOTUR : Alta oturtma, güreşte altına almak için yapılan bir oyun.Hile ile yapılır, hasmını altına alır.

AMAN-HERİM :Aman sen de, Olumsuz durumlarda kullanılmaktadır. Aman herim gelmezse gelmesin, yapmazsa yapmasın. Ama herim sen de, bildiğini yapsın.”Az kullanılmaktadır.

AN : (Bk:APIŞ) :İki ayak arası, etek arası.

ANAAA :Hayret ve korku anında söylenir.

ANAÇ :Ana ağaç, yabanı.(Asıl ana ağaç, aşılana ağaç.) Yavru meydana getireniri hayvan. Genellikle tavuklarda kullanılır. Erkeğin ölümü halinde evini ve çocukları çevirebilen (idare eden) kadın veya annenin ölümü halinde evde bulunan evlenmemiş evin büyük kızının evi ve çocukları idare etmesi halinde idare eden kıza söylenir.

ANDAVALLI:Enayi, salak kimse. Hakkını başkasına yediren.

ANGAZ :Ormanda yaşlanmış kurumuş keresteye pek elverişli olmayan daha ziyade odunluk ağaç.İşe pek yaramayan eski,yıkık ev kerestesi.Kullanılmaktadır.

ANIRMAK :Eşeğin bağırması.Yaramaz çocuklar içinde söylenir.”anırıp durma”

ANIŞ :Annesinin adı verilen çocukların çağırılma, hitap şekli. Anışım, tanışım diye çocuk sevilir.

ANIZ :Ekin biçildikten sonra geriye kalan kısım.

ANSITMAK :Anmak,haberdar etmek hatırlatmak.”Get bi ansıt bakalım gızı verecekmi.Sen ona benim selamımı bi ansıt.”

APALAMAK:çocukların yürümeye başlamadan önce el ve ayakları üzerinde hareket etmesi.Emeklemek.

APALATMAK:Argoda bir kimseyi hile ile veya zayıf durumunu bilerek müşgül duruma sokmak.Yürümüyeye(harekete)fırsat vermemek.(seni istersem apalattırırım.)

APÇOZ :Aç gözlü,bir yiyeceği başkasına yedirmeden kapan kendisi yiyen.Yemek için iki tarafına saldıran kimse.

APDULİŞ :Cıvık hamuru kızarmış zeytinyağı içine kaşıkla atarak lokma şeklinde pişirmek.Bişiden kalın ve kabarık olup bekmeze batırarak yenir.Az kullanılmaktadır.Bk:Bişi.

APOINT-LAMAK:Avlanmakla ilgili bir kelime olup,çarpma,yağmalama,alıp kaçmak anlamındadır.çocuklar uçurtma uçururken kendiliğinden veya kasten ipi kırılır bu sırada aport aport diye koşarlar ipini ve uçurtmayı ilk alan onu aportlamış olur.

ARATMA :Alanya’nın çok köklü bir geleneği olup, hediye yollama veya götürme olup çok çeşitli aratma şekilleri vardır. Düğün,göç, ev vs. gibi yerlere götürülür veya gönderilir.

ARBIŞMAK :Bk.Ağmak. Binmek, binmek için biryere tutunmak. (Ağaca çıkmak,çocukların hoboç oldukları zaman düşmemeleri için iyice arbiş tabiri kullanılır.) İki elle tutunup yukarı doğru çıkmağa çalışmak.

ÂRDI :Bk:Âğardı.

ÂRI :Bk:Ağrı.
ARILIK :Muska yaptıрма, istihareye yatırma, okutma gibi inançla ilgili hallerde bu işi yapan kimselere verilen para veya hediye.
ARKALI :Arkası olan, soyu sopu çok ve iktisaden güçlü olan, gerisinde kendisine sıkıldığı zaman iktisaden veya bilerek gücü ile yardım edecek kimsesi bulunan kimse.
ARKALANMAK:Çevresinde kendisini maddi, manevi destekleyecek kişileri bulunan buna güvenen kimse.
ARLI :Terbiyeli, görgülü kimse.
ARPALIK :Yemlik, hayvanların başına takılan yem torbası. Gelir getiren gayrimenkul geliri.
ASI :Karşı gelmek.Genellikle evlatlar için kullanılır.İtaat etmeyen evlat.
AŞEY :Kadınların birbirlerine kullandıkları a kardeş, a arkadaş anlamında hitap şekli.
AŞI :Cins, malın gözü kimselere söylenir. (bu adam çok aşı.:Şeytani işlere aklı eren.)
AŞIR :Aşure.”aşır ayı Muharrem ayı geliverir biraz aşırılık buğday al.”
ATALAŞMA:Ağızla ,(sözle) yapılan münakaşa. (İkisi atalaşıverdiler.)
AVANTA :Beleş, bedava.
AVAR :Evin önünde kendi ihtiyaçlarını karşılayacak kadar yetiştirilen sebze topluluğu. Sebzenin yetiştirildiği yer.
AVARA :Boş gezen. İşi gücü olmayan.
AVINDIRMAK:Ümitlendirerek karşısındakini meşgul etmekAtlatmak.”Adam bizi malı vereceğin diye avındırdı durdu. Kullanılmaktadır. Bk. AVINMAK, KOĞUŞTURMAK.
AVINMAK :Bk:Yüğürtmek, koğuşturmak. Hayvanları yavru latmak için erkek hayvanla çiftleştirme olayında dişi avınmış olur. Erkeğin dişiye aşması ile dişinin gebe kalması.
AVIRTLAK :Ağızla iki çene kökü arasında kalan kısım. Argoda çenesi düşük.
AVİSTO :Sus,ses etme.
AVKALAMAK:Dövmek, pataklamak, galip gelmek, sıkarak ovuşturma, ellemek.
AVKI :Bk:Ekgi.
AVLAMİNİK:Küçük köpeklerle avını yakalaması için koş çağrısı. Çocukların başaklamada yağma etmeleri için biribirine söyledikleri söz.
AYAMAK :Bk.Çöğürlemek. Bitkilerin fazla dallarını normal olarak budamak.
AYAK :Arazide mahsülü hisseli ekmek.(Ayağını almak:hisselerini almak.)
AYAKIM :A beyazım, güzelim. A şey. Sevgi sözü.”ayakım yeter gari yoruldu gelde biraz dinlen. Ayakım nerden gelin böyle. ”Kullanılmaktadır. Bk:AY EFE, AKIM.
AYAKSITMA:Ayakla yürüyerek bir yere boşuna yorma getirme.”Buraya kadar adamı yaksittin”.Kullanılmaktadır.Bk:Ayaksıma.
AYANI(NG)Değişmesi:Terbiyeden yoksun kimse. Alanya-Aliefendi köyü. Bk. AYAMAK, ÇÖĞÜRLEMEK.
AY EFE :Ay arkadaş,a birader anlamına gelen bu hitap şekli yaygındır.
AYEĞEN :A birader, a gardaşım gibi yakınlık ifade eden bu kelimeler, yaygın olarak erkek ve kadınlar arasında çok kullanılır. Alanyayı tanıtan bir kelimedir.
AYGIR :İri kimse. Cingıldağın çok ses çıkaran çeşidi.
AYI OTU :Eğrelti otu. Kullanılmakta.
AYIRTMAÇ :Çataldan ayrılan dal. İlkbaharda ayırtmaçtan ekilen dal çabuk tutar yoymaz.
AYLAK :Boş gezen, başı boş sahipsiz.
AZGAN :Mart ayında sarı çiçek açan, maki bitki topluluğu içinde yetişen devenin çok sevdiği gök diken.

BAPBİ : 1922 yılında Alanya Tophane Mahallesinde yaşayan sonra mübadele ile Yunanistan ve başka yerlere giden Gayri Müslimler ile Vaftizcisi aynı zamanda Annesinin Babası (Büyükbaba) BAPBİSİ, çok sevilir sayılır. <<Sen onun papbisi misin? Sen onun yaltakçısı mısın? Sana ne? Ne karışıyorsun, anlamında. Alanya’da çok az kullanılmakta. Bepbisi, bapbisi olarak söylenmekte. Onu çok seven, el üstünde götüren, el elması (olması) anlamlarında söylemekte. BEBİLEMEK bundan bozulsu gerek. Kaybolmak üzere.

BADAK :Kısa boylu, cüce. Badik kelimeside kullanılır.

BADAL :Köy evlerinde basit ahşap asma merdiven. (Gündoğmuş-köprülü nah.köyleri)

BADIRIK :Yabani taze dal, filiz. Ekşi. (Badırık gibi:Çok ekşi.)

BAĞA :Kilit.

BAĞCAK :Ucu tokalı ensiz ala kolan. Önceğin üstüne bele sarılır veya dikilir. Sırtta yük taşımakta,çocuk taşımakta kullanılır.(Köylerde)

BAĞDA :Ayağına çelme takmak.Güreşte bir oyun.

BAĞIR:Göğüs, iman.

BAĞIRTLAK:Beşikte çocuğun düşmemesi için beşik sapından ve alttan karşılıklı olarak dolanarak bağlanan ip.

BALDUDAK:Bk:Yalamık. Başkasının hoşuna gidicek söz söyleyen kimse.

BANMAK :Bir şeyin tadına bakmak için parmakla dokunmak, ellemek.(Çocuk yemeğe bandı:yemeğin bir kenarından azıcığını yedi veya tadına baktı.)

BARANA :Bahçenin etrafında yıkılan çitleri ve boğazları iri çalı ve dikenlerle bastırarak kapatmak.Asmalara bağlarda alta koymağa mahsus çatmıklı üzüm dayağı.Ayrı ayrı insan grubları olarak “o ayrı bir barana” anlamındada kullanılır.

BARATALI :Topluma uyumsuz, kavgacı, edepsiz kadın.

BARAŞAN :Meyvesiz geniş yapraklı dut ağacı.

BARI :Bir arazinin etrafına hayvanların girmemesi için dikine zöven(kazık) çakılarak arasının yaş çalı ile örülerek kapatılması.Bk:temel.

BARIŞIK :Yeni evlenen çiftlerin aileleri evliliğin ilk ayı içerisinde her iki tarafın yakın akrabaları oldukları halde birbirlerini davet ederler.Böylece aile fertleri tanışmış kaynaşmış olurlar bu yemeğe barışık denir.Önce kız tarafı sonra erkek tarafı davet eder.bu gelenek yaygındır.

BARİ :Galiba, keşke.

BARK :Ev eşyası anlamına gelen bu kelime, EV-Bark şeklinde söylenir. Bir kız verileceği zaman ilk sorulan oğlanın evinin barkının olup olmadığıdır.Ev bark sahibi olmak çok arzu edilen bir husustur.Ev eşyası yanında mülk anlamında da kullanılır.

BASILI :Bk:Kaklı. Çokluk ifade eder. Zenginlik ifadesidir. Öğünme lâfıdır.”Sandık, sepet her taraf basılı.”

BAŞAK-LAMAK:Toplandıktan sonra arta kalan meyveyi yağmalamak. Çocuklar yaylada ceviz,fındık, gisi meyveler toplandıktan sonra arta kalanı başaklarlar. Mal sahibi onları serbest bırakır çocuklar için başak olayı ayrı bir zevktir. Başak çocukları o günü özlemle beklerler. Bugün bu adet kalkmak üzeredir.

BAŞDANGARA:Başı siyah renkte küçük bir kuş. Rastgele yapılan başdangara iş. (Adamın yaptığı her iş başdangara.) Kullanılmaktadır.

BAŞDAR :Kendi başına, laf,söz dinlemeyen, kendi başına buyruk. Genellikle bu tipler evlenmemiş kızlar için söylenir.

BATIR :Gelmek kelimesiyle çok kullanılır.(Gelip batır botur:Gelip durur anlamında) Gelip botur hoynu “hoyu”Gelip duruyor anlamında kullanılır.

BAYÂ :Epek, adamakıllı.

BEBİLEME :İltifat etme.

BEBİLEMEK:Bir kimseyi tavlayarak el üstünde tutmak, götürmek., ağırlamak.

BEBİLLEMEK’de denir.” Gayınvalideyi azcık bebillede sana yer yazdırıversin.(arazi versin.)

Az kullanılmakta. Alanya ağzında bazı sözcüklerin bazı harfleri uzatılarak söylenir. Ör: ÂCIK.

BECEN :Beddua sözü olarak TEZ sözcüğü ile beraber olarak kullanılır.Bela hışım anlamında kullanılmaktadır. Bk:Beddualar.

BECİM :Cep.Gazipaşa köylerinde BECİK.

BEĞERTMEK:Bağırtmak, böğürtmek. Eziyet ederek ses çıkarttırmak.

BELEDAN :Çınar. Bazı köylerde buledan da denir.

BELEMEK :Çocuğu kundaklamak. Bk:BULAMA.

BELLİK-Lİ :Genellikle nişanlı anlamında kullanılır. Mallarda mal sahibi bilsin diye takılan bellik. Nişanlı, belirli yerinde sakar veya beni olan kimse. İşaretli.

BEKİ :Bekleme, gözetleme. Bk:Beki çardağı.

BENEKLENMEK:Meyvenin olmaya başladığını gösteren işaret, ben, meyvede görülen leke, olgunluk işareti.

BEREEM :Adamakıllı.İyice kullanılmaktadır.

BERİNLEMEK:Ateşli hastalıklarda veya ağır bir şok anında sayıklamak. Ne dediğini bilememek. Şuursuzca konuşmak.

BERİBENZERİ: Beri benzeri. Değmetekin, ha şöyle gibi anlamlarda söylenir. <<Beri benzeri adam, o işi yapamaz. O yükü kaldıramaz, oradan geçemez, o adamın karşısına çıkamaz...gibi kendine güvenen herkesin, her adamın yapamıyacağı şeyi yapan, cesaretli anlamlarında söylenmekte.” Bk: DEĞME – TEKİN. Kullanılır.

BERTİK :Kas ve sinirlerin ezilmesi,etin kapkara çürümesi.Ağaçtan düştüm elim bertildi.Kullanılmaktadır.

BESEREK :tek hörgüçlü tülü deve.

BEŞARET :Çirkin suratsız.

BEYTAMBAL:İşsiz güçsüz kimse.

BIDIKI :Azıcık,biraz gisi azlık ifade eder.kısa boylu kimseyede denir.

BIKMAK :Usanmak, istememek, gönlü kabul etmemek. ”Bıktım, usandım tabiri çok kullanılır.”

Bi GULAK :Bi lokma, bi parça. ”Bi gulak ekmek ver. ”Kullanılmaktadır.

BİCİK :İnsan ve hayvan memesı.Yaygın olarak kullanılır.

BİDİ :Bk:Dombuluş.Yeni doğmuş deve yavrusu. Bidilli de denir. Deveyi çağırma şekli “ök bidi bidi ök” Şimdilerde kaybolmaktadır.

BiGIYMIK :Azıcık, biraz. Az bir şey istenirken söylenir.

Bİ GOŞAM :Bir avuç, bir pataz anlamında bazı köylerde az kullanılmakta.Genelde, bir şey istenirken veya bir şey yetmeyince tartı noksan geldiğindeki miktar, avuç kadar anlamında. Bk:PATAZLAMAK.

BİGESEL :Çok, çokluk ifade eder. (Biğesel adam: Bir sürü adam.)

BİLİKLİ :Erkek çocuk.” Adamınkaç gızından sonra bir bilikli oğlu oldu” Kullanılmakta.Bk. BİLİK, ÇÜLÜK.

BİNLİ :Kiloluk veya daha büyük şişe.

BİTEK :Tohumun verimli olması topraktan çabuk çıkması.

BİLYALI :Argoda oynak fişnek kadın. Bk. VİDALI.

BİRİMİZİZ :Kendi kendimiz yabancı yok anlamında.

BİŞEK :Çabuk pişen bakliyat cinsinden yiyecek.Yayık yaymaya mahsus ucu yuvarlak araları delikli saplı ahşap alet.

BİŞİ :Mayalı hamurun el ayası ile açılarak normal kalınlıkta yuvarlak şekilde Zeytinyağında kızartılması.Belirli dinsil günlerde bir kimse öldüğü zaman haftasının Cuma gecesi, kırkı ve elliikinci günlerinde yapılarak ev halkı yer ve komşulara dağıtılır.Yaygındır. Argoda “seni bişi gibi yerim”tabiri de kullanılır.

BİŞME :Bişme tenceresi büyük tencere kazan eniği.

Bİ YAMACI :Karşı tarafı,bezeri.Engi şeyin bi yamacını dutuverde galdıralım.

BOBAÇALIK:Bir öküzün diğerine çalınması,süsmesi.

BODUK :Deve yavrusu.Köşek.Alanya-Çakallar köyü.

BODURDANMAK :Kendi kendine söylenmek.Öfke ile yapılan bir hareket olup,söylediğini ancak kendisi anlar.

BOĞARSAK :Avinmak için boğa isteyen düğe veya inek.

BOĞAZSIZ :Boğazına yemeyen, iştahı olmayan, iştahsız.

BOĞUNTU :Boğmak sıkıkmakla ilgili olup tek kullanılamaz.

BOKÇUL :Serçe cinsi gübre üstüne çok gelen bir kuş. Argoda bok toplayan kimse.

BORÇAK :Çalımsı sarı çiçek açan bir bitki.Üzerine incir serilir kurutulur.

BORTLACI :Gebe, doğuracak deve. (Deve bortladı: Deve yavruladı).

BOSTAN :Salatalık.Alanya sadece bostan ı kullanır.

BOYDAK-GELMEK:Yaya, yaya gelmek.Düz ayak yürüyerek gelmek.Alanya-Seki köyü.

BOYLAMAK :Suyun boyu aşması.Uzun bir yere gitmek.Öbür dünya ya geçmek.

BOYUN UFRASI:BK:Ufra.

BOZALAK :Kışın görülen az irice boz,bir kuş.

BOZARMAK:Utanmak,sıkılmak,solmak.

BOZULAMAK:Devenin bağırması.İnsanlar için Bozulatmak:Bağırtmak eziyet ederek bağırtmak.BEĞERTMEK:Meletmek:Bozulatmak aşağı yukarı eş anlamda olup,hayvanlardan insanlara teşmil edilmiştir.Deve bozular,Davar beğeri,koyun meler,sığır böğürür.

BÖCÜ :Zehirli haşere. İpek böceği. Siyah renkte, zehirli bir örümcek.Genelde zehirli hayvanlar için 'Böcü-Börtü' tabiri kullanılır. Böcü, garaböcü sözleri canavar, kurt anlamında kullanılır.

BÖĞELEK :Sığır cinsi hayvanların bir cins iri sineğin ısırmasıyla hayvanın huysuzlaşması, sağa sola koşması, yerinde durmaması.

BÖĞEMEK :Akan bir suyun önüne engeller koyup kapatmak.Az suda olur.

BÖĞENTİ :Böğenen suyun gerisinde kalan suyun şişkinliği.

BÖĞET :Akarsularda genellikle yazın suyu azalan çay ve derelerde derin oyuklarda biriken suya böğet denir. Bu tabii oyuklarda biriken suya böğet denir. Böğetlerde yazın yıkanılır, balık bile avlanır.

BÖĞÜN :Bugün, böğön daha yaygındır.

BÖĞÜRTME:Böğrüne veya başka bir yerine vurarak bağırtmak. Bozulatmak, eziyet ederek sığır gibi ses çıkarttırmak, böğürtmek.

BÖLEME(BULAMA):Herhangi bir şeyi başka bir şeye batırmak.(Balığı una veya yumurtaya bölemek.)

BÖLENMEK:Bk.Ağnamak,künnek.Çocukların tozda yatıp yuvarlanarak oynaması.

BÖN :Bk.Alık.Durgun, alık kimse. Saf.

BÖRBÖCÜ :Siyah renkte zehirli bir çeşit biraz büyük karınca.Argoda aktif homoseksüel, oğlanc. Evde her şeyin yerini bulan çocuk.

BÖRNEKES :Bk.Aşı. Aşı kimse.Vaktinden evvel yetişen meyve.Genellikle limon.Malın gözü kimse. Argoda piç, zina.

BÖRTME :Haşlanmış, yarı pişerek kabartmış et veya sebze. Kabararak pişmeden şişmiş sebze. (Yazın sıcaktan börttüm: Güneşte fazla kalmaktan kızarmak anlamına insanlar için kullanılır. Ala börtme veya ala börtük.Yarı pişmiş anlamında kullanılır.)

BUHUR :Tülü devenin çift hörgüçlü erkeğine denir. Tohumluk erkek deve eskiden Kırşehirden gelirmiş. Bundan olan anası boz deve, erkeğine beserek, dişisi maya.

BULAMAÇ :Un veya kepeğe ılık su ilave edilerek karıştırılarak yapılan köpek yiyeceği

(yal), diğer hayvanlara hastalık ve lohusalık zamanında kışın çok soğuklarda verilir.

BULLA :Hiç yumurtlamamış, yumurtlamak çağına gelmiş tavuk.

BULUR :Biraz kalın camdan genişçe su bardağı.

BURMA :Yaylalarda yetişen tabii yoncadan burularak yapılan kurutulup kışın hayvanlara verilen yiyecek (yonca burması). Hayvanları iğdiş etme. Sarı burma bir çeşit tatlı olup, oklağa çekmeside denilir.

BURNUNDA :Ucunda en ötesinde. 'Adam sandalın burnunda.' Kullanılmaktadır.

BUYMAK :Üşümeden dolayı büzülme, titrer gibi olma (Şimdi kullanılmıyor.)

BUYNUZ :Bk: Süsmek. Keçi boynuzu, harnup.

BOYNUZLU : Bk.Süsmekli. Argoda döyüs, pezevenk anlamına gelir.

BUZALACI :Yüklü, gebe inek.

BUZALAMAK:İneklerin buzağa yavrulaması.

BUZULU :Yeni doğmuş buzağı.Ona sevgi ifadesi.

BÜĞÜL :Gırnata.Büğülcü: Gırnata çalan kimse.

BÜKÜM :Sulanmış birkaç yufka ekmeğin üst üste konup kıvrılması ile yapılan azık durumu. Azık ekmeği.Az kullanılmaktadır. Bk. ÇOMAÇ.

BÜLÜÇ :Civcivin büyüğü,bulanlın hemen küçüğü.Gençlik çağında tavuk yavrusu.

BÜLÜ :Küçük,yuvarlak topuç.

BÜLÜ-LEMİŞ:Yuvarlak sebzelerin taze henüz olgunlaşmamış hali çiçekten meyveye yatması (Bülülemesi). Bk: Çülek.

BÜLÜ SOVAN (SOĞAN):Küçük soğan olup, yahni yemeğinde parçalanmadan pişirilir (parçalı yağlı et, nohut, bülü soğan). Bk: BÜLÜ. Kullanılır.

BÜZDÜRME:Kömürde et veya darı gibi şeyleri pişirmek.

-----C-----

CABA :Bedava,bedelsiz.Parasız.

CABILI :Üstü başı dolaşık dağınık kimse.Bazı yerlerde, yeme içmeden düşüklük yapan kimse.

CADALOZ:Yaşlı,kartoloz.Yaşlı olupta sevecen olmayan, başkaları için iyi düşünmeyen pinti,nazarcı, fesat haset yaşlı kadın.

CAGA :Fiyaka, çalım.

CAĞIŞDAMAK: Hareket halinde ses çıkarmak.(yılan cağışdayarak gitti.Domuz darı tarlasından cağışdayarak geçti.)

CAĞIŞDADANAK: Ses çıkarak, birdenbire hemen acele gelmek. (Cağışdadanak geldi:Hemen birden acele olarak geldi.)

CAĞIŞTI : Tek olarak yapılan ses çıkarma hareketi.Suyun hızlı akarken veya düşüş anında çıkardığı ses.

CANALICI :Zehir, zıkkım anlamında beddua olarak,çocuklar annelerini bıktırıcı şekilde çağırdıkları zaman kullanılabılır.Yemek isteği yerinde olmazsa, pisboğazsa yine "Canalıcı zehir zıkkım ye"denir. Çok kullanılır. Azrail (can alıcı melek).

CANGILDAMAK: Lüzumsuz gürültü ses.(Cangıldayıp durma: Lüzumsuz konuşma.)

CARKOZ-LAMAK:Ölmek,gebermek.Carkozu çekmek:Dünyasını değiştirmek.

CAVGARA :Gürültücü,patırtıcı kimse, çocuk.yaramaz çocuk.Eskiden çok kullanılan bu kelime, bugün az kullanılmaktadır.

CAVILTI :Suyun ses çıkarması. Birçok kalabalığın çıkardığı anlaşılmas ses.(Bir cavıltıdır gidiyor: Bir gürültüdür gidiyor.)

CAVIR-CILIK:Argoda turist kovalayan,onlardan cinsel yönden istifadeyi iş edinen kimse.

CAVVADANAK:Birden aniden,hemen.

CAVLAK :Çıplak,kafası tüssüz.Bk.Gavlak.
CAYIRADANAK:Bk:Zapadanak.Birdenbire,çarçabuk.
CAYIRTI :Gürültü,patırtı,gürültülü ses.
CEPCEBE :İç cep.Eskiden evin yaşlı kadınının eteğinin altına ayrıca bağlanan iç cep (cepcebe) olurdu. Ceketin içinde bulunan cepcebeye goyun ceb denir.
CEBELLEŞMEK:Hafif kavga etmek.çatmak sataşmak.
CEMBER :Yazma “baş örtüsü”. Köylerde kullanılır. Bk.Mehmez
CEMBERE :Bir hayvan hastalığı.
CENDERE :Sıkıntı.Cendereye vermek veya cenderede kalmak:Sıkıntıda kalmak.
CENNET GUŞU:Kırlangıç kuşu.Gırlangıçda denir.
CER-Cİ :Cer toplayan.Geçen zamanlarda din hocalığı yaparak buradan toplanan para yiyecek gibi ihtiyaçlarının kaşılınması.
CEVKİRTMEK:Kuşun acı acı bağırması.İnsanlar içinde kullanılır.
CIBA :Verimli alüvyon arazi.
CIBIL :Çıplak,parasız.Fakirlik ifade eder.Bir ördek çeşidinede cibil ördek denir.
CIBIR :Zayıf,cücesiz,çıplak.
CIBIRIK :Boş adam hiçbirşeyi olmayan işe yaramaz adam.Berduş.
CIFIT :Pis,çirkef.
CIĞANA:Aç hazır yiyici.Çok çocuklu fakir bir ailede baba ölünce arkada bir sürü cığana bıraktı gitti denilir.
CIĞIŞDAMAK:Bk.Cağışdamak.
CIĞIŞDADANAK:Bk.Cağışdadanak.Sessizce haber vermeden gelmek veya gitmek.
CIK :Hayır, olmaz anlamındadır.
CILGISIZ :Çelimsiz.Gücü kuvveti az. Kullanılmaktadır.
CILAK :Çılak, çilek de denir. Kocaağaç (sandal) meyvesi. Diğer ismi kocayemiş.
CILLIMA:Bk:Folluma. Cayma,anlaşılan veya pazarlık edilen bir şeyden vazgeçme.
CILK :Yumurtanın bozulması. Renginin bozulması sert kısmının yumuşamasıdır.
CIMCILIK :Çok bozulmuş cıvımlı erimiş meyve. Bk:mılk.
CINGAR :Kavga, döğüş.Gürültü, patırtı çıkartmak.
CINGILLAK(GINCIRIK): Cıngıldak da denir. Ağustos (cırcır) böceği. Daha önceleri ağustos böceğine gallangıç deniyordu.Yaşlılardan duydum ve söyleyenide işittim. Diğer söylenişi ise köylerde ve yaylalarda meydan yere kurulan ortada bir eksen etrafında dönen iki kişinin karnının üstüne abanarak bindiği taktaravalli. Söbek tabir edilen kısma kömür veya gazyağı sürülünce aynı cıngıllak gibi ses çıkardığı için benzetilmiştir.Gençler ve çocuklar için iyi bir eğlence oyunudur.
CIRCIR :Fermuar.Fazla konuşma,geveze.
CIRILDAMAK:Lüzumundan fazla gevezelik yapmak.Cırcır etmek.
CIRMAK-LAMAK:Tırnakla yaralamak (kedi gibi cırmaladı) çok kullanılır.
CIRMAKAN:El dokuma tezgahında tarağı yukarı aşağı hareket ettiren iki makara.
CIRTADAK (CIRTADANAK):Bez ve kağıt gibi cisimleri birden yırtmak.Anı çıkan ses.Tuvalette büyük abdest bozarken çıkan gazlı cırtlak ses.
CIRTLAK :Düzensiz ses. Hoş görülmeyen düzensiz ses (cırtlak cırtlak konuşma).
CIS:Elleme,dokunma.genellikle çocuklara tehlikeli şeylere dokunmaması için söylenir.
CISCAVLAK:Bk:Cavlak.Tüssüz.Beş kurusuz. Meteliksiz.
CISCIPILDAK:Çırçıplak (çırılçıplak): Elbisesiz, anadan doğma, fakir.
CIYIKLAMA:Bk:folluma, Cıllama, cayma, kararından vazgeçme.
CIZADAN :Sessizce sıvışıp gitme. Habersizce ayrılma (cızadan gitti).
CIZBIZ :Kömürde pişen kebab, ızgara et.
CIZILDAMA:Etin ve yağın ateşte çıkardığı ses. Kömürde yağlı etin yağının eriyerek çıkardığı ses. Bir konuda konuşulurken başka birinin lafa karışması veya konuşmayı bozması

halinde konuşanlar tarafından azarlanılma ifadesi olarak “Cızıldağap durma” diye ikaz edilir. Çok ağlayan mız mız çocuklarada az da olsa söylenir. Bir şeye aşırı acınınca veya acınılınacak bir konu anılınca “içim cıcızladı”denir. İçim eridi, çok üzüldüm anlamındadır.Yaygın kullanılır.

CİBDEN(CİPDEN):Gerçekten, galiba.

CİBİL :Bk:Cıbıl.

CİCİK :Kömürde pişirilen et parçası.Çocuklar içinde söylenir.(gel sana cicik pişirivereceğim). Parasız,hiçbirşeyi olmayan fakir kimse.Yaygın kullanılır.

CİCOZ :Argo da alımlı kadın.

CİKCİK :Kuş veya tavuk yavrusu. Parasız, berduş. (bk.CİCİK)

CİLE :Kolsuz yelek. Kullanılmaktadır.

CİLLE :Bazı köylerde civliğin diğer ismi.

CİMCİKLEMEK:İki parmakla bir başkasının etini sıkamak.

CİNİFİRİ :Uyanık, açık göz, gözü açık. Genellikle çocuklara söylenir.

CİNİVİZ :Çok eski.Çok sağlam anlamında kullanılır.(ciniviz zamandan, Ciniviz kalesi gibi.)

CİPDEN :Bk:Cibden.

CİRGEF :Kirlî, pis,pasaklı kadın ve çocuklara söylenir.

CİRİK :Geceleri eski evlerde öten çok ve devamlı ses çıkaran bir böcek.Ufak tefek büyümeyen hayvan veya insan.Gelişmemiş kişi.Parasız fakir anlamındada kullanılır. Aşırı sarhoşluk.

CİRK :Çok kirlî.Genellikle çamaşırlar için kullanılır (cirk gibi). Çok esmer kadınlar içinde cirk gibi kullanılır.

CİRNEKE :Gelişmemiş kuru çelimsiz çocuk. Kuru sırpaşık kavgacı çocuklara “cirneke gibi”denir. Curfalık aleti.

CİVCER :Yoğurt tulumu. Emzikli kadınlarda süt az olduğu zaman göğsün yumuşak ve cıvık haline civcer gibi denir.

CİVKİRTMEK:Bk.Cevkirtmek. İnsanlar için kullanılan bu kelime eziyet ederek bağırma anlamındadır.

COBUL :Bolluk ifade eder (her şey cobul: Her şey bol).

COP :Özel yapılmış sürüdülerin, çelik çomak oyununda kullanılan kalınca deynek.

CÖMBERTLEK:Bk.Domuzlak.Başını yere koyarak takla atmak.Bazı köylerde.

CÖRCÜLÜK:Bir şeyi severek iştahla yemek, çenesinin bu rahatlık ile oynaması.Genelde yağlı içecekler için. Bir şeyi elde etmenin verdiği sevinç ve rahatlık, parası pulu olup keyfi yerinde kimsenin bundan dolayı rahat hareketi ve konuşması (çene ile ilgili). “Adamın önüne laba dolmasını, gaşık halvasını goyuverdiler, yerken cörk cörk ediyordu. Hele yağlı guyrugu yerken cörküldetmesini bi görecektin. Adam garınsndan meres düşen yeri satmış, yaylada çardakda, yolda yörürken bi görecekdin cörk cörk ediyordu. Keyfinden cörküleğep durur.” Azkullanılır.

CÖRKÜLETMEK- CURKULATMAK:Yağlı sevilen acele iştahla atıştırıp yemek yerken ağız ve çenesinin şekli, ağzının iştahla şap şup ses çıkarması, boğazından geçerken sesli yutuş.

Curk diye bir şeyi yutmak, atıştırmak. İyi yiyeceği yerken ağız ve yutaktan çıkan ses.

Bk:CÖRKÜLEMEK, CUNGURDAMAK, CURGULDATMAK, CÖM CÖM ETMEK, CÖRK CÖRK ETMEK.Az kul.

CULA :Bir çeşit karga.Gara garga.

CUMBULDAMAK:Suya düşmek veya kendini attığı zaman çıkan ses olayı. (Suya cum diye veya cumbadanak düştü. Kendini attı.)

CUNGURDAMAK-DATMAK:Yutkunurken yutaktan çıkan ses. Barsakların hareketi ile çıkan ses.(Garnım cungurdağap durur.)

CUNS :Cins, malın gözü kimse. Tecrübesi olan içinden pazarlıklı, kendi işini ve çıkarını çok iyi bilen sakınılması gereken kurnaz kimse (cuns adam). O kadın iyice cunslaşmış, cuns kadın eve geldiğinde böyle değildi. Anaç kadın. Bk:ANAÇ. Az kul.

CURKULDATMAK:Atıştırmak.Birşeyler yerken yutaktan çıkan ses. Kendi başına atıştırmak (curkuldatıp duruyor: Kendi başına bir şeyler yiyor.)

CURRUK :İnsanlar için kullanılan bu kelime işe yaramaz,hava,yetişmemiş kimseler için kullanılır.Kökeni sıvı,akışkan anlamında olup cıvık adam olarak yaygın kullanılır.(Bu adam curruk.).Sonradan “maldan’ danda curruk”tabiri argoda yaygın kullanılır.

CÜCÜK :Soğanın göbeği.Küçüklük,ufaklık ifadesi olarakta kullanılır.(Soğan cücüğü gibi:büyümemiş küçük kalmış)

CÜDDELİ :İri gövdeli,Güçlü kuvvetli.

CÜLLEP :Çok siyah,arap kimse.(Aman şu kara cüllep)Çirkinlik ifadesidir.

CÜLLÜK-LENMEK:Bk:Çöplenmek.Bedava istifade etmek,dışından geçinme,bedava başkasından geçinme,yiyip içmek.Yeme içmede arsızlık ve düşüklükle ilgili kullanılan bir kelime.(çok yaygındır.)

-----Ç-----

ÇAÇARON :Edepsiz,kavgazan.arsız kimse. Şımarık Bk.Gacara.

ÇAĞIRICI :Bk:Gezici.Düğün davetini bizzat gderek dilden söyleyen kişiye denir. Ev düğünü yapanlar tatbik eder. Önceleri erkekleri davet erkek çağırıcı varmış bugün kalkmış durumda. Sonra kadın çağırıcı devam etmiş bugün bu adette kalkmak üzeredir.Yerini davetiye kağıdına terk etmek üzeredir.

ÇAKALLAMAK:Farkına varmak,bir şeyi önceden tahmin etmek,hayallemek.

ÇAKICI :Her şeyde baskın çıkan, kavgazan, her şeye çıkışan gürültücü kimse.

ÇALINMA :Hayvanların birbirine çilelenmesi halinde yaptığı hareket.

ÇALINTI :Hırsızlık eşya veya hayvan.

ÇALKAMA :Yoğurttan yapılan ayran.

ÇALKANAK:Değirmende çirpintiden sonra delikten çalkalanarak akan su, değirmen deliğinden arıktan akan su. Çarka su veren oluk.

ÇALKANTI :Suyun rüzgârla karışması, Çalkalanması, Karışı dalgalar halinde etrafa yayılması. Bir lafın etrafa yayılması ve dedikodu haline gelmesidir.

ÇALKALA-VERMEK:Kapta bulunan sıvı bir şeyi sallayıp iyice karıştırmak. Gelgeç etmek. Baştan savmak. İyice temizlememek.(Çalkalaver geç: Baştan sav geç.) Ölü yıkarken de yan yana birbaşkası tarafından söylenir. İyice yıkamadan alelusul yıkadı geçti anlamında. Çalkalaverdi geçti.Emeksi yapılan iş için söylenir. Bulaşık yıkamada çok söylenir.Bk:Alaf.

ÇAMIŞ :Huysuz tekme (gıçma) atan hayvan.İnsanlar için ne yapacağı belli olmayan anlamında (Çamış gatıra benzer, önüne geçenleri gıçmalar.Bk.gıçma, fıyıklamak.

ÇANDIR :Genetik olarak aşlanmamış karışık, melez.

ÇATIRIK :Üç kazıktan (sopa) yapılma yayık tuluğunun çapraz bağlandığı yayık sehbası. Yukardan bağlanan kazıklar piramit şekline benzer.

ÇATIŞMAK :Argoda uygunsuz biçimde cinsel birleşme.

ÇATLI :Bitişik beraber. Adamın göbeği benimle çatlı.

ÇAPA :Bir çeşit kalas. Ev tabanına döşenir uzun olur.

ÇAPAKLI :Kadayıf.Alanyalı kadayıfa gadeyıf der.

ÇAR :Baş örtüsü, yazma. Kaybolmak üzere.

ÇAUGIN :İyi beslenmiş çileli hayvan. İnsan için de söylenir. Bk.çileli.

ÇAVIN :Devenin erkek üreme organı. Az kullanılmaktadır.

ÇAVINDA :Tavında, birleşmeye hazır hayvan. Evlenmeye hazır genç. Kıvamında. Fazla durmadan çabuk yapılan iş. Çabuk geçme.

ÇAVMAK :Kuvvetli rüzgârla beraber yağın yağmurun serpmesi. Suyu çavmak: Çabucak dolandırır vermek. Gelini görmeye giden kadınlar.(Gündoğmuş-Bedan) Az kullanılmaktadır.

ÇEBİÇ :Bir yaşını geçmiş tekeliğe namzet erkek davar. Argo da çebiç deke tabiri insanlar içinde kullanılır. Bk:Deke.

ÇEKENE :Ağaçtan meyve düşürmeye, dal eğmeye ve ağaçta iken bir şey (sepet) sarkıtmaya (uzatmaya), sunmaya yarayan ucu “V” şeklinde çıkıntılı olarak kesilmiş uzunca değnek.

ÇEKİMEK : Bir şeyi, bir yerden bir yere götürmek.Taşımak.

ÇEKİŞMEK :Kavga etmek. Dalaşmak. (Bu sülalede çok çekişgen.)

***ÇELENI(NĞ):**Toprak düz damlı evlerde damın saçağı. Burada N sesi Ğ ye yakın bir sesle çıkar.Yaygın kullanılır.

ÇELERMEK:Gözünü irerterek öfkeli bakış.

ÇELPEŞİK :Çepreşik,karışık, çözülmemiş iş.Bk: Sölpeşik

ÇEMLEMEK:Sıvamak,toplamak,giyimde kullanılır.(eteğini çelmemek:Ayağını sıvamak.)

ÇENGİLDEMEK:Çok konuşmak,gevezelik etmek.Yanşamak.(Çengildeyip durma)

ÇENİLEMEK:BK:Çengildemek.

ÇETELE :Eskiden fırıncıların kullandıkları zakkum değneğinin bir parçası simetrik (eşit) ortadan ayrılır, biri fırıncıda diğeri abone olanda bulunur. Ekmek alınca ikisi birleştirilir ve kaç ekmek alınırsa sıcakla o kadar çentik atılırdı.Böylece iki tarafta kaç ekmek olduğunu çentiklerden anlardı.Bu değneğin her birine çetele,açılan çentiğe çetele kertmek tabiri kullanılmış.Bugün bu söz var kendi yok.

ÇEVİLİK :Etrafı duvarla çevrili bahçe veya tarla.genellikle evden ayrı yerdeki tarla

ÇIBARMAK :Değnekle insana ve hayvana vurulduğu zaman değneğin vurulduğu yerde kıpkırmızı iz kalır acı ve ızdırap vermesi.

ÇİĞİRMAK :Seslenmek, ünlemek, çağırmak.

ÇIKI :İçinde yiyecek veya giyecek olan dürülmüş bohça, mendil veya yağlık. Çıkılamak: Bir şeyi bohçaya veya buna benzer bir beze sarıp bağlamak çıkı yapmak. Azık, çamaşır para çıkısı gibi içindeki şeye göre isimler alır. Çıkı göndermek: Bir beze genellikle yiyecek maddesi sarıp hediye (küçük aratma) yollamak. Köy aratması, şehirli için. Bk:aratma.

ÇIKINTI :Meyvelerden arta kalan zayıf kötü kısım.

ÇIKIŞMAK :Baş etmek. Hakkından gelmek. Sözle karşılık vermek. Kullanılmaktadır.

ÇIKIŞILMAZ: Baş edilmez. Fentli, oyunlu kimseler için söylenilir. Nedense söyleneni kabul etmez. Kendi ona bahane bulup işin içinden çıkmaya çalışan kişi için söylenir. Sana çıkışılmaz.

ÇIKLA :Sade, lanız, tamamen, hep, hiçbir şey karışmamış. (Azığım çikla çökellik soğan: Azığımda başka karışık bişey yok. Çikla sadeyağ: Yağın içinde karışık bir şey yok, saf tereyağı.

ÇİNGİRAMA:Ses çıkarma.(Orda bi çingirtı var:orda bi ses var.)

***(NĞ-NG)** bulunan sözcüklerde N harfi genizden N ile g-ğ arası bir sesle okunacaktır.

ÇİNGİŞMA :Bir rahatsızlıktan bedenin ürpermesi, titremeye yakın uyuşması gibi ağrısız bir rahatsızlık hali. (Bedenim çingıştı).

ÇİPLANMAK:Soyunmak.

ÇIRAK :Erkek hizmetçi, uşak. Kullanılmaktadır.

ÇIRAKMENE(ŞIRAKMENE):Üzüm sıkılan dört köşe yapılmış özel yer.

ÇİRMİK :Küçük sivri ağaç veya kereste parçası. Daha ziyade çırada olur, dikkat edilmezse ele batır ve çok acıtır, çıkarması bazen mesele olur.

ÇİTAK :Atılğan,kavgacı, cesur kimse.

ÇİVGİN :Çabuk büyüyen, gelişen, çıvan süğen bitki. Gençler içinde aynı kullanılır. Bk:Süğmek.

ÇİÇ :Davar, koyun güderken (yayıldırken) onları “çiç çiç” diye hareket ettirmek için söylenir.

ÇİĞİN :Omuz.

ÇİĞİRDİK :Pekmez ve susamdan yapılan bir yiyecek. Kavrulmuş susam kaynadıktan sonra ağdalaşmış pekmezle hamur gibi karıştırılır,koyulaşınca kalıplar halinde bıçakla kesilir.Güzün yaylada yapılır. Kışlağa getirilir yolda çocuklara verilir.göç aşısı gönderenlerin çıkısına,yemek kabına konur.

ÇİĞNEK :Bk:Döğenek:Çok çiğnenen sertleşmiş arazi.

ÇİLBARMAK:serçe parmak.Elin en küçük parmağı.

ÇİKİL :Küçük taş,çakıl.(Başıma bir çocuk çikil attı.)

ÇİKİLİ :Küçük köpek yavrusu.

ÇİLE :Kader, keder, ızdırap. (Başımın çilesi çekeceğim: Başımın kaderi.) Dokumacılıkta kelep: Bir çile.

ÇİLE-Lİ :Hayvanlarda haz duyma hareketi çalınma,(çilelenme)Horozların tavukların etrafında bir kanadını sarkıtarak yan dönerek etrafında dönmeleri bu sırada gudu gudu diye ses çıkarmaları.Atların,boğaların dişilerini görünce veya seslerini işitince atın kişnemesi,boğaların böğürerek sahibine çalınması.

ÇİLEMEK :Serpme,dağıtmak.Dane tohumluları ekerken yapılan hareket.(tavuğa yem çilemek.)

ÇİLENTİ :Çisen,çisen yağmur.İnce ince yağan yağmur olup,”Çoban çökerden,Ahmak ıslatan” da denir.

ÇİLERMEK :Göğermek,yeşillenmek.(Soğan çilmeye”gövmeye”başladı:Soğanın topraktan çıkararak yapraklarının görünmesi.)Bk:göğermek.

ÇİLİK :Havanın kapalı nemli,gece bitkiler üzerinde çiğ yapması çilik hava ile Alanya’lı çok ilgilenir.Bilhazsa yazın muzlar için istenen ideal bir havadır.Poyrazın aksidir.

ÇİLKİM :Üzüm salkımının her parçasına denir.

ÇİMÇİĞ :Pişmemiş.(Çimçiğ et)

ÇİMMEK :Yıkanmak,banyo yapmak.

ÇİNGE :Ateşten çıkan kıvılcım.

ÇİNGİL :Bk:Sile.Başa takılan süs takısı.Küçük su kovası,(köylerde kullanılır)

ÇİNTELEMEK:Bir şeyi parça parça halina getirmek.(Gelirsem seni çintelerim:Gelirsem seni parçalarım)Cacık yapmak için salatağı parça parça çintelemek.

ÇİNTELEŞMEK:Bk:Çiyelemek.Paylaşmak,taksim etmek.(adam ölünce mirasını çinteleşivermişler:adam ölünce mirasını acele taksim etmişler.Kediler ciğeri çinteleşivermişler.)

ÇİPİLDEMEK:Yüzme bilmeyen kişilerin sığ suda ellerini suya vurarak yüzüyormuş gibi yapması ve vurunca suda ses çıkarmasıdır.

ÇİRPİ :Kuş tuzağı,(kapan)içinde yem takılan ince deynek.Ev (münnet)atılırken duvarcılıkta kullanılan ip.

ÇİRPİCİ :Duvarcılıkta çirpi tutan kimse.Kullanılmaktadır.

ÇİRPİNTİ :Değirmen çarkından çıkan ince su zerrecikleri.Yağmur veya herhangi sıvı bir maddenin bir yere çarparak etrafa sıçraması.Çamaşırlıkta (geşilikte) tokucakla (tokuç) ile çamaşır yıkarken etrafa sıçrayan kirli su .sokağa düşmüş kötü(kirli) kadın.

ÇİRPİŞTİRMEK:Döğmek,dayak atmak,(çekmek),(Gelirsem seni çirpiştiririm)

ÇİRPMEK :Sıvı bir şeyin etrafa sıçraması,bulaşması.Çirpitmek:Çirpme olayına sebep olan.(Çocuk işedi üzerime sidik çirpti.)

ÇİTİL :Bk:Çingil,Sile.Sile anlamında olup,köylerde kullanılır.

ÇİVLİK :Tek katlı kuru hatıllı duvarlı,üzeri toprak damlı basit yayla evi.Göçebe kültürün ilk sabit ev tipi

ÇİVİLEME :Duvarcılıkta taşlar arasında boş kalan yerleri, sonradan küçük taş veya kiremit parçaları ile örterek sıvamak. Sağlamlaştırdığı için bu ismi almıştır. Bir çok eski Alanya ev duvarlarında (hatıllı) kiremit kırıkları ile çivilemeyi görmek mümkün. Duvara ayrıca estetik bir görünüş vermektedir. Kullanılmakta. Bk. MIH GİBİ.

ÇİYAN :Bir çeşit kırkayak.Yılanın dışında genellikle zehirli soka hayvanlar.

ÇİYELEMEK:Bk:Çinteleşmek.

ÇOKAL :Evlerinin temelini sel sularından korumak için toprak seviyesinde duvarın dışında yapılan yarım harpuçta.Duvarların üzerine yapılan semerdam harpuçta(çatı şeklinde):Çok eskimiş yün ve pamuklu dokuma pılı pırtı,(Çok fakirler ki evde her şeyin çokalı çıkmış.Üstü başı,yatakları çokalın içinde.)

ÇOKALI :Topraktan güveç tenceresi.

ÇOKUM :Bazı meyvelerin saplarından uzunca kesilerek,uzun zaman saklanması amacıyla bir araya getirilerek saplarından bağlanmış şekli. Bunlar evin tavanına yüksekçe asılarak uzun müddet muhafaza edilir. O meyvenin olmadığı zaman yenilir hatta aş yeren kadınlara verilir. Nar, üzüm, elma, armut, mısır, buğday, portakal vs. yenen çokumlardandır bir kısmı ise yenmez.

ÇOKUŞMAK:Başına toplanmak.Toplanıp bir araya gelmek. Birikmek. (Çocuklar başıma çokuştı. Arının yuvasına çöp soktum, başıma cokuştı.)

ÇOMAC :Birkaç yufka ekmekle yapılan dürüm. Köylerde kullanılır.

ÇON :Çam ağaçlarında kesilen dalın kuruduğu yerdeki ur. Eskiden şişman mizacı olarakta kullanılır. Şimdi yok. Yalnız çok lakabı mevcut.

ÇOT :Kıç.(Bir düştüm çotum çıktı zannettim.)

ÇOR :Alanya Karabuynuzlar köyünde ekgi nin diğer ismi. EKGİ:Yayık tuluklarını kurt yememesi için serpilene döğülmüş çam tozu. Bk. EKGİ.

ÇOTLAK :Alçaklı yüksekli (ondule) dağ sırası. (Alanya-Dimalacami köyü.)

ÇÖĞDÜRMEK:Erkeklerin ileriye doğru küçük abdest yapması. Fıskırtması.

ÇÖĞÜR-LEMEK:Ağacı kuvvetlendirmek genç güçlü dal vermesi için dalların dibinden dip dal budaması. (Dut ağacını çöğürledim.)

ÇÖKEK :Çökmüş, çöküntü yer. Çukur arazi, geniş anlamda vadi, goyak.

ÇÖL :Çok sık ormanlık. (Köylerde hala kullanılıyor.)

ÇÖLDÜRÜM:Bk:Küt. Felçli doğru dürüst yürümeyen.

ÇÖLEMEN :Kısa odun parçası (Gazipaşa)

ÇÖMKÜRMEK:Kanatlı hayvanların sağlıksız çöküş şekli. Az kullanılmaktadır. Bk. TOMARMAK, TOMUŞMAK.

ÇÖPE-SİYEN: Köpek:

ÇÖPLENMEK: Bk: Cüllüklenmek.

ÇÖRE :Çitlenbik.En eski ismi ÇOKRE(19.y.) bazı köylerde ÇITlak denir. Çöre ismi halen kullanılmaktadır. Meyveli meyvesiz iki tür ağacı olup, meneviş-menengeç, sakızlak gibi isimler alır.

ÇÖREZ : Mıcır. Beyaz yumuşak küçük çakıllar halinde dağılan bir kalker çeşidi. Stabilizite yollara mucur olarak dökülür buna çörez denir. Çerez kelimesinden bozulsa gerek. İrili ufaklı değişik çerez karışımına benzer.

ÇÖRTLİN :Damlarda yağmur sularını tahliye eden oluklardır.

ÇULLANMAK:Öfke ile başına toplanmak.Hemen bir araya gelip etrafını almak.Öfkeli cokuşmak anlamında,bazen dövmek anlamındada kullanılır.

ÇULLU :Üstü başı perişan veya üstüne başına dikkat etmeyen kimse.

ÇURKUTU ÇIKMAK:Çungalı çıkmakta denir.Ytacak veya giyecek eşyanın çok eskiyip iyice parçalanması durumu.

ÇÜKÜR :Kazma. Ucu sivri kazma. Çeşitleri: Çükür, beylik çükürü gibi. Ağzı geniş olan kazmaya çapa denir. Muz tarlası kazmaya yarayan bir tarafı iki çatallı çapaya, çatal çapa denir.

ÇÜLEK :Kabak, salatalık, patlıcan, fasülyebakla gibi sebzelerin çiçekten sonra teşekkül eden uzunca taze (GÖRPE) meyvesi. Domates, karpuz, kavun gibi yuvarlak olan taze meyveye, daha henüz olgunlaşmamış yavru meyveye BÜLÜ denir. (Salatalık çüleklenmiş, domates bülülemiş.)

ÇÜLÜK :Argo da sünnetolmamış çocuk biligi.

-----D-----

DADAK :Şeker, tatlı. Çocuklar için söylenir. (Babam bana dadak getirdi.)

DADANMAK:Bir yere alışmak.Devamlı o yere girip çıkmak.Ağzına tat bulaşmak.

DADIKMAK:Bk:Dadanmak.Her iki kelimedede aynı anlamda olup,daha çok dadıkmak kelimesi fazlaca kullanılır.(Dadıktı bir kere öte getmiyor.)

DADIMIK :Tadına bakmak.Bazı çiçeklerin bal özü,çam gibi yine bazı ağaçların kabuğunun altında olan sıvı. Çobanlar yer. Ağcın kabuğu soyulur gövdede beyaz yerdeki tatlı sıvıdır. Genç ağaçlarda olur. Bk:Soymuk-yalamık.

DADINMAK :Bk:Dadanmak.Bu kelime dadıtmak gibi çok kullanılır.Eş anlamdadır.

DAĞAN :Ağaç şeklinde siyaha yakın koyu kahverengi nohut büyüklüğünde sert çekirdekli meyvesi olan bir bitki. Meyvesi yenir. Meyvesini yalnız kıvrık gagalı Dağangıran kuşu kırarak yer.Bk:Topluk.

DAĞLAMAK:Yakmak Ateşte ütmek.Tam yanmadan kılların ve dernin ütülmesi. (Ateşin alevinden elim dağlandı.) Tavuğun tüyleri yolunduktan sonra kalan ince tüylerin alevli ateşte dağlanır (ütülür). Bk:Ütülme. Bitin ısırarak yakması.

DAHA-CIK :İşte orada.Göründüğünü elle tarif.

DAHLETMEK:Müdahale etmek. Engel olmak. (Benim işime kimse müdahale etmesin, karışmasın.)

DAKANAK :Alacakla ilgili ilişki. Borç, hesap. (Adamda dakanak kaldı.)

DAKILMAK:Bu yere veya bir şeye durukup kalmak. Asıla kalmak. Bir yerde beklemek.(Adam beni lafa tuttu orda dakıla kaldım: Bir yerde oyalanmak. Adam ağaçtan düştü elbisesi dakıla kaldı.) Bk:Durukmak.

DAKINTI :Bk:Dakanak.Akrabalık . Kan bağıntısı, alacakta arta kalan.

DAL :Muz hevengi. Herbir muz bitkisinin taraklardan oluşan meyvesi.(Adama bir muz adlı, hediye ettim.) Bk:Tarak.

DALAMAK :Isırmak ,dişlemek. (Adamı köpek dalamış, ısırgan elimi daladı.)

DALAP :Genellikle tek tırnaklı (eşek, at, katır) dişi hayvanların aşırı erkek hayvan isteği. Eşşeklerde bu isteğin belirtisi erkek eşeği görünce ağzı bir şeyler yermiş gibi hareket etmesi buna “sakız gevme”denir. (Bizim eşek dalap olmuş sakız gevip duruyor.)

DALAŞMAK:Bk:Dırışmak.

DALPIR :Dolaşık, dağınık, sülfü kimse. Az kullanılmaktadır.

DAM :Üzeri toprak örtülü ev (Dam ev). Hapishane (godes).

DAMAH :Pinti, hasis.cimri, eli açık olmayan.Malı olupta başkasına vermeyen. (Bu adam dünya damahı.)

DAMARSIZ :Argo da kanı bozuk soysuz. (O soyda bir damarsızlık var.)

DAMCINMAK:Bir yiyeceği yer gibi yapmak, oyalanmak. Bk:Dımcınmak.

DAMLAMAK:Bir yere habersizce çıkagelmek.

DAMLANTI :Akar, az gelir, irat. Topraklı sıra bir keseye dökülürkesenin altına bir kap konur damlayan temiz sıra burada birikir buna damlantı denir.

DANGIRDAMAK:Gürültü etmek.Gevezelik.(Dangırdayıp durma.)

DANGIRTI :Çalgı,oyunBk:Tıngırtı.

DARABA-KEMİĞİ:Kaburga kemiği.Az kullanılmaktadır.

DARI SALLAMA:Darı (mısır) çokumu. Asılmış mısır çokumu.

DAŞAKMAN : Sevimli, küçük erkek dana. Daşaklı küçük hayvan yavrusu.

“Daşakmanın benim gel seni bi seven: Küçük erkek çocuklara söylenir. Senin daşakman salınmış, anasını emip durur. Daşağın burkulması (içdiş edilme, ENENME, ENENMİŞİ), daşağın dövülmesi de denir. Hayvanların çocukluk devresinden çıkıp sevimli durumlarının kaybolması. Bk: İĞDİŞ, ERKEÇ, ÖVEÇ, ÇEBİÇ, TANIŞMAN, İçdiş keyfi, daşak ile ilgili deyimler. Az kullanılır.

DAVAR :Erkeke keçi.Yaygın kullanılmaktadır.

DAYAK :Meyve ağaçlarına dikilen yukarısı çatal sırtık.Muz sırtığı.

DAYLAK :Boz devenin doğurmadan önceki ismi.Yavrusuna köşek denir.

DAYMAK :Bazı köylerde basit ahşap asma merdiven.

DEBİLDEME:Çabalamak, uğraşmak. (Debildeğep durma)

DEĞİŞİK :Karşılıklı kız alıp verme (evlilikte).

DEĞME :Üstün seçme, iyi anlamında kullanılır. Reğme adam bu işi yapamaz: Her adam bu işi beceremez.)

DEĞME-TEKİN: Kolay-kolay. (Değme tekin bu iş olmaz.)

DEHLEMEK:Deh etmek. Binek hayvanlarını hareket ettirmek için kullanılır.(Deh-dah). Başından atmak, savmak, satmak anlamındada kullanılır.

DEKE :İki yaşına kadar çebic deke, Daha yukarısı gart deke. İçdiş edilmemiş daşaklı tohumluk davar.

DEKİŞ :Buynuzları (süsme) yeni çıkmış sevimli keçi yavrusu. Alanya’ya has bir kelime.

DEKLİ :Kadar. (Bcak dekli çocuk: Bacak kadar küçük çocuk.)

DELGİÇ :Küsük demiri, bir şeyi delen demir alet.

DELİKLİ :Kevgir, mutfakta kullanılan süzgeç. Argo da “iki delikli kadın”.

DENE :Dene tohum. Para. (Darı denelemek: Mısır tanelemek. Deneli (Mahsülü bol. Denesi var: Parası var.)

DENGİRDEMEK:Bk:Gaykılmak.Yanüstü bir tarafa yığılarak yatmak. (Beykeye dengirdemiş: Beykeye yangelip uzanmış.)

DEŞİRİCİ :Dilenci. Abdal: Boynunda derisi ev ev dilenen genellikle kadın. Herşeyi gördüğü yerde isteyen arsız kimselere denir.

DEŞTİVAN :Çiftçilerin ektiği bitkiyi ve malını koruyan ücretle tutulan kimse. Eskiden yukarı alanı (Zimbitlik) deştevan beleninden (halen aynı ismi mufaza ediyor.) Deştivan gözetlermiş (Bugün mevcut değil.)

DEŞTİYE :Sulanmayan kıraç arazi. (Bugün kullanılmıyor.)

DEVELİK :Deve ahır. Kullanılmaktadır.

DEVİNMEK :Uğraşmak, didinmek. (Geçinmek için zavallı didinip duruyor.)

DEVİRMEK :Hepsini boşaltmak, devirmek. Kullanılmaktadır.

DEVRE :Ters.genellikle giyimde kullanılır. (Bugün devre yönünden kalkmış: Bugün ters yönünden kalkmış anlamında olup, işi iyi gitmediğinde de kullanılır.)

DEVİRİSİGÜN:Ertesi gün.

DEĞZE :Teyze. Annenin kız kardeşi. Küçükler kendinden epey yaşlı kadınlara istisnasız deze (Değze) derler. Mahalleye başka yerden gelin gelmiş kadınlara o mahallenin küçük erkeği kadını “gelin deze” derler bazen “gelin aba” tabiride kullanılır.

DİĞDİĞİ :Çok uzak akrabalık hallerinde söylenir.”Dığdığın dığdısı” tabiri tullanılır.

DIKI :Biraz az. Bk:Bıdıkı:

DIKIM :Parça, lokma. (Bıdıkı ekmek var.)

DIKINMAK :Atıştırmak, yemek, Boğazına atmak.
DIKIDAN :Az sonra, biraz sonra. Alanya-Yaylalı köyü.
DIKMAK :Bk:Dıkınmak. Gizlice bir şeyler yemek, atıştırmak.
DIMBIRTI :Bk:Dangırtı-tingırtı.
DIMCINMA :Bk:Damcınma:
DINGILDAMAK:Gevezelik.Fazla konuşmak.Dıngıldağap durma:Fazla konuşma.
DINGILTI :Gürültülü kadın çalgısı. Çalgı.
DINGIRTI :Dangırdamak, çalgı, oyun. Lüzumsuz söz.
DIRILAŞMAK:Ağız dalaşı (ağız münakaşası), sözle tartışma.
DIRILTI :Bk:Dırılaşmak. Kavga. (Evde dırıltı eksik olmuyor.)
DIŞARI :Evlerde kışlık odaların önünde yazlık sofa. Kumar oyununda kahveciye çıkan mano parası.
DİBACE-Sİ :Kökü, menşei. Soy ile ilgili söz.
DİBİNDE :Dışardan merdivenle girilen evlerde merdivenin önündeki alan. Önünde, yanında. (Kızılküle, kalenin dibinde. Damlataş mağarası kalenin önünde.)
DİDEK-LEMEK:Gaga.Gagalamak.Tavuk veya kuş gagası.Gaga ile yapılan hareket gagalamak.
DİDİKLEMEK:Tiftiklemek, Pamuk ve benzeri şeyleri parmaklar ve el yardımı ile birbirinden ayırmak. Karıştırmak.Bt:Tiftilemek.
DİDİNMEK :Çok uğraşmak çalışmak. 'Napağan dünya geçincemesi didinip duruyoruz'.
DİDİŞMEK :İtişip kakışmak.
DİĞDABAN :Hiç durmadan yürümek. (Sabahtan akşama diğdaban gezdi.)
DİLBAĞI :İnsan veya hayvana nazar değmesin diye yaptırılan nuksa.
DİLFİR :Yabani yonca otu.
DİLLENMEK:Çocuğun konuşmaya başlaması. Adı çıkmak (Kötüye) Nazar değmek (dile gelmek) Kendisinden çok bahsetme hal vakit payda etmekten sonra sonradan görme.
DİKE :Uzun boylu, sırık gibi adam. Dike gibi karşımda durup durma. (şimdi kullanılmıyor.)
DİKECEK :Bazı köylerde iğne anlamında kullanılmaktadır.
DİKEÇLENMEK:Dikelerek oyalanıp durmak.
DİKİ :Evlerde yatay kirişleri taşıyan dikey ahşap kiriş. Genellikle çardak altlarında, asma iskenetlerinde asma çardağı kullanılmakta.
DİMİ :Ev dokuması bezden dikilen kadın şalvarı.Sonradan pazen ve basmadan dikilmiş iş şalvarı. İstiklâl Savaşından önce el tezgâhında gök (mavi) bezden uzun don şeklinde dimiyi, fakir köylü erkeklerde giyermiş.
DİMİLEME :Eteğinin önünü toplayarak (çemleyerek) belindeki kuşağa sokmak."Eteğini çelmemek".
DİNGİLİ :En yükseği. Tepesi. (Gök gargapelit ağacının dingili tepesine konmuş: Gök garga gerpelidin (bir çeşit meşe ağacı) en yüksek tepesinde).
DİNGİN :Sessiz,durgun,sakin.(Hava dingin:Hava yağmıyor,rüzgarsız,sakin.Başım dingin:Başım rahat.)
DİLLEŞMEK:Karşılıklı sevgi ile konuşmak.Hal hatır sözü etmek.
DİPLEMEK :Bir şeyi sonuna kadar içmek.Dibini bulmak, bitirdi.dipledi. (Şişeyi bitinceye kadar bir içmede içti bitirdi.)
DİŞEMEK :Çocuklarda süt dişinin çıkıp yerine esas dişlerinin çıkmaya başlaması. Değirmen taşını unu iyi öğütmesi için ağızı testere gibi özel çekeçle taşla diş açma.
DİŞENTİ :Dişenen değirmen taşında ilk öğütülen un. Dişentiye dökülen bu unda küçük taş kırıkları çıkabilir.
DİŞİ-EHLİ :Hatun kişi. Avrat.
DİŞİNDİRİK:Hayvanların ağızına takılan ilmekli ip gem.

DİŞLİ :Sinarit (Sinavrit) balığı.Güçlü (daha ziyade paraca) kimse.

DİRİRPİK: Argomsu tam anlamı olmayan hava cıva, boş ver anlamındadır. Az kullanılmaktadır.

DİTMEK :Deşmek, deşelemek. Parçalara ayırmak. (Yarayı ditmek: Yarayı deşelemek, kabuğunu kaldırmak, kopartmak. Eti ditmek: Pişmiş eti parçalayarak pilavın üstüne yaymak. Paça ditmek.

DİVLEN :Boyuna süğgün genç bitki.

DİZEME :Bk:Barı.Bir arazinin etrafını düzgün yan yana çakılmış kazıklarla kapatma. Bk: Temel.

DİZGİÇ :Hayvanlara verilecek meşe gibi ağaç dalları kesilerek bir sıraya uzunca dizilir iki kişi tarafından taşınır.Taşınan bu sıraya tümünden dizgiç denir.

DOBRİN :Dinamit.

DOKUNAKLI:Etkili,tesirli.Genellikle laf (Söz) için kullanılır. (Adam çok dokunaklı laf etti: Çok tesirli iyi ve kötü ders vererek söz etmek.

DOLAPÇI :Laf çeviren,laf götüren.Sahte iş laf çeviren(Döndüren) kimse.(bu adam dolapçılık yapıyor) Kuyudan su çekilen dolap.

DOLAŞIK :Düzensiz, intizamsız olma durumu. Karışık iş.Yaptığını ettiğini bilmeme durumu.

DOLAV :Dolap, evlerde eşya koymaya mahsus kapaklı göz.

DOMBAY :Ay gibi.Etli butlu güzel kadın. (Dombay gibi yavru)

DOMBULUŞ:Üstüne havut çekilmemiş deve yavrusu. Bk: Tombuluş.

DOMURMA:Kereste için kesilen ağacın dalını budaklarını kesip kabuğunu soyma ve ağacı belirli ölçülerde taklama. Kullanılmaktadır.

DOMUZLAK:Bk:Cömbertlek.Takla atmak. Domuzlak gılmak.

DONGURDAMA: Ses, gürültü, kaba gürültü. Dongurdayıp durma. Gürültü yapma. Bk:Gırıldama.

DONULMAK: Donmak, üşümek. Yerinde hareketsiz kalmak. (Yerimde donuldum galdım.) Adam öyle bir laf söyledi ki, yerimde dondum kaldım.)

DONYAĞI :Hayvanlarda iç yağı. Çok soğuk kimse. (Don yağı gibi. Çok ilgisiz kimse)

DORUM :Dombuluşum büyüğü, havut çekilmeye gelmiş deve. Genç deve.

DOTTİRİ :Argo:Götatan.Mesuliyetsiz çok gezen kimse. Daha çok çocuklar için söylenir

DOVACI :Dua eden, hayır dileyen kimse.

DOYUMLUK:Doyuracak kadar. Fazla olmayan yiyecek. Bir yiyecek verilirken az ise alacak olanın gönlünü almak için “doyumluk değil ama kusura bakma”denir.

DUMCUKMAK: Bir şeyin bozulmaya yakın olması. “Yemek, et dumcuğup gelir.” Çok az kullanılır.

DÖKÜM :Sebzelerde randıman (verimlilik) tabiri olarak kullanılır. (Bu yıl sebzelerin dökümü çok iyi. Adam öldü arkasında kadın birsürü dökümle kaldı. Kadın çor çocukla öksüz kaldı.öksüz kalan çor çocuklar.

DÖNEÇLEMEK:Başiboş dolaşma, gezinme.

DÖNEĞEN :Girdap,suyun döndüğü yer.Hayvanların yuları ile ip arasında ipin dolaşmamasını sağlayan döner demir halka.Bir çeşit firdöndü.

DÖNEMEÇ :Yollarda viraj,köşe.

DÖNGÜN :Etrafında dönen öte gitmeyen aşık kimse.

DÖĞENEK :Fazla basılarak sertleşen arazi.Ayakta çıkan çıban. (Karabar)

DÖĞÜNMEK:Bir acı veya ızdıraptan, pişmanlıktan dolayı dizlerine vurmak. Kederlenmek, ağlamak. Uğraşmak, didinmek (çalışarak).

DÖŞ :Ön but, ön kol.(Kasaptan bamyalık et isterken bir döş ver denir.)

DÖVEN :Goca ayaklı, tabanı büyük. Aman şu goca döven.

DÖVENEK :Bk:Döğenek.

DULUP :Pamuğu hallaç yayı ile kabartarak yumaklamak. Çok beyaz (süt beyaz) anlamına “dulup gibi”denir.

DUMAĞI :Nezlenin ingi den önceki ismi.

DUMBU :Teneke. (Gazipaşa-cirenli köyü)

DURUKDURMAK: Bk:Dakılmak. Yapılan bir pazarlığı anlaşmak. (İşi durukdurduk: Pazarlıkta anlaştık)

DURUKMAK: Bk: Dakılmak. Bir yerde bir kimsenin himmeti, yardımı ile orada tutunmak, kalmak. Geç kalmak. (Adam orda duruktu kaldı.)

DUTAK :Tesirli, anlamlı. Bire bir. (Hocanın dua’sı dutakmış:hocanın duası birden tesir etti.)

DUTGUN :Sargın, birbirini koruyan. Kapalı arkası yağmurlu hava.

DUTU :Rehin, bellik. Bir yerden bir şey alırken mal sahibini belli eden herhangi bir eşyası. O eşya eve götürölür evden istenilicek şey alınır yerine sahibinin eşyası verilirki buna dutu denir. şimdi hemen hemen hiç kullanılmıyor.

DUTUZ :Ala koymak, bırakmamak. (Adam beni dutuz etti.)

DÜDEN :Su kaynağı. Akar sularda suyu yutan yarıklar. Çok yiyen obur kimse. (Düden gibi yiyor: Çok yemek yiyor, doymak usanmak bilmiyor.)

DÜĞÜ :Zıkkım. (Ağı, düğü olsun:Yediğın zehir zıkkım olsun.)

DÜĞÜŞ :Doğurmamış dişi dana. İneklere”düğüş-düğüş diye çağrılır.

DÜĞDÜĞÜ :Kesenin çivi çıkarma deliğı.Kullanılmaktadır.

DÜĞÜRCÜK:Yuvarlak şekilli meyvelerin belirli duruma gelmesi.

DÜMBÜRDÜDÜK:Bir şeyi yaymak, duyurmak. Rezil rüsva olmak.

DÜNEK :Kümes. Basit yapılmış küçük mesken, oturlan yer.

DÜNEMEK :Tavukların kümese girmesi. Çok erken yatan kimse içinde söylenir. Tavukları kümese sokmak için “dünek dünek” çağırısı tabiri kullanılır. (Adam yorulmuş, akşamdan dünedi.)

DÜRMELEMEK: Katlamak.Yuvarlamak,katlamak. (Yatağı düremele, yüklüğe koy.)

DÜRTEKLEMEK:Bk:Dürtelemek. İtişip kakışmak. Kakmaklamak, süsmeklemek.

DÜRTELEMEK: İtmek. Sivri bir şeyi başka bir şeye sokmak. (Dürteleğep durma:Kalkıp itip durma)

DÜRMEK :Bk:Metmen.

DÜRTÜKLEMEK:İtip kakmak. Göz arkası yapmak. (Dağı garibini dürtেকেğep durma: Allah’ın garibini itip kakıp durma.)

DÜRÜM :Bk:Çomaç.Yufka ekmeğın içine yiyecek konur sarılır baş kısmı sivri alta doğru geniş yiyecek. Genellikle çocuklara yapılır. (Hadi git de anan sana bi dürüm yapıversin)

DÜRÜMEK :Türemek, meydana gelmek. Nesil,sonradan görme. (Yeni dürüme:Yeni nesil sonradan dürüme: Yeni nesil sonradan görme.)

DÜŞ :Rüya, istihare. (Düş görmek: Rüya görmek. Düşüne girmek: Rüyasına girmek. Düş Yatmak:bir niyet için istihareye yatmak) Düş görmek tabiri aynı zamanda “hayal görmek” anlamında kullanılır.

DÜŞÜNCEMELİ:Akıllı, ızanlı. Yerinde hareket etmesini bilen,başkalarını düşünen.

DÜVER :Meset. (Alanya Uğrak köyü.)

DÜZAYAK :İnişsiz, yokuşsuz, kestirme düz yol. (Düzayak şurdan geçiverelim.)

DÜZGÜ :Yaygı, süslemek. Gelinin eşyasını eve sermek, yerleştirmek. (Gelinin yaygısı geldi, evi yayalım.) şimdi çok az kullanılmakta.

DÜZLEME :Tarlanın yüzünü düzeltme, tefsiiye etme. Bir seviyeye getirme.

DÜZME :Bağı yemeklere ezilmiş ceviz, sarımsak, limon karımı dökölmesi (sos), talatur (tarator), biber, kabak, fasulye düzmesi gibi.

DÜZÜNMEK:Süslenmek. Kuşun kuyruğının, tüyünün çıkması.

-----E-----

- EBİŞMEK** :Bk:Hobuç. Arkasına iki eli tutunarak binmek. (Köylerde kullanılır.)
- ECİNLİ** :Şeytanlı, cinli kimse. Genellikle akıllı yaramaz çocukları içinde kullanılır.
- ECİR** :Sabır metanet. Dua'da kullanılır. "Allah ecir versin".
- EFERİMCİ** :Aferin diyen herkese inanan, böyle diyenlerin işini gören tav delisi kimse.
- EFİLTİ** :Rüzgar, meltem, serinlik. Serin rüzgar esen yer. (Bk:Gedevet.)
- EFTEF** :Bir şeyi bozmak, yaramaz hale getirmek.Yoğ etmek, mübahel etmek.
- EFTİKLEMEK**:Oyalanmak. Meşgul olmak. (Biraz eftik verde yeyeyim: Biraz çerez verde yerken vakit geçireyim.)
- EĞEL** :Gil.Genelde soyların sonunda gelir.'Hacamdeğel,Çakıreğel'
- EĞİŞME** :Bir işi başkasına bırakma. İş başkasına savmak,veresiye iş tutma.
- EĞLEŞME** :Bir yerde bekleme,oyalanma. Bir yerde bir müddet kalma,oturma.
- EĞRİ-DEMİR**:Sapı kısa ağaçtan tahra. (Eğri demiri al, dikenleri kes.)
- EĞRİK** :Malların gündüz yattığı gölge yer. (Halen kullanılmaktadır.)
- EĞLENMEK**:Alay, zevk etmek. Bir yerde bir müddet çalgı ile vakit geçirmek.
- EHMEDEK** :Kalede şato gibi bir yer. (Bu ismi koruyan yer yalnız Alanya.)
- EKENEK** :Ekilip biçilen yer.Tarla.(Köylerde kullanılır.)
- EKGİ (EKKİ)**Bk: Avkı.Kırmızı renkte çam kabuğu. (Dövülür yağ ve yayık tuluklarının içine kurt yemesin diye çilenir. Buna avkılamak denir. Köylerde kullanılır.)
- EKMEK** :Dikmek.Toprağa gömülen tohum, fide vs. Baştan savmak, atlatmak. Ekin tarlası: Buğday, arpa gibi tahıl ekilen tarla.
- EL ALMASI (ELMASI)**:El üstüde tutulan değerli çocuk, kimse. Birli (tekli) çocuklu evlerde çocuk herkesin ev halkının el elmasıdır. "Çocuğum elimin hasası, gözümün çırası bidene, her işimizi görür. Allah onu isabetten (nazar) saklaya, öğrümü var bi dene (başka olmayan bir tane kimse). O hepimizin el alması (elması). Evin büyüğünün sözü. "Az kullanılır.
- EL** :Yabancı. Kan bağıntısı olmayan. (Elin oğluna kızı veriverdi, geçti.)
- ELÇİ** :Hacana, pezevenk. İki kişiyi anlaştıran diğerine haber götüren kimse.
- ELCİK** :Ekin biçerken sol elin üç parmağına takılan ahşap alet. Ekin sapı eli biçmesin ve sap daha çabuk orakla biçilsin diye takılır.
- ELEME** :Eski Alanya köylerinde ismi KECEFE (TECÇE) olarak geçer. (İplik kelepini yumaklamaya yarayan bir eksen etrafında dönen ahşap dokuma aleti. Hiç dokunulmadan (ellemeden) iplik yumakladığı için elleme isminden dönüştüğü kanaatindeyim. Alanya'ya has kelime.)
- ELEMET** :Kocaman. Çok büyük. (Bir ilan gördüm, elemet gıyamet.)
- ELEMLİ** :Bk:Utlı. Kederli, alıngan.
- ELETSE** :Bk:Alesto.
- ELGANAMİ** :Hiçbir iş yapmaz. Bir şeye karışmaz kimse. (İyice ganemi misin?)
- ELLELEM** :Allahu alem. Galiba. Galiba anlamında çok kullanılır.
- ELLEŞGE-ETMEK**:Etmek kelimesi ile beraber kullanılır. Kibarca başından atmak. Kovmak anlamında kullanılır.
- ELLİKLİ** :Eli günü bol olan kimse, soyu şopu kalabalık. Eli bol cömert kimse.
- ELPİK** :İnce kar. Karcılıkta makbul kar. Dousuz yumuşak nezik kar.
- ELSİNME** :Yabancılık çekme.Yabancılık görme.Yadırgama.
- EL YORDAMI**:El yardımı. El ile yoklayarak. Görmeden el yardımı ile bir şeyi bulmak.
- EMBEL (EMBİL)** : Çiftçinin kullandığı öküzlerin hareketini sağlayan ucu çivili değnek.
- EMİ** :Tamam mı? (Yaygın kullanılır.)
- EMİŞ** :Davar ve koyunların sağım zamanı oğlak ve kuzularla buluşturarak süt sağma. (Alanya-Karabuynuzlar köyü.)

EMİNME :Yararlanma, faydalanma. İdare etme. (Eminip durmak: İdare etmek.)
EMİNTİ :Yiyecek kaynağı, yiyecek. (Orada biraz eminti var. Orada yiyecek, ekmek parası çıkıcak bir iş var.)
EMİŞME :Süt kardeş. Süt kardeşliği. Südü az olup yetmeyen annenin çocuğunu, sütü olan başka başka kadınca emzirilmesi durumunda her iki çocuk süt kardeşi olur. Bu durumda çocuklar emişme olurlar, kardeş gibi olurlar. Evlenince çocukları sakat olur inancı vardır. Dince bu tip evlilikler yasaktır. Az kullanılır.
EMMETE :Emmi, amca çocukları. Babadan erkek akraba.
ENENMEK :İğdiş etmek.”Çocuk enenmedi:Çocuk gelişmedi” Bk: İĞDİŞ. Köyde kullanılır.
ENDEĞEN :O, elindeki, orada.
ENDEĞERDE: Orada, orda.
ENGİ :O.
ENGİNİ :Onu.
ENGİRDE :Orada.
ENGİRE :Ora.(Yukarıda birbirine benzeyin beş kelimede çok yaygındır ve Alanya yı tanıtan kelimelerdir.
ENGÜCÜ :Nasıl olsa .Gerçekten. Elbette. (Engücü bu işi yapacağız.)
ENİK :Küçük yavru. (Daha ziyade köpek yavrusu, “enik” diye çağrılır.)
ENİKLEMEK: Yavrulamak. Daha ziyade köpekler için kullanılır.
EN İTDİBA(EN İTTİBA):İlk önce. Birinci derecede, ilk sırada. Az kullanılmaktadır.
EREZ :Tahılın içinde biten tüylü, daneli tahıl. (Bunun unu, buğday ununa karışınca karışımdan yapılan ekmek, yenince sarhoş gibi bir durum yaratır.)
ERGEN :Kızılıcak.
ERİNMEK :Üşenmek. Vakit bulamamak. Gelecektim erindim: Gelecektim üşendim.
ERİŞMEK :Utaşmak, yetişmek. Varılacak yere varmak. Yüksek mertebeye ulaşmak. Cin, şeytan çarpmak. (En yüksek mertebeye erişti. İyi saatte olasıcalar adama erişmişler. Şeytan ve cin adama dokunmuşlar.)
ERKEÇ :Erkek daşağı döğülmüş, iğdiş olmuş davar. Öveç. (ERKEK sesli (Erkeksi) ve erkek tipli kadınlara da denir.) Garı erkek.Bk: Gart.
ESASDAN :Gerçekten. (Esasdan bana dargın mısın?)
ESBAB :Sırt baş. Elbise.(Şimdi kullanılmıyor.)
ESELME :Serpilme, yükselme. Gelişme.
ESELTMEMEK:Geliştirmeme, gelişmesine fırsat vermeme, engel olma.
ESER :Hastalıktan sonra hastalıktan kalan iz, arıza. Hastalıktan sonra aklında bir iz kalmak (az delilik, kaçıklık.). (Daha ziyade, akılla ilgili olarak kullanılır. (Aklında bir eser kalmış, aklında bir hafiflik var.)
ESİK :Noksan.Eksik, çukur. (Bekmez gümlüsü “testisi” esik kalmış.) Coğrafi tabir olarak çukur, çökek, vadi anlamındadır.
ESİNTİ :Yel, rüzgâr. (Hava esintili: Hava yelli, rüzgârlı.)
EKSİLEME :Bir hayvan hastalığı. Eski bozulmuş, kokmuş yiyecek yiyen hayvanlarda bir barsak hastalığı. Eski yeme.
ESSAHTAN :Gerçekten, cidden.
EŞ :Göbek. (Eşim düştü: Göbeğim düştü.) (Sancılı bir hastalık olup, parmağa dolanan bir tülbentle biraz zeytinyağı sürülür ve göbeğin ortasına sokulan parmak göbek etrafında birkaç defa döndürülür, böylece çıkan eş yerine girmiş olur.)
EŞDİRMEK :Sürmek, binek hayvanı sürmek. Koşdurup hizmetlendirmek.
EŞGERMEK:Görünmek,görünerek cevap vermek. (Köylerde kullanılır)
EŞGİ :Ekşi, acı, meyveler için kullanılır. Narenciye anacı narınc.Bk:Anaç, narıç.
EŞGİLİK :Narenciye bahçesi. Narenciye topluluğu, bahçesi.
EŞGİN :Koşan, eşen kimse. Hareketli canı tez at gibi hayvan veya insan.

EŞ-GOVATINA:Bütün gücü ile.

EŞSEMENE :Kertenkele. Bu kelime de alanyaya has kelimelerdendir.

ETEK :Ağaçların boy yetişecek kadar olan kısımları. (Portakalın eteklerini deşir, "topla": Portakal ağacının alt kısımlarının, meyvesini toplar.)

ETEKÇİ :Etek toplayan, etek kaldıran. Eskiden zengin kadınların arkasında hususi etek toplayan kadınlar gidermiş. Şimdi yok.Bu tabir sonradan Dalkavuk, başkasına yaranmak için her şeyi yapan gibi anlamlarda kullanılmış, bugün aynen aynı anlamda kullanılmaktadır.

ETEKLEMEK:Hali vaktinde bir kimsenin bir başka kimseye maddi manevi bakımdan destekleyerek gelişmesini sağlamak.

EVCİMEN :Evine bağlı, evine düşkün kimse.

EVERME :Evlendirme. Ev etme. Baş göz etmek.

EVLEMEK :Yerine yerleştirmek. Bir şeyi bir şeye yerleştirmek için yer açmak Bk:Zöven

EVRAK :Ulu, büyük. (Genellikle yılan için kullanılır.)

EVTİK-LEMEK:Bk:Eftiklemek

EYDE :Evet de .Hı de.

EYLEMEK :bk:Çöğürlemek. Ağacın budanan dallarının yere indikten sonra yan dalcıklarını (çırpıl) keserek dalı, zöven şekline sokma.

EYVA :Evet, tamam. (Çok kullanılır.)

-----F-----

FAK :Kuş tutmak için kafes tipinde tuzak.

FALDIRAMAK:Yaşlı, düşkün kimselerin doğru dürüst yürüyememesi, elin ve ayağın titremesi hali.

FANTİCİ :Piştide fanti (vale) kağıdı, süpüren üten kağıt olduğu için bu kağıt bazı açık göz, hileci oyuncular tarafından çalınır ki bunlara fantici denir. Sonradan hileci, kapıp kaçan kimselere bu isim verilmiştir.

FANGRI-FANGRİ:Kırmızı mercan balığının en büyüğü. (Derin suda yaşar.)

FARADAK :Birdenbire, anında yapılan hareket. (Faradak uyandım:Aniden uyandım)

FARAZA :Söz gelimi.

FARFARI :Aceleci, çabuk kızan öfkelenen, birden alevlenen kimse, paldırtıcı.

FARLAMAK:Parlamak, alevlenmek, gelişmek.(Ateş birden farladı:Ateş hemen alevlendi.)

FARSAKLI :Ortalığı karıştıran, velveleye veren, oyunlu kadın.Bk:Oyunlu.

FASILATMA:Ocakta kuru yaş bir şey pişirme.Pişen kuru şeylerin kabarması, kuru yavan yağı az veya olmayan kurutulmuş kapçıklı fasulye. Gazal fasulye tipinde yiyecek.Argo da yellenmek.Yazdan kurutulmuş kışın yenilen yiyecekler. Şişmek anlamında fasılama kullanılır. Kabarmak.

FASIRDATMA:Bk:Fasilatma .Tüttürtme, sigara keyfi yapmak. (Gel seninle bir sigara fasırdatalım.)

FASİLLE :Fasulye. Sonradan para anlamında kullanılmaya başlandı. (Bir şey alacağın vakit fasilesini ver bakalım diye istenir.)

FASLA :Fasılamadan bozulsa gerek. Şişman, ablak yüzlü, çirkin kimse. (Aman şu goca fasla: Aman şu şişman biçimsiz çirkin kimse.)

FAŞA :Argo da fahişe, kahpe, kötü kadın. Fahişeden bozma bu kelime kadınlar arasında yaygın olarak evlenmemiş edepsiz, lafa karşılık veren, söz dinlemeyen kızlar için büyükleri tarafından “Bi faşa, lâf söz dinletemedim.” diye kullanılır.

FAŞILDAMAK:Faş-faş bişey yerken veya giderken ses çıkarmak. Yaş bir şeyin yanarken çıkardığı ses.Yılanın giderken çıkardığı ses. (İlan faşadanak ”Faşıldayarak” ormanın içine gitti.

FEHME :Şüphe. (Adam Fehme kapılmış:Adam şüpheye kapılmış.)

FELDİREMEK:Bk:Faldıramak.

FELLE :Engel, mania. (Bu adam işime felle verdi: İşime engel oldu.)

FELLEMEK:Engel olmak, işine set çekmek.

FENNİ :Suni. Tabi olarak meydana gelmeyen.

FESLİKAN :Fesleğen, reyhan. (Argoda güzel kadın.)

FEŞMEKEN :Fılan.Falan feşmeken:Falan filan.

FICIKMAK :Bk:Cıllıma.Vazgeçmek, caymak. (Fıyıklamak kelimesinden bozulsa gerek.)

FIKIRDAMAK:Genç ve hareketli, kanı kaynamış kimsenin hali hareketi. Yeni yetişmeğe başlamış genç kızların flört isteği. (Kız fıkırdamağa başlamış, gemini sıkı tut: Kızın kanı kaynamaya başlamış iyi sahip ol, kötü yola gitmesin.)

FILDIRAMAK: Fıkırdayan gencin kendine arkadaş bulması için sağda solda gezmesi, gözünün dışarıda olması, evde bile yerinde duramayıp aklının orda olması. Bununla ilgili hareketler.

FINDIKLI :Erkeği baştan çıkararak ve çıkarmasını bilen kadın. Daha önce işi yapan ve bilen. Fındık gıran. (Gırdığı fındık gırkı geçti.)

FINGILDAMAK:Bk:Fıldıramak. Bir yerden gezeleyivermek, kaçmak. O yerde durmamak. Akıl baliğ olmak. Büluğ çağına girmek.

FIRDOLAYI : Çepeçevre, etrafınca, tamam. (Bahçeyi firdolayı duvarla çevirttim. Bahçenin etrafına çepeçe vre duvar çektirdim (yaptırdım). Kızın boynu firdolayı altın. Kızın boynunun tamamı altın dizili.)

FIRIK-MAK :Bk:Tezirmek. Kaçmak. Bir yerden habersizce, mazeretsiz ayrılmak.

FIRIK :Topaç gibi bir eksen etrafında döndürülen çocuk oyuncağı.

FIRTADANAK: Bk: Cırtadanak. Birdenbire çıkmak, Görünmek. Ukalalıkla ilgili olarak yerinde olmadan çıkmalar ”bilhassa sözle” için de söylenir.

FIRTMAK :Aklını kaçırmak, kafayı oynatmak gibi hallerde kullanılır. Sonradan girme bu kelime az kullanılır.

FIŞARMAK :Yeşillenmek.

FIŞGA :Yaş çalı,odun ve gübre.

FIŞGI :Tek tırnaklı hayvan gübresi.

FIŞGIN :Yaş genç ağaç dalı. Çıpkın. Bk:Şıpkın.

FIŞGIN-LAMAK: Fışgın ile dövmek. Çıpkınlamak.

FIŞGIRIK : Bitkilere ilaç yapmak için kullanılan ilaçpüskürten pülvarizatör.

FIŞGIRMAK: Suyun tazikle ileriye doğru hareketi.İlkbaharda bitki gözlerinin patlayarak yeşillenmesi.Bitki yaprak gözlerinin patlaması.

FIŞIRIK :Boş, anlamsız

FIŞIRGIN :Bk. Fışkırmak. İlk baharda genç ağaçların gür bir şekilde yapraklarının çıkması, yeşermesi.

FIYIKLAMAK: Bk.Fıcıkamak.Kancıkca,verilensözden vazgeçmek. (Bu kelime çamış katırların “fıyık-fıyık”diye tekme atma sesinden gelse gerek.Çünkü katırın ne zaman tekme atacağı belli olmaz. İnsanlara bile “gatır gibi” tabiri kullanılır. Çok döne, sözünde durmayın. Önce söz verip hemen arkasından dönen, iri yarı kaba saba kimse anlamında. Bk.Deyimler.

FİCİRİKLİ :Mişli, mışlı, şüpheli iş. Bk.Mıcırıklı.

FİKİRDEKMEK: Genç kişinin yerinde duramaması, hareketli olması hali. Bk.Fıldıramak.

FİNGİRDEMEK:Bk.Fıngıldamak.

FİSİLDEME :Fisileme. Kulağına bir şeyler söylemek. Başkasının duyamayacağı söyleyenle dinleyenin bildiği söz. İkaz, ispiyon anlamında da kullanılır (Kulağına fisildeyiverdi adam birden değişti.)

FİSİRGE-LEMEK:Tahıl, soğan gibi bitkilerin ekildikten sonra yerden çıkmaya başlaması, yeşillenme (göğermek.) Islatılan tohumun çenekler arasından embriyosunun çıkmaya başlaması. Ciltte küçük isilik gibi yaraların çıkmaya başlaması. Az kullanılır.

FİŞEKLEMEK:İki kişiyi birbirine katmak. Müzevirlemek. Ayranın yağı çıksın diye tulukta fişek ile dövmek. Bk.Fişek.

FİŞNEMEK :Şımarık.Yüz bularak yapılan hareket. (Atın kişneme hareketinden kişnek sözünden gelse gerek.)

FİŞNEK :Kişnek. Kişneyen. Şımarık,kendi yüzünü beğenmiş. Cinsel yönden azgın kimse. Hovarda.

FİT :Ödeşme. Berabere kalma. (Seninle fit olduk, seninle ödeştik.)

FİTLEMEK :İki kişiyi birbirine katmak için birinin söylediğini diğerine söyleyerek kavga çıkarmak.

FİTİLLENMEK:Öfkelenmek.

FİTİREKLEMEK:Tohumun yerden çıkması,çimlenmesi. Bk.Göğermek.

FODULAMAK:Kendi kendine söylenmek. Öfkelenen fakat açıkça karşısındaki kişiye bir şey söylemeyen kimsenin kendi kendine söylenmesi.

FOKURDAMAK: Kaynamak. Suyun kaynarken çıkardığı fokur fokur ses.Ortalığın kaynaması,birbirine girmek.

FOKURDATMAK:Nargile içmek.

FOL :Kümeşte tavuğun yumurtlayacağı yere konulan örnek yumurta.Yumurta yoksa beyaz Soğan da konur.

FOLLUMA :Bk.Cıllıma.Tavuğun fola basmaması, ürkmesi.Bk.Yoymak.

FOLUS :Kasnağı ahşaptan,gergisi bağırsak kirişinden yapılma delikleri kalburdan geniş,harmanlarda kullanılan eleme, sapı ve deneyi (tane) ayırma aygıtı. Angoda gıcı geniş kimse.

FONGULDAMA: Bk.Fokurdamak.

FORA-GEÇMEK: Forageçmek de denir. Hora geçmekten bozulsa gerek. Hoşuna gitmek, makbule geçmek.

FOS :Boş.Anlamsız. Hiç bir şey. İçi boş. Bk. Gavız.

FOSURDATMAK: (Fosulatmak) Bk. Fasırdatma. Sigara, pipo tüttürme.

FOYA :Hile. Dürüst yapılmayan.

-----G-----

GABALTI :Kabaltılmış. Olduğundan fazla kabartılmış. Yükselti. (Kız anası, döşek kabası: Kız anası oğlan evine gelince altına kabartılmış “pamuğu atılmış” döşek konur ki buna “gaba döşek”denir. Goyun tüy gabası: Koyun çok tüylü onu iri gösteren onun tüyü. Az engebeli arazi içinde kullanılır.

GABARTLAMA: İrermiş fakat olmamış, ermemiş koparınca süpcüğünden süt akan incir. Yemiş.

GABIRCAK :Hasat etmeye gelmiş kabuğu kurumuş fasülyeyi aldıktan sonra geriye kalmış fasülye kabuğu.Bezelyenin baklanın gabırgacığı.

GABIŞ :Süsmeksiz (Boyunsuz)davar. Devamlı kadın hizmetçi.

GACARA-LI :Kavgacı, gürültücü kimse. Kimseye bir şey kaptırmayan her şeyde baskın çıkan çocuk.

GACIRADANAK:Birden bire aniden çıkan cayırtılı ses ve hareket. Kullanılmaktadır.

GADAKMAK:Ölmek. Deve goyakda gadalmış. (Alanya Aliefendi köyünde kullanılmaktadır.)

GADDER :Zalim, acımasız. Gaddardan bozulma.

GADER :Kader talih şans. Argoda el ile şans verm. Kullanılmaktadır.

GADIN :Hanım, hanım, uysal sakın iyilik yapan kadın. Uysal düğ ve ineklerde sağarken “gadin kızım düğüşüm” diye okşanır. Kızını çok seven evin büyükleri kıza “gadin kızım” diye hitap ederler.Yine nasihat ederken ve söze başlarken ve öfkelenildiğinde onu teskin için,öğme sözü olarak bu gibi hallerde yaygın olarak “gadin kızım” tabiri yaygın olarak kullanılır. Gadin ve aynı anlama gelen hanım ismi olarak kadınlarla kullanılır. Hanım: Sevimli güzel.

GADİLLİK:İrengetmek. Kadersizlik. Talihsizlik eseri irengolmak .Bk:irengetmek. (Adama gadillik oldu: Bir suçu, günahı olmadan işi talihsizlik eseri yerine gelmedi.) Acımakla ilgili bir kelime.

GADİT :Zayıf kuru kimse.

GAFİLA :Kazaen. Kasıtsız. (Gafila adam ölür: Kazaen adam ölür)

GALAN :Artık, başka. (Epey oturduk galan gidelim.Bundan galan ne var ki.)

GALESİZ :Gayesiz düşüncesiz. Hiçbir şeyi galeyeye almayan. Önemsemeyen kimse.

GALGIN :Evde kalmış. Evlenmemiş, Evlenememiş. Elde kalmış satılmamış mal.

GALLANGIÇ:Bk:Cıngıllak veya cıngıldak.

GALPAZAN:Galp, canıağır yerinden zor kalkan kimse. Tembel.

GALTAK :At eğeri. Argoda kibarca urosbu, kahbe (Gahbe). Bk:Gasnak.

GAMİNE :Zayıf çirkin yaşlı kadın.Yaşlı sümüşü akan koyun, davar.

GANCIKLAMAK:Bir şeyden sözveripte cayıvermek. Kancıklık yapmak. Erkek sözünden dönmek.

GANIRTMAK:(NĞ) değişimi.Bir şeyi geriye bükmek zorlamak. (Kapı kilitli kalmış ganırttım, açtım: Geriye doğru zorladım söktüm açtım.)

GANİMLİK :Üzüntüye keder uğramak. (Herifin beceriksizliğinden gani milke uğradım.)

GANRIK(Ğ) : Değişimi, balgam. Eski böğür (şimdi kaybolmak üzere)

GANSIZ :Kansız vicdansız acımasız. Südü bozuk kimse.

GANTAK :Coğrafi tabir. Çukur da yer. (Hayvanın ayağı gantağa getti, gırıldı.) İki dağ arasında çökek arazi.

GAPÇIK :Fasülye, araka,bakla gibi sebzelerin içi (çekirdeği) çıktıktan sonra kalan kabuğu. Karnı açlıktan iyice çekilmiş sanki yapışmış gibi halde hayvanın bu durumuna “garnı gapçık gibi geçmiş denir. Garnın birbirine geçmiş hali.

GARACANAVAR:Domuz. Argoda güçlü kuvvetli azgın (guduz) kimse köylerde kullanılır. Domuz denmez töbe euzubillah gara böcü veya garacanavar darı tarlasını gece bozmuş. Boz canavar : Kurt.

GARADAL :Toroslar’da karaçam, katran, sedir ağaçları arasında, sulak yeri seven çeşme, su kenarları, yaylamsı, ağaçlı yerlerde yetişen yaprağı ve gövdesi beyazımsı, açık kül, renginde yaprağını hayvanların sevdiği br bitki. Çubuklarından iyi sepet örülür. Alanya Taşatan mevkii altında ve civarında Çakıl Muhar’da gördüm. Taze çubuğunun kabuğu soyulup suya batırılınca mavilerden en güzli suya karışan mayiden gelmektedir. Bk: Kesme.

GARAFİLLEMEK:Argomsu gizlice gözetlemek. Çok az kullanılmaktadır.

GARALİ :Gara-Ali.Eşek arısı gibi hatta biraz büyüğü simsiyah bir arı.

GARALTILAMAK:Karaltıya getirmek.Gölge yapmak.Tenhalamak .Saklanmak ve kendini emniyete almak. (Adamı garaltıya getirdim beni göremedi) Komşunun ağaçları benim bahçeye garaltı yapıyor: Gölge yapıyor. Garaltıda “gölgeli, gün görmeyen veya az gören muz” olmuyor.

GARAMIK :Yüksek yaylalarda yetişen dikenli, siyah meyveli bir bitki.

GARANA :Çok yiyip doymak bilmeyen obur kimse. Garanayı doyuramadım.

GARA-CÖÇCEM:Siyah renkte cöccem otu tohumu.

GARA-HEKİM:Zift.Eskiden zift kırığa çıkığa sarılırdı. Ağrıyan yerlerin üzerine yapıştırılırdı. Şimdi az kullanılmaktadır.

GARANI(NĞ):Değişmesi. Makiler içinde biten fazla büyümeyen beyaz vepembe çiçekler açan bir bitki.

GARERMİOLUR:Bellimi olur

GARGACIK :Kapılara ve pencerelere takılan L şeklinde demir. Açık ve kapalı durmayı sağlar.

GARGILI :İskeleti kargıdan kağıttan yapılma uçurtma.

GARGIN :Suyun önü kapalı durumda arkasına su birikmesi hali.Önü açılınca su akar gargınlığı gider. Boğazın gargın olması: Boğazın tıkanması ses kavuşukluğu (boğaz inmesi). Birikinti.

GARILMAK:Önü kapanarak arkasının birikmesi,kabarması. Boğazım soğuk almış garılıp durur: Boğaz rahatsızlığından dolayı gıcık,yutkunamama veya zor yutkunma.

GARIN:İşkembe.

GARİ :Artık.Galan,gayri,bundan böyle. (Çok yaygın kullanılır.) Bk:galan.

GARSAK :Yaşlanmış artık meyve vermez olmuş ağaç. (Eski narenciye ağaçları iyice garsaklaştı, çekip yerine yenisini dikicem.)

GARSAKLAMAK:Argoda iki eli ile karşığından tutarak kendine çekme.

GARSAMBA:Felaket. Çok kalabalık. Fırtına, bora. (Başımdan çok garsamba geçti.Epey felaket geçirdim. Düşünde bir garsamba çöktü: Gürültülü patırtılı çok kişinin kavga etmesi.Gece bir garsamba esti seraları mahvetti.)

GART :Yaşlı, ihtiyar. Taze yenme zamanı geçmiş meyve veya sebze. Daha ziyade sertleşmiş meyveler için söylenir. (Payam gartılmış.) Bu davar gart eti iyi olmaz: Bu davar yaşlı eti yumuşak olmaz zor pişer. Oğlanın sesi gartımış: Oğlan buluşa ermiş “ötmüş”

GASALAK :Kendini beğenmiş,kibirli.Burnu büyük kimse.

GASALMAK:Kendini pahalıya satmak. Bir şeyde direnmek, ısrar etmek.

GASDAN :Yalancıkdan, şakacıkdan (köylerde kullanılır).

GASMAK :Başını bağlamak.Hayvanın yokuş yukarı çıkarken boynundan güç alması, dırnak kakmaması (bk:deyimler) için yularının ipinin semere veya palanına boş bırakmadan boynunu gelecek şekilde sıkıca bağlamak. İnsanlar için başını sıkı dutmak boş bırakmamak mesuliyet vermek, çok serbest yetiştirilmemek.

GASNAK :Bk:Galtak.

GAŞAĞACI :İki kişiyi sözle birbirine tavlıyarak düşüren kimse

GAŞALAMAK:Hayvan tımar edilen iki ağızlı demir dişli eşya.Gaşalamak:Hayvanı tımar etmek. İnsanı izafî olarak gaşalamak: Ders vermek. Dövmek ,tımar etmek.

GAŞAN :Uzun yollarda yük hayvanlarına belirli yerlerde verilen sidik molası.Daha ziyade develer için kullanılır.Argoda insanlar için “Bir gaşanalım:Dur bir işeyelim.)

GATIK :Ekmeğin içine konulan veya ekmele yenilen yiyecek.

GATINTI :Gelinin oğlan tarafına getirdiği çamaşır hediyesi.Bohçalar içinde olur Oğlan evide kız evi yakınlarına karşılıklı katıntı katar.Çok yaygın bir gelenek olan katıntı geleneği halen yaygın olarak devam etmektedir.

GATSELLE SANDIĞI:Dış yüzü teneke işlemeli ahşap eski ceyiz sandığı.Kullanılmıyor.

:Ele gatmak.Döğüşmeye başlamak,birbirini sarmak. Karıştırmak.(iki kişi gavcalaşverdi zor ayırdık.)

GAVGAZAN:Döğüşgen,çekişgen.

GAVIRGA :Mısır patlatması.

GAVIZ :İçi boş.Tohumsuz dölsüz.

GAVİL :Karar kılmak.Mutabakata varmak.(gavli garar etmek:karar varmak.)

GAVLAK :Bk:Cavlak.

GAVRIK :Kutu,rutubetsiz.(Yer garık geldi tohum bitmedi:Tohum tavsız kuruya ekildi tohum çıkmadı.)

GAYALIK :Taşlık ketir yer.Dişi genç deve.

GAYARLAMAK:Naltbantlıkta hayvanı nallamadan önce uzayan tırnağını kesip düzeltmek.Nallamak.Argoda söylemek küfretmek.

GANYANA :Sıkıntı ifade eder.(görüntüde gaygana gaynamak:İnsanın çok sıkıntıya müşğul duruma düşmesi,başka bir işle uğraşacak vaktinin olmaması.

GAYGISIZ :Bk:Gaygusuz.Bu kelime daha çok kullanılır.

GAYGUSUZ :Düşüncesiz, telaşsız hiçbir şeyi umursamayan kendine dert etmeyen gamsız kimse.

GAYINTI :Yiyecek. Kahvaltı mahiyetinde mideyi talaşlamak için yenen az yiyecek.

GAYIT :Alet, edavat. Araç. (Az kullanılır.)

GAYKILMAK:Bk:Dengilmek.

GAYPITMAK:Bk:Zıypmak. Kaydırmak. İçeri kaçırmak. (Sabun elimden gayptı, deliğe düştü.)

GAYRAK :Düz yassı kaygan taş. Şist.Verimsiz toprak. Dozerle parçalanarak krizma yapılan bu tip araziler bugün en iyi muz yetişen yerlerdir.

GAYTARMAK:Meydana çıkmak. Çalım yapıp gerinip durmak. Devenin arka ayaklarını gererek çilelenmesi. Bk:çileli.

GAZAL :Dökülmüş kuru ağaç yaprağı. (Beledan”çınar” gazalı.)

GAZIL :Sicim şeklinde kıl ip. (Alanya-Kıllı “Çam yolu” köyü) Bk:İpezen.

GAZIMAK :Bir şeyi kökünden tıraş etmek, yolmak. Saygılı olmak karşısındakine önem vermek.

GEBELEK :Mallarda akciğer hastalığı.Öksürüklü bir hastalık olup gebelek otu yediği için hasta olduğu söylenir.

GEBEŞ:Şiş karınlı,gödeş,gövde.

GEBİK :İncirin gabartlamadan önceki olmayan meyvesi. Argoda kadın üreme organı. Bk:Gabartlama.

GEBRE :Tımandan sonra kullanılan kıldan yapılan kese.

GEÇİRGEMEK:Geç kalmak.Zamanında gelmemek.

GEÇEK :Geçerli, dutak, geçgin. (Kadının nazarı veya duası-bedduası geçekmiş hemen duttu.)

GEÇETMEK:Başından atmak.Borcunu vermemek.(Çok kullanılır.)

GEÇGEL :Gelgit.Çağırma sözü. (Bu yakaya gelgeçte acık”azıcık” konuşalım.)

GEÇGİN :Ölüm vaktine yaklaşmış kimse.Vakti geçmiş sebze ve meyve.

GEÇİNCELİ:Çok iyi geçimli, iyi huylu kimse. Kullanılmaktadır.

GEÇİNCESİZ:Geçimsez. Etrafı ile geçinemeyen kötü huylu kimse.

GEDENT :Ana su arığından tarlaya gelen suyun dağardan dağılan ve tarlayı sulamak için açılan arıklardan her biri. Dağar:Ana su arığından tarlaya gelen suyun gentlere ayrıldığı yer. Gündoğmuş -Bayır köyü.

GEDEY :Evin altında bulunan ahır ve samanlık (alt kat) Çok kullanılır.

GEDEVET :Efil efil esen yer rüzgar. Efiltili yer. Alanya’nın Türbelinas yaylasına bağlı bir yayla ismi.Bk:Efiltili. Konya’da : Gedavet.

GEGE :Kuru, zayıf,çirkin kimse. Aman şu gege. O haliyle çok konuşan kimse.

GELEMGEN:İpek veya iplik sarılan gargı. Küçüğüne masır denir.

GELEME-AYRIĞI:Ormandan açılan ekilmemiş yer arazi. Alanya-Mahmutseydi köyü.GELEME sözcüğü az kullanılmaktadır.GELEME AYRIĞI:Biraz kalınca boğumlu köklü çok çabuk üreyen kültür arazisinin baş belası bitki. (Kullanılmaktadır.)

GELEMGE :Meyilli sırt arazi. Alanya-Türktaş köyü.

GELGET :Bk:Geçgel.

GELİN-ABA :Eskiden mahalleye gelin gelmiş kadın.Kendinden küçükler söyler.

GELİN ALICI:Kız evine gelin almaya gelen erkek veya kadın (kınacı) topluluğu.

GELİN DEĞZE:Bk:Değze.

GEMALMAZ: Zaptolunmaz. Haşarı söz dinlemez.

GEMBİ :Çam ağaçlarına zarar veren bir böcek. Çok yeyen doymayan adam.

GEN :İyi sürülmemiş bazı yerleri sert kalmış arazi. (Çiftçi bazı yerleri iyi sürmemiş gen kalmış.)

GENRİŞMEK: Vücut halsiz ve yorgun düşünce kollarla arkaya doğru esneme.

GER :Ne esmer ne beyaz kimse. Koyu esmer. Ala bula hayvan. Bk:Ala bula.

GERDEME :Tereotu. Baharatlı tere.

GERELEME: Öreleme. Basit yapılan her türlü örgü. Daha ziyade duvar yaparken kullanılır.

GERPELİT :Bir çeşit yaprağı küçük ve kenarları dikenimsi pırnal meşesi.

GERŞEMBE :Bir lâkap olup, eskiden garnı biçimsiz şiş (hamile) kadınlara denirmiş. Şembe gün anlamında olduğuna göre zamansız doğanlara verilen ad olsa gerek. Belkide işkembeden bozulmuş olabilir. (Garnı gerşembe gibi)

GESİ :Giysi, çamaşır. Bk:geysi. (Hala kullanılmaktadır.)

GESİLİK :Çamaşır yıkanan yer. Gesi taşının olduğu yer. Gesi taşında yıkama aracı "tokucak"ıdır. Şimdi kilim gibi kaba bezler hariç bu adet kalkmak üzeredir. Fakat kelimeyi kullanmak aynen devam etmektedir. Bk:tokucak.

GEVEL :Çoban olmayan köylerde ve köylüye ait hayvanların, hayvan sayılarına göre hesaplanarak gütmme sırası. Ör:Davarı çok olanlara haftada birden fazla gütmme sırası gelebilir.Bk.Gütmek, yayılmak. Gündoğmuş-Bayır köyü.

GEVCELEMEK:Bir yiyeceği ağızda parçalamak ve yemek. Gevişmekten gelse gerek. Bir adamı gevcelevermek onu parçalamak, alt etmek, maddi gücü ile yenmek. Yenmek, dövmek.

GEVCELEŞMEK:Taksim etmek. Beraberce yemek. (Adam ölünce varisleri malını gevçeşivermişler.) Bk:Çinteleşmek.

GEVGİLLE :İçi gavız koz (ceviz). İçi kof boş zayıf, kuru adam.

GEVİNTİ :Yiyecek. Hissesine düşecek para,mal, veya yiyecek.

GEVİŞMEK :Bk:Gevşeleşmek.

GEVREK :Kuru, kırılmağa müsait ağaç veya dal. (Gilikdalı gevrek olur bastığın yere dikkat et.)

GEVŞEK :Pek olmayan sık olmayan. İşine lafına pek inanılmayan güvenilmeyen kimse.

GEVŞEMEK:Tembellik, çalışmamak.Vücudun rehaveti. Geviş getirilerin tekrar ağzına çıkararak iyice geviş getirdikten sonra ikinci mideye yutarak indirme hareketi.

GEYGİ :Giysi.Giyecek eşya. (Kızın geysisi bol.)

GEYREK :Kaburga.(Geyreği batmak: Kaburgası batmak) Şimdi kaybolmak üzere.

GEZEĞENTE:Çok gezen ayağı garıncalı kimse. Gazentede denir.

GEZELEME :Bir işte sebat etmeme. Evde durmama.Mesuliyetsizce dolaşma. (Başımın günü oğlanı ustaya verdim ordan oraya gezeleyivermiş.)

GEZELETME:Yol verme. İşine son verme. (Adam işini beğenmemiş, gezeletmiş.)

GEZENCİ :Çok gezen kimse. (Köylerde az kullanılmaktadır.)

GEZEVİR :Yerden üzeri saz veya susam küncü (Susam kümül yapıyıp silkildikten sonra kalan gövde vs.) ile üzeri örtülü basit mesken. Ev.Etrafı bazen basit kuru duvar,bazen çakılan kazıklar(zöven) arası sepet gibi örülür.İçi dışı toprakla sıvanır. (Başımı sokacak bir deliğim olsun isterse gevezir olsun) Bk:Kümül.

GEZİ:Bk: Mukavvalık.

GEZİTCİ(GEZİCCİ): Bk:Çağırıcı.Düğün davetini gezerek yapan kadın. Okuyucuda denir.

GIBIŞDAMAK: Az Yapılan yerinde hareket.Yerinden oynama. Ağır ağır bir şeyi idare edip oyalama.

GICIKLANMA: Huylanma, hilelenme.

GIÇMA :Tekme. Hayvanların çiftte atması.

GIDALANMAK:Gıdasını temin etmek, yeyip içmek, gıdasını almak.

GIDAM-GIDAM:Azar azar. Dıkı dıkı.

GIDILAMAK:Gevezelik etmek. Çok söylemek.(Erkeği gocatan garı dırılıtsı.)

GIDILDAMAK:Bk:Gıdılamak.

GIKGI :Yumurta, çocuklar için söylenir. (Gel oğlum sana gıkgı pişiri vereyim.)

GILALI :Bk:çıvgın, çileli, istekli.

GILBIR :İbik.

GILAĞLAMAK:Bıçak gibi kesici aletlerin ağzının keskin olması için sürtüp inceltip parlatarak keskin duruma getirmek.

GILAĞLI :Çalımlı.Çileli.Adamın gılağsı yerinde.Adamın alımı çalımlı yerinde.

GILDIRAMAK:Bir işle oyalanmak.İdare etmek (Dünya geçincemesi ne yapalım gıldırağap duruyoruz.)

GILDİR GÜÇÜK:Kırık dökük ufak tefek. Kullanılmaktadır.

GILIK :Surat yüz.Adamın gılığı kıyafeti yerinde: Eli yüzü düzgün.

GILISTIRIK:Elinden iş gelmeyen işe yaramayan pısrık kimse.

GILLANGABIŞ:Çok gezen (gıllanlayan) gabiş hizmetçi (Kızım gıllangabiş gibi ev ev ne gezip duruyosun.) Çok yaygın kullanılır.

GILLANLAMA:(NG Değişimi) Genellikle kız hizmetçiler için söylenilen bu sözsağa sola gezelemek,anlamında olup,yetişip gelen kız ve erkekler için fıldırma.Yetişmişlerde gıllanlama görülür. Boş gezmek işsiz güçsüz gezelemek.

GIMCINMA :Bk:Dımcınma, oyalanma, meşgul olma.

GINCITMA :Az aralamak. (Kapıyı gındırık koymak: Kapıyı az aralık tutmak.)

GINDIRIK :Az aralamak

GINGILAMAK-GINGILDAMAK:Kümes hayvanlarında ötmek, horoz olmak, erkeklik, ergenlik. Bk: Ötmek. ibiği gızarmak. Kırkıdan sonra gıngıldayana çare bulunmaz.Az kullanılır.

GIRANTA :Ortalığı kırıp geçiren. Efe,edepsiz yaramaz kimse.

GIRATA :Kıraç susuz arazi.

GIRCALI :Sert içimli tütün. (Gazipaşa Çileli köyü)

GIRINTI :Küçük parçalı yiyecek.Çerez.

GIRILDAMAK:Lüzumsuz fazla konuşmak.

GIRIŞMAK :İnsanın yük altında eziyet çekmesi,alnının kırışması.

GIRKLAMAK:Kırkında loğusa kadınları çimdirmek. Aydaş çocukları çeşitli inanışlara göre çimdirmek. İnançla ilgili kelime.

GIRKLI :Kırkı içinde loğusa kadın. Kırkı çıkmamış.

GIRKLIK :Koyun ve davarların tüylerini kırpmaya yarayan dövme demirden yapma makas. Eskiden kadınların sakındırık kısıma takılan lira çeyreğinden küçük altın. Kadın telliklerinede takılırdı.

GIRSAP :Gır gafalı. Saçı ağırmış kimse. Birazda yaşlanmış kimse.

GISIK :Dar çıkmaz sokak. İnsanlarda ve bilhassa hayvanlarda arka ayak butları arasındaki kısım, insanlarda apış arası. "Gısığında bi çıban çıktı. Gatırın gısığında kene var. Hayvanın ısıcala (sıcaktan) apışının arası (gısığı) köpürmüş.Gısıktan saman yüklü deve geçmez.Yükü yık da sırtında gedeğe hararları daşığıver." Gatır gısığı:Alanya Elikesik köyünde bir mevki adı. Az kullanılır.

GIT :Noksan eksik. (Kumaş gıt geldi, yoksa elbise çıkacaktı)

GITIGITINA:Tamı tamına.ucu ucuna.

GITMİR :Cimri, damah, hisis.

GIVRAK :Seri, süratli.

GIVRIM : Evlerde el ile yapılan Alanya'ya mahsus bir tatlı.

GIVRIM-BÜKÜŞ:İki büküm.Çocuğun ana karnındaki duruş şekli.Yumurtada piliğin teşekkül edip hatta tügenip yumurtayı kırıp çıkamadan içinde ölmesi şekli. (Bülüş yumurtanın içinde givrımbüküş olmuş.)

GIVRIŞMAK:Büzüşmek:İki büküm olmak. Birbirine sarılıp dolaşıp kalmak. Tefekler budanmamış birbirine givrışmış galmış:

GIYAS :En büyük kalas.

GIYAK :Kıyak.

GIYGIDI :Kemane.

GIYIMSIZ :Pinti, cimri. Bk:Gursaksız, tımsık.

GIYNAMAK:İçi gıynamak:Açlık hissinden dolayı insanın içinden gelen his. Midenin bir çeşit açlıktan yeme isteği.

GIYIRGA :Bol, çok.Kaynayan. (Cuma günü çarşıda gıyırğı gibi adam vardı.)

GIYMAK :Bir parça.Odun parçası. Genellikle bu sözcüğün başına 'Bİ' gelir. Bi gıymık ekmek ver. Bi gıymıkta ben laf edeğen.

GIYPIK :Ufak küçük parça. Kesilmiş, küçük parça.

GIYPITMAK:Parça parça kesip ayırmak.

GIZ MEMESİ:Greyfurt meyvesi. Benim çocukluğumda yalnız Gız memesi olarak söylenirdi şimdi kullanılmamaktadır.

GIZGIN :Çiftleşme isteği, Koca isteği. (İnek gızdı: İnek savrıldı.)

GIZIMANA :Kız ismi.anakızım.

GIZINMAK :Isınmak.(Üşüdüm ateşte biraz gızınayım)

GİBİLİ :Küçük oğlak. Boynuzu çıkmamış dekişin küçüğü oğlak yavrusu. Çocuklar gibili gibili diyerek çok severler.

GİCİMİK:Kaşıntı. Tahılın içinde türeyen bir çeşit bit gibi bir böcek. İnsan tenine dokununca gicimik yapar.

GİÇİŞGİ :Gicimik, tavuk biti. Çamlarda bulunan gurdeşen ismi verilen bir böcek, bit gibi ısırır ve dağlayan (deriyi yakan) hayvan ve bitkilerin deriyi tahriş ederek kaşıntıdır. Kıl topla oynanan bir oyun.

GİDİ :Döyüs.

GİGİLİ :Gigili horozu,küçük büyümeyen İспенç horozu.Gigili horozu gibi.Gigili horozu gibi küçük büyümemiş kimse.

GİLİBOM :Akıllı zayıf,öğrenme kabiliyeti olmayan kimse.

GİLİK :Çekirdek.Mor çiçek açan,meyvesi nohuttan büyük yenmeyeyen gölgesinden istifade edilen ağaç.Bol bitkili olduğu için bu ismi almıştır.Gittiğini bozalak kuşu yer ve sarhoş olarak kuş yere düşer.

GİLLİ :Leblebi gibi yiyecek çerez türü.Taneli yiyecek. Çocuklara annesi yesin diye cebine gilli katıverdi. Çocuklar için bu tip yiyeceklerde gilli ismi kullanılırdı. Davar ve deke bokuna bilhassa deveninkine deve giliği denir. Genellikle çocuklar kullanır.

GİRİNTİ :Bk:Lakoz. Tenha, boş, loş yer. Birbiri içine giren düzgün olmayan arazi. Tenha sokak.

GİRİĞİNT :Bir yere başka bir yerden sonradan gelen kimse. Muhacir yerleşik olmayan.

GİŞİZEDE :Asıl, asılzade. Soyu sopu belli olan terbiyeli temiz kimse. Bk:adamakıllı.

GİZİR :Kçük, büyümemiş, ufak kalmış kimse.

GOÇAN :Tapu senedi.

GOÇMAR :Kertenkelenin daha büyüğü kafası büyük,derisi sert ileriye görmek için kafasını çok oynatan bir hayvan. (Yaygın)

GOLEYLİK :Lastik uçkur. Eskiden uçkur bezden yapılır, bağlayıp bilhassa çözmesi bazen düğümlenekaldığı için kullanması zor olurdu. Sonradan lastik çıkınca bezin yerini lastik

almıştır. Daha kolay kullanıldığı için kadınlar bu adı koymuşlar goleylik. (Merkezde bilinmez)

GOLUSTUR :Ağaç biçmeye yarayan iki kişinin kullandığı büyük el testeresi. Bıçkı.

GOMSUK :Goca sözcüğüyle beraber kullanılır.Goca gomsuk,gomsuğun biri.Yaşlı olupta genç gibi hareket eden.

GONALGA :Eskiden hayvan haşatla göçülürken,göçte dinlenmek mola vermek için belirli konak yeri. (Şimdi kullanılmaz. Köylerde var.)

GONGAY :Yaşlı (gart), kocamış insan veya hayvan. (Aman şu goca gongay.)

GONNU :Konlu.Evde her şey yerli yerinde gonnu.

GORAF :Sebze bahçelerinde birkaç evleğin birleşerek meydana getirdiği küme. (Evlek: İki çizi arasında kalan tek veya çift sıra sebze şeridi.)

GORAZA :Çürük eskimiş. Dökülüp gider eşya. Bk:külüstür.

GOTAMPER:Dantel örülen iplik yumağı.

GOYA :Güya.'Adam goya akrabamızızmış:Adama göre biz akrabaymıyız:Adama göre biz akrabaymıyız halbuki akraba değiliz.

GOYAK :İki dağ arasında çukur, çökek yer. Vadi. (Malan goyağı: Alara çayının çıktığı yerden Gündoğmuş yakınındaki köprüye kadar olan yer arasında kalan vadi ve köprülÜ "Girenes" nahiyesine bağlı bu goyaklara tümünden Malan goyağı denir.)

GOYGONCU:Lafı büyüten uşgartarak laf götüren, abartan velvelecı kimse, yaygaracı. Lafla ortalığı birbirine katan.

GOVAK :Saç dibinde bulunan kepek.

GOVCUNMAK: Bir şeyden çekinmek, korkmak. Ters gelmek. Birisinden şüphelenmek. (Adamdan govcunup dururum: Adam bana bir iş edecek ondan çekinir şüphelenirim.)

GÖBEDEK :Çocuk doğunca tuzlanır, beşiklenir. Çocuk tok olsun aç gözlü olmasın diye tuz yemeği yenirki buna göbedekdenir.şimdi az kullanılır.

GÖBETTE :Ekin yeri(ekenek) açmak için fundalık araziyi temizlemek ve çıkan çalı çırpıyı yakmak.Ekin yeri gırma tabiride kullanılır.

GÖCE :Hayvanlarla göçte yolda yemek için arpa kavurması çerezi.

GÖCEN :Triğin yozu.Sincap gibi toprak altında ve taş koyuğunda yaşayan kuyruğu sinsepten kısa hayvan.

GÖÇÜRTME:Evi yaylaya gönderme.Çıtır sebze fidesini şaşırtma.Yer değiştirme.

GÖÇCÜ :Hayvan hasatla eskiden göçtüren kimse. Sürücüde denir.

GÖDEN :Hayvanlarda mideden sonraki şişkin bağırsak çıkıntısı.

GÖDENE :Bk:Gebeş.

GÖDERMEK:Karnı şişmek. Şişmanlayıp göbeklenmek.hamile kadın karnı.

GÖDEŞ :Gebeş.

GÖGBENT :Deve kolanı. Havudun (deve semerinin) yokuşda deve yüklü iken geriye getmemesi için boynundan geçirilen enli ala kolan. (Az kullanılmaktadır.)

GÖĞER :Soğan koç'u tabir edilen iri soğandan tohum alınır. Tohum ekilir küçük soğan fidesi elde edilirki buna göğser denir. Göğser ekilir soğan olur.

GÖĞERMEK:Bk:Çilermek,yeşillenmek,çimlenmek.

GÖĞERTİ :Yeşillik tabiat.Sofrada bulunan marul gibi yeşilliklerede söylenir.

GÖĞNÜMEK:Genellikle kumaş veya benzeri ateşe fazla yaklaşma harlı ateş karşısında yanmaya yakın duruma gelmesi rengini değiştirmesi,yanık kokusu duyulması halinde kumaşın veya bezin durumu.

GÖK :Mavi.'Gök gözlü, gök çabıt, gök deke, gök geçi.

GÖKÇÜL :Deniz kenarlarında taşlara yapışık küçük salyongaza benzer bir kabuklu hayvan. Kabuğunun içi sedefli olan bu hayvanın kabuğu kırılarak balık yemi olarak kullanılır. Renginden dolayı bu ismi alsa gerek. Bu tip kabuklunun içindeki hayvan ayaklı olursa (yumuşakça değil) Ayaklı denir. O da oltaya yem olarak takılır, kullanılır.

GÖKSÜ GIZIL:İspinoz kuşu. Parasız, berduş. Kullanılmaktadır.

GÖKLÜK :Bk:Göğerti. Genellikle bu kelime sofradaki yeşillik içindir.

GÖKÜŞ :Gök gözlü kimse.

GÖLEVEK :Çam ağacı gövdesinde asalak bir bitki olup”devenin baş sofrası “denir.

Devenin en çok sevdiği yiyecekler arasındadır. Yayla yerlerdeki çam ağaçlarında olur.

Bk.Lök (burçak).

GÖLEVİZ :Tropikal bölge bitkisi gibi geniş muz yaprağında küçük dairemsi yaprakları sulak yerlerde yetişen patates gibi yumrulu ve büyük, yumruları pişirilerek yenen bir bitki.

GÖLÜK :Yük Hayvanı.

GÖMBEK :Karpuzun olgun olup olmadığını bakmak için bıçakla üçgen şeklinde açılan delik.

GÖMÜ DEKESİ:El besisi iğdiş davar. Az kullanılmaktadır.

GÖM-GÖK :Çokluk ifadesidir. Çok yeşil çok mavi. Çok zengin.

GÖNENMEK:Güngörme, mutluluk, rahat yaşamak, faydalanmak gibi iyi temenni dua sözü.

GÖNÜLLENMEK:Gönlünü almak, memnun etmek.hakkını vermek. Karşılıksız gönül almak olduğu gibi (Allah rızası için) kalbini kırmak veya bir iş yaptırıp memnun olmadıktan sonra tekrar ona para, yiyecek gibi şeyler vererek helalleşmeş.

GÖRESEK-Lİ:Görgü. Görgülü. Gözü gönlü tok. Adet, gelenek. (Bu memleketin insanları çok göresekli: Çok görgülü arlı tok gözlü insanlar. Her yerin kendine göre bir göreseği var:Heryerin kendine göre adetleri var.)

GÖRESEKSİZ:Görgüsüz, aç gözlü arsız. Bk:gursaksız.

GÖRPE :Taze, yeşil olmamış. Küçük gelişmemiş. Bk:ımrığı.

GÖRÜMLÜK:Damadın gelin geldikten sonra duvasını kaldırıp yüzünü görmek için verdiği altın, para, mal vs. hediye. Şimdi bu adet az.

GÖV:Gök.Atmosfer.Göv gibi: Çok yüksek. Ağaç göğe çıktı getti: Çok yüksek ağaç.

GÖVELEK :Gövegen. Hayvanları ısıarak huysuzlaştıran sir sinek. (Bk:Gögelek)

GÖZ :Suyun çıktığı yer. Bitkilerde yaprak tomurcuğu.Nazar anlamlarına olup hepside yaygındır.

GÖZLÜK :Dallardaki yaprak yatağı. Aşıcılıkta iki tür gözlük yatağı olup biri genç yaprağın etrafını kabuğu ile alıp yabanı anaç dalınayarak daldırma. Diğer zeytinde olduğu gibi genç çibikkesilir ucu yassıldılır kesilen anaç dalına daldırılır alınan çubuğa gözlük denir. Kullanılmaktadır.

GUBARMAK:Kabarmak, şişmek.Külhanbeylik. Bazı şeyler karşısında alevlenen, öfkelenen bağırıp çağıran. Gücüne cebine ve arkasına güvenen ve haklı olduğuna inanıldığı gibi hallerdeki tavır ve hareket.

GUDALANDIRMA:Huylandırma, kafasını bozma. (Goyun güden bir Gocahasanlılı kadın koyunu huylandırıran bir çocuğa karşı ”çocuk garnımı gudalandırma” demişti. Öfkelenmek, sinirlenmek.

GUDALI :Huysuz, edepsiz. Olur olmaz şeyden huylanan kimse. Genellikle huysuz çocuklar için kullanılır.

GUDURMAK:Öfkelenmek, sinirlenmek. Taşmak. Azgınlaşmak. (Adam gudurdu: Öfkeleni. Deniz gudurdu: Deniz çok dalgalandı.)

GUDURUŞMAK:Boğuşmak. Dalaşmak. Kırıcı olmadan yapılan ve iki tarafın isteği ile yapılan boğuşma.

GUDUZ :1-Azgın.Güçlü kuvvetli. Akı guduz, parası guduz: Parası çok. 2-Yaramaz, haylaz, azgın kimse. (Çok yaygın kullanılır) Bir şeye doymayan hırslı kimselere denir.

GUDÜM :Gadem,uğur.(Allah gudümünüzü arttırsın:Allah hayırlı etsin.)Köylerde gudüm şehirlerde gadem kelimesi daha çok kullanılır.İyi temenni sözü.

GUDÜMSÜZ:Hayırsız, uğursuz. Cenabet anlamında bu kelime çok kullanılır.

GUGU:Argoda kadın üreme organı.Daha ziyade küçük kız çocuklarının altlarında don olmayıp çömeldiklerinde orası görününce büyük ona gugun göründü der.Az kullanılmaktadır.

GUGUŞ :Yaşlı zayıf omzunu çekmiş adama guguş gibi denir.Şimdi kullanılmıyor.

GUKKUMAVK:Baykuş.(Bu isim kuşun ötüşünden gelse gerek.)

GULA :Gır, sarışın. Alaşan, kumral-sarışın kimse Alalı gır hayvan. Bk:Ger.

GULDURAMAK:Guruldamak.Barsaklarda gazdan dolayı çıkan ses.

GULİNE :Ensiz uzun kalas. Döşeme kirişi ve hatıl biçilir.

GULLAP :Kapı ve pencereler takılan yuvarlak demir. (İki gullap alda kapıya çak: Bir asma kilit asıver)

GULUÇ :Gulunç. Lumbago.

GULU GULU:Hindi kullanılmaktadır.

GUMA :İki evli kimse.

GUMPIR :Patetes.(Köylerde kullanılır.)

GUNGULUŞ :Ayva ağaçlarında olan,gece lüks ışığına gelen süsmeksiz (boynuzsuz) gara böcü “böcek”.

GUNNAMAK:Tek tırnaklı hayvanların doğurması.

GUNNACI :Doğurucu.

GURBİ :Kurbağa. Gurbiliş: Enik(küçük) kurbağa. Genellikle çocuklar söyler.

GURCALAMAK:Bir şeyi oynamak, karıştırmak deşelemek.

GURDAMAK:Bir şeyi oynamak. (Dişini gurdamak. Aleti gurdamak.)

GURDANMAK:Bir şeyle meşgul olmak.(Napağan gurdanıp duruyom: Ne yapayım oyalanıp duruyorum. Bk: Gıldıramak.

GURS :Kuran kursu.kurs. Köylerde “gors”denir.

GURSAK :Mide.

GURSAKSIZ:Görgüsüz, aç. Bk:göreseksiz.Yaygın kullanılır.

GURTLU :Fesat. Haset. Başkasını çekemeyen kıskanan kimse.

GURULDAMAK:Bk:Gulduramak.

GUŞLAMA :İşkembeyi pişirmeden iyice yıkayıp soğanla oğup bembeyaz hale getirme. Terbiye etme.

GUYRUKLU:Akrep. (çok yaygın kullanılır.)

GUZ :Serin, rutubetli, güneş görmeyen yer. Kuzeye bakan yer.

GUZU :Bir çeşit kalas. Az kullanılmaktadır.

GUZULUK :Kimsenin görmediği belirli kişilerin bildiği giriğinti yer. Bk:lakoz:

GUZULUŞUM:Kuzum çocuğum. Çocukları sevme sözü. Kullanılmaktadır.

GÜBE :Tefek (asma) ağdırılan çatmıklı çutluklu kuru ağaç. Bk:Barana.

GÜBÜL :Taze oğlak. Topa yuvarlak. Az kullanılır.

GÜBÜR :Kuru sandal goca ağaç yaprağı.

GÜCÜLE :Zorla, nihayet.Yaygın kullanılır.

GÜCÜK :Küçük, küçücük.

GÜDÜK :Kısa boysuz. Badak. (Kısa güdük:Enine gelişmiş boyuna büyümemiş)

GÜĞÜL :İpek kozasının kötü kısmı.

GÜLÜBİK :İbikli bir kuş. (Gülübikli: Çocukları sevme sözü) Az kullanılır.

GÜLEÇ :Yüzü devamlı gülen kimse. Güleç yüzlü.

GÜLÜK :Düğünlerde ve özel zamanlarda yapılan işkembe çorbasının içine konan küçük yuvarlak köfteler. Yapılır önce yağda pişirilir sonra çorbanın içine pişerken atılır bu gülük çorbası veya gülüklü çorbada denir. Elli yıldan önce Alanya, Şih köyünde un ve baldan yapılan bir helvaya “Gülük helvası” denirmiş ve tel tel bir helva imiş. Alanyalı 1325 doğumlu

Fuat Salur'a çocukluğunda Helim Ağa Kızı yapıverirmiş. Kendisinden duydum. Bk:Küllük. Şiş, şişlik.

GÜMLÜ :Pekmez, yağ gibi yiyecekler koymaya yarayan pişmiş topraktan yapılan büyük testi şeklinde karnı geniş kap.

GÜPBÜK :Yusufcuk.Taraklı kuş. Gübbük, gübbük diye öttüğü için bu ismi almış olan bu kuş baharın müjdecisi bir kuştur. Yaylacılıkla yakın ilgisi olan bu kuş öttüğü zaman eskiden göç hazırlığı hemen başlar ve göçülürdü. Gübbük. (Gübbükde yayladan göçmek: Gübbük kuşu ötünce, acı baharda (erken bahar), "yaylalara göre" yaylaya göçmek. Bu sözle aynı göç özlemi ile söylenip durur. Bk: Bu kuş ağızdan ağza dolaşır ve unutulmamıştır.

GÜRPEDEK :Birdenbire, anında yapılan hareket. (Oturuyorduk güpedenek "güpedenek" adam çıkageldi: Adam birdenbire hiç beklenmedik bir anda çıkageldi.)

GÜTMEK :Otlatmak (yayıltmak). Takip etmek, izlemek. (Bugün malları "hayvanları" güttüm. Evin büyükleri yetişip gelen kız çocukları güderler: Çocukların kötü yola gitmesin, başkalarına uymasın diye nereye gittiğini, kiminle düşüp kaktığını takip ederler, izlerler) Bk: Yayıltmak. (Yaygın kullanılır.)

GÜYE :Güğe.

GÜYEĞE(GÜYE):Damat.

GÜZLE :Köye yakın yerde, bağı bahçesi bulunan sulak, yeşillik yer. Mahsülün bol olduğu zamanda, güzün kalınır.Güzlek. (Kullanılmaktadır. Merkezin güzlesi yok.)

-----H-----

HACILAR BAYRAMI:Kurban bayramı. Kullanılmaktadır.

HAHALAMAK:Tavlayıp üstüne salmak. Bir şeyi yapmaya cesaret vermek. (Adamı hahalayıverdi elin çocuğunu dövdürttü.

HAKIK :İyi pişen pekmez ve reçel. Bakınca kendini ayna gibi reçel veya pekmezde görürsün. Hakık gibi pişmiş: Çok iyi pişmiş çok olgun meyve.

HALLAHAZIR:Her şey tamam. (Halla hazır olmak:her şeyi ile hazırlanmak.) Adamları davet ettim hallahazır oldum gelmediler.

HAMPA :Argo yataklık eden.

HANEDAN :Misafirperver. Ekmeği yenip suyu içilen kimse. (Yaygın kullanılır.)

HANGIRDA :Nerede? Çok kullanılan ve Alanyalıyı tanıtan kelimelerden.

HANİM :Gadın:

HANİM DARISI:Küçük daneli cins mısır.Az kullanılmaktadır.

HARADAN :Birden ateşin parlaması. Köpeğin aniden hücum etmesi ısırması. (Ateş haradan parladı. Köpek haradanak düştü.)

HARANA :Büyük tencere. Alanya gazan eniği.

HARAR :Büyük çuval, saman hararı.

HARBİ :Hilesiz dosdoğru.

HARIM :Tarlanın etrafını çeviren çit,barı.

HARINLAMAK:Huysuz aksi hayvan.

HARLI :Kuvvetli, alevli ateş.

HARPADAK:Birdenbire, ansızın yapılan hareket. Bk:harradanak.

HAS :Hası, esası, aslı. Karışmamış, asil. (İnsanın hası: İnsanın aşısı, aslı. Erkek yakışıklı saka kuşu. (Bk:Mıçı)

HASA :Asa, baston.

HASA :Göç esnasında yatacak, giyecek gibi eşyaların derlenerek bir kilime veya çula sarılarak dkilip iple iyice boğularak yapılan denk. (çok yaygın yapılır ve isim kullanılır.)

HASIL :Hayvanların baharın yemeleri için güzün ekilen arpa,buğday yulaf ve gilik karıştırılarak ekilen biten ot.

HASIMA :Yaylalarda biten soğanlı beyaz çiçekli çiğdeme benzer bir bitki Alanya Gökbel yaylası (Garagocalı köyü)

HAŞIL :Dokumacılıkta dokuma ipliğinin batırıldığı çirişli ve unlu su.

HATAP :Deve semeri üzerinde bulunan havudu tutan özel yapılmış hatap ağaçlarının dördü havut üzerinde önde birleşir ve çıkıntı teşkil eder bu kısma hatap denir.

HATAP ÇANI:Devenin hatabına iki taraflı takılan büyük çan. Çok ses çıkaran bu çan özel zamanlarda, düğüne odun götürülürken takılır. Hatap:deve semeri.

HATTALMAMIŞ:Uslanmamış. Ders almamış. (Dün dayak yedi yinede hattalmamış.)

HAVAKMA :Şişme, şişerek azma. Şişip intihap alma.

HAVAZA :Pembemsi çiçekli, küçük zeytin yaprağına benzer yaprağı olan bir adam boyuna yakın büyüyen çalılarından süpürge yapılan bitki. Mal yemez.

HAYIT :Mor salkımlı çiçek açan Akdeniz kıyı şeridinde yetişen fazla büyümeyen ağacımsı bir bitki.

HAYLA :Epey, haylive. (Anladığın değer hayla var: Bildiğin gibi epey yaramaz.)

HAYLAMAK:Bk:Hahalamak, kışkırtmak.

HAZAAR :Herhalde, galiba. Çok kullanılan Alanya ağzını tanıtan bir kelime.

HAZETMEK:Sevmek hoşuna gitmek çok yaygın kullanılır.

HEBİL :Yabani sarmaşık (alayaprakta bir çeşit sarmaşık) Alanya-Dim.

HEDİK :Çocuğun dişi çıkmaya başladığı zaman yenen diş aşısı.Buğdaydan yapılır. Bu adet şimdilerde pek kullanılmaz.

HELEZE :Yaramaz, şeranaz, hergele kimse. Bk:Şerenaz.

HELKE :Bakraç, bakır genişçe sile (kova). Bk:sile (Köylerde kullanılır.)

HEMİŞE :Daima, her zaman.(Hemişe güyeğemmi gelir: Her zaman damadımı gelir.)

HERİF :Evin erkeği, kocası. (Herifim bir eller iyisi: Herifim “kocam” bulunmaz bir insan) çok yaygın kullanılır.

HERİM :Canım yahu.

HEYVE :Evet. Hıı.

HEVİÇ :Geviş, lokma, bir şey ağızda yuttuktan sonra geriye kalan posası.

HIKKIK :Hıçkırık.

HILLI :Doğru, dürüst, işe yarar. (Hıllı adam değil: Doğru adam değil,anladığın değil.)

HIMBİL :Enayi pısırik kimse. Herşeye hı diyen hakkını aramayıp yediren kimse.

HIMHIM :Genizden konuşan, Tatımsı kimse.
HINZIR :Domuz. Akli şeytanlığa eren kimse.
HIRA :Zayıf çelimsiz,kuru kimse. Kuru fakat sırpışık çocuk.
HIRT :Argo karakteri zayıf kimse.
HIRILDAVIKLI:Astımlı. Aksırıklı, öksürüklü kimse. Bk:Soluğanlı.
HIŞIR:Yorgunluk. Bilhassa meyvelerin ezilip çürümesi hali. (Uzun yoldan geldim arabada hışırım çıktı: Uzun yolculukta çok yoruldu.)
HİLELENMEK:Şüphelenmek,hile sezmek.
HİNDİ :Şimdi. (Hindi gelirse gösteririm sana.) Yaygın kullanılır.
HOBUÇ :Çocuğun sırtta alınması. Bk: Örbüşmek.
HOHH :Sığır sürerken söylenilen söz.
HONU :Yaşlı ihtiyar kimse. Az kullanılmakta.
HOMANÇA:Açılmış büyük yara, yaşlı moruk kimse.
HORANTA :Ev halkı.Çoluk çocuk.
HORÇUL :Ağaçlarda budak yatağı. Çon. Köylerde az söylenmekte.Alanya Şıhlar köyü.
HOY :Çağırma nidası. Bak “hoyn” olarak daha çok söylenir.
HOYNU :Değimli? Cümlede söylenir.(Şimdi çok az kullanılmakta). Bazen aynı anlamda “Hoyu” olarak söylenir.
HÖKE :Ağır aksan konuşan ve yürüyen kimseler için söylenir. (Çok az kullanılmakta).
HÖRTLETMEK:Özenmeden yapılan (alaf) dikiş. Az kul.

HÖRKMEN : Deve havudunun arka kısmındaki külah şeklinde çıkıntı. Buraya küçük çanlar bağlanır. Sözcük kaybolmak üzere.

HÖST :Yük hayvanları giderken dikkatli olma ünlemi.Hayvan normal yürürken söylendiği gibi, tökezlediği zamanda kendini toplaması için “höst-höst” denir.İnsanlar içinde söylenir. Kendinden büyüğe söylenmez o zaman hakaret sayılır. Küçükler dikkatsiz bir hata yapıp tökezlediği veya bir şey düşürüp kırdığı zaman “Höst” denir.Yaygın kullanılır.

HUMACI :Kapalı, bürgülü, hiçbir yeri görünmeyen sadece önünü görebilen kadın. ”umacı” humacı gibi: Her tarafı kapalı. (Mutaassıplıkla ilgili bu kelime halen kullanılmakta.)

HUMAYIN :Beyaz patiska.

HUŞUR :Bk: Hışır.

HUYLU :Belirli bir huyu olan hayvan, Gatır huylu: Gıçma “tekme” veya ısırma gibi adeti “huyu” var, dikkat et. İnsanlar için kuşkulu, belirli bir şeye karşı alerjisi “tepkisi” olan kimse.

HÜNÜK :Bk:Guz. (Rüzgâr hünük esiyor: Rüzgar serin serin esiyor.) Halen kullanılmaktadır.

HÜYKÜRMEK:Zikir etmek. Kalbini Hakka vermek, bağlamak.

HÜYKÜRMEK: Hu çekerek zikir.

-----I-----

ICIK :Biraz, azıcık. Bk: Bidıkı... Çok yaygın kullanılır ve Alanyalıyı tanıtan kelimelerdendir.

IĞRIP-CI :Balıkçılıkta görülen balık sürüsüne av çevirme. Hile,yalan. 2.Düzenci kimse.

IHI :İşte. Bir şeyi göstermek.Orada.Efendim, ne diyorsun.

IHICIK :İşteci. Orada.

IHICIKANA :İşte orada,burada anlamında köylerde az kul.

IKINMAK :Nefesini tutarak içe tazyik yaptırmak.

ILDIRAR :Uzaktaki ışığın ara sıra parlaması. (Şehrin ışıkları göründü ıldırayıp duruyor.)
ILDIRTI :Parlaklık. Işıldamak.
ILGIDIR :İpliği çile "kelep" yapmaya mahsus iki ucu çengelli ahşap araç ılgıdarda yapılan kelep elemeye sarılır buradan yumak yapılır. Bu kelime Alanya ya mahsus olup yaygın kullanılır.
ILIK ŞILIK :Gıdası olmayan meyve sebze.
ILIKMAK :Kanı kaynamak, canı kalmak. Heveslenmek.Cinsel yönden sevgi ile ilgili bir kelime. (Oğlan kızı görür görmez ılıkmış.)
ILKI : Davarın diğer adı. Davar sürüsü. Alanya'ya mahsus bir kelime çok yaygın bir kelime. Argoda ılgı gibi: Davar gibi adam, bir şeyden anlamaz kimse.
ILTAR :Bk: İpezen. Kırnıp gibi kıldan bükülmüş kıl ip. Demirtaş "sedre" nahiyesi köylerinde çok az kullanılmaktadır. Bk:Gazıl.
IMIK :Ilık.Sıcaklığın normal durumu. Genellikle su ve hava için söylenir.
IMIRGI :Bk:Görpe. Bitkilerin taze görpe meyvesi ve sürgünü. (Sebzeler ımrığı gibi dökmüş: Sebzeler çok taze bol ve hastalıksız mahsul vermiş.) Yaygın kullanılır.
İMİŞMAK :İmışdırmak.İsınmak,ısındırmak.
INCAK :Hediye. Genellikle yiyecek hediye. Köylü şehre inince ve döndüğünde veya giderken sipariş edilen yiyecek. Çocuklar dönünce sorarlar bana incak getirdin mi? diye babalarına sorarlar. Çocuklarını ve karısını sevindirici gönül alıcı hediye. (Bazı köylerde halen kullanılmakta.)
INCİK :Çocukların boynuna takılan süs eşyası."İncik boncuk": kadınların ve çocukların fazla değeri olmayan süs eşyası. Incik-cıncık olarakda söylenir. Şimdi tek olarak değil ara sıra bu şekilde söylenir.
INGIBAZ :Kabızlık, peklik, bağırsak tembelliği.

INGILDAR :Kararsız, döneş. Kaybolmak üzere.
INGIRAZ-LI:Hasta hastalıklı. Hastalığı geçmeyen.hastalığıda yanıksız nazlı kimse.
INGIŞ :Gıngış "Bir lakap"
IRAT :Rahat.
IRGIN :Besisiz, zayıf güçsüz yorgun olan kimse.
IRGIŞ :Kuru fakat diri kimse.
IRILMAK :Zayıf düşmek güçsüzlük,yorulmak.
IRVASA :Büyü. Kocakarı ilacı.Müspet olmayan inanç.
ISPAT :Şahit. (Kullanılmakta.)
ISBOĞLU :Gırnap. Alanya ya has bu kelime çok kullanılır.
ISIRGAN :Saka kuşu, dalayan bir ot.
ISMARIÇ :Sipariş. Ismarlama.
ISLI :Islanmış. Çamaşırı suya sokmak. Çamaşır ıslı.
İŞILDAMAK:Parlamak.Yansımak.
İŞGALAMAK: İŞGELEMEK (silkmek , sallayarak silkmek, sarsmak. Ağacı işgele de meyveleri dibine düşsün. Adamı gumarda adamakıllı işgelediler: Silkip önünde, cebinde neyi varsa almak. Adam beni bi işgeledi, bağırsaklarım döküle galdı. Belimin kütelekleri, kuluncu gırıldı: Kuvvetli silkme hali. Dut dalını işgala da altına dutulan iteğeye düşsün) Az kul.
İŞİL-BÖCÜ :Gece ışık veren, fosforlu böcek. Işık böceği.
İZICIK:Bk :Bidıkı.

İBİK :İbek köşe çıkıntı.

İÇCEK :Odeğelden.Sahte yapılan hareket söz.

İÇERİ :Evlerde kışlık oda. İç, içeri.Büyük goca içeri gibi isimlerde alır. Çok yaygın kullanılır. "Eski evlerde" FRAP denen kağıt oyununda frapçının kendini kurtarmayıp ütülmesi "frapça içeri getti" tabiri kullanılır.

İÇİLİK :Hayvanlarda palanın altına hayvanın sırtına önce konan keçe, çul, çuvaldan yapılma palan gömleği.

İÇLİK :Eskiden kadınların giydiği iç gömlek ve südyen yerini tutan kolsuz önden birkaç düğmeli kısa gömlek. Şimdi kullanılmıyor.

İDARE :Eskiden kullanılan metal gövdeli fitilli camsız bir lamba, Bu lambaya islide denirdi. Sonradan idare lambası camlı küçük lambaya dönüştü. Bugün köylerde gerçek idare hala mevcuttur. Çok eskiden çitlenbik yağı, zeytinyağı kullanılmış. Tasarruf etme anlamındada kullanılır.

İFRİT :Kızma, öfkelenme.

İĞDİŞ :Hayvanlarda eti semizlesin,azgınlaşıp kullanılma zorluğu çıkarmasın diye daşağı "hayası", testisinin bağı özel işlemle kesilir,hayvan iğdiş edilir. Bu eyleme iğdiş etme: Daşağını burma,döğme denir. Testis bağı yalnız kesilmez ezilerek kurutulur, yumurtanın beslenmesi önlenir. Birde yarılarak yumurtanın biri yada her ikiside çıkarılır. Buda iğdiş etmedir.

İĞLEMEK :Hastalıktan,beslenememezlikten, üzüntüden zayıflamak, güçsüz kalmak.

İĞLİ :İğ gibi kalmış "geçmiş" zayıf kuru kimse.yaygın kullanılır.

İĞLİK :İğ konulan küçük saplı bazen sap yerine ip geçirilmiş sepet. İğ sepeti. Gezmeye giden kadınlar kolaylık olarak iğ sepetine iğini ve ipek yumağını koyarak gittikleri yerde boş durmayıp ipeği büklerler. Şimdi böyle kadınları görmek mümkün değil. İğlik şimdi dut,yumurta, kaşık sepeti vs.de kullanılmaktadır.Alanya ya has bir kelime yaygındır.

İKİLEME :Tarlayı iki defa sürme. Aktarma.

İKİLİ :Bk:Guma."Kadının üstüne ikili geldi ikilisi"

İLAN EBESİ:Yılan ebesi. Kertenkele kullanılmaktadır.

İLEĞEN :Leğen.

İLEĞENÇE :Küçük leğen. Beddua. Bk:İntizar.

İLEŞ :Kokmuş, çürümüş şey. Leş. Çok ağır olan şeylere de "leş gibi tabiri yaygın kullanılır.

İLİ:İlmik.

İLİFDEN :Argoda haybenden boşuna sonradan çıkan bu söz az kullanılmaktadır.

İLİK :Düğme. İlik tabirinden önce köylerde peki olarak kullanılmış.

İLİKÇE :İncir "yemiş" gebik devresinde iken erkek irice inciri toplayıp iğliğe koyarak dişi incir ağacına asma "İlikçe asma"erkek babaincir ilikçe. Alanyaya has bir kelimedir.

İLİNTİ :Yapılan işe karşılık küçük çıkar. Ufakçılık.

İLİSDİR :İbrikle el yıkama leğeni.

İLİSDİR ŞAPKA:Fotör şapka.Argoda erkek üreme organı başı. Kullanılmaktadır.

İLKİN :Önce. İtdiba olarakda söylenir. Kullanılmaktadır.

İLKİNTİ :Bk:Böğenti.

İLKMEK :Biriktirmek, zamanını beklemek. Kin ve nefretle ilgili bu kelime (adam ilkip durur: Kendine yapılanları içine atıp duruyor birgün bunlara karşı misilleme yapacak. Öfkeyi biriktirmek.

İLVAN :Fiyaka çalım. Süsünden ilvanından geçilmez.

İMAN-TAHTASI :Göğüs kemiği.

İMEZ :Yavaş, ağır. "Ateşin altını imez imez yak: Ağır ağır ateşi yak. (Şimdi hiç kullanılmıyor.)

İMİKLEME :Uyuklama. Bk: İmirmek.

İMİRMEK :Uyuklar gibi olmak.Uykusu olup hafifçe geçinivermek.

İNCİK :Arka but. (Kasaptan et alınırken, "bir incik ver" denir.)

İNGİ :Grip, nezle. (Şimdi az kullanılıyor.)

İNİ :Erkeğin kardeşi.

İNTİZAR :İlenme, beddua.

İPEZEN :Bk:İltar.Gınap gibi kıldan bükülmüş ip.çok yaygın kullanılır.

İPSİZ :Başı boş, berduş kimse. Hergele."İpsizin biri ona gızmı verilir."

İRECENE :Hint yağı. Peklik "gabızlık" hallerinde, eskiden yaylaya göçmeden önce çocuklara marazı "safrayı"atsın diye içirilirdi.

İRENGETMEK:Sözünde durmamak. Sözünde galleşlik etmek. Sözünde gecikmek. Adama iregoldu .Çok çeşitli hallerde çok yaygın kullanılır.

İSKANDİL ETMEK:Aslında denizcilikten geçme bu söz derinlik ölçmek anlamında olup, Alanyada yoklamakdemek istihbarat yapmak,anlamında kullanılır. Gizlice soruşturmak.

İSGENET :Özel olarak tefek (asma) için yapılan çardak. İskeletten dönüşse gerek. Çok yaygın ve Alanya ya özgü kelimelerdendir.

İSİLİK :Yazın aşırı sıcaklardan çıkan deride meydana gelen kabarcıklardır.

İSPİRTO :Eskiden kibrite verilen isim.şimdi kullanılmıyor.

İŞGELEMEK:Süsmek.Sallayarak sarsmak.Yaygın kullanılmaktadır.

İŞGİLLİ :Alıngan, şüpheli kuşgulu.

İTEĞLİ :İteğe. sofra sinisinin altına serilen örtü.

İYİCELENMEK:Bir kimseye yaranmak, onun gönlünü almak için yapılan sasimi olmayan yalamıkça hareket.

İZİNNAME :Evlenme cüzdanı.İzinname çıkartmak:Evlenmek için belediyeden izin almak.

İZİRAP :İzdirap.

-----K-----

KAFA KOÇANI:Nüfus kağıdı.

KAK :Kurutulmuş incirin kaynatılmış bekmez içine batırılmasıyla elde edilen tatlı yiyecek. Zenginler şekerde yaparlardı. Kaka "lekeli kak"tabiride kullanılır. Hayvanla yapılan uzun yolculuklarda ekmekle gatik yiyecek olarak kullanılırdı.Yörüklerinde göçte azığını teşkil eden en iyi yiyecekti. Şimdi köylerde dahi az kullanılmakta.

KAKAÇ :Balı olmayan arı peteği. "Köylerde falan nadir kullanılmakta "İncirin ve narın dadığı "çatlamış" (Kaybolmak üzere.)

KAKMAK :Bk:Süsmek. Birşeyi bir yere iterek batırma. Argoda dinine kakmak küfür. İçine sokmak Bk:Boynuz.

KAksi :Eskimiş, bozulmuş, tadı değişmiş, hatta biraz kokmuş yiyecek.(Yağ kaksımış.)

KAKLI :Ağıza kadar dolu.Çokluk ifade eder. "Her şey ağıza kadar kaklı." Her şey bol.

KAPSA :Bahçe kapısı, salak, Dış kapıdan bozulma olsa gerek. Alanyaya has bir kelime olup, halen kullanılır.

KARLAMA :Karla pekmezve şekerle yapılan şerbet. Bk:Elpit.

KAYARLAMA:Bk:Gayarlamak.Nallatmak.

KEF :Kaynatılan bir yiyeceğin yüzüne çıkan köpüğü.Pekmezin, etin kefi. Yaygın kullanılır.

KEFGİ :Kuru saplı su kabağı bir yerinden bızçakla açılır kazandan sıcak su veya kef alınır kap yerine kullanılır bu kabağa su kefgisi denir.

KEFİNLEMEK:Kefenlemek.Ölüyü kefinlemek.

KEH :Uç kısım, köşe, yan. Çocuğun kafası masanın kehine çarptı. Yuvarlak cisimlerin kehi olmaz.

KEKİL :1-Perçem. Alnının üstündeki saçın gözü kapatmayacak şekilde alnına paralel kesilmesi. Kekil toka ile bir tarafa alınırsa buna “yanı kekil”denir. Şehirde az, köylerde kullanılmaktadır.

2-Pamuk kozasının ismi. Bazı köylerde pamuk bitkisinden pamuk kozası ile beraber toplanır. Pamuğu ayrıca kozaların biriktiği yerde toplanır.

KEKİL TOPLAMAK:Pamuk tarlasından pamuğun kozası ile beraber toplanması,kozadan çıkarılmadan .Bk:Kekil,ödek. Gündoğmuş- Bayır köyü.

KEKEÇ :Bir lakap. Dili bozuk kekeleyen kimse.

KEKRE :Bk:Mavri. Tadı tuhaf olan yiyecek. Tam olmamış ham meyve.

KEL :Dazlak. Genellikle iyi olmayan anlamında kullanılır. Çok yaygın bu anlamda söylenir. Adam kel olmuş, zayıflamış. Kel adam:Kötü kimse.

KELEMEN :Zeytin yağında pişirilen küçük hamur “Dökme”yiyecek. Bk:Pişi.

KELETİR :İncirin yassılatarak kurutulması: Kurutulan inciripezen veya gınap ipine yuvarlak bir biçimde boyna takılan bir kolye genişliğinde dizilir ki buna keletir dizisi denir. İncirin tabi haliyle kurutulması dizilmez teker teker topluca bir kaba konur. Buna topa yemiş denir. Eskiden malan yemişi meşhurdu. Çok yaygın olarak kullanılırdı. Alanya ya özgü bir kelimedir. Bk:Goyak, Malan, topa.

KELEŞ :Güzel, iyi. ”ne keleş çocuk: Ne güzel çocuk”Çok yaygındır. Zarif,yakışıklı.

KELLEMEK:Kötülemek, zayıflamak. Adam kepelemiş: Adam hastalanmış, zayıflamış, kellemiş anlamında. Bk:Kepelemek.

KELPERE :Küçük cılız kimse. Karşısındakini beğenmeme, Küçük görme ifadesi olarakta kullanılır. ”Aman şu keplere ” Şimdi az kullanılır.

KELŞEY :Küçük beğenilmeyen,gücü kuvveti az kimse. Çok yaygın ve sık olarak hatta şaka mahiyetinde kullanılır. Kendimden küçük olanlara çocuklara “Nabar ulan kelşey” gibi şaka yapılarak selam verilir. Alanya ya özgü kelimelerden.

KEME :Sıçan, fare. Bazı köylerde kullanılır.

KEMİŞ :Küçük kepe kuru kalmış kimse. Az kullanılmaktadır.

KENEF :Abdeshane, yüznumura, ayak yolu, W.C. (şimdi çok üz kullanılmaktadır.)

KENİŞ :Kapı eşiği ağacı. Ocağın kenarındaki ağaçlar. Nadir kullanılır.

KEPELEME: Bk:Kellemek.

KEPE BELLEMEK:Devamlı alışkanlık haline getirip, karşıdakinin zayıflığından istifade ederekona yüklenmek.

KEPİR :Kayalık taşlık arazi. Akdağın üstü hep kepir.

KEPİÇ :Meyve posası. Çok yaygın kullanılır. Üzüm kepeci.

KERTİKLİ :Eskiden kenarı kertikli bir kuruşa denirdi. Kenarları kertikli sahan veya taş kertikli taş. Argoda erkek üreme organı kertik baş.

KESENE :Kiraya verilen araziden kira karşılığı alınan mal veya para.

KESİM :Orman bir yerin ağacını pazarlıkla kesmek orayı kesime almak anlamındadır. Pazarlıkla bir işi yapmak.Yevmiyesiz yapılan iş. Acele yapılan işlerde karşıdaki “kesime mi aldın”, yani “pazarlığa mı aldın, ne acele ediyorsun.” diye söylenir.

KESME :Maki bitki topluluğu içinde yetişen ağacımsı zeytin yaprağından küçük koyu yeşil yaprağı olan bir bitki.Yaprağını eşekler ve davarlar bilhassa çok severler.

KESMİK :Harman atımı sonunda tahıl folusla ayıklanırken geriye kalan daneli iri sarman.

KESMÜK :Bk:Kevik. Boğumlu iri saman.

KESTENE :Kestane.
KESTİRME :Dolanmaçsız kısa yol virajsız.
KETİR :Taşlık kayalık yer.
KEVİK :Hayvanların önüne verilen saman yendikten sonra geriye kalan iri saman. (Eşek samanının neziğini üpletivermiş, geriye keviği kalmış.)
KEVKİ :Kefgi de denir. Sapı uzun su kabağından yapılan taş şeklinde kap.
KIH :Kesmek deveyi çökertmek için söylenmektedir.
KILFIRANGA:Kılıpıranga.Baştan ayağa çok iyi giyinmiş, iyi giyim.
KIÇLAR :Curfalıkta dokunun kıldan dokunan kumaş.
KIRI :Eşek.(Kırı-kırı:Eşşeğe çağırma sözü.)
KIRKLIK :Bk:Gırlık.
KIRK-KİTAP:Şirden kırk bayır. Son mide. Geviş getiren hayvanların 2. midesi.
KIRTAKI :Bal ve su kabağı cinsi kabağın kabuğu iki parmak genişliğinde ince dilimlenir. Dilimler kireçli veya küllü suda ıslatılıp bir müddet bekletilir çıkarılan dilimler yıkanır böylece sertleşme sağlanır ve kaynayan buynuz pekmezine atılır pişirilir. Yerken kıt kıt diye ses çıkardığı için adı kirtaki kalmıştır. Şimdilerde pek yapılmıyor.
KIRTIŞ :Yaşlı, yüzü buruşmuş, zayıf kuru kimse.Yaygın kullanılır.
KIŞLAKÇI :Yaz kış yaylada kalan kimseler.
KITIK :Sıva harcına karıştırılan kıyılmış kil veya saman. Sedir minderlere konan ince deniz yosunu.
KİKİLEME :Sesli kesik kesik gülme. (Çocuk kikilegep durma.)
KİKİRİK :Zayıf çirkin devamlı diş gösteren kimse. Kullanılmaktadır.
KİLTEN :Saplı bakırdan kalaylı su taşı.şimdi pek kullanılmıyor.
KİNİKMEK :Kin beslemek.Kinini biriktirmek.
KİRİNCİ :Henüz dişi deveye çıkmayan 2 yaşında genç erkek deve. Boz devenin tülüsü cinsidir.
KİTAPSIZ :Dinsiz imansız.Vicdansız acımasız.
KİRTİK :İyice azalmış incelmış sabun.Yaygın kullanılır.Alanyaya has kelimelerdendir.
KİŞİLEMEK:Genellikle tavukları kovalama,kaçırtma anlamında kullanılır. İnsanlar için kovma, gezeletiverme.(Tavuk domatesi dideleğep durur kişileyiver.)
KİŞNEMEK :Çileli, çalımlı atın ses çıkarması. Bk.Fişnek.
KOF :İçi boş. (Cevizin içi gof çıktı.)
KOĞUŞTURMAK: Bk: Avınmak. Bizzat inek gibi hayvanların insanlar tarafından götürülerek erkeğine avındırmak.
KOKAN :Kadınlar arasında biri diğerine öfkelenince pis,süslü, kokana veya aman şu kokar anlamındadır. Eski kadınlar “Cavırın kokanası” tabirinde kullanırlarmış. Şimdi az kullanılıyor
KOKGUN :Kokmuş, bozulmuş. (Sana verecek kokgunum yok: Sana verecek kızım yok.)
KOZ :Ceviz.
KÖFÜN :Meyve taşımaya yarayan yüksek sepet. Argoda çok şişman kadın.
KÖKLEŞMEK:Bir yere yerleşmek, kök atmak.Akrabadan evlilik yaparak iyice yakınlaşmak.
KÖLEMEN :Köle.Uşaklıkla ilgili. Kölemen kıyası. Bir lakap.Köle çalı: Bir mevki adı.
KÖLÜŞ :Üstü başı düzgün olmayan salafatı giyinen, paldır küldür kimse. Parası pulu olupta yaşamı rastgele kimse.
KÖKEN :Her cins sebze bitkisi. Fasülye kökeni sebze kökeni.
KÖRKÖSTÜ:Köstebek. Eti pişirilip yiyince basura iyi gelir.
KÖSMEK :Uzatmak: Argoda dövmek.
KÖSÜLMEK:Uzanmak, yatmak.
KÖSÜRE TAŞI:Bileği taşı.
KÖŞEK :Yeni doğmuş deve yavrusu.

KÖŞGER :Dikicinin önceki adı.Yemeni diken kimse. Şimdi kullanılmıyor.
KULAKLI :Mutfakta kullanılan iki kulplu derin tenceremsi tava. Gulaklı.
KÜBEN :Havudun altına konan devenin üzerine yayılan “deve içliğı” içlik. Bk: İçilik, kürtün. Kaybolmak üzere.
KÜDE :Oğlağın biraz büyüğü, çebicin küçüğü davar. Büyümeyen zayıf kalmış hayvan. Bk: Çebiç.
KÜKÜM :Çam yapraklarının yere düşerek kuruması, işam kükümü, kuru çam yaprağı topluluğu.
KÜLDÖKEN:Eskiden ev kadını anlamına gelirmiş.
KÜLGÜMEK:Hoplayıp küplemek.
KÜLÜFAN :Kırılıp,dökülmek. Parçalanmak, ufalanmak.
KÜLÜK :Bk:gülük.
KÜLÜSTÜR :Bk:Goraza.Çürük anlamında bu kelime daha çok kullanılır.
KÜME :Ağaç kazıklarından, pardı, çam kabuklarından üzeri yapraklı dallar veya çul örtülü, tabanı toprak, tek gözlü geçici yayla meskeni. Çadır ve alaçık şeklindedir.
KÜMÜK :Kısa güdük büyümemiş kimse.
KÜMÜL :Hasat yapılan gövdeli susam bitkisi bir araya getirilerek demet “Deste” yapılır, demetler dikilir üst kısmı birleştirilir alta doğru genişleyen piramide benzer demet topluluğu meydana getirilirki bunlara kümül denir. Bk:Gvezir.
KÜMÜTMEK:Birşeyi dibinden kesmek. İyice kısaltmakla ilgili bir kelime, (Kızın saçını iyice kümütmüş: Lüzumumdan fazla kısaltmış. Kuşu kümütmek: Kuyruğunu kanadını yolmak.) Bk:Çöğürlemek.
KÜNDÜL :Çok büyük maldan. Küçük taraça arazi. Bk: Maldan.
KÜNGER : Fıstık çamı meyvesi.

KÜNNEMEK :1-Tavuk keklik gibi hayvanların tozda eşinip yuvarlanması.Koyunların yazın sineklendiğinde birbirlerinin ayağı arasına kafalarını sokup gizlemeleri,bir araya toplanmaları.Bk:Ağnamak.Birinci anlamı merkezde ikinci anlamı köylerde kullanılır.

2-Karıncaın yuva açarken toprağı yuvasının kenarına ve kenarına ve toluna incecik sermesi (ince kabarik toprak). BK. Ağnamak, künnemek. Gabarik:Bazı köylerde yeni kabarmaya “irerip olgunlaşmaya başlayan incir. Bk:Gabartlama. Az kullanılmaktadır.

KÜNNÜK :Sığla ağacı sakızı.Tesbi ağacı diplerinde toplanan ve ağaç gövdesinden çıkan kokulu toz.Her ikisinede künnük denir.Cenazelerde kefene buğı verilir.Belirli dini gecelerde kömüre atılarak evde güzel koku temin edilir.Ruhların belirli gecelerde evi ziyaret edeceği düşüncesiyle onları güzel koku ile memnun etmek inancı ile künnük yakılır.(Çok yaygındır.)

KÜPLEMEK:Bir yerden ayaküstü atlamak.(Yaygın kullanılır)

KÜPÜÇ :Bardak şeklinde kulpsuz bakır kalaylı su içme kabı. Kupa ”Gupa” Alanya’ya özgü bu kelime çok yaygın kullanılır.

KÜPÜTMEK:Kapatmak. Bk:Lüpütme.

KÜRSÜKLEMEK:Kapıyı arkasından önünden açılmayacak şekilde kapatmak.Kilitlemek.

KÜRTÜN :Palan.Tek tırnaklı binek hayvanları palanı.Ağaçlı olursa semer denir.

KÜRTÜN-LEMEK:Palanlamak.

KÜRÜMEK :Bir şeyi kürekle kakmak. Temizleyip bitirmek.

KÜT :Felçli, nüzüllü.Eli ayağı tutmayan kimse.Ağzı kesmiyen alet, kütelmiş.

KÜTELEK :Eklemlerden çıkan küt diye ses. Bk:Topalak .(Her iki anlamda söylenir.)

KÜTMELEŞ :Uçları yuvarlak “Küt” kısa odun.(Ocağa bir kütmeleş at: Ocağa kısa küçük bir odun at.)

KÜTÜRÜ :Götürü. (Bahçeyi kütürü sattım:Bahçeyi tümünden sattım.)

KÜYMEK :Sabırla beklemek. Başkasının yanında ona uymak.

-----L-----

- LABA** :Alanya ya has boş et yemeği dolması.(Laba dolması)
- LAFAZAN** :Çok laf eden,çok konuşan,geveze kimse(Lafazan bir şey:Laf bilen eden kimse.)
- LAKO** :Lakoz,guzuluk.Eski iskele yolunun altındaki yer yer oyuklarda gayri müslümler tektekçilik yaparlarmış.Bu tip tabi oyuklara lakoz denirmiş.Günümüze kadar gelen bu kelimegirinti yerlere denir.Bk:girinti.
- LAPBASAN** :Düzbasan kimse.İri ayaklı.Bastığı yeri bilmeyen kimse.
- LAPIRDAK** :Eti az deri ve köpük et. Genellikle boş kaburgalı etin uç kısmı. (Getmiş kasaptan bir lapırdak almış, çıkageldi.) Çok yaygın kullanılır.
- LATA** :Geniş kısa kalas.Tahtalık kereste.
- LEFLÜF** :Derbeder, salak kimse. Hareketinden salaklığı belli kimse.
- LENGİRDEMEK**:Boşboğazlık.Boş laf etme. Garşımda lengirdeğep durma.
- LIKILATMAK**:İçmek, argoda cinsel olarak işini görmek: Bk:Tıkılatmak.
- LİFİLETME** :Gözü lüzumundan fazla kırpmak. Kaş göz oynatmak.
- LİN LİN SERÇE**:Devamlı kuyruğunu ve gövdesini lin lin indirip kaldıran küçük bir kuş.Açık mavimsi sırtlı göğsünün altı beyaz bir cinsininki açık sarı olan bu kuş öküzün sineğini üpleyer yeyerek toplar.
- LOKA** :Sürecik oyununda dikilen taş.
- LOKULATMA**:İyice bir şeyi iştahla yemek.(Lokadıvermek:Yeyivermek)Halen kullanılır.)
- LOKULU** :Bir lakap.
- LOP** :Meyvenin çok olması.Ergin hale gelerek olma.Yaranın ve vücudun erimesi.
- LÖK** :Altı yaşından yukarı iğdiş edilmemiş erkek boz deve. Kırık ve çıkıklara sarılan rendelenmiş sabun ve yumurta akı karışımı bir macun. Çökmüş deve. Çiğ burçaktan yapılan deve yeygisi.
- LÖLLÜ** :Saçı başı dağınık, üstü başı düzensizkadın. Kullanılmaktadır.
- LÖMBÜLÜ** :Devenin löm löm yürüyüş şekli.
- LÖPÇÜ** :Bedava yeyici, avantadan atıştırma. Argoda rüşvet yiyici.
- LUMBAR** :İzbe. (Lumbara girmek: Nezarete atılmak)
- LÜPME** :Kapanma. Tuzak ve faklarda kullanılır. (Duzak lüptü içinde bir göksügızıl kuşu tutuldu.)
- LÜPÜTME** :Kapatma.Kuzakta yakalanma. (Üstünü lüpütme: Üzerini iyice örtme.)

-----M-----

- MACAR** :Tekli kırma tüfek.Baskın çıkan acar kimse. Bir lakap. (Tüfek olarak ara sıra söylenir ikinci anlamı pek kullanılmaz.)
- MAÇA** :Bu kelime yalnız kullanılmaz, deyim olarak kullanılır. (Maçan çıkarsa gel al: Kendine güvenin varsa gel al.)
- MAÇÇA** :İlerlemiş ve büyümüş yara, illet.
- MAFA** :Sal, tabut. Cenaze taşınan aihşap araç. (Çok yaygın kullanılır.) Alanya'ya özgü kelimelerdendir.) Malım beni mafaya mı gatıp götürecektir.
- MAHANA** :Bahane, sebep. (Herşeyi mahane eder.) Çok yaygın kullanılır.
- MAHLİÇ** :Pamuğun atılmadan önceki çekirdekli durumu. Az kullanılmaktadır.
- MAHŞUSE** :Dolaşık uyuşuk kadın. Çok az kullanılmaktadır.

MAKAT :Sedir, divan. Genellikle oda içinde misafir odası (Şanişir), pencere kenarında çepeçevre oturma yeri. Çok yaygın kullanılır. İnsanda gıç.

MALAK :Şişman etli yüz. (Malakları salmak:Yüzü gülmemek)

MALAMAT :Rezillik. Ayıbını açığa vurmak. Bu adam beni elaleme malamat etti.

MALAŞ :Bir lakap.

MALİKEN :Kaput bezi, amerikan bezi.

MANAR :Genellikle yaylalarda altı ahır ve samanlık (gedey) üstünde oturulan kuru hatıllı taş duvarla yapılan üstü beşik örtüsü bindirmeli tahta ile örtülü yayla meskeni. Alanya'da yukarı yaylalarda mevcut olup, son zamanlarda üzeri lamarinne örtülmeğe başlamıştır.

MANCILIK :Çiçek erkek baba incir. İlikçe asmaya yarayan incir. Bk:İlikçe.

MANDIRA :Viran olmuş, bakımsız yer. Alanyaya özel bu kelime yaygın kullanılır. Eskiden evin dışına sığır bağlanan yer.

MANTİRİÇ :Mart yemişi (İnciri). Alanya'ya özel bu kelime yaygındır. Kaktüs cinsi büyüyen dikenli, sarı çiçekli bir bitki. Dikenli, kabuğu olgunlaştıkça pembeleşen öbek öbek meyvesinin içi sarı renkte, küçük çekirdekli olup Ağustos'ta olgunlaşan şekerli meyveli bir bitki. Frenki inciride denir.

MARAK :Tasa, keder. Çok yaygın kullanılır. Gızım evden gideli marağımdan tasamdan öldüm, o benim elimin hasasıydı.

MARÇIL :Kararmış yanmıyan kömür ile ilgili olduğu kanaatindeyim. Bir lâkap Bk Marsık.

MARDAĞAL:Dağlarda yetişen yabani üzüm. Mardavalda denir.

MARSİK :İyice yanmamış meşe kömürü. Bir lâkap.

MARTAVAL:Palavra, yalan. (Martaval atıp durma) Halen kullanılmaktadır.

MASTAPA :Evlerin yazlık kısımlarında önü açık sofa kenarında ve çardaklarda biraz yüksekçe oturacak sedir, divan. Önü korkulukludur. Bu kelimenin çok eski Anadolu ve Mısır kökenli bir kelime olduğu kanaatindeyim. Mısır ihramlarında basamaklara metsele denir.

MAŞ :Baklagillerden küçük saçma gibi daneli çorbası yapılan bir bitki. (Maş çorbası: Maş danelerinden yapılan bir çorba.)

MAŞALAMA:Geceleyin bir yere gitmek veya bir şey aramak için bol ışık veren çıra pardısı yakılır elde taşınırki buna maşalama denir.Bu anlamda kullanma Alanya ya özeldir ve halen kullanılmaktadır. Bk: Pardı.

MAŞRAPA :Bakırdan kalaylı yüksekçe kulplu su içme kabı. Küpücün kulplusu. Bk: Küpüç. Yaygın olarak kullanılır.

MATAH :Çok kıymetli bulunmaz şey anlamında. Çok yaygın kullanılır. (Matah mı var?: Bulunmaz malın mı var, vermezsen verme.)

MATIFLAMAK:Bunak yaşlılıktan dolayı dediğini ettiğini bilmemek.Unutmak.

MAVAL :Palavra, yalan. Bk:Martaval. Çok az kullanılmaktadır.

MAVILATMAK:Pavkırtmak dövmek.Bağırtmak.

MAVRI :Ağız buruşturucu, mayhoş. Bk: Kekre. İnsanlarda kibirli, burnu büyük anlamında kullanılmaktadır.

MAZARAT :Zararlı, zarar veren hayvan, haşere. Çok az argoda insanlar için de kullanılır.

ME :Al, tut. İşte buyur. Yaygın kullanılır.

MECEL :Can, deremet. Güç. (Yürüyecek mecelim kalmadı:Yürüyecek halim yok)

MECEREMELİ:Nizalı, arızalı, bulaşık, halledilmemiş iş. Hastalıklı eskiden hastalanmış şimdi iyi gibi görünen fakat eski hastalığın izi olan. Çok yaygın kullanılır. (Meceremeli işe girişme: Pürüzlü işe girişme, vazgeç. O kız meceremeli: O kız hastalık geçirdi.)

MEÇİKLİ :Zıkkımın kökü, canalıcı, zehir zıkkım olsun, zift ye anlamında kelime olup. Meçik zift anlamında olsa gerek. Genellikleçocuklara annesi yemek istediğinde ve bir şeye ısrarda bu kelime sarfedilir. Meçikin davul tokmağı anlamında da olduğu söylenir.

MEH :Bk:Me. Al, işte tut .Argoda alabilin mi? Elle kadar verme.

MEHEL :Münasip uygun.(Şimdi az kullanılır)

MEHMEZ :Eskiden dasdar,cember,şimdi yazma.

MEKİŞ :Çene kemiğinin oynak yerlerinin arkasındaki kulak memenin altındaki yer.Hassas yer olduğu için tehdit kelimesi yaygın kullanılır.Mekişine bir vurursam gebertirim)

MELETMEK:Baktırmak,umdurmak,bağdırtmak.Dövmek.Yiyecek bir şeyi karşısında yeyip ona vermeden onu bakıtmak.Maddi üstünlükle karşısındakini ezmek.Çok yaygın kullanılır.(Seni mel mel meledirim)

MENEDİK :Bazı köylerde misina olarak kullanılmaktadır.

MENEVREK:Çulhalıkta yünden dokuma yerli malı kumaş.Bazı köylerde dokunmaktadır.

MENEVİŞ :Menengiç.Çitlenbiğin meyvesiz ağacı.Sakızlak. Meyve şeklindeki tomurcuğu döğülerek unla karıştırılıp şepit yapılır. Buna ümbeleçli şepit (Alanya-Deretürbelinas köyünde duydum.) Bk:Çöre.

MENTEŞ :L şeklinde eğri anlamında olup solak çolak kimselere denir. (Çolak menteş: solak..)

MERET :Hayırsız, uğursuz, alçak. (Bırak şu mereti: Bırak şu uğursuzu. Hıllı bir meret olsa buraya gelmez.)

MEREV :Verev.Yan kesilmiş.Yanpeş. (Mahmutseydililere bu isim söylenir. Merevli.)

MERHOŞU :Meyhoş. Az ekşimsi meyve. Merhoşu nar: Eşgi nar.

-----**imla bundan sonrası düzelt**-----

MERTEK :Ağacın kabuğunu soyup domurma.Yuvarlak (topa) ağaç.Bk:Topa.

MESET :Toprak damlı evlerde dama yatay kösülen (uzatılan) kalın iri ağaç kiriş.Tabana uzatılan(salma),dikilene diki denir.Alanya ya has bu kelime yaygın olarak kullanılır.

MET :Çelik çomak oyununda çopla vurularak ileri atılan kısa deynek.Bk:Çop.

METLEMEK:Şeşlemek, nişan almak.Şeşleyip atmak.(Tokadı bir metletirsem görürsün.)

METEL :Hikaye,masal.Aslı astarı olmayan.Çocuklara nenesi gel sana bir melet anlatıvereyim der onları dizine yatırarak metelanlatır ve uyumalarını veya yola,sokağa gitmemelerini sağlarlar.(Bana metel anlatma:Bana hikaye anlatma gerçeği söyle anlamında kullanılır.)

METGİN :Metedilmiş.Ünlü.(Herifin malı metgin)

METMEN :Kçük çukur,taş arası gediği(Yarığı)(göçte giderken gatrın ayağı metmene girdi gırıldı.)Dürtmen,çıkıntı anlamında arazide kullanıldığıda olur.Bk:gantak.

MEYMENETLİ:Bereketli,inanç ve dua ile ilgili bereketli anlamında bu kelime pek sık kullanılır.(Ne meymenetli şeymiş bitmek tükenmek pek bilmiyor)Uğurlu hayırlı.)

MICIKLAMAK:Bk:Fıcıkamak,cıllıma.Oyun bozmük.caymak,bir şeyden söz veripte vazgeçivermek.çok az kullanılmaktadır.

MICIRIKLI :Bk:Meceremeli.Hileli,karışık,şüpheli iş.

MİÇİ :Dişi saka kuşu.Gancıklık yapan yapılan işi bozan kimselere denir.

MIDILAMAK:Bk:Bodurdanmak.Kendi kendine sessizce söylenmek.Çocuğun mızıklık yapması.

MIH :Çivi.Demir çivi.Çeşitleri.Meset mihri:Çok büyük meset çakmaya mahsus çivi.Eşşek mihri:demircilerin yaptığı nalbant çivisi gibi.bk:meset,pörü.

MIKLA :Soğanla kavrulmuş kıyma üzerine yumurta kırılarak pişirilen yemek.

MILK:Meyvelerin iyice ezilmesi bir çeşit milk olması çürüyecek hale gelmesi.Şimdi az kullanılmaktadır.

MINCIKLAMAK:Bir şeyi fazla yumuşatmak ve cıvıtmak için elle sıkamak.Çocukların yemeğin kenarından bir parçasını alması.Ekmek den de aynı.Şimdi az kullanılmaktadır.

MINDILI :Küçüklük,çocuk.enik gibi anlamında.Köpeğe mindılı ındı diye çağırılır.

MİRMİR :Beyazımsı kuşaklı genellikle sürüler halinde bulunan bir balık çeşidi.Büyüklerine (Eşek mırmır) denir.Apcoz balıklardan (Yem kapan)Argoda harreç yiyen.Bir yerin azda olsa haracını yiyen efemsi kimse.

MIYMINTI :Elinden iş zor çıkan,bir yere bir şey vereceği zaman çok düşünen karşısındakini sabırsızlaştıran pinti seilmeyen insan tipi.Çok sık kullanılır.

MIZIKLAMAK:Bk:Mıcıklamak.Gaymak,vaz geçmek.

MIZMIZ :Çok söyleyen her şeyi konu yapan mıymıntı seilmeyen kimse.BK:Mıymıntı.

MİNİK :Küçük,küçücük,enik.Minicik,çok küçük.

MİNTAN :Eskiden yelek,gömlek anlamında.Şimdi kullanılmıyor.

MİTCİKİ :Küçücük,ufacık şey.Küçük kuş.(Nadir kullanılır.)Bk:Bıdıkı.

MİTLİ :Genelde karpuzlarda görülür karpuz henüz küçğen kurt veya iğneli bir böcek yer ve orası bereleniryada bir yerde sıkışarak yara alır.karpuz büyükende bu yara tamir olunur ur gibi kalır serttir böyle karpuzda mitli karpuz da denir.

MİTİR :Metreküp anlamında taş ölçüsünde kullanılır.

MOSTURA :Ayakkabıcılıkta ayakkabının yüzünün astarı.Şimdi az kullanılır.

MUDANESİZ:Pervasız.Tenezzülsüz.

MUHALMAK:Nefes alamamak.Çok sıkıntıya düşmek.Yardım ihtiyacı olmak.Bunalmak.

MUHAR :Pınar,çeşme.(Alanya ya has bu kelime çok sık kullanılır)

MUHARYE :Baca, duman çıkan delik. (Alanya'ya has bu kelime yaygın kullanılmaktadır.)

MULU :İşkembenin çıkıntısı.Kurutulur ters döndürülür. İçine tuzlu kaymak konularak muhafaza edilir.

MULUMU :Ermeneğe bağlı Nevahi (Nava)Koyağında bir köy ismi.

MUKAVVALIK:Şalvarın uçurluğu.Genellikle kırmızı ayrı bir bezden oluşur.Eski ismi olup sonra(gezi) şimdi ise uçurluk denir.

MUTTASIL :Bağlı bitişik çatılı.Az kullanılmaktadır.

MURAYI :Şımarık,kendi yüzünü beğenmiş.nazlı(Dağın murayısı)

MURT :Mersin.Mersin ağacı.Alanya için önemli bir ağaçtır cenazelerde ve bayramda kabir ziyaretlerinde mezarın üstüne murt pürü dikilir.

MUSANDİRE:Evlerde yüklüğün üzerindeki kısım.Yüklük:yatak yorgan gibi yaygıların bulunduğu kapalı büyük dolap. Musandireyide nar soğan gibi yiyecekler konulur.

MUŞMALA :Yeni dünya, malta eriği. Alanya Türkiye de en iyi ve turfanda muşmala yetiştiren yerlendendir.

MUŞULDAMAK:Bir şeyi yerken genellikle genzinden tam nefes alamıyan kimsenin çıkardığı ses.

MUYA :Çürümüş meyvelere konan küçük sinek.

MUZU :Muzurda denir. Herşeye zarar veren. Zararı dokunan kimse veya hayvan.

MÜDDEİM :Mütdeğem de denir. Başkasına muhtaç olan. Boyun eğen. Bir çeşit dilenme. Az kullanılmakta.

MÜHLÜZ :Berduş. Parası pulu malı mülkü olmayan. Şimdi az kullanılır. Şimdi az kullanılmaktadır. Dağın mühlüzüne gız mı verilir.

MÜLEME :İnek, öküz gibi hayvanların bağırması. (İnek müleğep duruyor, aç mı susuz mu, bir bak.)

MÜNE :Ev küçük mesken. Başını sokacak bir delik. Basit mesken. Bu kelime ev anlamında çok aygın kullanılır.

MÜNNET :Temel anlamındaki bu kelime, müneden türeme olsa gerek.Alanya ya has bir kelimedir. Münnet atma: Temel atma. Av temeli, duvar temeli. Münnet gazmak: Yapılacak duvarın yerini toprağı belirli seviyede gazarak temel yeri açmak. Münnet atmak kutsaldır. Kan akıtılır dua edilir.

MÜRD :Bu kelime, olmak kelimesi ile birlikte mürk olmak şeklinde söylenir. İflas etmek, batmak. Ocağı sönmek, batırmak anlamındadır.

MÜZMÜHAL:Bk:Yoğolemen. Zayi etmek. Bir şeyi yerinde kullanmayıp telef etmek. (Dilberim gumaşı müzmühal etmiş: Ne güzel kumaşı kesmesini bilmediğinden mahvetmiş.

-----N-----

NACIR :Babası tülü deve, anası boz deveden olma deve. Makbul sayılmaz, yüke dayanmaz, huysuz olur.

NAHİL :Nasıl. Nahıl etsek ola: Ne yapsak acaba?

NAMİKÖR :Nankör.Yediğine kör bakan kimse.

NAMSIYE :Cibinlik.

NAPICAN :Ne yapacaksın? (Yaygın kullanılır.)

NARIÇ :Narınç. Narenciye anacı. Kabuğundan reçel yapılır.

NAŞAL :Aksi kimse.

NAVRUZ: Sultan nevrüz da denir. Nevruz 21 Mart günü yapılan bahar bayramıdır. Alanya’da yaygın bir gelenektir. Halen devam etmektedir.

NAYTAN :Nasılsın, ne yapıyorsun, anlamındaki bu kelime; bazı köylerde çok az kullanılır.

NECİ :Niçin, neden? Çok çok sık ve yaygın kullanılır.

NECİ-OLA : Neden ola? Neden acaba?

NEHNÜZE :Beceriksiz, uyuşuk kadın. Çok az kullanılır.

NEMEĞREK:Neme lazım.Bana ne?

NEMMEŞEL:Bir şeye benzemeyen, tuhaf, biçimsiz. **Gitmiş** nemmeşel bi garı almış çıka geldi: Aldığı kadın biçimsiz çirkin bi kadın.

NERDEK :Ergenden yapılma kızılıcık şurubu. Şerbeti yapılır.

NİDEN :Ne yapan. (Köylerde kullanılmaktadır)

NİŞLEN :Ne yapan, ne işle meşgulsün.

NİYET :Akı kıt saf kimse.

NEVİR :Bu kelime, tek başına kullanılmaz. Genellikle dönmek kelimesi ile beraber kullanılır. (Nevrim döndü: Akılım başımdan çıktı.)

NEZİK :Taze, körpe.Yumuşak.Yaygın kullanılır.

NOBRAN :Bk:Murayı. Kibirli. Kendi yüzünü beğenmiş kimse.

NÖBET-GAZANI:Şıra patlatılan büyük gazan. Az kullanılmaktadır.

NUZLA :Ergenlikle ilgili bir hastalık. Nezle. (Nuzla oldum, ağzımın içi lop gibi eridi.) Az kullanılmaktadır.

-----O-----

O DEĞELDEN:Kimseye belli etmeden, sessizce, habersizce. Farkına varmadan.

OĞMAÇ :Ufalanmış yufka ekmek içine kuru soğan doğranır. Çökelek ve kızarmış sade yağ katılarak karıştırılır ki, buna ovularak karıştırıldığı için oğmaç (ovmaç) denir. Pratik yemeklerdendir.Ufalanmış yufka ekmeklerde böylece değeri artırılır.

OĞNAÇ :Gülbüz, sıhhatli kimse. Genellikle besili gülbüz çocuklar için kullanılır.

OĞUNMA :**Uğunma**, bir acıdan veya ağrıdan dolayı ızdırap çekme, sızlanma. Bir yerini bir yere çarpması, bir yere düşmesi veya birinin acı şekilde vurmasıyla olur.

OĞUNDURMA:Izdırap acı çektirme. (Adam bir vurdu, olduğu yerde oğundu kaldı.)

OKGALIK:Fırın etmeği. Eskiden Alanyalı bu ekmeğe çarşı ekmeği derdi. Çarşıdan gelirken, koltuğunun altına iki okgalık kısıdırigel bakağan.

OKUNTU :Oku. Düğüne davet için gönderilen fincan, bardak, yiyecek... gibi armağan.

OLGAMA :İki parçayı birbirine üstünkörü dikme. Yamama. Basit, baştan savma dikişler.

OMÇA :Genç asma fidanı.Asmanın yaprak veren irermiş, kabarmış sözleri.

OMUZLAMAK:Yüklenmek omzuna alıp götürmek. Bir şeyi alıp götürmek. (Adam güçlüymüş gızı omzlağap dağa götürmüş.)

ONARMAK :Tamir etmek, düzeltmek. Argoda cinsel olarak işini görmek.

ONMADIK :Umulmadık. Ümit edilmedik. Karşısındakini küçük görme ifadesi olarak kullanılır. Onmadık adam, gocaman herife bir tokat attı, yere yıktı. Onmadık kimse, zengin oldu getti.

ONMAK :Mutlu olmak, iyilik bulmakbereket bulmakDüzelmek.

ONARMAK :Düzeltilmek tamir etmek.Argoda erkeğin cinsel olarak işini görmesi.

ONDALIKÇI:Ondalık alan kimse.Komisyoncu.Az kullanılmaktadır.

OSSAAT :O dakika hemen anında derhal hemen.Yaygın kullanılır.

OŞ :Köpeklere söylenen bir söz.Usanmak bıkmak anlamında kullanılır.Yaygın kullanılır.

OTÇU :Otçu,esrarcı.Esrar içen kimse.Mahmutseydi otu.Bk:Tirikçi.

OTLANMAK:Başkasından istifade etmek,başkasından yemek.

OTUKMA : (Otukmak)Hayvanlarda doğumdan aşağı yukarı kırk gün içinde yavrunun ot yemeğe başlaması.Ağzına tuz sürülürse çabuk otukur.Genellikle geviş getiren buzağı,oğlak ve koyun için söylenir.

OTURTMA :Güreşte yapılan bir oyun şekli.

ORTARMAK:Dövmek yastarmak.Yeyip bitirmek onu kurtarmak.

OYMAK :Bir mıntıkadaki topluluk.Oba.Halen kullanılmakta.

OYNAK :Cinsel yönden fişnek yerinde uramayan kadın.Halen yaygın kullanılmakta.Bk:Gızgın.

OYUK :Eski ismi korkuluk.Hayalet.Sebze,meyve ve ekin tarlalarına kuşların ürkmesi için yapılan insan şeklinde korkuluk.

OYUNLU :Kurnaz yalancı kimse.Erkeği çabuk kandıran kadın çok sık ve yaygın kullanılır.

OYUNTU :Bk:Giriğinti.Çökek,çukur,yer.Söküntüde ağızlığın altını oymak.Köklü bir taşı çıkartmak için taşın altına açılan çukur.Bk:Ağızlık.Söküntü.

-----Ö-----

ÖCÜ :Vahşi tasavvur edilen korkulan yaratık.Cin,peri.Çocukları korkutmak için söylenir.Yaygın kullanılır.

ÖDEK :Pamuk kozası (kozalağı) içindeki dilimlerden birinde çok nadir görülen ince zayıf dilim olup, bunu bulan denk gelen kimseye ve çalışanlara pamuk kozası çalışanları tarafından yeyinti “çerezimsi yiyecek” verilir. Önceden ödek bulana çalıştırmada özendirmek için mal sahibince vaad edilir. Bk: Kekil. Gündoğmuş-Bayır köyü.

ÖFÜN :Genellikle söfün kelimesi ile beraber kullanılır.Şaşıpkalmak,bihoş olmak anlamındadır.(Adam bir laf söyledi öfün söfün oldum)

ÖĞCE :Önce,evvel.Köylerde kullanılmaktadır.

ÖĞREK :Bk:Yörekli.Bir hayvanın doğup büyüdüğü yer.

ÖĞRENÇE :Yeni öğrenilirken yapılan ilk eşya veya iş.

ÖĞSELENME(Örselenme)Yıpranma,aşınma.

ÖĞSÜ :(bk:Öksü)Ucu yanmış odun.

ÖĞÜR :Hemcinsi,devamı.Akran,eş,emsal.(Malın öğürü var:Malın devamı var.)

ÖĞÜRSÜZ :Arkası,devamı olmayan.Mal veya eşyalar için kullanıldığı gibi insanlar içinde kullanılır.

ÖK :Deveyi çağırmak için kullanılır.Ök bidi bidi ök.

ÖLÇERMEK:Toplamak,bir araya getirmek,düzene sokmak,yönleştirmek,münasip görmek.daha çok ateş için söylenir.(Ateşi ölçertiver:Dağılan odun ve çalıları bir araya getiriver.)

ÖLÇÜM :Bir işe eli yatgın,kabiliyetli,becerikli kimse.

ÖLDEMİ :Değil mi?Öyle değil mi?Çok yaygın söylenen bir Alanya kelimesidir.

ÖLLÜ :Tavlı nemli toprak.Ekime hazır toprak.Bk:Gavrik.

ÖLÜMCÜL :Ölüm döşeğinde,ölmek üzere.Komaya girmiş kimse.

ÖNDÜĞÜN :Evvelki gün.Geçen gün.Yaygın kullanılır.

ÖNMEK :Gizliden takip etmek.Gözetlemek.yaygın kullanılır.

ÖNÜÇ :Önce evvel.Bazı köylerde kullanılmaktadır.Alanya Şıhlarda duydum.

ÖRBÜŞMEK:Bk:Hobuç.Arkasına binmek.Sırtlamak.

ÖRCELEŞMEK:Birbirine karışmak,uğraşmak,kaynamak.Kavgada birbirinin saçını başını yolmak.Ağzını yüzünü ovalamak.

ÖRENE :Bk:Virane.(Cavırın örenesi)

ÖRK:Hayvanların ayğından bağlayarak çşyıra çakmak için yapılan ip.

ÖRKEN :İpezenden örülen kilip,örk ipi.

ÖRKLEMEK:Hayvanları ayağından örk ipi ile bağlayarak çayıra çakmak.

ÖRS :Galp,uyuşuk kimse,yerindenzor kalkan,tembel.

ÖRÜ :Gece bir şeyler yemeye kalkmak.Şimdi kaybolmak üzere.

ÖTMEK :Erkek çocuğunun buluş çağına girerek sesinin değişerek kalınlaşması.(Senin oğlan ötmüş)

ÖTÜNMEK :Kendine güvenmek.Yaygın kullanılır.

ÖVELEMEK:Övceleme olarakta söylenir.Bir şeyi elle tutarak sıkıp buruşturarak şeklini değiştirmek.Yumcalamak.

ÖVEÇ :Bk:Erkeç.

ÖVENDİRME:Çiftçinin kullandığı öküzün hareketini sağlayan ucu sivri veya veya çivili değnek.Kullanılmaktadır.

ÖZ :Sağlam içi sıralı ağaç.kereste.Dayanıklı kimse.Kalabalık eve gelin giden ve evdekilerin kahrını çeken göğüsleyen kadınlar için söylenir.

ÖZEK :Takat,kuvvet.(Eçlıktan özeğim üzüldü:Açlıktan canım dermanım kalmadı)

ÖZEMEK :Alelacele gevşek bir şeyi dikmek.Az kullanılmaktadır.

-----P-----

PAÇAL :Çeşitli cinsten ve neviden şeylerin karışığı.

PAHİL :Curfalıktaki kullanılan yuvarlak delikli ağırlık.

PALATIR :Eski evlerde dışarı da bulunan bir baş sığacak şekilde yuvarlak pencere.Köprülü nahiyesinde duydum şimdi söylenmiyor.

PALAZLANMIŞ:Tüğü bitmiş uçmağa yüz tutmuş kuş yavrusu.Beş on kuruş parası olan kimseler için söylenir.Bk:Tülenmek.

PALDIRAMA:Bir şey karşısında birden parlama fevaran etme,sözle veya hareketle.Paldırağıp durma:Deli deli hareket etme,yerinde sakince dur,adamin kafasını bozma anlamındadır.

PALİZE :Köftü,pelte gibi nişastadan yapılan bir tatlı.Beyaz saydam olduğu için ‘palize gibi:Güzel kadın anlamında kullanılır’.

PAL PAL :Köpeğe çağırma ünlemi.Alanya-Hacımemetli Köyü.Az kullanılır.

PAMBIKLI :Eskiden kadınların giydiği kaba pamuktan dikilme iç yeleği zıbın.Çocukların içine bağlanan yumuşak içi pamuklu bez.Şimdi kullanılmıyor.

PANIS :Dolaşık kimse.Gazipaşa.

PARDI :Balta ile düzensiz parçalanmış yassı çam,katranvs. Ağaçların odunu.Toprak damlı evlerde toprağın altına kapama malzemesi olarak konur.Sağlamlık,güçlülük.

PARPILAMAK:Azarlamak,döğmek.Pataklamak.Vurmak.Az kullanılmakta.

PARTAL :Bk:Çokal.Çok eskimiş çokalı çıkmış yırtık pırtık giysi veya ev yaygısı eşyası.

PASAKLI :Kirli,üstü başı dağınık ,düzensiz kimse.Genellikle pis kadınlar için söylenir.

PATAN :Apiş arası.Bk:Apiş

PATAVATSIZ:Yeri olmadan düşünmeden gelişi güzel söz söyleyen veya bir harekette bulunan kimse.

PATAZLAMAK:Avuçlamak.

PATILATMAK:Dövmek.Çok seri şekilde birkaç tokat atmak.

PAVKIRMAK:Çakal gibi hayvanların uluması.Köpeklerin dövüldüğü ve canı acıdığı zaman kaçarak çıkardığı ses.İnsanlar içinde yaygın olarak dayak yediği veya biryeri acıdığı zaman ağlayıp uluması halinde pavkırdı denir.

PAYAM :Badem.Payam gırmak:Bademi gabuğundan ayırmak.

PAYAMLI :Badem ağacı köylülerine denir.

PEKİ :Eskiden düğme yerine bir yeri iplikle dikmek birleştirmek anlamında kullanılırmış.Eski Alanya da ilik , düğme.

PEKİTMEK :Bir şeyi sıkıca bağlamak.Bir eşyayı hayvana yükletip ip ile iyice sıkışdırmak.Yüklemek.

PELİŞMEK :Pay,taksim etmek.Üleşmek.

PERESEK :Parça parça arta kalan. Sona kalan alacak. Tamamlanmamış iş.

PELİT :Meşe,meşe ağacı.

PELİK :Parça,bölük,bölüm.

PEPİLETMEK:Argoda bağirtmek, çığrındırmak, dize getirmek. Tekenin kızıp dişi keçi isteğini belirten sesi. Pepileme.

PETENTESİNE ALMAK:Emri altına, tesire altına, patentine almak. Mahkum etmek.Çok az kullanılmaktadır. Argoda “Petentini bilmem neyaptığım adam” (Küfür)

PEY :Kaparo. Beh. Pazarlıktan sonra verilen kaparo.

PINA :Az veya küçük parça.

PIRTIL :Çok eskimiş, üzülmüş,yırtılmış giyecek eşyası. Ev yaygısı.

PISIKDIRMAK:Bk:Muhalmak. Sıkıştırıp nefes aldırılmamak. Altına alıp üzerine iyice binmek. Kaçamıyacak şekilde bir yerde sıkışdırmak. Kullanılmakta.

PISMAK :Saklanmak. Sinmek.Çökerek kendini göstermeden birini beklemek. Öc almak için zamanını beklemek. Bk:İlmek Korkudan sallanmak.

PİNÇE :Parça. Öfkeyle ilgili olarak kullanılır. Adam bardağı yere bi çarptı pinçe pinçe oldu.

PİRELİ :Bürelî. Huylu, şüpheli kimse. (Adamı konuşurken pirelendirdi: Adamı konuşurken şüphelendirdi.)

PİRKEŞİK :Meşe kömürü yakılırken kubbe gibi odun yığınının dış kısmına toprak örtülür, örtülen bu toprağa düzeltmeye yarayan gelberi şeklindeki ahşap alet. Alanya-Hocalar köyü. Pir kaşıktan bozulsa gerek.

PİSKELEMEK:Fiskelemek. Bir şeye parmağıyla vurmak.

PİSKİRMEK :Hapşurmak.

PİTİŞTİRMEK:İki şeyi birbirine eklemek,birleştirmek.Laf götürmek.

POPBU :Yuvarlak meyve ve sebze.Genellikle çocuklar için söylenir.

PÖRÜ :Demircilerin yaptığı kesme çivi. Küçük siyahımsı çivi.

PÖRSÜME :Sebze ve meyvelerintazeliliğini kaybederek büzüşmesi kırıışması, yaşlanması. Havakmış (Şişmiş) yerin şişinin indikten sonraki kırıışmış hali. Çok yaşlanmada derinin hali.

PUFURMA :Eskiden giyilen çarşafa benzer kadın entarisi.İçine rüzgar girince şiştiği için bu ismi almıştır.

PURÇ :Menevişin taze çiçeği.Bu kelime merkezde otla birlikte kullanılır. Ot-Purç:Gevşek gıdası az insan yiyeceği, etsiz yemek anlamındadır.

PURÇALAK:Yüksek Toroslarda yumru köklü yenen bir bitki.Aşağı köylerde genellikle purç ve purçalak aynı anlamda kullanılmaktadır.Merkezde ilan purçalağı:Yılan yastığı bitkisi olarak kullanılmaktadır.

PUSARMAK:Kararmak.Surat asmak.Havanın kapalı olması.(Hava pusarıp duruyor galiba yağacak.)

PUSLU :Hava için kapalı bulutlu anlamındadır.

PUSUKMAK:Sinlenmek,saklanmak.Pısıkmak.Bk:Pısmak,Yaygın kullanılır.

PUTUR :Pürüzlü cisim.Yüzü çiçekli kimse.

PÜLLÜ :Pürlü, yapraklı. Çocukların beşik yatağı. İçinde genellikle çocuklara zararlı böcekler yavaşmasın diye kuru defne yaprağı, pürü konduğu için püllü ismi verilmiştir.

Defne yaprağı kokusuna haşereler gelmediği için pamuk veya yün yerinede kullanılmaktadır.Alanya ya özgü bu kelime ve gelenik unutulmak üzeredir.

PÜR :Her çeşit bitki yaprağı.

PÜRÇÜK :Kçük yaprak(pür).Pür-pürçük:Büyük küçüklü yaprak topluluğu.

PÜS :Zamk.Ağaçların gövdesinden çıkan yapışkan madde.Kulak kiri.

PÜSE :Çam ağacı çırasından üzeri kapatılarak özel bir işlemle çıkarılan katran.Dvecilikte önemli bir maddedir.Yaralarda hayvanı sinek yememesi için hayvanın derisine sade yağ ile karıştırılarak sürülür veya bir beze bulaştırılarak hayvanın boynuna nuksa gibi bağlanır.Aynı işlemle sedir ağcından çıkarılana gatrın denir ve buda püse gibi kullanılır.

PÜSÜRÜK-LÜ:Karışık, mecermeli iş. Bk:Meceremeli.

-----S-----

SADALAMAK:Lafı tekrar edip söylenip durmak. Sıkıştırılınca tereddüt ederek ne söyleyeceğini bilmemek şaşırıp kalmak.Lafı ağzında gevelemek.

SAĞLICAKLA:Sağlıkla.İyi temenni sözü. Genellikle aAllahırsmalladık yerine şehre köyden gelenler (gal sağlıcakla) diye hitap ederler.

SAĞANA :Mallarda emiş yapılan yer. **Alanya garabuynuzlar köyü.**

SAĞMAK :Süt sağmak. Argoda parasını yemek, bir başkasından devamlı istifade etmek.

SAHİL :Fukara.dilenci.Yardıma ihtiyacı olan fakir kimse.

SAK :Şehrin doğu kısmında küçük bir dere (Sak ırmağı). Eski türkçede sugözü anlamında olan bu kelime ile ilgili suyun çıktığı yerede sugözü denir. Uykusu hafif, hemen küçük bir şeyde naberi olup uyanan. (Bazı köylerde kullanılır.

SAF :Aklı az her şeye inanan temiz kimse.

SAKAĞI :Öksürüklü, tek tırnaklı hayvan hastalığı.Devamlı öksürüklü sümüğü akan kimselere denir. (Adam sakağlamış:Öksürüklü pıskırıklı kimse.)

SAKAR :Başında belirli yerde toplu halde beyaz renk olan kimse veya hayvan.Başta belirli nişan onu tanıtan diğerlerinden ayıran iz.Dikkatsiz,aksi kimse.Sık sık dikkatsizliği yüzünden kaza yapan kişi.Her iki anlamdada kullanılır daha ziyade ikinci anlamı yaygın kullanılır. (Kırıcı dökücü Alanya ağzı ile)

SAKO :Eskiden ceket anlamında şimdi kullanılmıyor.

SAKSAKAN :Saksağan kuşu.

SAKSAKLI :Yatağına işeyen sidikli kimse. Pis pasaklı dolaşık kadın.

SAL :Çaylarda su üzerinde kerestelerinin birbirine bağlanarak yapılan pratik köprü.Cenaze taşımaya mahsus tabut.Bk:Mafa.

SALAFATI :İntizamsız nizamsız baştan savma iş yapma.Benimsemeden iş yapma.(Çok yaygın ve sık kullanılmakta.)

SALLALI :Salyah.Ağzından devamlı salya akan kimse.

SALLANTILI:Sallanan tehlikeli yer.

SAMPIR :Ekin sapı.(Ekin sampırı)Kaybolmak üzere.

SAMIKLAMAK:Sayıklamak.Uykuda konuşmak.Bir şeyi hiç durmadan marazi şekilde tekrar edip durma.Kullanılmaktadır.

SANGRI :Sanrı.İnsanlarda kuyruk sokumu hayvanlarda arka but üstü.Az kullanılmaktadır.

SANITMAK :(samıtmak)Alık alık durarak düşünmek.

SAPA :Tenha,sessiz yer.

SAPAK :Yolun ayrıldığı sapılan yer.Dim çayı vadisinde geyik muharını(pınar) geçince hanın bulunduğu mevki adı.Yol sapağı.Yol ayırımı.

SAPLIK :Gazma kürek sapı.

SAR :Ağacın özünün dışında odun kısmı.Fazla dayanmayan özsüz ağaç veya kereste.(Çok yaygın ve sık kullanılır.)

SARGIN :İşe tutgun.Samimi.Birbirini her işte tutup destekleyen yardım eden.(Adamlar birbirine çok sargın onları kimse yıkamaz.)Çok yaygın ve sık kullanılmaktadır.

SARKANAK :Asmalarda dalların ağaçlardan bazen isgenetlerden sarkan kısmı.(Kullanış şekli Alanyaya özgü bu kelime yaygın kullanılmaktadır.)

SASI :Yağı tuzu yeterli olmayan yavan yemek.Ağzıman tadı yok her şey sası geliyor:Ağzımın tadı yok (İştahım yok biraz rahatsızım)ne yesem yavan geliyor.Bk:Yavan.Yaygın kullanılmaktadır.

SASULA :Bceriksiz iş göremeyen kimse.Daha ziyade kadın.

SAVAK :Suyun taksim edildiği akıntısının değiştirildiği yer.

SAVMAK :Başından atmak.Atlamak.(Çok yaygın ve sık kullanılmaktadır.)

SAVRIK :Dağınık,düzensiz.Elinde olanı ona buna rastgele veriveren.Dolaşık kimse.(Genellikle kadınlar için söylenir.)Evi dağınık,elindeki parayı rast gele harcayan lüzumsuz harcama yapan.Çok yaygın ve sık kullanılmaktadır.

SAVRIKMAK:Gızmak.Hayvanların çiftleşme isteği.Genellikle inekler için söylenir.İneğe tuz yedirilerek veya başka yolla savrikmasını sağlamak.

SAYACAK :Saçayağı **SAVRIKDIRMAK**:.

SAYAMDA :Sayemde.

SAYI :Haberci.bir haberi veya acil gitmesi gereken eşya,parayı en kısa zamanda gideceği yere yaya veya atlı olarak yetiştiren kimse.Gelişen teknoloji nedeniyle şimdi yalnız ismi ve bununla ilgili deyimler hatıra kalmıştır.Bk:Deyimler.

SAYGI :İnançla ilgili düşünce.

SECERELİ :Secereli oyunlu fentli kimse.Geçmiş bozuk kimse.

SEĞELMEK :Acıkmak.(Dimli lafı)Şevki Türктаştan duydum(1320)Halsiz düşmek yorulmak.

SEĞİRTMEK:Koşmak.Koşmaya yakın çok hızlı yürümek.(Ayağın dozamı nallı seğırdiver heri:Uyuşukluk yapma çabuk çabuk git)

SEHİL :Sanıl.Yaylanın zıddı.Kıyı.Kışlanan yer,deniz yakını.

SEHİLLEMEK:Sahilde yazlayıp hastalanıp sararıp solmak.Yaylaya alışkın olupta göçemeyen sahilde sıcakta kalan kimse için söylenir.(Halen yaygın kullanılır.)

SEHİL HASTALIĞI:İnce ağrı,ishal olup insanın çık zayıflaması,verem.Birde sehil topası denilen ur çıkarmış.Genellikle ölümle sonuçlanırmış 1320 doğumlu annemden duydum şimdi kullanılmıyor.

SEKELETMEK:Adamı tek ayak üstünde yürütmek.Adama eziyet etmek,elden kaçırmamak.(Adamı sekelettirdi:Adama çok eziyet etti.)Çok yaygın kullanılmaktadır.

SEKİTTİRMEK:Bk:Sekeletmek. (Adamı sekittirivermedi:Adım bile attırmadı.)

SEMİZ :Besili, canlı, etli.

SEMİZLEMİŞ:Şişmanlamış, etlenmiş. (Genellikle besi hayvanları, bazan insanlar için söylenir.)

SEMRİMEK :Bir şeyin suyu alarak yumuşaması,nemlenmesi.

SENDİREMEK:Tökezleyerek yere düşer gibi olmak. Sendelemek. Bk:Faldıramak.

SERİMEK :Vücudun herhangi bir yerin istek dışı hareket etmesi.

SERPİNTİ :Yağmurunrüzgarla etrafa sıçrayarak yağması.Yaygın kullanılmaktadır.

SEVİ :Sevgisi düşme.Sevme.(Kızın oğlana sevi'si düştü:Kız oğlana gönlünü kaptırdı.

SEYİRTMEK:Çabuk yürümek koşmak.

SIÇIRTMA :İpekböceği kozasından (gozak) çıkan beyaz kelebeğin yumurtalar. Babası belli olmayan çocuk. Bk:ZİNA. (Her iki anlamda da kullanılır.)

SIĞINTI :Başkasına geçiçi olarak yük ve engel olan kimse. Başkasının gölgesinde ona sığınarak geçinen kimse. (Düşüklük ifade eden bu kelime çok sık kullanılan)

SIKI :Eli açık olmayan.Damah,pinti kimse.

SIMKIRTMA:Eskiden göz yaşı anlamında kullanılırmış. (Gözünü sımkırtıp durma:Ağlayıp durma.) Son damlantı. Halen kullanılmakta deyim. (Son sımkırtma:Son çocuk anlamındadır.)

SINAMAK :Denemek.Tecrübe etmek. (Kendine güveniyorsan gelde gılığını bir sına bakalım: Kendine güveniyosan gel bi denede şeklini gör.)

SINAKA-LI :Büyüsel majik gücü olduğuna inanılan maddi manevi varlıklar. Sınakalı yerler veya kişiler. İki türlü olup, birinden kötülük geleceğine inanılır. Bunlar belirli nazarcı sinakalı kimselerdir. Bu kişilerin gözleri keskin olup ona görününce cana veya mala zarar geleceğine inanılır. Erkek veya kadın olabilir. Diğerleri ise iyi ruhların bulunduğu ve kutsal sayılan belirli Ulu ağaçlar, taşlar, su kaynakları, değirmen, ocakları, yatırlar, türbeler, mezarlıklar... gibi yerlerdin. Belirli gayeler için buralar ziyaret edilir ve onlardan yardım beklenir. Buralardan geçilirken destur çekilir, temkinli olunur. Orta asya Totemizm'in etkileri halen Alanya'da yaygın şekilde devam etmektedir. Bu gibi yerlere veya kimselere "salgılı" tabiri de kullanılır.

SINAMA :Bk:Sınamak. Deneme.

SINDI :Makas, şimdi kullanılmıyor.

SIPA :Yeni doğmuş eşşek sıpası.

SIPARA :Kur'an alfabesi. Elif sıparasıda denir.

SIRAN :Demirden yapılma hamur kesmeye ve sıyırmaya yarayan alet.

SIRA :Ormanlı yaylak yerlerde orman altında yetişen bir bitki olup,Tohumu üğütülerek etlere çilenir. Bk: Çöre, şepit, meneviş. (ÜMBELEMEÇ) Alanya Kozlu dere mevkiinde duydum.1983

SIRÇA :Topraktan yapılma kapların dışındaki parlak cila. Cevizin olgunlaştığında dış kabuğu alınınca ceviz koz sırcalamış olur. Koz sırcalamak. Sırça gibi:Çok düzgün, pürüzsüz şeylen için söylenen tabir.

SIRINCAMAK:Açlığa, acıya tahammül ederek ayakta gezinmek, durmak. Sızlanmak. Daha ziyade açlıkla ilgili olarak hayvanlara ve insanlara “Açlıktan sırıncağap durur.” denir. Halen kullanılır.

SIRIŞMAK :Bir işi bitirmek için son gücünü sarfetmek ve işi bitirmek.İşi bitireceğim diye gücüm kuvvetim kalmadı ama sıırıştım,bitirdim.Mukavemet etmek,dayanmak anlamında olan bu kelime halen kullanılmaktadır.

SIRNASMAK:Sırpaşmak. Musalla olmak. Arsızlık, yüz­süz­lük etmek.

SIRT :Arka yamaç.Elbise.

SIRTARMAK:Yüze gelmek. Sözle karşı gelmek. Adama bir şey demeye kalmadan yüzüme sırtarıverdi: Adama laf söylemeden yüzüme kötü laflar söyledi. Daha ziyade umulmudık zamanda küçüğün kendinden büyük kimseye karşı gelmesi. Halen sık kullanılmaktadır.

SIRTLAN :Bk:Singurt. Dişlek kimselere denir. Daha ziyade ikincisi kullanılır.

SITMAK :Korkmak, sulu şeyin sızarak akması. Arkamdan haberin olmadan bir ses geldi ödüm sıttı: Ödüm patladı, çok korktum anlamında. Yaygın kullanılmaktadır.

SİVAŞMAK :Bir işe dört elle sarılmak. Toplanıp bir işi müşterek yapmak. Sıvaşıverdiler işi hemen bitirdiler.

SIYIRTMAÇ:Dar şerit şeklinde yol, yer, herhangi bir parça.

SIYRINTI :İşe yaramaz bez,talaş parçaları. Çok cıvık su gibi giden barsakları sıyıran ishal. Her iki anlamda da yaygın kullanılır. Argoda düşük kimse.

SİFİR :Yağlı yemekler yendikten sonra genellikle eldeki yemek ve yağ kokusu. Yağın elden iyice çıkmaması. (Elinde sıfır kokuyor, git sabunla iyice yıka.) Çok yaygın ve sık kullanılmaktadır.

SIZIRMAK :Sızdırmak.Para sızdırmak.Yağın sızdırmak.Bir başkasını bilerek yeyip içerek onu zarara sokmak.

SİĞİLİM :Sağlığı, neşesi yerinde değil.

SİFTİMEK :Tohumları kabuğundan ayırmak, onları tek tek denelemek için yapılan iş. Bilhassa mısır için söylenir. Mısırı koçanından birbirine sürterek ayıklanmak. (Dari siftimek:Adamı yolup soğana çevirmek, paralarını hep elinden almak. Genellikle ikinci anlamı kumara söylenir. Çok yaygın ve sık kullanılır.

SİĞİL :Odun yarmak için kullanılan demirden kama şeklinde alet. Genellikle ellerde çıkan çok sayıda ur = Kuş götü.

SİKKELEMEK:Hayvanları ayağından bağlayarak bir iple çakılan sikkeye bağlamak.

SİLBİÇ :Beşikte püllünün orta alnına konulan pişmiş topraktan bir çeşit lazımlık. Burada çocuğun büyük ve küçük abdesti toplanır. Bk: PÜLLÜ.

SİLCAN :Bk:HEBİL. Bazı köylerde dikenli ağaç sarmaşığı. Merkezde ahududu (Böğürtlen). Şimdi çok az kullanılmaktadır. Silcan dikenini kestim.

SİLE :Bk:ÇİTİL. Bakırdan, galvanize saçtan yapılma kulplu bakraç kap. Küçüklerine yoğurt silesi, büyüklerine inek silesi denir. Alanya ya has bu isim çok yaygın ve halen kullanılmaktadır. İnek silesine inekten sağılan süt konur. Bu tip galvaniz sile ile inek de sulanır.

SİLPİÇ :Küçük şımarık. Sinek silpiç.

SİMYON :Sinsi. Çok kurnaz umulmayan sinsi kimse. Herşeyden haber ve koku alan umulmadık anda ortaya çıkan. (Evde saklanan bir yiyeceği bulan çocuklar içinde simyon gibi denir. Topluluk içine pek çıkmayan kıyıda köşede yabancı gibi duran kadınlarda simyon gibi denir.Toplulukta yabancı duran kimse. Genellikle kadınlar arasındahalen yaygın kullanılır.

SİN :Mezar, kabir anlamında başka kelime ve beddua cümlesi içinde kullanılır. Bk:Singurt. (Sin dürtesice:Mezara giresice.) Annemin zamanında sini etek anlamında da kullanılmış.

SİNEMEKİ :İshal gideren bir çeşit ot. Nahoş ot.

SİNGİN :İçine işlemiş, nüfuz etmiş. Tesirli. (Kadın öyle koku sürmüş ki, iyice singinmiş, burnumun deliği parçalandı.)

SİNGURT :Sırtlan. Kokuyu çok iyi aldığı, burnu uzun olduğu için yeni mezarları deşip ölüyü yediği için bu isim verilmiştir. Mezar kurdu. Bir yiyeceği bulan veya onu tahmin ederek ortaya çıkaran çocuklara singurt denir. Birde bir yerde gizlice yemek yerken birden çıkagelenede singurt gibi koku aldı tabiri kullanılır. Çok yaygın olarak kullanılmaktadır.

SİNİRMEK :Hazmetmek, eritmek. Birşeyi yutmak yediğini sindirmek. Söylenen lafı içine kabul etmek anlamındada kullanılır. (Adamın midesi o kadar sağlam ki, ne yese sindiriyor. Adam her lafı sindiriyor:Adama ne söylesen kabul ediyor.)

SİNLENMEK:Saklanmak. Gözükmemek. Gizlenmek.Yaygın kullanılmaktadır.

SİNSİLESİ :Soy sülale. Cins, sinsele.

SİPÇİK :Küçük büyümeyen; ufak kişilere ve balıklara sipçik gibi tabiri kullanılır. Genellikle balıklar için kullanılır. (Herif başka bulamadın mı da bu sipçikleri getirdin? Kçük yıkanması zor, kılçıklı balık getiren erkeklere karısının sözü.) Alanya'ya özgü bu kelime çok yaygın ve sık kullanılır.

SİRKE :Bit yumurtası. Bk:YAVŞAK.

SİVİŞMEK :Sessizce bir yerden kaybolmak. Kaçmak. Sivişivermek.

SİVTİMEK :Bk:Siftimek.

SİFTİNMEK:Bk:Siftimek, siftinmek.

SİYMEK :Siğmek. Tekelerin kızması, bu sırada pepilemesi ve derisinden koku çıkarması bu duruma siğgin denir, eti dahi kokar iyi olmaz. Köpeğin bir ayağını kaldırarak genellikle çalıya işemesi. Argoda bir kişinin diğer kişiye kavga etmesi için tahrikte bulunması. (Bütün kullanım şekli yaygındır) Bk:ÇÖPE-SİYEN.

SİYİM SİYİM:İnce ince yağmak. Sessizce ağlamak.

SOBİ :Saklambaç oyunu. Diğer ismi (olduku cik cik) yaygın kullanılmaktadır.

SOKU :Hayvan veya dibek eli, tokmağı. Argoda tek tırnaklı hayvanların üreme organı.

SOKUCAK :Akrep, arı gibi zehirli hayvanların soktuğu iğne. (Alanya'ya özgü bu kelime çok sık ve yaygın kullanılır.)

SOKUM:Genelde bi sözcüğüyle beraber kullanılır.Azıcık biraz anlamındadır.

SOKUNTU :Bk:Giriğinti. Sığıntı.

SOKURDANMAK:Kendi kendine söylenmek,mırıldamak.Bk:Bodurdanmak.

SOLUĞAN-Lİ:Nefes darlığı olan kimse. Astımlı. Bk: HIRILDAVIKLI. Yalnız (Soluyan: Hortum) anlamındadır.

SOLUTMAK:Bir kimseye eziyet etmek, onu sıkıntıya sokmak. Nefes aldırmamak. Ağız dırıltısında ("Gelirsem seni soldururum.) şeklinde kullanılır.

SOLURGAN :Hortum, anafor.

SOMURGAÇ :Portakal elle parçalanmadan yumuşatılır süpçük kısmından bıçakla ağızla emilecek kadar yuvarlak delik açılır portakalın suyu buradan emilir buna somurgaç denir.Suyu biten portakalın kalan kepçik kısmı ya yenir yada atılır.Çocuklar için somurgaç yapıldığı gibi bazen büyükler içinde somurgaç yapıp portakalın suyunu somururlar.Şeker kamışıda aynı şekilde somurulur.Kullanım bakımından Alanyaya özgü bu kelime çocuklar için somurgaç yapmak ayrı bir zevk olup halen azda olsa kullanılmaktadır.

SORGUÇ :Çam reçinesi. (Adam sorguç gibi yapıştı, öte gitmiyor.)

SORUCU :Büyüsel durumlarda büyücü ortaya çıkaran ve ne yapılması gerektiği danışılan kimse.(Halen azda olsa izleri devam etmektedir.)

SOVUKLUK :Soğukluk.Yemeğin arkasından yenilen karpuz nevinden meyve. Halen kullanılmaktadır.

SOYGUN :Dut ve hayıt ağaçları çubuklarının kabukları. İp olmadığı zaman küçük bağlamalarda pratikte ip yerine kullanılır. Daha ziyade aşı yapılıncaya yapılan dalın etrafını soygunla sararak bağlarlar. Halen bu isim yaygın kullanılmaktadır.

SOYKA :Bir kimse öldükten sonra üzerinden çıkan elbise. Bu kelime şimdi yalnız bir bedduada kullanılmaktadır.

SOYMUK : Bazı ağaçların kabuğu altındaki şekerli madde. Bk:YALAMIK.

SOYSUZ :Yaramaz.Anasına, babasına etrafına hayrı olmayan evlat. Aksi soylu. Bk:GİŞİZADE. Yaygın kullanılmaktadır.

SÖBEK :Sübeğe Alanyalı söbek der Değirmen taşlarının ortasındaki çıkıntı. El değirmenlerinde alt taşın ortasındaki üst taşa geçen ahşap kısım. Söbek.

SÖBÜ : Yuvarlak olmayıp yassı, biraz uzunca. Gündoğmuşa bağlı Geyikdağı eteğinde Söbüçimen yaylası. (Söbü yüzlü: Değirmi, uzunca yüzlü. Söbü taş:Yassı uzunca taş (Yülek). Yuvarlağa yakın, iki ucu yumurta biçinde. Yaygın kullanılır.

SÖKEL :Eskiden bir hastalık adı. Upuzun yatar, saç başı dökülür, her şeyi canı ister; bazısı iyi olur, bazısı ölür. Uzun boylu süren bir hastalık. Beyin humması.

SÖKE:Söğke.Yamaç. Meyilli sarp yer arazi. Az kullanılmaktadır.

SÖKENMEK:Söğkenmek.Yan yaslanıp uzanmak. (Adam mastapaya sökenmiş:Adam çardağın oturulcak yerine yan gelip uzanmış. Bk: MAŞTAPA. Az kullanılmaktadır.

SÖKÜN-ETMEK:Sökünölüp, çözölüp hareket etmek. Önü çözölüp açılmak. (Düğünçüler oğlan evinden sökün etti geliverirler: Düğün halkı, oğlan evinden kız evine hep beraber kızı götürmek için hareket ettiler.) Halen kullanılmaktadır.

SÖKÜNTÜ :Bilhassa bir yere narenciye ve muz ekmeden önce yapılan krizma. Toprak en az elli santimden az olmamak üzere alt üst edilir. Bu işleme söküntü adı verilir. Alanya’da buna çok önem verilir, bir yeri imar etmek için muhakkak söküntü yapılır. Hattâ, bazen belirli yıllarda “söküntü gocomuş.” denir. Mahsül az alınıp muzun yan kökleri dışarı çıktığı zaman, tekrar söküntü yapılır, toprak döndürülür. Alanya’ya ait bir kelime olup çok sık ve yaygın kullanılır.

SÖLPEŞİK :Arap saç gibi karışık, çözümünü güç iş. Çepreşik iş. Çok az nadir kullanılır.

SÖLPÜK :Pisci, süflü kadın. Zayıflamış, uyusuk kimse. (Sölpüğün biri:Süflüpisci kadın. Adam iyice sölpümüş, yoğan üstünde:Adam zayıflamış kurumuş randımanı düşmüş.)

SÖMEK :Mısır koçanı. Genellikle taneleri alınmış. İri, uzun şeylere “sömek gibi yavru” tabiri kullanılır. Meselâ, iri barbunya balığına. Aslında, mısıra darı denir. Alanya’da çok yaygın ve sık kullanılır.

SÖMELLEME:Eşyayı, sırtı başı intizamsız kullanma, rastgele ora bura atma. Az kullanılır.

SÖZLÜ :Bk:VERGİLİ. Söz verilmiş kız, mal. Genellikle kız için söylenir. Yaygın kullanılır.

SUÇUKSAMAK:Suçukmak. Kendini suçlu hissetmek. Mahcubiyet. Çok yaygın kullanılır. Adam beni görünce suçuksaverdi.

SULAK :Su tutan, rutubeti eksik olmayan taban arazi veya yer.

SULAN :Yazın su tutmayan sulanabilen taban arazi. Sulan yer:Sulanılabilen arazi. Sulanalamayan yer:Gırata yer. Bk:GIRATA.

SUSA :Ana yol, asfalt yol. Köylerde kullanılmaktadır.

SUSAK :Ağaçtan yapılma, saplı su içme kabı.Yayla yollarında eskiden her çeşme başında bir susak bulunurdu. Şimdi az ve kaybolmak üzere.

SUVATÇI :Güzlede sebze ve meyve bahçelerini sulayan kimse. Emeğine karşılık mahsülün dokuzda birini alır.

SÜBEK :Beşikte erkek veya kız çocuklarının idrarlarının silbice aktaran ahşap alet. Kız ve erkek sübeğinde ufak değişiklik vardır.Bk:SİLBİÇ.

SÜĞGÜN :Bitkilerde sürgün veren, boy atan. Şımarmış, bakımlı bitki.
SÜĞMEK :Bk:Ağmak. Ağaç filizlenmesi bunların düzgün biçimde ağması. Bir yere elle uzanmak. Her ikisi de yaygın kullanılmaktadır.
SÜĞÜM :Bir sap iplik. Bi süğüm iplik:İğneye takılacak kadar bir dikimlik iplik.
SÜKSÜN :Boyun kökü, ense.(Süksününden tutmak: Onu kıpırdatmamak, zaptı rapt altına almak.Yaygın kullanılmaktadır.
SÜKSÜNÜ EĞRİ:Mercan familyası kırmızı iri derin su balığı.Fangri tipinde bunun süksünü kavislidir.Bk:FANGRI.
SÜLBÜK :İpriğin su akıtan kısmı.
SÜLEPE :Üstü başı perişan kendini toparlayamayan dolaşık pısrık kimse. Sünepe.
SÜMDÜK :Aç gözlü. Pisboğaz, her şeyi isteyen arsız kimse.
SÜMSÜK : Aç gözlü, aptal alık kimse. Bk:SÜLEPE.
SÜMÜKLEN:Salyongoz. Argoda devamlı sümüğü akan.
SÜNDÜ :Uzandı, ağdı. Deve boynunu yoldan bahçeye sundü ağacı yedi:Deve boynunu bahçeye uzattı, ağacı yedi.Yaygın kullanılır.
SÜNMEK :Uzanmak, el atmak, yetişmek. (Sünüver de adamı yakalayiver.) Yaygın kullanılmaktadır.
SÜNNETLEMEK:Bir yiyeceği iyice yeyip bitirmek.Yaygın kullanılmaktadır.
SÜPCÜK :Meyve ve sebzelerin sapı. Armut gibi uzun olanlara sapçık denir. Süpçük meyve ve sebzelerin bitkiye bağlantısını sağlayan küçük saplardır. Çok yaygın kullanılmakta.
SÜRÜTGE :Evi bağı olmayıpta orda burada yatıp kalkan sürünen kimse. Genellikle imkanı olupta bir başını sokacak delik yaptırmayıp bi gün bi akrabasında bigün başkasında kalan kimse. Sürünmekten üretilmiş bu kelime Alanya'ya özgü bir kelimedir. (Dağan Sürütgesi:Yerme, kötöleme sözüdür.) Delik:Ev.
SÜSGÜN :Kakmaklama (Süsme) huyu olan inek, öküz gibi hayvanlardır.
SÜSMEK :Boynuz. Genelde bunun yerine süsmekli kullanılır.
SÜSMEKLİ :Bk:Boynuzlu.
SÜSMÜŞ :Süsmek. Önüne bakmadan kapanmak, çarpmak. Eğilmiş yaşlanmış. Yaygın kullanılır.
SÜTLÜK :Işık. Sütleğen otu. (Arkasından sütlük çalmak:Hor görme alay etme.) Yaygın kullanılır.
SÜTSÜZ :Südü sümüğü bozuk kimse. Irz düşmanı. Onun bunun karısına kızına göz atan kimse. Çok yaygın ve sık kullanılır.

DÜZELTME BURADAN

-----Ş-----

ŞAH :İpekböceği koza yapacağı devreye gelince yatay ve dikey püren başta olmak üzere zeytin,çam,çınar vs. yapraklı dallar dikilirki buna Şah bu işe Şah dikme,Böcü nün bu dallara çıkmasına Şaha çıkma denir.Püren birinci Şah pürü olup diğeri ikinci derecededir.Yaygın bir gelenek olup sık kullanılmaktadır.Püren:Mor ve beyazımsı çiçek açan makiler içinde yetişen çalımı bir bitki.
ŞAHAN :Şahin.Çok becerikli eli ayağı çevik kimse.Şahan dan ziyade ŞAHIN kelimesi kullanılır.Evlenme çağındaki becerikli kızlarada 'Ha bi şahın' tabiri kullanılır.Delikanlıları kandırmak için tavlama için işi çabuk yaptırmak için 'Şahan gibi varıver gel'denir.Yaygın kullanılır.Şahin gibi.
ŞAHBAZ :Bk:Şahan.Her iki kelime de benzer anlamda olup.Şahın daha ziyade yüzyüzeyken söylenir.Becerikli evi çeviren kadın.
ŞALAK :Ermemiş,olgunlaşmamış,yarı gök karpuz,kavun.Daha ziyade karpuz için söylenir.Bk:Gömbek.

ŞAKIMAK :Şakramak.Ötmek.Daha ziyade ağrıyan bir yerin zonklaması için söylenir.Başım şakığıp durur:Başım şimşekler gibi ağrıyor.

ŞAKLAMAK:İkiye bölmek.Tak etmek.Ortasından ikiye ayırmak.

ŞAKŞAKI :Taktakı,şakgıdı.Kaput bezi dokuyan el tezgahı(Şimdi kaybolmak üzere)

ŞAMA :İdare lambasından önce şamdan şeklinde bir cismin üzerine mum koyarak aydınlanırlar onu ellerinde evin içinde taşırlarmış.Şimdi yok.Bk:İdare.

ŞANIŞİR :Şahnişin.Misafir odası,has oda,baş oda anlamında olan şanişir Alanyanın hemen hemen her evinde vardır.İçi ve dışı özenle yapılmış ve serilmiş olan şanişirmisafir odası olarak kullanılan evin bir odasıdır.Yerleşik Türkmen evlerinin en büyük özelliklerindendir.

ŞANŞANICI:Gürültü gürültücü.Velveleci kimse.

ŞARLATMA:Argoda sidik işeme.Çocuk gece yatağına şarlatmış.Halen azda olsa kullanılmaktadır.Bk:Şörletme.

ŞARBADANAK:Şarpadan birdenbire,aniden.

ŞARMUTA:Şımarık kendi yüzünü beğenmiş,edepsiz,yüzsüz kadın.

ŞAŞARAT:Bk:Şarmuta.Haşarat,haşarıdan bozalsa gerek.Edepsiz,azgın,kudurmuş.Az kullanılmaktadır.

ŞAVKARMAK:Kuvvetlice ışımak,parlamak.Gözüne şavkırmak:gözüne parlamak.

ŞAVKLI:Işıklı,parıltılı.Her ikiside kullanılmaktadır.

ŞEFTAH:Şifteh.Bir şeyi ilk alanın verdiği para.Uğur parası,bir işe ilk kez başlama.

ŞELEK:Şaşl,gözü iyi görmeyen.Önüne bakmayan verilen şeyi kıran kimse.Kendine verilen mala zararı dokunan.Göz kusurundan dikkatsizlik yaparak kendini veya kendine verilen eşyayı bir yere çarpan,sersem kimse.(dağın şeleği kendine hayrı yokki bana olsun.)Çok sık ve yaygın kullanılır.

ŞENGİ:Bk:Engi.Bu, o anlamında kullanılan bu kelime Alanya ya özgü olup çok sık kullanılır.Şeni şeyi alıver.Şengi adam bana çok eyilik etti.

ŞENGİRDE:Bk:Şengi.Orda,orada anlamındadır.Şenginin üçüncü tekil şeklidir.

ŞEPİT:Şebit:Yufka ekmek yapılırken hemen yemek için biraz kalınca değirmi küçük yufka ekmek yapılır içine sade yağ çökelek konur mendil şeklinde dürlerek kertikli sahana konulur ikram edilir.Çocuklara dürüm şeklinde yapılır.

ŞERBETLİ:Bazı şeylere bağışıklığı olan kimse.Yılan sokması gibi.

ŞERENAZ:Bk:Heleze.Genellikle yaramaz,hergele,azgın kimseler için söylenmekte.Ne şerenaz çocuk her şeyi gırıp döküp duruyor.

ŞEŞİNE:Geldiğine,benzetme.Rast gele.Rastgele yapılan iş veya söz için söylenir.Adam şeşine laf ediyor:Adam rastgele konuşuyor.

ŞEŞ-ŞEŞİNE:Boşu boşuna,düşünmeden yapılan iş.

ŞEVİK:Çevik.Eline ayağına atık kimse.

ŞEVSİRİ:Şaşl yan bakan.Bk:şelek.

ŞIMARMIŞ:Bitkiler için süğgün,genç filizli,bakımlı ağacın ilkbaharda genç sürgünler vermesi.

ŞILLIK:Düşük,fingırdaklı kadın.Argoda yarım urusbu.

ŞUPBADAĞ:Hemen birden ansızın.Yaygın kullanılmaktadır.

ŞİPDÜŞEN:Eski ev kapılarında kapıyı açmak için kullanılan başparmakla basılıp damaktan kurtulan ve şıp diye sesçıkaran kısım.Kapanırkende aynı ses damğa girerken çıkar.Sivrisinek gibi ses çıkaranve insanı ısırın küçük bir sinek.

ŞİPKİN:Genç ağaç değneği.Sepetçilikte kullanılan şekilde.Çıpkında denir.Bk:Çıbarmak.

ŞİPKİNLAMAK:Dövmek.kumarda şıpkınlamak:parasını ütmek.Her iki anlamıda yaygın kullanılır.

ŞIRAKMENE:Şıramene.Üzüm sıkılan yer.Halen kullanılmaktadır.

ŞİRKETMEK:Cılkı çıkmakHer tarafı huşur olmak.

ŞIVGIN:Bk:Çıvgın:Genç hareketli,çabuk gelişmiş.

ŞİLİMON:Murayı,kendi yüzünü beğenen kadınAlanya ya özgü bu kelime halen yaygın kullanılmaktadır.

ŞİNDİ:Şimdi.(Şindi gelirse gösteriririm:Şimdi hemen gelirse seni döverim.)

ŞİNNEK:Şımarık,yaramaz,hoppa.Ne şinnek çocuk:ne yaramaz çocuk.

ŞİPLEME:Bk:Olgama.İki bez parçasını veya kumaş parçasını birbirine teyelleyerek dikmek.Az kullanılmaktadır.

ŞİPİDİK:Arkası açık terlik şeklinde bahçelerde giyilen ayakkabı.Ayağın ökçesine şip şip vurduğu anda ses çıkardığı için bu isim verilmiştir.Halen azda olsa kullanılmaktadır.

ŞİŞEK:Bir yaşında kuzu.Az kullanılmaktadır.

ŞİVŞİRMEK:Bir şeyi lüzmandan fazla şişirmek.Kullanılmaktadır.

ŞORDA:Orda,şurada.Orada.(Şorda biri var bi bak gel bakağan:Orada birisi var bakda gel)

ŞÖRLEMEK:Suyun düşerken ve akarken çıkardığı sesŞarlamak.(Yağmur suyu şör şör akar gider:Çeleniden şör şörsu akıyor.Yağmur şarıl şarıl yağıyor.

ŞÖRLETMEK:Gece yatağına işemek.Ses çıkararak yapılan küçük abdes.(Çocuk aşam çok garpız yedi gece yatağına şörletecek.Adam şör şör işeyor:Uzun işeme.)Yaygın kullanılır

SÜRÜNCEME:Bir işin neticeye bağlanmayıp uzaması.

-----T-----

TACAN:Başı yağar tüzüz kimse.Şimdi kullanılmıyor.

TAHI:Daha dan bozulma olup aynı anlamda kullanılmaktadır.Tahı istenmi:Daha istermisin.

TAKA:Garoza araba.Eskimiş motorlu motorsuz araba.Benim taka:Benim eski araba.çok sık kullanılmaktadır.Bk:Goraza.

TAKAVİT:Emekli memur.Eli kolu,bacağı sakat kimse.(Takavide çıkmış:Emekli olmuş.Takavit:Mazur,sakat.)Her iki anlamda yaygın kullanılır.

TAKIÇ:Kenarları altın veya gümüş paralı kadın fesi.Eskiden zengin kadın ablalar takırmış.Şimdi adı var kendi yok.

TAKIÇLI:Horoz gibi ibiği olan tavuk.

TAKILAMAK:Sesli gülmek.Tak tak gülmek.Anamın keyfi yerinde takılağıp durur.Yaygın kullanılır.

TAKILATMAK:Bir yere vurarak ses çıkarmak.Neticeye ulaştırmak dövmek.Kapıyı takılatmak.Gittim parayı takılattım işi hallettim geçtim.Gettim parayı bastırdım işi hallettim geldim.Adamı takılatıvermiş:Adamı dövmüş.Bütün anlamlarıyla yaygın kullanılır.Silah atmak,tokatlamak anlamındada kullanılır.

TAKLAMAK:Bölmek ikiye ayırmak,parçalamak.

TAKTAKI:Curfalık.Daha ziyade bez dokurken tak tak ses çıkardığı için bu ismi alsa gerek.Şakıdıkta denmektedir.

TALBAR:Dört direkli Bostan beki çardağı.Kare şeklinde dört çatal kazık ana direkleri olup bazen yerden yüksek olur.Üzeri gilik çınar dalları ile örtülür.Geçici çardaklardandır.Bazı Alanya köylerinde kelif dendiğini tespit ettim.Karpuz,kavun gibi sebzeleri beklemek harman zamanı yapılan gölgelik.Gecede yatılır.Söyleniş biçimi Alanya ya özgüdür.Halen kullanılmaktadır.Bk:Beki.

TANIŞ:Biliş,tanışık.Daha önceden bilinen kimse.Ahbap,bildik kimse.Küçük dana.

TANIŞMAN:Dana.Tanışmanım:Danaları sevmek tabiri.Her ikiside yaygın kullanılır.

TAPUROĞLU:Alanya Mahmutlar köyünde demirci bıçakçı bir aile ismi.Alanyada bir bıçak çeşidi ismi.

TARAK:Dar patika ayak yolu.Sarp yerlerde dağlık arazide insanın geçebileceği dar belirli belirsiz yol.Davarlarda daraba kaburga kemiği.Muz dalını oluşturan her bir parmaklar topluluğu.Bk:Dal.

TASLAK:Önceden tasavvur,düşünce.Fıyaka caka.Büyük yüzlü kimse.Taslaklanıp durma:Fıyaka satmaGoca taslak:Koca yüzlü.Her iki anlamdada deyimle kullanılır.

TATAN:Göden kurbağa.Çok iri kurbağa.Dim Öteköydeduydum.

TATLI-EKŞİ:Eskiden Alanya da yetişen yenen bir çeşit limoncinsi.Şimdi çok az.Ekşi.

TAVSIMAK:Vakti geçmek.

TAYGELDI:İkinci defa evlenen kadının beraberinde getirdiği ilk kocasından olan çocuk.

TEBERİK:Yadigar.Çok eskiden yapılmış hediye.Öksüz kalan tek evlat.Alanya Gözüküçüklü köyünde bir mevki ismi.Çok kullanılmaktadır.

TECİR-İ:Bir işin erbabı.Mal alan celebe kılavuzluk yapan kimse.Bu işin teciri:Bu işin erbabı.

TEFEK:Asma:Çok yaygın kullanılmaktadır.)

TEHNİ:Defne.Çok yaygın kullanılır.**TENHİ YAĞI:**Defne meyvesinden çıkarılan boğaz hastalıklarına iyi gelen cildin üzerinden sürülen yumuşamayı temin eden yağ.**TENHEL** yağda denir.

TEKNE:Çeşmelerin önünde hayvanların su içmesi için konulan ağaçtan oyma su yalağı.Sandal,mavna gibi deniz aracı.

TELEME:İyi olmayan giden hasta teleme iken kalkıverdi üzüldü,yine hastalandı.İyi üğünmemiş yoğurt.

TEMEL:Bk:Münnet.Yeni yapılan evin münneti.Bahçenin dört bir tarafına bahçeye hayvan girmesin diye zöven takılır arası çalı ile örülürki buna temel denir.Bk:Dizeme,barı.

TENEKE:Don.Alanya Göngele köyü.

TENTENE:Dantel.Gelin olacak kızlar tentene örerler.Halen yaygındır.

TEPEGÖZ:Bk:Şelek.Önünü görmeyen,dikkatsiz.Bu nedenle kırıcı dökücü kimse.Alanya ya özgü bu kelime yaygın kullanılmaktadır.

TEPSİRMEK:Rutubeti suyu kaybolmak.İyice gevremeyen az rutubetli.Yufka ekmek sulanınca biraz suyunu alsın anlamında iteğe ile üzeri kapatılır tepsildirilir.İyice kurumamış az nemli ütüye gelen çamaşır içinde tebsirmiş tabiri kullanılır.Bazı yerlerde semrimekte denir.

TERKİ:Binek hayvanında eğerin arka kısmı.Yiyecek gibi eşya konulan heybe:Terki heybesi kenarları deri geçirmeli halı heybe.Himaye etmek anlamındada kullanılır.

TERKİLEMEK:Hayvanı eğerlemek,palanlamak.

TEŞENNEŞ:Derde,sıkıntıya belaya uğramak.Daha ziyade başla beraber söylenir.

‘Başı teşenneşe uğramak’Başı derde girmek.

TETİR:Çıkmayan leke.(Muz,nar,ceviz tetiri çıkmaz)

TEZ:Çabuk.Acele,erken.(Tez gel:Çobuk gel)

TEZE:Bk:Nezik,görpe.Taze,yıpranmamış.Kullanılmakta.

TEZİKMEK:Tembel ve haylazlığından bir yerden soğuyarak gezeliyivermek.Ürküp kaçmak.

TIKAÇ:Tapa,mantar.Bir deliğin ağzına geçirilen tapa.(Mantar tıkaçı:Mantar tapası.Küçük büyümemiş kişilerde mantar tıkaçı gibi denir.

TIKIRDAVIK:Taşdan döşeme merdiven şeklinde hayvan yolu.Hayvan giderken bu tip yolda tıkr tıkr ayak sesi çıkardığı için bu ad verilmiştir.Çok eskiden Kalearkası mezarlığı yanının kumu dalgalar tarafından sıyrılmış meydana kum taşları çıkmıştır.Buraya eskiler tıkırdavık dermiş.Annemden duydum.Şimdi kullanılmıyor.

TIKILATMAK:Bk:Lıkılatmak.Dövmek,tokatlamak.

TIKMAK:Besili şişman kimse.Bir lakap adam tıkmak gibi.

TILISIM:Tılsım,büyü.

TIMSIK:Bk:Gıyımsız.Gursaksız.Mıh sıçtı kimse.

TINGIRDAMAK:Çalgı ile yeyip içip eğlenmek.Çalgı çalmak.

TINGIRDATMAK:Düğünde çalgı çalmak.Herhangi bir müzik aleti çalmak.Tingırdat bakalım.

TINTIKLAMAK:Araklamak.Cep etmek.Çalmak.Bir şeyi gizlice almak,Halen kullanılmaktadır.

TINAS:Ekin destelerinin yığın hali.Az kullanılmaktadır.

TIRABLUS:Meyve vermeyen yaprağı geniş ipekböceği için ideal dut ağacı.Üç kanatlı eskiden beri meşhur Alanya ipekli kuşağı.Tırablus kuşak.

TIRAKA:Eski evlerin kapılarında ahşap damaklı kilit sisteminde damağı ileri itmek için parmağın sokulduğu delik.Argoda tırakana sışarım.Halen kullanılmaktadır.

TIRILAMAK:Tırısıa gitmekten bozulsa gerek 'rahvan gitmek'.Birden kaçıp gitmek.Gezeleyivermek.Kaçmak.Halen yaygın kullanılmaktadır.Bk:Teziknek.

TIRTAR:Ahmak,alak.Az kullanılmaktadır.

TISDARAT:Tamamen oğlum Cavit tarafından elektro davul bateri verilen isim.Cavit 1975 doğumlu olup bu ismi 1980 de söylemiştir.

TISILAMAK:Ağır yük altında veya eziyet altında inelemek.Tıs Tıs ses çıkarmak.Gelirsem seni tısladırın:Seni altıma alırsam eziyet ederim.yaygın kullanılmaktadır.

TİFTİMEK:Pamuk,yün gibi şeyleri birbirinden ayırmak kabartmak,dikmek.

TİLKE:Kemer tokasında kemer deliğine geçen madeni kısım.Kopça.

TİLLE:Hayvanayük sarmaya mahsus semere yapılan iki taraflı ip urgan.Kullanılmaktadır.Yük olmaköte gitmemek anlamındadır.

TİMLİ:Küçük saplı çakı bıçağı.Timbilide denir.Genellikle sapı da var süsmeğinden olurbSapın iç kısmındaki yarık timlinin evidir kırılarak buraya yerleştirilir.Timli çocukların kullandığı özel çakısıdır.Onunla sapan çatalı,şıpkın,tuzak alete vs. keser.Bunun büyüğü sapı yine boynuzundan az kavisli 'Tuburoğlu çakısı'dır.Argoda timli:Çocuk biliği.Alanya ya özgü kelimelerden olup,çok sık kullanılmaktadır.Köylerde sapı çıkmış küçük bıçak.

TİNGİLDEMEK:Yerinden oynama,hoplama,zıp zıp koşmak,tırıs yürümek.Küplemek.Hoplamak.Bk:Küplemek.

TİNTİRİ:Her şeyi ince eleyip sık dokuyan,leblebiden nem kapan hassas kişi.Şüpheci kimse.Çok yaygın ve sık kullanılmaktadır.

TİPİRDEMEK:Yüreği hoplamak.Kalbi korkudan çarpmak.İçine doğmak hissetmek.

TİRİK:Sincap.Tirik gibi:Atik çevik.

TİRİKÇİ:Esrarcı,esrar içen kimse.Bu kelime otçu yerine sonradan çıktı.

TİRİK-DERİSİ:Mahmutseydi otu,buda sonra çıkan kelimelerden.esrar BK:Otçu.

TİTİNKET:Tetikte olan.Kulağı her şeyi duyan,heyecanlı kimse.(Bir denizci tabiri olan bu kelime 'Kurulu yay' anlamındadır.Halen kullanılmaktadır.

TİRİTLENMEK:Tımsık,gıtmır.Herşeyde hesap ve pazarlık eden fiyatından endişe etmek,duraklamak.Fiyat konusunda alışverişte tintiri kimse.

TİRKELENMEK:Dizelenmek.Arka arkaya ulanmak,bağlanmak.

TİRKELİ:Sıralı.Çok.Bu yıl ağaçlarda meyve tirkeli:Bu yıl ağaçlarda meyve bol.

TİRKEME:Sefer taşı.Birkaç yemeği mesafeli bir yere taşımak için üst üste konarak birbirine sıkıca bağlanan yemek taşı topluluğu.

TİRKİ:Eskiden göçlerde deveye asılan leğen.

TOCAN:Karın anlamında bu kelime şimdi kullanılmıyor.Alanya tepe mahallesinde bir lakap 'Tocanlar'.

TOH-TOH:Yazık-yazık.Vah vah.Acıma ifadesi.

TOKUCAK:Çamaşır döğmeye mahsus ahşap tokuç.Alanya ya özgü bu kelime halen yaygın kullanılmaktadır.

TOKURCUN:Toprak damlı evlerde çeleni tahtasını tutan L şeklinde başı budak görünümünde şişçe ağaç.Eski evlerin tuvaletlerinde çömeşilince iki taraflı basılan yerde yüksek ahşap ağaç.

TOL:Kalelerde,eski yapılarda taş kemerli yapılar.Duvarı taş kemeri tuğlada olabilir.Alanya kalesi sakinlerince hala bu isim kullanılır.'Tol arası' diye yer mevcuttur.

TOMA:Başı toma gibi bitmiş.Taranmamış keçe gibi olmuş saçlar için söylenen söz.

TOMARMAK:Çökerek omzunu çekerek sesizce durmak.Adam üşümüş tomarıp durur.Kuşlar için çok kullanılır.

TOMBİLİ:Tombulca.Tombiliş.Sevimli tombul kişi.

TOMBULUŞ:Bk:Dombuluş.Deve yavrusu.

TOMUŞMAK:Bk:Tomarmak.Bir yere çökerek veya ayakta büzülme uyuşma.Çok yaygın kullanılır.

TOPA:Yuvarlak cisim,ur.

TOPALAK:Yabani tarlalarda bilhassa sulak yerlerde kökü topa yumrular şeklinde nohut gibi birbirine ekli 'Ulalı' baharatımsı bir kokusu olan yaprakları kınlı bitki.Kütelek gulunç.Bk:Kütelek.

TOPALAMAK:Yuvarlak cins meyvelerin ilk meyve teşekkülü.'Garpız topalamış'.

TOPAN:Makatlarda'Sedir' önu işlemeli dört köşeli veya yuvarlak arka yastığı.

TOPANA:Büyük mutfak bıçağı.Argoda Eşek,at,katır gibi hayvanların erkek üreme organı.Alanya ya özgü bu kelime yaygın olarak kullanılır.

TOPLUK:Çocukların Ağı ve Dağan dalından yaptıkları bir oyuncak.Enjektör şeklinde içine yuvarlak gilik sıkırlar ve atarlar.Şimdi hiç görülüyor.

TOPU:Hepsi,alayı,tümü.Bk:Alayı.

TOPUÇ:Yuvarlak meyve.Şişman küçük çocuk.

TOR:Acemi çaylak,tecrübesiz.Genç çam ağacı.

TORLAK:Acemi tay.

TORTLU:Tortulu sıvı yiyecek.İçinde yabancı veya koyu madde bulunan çökelti.

TOSALAK:Çalımlı,alımlı.

TOSARIK:Asık suratlı,küskün.Kullanılmaktadır.

TOSBAĞA:Kaplumbağa.

TOSTOPARLAK:Yusyuvarlak.

TOY:Acemi,çaylak.

TÖKEZLEMEK:Bir yere ayağı takılarak sendelemek,düşmek.Yüzü koyun düşmek.İşlerinin yerinde gitmemesi.İflasa doğru gitmek.

TÖMEN:Yanık orman sahasında daha ziyade tabi olarak yetişen cinsten gri rente bir mantar çeşidi.Gündoğmuş-Bayır köyü.

TÖMEKEN:SemizotuTögmekende denir.

TRABEZE:Masa.Genellikle içki masası,muhabbet masası olarak trabezeyi guralım denir.Yaygın kullanılır.

TUMAN:Eskiden don,sonra paçalı.Bk:Teneke.

TUMBA:Alaşağı etmek.Yere yıkmak.Dveirmek.

TURA:İpliğin bir değneğe çaprazlama söbüce sarılması.Çocuklar uçurtma uçurtmak için tura ipini kullanırlar.Yaygın kullanılmaktadır.

TURALAMAK:Gezelemek,gezinmek.

TUTAMAK:Elde bulunan belge.İspat belgesi.

TUTU:Bk:Dutu.

TÜĞLENMEK:Düğümlemek.Barsakları dolaşmak.

TÜĞÜLMEK:Üzerine yürümek.Düğümlemek.'Adam üzerime tüğüldü kaçmasam beni dövecekti.'

TÜLEKES:Zayıflamış,kel olmuş tüyleri dökülmüş tavuk.İnsanlarında bu tip olanlara tülekes olmuş denir.

TÜLENMEK:Paralanma.Zenginlemeye yüz tutmak.

TÜMSÜK:Tımsık.

TÜNGÜMEK:Hoplamak,külgümek,sıçramak.Bk:Külgümek.

TÜTMEK:Koklamak sevmek.'Herif avradı tütüp durur.'

TÜTÜ:Koku,esans,kolanya gibi temiz koku,parfüm.

TÜTÜLEMEK:Saka kuşu avlarken av kuşu indirmek için ağızdan dişi kuş taklidi yapmak.Esnaf kendi arasında müşteri çekmek için birbirine şaka olarak tütüledede gelsin der.Ağızla kuş çağırmak.

TÜTÜNMEK:Ateşte ısınmak'gızınmak'Nazar olunca ocağa atılan soğan kabuğu gibi arındırıcı şeylerden çıkan dumanı tütünmekbİdare tasarruf etmek.

-----U-----

UCUN UCUN:Uçtan uçtan,yavaş yavaş.Acele etmeden sıkılmadan yapılan iş.

UFRA:Yufka açılırken hamurun yapışmaması için kullanılan serpilene az iri un.Boyun urfası.Kasaplık malların boyun kısmı.Genellikle paça ile beraber pişirilir.

UĞUNDURMA:Ağrıdan kıvrınmak çok acı çekmek.Acıdan bayılacak duruma gelmek.

UĞUNMAK.(Adamın ayağına taş düştü öğundu kaldı.Çocuğa bir tokat çarptı çocuğu öğundurdu.)

UĞRUN:Gizli anlamında bu kelime kullanılmamakla beraber Alanya kalesi esat burcu üstündeki denize açılan gizli kapının ismidir.Uğrun kapı.Ehmedek ismi gibi bu isim yalnız Alanya da korunmuştur.

ULAN:Ulen,lan anlamında olan bu kelime daha çok erkeklerde ulan arkadaş diye bi söze başlanlar.

ULKUYA:Bk:Uluk.Uykucu,uyuşuk kimse.Şimdi az kullanılmaktadır.

ULUK:Uyuşuk,süfi,üşengeç,tembel kimse.(Uluğun biri ona iş verilmez)

ULUTMAK:Bağırtmak,ağlatmak.Dövmek.Kullanılmakta.

UMACI:Çok kapalı ve bundanda korkulan kadın.

UMMACA:Umurçaya uğramakta denir.İmrenmek.Ümit etmekFakat umduğunu bulamamak.Ümit edip beklemek,yiyeceklerle ilgili.

URUP:Dörtte bir.Urup altın.Urup su.

URUBA:Elbise.

UŞ:Fena,kötü.

UŞGARTMA:Abartma,mübalağa,lafı çoğaltmak,uzatmak.

UTAŞMA:Yetişme.Uzanma.Ulaşmak.Arkasından sıçradım utaşamadım.

UTLANMA:Elemlene,mahcup olma,sıkılma,utanma.(adamlar öyle ağırladılarki çok utlandım.)Yaygın kullanılır.

UTLU:Mahcup,alınan,elemli,terbiyeli.

UYUNTU:Davetsiz misafir başkasının yanına gelen misafir.Başkasının yanında gelen misafir.(adamı davet ettik yanına bi uyuntu takmış getirmiş.)Yaygın kullanılmaktadır.

-----Ü-----

ÜĞÜLMEK:Yığılıp kalmak.Düşüp çözülüp kalmak.'Adam düştü elelem(galiba) galbi varmış olduğu yere üğülüp galdı.

ÜĞÜRMÜK:Araka familyasından yuvarlak uzunca ekinin içine ve kenarlarına ekilen içlenip gelirken taze ve içlenince börtülerek yenilen bir bitki meyvesi.Üğürmekte denir.

ÜĞÜTME:Bir şeyi un hale getirme.Dişler arasında çiğnenip mideye indirme.

ÜĞÜRTMEK:Çörenin filizi.Bk:Çöre.Ümbeleş.

ÜĞÜZ:Uyuz.Sırpaşık öte gitmeyen yüz­süz kimse.Hastalıklı.Bk:İngirazlı.

ÜLEŞMEK:Pay,taksim etmek.Bölüşmek.

ÜLÜ:Ölü yemeği.Bir kimse öldüğü zaman komşuları ve akrabalarına gönderilen ölü yemeği.Ölü evinin acısı geçince kırkında elliikisinde yılında ölü evinde yemek verilir,ölünün ruhu için dağıtılır.Alanya ya özgüdür.

ÜLÜBÜ:Böğrölce.Çok yaygın söylenir.

ÜMÜK:Boğaz,gırtlak.Gelirsem ümüğüne çökerim.Çok yaygın kullanılır.

ÜNEŞİK:İmık,ılık su.Sıcak suyun soğuk suyla karıştırılarak ımtıştırılması.

ÜNLEMEK:Seslenmek,çağırarak.

ÜNÜK:Bk:Guz.Serinlik(Rüzgar ünük esiyor:Rüzgar serin serin esiyor.)Yayla yerlerinde sık kullanılır.

ÜPLEME:Ayıklama seçme.Argoda zina hergele kimse.Kullanılmaktadır.

ÜRÜLMEK:Bk:Havakma.Şişmekle beraber kullanılır.Havakma fazla şişme anlamındadır.Bk:Külük.

ÜRÜN:Bk:Ağartı.Süt,yoğurt,ayran gibi maddelerBazı köylerde halen kullanılır.

ÜRYAN:Anadan doğma çıplak.Çok az kullanılır.

ÜSEMESİNE:Boşuna,heybeye,yoktan.Yok yere.Çok sık ve yaygın kulanılır.

ÜŞ:Bk:Uş.Oyda denir. Hayret şaşma bildirir.

ÜŞELEK:Eşek arısı öldüren sineklik.

ÜŞELEMEK:Kişilemek.Sinek gibi zararlı hayvanları kaçırtmak .

ÜŞENGEÇ:Üşenen,ihmal,tembel kimse.Canı bir iş yapmak istemeyen kişi.

ÜTÜK:Yanmış orman yeri.

ÜTÜLME::Bk:Dağlama.Bir yerin iyice yanmadan yüzeysel dağlanması yanması.Derinin ütülenmesi,paçanın ütülmesi gibi.Diğer anlamda kumarda yenilme.Her iki anlamda yaygın kullanılır.

ÜTMELİK:Çörenin ilk görpe filizi.Çöre erkek dişi iki cins olup sakızlak,Meneviş,çıtık gibi isimler alır.

ÜVEÇ:İki yaşından büyük iğdiş edilmiş davar.Şimdi az kullanılmaktadır.

ÜVEZ:Davarların vücudunda olup kanatsız parazit bir kene cinsi hayvan.

ÜYÜTME:Uyutma.Karşısındakini avudarak veya başka yolla kandırmak.

-----V-----

VAKİTLİ :Zengin. Hali vakti yerinde. Malı, mülkü parası çok. Malı mülkü parası itibarı olan.

VEKALE:Kocaman,büyük.Zırlıtı.(Bir vapur geldi vekale)Az kullanılmaktadır.Bk:Zırlıtı.

[Bir vapurgeldi vekale.]Az kulanılmakta Bk zırlıtı.

VERGİL:Bk: Sözlü.Söz verilmiş mal,eşya ,kız.

VERİŞDİRMEK Bk Çöğdürmek.Laf söylemek, lafla karşısındakini perişan etmek. Cesaretle yapılan iş. Fırlatıp atmak (Çocuk gece yatağa veriştirmiş.Adam aleyhime konuşmuş yakaladım agzıma ne geldiyse verdim verişdirdim. Pokerde bir verişdirdim.<<okudum beni görmedi. Adam üstüme geldi bir verişdirdim <<tuttum attım. getti yere yıkıldı <<düştü.)Bütün anlamlarda kullanılmakta.

VIYIKLAMAK:Kaçarak caymak,vazgeçmek.Bk:Fıyıklama.Az kullanılmaktadır.

VIYKIRMAK:Çığlık atmak,bağırarak,ağlamak.Daha ziyade kuşların ve insanların eziyet anında çıkardıkları acı ses anlamında.Çocuk bir kuş tutmuş viykırıp durur.Gelirsem seni viykırdırırm. Yaygın kullanılmaktadır.

VIZILTI:Tınmamak,takmamak.Hiç umrunda olmamak.Hiç yerine koymak.Bişeyinsememek.

VİDALI:Oyunlu fentli genelde kadın.

VİRANE:Örene,viran olmuş yer.

VİRE:Ardı ardına,mütamadiyen,Daima.Birşey verdin vire vire başına takıp durursun.'Biri bire'tabiride aynı anlamda kullanılır.Yaygın kullanılmaktadır.

VİZİLDEME:İnleme.ızdırap çekme.Sessizce ağlama.Yaptığını çekme.Çocuk orda vizildeğep durma gel,buraya gel.Engi zamanında çok etti şimdi köşede vizildeğep durur,elleme,azabını ettiğini çekiyor vizilesin dursun.

VİZİLETME:İzdirap çektirme,azap verme,eziyet etme.(Bir kişinin zamanında yaptığı kötülükten veya isteyerek diğer kişiye maddi olarak eziyet çektirmesi.Zamanında o bana etti şimdi bende onu viziletecem:)Yaygın kullanılmaktadır.

VİZO:Vermek kelimesi ile beraber kullanılan bu kelime fişekleme,birinin diğerine kötülük yapması için kötülük yapacak olanı tav etmesi tavlaması onu bunu yapmaya itmesi.Vizo vermek yaygın kullanılır.

-----Y-----

YABAN:Memleket dışı.Doğup büyüdüğü yerin dışında memleket.Yurt dışı.Benim oğlan yaban ellerine çalışmaya gitti.

YABANI:Yabanı araç.Yabancı yerli olmayan.Yabanından delice zeytini ekde sonra aşılsın.Adam heralde yabanı az yoz yoz çekinerek durup durur.

YADSIMAK:Yadırgamak,yabancı görüp çekinmek.éçocuk beni görüp yadsıdı.Çocuk seni yadsıdı:Çocuk sana getmiyor(Gitmiyor.)Ellelem (galiba) seni yadırgadı,yabancı gördü."Az kullanılmaktadır.

YAGOMİ:Gayrimüslim erkek ismi.Şeytanlık düşünen kimseler için nadir söylenen bir kelime.(O ne yagomu bi bilsen.)

YAĞIR:Bk:Kel,çıban.Başı kel,Çıbanlı veya çıbandan dolayı kafası çıplak kalmış kimse.(Yağar kafa.Dağar yağarı:Küçümseme sözü.)

YAĞLIK:Eskiden kullanılan aynı zamanda çarşıdan ekmek veya herhangi bir yiyeceğin konulup taşınabilecek büyüklükte mendil.Şimdi yağlğın yerini mendil aldı.Kenarları işlemelide olurdu.Köylerde daha büyük yağlıklar bele sarılır içinde azık muhafaza edilirdi.Köylerde azık çıkısı olarak hala mevcuttur.

YAKA:Coğrafi bir terim olarak arazide kıyı,kenar taraf yön,anlamında.Alara çayının çıktığı vadinin güney doğu yakasının ismi.'Gadı yakası'Yaylası.

YAL:Unla yapılmış bulamaç.Köpek yemeği'yalı'.Ilık soğuk olmayan su yal gibi anlamındadır.

YALAKA:Yalamık kimse.Boş boğaz.Dalkavuk.Az kullanılır.

YALAĞANTI:Az yiyecek,gevinti.Az düşen miras.

YALANDIRMA:Tadına bakıtma.Az yedirme. Aldatmak.Bir cins mavi renkte avcı ,apoz balıklardan.(Yangın kullanılmakta.)

YALANTI: Bk:Yalağanti.Gevinti.Az yiyecek.

YALGAPAN: Ordan buradan vardığı yerden geçinip yeyip içen.Çanak yalayıcı. İfetsiz ,arsız ,düşük kimse.Yemek içmekle ilgili düşüklük hallerinden söylenir.(Yalgapanın biri.)Çok yaygın kullanılmakta.

YALINAYAK:Parasız berduş kimse.<<yalınayak başı gabak:Hiçbir şeyi olmayan biri ipi bir bilmem neyi olan kimse.>>.Çok yaygın kullanılmakta.

YALAK:Yeme içme ile ilgili olarak karşısındakinin sözünü tasdikleyen onu öven onun sözüne bakan düşük kimse.'Yallağın biri onun sözüne lafına güven olmaz.'

YALLOS:Çayların denize getirdiği sonra akıntı ve dalgalarlaaşınmış kırılmış olarak kıyıya çıkarılmış çalı çırpı, küçük odun parçaları.Alanyaya özgü bu kelime çok yaygın kullanılmakta .Diğer anlamda Yallos:Boş, hava,işe yaramaz anlamında kullanılır.Esası birinci

anlamda olan ikincisi bundan esinlenerek işe yaramaz odun anlamından.(Yağışlı lodoslu havalaromcardından deniz kenarına eskiden yallos toplamaya gidilir.)

YALMAN:Yassı küçük düz süy taş.(Halen kullanılmaktadır)Bk:Yülek.

YALTAKÇI:Bk:Etekçi.Yalamık.

YAMBIÇ:Bk:Yanfır.Topal,yanyan yürüyen,Eğri.Yamık.Az kullanılmaktadır.

YAMIK:Bübük,çarpık.Eğri bükük.

YAMILMIŞ:Çarpılarak içeri doğru bükülmüş.

YANGIN:Aşık sevdalı.Aşırı derecede hayran.Kullanılmaktadır.

YANFIR:Bk:Yambiç.

YANŞAK:Çok konuşan,geveze.Yanşağap durma.

YANTIR:Bk:Yanfır.Bir tarafına yatmış.Yan yan yürüme.

YANPEŞ:Yan taraf,karşı yön.Kenar kenar kıyı kıyı.O arazi bana yanpeş geliyor.'

YAPIŞKAN:İnsanın üzerine yapışan bir çeşit ot.İnsanın üzerinden gitmeyen laf söz dinlemeyen arsız kimse.

YAPINDIRMA:Bir şeyi münasip görerek karşı tarafa yönlendirme,sağlama.Arayı bulma.

YARGIN:Sırt.İki kürek arası.

YARILGAMAK:Esirgemek bağışlamak.

YARPIZ:Yarpuz.Sulak yerlerde,dere kenarlarında yetişen mentollü kokuya sahip bir bitki.

YASANLANMAK:Önceden düşünmek,Tasavvur etmek.Niyet,fırsat.Falan adam oğluna filanın kızını yasanlamış:kızı oğlanı almayı önceden tasarlanmış.

YASILMAK:Başını alıp alıp aniden göz önünde uzaklaşıp kaçmak.Daha ziyade yokuş yukarı hızlı yürümek.Korku ve öfke ile yapılan yukarı doğru hızlı uzaklaşmak.Bir yere çabuk ulaşmak içinde hızlı yürüyerek yassılıp gider tabiri kullanılır.

YASIR:Esir.Dayağı hakkeden.Adam tam dayak yasırı:Adam tam dayağı hak eden cinsten.Çok yaygın kullanılır.

YASTAMAK:Dövmek,sopalamak.Yaygın kullanılmakta gelirim seni adamakıllı yastarım.

YAŞMAK:Yazma.Tülbent baş örtüsü.Kenarları oyalı yaşmak.

YATAKLAMAK:Yerine ulaştırmak.

YATALAK:Devamlı yatakta vakit geçiren hasta.Genellikle çok yaşlılık ve felç durumundaki hastalar için söylenir.

YATGIN:Maharetli eli,kafası eren kimse.Meyilli.

YATIRMA:Asma.Bk:Tefek.

YAVAN:Bk:Sası.Tadı tuzu olmayan.Tatsız.

YAVRU:Yavru.Küçük insan ve hayvan eniği,çocuğu.Malın gözü adam.Nezik görpe saman yavru samanı (daha ziyade malın gözü,gurnaz,Menfatine düşkün kimse.)Her iki kelime yaygın kullanılmaktadır.

YAVSI:Genellikle tek tırnaklı hayvanların arka ayak kısığında apıç arasında topluca bulunan kanatlıparazit at sineği.

YAVŞAK:Bit sirkesinden yumurta çıkan küçük bit yavrusu.Argoda sokakta erkek arayan genç kız,kadın.

YAYGI:Bk:Yazgı.Evde ortaklığa serilen ev eşyası.(Gelinin yaygısı:Gelininev eşyası.)

YAYILMAK:Otlamak.Hayvanların merada otlanması.İnsanlar için gezinmek piyasa yapmak.

YAYILTMAK:Gütmek.Merada otlamak.Bk:Gütmek.

YAZGI:Bk:Yaygı.

YAZI:Kader,alın yazısı.

YAZMIŞ:Çebiç in karşıtı keçi.Köylerde kullanılmaktadır.

YEGİ:Yeğgi.Yenecek şey.Çok yaygın kullanılmaktadır.

YEĞGİLEMEK:Yiyeceklemek,yeğgi dökmek.

YEĞNİ:Hafif,ağır olmayan.Bk:Gabaltı.

YEKDİRME: Tek taraflı total kimsenin yürüyüş şekli. Kullanılmaktadır.

YEKE: Kayıklarda dümen kolu. Bu anlamda değilde şimdi durup durma: Başım da dikilme, bekleme.)

YEKİNMEK: Dayanmak, güç sarfetmek kucyeti yetememek.

YEL: Romatizma, lumbago. Rüzgar, esinti.

YELLALLAH: Yelil Allah: Cipden Allaha gerçekten Allaha. Hiç yoktan kesin olarak.

YELDİRME: Bk: Pufurma.

YELTENME: Bir şeyi niyet ederek, harekete yönelmek.

YELLİ: Rüzgarlı. Esintili yer. Eskiden obada yel değirmeni vardır.

YEMBELEÇ: Eğri bacak. Ayakları deforme kimse. Bu tip kişilerin yürüyüş şekli.

YEMENİ: Eskiden köylerde baş örtüsü çember. Köşkerlerin diktiği (Ayakkabıcının) bütün yüzü altı kösele aykkabı.

YEMİŞ: İncir. Bk: Keletir. Argoda BK: Gebik. Çok yaygın kullanılır.

YEMİRMEK: Ortılığı bozmak dağıtmak. Bozguncu.

YENEK: Sevilerek, İsteyerek yenmesi arzu edilen yiyecek, düşmek. Sevilerek, iştahla yenen yiyecek. Yaygın kullanılmaktadır.

YENİMEK: Bk: Yeğni. Hafiflemek. Rahatlamak. Huzur duymak.

YENİŞMEK: Güreşmek.

YENİ-YAKA: Yeni taraf, akraba. Kız alınıp verilen yeni akraba. Yeni evlenmiş ev olmu karı koca.

YERİNÇE: Gıpta etmek. Arzu ettiği şeye yoksulluktan dolayı kavuşamamak.

YERSİMEK: İnsan ve hayvan yiyeceğinin evsafının bozularak veya bozulmaya yüz tutarak kokusunun değişmesi.

YERSİNMEK: Yersinmedi. Yerini beğenmedi. Genellikle hayvanlar için söylenir.

YETİLMEK: Olgunlaşmak, yetişmek. Meyvenin olgunlaşıp yenecek duruma gelmesi. Olgunlaşarak büyüme.

YEVELEMEK: Ağzında lafı dolaştırıp bir türlü söyleyememek. Bazı harfleri teleffus edemeyip ne dediği anlaşılmamak. (Kullanılmakta)

YEVİŞMEK: Bk: Gevceleşmek. Beraberce bir şeyi yemek. Bir işi benraberce yapıp ondan eklemek yemek.

YEZİT : Hınzır.

YIKIL: Krşım dan defol. Hakaret sözü. (Kullanılmakta)

YILGIN: Korkmuş, Çekinmiş. Yenilgiyi kabul etmiş. Yasanlık gösterme veya verme. Bk: Yasanlık. Yaygın kullanılmaktadır.

YIRTI MALI: Pamuklu dokuma bezleri. Az kullanılmaktadır. Şimdi tuhafiyecilerin ve manifaturacıların eski ismi.

YİĞGİ: Kokma, tütme. Koku alma. Bk: Tütme.

YİĞGİLEME: Genellikle tek tırnaklı hayvanlarda bilhassa eşşeklerde başka hayvanın önceki işediği yerdeki sidik yerini koklayarak cinsel haz duyması. Yaygın kullanılır.

YİĞME: Korkma. 'Yıkanmaya yıkanmaya kokdum yiğdim: Kötü kokma.'

YİĞRENMEK: İğrenmek. Tiksirmek, ikrah getirmek. Usanmak sözü ile beraber kullanılır.

YİRİK: Yarık, ayrık. Argoda yirikli: kadın.

YOGOLEMEN: Zayi olmak, Yol olmak, heder olmak. Dilberin gızı elin yabancısına verildi. Alanyaya özgü kelimelerden olup çok yaygın kullanılmaktadır.

YOKLAMAK: Aratma. Ağzını aramak, denemek. (bi yokla bakalım ne deyecek. Adamlar eve yapt bir yoklatalım (aratalım). Çok çeşitli yerlerde kullanılan bu kelime yaygın olarak kullanılmakta.) Bk: Aratma.

YONSA: Yoksa değilse. Yoksadan bozulsa gerek.

YOKLU: Yoksul fakir kimse.

YOLLAMACI: Terminalde bilet satan kimse. Bir köylü kadını söylemiş (burada yollamacı nerede?) Gazipaşa.

YOLUK: Alatülü, tüğü youk (Az kullanılmakta).

YORAK: Sahtiyan, yerli deri. Şimdi kullanılmıyor, Değirmenlerde alt taş etrafında toplanın un (yorak unu). Buradan çıkan bembeyaz sıçana (yorak sıçanı) denir. İkinci anlamlarda hâlâ kullanılmakta.

YORAKLATMAK: Bk: Yületmek. Bundan önce bu kelime kullanılıyormuş şimdi kullanılmıyor.

YORDAM: Karalama, tahmin. (Gece el yordamı ile karanlıkta yatağı buldu.) Hâlen kullanılmakta. Diğer anlamında yolu sokağı münasibi mânasında kullanılmaktadır. Her şeyin bir yönü yordamı var: Her şeyin bir âdabı, münasibi var. Bu anlamda yaygın kullanılmakta.

YOŞUMAK: Yorgunluk, hevesizlik, bıkkınlık, soğuma. "Ben o işten yoş

Udum." Kaybolmak üzere.

YOYLU: Huylu, belâlı. Problemlî, (Adamın yoyu bize dokundu: Adamın derdi belâsı bizi buldu.) Yaygın kullanılmakta. (Yoylu bir adam onunla yola çıkılmaz: Kötü huylu bir adam onun yola çıkılmaz: Kötü huylu bir adam onunla yolculuk yapılmaz.)

YOYMAK: Yerinden olmak, ürkmek. Alışmamak. Bitkilerde ekilen yerde tutmayıp kurumak. (Ektiğim fidan yoydu: Ektiğim fidan tutmadı, kurudu. Domates fidesi göçürdüm bir kısmı yoydu: Bir yerden bir yere naklettiğim domates fidesinin bir kısmı tutmadı kurudu.) Yaygın ve çok kullanılmakta.

YOYUKMAK: Alıştığı yeri terketmek, ürkmek. Başka yere alışmak bir şeyden huylanarak yerini terketmek. Genellikle tavuklar için kullanılır. (Tavuk yoyuktu bir daha oraya yumurtlamadı. Adamı yoyukturdum: Adama laf söyledin hilelelendirdin bir daha gelmedi.) Çok yaygın kullanılmakta.

YOZ: Yabani, vahşi. Terbiye edilmemiş, insani hasletleri gelişmemiş (Yoz tavuk: Diğer tavuklardan ayrı gezen onlarla kümese girmeyen folluğa yumurtlamayıp ormana yumurtlayan tavuk. Yoz adam: Terbiye edilmemiş el içine çıkmayan yabancı gibi duran soğk kaba kimse.) Yaygın kullanılmakta.

YOZMUŞ: Bir şeyden soğumak isteî kumlamak. Dikilen fidanın tutmayıp kuruması. Bu kelime daha ziyade ağaçlara aşî yapıp da tutmadığı zaman kullanılır. (Narenciyeye yaptırdığım aşîların çoğu yozmuş: Aşîların çoğu tutmamış.) Aslının, neslinin özelliği kaybetmek. (Yaygın kullanılmakta.) Genetik anlamda kullanılmaz.

YÖĞENTE: Yoyukmak kelimesinden bozulma bu kelime evi bırakarak orda burada kalıp yatan oralarda vakit geçiren gezeğente kimse anlamında. Alıştığı yeri terk eden oradan yoyukup gezip gezip tekrar dönen huy değiştiren kimes. (Kullanışı Alanyaya özgü bu kelime yaygın kullanılmakta.) Bk: Gezeğente.

YÖNLEŞTİRME: Münasip görme, yakıştırma. İyilik düşünerek aracılık yapma. Bk: Mehel. (Eskiden bilhassa evlenmelerde yönleştirem dost ahabap sayesinde kolay olurmuş. Şimdi az.) Hâlen kullanılmakta.

YÖNSÜZ: Yön sokak bilmeyen, bilgisiz görgüsüz hareketleri yerinde olmayan münasebetsiz kimse.

YÖREKLİ: Genellikle mallarda (hayvanlarda) yaşadığı yiyip içtiği yöresine bağlılık. Yöresinden uzaklaşmayan yayılması için araziye salınan yayıldıktan (otlandıktan) sonra tekrar kendiliğinden zammında eve yerine dönen hayvan. Sadık, sadakatlı. İnsan içinde evin yolunu zamanında bilip gelen, kızıp gitse biel tekrar yuvaya dönen anlamında, çok yaygın olarak kullanılmakta. (Yörekli mal bi yere getmez. Herif eve iyice yörelenmiş bi yere çıkmıyor: Yuvasına sadık.)

YÖŞ: Alaca karanlık. Akşam ve sabah için akşamın yöşü. Sabahın yöşü tabirleri kullanılır. Akşam sonrası, sabaha doğru anlamında. Yaygın kullanılmakta. Kalkmak kelimesi ile sık

kullanılır. Sabahın yöşü ile kalkıp işe getmiş. Sabah yöşü ile yaylaya getmiş. Sabah yöşü: Dan ile, tan ile.

YÛFA: Gizliden bir yeri görüldüğü zaman veya yine gizliden bahçeden bir şey çalan görüldüğü zaman ona gördüm, görünüyor, utanmıyormusun? Anlamında uzatılarak yufaaa denir. Genellikle çocuklar açık yerde işerlerken, veya çömeldiği zaman ayağında donu yokas götü başı görüldüğü zaman onlara eteğini ört ayıp değimli? Oran görünüyor, oraya işenmez anlamıda seni görüyorum anlamında ikaz sözü olarak kullanılır. (Halen kullanılmakta)

YUKA: Sığ. İnce, zayıf. (Deniz iyice yuka imiş: Deniz iyice sığımış.) Evin temeli zayıf. Adamın galbi çok yuka hemen ağlağaveriyor: Adam çok merhametli kâlbi ince hemen bir şey karşısında ağlıyor. Bu kumaş çok yuka: Kumaş çok ince.) Kullanılmakat.

YUMUŞMAK:Söz dinleme.Hemen hemen merkezde kullanılmıyor.

YURDU:Yurt dutulan oturulan yer.İğnenin iplik geçirilen delikli kısmı.Yörük yurdu.İğnenin yurdusu.

YURT: Topluca bir oymağın, köyün oturduğu yer. Genlikle şimdi yaylak yerlerdeki oturulan yerler için söylenir. Yaylalarda her topluluğun bir yurdu: Çayarası-Gödüre. Kelleceler yurdu: Ekiz arası. İnsanoğlu “insanlı” yurdu: Ermenek-Civiler köyü Gökağa. Göngele-Yaylakonak yurdu: Avlağa, olduğu gibi vs... (Yurt dutmak) tabiri hâlâ kullanılır bir yere gidip konarak gonma anlamındadır. (Yeri-yurdu yok) tâbiri hâlen yaygın olarak alanyada kullanılmakta olup, evi yeri yok olan kimselerde söylenir. Yerli-yurtlu: Zengin, hali vakitli, yer-yurt sahibi kimse anlamında.

YURYA: Bir yere hep beraber topluca akın etmek. Yağmalamak çağırısı olarak kullanılır. (Hâlen kullanılmakta,) Bk: Aportlanmak.

YUSUF: Süpüklü mandalin.Süpcüklü bir mandalin cinsi.Halen kullanılmamaktır.

YUVAK:Toprak damlı evlerde damı yuvamaya mahsus silindir şeklinde taş.Kışın yağmurlardan sonra ev yuvarlanarak akması önlenir.

YÜĞMEK:Yıkamak.Çok yaygın kullanılmaktadır.Bk:Yünmek.

YÜĞRÜK:Kovulmuş,gebe kalmış hayvan.

YÜĞÜRDÜ:Erkek dişiye aşarak döl vermesi.

YÜĞÜRTME:Çiftleştirmek.İnsan yardımı ile.

YÜKSÜNME:Yük olma.Misafir olduğum adamlara yüksündüm.

YÜKLETMEK:Yük hayvanlarına yük sarmak.Eşyayı veya yiyeceği yük taşıyan canlı cansızvasıtaya aktarmak.

YÜKLÜ:Gebe,hamile.Hayvanlar ve insanlar için söylenir.

YÜKLÜ-ETMEK:Nikahsız,kitapsız erkeğin kadını hamile bırakması.Bu tipler el içine çıkamazlar.

YÜKLÜK:Evlerde genellikle yatak odasında duvara dayalı yatak yorgan,yastık minder gibi ev yaygısıdır.

YÜLEK:Yassı,yalman taş.Duvarcılıkta iri taşların arasına koymaya yarar.

YÜLÜMEK:Bir şeyi temizlemek,yeyip bitirmek,süpürmekÖnüne konanı yenip bitiren.

YÜLÜTMEK:Saçı közünden kazıttırmak.Başı kazıttırmak.Yaygın kullanılır.

YÜNMEK:Yıkanmak,çimmek.Temizlenmek,Arınmak.Bugün yüdüm yıkandım.

YÜZEK:Yüzme bilmek.Yüzmek.Çocuk yüzek bilmediğinden dereye boğulmuş.yaygın kullanılır.

YÜZÜKMEK:Karşısındakinden yüz bulup ona yaklaşmak.

-----Z-----

ZABIN:Eti yenen kuru,besisiz,zayıf hayvan.İnsanlar içinde ara sıra kullanılmakta.Genellikle davarlar için söylenir.Kullanılmaktadır.

ZAĞAR:Başı boş sahipsiz sokaklarda gezen köpek.Mesleksiz,işsiz orda burada gayesizce gezen,dolaşan adam.Halen kullanılmaktadır.

ZAMBIR:Eşşek arısı.Gazipaşa.

ZANGIDI:Çok gürültülü çalgı.

ZAPADANAK:Birden bire,aniden,hemen.(Adam zapadanak çıka geldi)Yaygın kullanılır.

ZAPIRADANAK:Bk:Zapadanak.Kullanılmakta.

ZAPIRATMAK:Dövmek,yastamak.Bk:Yastamak.Kullanılmaktadır.

ZAT:Saygılı kimse.Yok kelimesi ile beraber kullanılınca ‘Zadı yok veya zat yok’ Hiçbir şeyi yok,ne yiyecek ne içecek anlamına olup yaygın kullanılmaktadır.

ZAV:Eziyet zulüm işgence.Alanya Gözügüçüklü köyünde duydum.

ZAVADAK:Birden bire aniden,hemen.Habersiz.’Adam zavadank yanımdan geldi geçti.’

ZAVLAK:Pencere.Bir lakap. İnce, uzun boyla ilgili bir sözcük olduğunu zannediyorum. Alanya’da pencere olarak duymadım.

ZAVRAK:Ağaştan pencere kafesi.Bazı köylerde nadiren kullanılmaktadır.

ZEBELLA:İri yarı,dev gibi kocaman.Çok büyük çok gelişmiş azman canlılar için söylenir.(Zebella gibi adam)Kullanılmaktadır.(Bir yılan gördüm koca bir zebella.)Bk:Zıbarı.

ZEBİL:Çok,fazla,bol.Herşey zebil.Diğer anlamında zayıf düşmüş.Adam zebil olmuş.

ZEHRE:Zehre.(Buğday,arpa,yulaf,çavdar topluluğu.)

ZEĞİL:Yorulmak,birhoş olmak yorulmak anlamına gelen bu kelime olmak ile birlikte kullanılır.(Gürültüden başım zebil oldu:Gürültüden başım birhoş oldu.)Çok az kullanılmaktadır.

ZERZEVAT:Sebze topluluğu.(Kadının sepedine zerzevad toplayıver.)Kullanılmaktadır.

ZEVDALAMAK:Sayıklamak.Sevdalanmak,aşık olmak.(Çocuk ateşten zevdaladı:Çocuk ateşler içinde yanıyor.Kız oğlana zevdalandı:Kız oğlanın derdinden delirecek.

ZEVKETME:Alay etme,eğlenme.Dalga geçme.(Beni zevkedip durma:Bana alay edip durma.Zevklenmede denir.)Yaygın kullanılır.

ZIBA:İri yapılı gelişmiş tembel kimse.Zobu.(Goca zıba:Koca tembel.Zıba gibi adam:Kocaman adam ama işe yaramaz cavır parası ile beş kuruş etmez.Uzun boylu olanlara goca sıırıktadır.BK:Zobu.Halen kullanılmaktadır.

ZIBAR-MAK:Uyutmak,yatırmak,yatmak.Yatıp gebermek.Yatmakla ilgili bu söz öfke ile kinayesine ‘yat geber’ anlamında yaygın kullanılır.Bir lakap.

ZIBIK:Beslenmeden dolayı tuluk gibi şişmiş.

ZIKIM:Lokma.Zehir ağı.(Zıkım ye:Ağı ye.Zıkımın kökünü ye:Ağı-düğü ye anlamında yemekle ilgili yediğin haram olsun anlamında yemekle ilgili yediğin haram olsun anlamında bir beddua.Canalcı zıkkım ye:Bu da yine bir önceki anlamında olup Alanya da hepside yaygın kullanılmaktadır.Çok kullanılmaktadır.

ZINGILAMAK:İnlemek,titrelemek,yerinden oynamak.Kullanılmamaktadır.

ZINGILATMAK:Yerinden oynatmak.Titretmek:Birincisi tabiatla,ikincisi insanla ilgili titreme.Ses çıkararak titreme,güçle kuvvetle titretmek,Sallanmak.

ZINGACI:Hep benim olsun diyen menfaatçi kimse.

ZIKIRDAMAK:Çok söylenmek.Gevezelik etmek.

ZIR:Çivicik oyununda küçük çivileri vurunca yerinden söküp üten büyük çivi.Şans,talih.(Zırım iyi gitmedi yoksa çok para kazanacaktım:Talihim iyi gitseydi çok para kazanıyordum.Çivicik oyunu:çocukların oynadığı oyun.)

ZIRAVIT:BK:Zıba.Zebella.Kocaman elemet.Güçlü kuvvetli.(Zıravıt gibi adam olmuş hala çocuk gibi hareketleri var.)Goca zıravıt.İnsanlar için söylenir.Hala söylenmektedir.

ZIRILTI:Büyük,iri anlamında kullanılmaktadır.Daha ziyade maddeler için kullanılır.İskeleye bir gemi geldi goca zırılıtlı.halen kullanılmaktadır.

ZIRLAMAK:Çok fazla söylenmek,konuşmak.Orda zırlağap durma gelirim çeneni onarırım.Fazla lüzumsuz anlamındada kullanılır.Halen kullanılmaktadır.

ZIRLAN:Genç,süggün uzun ağaç.Ağaçlarda bakımı ve Gençliği belirtir.Kullanılmaktadır.

ZIRMANMA:Tırmanmak.Güçlkle yukarı çıkmak.

ZIRNIK:Bir parça,Bir çinge,bir zerre.Sana zırnik bile vermem.Kullanılmaktadır.

ZIRVA:Palavra,düşünmeden akılsızca yapılan iş,söz,hareket.(Bu adam zırvalıyor:Bu adam ne yaptığını bilmiyor,sapıtıyor.Yaygın kullanılmaktadır.)

ZIV-ZIV:Hiç durmadan geçme Arabalar zıv zıv geçiyor.Kullanılmaktadır.

ZIVANA:Hiddet,Öfke anlamında ‘çıkma’ kelimesi ile birlikte kullanılır.’Zivanadan çıkmak’Hiddetlenme,öfkelenme hatta ne yaptığını bilememe.Esrar içenlerinesrar dolanmış sarılmış sigaranın içilen kısmının sert kağıttan yaparak içeri soktukları ağızlık.Beni zivanadan çıkarma.

ZIYPMK:Bk:Gaymak.Meyilli düz bir yerden aşağı doğru kaymak.Ağaçlarda iken ayağının kayıp düşe yazması.Ağaçta ayağım zırttı bereket dalı tuttum düşmedim.Yaygın kullanılmaktadır.

ZİBİDİ:Bk:Zirzop-zağar,berduş.Zibidinin biri:Çok gezen aylak makbul olmayan kimse. Kullanılmakta.

ZİFTLENME:Bk:Meçikli,Zıkkım,Zıkımlanmak.Misafire sakladığım yiyeceği ziftlenivermiş boğazına gurt düşesice:Misafire sakladığım yiyeceği çocuk yivermiş zıkımlanmış pisboğazlığından.Yaygın kullanılır.İstemeyerek yenme.

ZİNA:Hergele, şeytan ,cingöz,yaramaz gibi anlamlara gelen bu kelime tıpkı <<Ulan>> kelimesi gibi Alanyalının günlük konuşmada çdk kullandığı bir kelimedir.Velet:Babası belli olmyan çocuk.

ZİNEMİT:Genelde Akdeniz kıyı şeridinde düz,yamaç kıraç yerlerdebiten sarı çiçek açan sert otsu gövdeli yaprağı tuhaf kokan bitki.

ZİNGİT:Yabani armut.

ZİPLEMEK:Bir şeyi bir şeye sokmak,geçirmek.Ucu sivri olanlar için kullanılır.Arı sokması .Eşeğe çuvaldızı ziplede çabuk getsin.Çovaldız ya boynuna yada arka ayaklarının inçiklerinin üstüne ziplenir.Çocuk eşek arısının yuvasına çöp soktu arıyı gudurttu arıda ona sokucagını zipledi.Yaygın kullanılmakta.

ZİRZOP:Bk:Zibidi.

ZİYARE:Peksimet gibi nohut mayasından yapılır.Üstüne çırpılmış yumurta sarısı ile sıcak suda karıştırılmış haşır sürülür.Üzerine susam veya cöccem karışımı çilenir.Lamanireye konmadan önce leğene zeytinyağı sürülür ve fırına sürülür.Şimdilerde ismi hatıra kalan ziyaret eskiden okuntu olarakta gönderilirdi.Söz kesiminde kız istemeye lokum yanında götürülürdü burada gelenlere ikram edilirdi.Kaybolmak üzere.

ZOBU:İri yarı kalın kaba adam.Halen kullanılmaktadır.

ZONGURDAMAK:Bk:Zıngıldamak.Zonklamak yaranın iltihap kapması ve ağrması.

ZONKLAMAK:Ağrımak,ağrıdan dolayı şimşeklemek.Başım zonklağıp durur:Başım ağrıdan şimşekleğep durur.Ayağımda garabar çıkacak galiba zonklağap durur.Yaygın kullanılabilir.

ZOTİRİ:Bk:Zibidi-Zirzop.

ZOVALA:Yufka ekmek yapılırken hamurun birer ekmeklik sıranla kesilerek yuvarlak beze yapılması.

ZÖPLEK:Bk:Zobu.Zıba.

ZÖVELE:Öküzün boyunduruktan çıkamaması için iki taraflı eğri değneğin boyunduruğa geçirildikten sonra boynunun altından bağlanması.Bu deyneklerle zövele denir.Zelve.

ZÖVEN: Temel yapımında kullanılan yere çakılan kalın değnek. Bk: Temel. Uzun boylu kimse. Başımda zöven gibi dikeliip durma.
ZÜLAM: Parasızlık, parasızlıktan takoza çıkmak. (Gumarda zülama çıkarmışlar) Kullanılmakta.

-İKİNCİ KİTAP

70 SAYFA

ALANYA AĞZINDA KULLANILAN DEYİMLER

-----A-----

ABCAL ABCAL YÜRÜMEK: Ayaklarını gererek iki taraflı hafif topal gibi yürümek. Yeni sünnetli çocuğun yürüyüş şekli. Az kullanılmaktadır.

ABDAL AVRADI GİBİ: Deşirici, dilenci kadın. Orda burada bir şeyler almak için gezen. Hastalıklı, üstü başı dağınık, başı devamlı ağrıdığı için alnına çeki (yazma gibi bez) bağlamış kadın. “Apdal avradı gibi gezinip duruyor. Apdal avradı gibi ortalıkta ne dolaşıyorsun? Üstü başı apdal avradı gibi. Apdal avradı gibi bulduğunu ister.” İhtiyacı olsun olmasın her gördüğünü isteyen, sırtı başı dağınıklıkla ilgili düşüklük sözü. Bütün anlamları da kullanılır. Abdal sözcüğü daha ziyade “apdal” olarak söylenir. Bk. DEŞİRİCİ.

ABDAL BAŞINI YERE GOYSUN (gosun): İşler yoluna girsin, zamanı gelsin. Bir iş acele, vakitsiz yapılmaya zorlanınca “Dur bakalım abdal başını yere goysun bakalım” denir. Dinlenmeye vakit bulmak anlamındadır. Bu söz kaybolmak üzeredir.

ABDAL EŞEĞİ (EŞŞEĞİ): Başı boş, golanı gusgunu, yuları olmayan eşek. Buna benzer köylü ve şehirli eşeğine ‘apdal eşeği gibi’ denir. Halen kullanılmaktadır. Argoda çok az olarak insan için de kullanılır.

ABDAL GAYIDA GEDER GİBİ: Önemli bir yere giderken paldür küldür giden kimse. Halen kullanılmaktadır.

ABDAL GÖÇÜ : Hayvan haşatla yapılan, intizamsız, başı gıcı belirsiz, düzensiz göç. “Bi göç gördüm, tıpkı abdal göçü gibi.” Hâlen kullanılmaktadır.

ABDAL KEYFİ : Yan gelip uzanarak keyif etmek. Abdallarda, genellikle kadın deşirir; herif yer. Bk. Dengildemek, dengilme, gaykılmak, söğkenmek. Kullanılmakta.

ACI BAHAR : Erken bahar. Yayıllarda karlar erimeye başlayınca ilk bahar başlangıcı. Acı baharda yaylaya göçmek. Sert geçen ilkbahar. Bk. GÜBBÜK.

ACISINI ALMAK : Elemi, kederini almak (gidermek). Öc intikam almak. Sebze ve meyvenin acı olanlarının ovarak veya başka muamele ile acılığını gidermek. Olgunlaşmış, iltihap toplamış yarayı delerek (iltihâbını akıtarak) ağrısını gidermek. “Ölü evine gidelim, onları teselli edelim de acısını azaltalım. Adam kendine yapılanın acısını (intikâmını aldı). Bostan (salatalık) acı çıktı, kabuğunu soy, suya ıslat da acısını alsın. Ayağında garabar (döğenek) çıkmış, datlı hamur sar da acısını (ağrısını) alsın. Eskiden, ölü evinde ilk gece helva

yapılır, yenerek ölü sahibinin acısını alsın düşüncesi varmış, Şimdi kaybolmak üzeredir.(1905 doğumlu annemden duydum.) Diğer anlamlarda kullanılmakta. Bk. DÖĞENEK.

ACISINI ÇIKARMAK:Yapılan bir kötülüğe karşılık vermek. Adam kendine yapılan kötülüğün sonunda acısını çıkardı. İntikam almak. Zarar vermek.Yeme içmede karşılığını almak. Adamlar onmadık (umulmadık) zamanda çıkageldiler; biz de gittik, yemeğini yedik, acısını çıkardık. Kullanılmaktadır.

ACIZ BECİZ OLMAK:Bıkmak, usanmak. Taciz (tedirgin) olmak. "Adamlar gele gede acız beciz ettiler: Adamlar zamanlı zamansız, sık sık gelerek bıktırıp usandırdılar."

Kullanılmaktadır.

AÇ AÇINA :Açlıkla, yemeden içmeden. "Aç acına sahura kalkmadan oruç tuttum." Kullanılır.

AÇ AÇIK :Evi barkı olmayan, her şeye muhtaç fakir. "Gız vereceğin kimse, gızı aç açıkta mı bırakacak, hazaar bi lokma ekmek bulur, yedirir: Besleyemeyecek mi? Kocasını bırakan kadınlara, kocası için aç açıkta mı bıraktı." diye, kadını ayıplama sözü olarak söylenir." Kullanılmaktadır.

AÇLIKTAN IRILMAK:Açlıktan zayıf güçsüz, ırgın düşmek. "Açlıktan ırıldım, tükendim: Açlıktan çok halsiz düştüm." Bk. IRGIN. Kullanılmaktadır.

AÇLIKTAN KÖPÜK GUSMAK:Çok acıkmak. Tembellikten dolayı aç düşmek. "Açlıktan köpük gusar, gene de çalışmaz." Kullanılır.

AÇ MEZERİ Mİ VAR?:Açlıktan ölen mi var? Çalışınca insan, nerde olsa bir ekmek bulur yer. "Aç mezeri mi var, nerde olsa ekmeğimi çıkarırım. Karnımı nerde olsa doyururum, mudane (tenezzül) etmem." Ekmeği başa kakanlara söylenir. Kullanılır.

AÇ YERİM BAŞKA, ACIKAN YERİM BAŞKA:Mide ile cinsel açlık başka. Aç yerim: Mide. Acıkan yerim: Cinsel istek. Az kullanılmaktadır.

AÇ YEYİP ÖĞÜNME:Tenbel insan aç yatar, tokmuş gibi öğünür. "Aç yatıp tok görünme." Kullanılır.

ADAMI CÜDAMI TANIMAMAK:İnsanların iyisini kötüsünü ayırt edememek. Daha ziyade kendisine zamanında iyilik edip de sonradan onu diğer kişilerle bir tutmak." Sen daha adamı cüdamı tanıdığın yok, önce onu öğren." Kullanılmaktadır.

ADAMI SELLEMEK:Adamı takmamak, bişeysinmemek. Az kullanılmaktadır. Bk: Bİ ŞEY YATAĞINA GOYMAMAK.

ADAM DEĞEL CÜDAM: İnsan değil insanlıkla ilgisi yok. İnsanın gölgesi Kullanılmaktadır.

ADAM İÇİNE ÇIKMAK:İtibar kazanarak toplum içine girmek. Toplumda yeri olmak. "Aacık adam içine çık: Biraz toplum içine karış. El âleme rezil oldum, adam içine çıkamaz oldum: Bir başkası yüzünden mahcup oldum, el (toplum) içine çıkamaz oldum." Kullanılmaktadır. Bk. EL, MALAMAT, SİMYON.

ADI BOKLU :Adı kötüye çıkmış. "O adamın adı, boklu ondan gız alınmaz." Kullanılmakta.

ADINI GOYMAK:Yapılacak bir işin (düğün gibi) tarihini belli etmek. Mal alınıp satılırken fiyatını tespit etmek. Mal:Her çeşit eşya, hayvan, yenen-içilen, arazi ,ev vs. Kullanılmaktadır.

ADINI YAVUZ ETMEK:Haberi olmadan lâfla kötülemeden dolayı adı kötüye çıkmak. Kendi kendine yaptığı kötü işten dolayı kendini ünlü etmek. "Adımız yavuz olmuş bi kere, nağdar içki içmesek bile adımız yavuz olmuş: "İçki içer." diye adımız çıkmış; içmesek dahi "İçer." diyorlar. Adam zamanında epey işler etmiş, onun adı yavuz; o adama dikkat et." Kullanılmakta. Yavuz:Isırgan dalayan guduz köpek. Ünlü, ününü duyurmuş kimse.

AFAKANI DUTMAK: Siniri tutmak, sinirlenmek. "Kadının afakanı duttu, gitme yanına." Kullanılmaktadır. Bk. AFAKAN.

AFAKANI GALKMAK:Öfkelenmek, sinirlenmek. Ani korkmaktan dolayı, yüreği kalkmak, çok heyecanlanmak. "Kadına bi laf söyledi, afakanını galdırdı. Çocuk ağaçtan düştü, anasının afakanı kalktı, baygınlık geçirdi. Kadın sessizce, tentene (dantel) örerken arkadan habersizce çocuk korkuttu, kadının afakanı kalktı." Kullanılmaktadır.

AFAKAN OTU :Afakanı kalkanlara yaprakları kaynatılarak içirilen, yaprağı tere otuna benzer, kül renginde yavşan otu (acı yavşan) kokusunda bir bitki. Afakan kaldıran kimseler için “Ha bi afakan otu.” Denir. Kullanılmaktadır.

AĞAÇ SÜRMEK:Çaylarda kereste nakletmek. Tahtacılar tarafından ormandan kesilen domurularak lata, guline, adana haline getirilen kalaslar, katırlarla iskele tabir edilen çay başlarına taşınırlar. Buradan çaya salınan keresteler, özel nakliyeciler tarafından sürülerek sahile nakledilirler ki, buna ağaç sürme denir. “Adam Dimçayına ağaç sürmeye gitti.” Şimdi yolların yapılması ve motorlu araçların bolarması ile bu işlem yapılmaz oldu. Sözler bir hatıra olarak kalmıştır. Lata, guline, adana, çapa, guzu, gıyas, kalaslara verilen isimlerdir. Bk. LATA, GIYAS.

AĞACI DOMURMA:Ormandan kesilen ağacın dal ve budakları kesilerek kabuğu sıyrılır, yani domurulur. Bu işleme ağacı domurma denir. Kullanılmaktadır.Bk. DOMURMA.

AĞAÇLIKTAN GETİRME:Bedava, zahmetsizce anlamında. “Ağaçlıktan mı getirdin: Bedava mı buldun?” Kullanılmaktadır.

AĞISINI ALMAK :Bk:ACISINI ALMAK.

AĞI ÇÖKMEK :Zehirini dökmek, acısını dökmek. “İçime ağı çöktü: Bir ilâç içtim, içime ağısı çöktü. Adam bi lâf söyledi, ağısı ciğerime saplandı. Çocuk öleli anasının ciğerinde ağısı durup botur.” Kullanılmaktadır.

AĞİ DÜĞÜ :Genelde beddua (ilenç) olarak zehir zemberek anlamında kullanılır. Bk. DÜĞÜ.

AĞIRINA GETMEK:Gücüne getmek.”Adam bi lâf söyledi, çok kelime gitti.” Kullanılmaktadır. BK: KELİME GİTMEK.

AĞRISIZ BAŞA DERT:Başa belâ olmak. Başını ağrıtmak. Kullanılmaktadır.

AĞIZ TADI:Gelinin oğlan evine beraberinde gerdek gecesi damatla beraber yemeleri için getirdiği baklava.Oğlanın gelin sabahı sağdıcına ve yakın arkadaşlarına ikram ettiği baklava.Bazı köylerde tepsilere gaşık helvasına benzer helvalar gelin almaya gelen oğlan evi ve kız evi mensuplarına ikram edilir yeyen kalkar oynar(Gündoğmuş-Kazağacı köyü).

Helvanın unu ve şekeri oğlan evinden geder.Sağlık mutluluk anlamında gelenik sürmektedir.

AĞIZ AĞIZA VERMEK :Lâf beraberliği. ”Adamlar ağız ağza vermiş konuşuyorlar.” Kullanılmaktadır.

AĞIZA DÜŞMEK :Dile düşmek. Kötü anlamında kullanılmakta.

AĞIZ CAVIŞTISI:(DAVIŞTISI-GEVİŞTİSİ):Konuşmasından niyetini belli etmek. “Adamın ağzının gaviştisinden niyetini anladım.” Kullanılmaktadır.

AĞIZ DİL VERMEMEK:Hastalıktan, meraktan konuşmamak. “Adam ağız dil vermiyor, çok zekerat, ölmek üzere. Kederinden ağzını açacak hali yok.” Kullanılmaktadır.

AĞIZ DURUMU :Niyet, düşünceyi konuşmasından anlamak. “Adamın niyeti, ağız durumundan belli.” Kullanılmaktadır.

AĞZI ALA :Lâfçı, lâf getirip götüren kimse. Kullanılmaktadır.Bk. AĞZI GARA.

AĞZI ASTARLI :Ağzına sıkı, sır tutan kimse. Kullanılmaktadır.

AĞZI BURNU YERİNDE:Kusursuz güzel kadın.Yerinde yapılan iş, hareket. Kullanılmakta.

AĞZI GARA :Lâfçı kimse. Az kullanılmaktadır.

AĞZI GUTU GİBİ:Ağzı güzel kadın. Kullanılmaktadır. Çok az sır tutan anlamındadır.

AĞZI GILAĞLI:Bıçak gibi kesici aletlerin ağzının parlatılıp keskin hale getirilmesidir. Sözü geçerli, sözü keskin kimse. Her iki anlamda da az kullanılmaktadır. Bk. GİLASINI ALMAK, GİLASI YERİNDE.

AĞZI GIZIL :Lâfçı, lâfla onu bunu birbirine gatan kimse. Kullanılmaktadır. Bk. AĞZI ALA, ALAVIZ.

AĞZI KENETLİ (KİNİTLİ): Sır tutan. Az konuşan. Söz saklayan ağzına sahip kimse. “Ağzın kinitli mi (dutlu mu), gonaşsanya.” Kullanılmakta.

AĞZI İLE ÇİRPMEK:İnsanlarda eller meşgul iken duvarcılıkta kullanılan duvar ipi, çirpi takıldığı zaman dişleri arasına sıkarak tutup silkme ile takılan yarden ipi ayırma,dolaşğını alma ve buna benzer hareketler. Hayvanlarda bilhassa büyüğün küçüğü gagası ile sıkıca tutarak silkmesi, leş yerken gagası ile eti çirpeek parça koparması. Bk: ÇİRPİ, ÇİRPİNTİ.Az kul.

AĞZI VAR DİLİ YOK:Sakin, uysal, sessiz kimse. Hayvanları acıma sözü olarak “Ağzı var dili yok, hayvanı ne dövüp duruyosun?” Hakkını arayamayan garip kimse. Kullanılmaktadır.

AĞZIN FAL OLA:İyi temenni ifadesi. “Olur inşallah!” Kullanılmaktadır.

AĞZINA BAKMAK:Başkasının sözüne bakmak. Eline bakdırmak, yardımına muhtaç bırakmak. “Herif gılıbığın biri, avradın ağzına bakar.” Kullanılmaktadır.

AĞZINA BAKDIRMAK:Karşısındakinin sözünden çıkmamak. Her iki söz de kullanılmaktadır.

AĞZINA Bİ DUTAM OT DUTUŞDURMAK:Karşısındakine yedirerek sesini çıkartmamak. Kullanılır.

AĞZINA KADAR DEPLİ (KAKLI-BASILİ): Çokluk,bolluk. ”Evin her tarafı ağzına kadar depli. Sandık sepet ağzına kadar depli, gızın bol çeyizi var.”

AĞZINA YÜZÜNE BAKMADAN KETSELE DÜĞÜNE GİTMEK:Boyuna posuna bakmadan iş yapmak. Eskiden Ketsel (Çamyolu) köyüne Alanya’dan düğüne giderler, orada huzursuzluk çıkarenler, Ketselliler’den dayak yerlerdi. Ondan sonra bu söz, halen Alanya’da yukarıdaki biçimde söylenegelmiştir.

AĞZINDA YAŞ PAKLA (BAKLA) EĞİŞMEMEK:Ağzında laf, sır tutmamak. Kullanılmaktadır.

AĞZINI BAĞLAMAK:Hocaya okutup üfletip,kağıt ettirerek(nuksa) dil bağı yaptırmak,ağzını bağlatmak.Bu inanaç kaybolmak üzeredir.Dil bağı ayrıca nazar inmesin kaza bela gelmesin diye nuksa şelinde yaptırılıp üzerinde taşınılır.

AĞZINI BURNUNU ÇARŞAMBA ÇANAĞINA BENZETMEK:Döndürmek-çevirmek:Döğerek ağzını burnunu kanatmak. Eskiden yaramaz edepsiz çocukların ağzına yaşlı, ulu kadınlara çarşamba günü, üç hafta tekrarlanarak üç yol kavşağında, yaşlı kadın kendi pabucunu çarparak çocuğun yaramazlığını giderirmiş. Çocuğun ağzını gererek bağırması iyiye sayılmadığı ‘bu çocuğun bir guduzluğu, edepsizliği var; birinin başını yiyecek düşüncesiyle bu işlem yaptırılmış. Bundan başka dalak kesme, çocuk kırklama, kurşun dökme... gibi adetler yine çarşamba günü yapılmış. Çarşamba günü sayılı günlerdenmiş. 1905 doğumlu annem söylerdi. Söz kullanılmaktadır.

AĞZINI GEMLEME:Ağzını tutmak. “Avrat, herifin ağzını gemlemiş, o ne derse onu yapıyor, izni olmadan sesini çıkarmıyor.” **AĞZI GEMLİ:** Oruçlu anlamındadır.

AĞZINI GÖĞE GERMEK:Açlık ve yoklukla ilgili olarak söylenir. ”Adam açlıktan ağzını göğge germiş. Tembelliğinden yiyecek bir şeyi yok ağzını göğge gerip bekleyip duruyor.” Adam ölmüş fakirlikten, bir sürü çocuk ağzını göğge germiş, bekleyip durur.

AĞZINI KESMEK:Konuşulan bir şeyi karşıdakinin beğenmeyip alay edercesine tekrar etmesi. “Ağzımı kesip durma, gelirsem ağzını gırarım.” Kullanılmaktadır.

AĞZINI ÖVELEMEK (ÖVCELEMEK)Sözle yapılan hakaret karşısında karşıdaki kimsenin sinirlenerek diğerinin ağzını övcelemesi. ’gelirsem ağzını övcelerim.” Kullanılmaktadır.

AĞZININ GILAĞSINI ALMAK:Bıçak gibi kesici aletlerin ağzını sürterek keskinleştirip parlatmak.Az kullanılmaktadır.

AHİM ŞAHİM :Metetmeye değer, çok iyi, “Ahım şahın malın mı var, ne övünüp duruyorsun.” Kullanılmaktadır.

AHRET SUALİ SORMAK:Bir şeyi çok sorup, ince eleyip sık dokuma. Kullanılmaktadır.

AK GABAKTA YENİ ÇAĞA:Temiz hilesiz (sapsarı yağ) mal. Az kullanılmaktadır.

AKŞAPLAK :Ak pak beyaz kimse. “Akşaplak bir adam.” Kullanılmaktadır.

AKSÜT EMMEK :Helâl süt emmek: Haram yememek. Kullanılmaktadır. “Adam, aksüt emmiş, dürüst.”

AKARI KOKARI OLMAK:Ayıbı, hilesi,arızası olmak. “Malımın akarı mı var, almazsan alma.” Az kullanılır.

AKGINI KOKGUNU YOK:Akarı kokarı olmamak anlamına gelir daha çok mal için kullanılır.

AKIL ÇIKISI :Çok zeki kimse. Akıl dağıtan. Genelde akıllı çocuklar için kullanılır.

AKILLILAR BU TARAFA:Zekâdan yoksun kimsenin yönsüz hareketi olduğu zaman söylenir. Kullanılmaktadır.

AKLI GÖVDE (HAVADA):Dikkatsiz kimse için söylenir. Aklı gövde (gökde) boşlukta.

AKLI HESAP :Akıldan yoksun kimse.Kullanılmaktadır.

AKLI KESMEK :Akli ermek.Bir gerçeği sonradan düşünerek bulmak. Kullanılmaktadır.

AKLI SUYA ERMEK:Bir şeye biraz geçde olsa akli ermek. Kullanılmaktadır.

AKLI TERELELLİ :Akli hesap anlamında kullanılmaktadır.

AKŞAMIN YÖŞÜ(AŞAMIN):Akşam karanlığı. Kullanılmaktadır.

AL ATINI VER TIMARIMI:Alış verişte caymak durumunda, mudanesiz durumlarda söylenir. “ Malın senin olsun al başına çarp.” Kullanılmaktadır.

ALA BULAŞIK :Bir şeyin iyice temizlenmemiş durumu. Başdan savma iş. Kullanılmaktadır.

ALACA GUŞ GİBİ BAKMAK:Bir şey karşısında salak salak bakınmak. Umarak bön bön bakmak. Kullanılmaktadır.

ALA EVRAN :Büyük, ulu boz yılan. 'Bi ilan gördüm ala evran'.

ALA FIRIK BOZ DUMAN:Ortalığı birbirine katan yaramaz çocuk. Az kullanılmaktadır.

ALA KEÇİNİN KÜPELİ OĞLAGIMISIN:Sen herkesten üstünmüsün, senden başka kimse yokmu? Az kullanılmaktadır.

ALAĞUŞ ETMEK :Baştan savmak. Bir şeyi gelişigüzel yapıp geçiştirmek. Çok az kullanılmaktadır.

ALA TANA :Cildi ala kimse. Az da olsa sarışınlar için de söylenir. Kullanılır.

ALANDA GALMAK:Meydanda, ortada kalmak. Evsiz barksız kalmak. İşsiz güçsüz kalmak.

ALARGAYA ÇEKİLMEK:Geriyeye çekilmek (durmak). Sessiz sakın bir şeye karışmadan geride durmak. Birkaç kişi kavga ederken “Karışma, geride dur.” Anlamında. “Sen alarga dur bakalım.” diye söylenir. Gemici sözünden geçme.

ALGIM ŞALGIM :Hayal meyal.

ALICI VERİCİ EŞEK GÖTÜNDEN CAN ALICI:Pazarlıktan dönen erkek sözünden cayan gancık kimse. Genelde çocuklar arasında söylenir. Kullanılır.

ALIMI ÇALIMI YERİNDE:Keyfi yerinde, işleri yolunda anlamında kullanılır.

ALİ GIRAN BAŞ KESEN:Bıçağı keskin, azgın kimse. Mahallede diğer çocukları döğen çocuk.kullanılır.

ALLAH BOY VERMİŞ, KALDIRMIŞ GOĞUVERMİŞ:Boyu uzun akli gıt kimselere söylenmektedir.

ALLAH DEVESİ :Bir çeşit boylu yeşil renkte çekirge. Bu hayvan öldürülmez günah sayılır. Az da olsa boyu çok uzun kimselere de söylenir.

ALLAH GÖTÜRMEZ:Yapılan bir kötülüğün Allah'ın bilip ona cezasını vermesi. “O adam epey kötülük yaptı, Allah götürmedi, şimdi de kendi çekiyor.” İnanç yaygın.

ALLIM PULLUM :Süslü püslü kadın. Eskiden gelininbaşına pullu kırmızı yazma örtülürdü. Şimdi merkezde bu adet kalkmış durumda.Süslü anlamında kullanılır.

ALLIM PULLUM GELİN ETMEK:Kızı anasının babasının rızası ile kaçmadan gelin etmek.' Kızım uslu dur seni allım pullum gelin edeceğim.' Kullanılmaktadır.

ALLIM ŞALLIM (GÜLLÜM): Allım pullum anlamındadır. Daha ziyade süslenmek değil de giyinmek anlamında kullanılmaktadır.

ALLIM YEŞİLLİM:Gök kuşağı, Havva anamızın kuşağı. Allım şallım anlamındada söylenir.

ALNIMIN GARA YAZISI:Baht talih, kader ile ilgili olarak söylenir.

ALNIMIN ŞAKI :Alnın ortası. “Alnının şakına bi vurursam görürsün” Kullanılmaktadır.

ALT DÖŞEĞİ:Argoda avrat (kadın) Yerici söz olarak “Oğlan anasına alt döşeği, kız anasına minder gabası.” söylenirdi.

ALTI AYLIĞINI ALDIRMAK:İsteğinin yerine gelerek tatmin olmak.’bu sene erkenden yaylaya gidip altı aylığımlı aldıracağın.’Çok sık ve yaygın kullanılmaktadır.

ALTOTURA GETİRMEK:Güreşte oturtma oyunu atarak rakibini altına almak. Hile ile herçeşit oyuna getirmek. Kullanılmaktadır.

AL YANDAN GELMEK:İyilikle karşıdakini ikna etmek. Karşısındakini razı edebilmek için onun hoşuna gidecek şekilde konuşmak bir şeyler vererek onu gönülleme. ’adam ne yaptı yaptı al yanımdan geldi. Kullanılmaktadır.

AMAN ŞU DELİ LÖLLÜ:Genelde saç başı,üstü başı dağınık buna dikkat etmeyen biraz düşük kadınlar için söylenir. Kullanılmaktadır.

ANACIK BOBACIK GÜNÜ:Çok kalabalıkda telaşe ile kimsenin birbirini tanımaması, birbirleriyle ilgilenmemesi. Kullanılmaktadır.

ANAĞINCIK KELOĞLAN:Argomsu küçük küfür. Şaka olarak laf arasındada Alanyalı’nın çok sok kullandığı bu söz karşısındaki kızmaz. ’ANAĞINCIK KELŞEY’ olarakta yaygın söylenir.

ANAMURU BOYLAMAK :Bir yerde barınamayıp başka yere gitmek.Uzun mesafeli bir yere gitmek. “Adam burada beceremedi Anamuru boyladı.” Az kullanılmaktadır.

ANASI BİLİĞİNE YAĞ SÜRMEK:Yaramaz çocukları baştan savmak için söylenir. “Hadi oğlum anan biliğine yağ sürüvericek.” denir çocukda bunu anlar ve oradan uzaklaşır. Bk:Bilik, Çülük, Şepit. Kaybolmak üzere.

ANASI SARIMSAK BABASI SOĞAN:Aslı nesli cinsi belli olmayankimse.Kullanılmaktadır.

ANASININ GANLI DONUNU ÇALMAK:Birisina ağır bir hırsızlık ithamı yapıldığı zaman karşısındaki”ananın ganlı donunumu çaldım” diye oda karşısındakine en büyük kötü söyler.Daha ziyade çocuklar arsında söylenirdi.

ANASINI EŞŞEK KOVALASIN:Argoda ilgilenmeme,banane ne yaparsa yapsın anlamında kullanılmaktadır.

ANASININ SÖBEĞİ İLE DURMAK (DURUR):Erkekler için hiç bozulmamış cinsel yönden bibilgisi yok.

ANIZ YEDİRMEK (BOZDURMAK):Ekin biçildikten sonra kalan kısmı hayvanlara yedirme,otlatmak.Sebze bahçeleri bozulduktan sonra aynı şekilde otlatmaya anız bozdurma denir.Az kullanılmaktadır.

ANTAK GALMAK :Anlaşma. Pazarlığı durdurmak (kabullenme).” Adamla işte antak gantak kaldık” Kullanılmaktadır.

APDAL CİNGENDEN UMMUŞ (BEKLEMİŞ):Görgüsüz iki kimsenin birbirlerinden bir şey beklemleri. Kullanılmaktadır.

ABDAL EKMEĞİ :Apdal torbasında her yerden topladığı çeşitli ekmekler. “Karışık ekmek anlamında.” Çok az kul.

ARABI ÖLÜK :Şansı yok. Eskiden Mısırla kertse ticareti yapanlar, Hacca gidenlerden bazı kimseler yanlarında uşak olarak kullanmak için Arap getirirlermiş. Bu söz oradan kalsa gerek. Kullanılmaktadır.

ARABI UYANIK :Arabı ölünün tam tersi. Şansı açık işleri yolunda. Kullanılmaktadır.

ARABIN YAŞI DEVENİN DİŞİ:Arabın yaşı ile devenin yaşı dişinden belli olmaz anlamında.

ARAP ÇORAP :Yerme, küçültme sözü. Hor görme. Kullanılmaktadır.

ARASATTA KALMAK:Açıktta kalmak. Kullanılmaktadır.

ARATMA GÖNDERMEK:Hediye göndermek.Çok yaygın bir gelenek devam etmektedir.

ARDINDAN SAPAN DAŞI ATSIN YETİŞMEZ:Çok hızlı kaçmalarda söylenir.

ARDINDAN SU BİLE VERMEMEK:Ölünce arkasından ölünün ruhu için hiçbir şey vermemek, “ölüyü ağzının suyuyla bırakmak” da denir. Ölüye bakmayan kötü evlât, gelin, çor çocuk. “Onlar sen öldükten sonra arkandan su bile vermezler, başının sağlığında hayır ve hasenatını yap.” Bk. Ne verdin elinle o geder seninle. Kullanılır.

ARI DURU:Saf,karışksız,temiz,sülaleler içinde söylenmekte.

ARI GİBİ SOKMAK:Daha ziyade yaramaz çocuklar için oyun oynarken birden diğer çocukları döğüp kaçtığı zaman söylenir.’çocuğumu arı gibi soktu kaçtı.’Zarar veren para alıpta vermeyenler içinde söylenir.Kullanılmaktadır.

ARI GOVANI GİBİ (gaynar):Çok kalabalık topluluk.’Cuma günü çarşının her tarafı arı govani gibi gaynar.’Kullanılmaktadır.

ARILIK GÖNDERMEK(VERMEK):İnançla ilgili yaptırılan işlerde verilen para gibi hediye.Yaygın söylenmektedir.

ARINA BOĞULMA:Mahcubiyet,utanma.Yapılan bir iyilikten karşılık verilmediği,teşekkür bile edilmediği zaman iyilik yapanla karşılaıldığı zamanki suçuksama(Suçlanma) durumu.Kullanılmaktadır.

ARININ YUVASINA ÇÖP SOKMAK(DÜRTMEK):Daha önce yapılan ve karşıdakinin canını sıkan bir olaydan sonra bir başkasının olayın sözle veya hareketle üstüne gidip yarayı tazelemesi ve hadiseyi yeniden şiddetlendirmesi.’Arının yuvasına ne çöp dürtüp duruyorsunda adamı gudurtup duruyorsun.’Kullanılır.

ARKA ÇEVİRMEK:Sırt dönmek.İlgilenmemek.Yardımcı olmamak.Diğer anlamda verilen bir şeyi kabullenmemek.Dirsek çevirmek.Kullanılmaktadır.

ARKA ÇIKMAK:Desteklemek.Güç vermek.Arkalanmak anlamındada kullanılır.

ARKASI OLMAK:Eli günü,akrabası dostu çok olmak.Destekleyicisi çok olmak kullanılır.

ARKASI YUKA:Arkası olmanın zıttı.Kullanılmaktadır.

ARKASINA EBİŞDİRMEK:Sırtına almak.Hobuç etmek.Köylerde kullanılır.

ARKASINI VERMEK:Sırkını vermek.Bir işe iyice sarılmak.Az kullanılmaktadır.

ARKASINDA BİR SÜRÜ DÜKÜM BIRAKMAK:Kadın veya erkeğin ölümleri veya birinin evi terk etmesi halinde arkada yetim bir sürü çocuğun kalması.Kullanılmaktadır.

ARKASINDAN TENİKE ÇALMAK:Arkasından türkü çağırmak olarakta söylenir.Bir kimseyi arkasından alaya almak.Onu uzaklaştıktan sonrazevk edip gülüşmek.Yapacağıbir iş için gelen kimsenin o işinin benimsenmeyerek geri dönmesi halinde arkasından alaylı çekışdirme.Kullanılmaktadır.

ARTI EKSİ GONUŞMAK:Düşünmeden,ileri geriye hesaplamadan konuşma.Kullanılmaktadır.

ARTIK ÇERTİK:Geriye kalan işe yaramaz kısım.Noksan iş yapma.Kullanılmaktadır.

ASI GELMEK:Karşı gelmek.İtaat etmemek.Daha ziyade Anaya babaya büyüklerine itaat etmeyen.’Allah kimseye ası evlat vermesin’Kullanılmaktadır.

ASLI HU NESLİ HU:Aslı nesli belli.’Aslı hu nesli hu nevar benim herifimde.Kullanılmaktadır.

ATAŞ GOMŞUSU:Çok yakın evleri karşılıklı komşu.Birbirlerine eskiden elektirikten önce ışıkları görünen komşu.Az kullanılmaktadır.Bu tip komşular birbirlerini sayarlar karşılıklı yardımlaşırlar.Kendilerini birbirlerine çok yakın kabul ederler.Köylerde yaygın kullanılmaktadır.

ATAŞLI ÖKSÜ:Ucu yanmış yanar durumda odun.’Ataşlı öksüyü bi salarsam görürsün.’Merkezde az köylerde kullanılmaktadır.

AT İLE ARPAYI DÖĞÜŞTÜRMEK:Birbirine katmak.Sözle kavgaya sebep olmak.Kullanılmaktadır.

ATLIYI ATINDAN İNDİRMEK:Edepsiz zor erkek ve kadınlar için ‘Atlıyı atından indirir’.Kullanılmaktadır.

ATTAN İNER GALTAKTAN İNMEZ:Parası pulu olmayan çalımlı kibirli kimselerin hareketi.Kullanılmaktadır.

AV ETİ DABAN ETİ:Avcı av avlarken çok dolaşır,bazen hiç avı olmaz veya vuramaz böyle boş durumlarda bu söz kullanılır.Çok emek sarf edip yorulmak.

AV GUŞU:Kuş avlarken ava çıkılan ganadı guyrugu kümüdülmüş(Kesilmiş,kısmen yolunmuş)Örnek kuş.Avla saka kuşu avlarken hala çocuklar tarafından tatbik edilir.Alışverişlerde özellikle temin edilen alışveriş yapar gibi davranan müşteri çeken kimse.İkinci anlamda az kullanılır.

AVCI KELİ GİBİ:Kötü avcı anlamında ‘Avcı keli gibi vurduğunu almaz,gördüğüne geder’ şekildedeki söylenmektedir.Maymun iştahlı,Bir işi bir işi bitirmeden başka işe başlayan kimse.

AVINI UÇAN GUŞTAN GAPMAK:Açıkgöz işini bilip ihtiyacını her yerde temin eden.Temin ederken birazda arsızlık gösteren kimse.Kullanılmaktadır.

AVIRDI BİRBİRİNE GEÇMEK:Yanakları zayıflıktan ve yaşlılıktan içeri doğru oluş şekli.

AVİSTO KİRAZ ALİ:Sus ses etme,konuşulanı veya duyulanı kimseye söyleme ‘Avisto kiraz ali mum boku curruk’Şeklindedeki söylenmektedir.Bu söz daha önce gayri müslümlerden kalsa gerek.Az kullanılmaktadır.

AY AKŞAMDAN DOĞMAK:İnsanın işinin rast(Yön) gelmemesi ile ilgili olarak az kullanılmaktadır.‘Kırk yılda bi yola çıktım ay akşamdan doğdu.’

AY DEDE GİBİ:Çok güzel parlak kadın.‘Ay dede gibi yavru.Ay dede gibi par par parlıyor.’

AYAĞI DOLAŞIK:Bir işi yapamayan beceriksiz kimse.Kullanılmaktadır.

AYAĞI GARINCALI:Yerinde duramayan,durmamayan gezeğente kimse.Kullanılmaktadır.

AYAĞI ÖZENGİDE:Hemen harekete hazır kimse.Kullanılmaktadır.

AYAĞINA DOLAŞMAK:Başına bela olmak.İşini engellemek.Kullanılmaktadır.

AYAĞINA GARA SU İNMEK:Çom yürümek,gezinmekten ayağı ağrımak.Gezinmeden dolayı çok yorulmak.Kullanılmaktadır.

AYAĞINI ALMAK:Köy yerlerinde arazisi olanların ekip dikenden çıkan mahsülün bir kısmını kira karşılığı alması.Çok az bu anlamda kullanılmaktadır.Bir kimsenin aleyhine giderek(arkasından kötüleyerek) işine engel olmak.Kullanılır.

AYAĞINI DAŞTAN ESİRGEMEYK:Yapılacak bir işten zarar gelmemesi için kendini sakınması.

AYAĞINI DAŞDAN ESİRGEMEMEYK:Bir kimsenin yapacağı işten dolayı insaf etmemek, ona acımamak. ‘Bırak ne yaparsa yapsın ayağını daştan mı esirgeyeceksin.’ Bu sözün aslı köpekler için olup ‘Köpeğin ayağını daştan mı esirgeyeceksin.’ diyerek. Her iki anlamda da kullanılır.

AYAĞINI KESMEK:Bir kimsenin bir yerden ilişkisini kesmek. İstenmediği için onun oraya gelmesini sözle veya başka bir hareketle engellemek.Kullanılmaktadır.

AYAĞININ ALTINA PÜSE SÜRMEK:Bir yere umulmadık ve uzun zamanda gelmeyipte ansızın çıkagelene söylenir. Kullanılmakta.

AYAK GARISI :Argo da orda burada erkekler tarafından taşınan kötü kadın.Kullanılır.

AYAK YOLU :Yüznumara,tuvalet,köylerde kullanılmaktadır.

AYAKLARI GÖTÜNE DEĞMEK:Sevinçten dolayı oradan hızlı ayrılan kimsenin yürüyüş şekli.

AYAZ ALAN GURT BELEN:Yiyecek,içecek,yatacak,kullanılacak hiç bir şey olmadığı zaman tamtakır anlamında söylenir.Kupkuru,soğuk havalarda Kurt belende aç anlamından gelmedir. Az kullanılmaktadır.

AYIN AYDIĞI :Ay ışığı. ”Ayın aydığı, gatrı yükle de yaylaya git.” Kullanılmakta.

AYIN OYUN :Düzenbaz,hile,hileci kimse.’o adam ayın oyun.Onun işi ayın oyun.’

AYIN ÜZGÜNÜ :Ayın sonundaki parasızlık.O ayın iyi gitmemesi halinde maddi sıkıntı.'Ayın üzgün zamanı get başımdan'.Kullanılmaktadır.

AYNI GARGIDAN İŞEMEK:Fikri, zikri bir kimseler. "Onlar bi gargıda işlerler, boşuna uğraşma." Kullanılır. Bk:İLMİ BİR.

AYRAN GEVEN :Malı mülkü olupta yeyemeyen,tımsık kimse.Sürüsü,yağı olupta ayranla ekmek yeyen aşırı tutumcu kimse.Az kullanılmaktadır.

AZAR BEZER :İltihap alan çibanlarda "Çıbanı gurcalama, azar bezer." Mikrop aldırma, sonra çıban büyür de başına iş açar anlamındadır.Yaramaz, azgın kimselerin azgınlığı sonundaki durgunluğu. Kullanılmaktadır.

AZIĞI BELİNDE :Yiyeceğine tedbirli. Yiyeceği yanında olmak. "Adamın azığı belinde açık çıkısına sarılı, azığı beline guşanmış." Bk. ÇIKI. Kullanılmaktadır.

AZIYI YARMAK :Azı dişinin çıkması. Hayvanlarda azıyı yarıncı gеме ve binek duruma gelmesi. Gençlikle gelişmekle ilgili söz. Kullanılmaktadır.

-----B-----

BABIÇ GALDIRAN:Eskiden zengin kadınların arkasından giden özel bakıcı kadın.(uşak) Parası veya bir lokma ekmek için bir başkasına dalkavukluk yapan düşük kimse.Birici anlamda şimdi yok.İkinci anlamda kullanılmaktadır.

BACAK DEKLİ :Bacak kadar.Ufacık'Bacak dekli çocuk başıma bela oldu'Kullanılmaktadır.

BADIRIK GİBİ :Çok ekşi, biraz acımsı. "Üzüm olmamış, yetişmemiş, badırık gibi." Bk. BADIRIK.

BADIRIKDAN GÖZLÜK:Yabani anaçdan aşı olmak. Göz aşısı yapmak için alınan aşı çubuğu (gözlük). Badırıktan gözlük, yine yabani aşı olacağından olumsuz durumlarda söylenir. Bk. ANAÇ, GÖZLÜK, YABANİ.

BAĞDA ATMAK :Güreşte ayağına çelme atmak. Az kullanılmaktadır.

BALDUDAKLIK (YALAMIKLIK) YAPMAK:Dalkavukluk yapmak. Karşıdakine iyicelenmek. Onun hoşuna gidecek şekilde nabzına göre konuşmak. Kullanılmaktadır. Bk. YALAMIK.

BAŞ YÜLÜTME :Saçı kökünden tıraş ettirme. Az kullanılmaktadır. Bk. YÜLÜTMEK.

BAŞA KAKMAK :Yapılan bir iyiliği surata vurmak.Kullanılmaktadır.

BAŞI ÇETELE GİBİ:Çok yaramaz çocukların düşerek başında çok nasır olması hali. Kullanılmaktadır. Bk. ÇETELE.

BAŞI DİNİZ OLMAK:Kafası rahat, sakın, dinlenmiş olmak. Kullanılmaktadır. Bk. DİNİZ.

BAŞI TOMA GİBİ :Saçı başı dağınık kimse. Bk. TOMA.

BAŞI DUMAN GİBİ :Çok sarhoşluk.

BAŞIMIN GÜNÜ :Başımın derdi.Başımın belası.Kullanılmaktadır.

BAŞINA ÇIKMAK :Bir işi becerememek. Kırmak, dökmek. Ölümüne sebep olmak. "Bacanın ayrığını aldırmağı başına çıktı. O işi yapacağına dedi, beceremedi başına çıktı. Gızı elin zerhoşuna veriverdi başına çıktı. Çocuğun eline sürahiyi verdi, gırdırttı, başına çıktı. Kullanılmaktadır. İŞİN BAŞINA ÇIKMAK: Başarmak, becermek.

BAŞINA COKUŞMAK (ÇULLANMAK):Başına toplanmak. "Çocuk arı kovanını kurcaladı ve arının yuvasına çöp dürttü, arılar başına cokuştı. Adamın başına cokuştular, adamakıllı dayak attılır. Aşam çocuklar, babasının başına cokuşdular. Kullanılmaktadır. Bk. ÇOKUŞMAK, ÇULLANMAK.

BAŞINA NUH TUFANI GELMEK:Başına çok felaketgelmek.Kullanılmaktadır.Bk:Başından çok garsamba geçmek.

BAŞINDA BİTMEDİK OT GALMAMAK:Başından çok şeyler geçip sıkıntılar çekmek. “Evlendim evleneli başımdan neler geçti, başımda bitmedik ot galmadı. Çok eziyet, üzüntü, sıkıntı çektim. Gülmedik başa gül sokunmak (sokmak- takmak) sözü de kullanılır.

BAŞINDA GIŞLAMAK:Bir kimsenin üstünde fazla eşlemek (kalmak) onu bundan dolayı rahatsız etmek. Adam öte gitmiyor, başımda gışlacak.

BAŞINDA DİNELME:Başında durmak, beklemek. Bu tip durumlarda başında dikilenden rahatsız olan kimse: “Başımda ne dikelip duruyorsun, öte get bakağan.” der. Kullanılmaktadır.

BAŞINDA DUTDUR AĞACI OLMAK:Başından öte gitmemek. Onun işini engellemek. Serbest iş yapmasına mani olmak. Babası oğluna: “Oğlum başında duttur ağaçcı mıyım, bugün varım, yarın yoğum, işine bak.” diye onu iş sahibi, mala mülke sahip olmaya sevkeder. Kullanılmaktadır.

BAŞINDAN ÇOK GARSAMBA GEÇMEK:Başından çok felaket geçmek. Kullanılmaktadır. Bk. GARSAMBA.

BAŞINI BAĞLAMAK:Evermek oğlanı ev bağ sahibi yapmak.”Oğlan ora bura gezeleğeverdi, başını bağlağaçağan.” Kullanılır.

BAŞINI DİŞİNİ DÖNDÜRMEK:Bir kişinin, diğeri tarafından çeşitli kötülük yapması, şikayet etmesi halinde, diğerini çok yorup uğraştırması.” Adam başımı, dişimi döndürdü.” Kullanılmaktadır.

BAŞINI DİTMEK :Başını ağrıtmak. Kullanılmaktadır. Bk. DİTMEK.

BAŞINI GANATMAK:Bir işe başlamak.Başını ganattık bi kere sonu gelir.Kullanılmaktadır.

BAŞINI GASMAK :Yük hayvanlarının yokuş yukarı giderken boynundan güç alması ve tırnak kakmaması için boynunun yular ipi ile kasılması. Başiboş kimsenin büyüklüğü tarafından ikaz edilmesi, onun doğru yola gitmesinin sağlanması.”Oğlanı iyi yerlerde görmüyorum, başını biraz gasıver.” Kullanılmaktadır. Bk. GASMAK.

BAŞINI PUTURAK ÇUVALINA SOKMAK:Başını derde belaya sokmak. Biraz da kendi iradesi akılsızlığı, düşüncesizliği ile hislerine kapılarak insanın başını sıkıntıya sokması. Kötüye çatarak (denk gelerek) sosyal hayatta, evlilikte başını derde sokmak. Puturak:Pıtırak, pıtırak. Kullanılır.

BAŞI ZEĞİL (ZEĞEL) OLMAK:Lüzumsuz konuşmaktan dolayı karşıdaki kişinin başının çok yorulması. “Kadın gır gır konuşmaktan başım zeğel oldu. Kullanılmaktadır. Bk. ZEĞİL.

BAŞININ ETİNİ DİTMEK:Çok söylenmekten dolayı başını yormak. “Herif kadının başının etini ditti.” Kullanılmaktadır.

BARAŞAN PÜRÜ KESMEK:İpekböceğine dut dalı kesmek. Kullanılmaktadır.

BARIT GABAĞI GİBİ: Birden öfkelenen, fitillenen, patlayan kimse. Eskiden avcı beline barut kabağı bağlardı. Tüfeğini buradan sıkılardı. Az kullanılmaktadır.

BARIYI YAPMAK :Arazinin etrafını çalı ile örterek kapatma. Bir iş yapacağı zaman karşısındakinden menfaat temin maksadı ile ona iyicelenme, işin temelini, yapısını yapmak. Bk. BARI, TEMEL.Kullanılmaktadır.

BARMAK İLE SAYMAK (GÖSTERMEK):Nadir, eşi az bulunur, örnek. “Senin oğlun gibisi barmakla sayılır.”

BEDENİ ÇINGİŞMAK:Hastalıktan dolayı vücudun ağrır gibi titremesi. Kullanılmakta. Bk. CINGİŞMA.

BEKMEZ GAYNATMAK:Argo da kadın erkeğin cinsel yönden anlaşmaları. Çok az kullanılmaktadır.

BEKMEZİNİ AKITMAK:Başını (kafasını) yarıp kanını akıtmak. “Gayayı bi vurursam bekmezini akıtırım.” Kullanılmaktadır.

BEL VERMEK :Bir işe kendini vermek. “Adam işe bel verdi.” Kullanılmaktadır.

BELE BAĞLANACAK KUŞAK DEĞİL:Yaramaz, kötü kimse.Kullanılmaktadır.

BELİ GALIN :Hali vakti yerinde zengin kimse. Kullanılmaktadır.Bk. VAKITLI

BELİ GEVŞEMEK:Ağır bir şey kaldırdığı için çocuğu olmayan (döl tutmayan) kadın. Yatağına işeyen (enerozis) çocuk. Ağır yük kaldırıp belini ağrıtan kimse.

BEN (BENEK) DÜŞMEK:Meyvelirin olmaya başlama işareti. “Yemişe ben düşmeye başlamış.” Kullanılmaktadır. Bk. BENEKLEMEK.

BESEREK GİBİ:Çok iri gelişmiş kimse. “Beserek, ayı, deve... gibi adam.” Kullanılmaktadır. Bk. BESEREK.

BEYLİK ÇEŞMEDEN SU İÇMEK:Bedava, avantadan geçinmek. Kullanılmaktadır. “Beylik çeşmeden su içme:İçilince altından bir çapanoğlu çıkar.

BEYTAMBALA ÇIKMAK:İşsiz kalmak, boşa çıkmak. Kullanılmaktadır. Bk. BEYTAMBAL.

BIÇAĞI KESKİN :Sözü geçkin, tesirli, nüfuzlu kimse. Kullanılmaktadır.

BINGİL BINGİL ETMEK:Şişman, etli butlu kimsenin her tarafı yerinde oynak kullanılmaktadır.

Bİ ÇOĞAL DAŞ ERİK YESE DİŞİ GAMAŞMAZ;Bu sözü Gündoğmuş-Malan köylerinde tesbit ettim. Gevezelikle ilgili söz. Daş erik:Dağ eriği.

Bİ ÇORAP BİLE BIRAKMAMAK:Ölünce hiçbir miras bırakmamak. Az kullanılmaktadır.

Bİ DONUZU EKSİK :Herşeyi olan zengin varlıklı kimse için söylenir. ”o adamın herşeyi var, vakitli bi donuzu eksik. Biraz da kinaye sözü olup, varlıklı kimse için “Her şeyi var.” veya “Her şeyi var, bi donuzu eksik.” Der. Zira domuzu Müslüman beslemeyeceğine göre, o da noksan sayılmaz. Kul.

Bİ GARIN DIŞARI :Bir göbek geriden akraba. Aynı soyun kolundan olup babası ile soyu onun da babası eşit olan (amcazâde). Çok nadir kul.

Bİ GORAF :Birkaç evlek sebze.Kullanılmaktadır.

Bİ GORUM OT :Bir tutam et. ”Hayvanın önüne bir tutam ot at.” Kullanılmakta.

Bİ GUDUZLUĞU VAR:Bir huysuzluğu, azgınlığı, hırsı var. “Çocuğun bi guduzluğu var. Adamın bi guduzluğu var.” Yaygın kullanılmaktadır. Bk. GUDUZ.

Bİ GULAK :Birazcık, azıcık. Bir lokma. “Çocuğa bir gulak ekmek ver.”Adamın mirasından sana düşecek, bi gulak bile değil.” Çok kullanılmaktadır.

Bİ İNAT Bİ MURAT :İsrarla bir şeyi yapmak. “Bi inat, bi murat bu işi yapacaksın.”

Bİ KELİK ATIMI :Avcılıkta belirli bir mesafe. Az kullanılmaktadır.

Bİ ŞEY YATAĞINA GOMAMAK:Hiç yerine gelmek, önemsememek İtibar etmemek. – “Adam, bizi hiç bir şey yatağına goymadı.” Çok kullanılmakta.Bk. BİŞEYSİNMEMEK.

Bİ VERGİ :Kabiliyet, zeka, haslet. “Adama bu iş bi vergi.” Çok kullanılmakta.

Bİ YERE DOLA GALMAK:Bir yere kapanmak, düşmek. “Adam hendeğe dolagaldı.”

BİCİCİĞİ AĞIRŞAKLANMAK: Yeni yetişen, genç kızların göğüslerinin (meme) çıkmaya başlaması. Az kullanılır. Bk. TOPALAMAKR.

BİDİ BİDİ :Deveyi çağırma ünlemi. Deve gibi yürüyen irice kimse. Bk. BİDİ, DOMBULUŞ, LÖMBÜLÜ.

BİLEĞİNİN AŞKINA:Gücü kuvveti,alın teri,aklı ile kazanılan para,mal,mülk.

BİLİŞ BİLİŞ :Tanış tanış. Bilir gibi. “Bu çocuk bana biliş biliş geliyor, daha önceden bir yerde görmüşe benzer.”

BİLİŞLİK VERMEMEK:Tanışıklık vermemek. İstemeyerek tanımama. Kullanılmaktadır.

BİNEK DAŞI :Evlerin önünde bulunan hayvanlara binmeye mahsus yüksekçe taş. Devamlı iş buyurulan hizmet gören kimse. Argoda kadın.

BİNİ Bİ PARA :Umursanmayan, değersiz şey. Kullanılmaktadır.

BİŞİGİBİ YEMEK:Kolayca bir şeyi yemek. Bir kimsenin kolayca hakkından gelmek. “Gelirsem seni bişi gibi yerim.” Az kullanılmaktadır. Bk. ABDULİŞ.

BİŞEK DÜŞMEK :Bakla, kuru fasulye, nohut gibi sert yiyeceklerin tencerede çabuk pişmesi. “Pakla bişek değilse sorda alma.” Kullanılmakta.

BİZİM OĞLAN :Kardeşim, benim oğlan. Benim arkadaş. “Bizim oğlan nereye gidiyorsun?” Samimiyet ifadesi olarak kullanılmakta.

BOĞAZ AĞRISI :Kazanmadan çok yiyen kimse. Aç.Yediğini hak etmeyen, doymayan kimse. “Dağın boğaz ağrısı:Dağın acı.” Kullanılmaktadır. Bk. AĞRIK.

BOĞAZI BOKLU :Haram yiyen, pisboğaz, ne bulursa yiyen kimse. ullanılmaktadır.

BOĞAZI GARMAK :Boğaz rahatsızlığından dolayı sesi kısılmak. Boğazda gıcık. Kullanılır. Bk. GARILMAK.

BOĞAZINA TİRKENMEK:Boğazına durmak, yiyememek. “Yemek çocuğun boğazına tirkendi, beline bi yumruk at da yutsun. Adam zamanında çok haram yedi, şimdi de boğazına tirkelendi, yutamıyor.” Kullanılmaktadır. Bk. TİRKELENMEK, TİRKEME.

BOĞUNTUYA GETİRMEK:Bir şeyi karışıklığa getirmek.Adam bizim lafı boğuntuya getirdi. Lafı veya bir işi karışıklığa getirip yaptırmamak. Kullanılır.

BOKUNU DÖKMEKBelâsını dökmek. Belâsını başkasının üzerine atmak. Adam belâsını (bokunu, yoyunu) üstüme döktü. Kullanılmaktadır.Bk. YOYLİ, YOYU DOKUNDAK.

BORUSU ÖTGÜN :Sözü geçen kimse. “Zengin borusunu her yerde öttürür.” Kullanılmaktadır.

BOYNU SÜPÇÜK GİBİ:Boynu ince, ılız kimse. “Çocuk besisizlikten, öksüzlükten, marazdan (hastalık) gelişmemiş, boynu süpcük (sapcık) gibi kalmış.” Kullanılmakta. Bk. SÖPCÜK, GİZİR.

BOYNUZUNU SÜSMEĞİNİ GIRMAK:Öfkeli durumlarda “Gelirsem buynuzunu süsmeğini gırarım.” sözü kullanılır. Bk. BUYNUZ, BUYNUZLU, SÜSMEK.

BOYU UZUN YOL :Çok mesafeli uzak yol. Öbür dünya. Kullanılmakta. Bk. SUSA.

BOZULAĞIP DURMAK:Hayvanların (deve, inek) böğürmesi. İnsanların acı çekerek bağırması. “Gelirsem seni bozuladırın.” Kullanılmaktadır. Bk. BOZULAMAK.

BÖGELEK DUTMAK: Hayvanları ısırarak sineğin onu huysuzlaştırması, koşturması. İnsanlarda yerinde durmamak, gezinmek. Bk. BÖGELEK, GÖVELEK.

BÖCÜ GİBİ:Arı gibi çok çalışkan. (Böcü gibi sokmak:Dövmek ağılatmak) Bk:BÖCÜ.Kul.

BÖĞÜR ÇİVİSİ :Yanı başında bitişik çok yakın zarar veren komşu. “Yanı başımda bi böğür çivisi var, Allah onu benden ırak etsin.” Bk. MUZU

BU ADAM YOZ GÖLÜK DEĞİL:Bu adam hırslı değil. Tekin adam değil.” Kullanılmakta. Bk. GÖLÜK, YOZ.

BUÇAĞI AŞGINA :Gücün kuvvetine,şerrine belasına güvenerek karşıdakinin korkup veya korkutup iş yaptırma.Bk: Bıçağı keskin. Kullanılır.

BUHUR GİBİ :Şişman kimse. Mallara da denir. 2Buhur gibi şişmiş getmiş. Besili şişman anlamında kullanılır. Bk. BUHUR.

BULDU DA BUNNU (BUTNU) GİCİŞDİ:Haklı haksız bir isteğine kavuşan kimsenin kavuştuktan sonra daha bir sürü isteklerinin olması halinde onun bu durumunu görenler söyler. Bk: GİCİŞGİ. Az kul.

BURNUNA Bİ TÜTMÜŞ VAR:Burnuna bi kokmuş var. Belâsını arayın kimse. Kullanılmaktadır.

BURNUNA ŞEYTAN OSURMAK:Bir şeye niyetlenir gibi olmak. Aklına gelmek ve gelen şeyi aniden yapmaya niyetlenmek. Daha ziyade şeytani düşünceye karar vermek anlamında kullanılır. Bk. TÜTÜ.

BURNUNA TÜTMEK:Göresi gelmek. “Çocuğum burnuma tür tütü.” Kullanılmaktadır.

BUZ GİBİ:Çok çeşitli anlamlarda kullanılır. Çokluk, güzellik vs.Hava bugün buz gibi yıldız:Hava bugün açık güzel. Buz gbi kız:Güzel kız. Hava buz gibi: Hava çok soğuk Bk. DULUP GİBİ .

BUZ DOLABI GİBİ :Çok soğuk kimse. Kadın buz dolabı gibi. Sevimsiz. Kullanılmaktadır. Bk. Soğuk nevale.

BÜLÜ BÜLÜ BÜLÜLEMEK:Meyvelerde ufak ufak topalamak. “Karpuzlar bülü bülü bülülemiştir.” Kullanılmakta. Bk. BÜLÜ-LEMİŞ, TOPALAMIŞ, BÜLÜ BÜLÜ GALMAK.
BÜLÜÇ GİBİ :Genç,taze, güzel kadın. “Bülüç gibi yavru” Kullanılmaktadır. Bk. BÜLÜÇ.

-----C-----

CAK CIBIRIK :Berduş, işe yaramaz. “Cak cıbrak adam.” :Kullanılmaktadır. Bk. CIBIRIK.

CAM GIRIĞINA DÖNMEK:Ümit edilmedik bir haber veya olay karşısında üzüntüyle şaşırıp kalmak. “Gız başkasına kaçınca ev cam gırığına döndü.” Kullanılmaktadır.

CANI HULKUNA GELMEK:Canı boğazına gelmek, can çekişmek. Çok sıkılmak, bezmek. “Herif yeter gari çektirdiğin canım hulkuma geldi.” Kullanılmaktadır.

CANI TEZ :Çabuk canlı. Bir işi acele çabucak yapan. Bk. TEZ.

CANINA GÖK PAKLA: Her şeye razı olmak, kabullenmek. “Buldun da burnunmu gicişdi, zaten canına gök pakla” Kullanılmaktadır.

CANINI SAĞ GAZIĞA ÇAKMAK:Canını sağlam kazığa çakmak. Ölmeyecekmiş gibi iş yapan hırslı kimselere, hata yapanlara söylenir. ”O işi yapıyorsun, bu gadar uğraşıyorsun, kaç sene sonra olacak diyorsun. Canını sağlam gazığa mı çaktın, ne biliyorsun ölmeyeceğini.” Kullanılmaktadır.

CAVIR CIFIT :Müslüman olmayanı yerme sözü.

CAVIR EŞŞEĞİNİ BAĞLAMAZ:Çok kötü beğenilmeyen yer, memleket için söylenir.

CAVIR MANGIRI ETMEMEK: Bir işe yaramamak. “Beş para etmez.” anlamında. Çok kullanılmaktadır.

CAVIRIN DİKTİĞİ KOZ AĞACI GİBİ: Bir iş tutmaz, tembel kimselere “Başımda cavırın diktığı goz ağcı gibi ne dikiliyorsun?” denir. Az kullanılmaktadır. Bk. KOZ.

CAVIRIN KOKANASI:Cavırın kokarı (işe yaramazı). Kullanılmıyor.

CAVIRIN ÖREKESİ:Eskiden uzun boylu, iş tutmaz, tembel cavır kadınına söylenirmiş. Şimdi çok az kullanılır. “Cavırın örekesi gibi başımda ne duruyorsun?” Bk. ALEHDİ.

CEBBİ CİHAN OLMAZ:Kat’iyen olmaz. Olması mümkün değil. Kullanılmaktadır.

CEBİ DELİK:Parasızlık.Yanında para taşımayan, pinti (cimri) kimse. Kullanılmaktadır.

CENDEREDE GALMAK:Sıkıntıda galmak.Kullanılmaktadır.

CENDEREYE VERMEK:Tazyik ederek sıkıntıya vermek. Kullanılmaktadır.

CEBCEBEMİ KOYUP GÖTÜRECEĞEN (GİDECEĞEN) : Malı, mülkü parası olan kimsenin kızınca varislerine (mirasçı) söylediği söz. Kullanılmakta. Bk. CEBCEBE.

CENG OLMUŞ :Bakır kapların kalayının çıkması, silinmesi ile bakırın okside olması. ”Galeysiz, galeyi silinen gabda yemek pişirme, içine yiyecek bişey koyma zehirlenirsin. Çalınma sözü de kullanılır, cengin yemeğe veya başka kaba bulaşması ile zehirlenmeye neden olur. CENG ETME :Savaşma, narbetme. Herif ile avrat gece yatakda cengetmişler (dırılaşma, kavga). Az kul.

CERME ÇEKMEK :Kendisi veya başkasının yaptığı zararı ödeme.

CIBA ARAZI:Taban verimli sulak arazi. Az kullanılmakta. Bk.CIBA.

CIK CIBIRAK:BK :Cak cıbrık. Kullanılmaktadır.

CILKI ÇIKMAK :Bozulmak. Eriyip çürümek.Yumurtanın cılkı çıkmış. Adam benim gece yatakta cılkımı çıkardı. Bu işin cılkı çıktı:Bu iş fazla gurcalandı,sıkıştırıldı durumu ortaya çıktı,dile düştü. Cılk adam:Cıvık adam. Anlamlarında kullanılır. Bk. HURDA HUŞUR OLMA. CILK HIŞIR (HUŞUR).

CIRMAK ATMAK :Tırnakla cırmalamak. Kullanılmaktadır. Bk. CIRMAK-LAMAK.

CISCIBILDAK ÇIKMAK:Çırılçıplak çıkmak. Parasızlık, iflas, ütülme, anlamlarında kullanılır.

CİBİL GÖZLÜ :Kçük çekik gözlü. Kullanılmakta. Bk. CİBİL, CIBIL.

CİCİĞİ ÇIKMAK :Yarası açılmak. Fakirlik, parasızlık, berduşluk. “Adamın ciciği çıkmış: Adamın bir şeyi kalmamış.” Bk. CİĞERİ ÇIKIK, CİCİK

CİCİK GİBİ:Çok açık, eti kıpkırmızı ortaya çıkmış yara. Kullanılmaktadır.

CİĞER AĞRISI:İç ağrısı, öz ağrısı, evlât acısı. Anneler için evladı ciğerinin bir parçasıdır. İçinden çıkamayan acı, ızdırıp. Kullanılır.

CİĞER BÖBREĞİ YEMEK:Çok acıkmak. ‘Ciğer böreği yedi, sofrayı hazırlayalım’.

CİĞERİ ÇIKIK:Çok fakir, yardıma muhtaç olan garip kimse. “Dağan ciğeri çıkığı onun hakkı mı yenir: İş yaptırıldığı zaman, tam hakkını vermek için söylenir.

CİM CİM ARISI SOKMUŞ:Bilhassa yanakları şişman kimselere söylenir. Cim cim arısı bir çeşit küçük sokunca şişiren arı cinsi. Kullanılır.

CİNGEN ÇAKMAĞI:Cimrilik pintlilik. Cingen: Çingen,cimri, abdal kimse. ”O adam cingenin biri onun oğluna gız verilmez, huyunu tüyünü bilmediğin insana, elin yabancısına gız mı verilir? Ne biliyosun, belki cingen cerit (cingen mi cerit mi) Çok nadir kullanılır.

CİNGEN CERİT :Eskiden Yörük aşiretlerinde ikinci derecede, diğer aşiretlere hizmet eden aşiret kolu. Kalaycılık vs.gibi hizmetler görürler. Bu söz günümüzde Alanya’ya ilk yerleşmişlerin sonradan gelenlere bazı soylara verdiği aşağılama sözü “Cingen, cerit değil mi? Çok az kullanılmaktadır.

CİNİ CİVLEŞMEK :Öfkelenmek, kızmak. Cinleri depesine çıkmak, ganıgabarmak anlamında kullanılır. Çok az kul.

CİNİVİZDEN GALMA:Ceneviz sözünden bozulsa gerek, bu söz sağlam ve eski anlamında kullanılmaktadır. Ben de bi kap var, ciniviz zamanından galma: Çok eski, ne zamandan galdığını kimse bilmiyor.

CİPDEN ALLAHA :Gerçekten, iyiden gari anlamında “ Cipden Allah’a gari iyice yoklumu? Kullanılmaktadır.

CİRİK GİBİ :Çok ses çıkaran. Çok sarhoş, kuru zayıf kimse. “Başımda cirik gibi ötüp durma. Herif cirik gibi zarhoş olmuş.”

CİRKİ ÇIKMAK :Çok kirlenmek, kirlilikten kapkara çıkmak. ‘Kadının üstü başı cirk gibi susuzluktan kaç gündür cirkim çıktı’ Kullanılmaktadır.

CİVCER GİBİ :Çok cıvık.Yumuşamış, sölpümüş etin ve derinin durumu. Yoğurt sulanmış, köpürmüş, civcer gibi omuş.

CİVCERİNİ ÇIKARMAK:BkCivcer gibi.

CİVİLEŞİP DURMAK:Sessiz sevgi ile muhabbetle konuşmak. Kuşların karşılıklı ötüşü. ‘Herif ile avrat baş başa vermişler, civileşip durur.’ Kullanılmaktadır.

CÖM CÖM ETMEK:Sakallı dişsiz kimsenin bir şey yerken çenesinin hareketi. Kullanılmaktadır.

CÖR CÖR :Yağmurun sağnak halde yağması. Hava cör cör yağıyor: Kullanılmaktadır.

CÖRK CÖRK ETMEK:İsteği yerine gelen kimsenin hareketinden belli sevinci. “Adam muzı sattı, cörk cörk ediyor.”

CULA DELİĞİNE ATMAK:İnsanın inemediği çok derin karstik ve tektonik deliklere eskiden öldürülen kimsenin, kimsenin haberi olmasın diye atılması ve birada kaybolup gitmesi. Çok az kullanılmaktadır. Bk. CULA.

CULA GİBİ BAKMAK:Avanak avnak bön bön bakmak.Daha ziyade bir şey yerken karşıdakinin ister gibi bakması.Az kullanılmakta.Aç gözlülükle bakmak.

CURFALIK GAYITI GİBİ DÖKÜLÜP GALMAK:Her tarafı ağrıyıp sızlamak. ‘Bedenlerim curfalık gayiti gibi dökülüp gider’ :Kullanılmaktadır. Curfalık: El dokuma tezgâhı. Bk. GAYIT.

CUMA GECESİNİ ANANDAN EYİ Mİ BİLİN? (BİLİRSİN): Her şeyi bildiğini zanneden çocuklara söylenir. Cuma gecesi şimdiki perşembe gecesi, bu gece kutsaldır. Bu gecede

genelde sünneti şerif işlenir. ‘Erkeğin helâli kadını ile birleşmesi. Kadınlar bu geceyi bildikleri için gündüzden hazırlıklarını yaparlar. Çok az kullanılmaktadır.

-----Ç-----

ÇAKAL ÇAYDAN GEÇMEK: Alel acele baştan savma çimmek. Yıkanmak. Genel de gusül abdesti almak için yıkanmak. Kullanılmaktadır.

ÇAKAL ÖLDÜYE VURMAK: Uyur gibi yapıp etrafı izlemek. İşine gelmeyen kimseler gelince uyur gibi yapıp, uyuyor dedirtmek. Çok kullanılır.

ÇAKAL BUYNUZU GİBİ: İyi yetilmemiş, zayıf kuru keçi buynuzu. meyvelerin şekli. Çok kuru çelimsiz kimse. Kullanılmaktadır.

ÇAKALIN AĞZINA TOĞUK (TAVUK) GISDIRMAK: Hileci, düzenbaz kimselere bir şey teslim edip, kaptırmak. Çakal tavuğu çok seven onu çeşitli kurnazlıkla kapıp kaçan bir hayvan. Çok kullanılmaktadır.

ÇALI DİBİNDE BÜYÜMEK: Hiçbirşey görmeden büyümek. Bilgi ve görgüsünün olmaması. ”Sen beni çalı dibinde mi büyüdün, Bitmiş sandın: sen beni hiçbir şey bilmez mi sanıyorsun. ”Çalı dibinde yetişmek de denir. Çok az kul.

ÇANGAL ÇUNGAL : Eğri büğrü ağaç, odun, kereste. Çok az sakat kimselere de söylenmektedir. Az kullanılmaktadır. Bk. BARANA.

ÇAPAK SALMAK : Kök salmak. Bir yerde tutunmak, yerleşmek. Kullanılmaktadır.

ÇAPIT ÇELEK : Bezden yapılma daha ziyade giyim eşyası. Fazla değeri olmayan fakat kadınlarca değerli olan bez eşya. Kullanılmaktadır.

ÇARMIKTA KALMAK: Sıkıntıda, eziyette kalmak. Eli darda kalmak. “Çarmıkta galdım, tanış biri imdadıma Hızır gibi yetişti, beni sıkıntıdan kurtardı. Çarmık sözcüğü ÇARMIK tan gelse gerek. Kullanılmaktadır.

ÇAPIT GİBİ : Çok fazla bitmiş meyve ve sebze. ’Bu sene portakalın başında çapıt gibi mal var.’ Kullanılmaktadır.

ÇATAKTA BEYGİR OSURTMAK: Keyf için yapılan iş. Birisi konuşurken diğerleri onu dinlemediği veya lafına gulak vermediği zaman bu karşıdaki tarafından sezildiğinde “Çatakta beygir osurtmuyoruz, lafımı dinle.” diye ikaz edilir. Kullanılmaktadır. ÇATAK: Oba köyünden geçen çayın çıktığı yere yakın bir mevki ismi.

ÇATAKTA GARABACAK NE ALACAK VAR NE VERECEK: Alacağın inkarı veya karşılıklı ödeme halinde söylenir.

ÇAVDIRI ÇAVDIRI VERMEK: Suyu dolandırır dolandırır vermek, iyice toprağı emdirmeden sulamak, bir şeye sürülen şeyin iyice emdirilip doyurulmaması. ”Sade yağ az galdı, şepide yağı çavdırı çavdırıver geç.” Bk: ÇAVMAK .Çok az kul.

ÇAYIRI YEMEK : Hayvanlarda yaş. ”Benim hayvan (at) bu sene çayırı dördünden yiyor: Benim at, bu yıl dört yaşına bastı.” Çok az kullanılmaktadır. İnsanlar için “Senin oğlan bu sene çayırı kaçtan yiyecek?” şeklinde kullanılır.

ÇEKENE GİBİ : Çok kuru zayıf kimse. “Adam çekene gibi geçmiş.” Çok kullanılmaktadır. Bk. ÇEKENE.

ÇEKİYE GELMEK : Herşeye uyum sağlamak, evin gidişatına uymak (evdekilere itaat, sevgi, iş, tutumluluk, kısaca evde uyumlu geçim. Onlara evin daha önceki gidişatına, idare edilmesine, huylarına tüylerine alışıp ona göre hareket etmek.)” O kız bizim çekimize gelir oğlana isteyelim. Herkes bizim çekimize gelmez. ”Ölçümüze, tartımıza, geçimimize gelir anlamında. Çeki Golanı: Hayvanlarda yük ipi. Develerde kullanılır. Bk: GÖĞBENT.

ÇELDÜR ÇÜLDÜR (OLMA) : Ayakları sakat kimsenin yürüyüş şekli. “Çeldir çüldür yürümek.” Adam boynuz silkerken ağaçtan düşmüş, her tarafı çeldür çüldür olmuş. Adamın her tarafı, golu ganadı gırılmış.” Kullanılmaktadır. ÇELDİRLİ: Gözüküçüklü köyü.

ÇELENİYE GETİRİP ATMAMAK:Bir kimseyi kenara getirip ona ders olsun, yakınlarının ölünün dirinin hatırı için atmayıp çekip oradan kurtarması.Yakın akraba, kardeş, dostlar için sen ona ne kadar kızarsan kız, yine çeleniye getirir, atmazsın.” denir. Kullanılmaktadır. Bk. ÇELENİ.

ÇEN ÇEN ETMEK :Gevezelik etmek. Çok lüzumsuz konuşmak. “Çen çen edip durma, gelirsem çeneni gırarım.” Köpekler içinde söylenir. Kullanılmaktadır.

ÇER ÇÖP:İşe yaramaz lüzumsuz eşya.Ordan buradan gelme aslı nesli bilinmeyen kimse.Kullanılmaktadır.

ÇERTİK ÇÜRTÜK :Eğri büğrü işe yaramaz eşya.Değersiz kimse.”Getmiş ordan buradan bir sürü çeltik çültük toplamış, çıkageldi. “ Bk. ÇER ÇÖP. Kullanılmaktadır.

ÇIKLA ÇIKLA :Sade sade, çiğ çiğ,katıksız. “Adam ekmek bulamamış, çikla çikla fasile yeğep durur.” Çikla yağ:Arı duru, bir şey karışmamış sade yağ. Hilesiz yağ. Bk. ÇIKLA. Kullanılmaktadır.

ÇIKMAZ GÖMLEK :Çok yakın kan bağlantısı olan akraba. Dostlukları güçlü birbirlerinin her şeyini bilen arkadaş. “Biz, çıkmaz gömleğimiz; birbirimize kötülük yaparmıyız hiç.”

ÇIRA PARDISI GİBİ:Çok sağlam yapılı,bağışıklı,sağlıklı kimse.Yayla adamı.”Yörük gızı çıra pardısı gibi, yavru yüzünden gan damlıyor. Çıra pardısı gibi adam.” Bk: PARDI. NOTURASI SAĞLAM: “Pardı yarması gibi.” de denir. Kullanır.

ÇIRAK ÇIKARMAK (ÇIKMAK):Yaptırılan bir işde veya yapılan bir işde ortaklık sonunda hesapta bir kuruş alacağın çıkmaması. “Herif bizi gullandı gullandı, sonunda çirak çıkardı. “Çok kullanılmaktadır.ÇIRAK:Erkek hizmetçi (uşak). Bk. GABIŞ.

ÇIRAK ÇİTMİK :Uşakları (hizmetçi) hor görme, hakir görme sözü. ”Çirak çıtmık çocuğu değil mi, gendiğini belli eder, ona gızını verilir.” Kullanılmaktadır.

ÇİYAN GİBİ:Sarı gök gözlü çilli kimse. Az kullanılmaktadır.”Gök çıyan.” Bk. ÇİYAN.

ÇİĞDEN YEMEK :Kendi kesesinden yemek. Gazan dışı yemek. Genelde askerlikte söylenir.

ÇİĞİRDİK GİBİ :Çok taze ve görpe yiyecekler için söylenir. Argo da güzel alımlı kadın. Kullanılmaktadır. Bk. ÇİĞİRDİK.

ÇİYNİME BİN GÖTÜREYİM:Ne isteğin varsa, yerine getireyim. Az kullanılmaktadır.

ÇİYNİME BİN DE GAŞIMDA GEZİNME:Alışkanlık haline getirmemek için, “Bahçemden geçtiğin bir şey değil yol olur.” anlamında kullanılır.

ÇİL BARMAĞI BİLE OLMAMAK (DEĞİŞMEMEK):Değerli kimseler için karşıdaki kimseye söylenir. “Sen onun dırnağı bile etmezsin.” anlamında. Az kullanılmaktadır. Bk. ÇİL PARMAK.

ÇİLE VURMAK :Hayvanların birbirlerinden haz duymaları. İnsanlarda neşesi yerinde olan kimsenin diğerine çatması. ”Horoz tavuğa bile çile vuruyor. Adamın keyfi yerinde çile vuruyor.” Kullanılmaktadır. Bk. ÇİLE-Lİ

ÇİLESİ GIRGIN :Neşesi, keyfi yerinde değil (Çilesi yok). Çok kullanılmaktadır

ÇİNGE ÇİRPMEK :Ateşten kıvılcım sıçramamak.’Bi çinge çirpmiş ev yanmış’.

ÇİRPİ ÇEKMEK :Ev temeli açılırken, duvar yapılırken çekilen ip. Kullanılmaktadır. Bk. ÇİRPİ.

ÇİSENTİ YEMEK :Çisen çisen yağmur yemek. Kullanılmaktadır.

ÇİZİYE GETİRMEK:Hizaya bir yöne getirmek. ”Adama nasihat ede ede nihayet çizgiye geldi.” Kötü yoldan veya yapmaması gereken yönden iyi yöne çekmek. Az kullanılmaktadır.

ÇOBAN ÇÖKERDEN:Ahmak ıslatan çisen çisen yağan yağmur şekli. Az kullanılmaktadır.

ÇOLAK METNEŞ :Eli çolak ve sol elini kullanan kimse. Kullanılmaktadır. Bk. MENTEŞ.

ÇOLUK ÇOKMAK :Ev halkı, ev horantası. Kullanılmaktadır. Bk. HORANTA..

ÇOTU ÇIKMAK:Ayağı kökten çıkmak. Gıçı fazla arımak. “Bi düşdüm, çotum çıktı sandım.” BK. ÇOT.

ÇUVAL AĞZI AÇMAK:Akıntıya kürek çekmek. Dalga geçmek. “Üyüme çoval ağzı aç”:Bir iş yaparken “Dalga geçme, dikkat et.” ikazı. Kullanılmaktadır.

ÇULU ESGİTMEK (ÇÜRÜTMEK):Bir yerde çok oturmak. Oturmaktan doayı bezdirme. Çok az kul.

ÇULLU MURAT GİBİ:Üstü başı dağınık kimse.Az kullanılmaktadır.

ÇÜLÜĞÜNÜ KESTİRMEK:Sünnet ettirmek. Bilik besdirmek. Az kullanılmaktadır. Bk. BİLİK, ÇÜLÜK, BİLİKLİ.

-----D-----

DABAN ETİ : (Bk:Av eti daban eti) Kullanılmaktadır.

DABANI BOKLU :Gittiği yeri pisleyen,kötü kimse.Kullanılmaktadır.

DABANIDAĞILMAK:Çok gezmeden, yürümeden dolayı ayakların altı ağrması. Kullanılır.

DAĞAN SECERELİSİ:Soyu sopu bozuk, adı kötüye çıkmış kimse. Kullanılmaktadır. Bk. SECERELİ.

DAĞAN LEFLÜFÜ :Paldır küldür yürüyen ve hareket eden kimse. Az kul. Bk LEFLÜF.

DAL KESMEK :Muz hevengi kesmek. Taraf tutmak. Kullanılmaktadır.

DALABA GELMEK (GETİRMEK):Cinsel olarak istekli hale getirmek. Alış verişte iştaha gelmek. Meyil etmek. Bk. DALAP.

DALAĞINA DOKUNMAK:Öfkelenndirmek,kanını kabartmak,keline getmek,kanına dokunmak,soyuna sopuna,garısına gızına,ailesine kendi namusu ile ilgili kötü söz söylenince söyleyenin dalağına dokunur.Namusunun kabarması.Dalak kan deposu düzenleyici olduğundan kan gibi kutsal ve saygılı bir organdır.Kansız anlamında Dalaksız(namuzsuz,zalim ,iffetsiz) denir.Eskiden erkek karısını dokuz dalak boş ol dediği zaman hiçbir zaman bir daha nikah düşmezmiş,tövbe etse dahi.Dokuz rakamı eski Türklerde kutsal rakammış.BK:Kanla ilgili sözler.

DALINA BİNMEK :Üzerine kalıp öte gitmemek. “Adam dalına bindi, öte getmiyor:”

DAM ARKASI:Eski toprak damlı evlerde evin arkasında bulunan değersiz sapa kısım. Kıymetsiz ve تنها anlamında. “Senin yer, dam arkasında.”

DAMA GİRMEK :Hapise girmek. Eskiden hapishaneler toprak damlı imiş. Şimdiki muhacir mahallesinde olduğundan “muhacir mahallesine getmek” hapise girmek anlamında kullanılmakta Bk. LAKOZA GİRMEK.

DAMARI BOKLU :Soyu sopu bozuk. “O soyun damarı boklu.” Bk. DAMARSIZ. Kullanılmaktadır.

DAMARINA BASMAK:Kanını kabartmak, öfkelenndirmek. Kullanılmaktadır.

DAMARSIZLIK ETMEK:Acımamak, zalimlik etmek. Kullanılmaktadır.

DANGIL DUNGUL ETMEK:Gevezelik, salafalık etmek. “Karşımda dangıl dungul edip durma.” Çen çen etmek. Kullanılmakta. Bk. SALAFATI.

DANGLDAĞAP DURMA: Gültü, gevezelik. Bk. DANGIL DUNGUL.

DARDA ELE YAPIŞMAK (DUTMAK):Sıkıntıda Hızır gibi yardımda bulunmak.

DAŞ ATTIN DA GOLUN MU YORULDU?:Zahmetsiz emeksiz yapılan işden dolayı bedava kazanmak.

DAŞ KEKLİĞİ GİBİ TAKILAMAK:Neşeli, keyfi yerinde kimsenin sesli gülmesi. Az kullanılmaktadır. Bk. TAKILAMAK.

DAŞAĞINA SU SERPMEK:Tavlamak. Tava getirmek. Kullanılmaktadır. Bk. İĞDİŞ.

DAŞAĞINI BURKMAK:İğdiş etmek.Burkmak gıvratmak eziyet edip acı vererek bir kimseyi yapacağı harekette engellemek,Onu hareket ettirmemek.Maddi gücü karşısındakine

kabullendirerek onun emrine girmek.”O adam zaptolur bi guduz değel onun daşağını burkuver senden gorkar.”Bk. DAşAKMAN, İĞDİş.

DAşAĞNDA KENE VAR:Yerinde duramayan hareketli kimse.Az kullanılmaktadır.

DAşAK DÖĞÜşTÜRMEK:Yarış etmek, rekabet etmek.Kullanılmaktadır.

DAşLIĞIM DOLU :Karnım tok. Az kullanılmaktadır. Bk. GURSAK.

DATLI ĖİCİMİK :Bir şeye alışkanlık edinme, ağzına tat bulaşmak ve bundan dolayı oraya sık sık uğramak. “Datlı Ėicimik alıştı bikere, öte getmiyor.” Kullanılır. Bk. ĖİCİMİK.

DAVşAN BOKU ĖİBİ NE TÜTER NE KOKAR:Kimseye doğru dürüst hayır olmayan, her şeyde çekingen, topluma uyumsuz, eli dar (pinti), soğuk kimse. Çok Kul.

DAYAK ÇEKMEK :Dayak atmak. Kullanılmaktadır.Bk. SAPLIK ÇEKMEK.

DAYAK DAYAMAK:Çok meyveli dalların altına ve muz gövdesine ucu V şeklinde, çatal kazık dayanarak kırılıp yıkılmasını önlemek. Kullanılmaktadır.

DAYAK YASIRI :Dayağı hak eden kimse.”Adam öyle bi dayak yasırı ki.”

DEBEL DÜBEL :Yürümekle ilgili eğri büğrü yürümek. Az kullanılmaktadır.

DEĞMEN GURUYA DÖNMEK:Açlık, yemeden içmeden akıl vermek, bir iş yapıvermek yemeden içmeden boş oturma, yemeğin sonunun gecikmesi halinde söylenir. Değirmenin üğünmesi için iki taş arasına bir şey atmama gibi, mide boş bekliyor anlamında. Bk:Alt çene oynamadan muhabbet olmaz. Az kullanılır.

DELİ BAşINA KAR YAĞA:YAPILAN İşDEN DOLAYI PİşMANLIK DUYMAK. “Allah deli başıma kar yağa:Keşke bu işi yapmasaydım pişman oldum.” Kullanılmaktadır.

DELİ DOMUZ :Bilerek delilik yapan kimseye söylenir. Aman şu deli domuz. Kullanılır.

DELİK DAşA SU DÖKER ĖİBİ:Bir şeyi dökersin, altındaki şeyi dolduramadığın zaman söylenir. Ne yapsan boş. Az kullanılmaktadır.

DELİK DİRSİK :Köşe bucak. ”Adamın deliğinden dirsiğine hertarafı aradılar.”

DEM GELMEK :Kadınlarda düşüklere sonra ve kadın hastalıklarında fazlaca gelen kan.

DEM SÜRMEK : Âlem yapmak. Safa sürmek. İçki içerek “alem yapmak. “Adam, epey dem sürmüş.” Kullanılmaktadır.

DENESİ OLMAK :Parası tutarı olmak. Kullanılmaktadır.

DEPES GILMAK:Genelde uçurtmalarda uçurtmanın tepe taklak yere düşmesi.Az kullanılmaktadır. Bk. SÜSMÜş.

DEREMETİ KESİLMEK:Hali dermanı,gücü kalmamak. Bk. TAKACAĞI

DERİSİ DOLU ALTIN EDER:Çok kıymetli insan için söylenir.Kullanılmaktadır.

DERİSİNİ ÇAKMAK DAşI İLE YÜZMEK:Zor ve sıkıntıya getirerek çıkar sağlamak. Herşeyini almak. Bk: YİĞMA ÇAPMAK.

DERİSİNİ YÜZMEK:Neyi varsa almak, iflasa çıkarmak. Hırpalamak, dövmeK. Kullanılmaktadır.

DESTEYİ ALTINDAN YEMEK:Gurnazca hırsızlık. Az kullanılmaktadır.

DEşİRICİLİK YAPMAK:Dilencilik yapmak. Gördüğü her şeyi istemek. Arsızlık yapmak. Kullanılmaktadır. Bk. DEşİRİCİ.

DEVE GARNI YARMAK:şansı yağver giderek az emekle çok para kazanmak. Talihinden dolayı mal mülk sahibi olmak. “Herif zengin gızı aldı, deve garnı yardı.” Kullanılmaktadır.

DEVEYİ YÜZÜP GULAĞINA GELMEK:Bir işin sonuna gelmek. Kullanılır.

DEVRE YÖNÜNDEN GALKMAK:Ters yönden kalkmak. O gün işi ters getmek. Sabah kalkarken daima sağdan besmele ile kalkılırsa, o gün işlerin iyi gideceği telkin edilirdi.

İnançla ilgili söz.

DIĞDIĞIN DIĞDISI:Eksininde eskisi. Çok çok eski önemsenmeyen akrabalık. Kullanılmaktadır.

DIKI DIKI :Azar azar. “Adam, dıkı dıkı kazanıp durur.” Kullanılmaktadır.

DIKI DIKI YALAMAK:Azar azar yiyerek idare ettirmek. Bir şeyi tutumlu kullanmak. Zorunlulukta kendini idare ettirmek. Bk.DIKI. “İlan, gışın toprağı yerin altında diki diki yalar.” Az kul.

DIKIM DIKIM :Yemekle ilgili olarak azar azar yemek. Yiyeceği azar azar yiyerek idare ettirmek. “Napağan, dıkım dıkım idare ettirip dururun.”

DIRNAĞI DİKMEK :Bir işte inatçılık yapmak o işe yanaşmamak. “Hayvanlarda hastalık halinde yatıp ayakları havaya geldimi istediğin kadar uğraş, ölümden geriye döndüremizsin.” Bu söz buradan gelse gerek.

DIRNAĞIN SEFİ :Tırnağın kenarındaki ince kısım. Şimdilerde kadınlar manikür yaptırarak bunları aldırılmaktadır.

DIRNAK DUTMAK :Bir yere yerleşmek. Bir yerden yeni bir yere gelerek orda iş güç sahibi olmaya gitmek. Ekonomik güçlenmek. “Adam, dırnağı dutturdu bikere, ona garada ölüm yok.” Köylünün şehirliden kız alarak kıza düşen veya gösterilen yerde yerleşmesi.

DIRNAK KAKMAK:Hayvanların ayağının biryere takılması, çukura gitmesi. Hayvanın dikkatsizliği yüzünden ayağının boşluğa gitmesi nedeniyle tökezlemesidir.

İnsanlar için burnu üstüne düşmesi hali. Az kullanılmaktadır.

DIŞARI ÇIKMAK :Küçükabdest yapmak için içerlek bir yerden ayrılaraktuvalet veya açık bir yere gitmek.Kumarda kahveciye çıkan mani.Kullanılmaktadır. Bk. FIRAP

DİĞDABAN GEZMEK:Hiç durmadan dolaşmak.Kullanılmaktadır.

DİKE DURMAK :Başında dikelip durmak.Saygılı bir kimse karşısında veya emir altında olduğu bir kimsenin karşısında dimdik durmak.Az kullanılır.

DİKEÇLENİP DURMAK:Bir yerde veya bir kimsenin başında gagesizce beklemek.Az kullanılmaktadır.’Başımda dikeçlenip durma defol öte yanına’ Bk. DİKEÇLENMEK.

DİKİLİP GETMEK :Aşağı doğru hızlıca yürüyüp gitmek:İniş aşağı yürürken dengeyi temin için yokuşdakinin tersine insan belinin doğrultmak dik yürümek zorundadırlar. Dik olarak yürüyüp gitmek. Merkezde az köylerde kullanılır.

DİL BÖCÜSÜ :Laf ebesi. Çok konuşan akıllı küçük çocuk. ”Çocuk maşallah bi dil böcüsü.” Kullanılmaktadır.

DİL BAĞI ETTİRMEK: İnsanlara ve hayvanlara nazar değmesin diye yaptırılan nuksa.

DİL KESMEK:Ağız kesmek.Kullanılmaktadır.

DİLİM İÇİN DOSTUM YOK: Doğruluktan ayrılmamak, hatır için söylememek. Kullanılır.

DİNGİLİ DEPEŞİ:Bir şeyin en yüksek tepesi.Genelde yüksek ağaçların çıkılmaz en yüksek tepesi.Kullanılmaktadır. Bk. DİNGİLİ.

DİNİ BİR UĞRUNA:Bi hakkın dürüstçe yapılan iş.’Adam dini bir uğruna iş görüyor.’

DİNİNE KAKMAK:Argoda dinine imanına küfür etmek.

DİŞİ DIRNAĞI DÖKÜLMEK:Çok acı,cefa ,çalışmaktan dolayı güçsüz düşmek.’Bu çocukları yetiştirinceye kadar,bu bahçayı bu şekilde getirinceye kadar,herifin gahrından dişim dırnağım döküldü.

DİŞENTİYE DÖKMEK:Değirmen taşını dişedikten sonra yapılan ilk un öğütmek. Kullanılmaktadır. Bk. DİŞENTİ.

DİŞİNDİRİK VURMAK:Hayvanlara ip gem vurmak.Çok az gençleri zaptetmek içinde söylenir. Bk. AZIYI YARMAK, DİŞİNDİRİK.

DİVLEN ÇIKMAK :Genç ağaçlarda dümdüz boyuna büyüme.Sebze fidanlarınada aynı söz kullanılır. Bk. DİVLEN.

DOKUZ DOMUZLAK GILDIRMAK(GILMAK):Dokuz takla attırmak..Yenmekle ilgili bir söz..”Sana bi vurursam dokuz domuzlak galırsın,seni şimdi dutar bi saların dokuz domuzlak gııarsın.İşim oldu deye sevincimden dokuz domuzlak gıldım.”Bk:1.s.Domuzlak.Az kul.

DOKUZ OĞLANA DAYANDIM DA Bİ ÇOMACA DAYANAMADIM.’Açlığa tahammül güçlüğü.

DOKUZ ÇOCUKLA MAĞARADA GALMAK:Geçim sıkıntısı ile söylenen bu söz geçim sıkıntısı olmayıpta kendini daşdan ağaca çarpan aile reislerine ne zorun dokuz çocukla mağaradamı galdın şeklinde bu kadar kendini yorma anlamında söylenir.

DOMBAY GİBİ :Etli butlu güzel kadın.Kullanılmaktadır. Bk. SOMBAY.

DOMUZ POTUĞU GİBİ:Çok yemekden dolayı domuz yavrusu gibi iri kimseye kinaye olarak söylenir.

DOMUZLAK GILMAK:Takla atmak.Kullanılmaktadır.Bk.CÖMERTLEK, DOMUZLAK.

DONYAĞI GİBİ :Çok soğuk çok sevimsiz kimse.Kullanılmaktadır.

DONULUP GALMAK:Birden karşısında hareketsiz kalmak.Adam bana öyle bir laf söylediki donuldum galdım.Kullanılmaktadır.

DORUM GİBİ :Genç güzel kadın.Kullanılmaktadır. Bk. DORUM.

DÖĞENEK YAPMAK (OLMAK):Birden yerden bilhassa ekilen yerden fazla yürümek sonucu toprağın sertleşmesi ekimin zorlaşması döğenek olması.Kullanılmaktadır. Bk. DÖĞENEK.

DÖKME GİBİ :Çok güzel kusursuz kimse.Kadın.”Dökme gibi yavru.”

DÖNENÇLENİP DURMAK:Lüzumsuz gezinip durmak.’Ortada ne döneçlenip duruyorsun gelip işine baksana’.Kullanılmaktadır. Bk. DÖNENÇLENMEK.

DÖŞ OLMUŞ :Dövüle dövüle derisi nasırlaşmış kalınlaşmış dayağı bir şey yerine koymayan yüz­süz arsız kimse.Adımın omuzu çakıl sepedi taşırken döş olmuş (erimiş,yağır olmuş.)Hayvanı semer (kürtün) sürtmüş çiyini döş olmuş.Bk: DÖŞ, DÖŞÜNÜ ALMAK. Az kullanılmaktadır.

DÖŞEK ALTI ETMEK:Hasır altı etmek. Bir sözü veya işi karşısındakinin benimsememesi, ona kulak asmaması.

DÖŞÜNÜ ALMAK :Dövmek, pataklamak. “Gelirsem senin döşünü alırım.” Az kullanılır. Bk. DÖŞ.

DUA SİNGİNİ :Önceden alınan ve insana sinen intizar beddua.”Sende bi dua singini var.”

DULUP GİBİ :Bembeyaz, akpak: “Hava bugün dulup gibi ak pak.” Bk. BUZ GİBİ, DULUP.

DUMAN ATTIRMAK:Karşısındakinin perişan ettirmek. Güç ve kuvvetle bir işi başarmak.

DURU DURAĞI OLMAMAK:Duracak vakti olmamak.’Adam çok iş veriyor birini yapmadan diğer işe koşuyorum, duru duracağı yok, çok rahatsız oluyorum. İşin çokluğundan huzursuz olmak.

DUTUZ ETMEK :Alı goymak. Lâfla meşgul etmek. “Adam beni dutuz etti, elinden zor gurtuldum.” Kullanılmaktadır. Bk. DUTUZ.

DUZ AĞISI :Yiyecek şeylere aşırı tuz atılması halinde yiyen söyler. Kul.

DUZ DEVESİ GİBİ (BAĞIRMAK):Eskiden deve ile Konya’ya tuza gidilirmiş. Tuz çok ağır olduğundan deve yük altında bağırırmış. Sonradan “insanlara seni altıma alırsam, duz devesi gibi bağrındırırım, eziyet ederim.” anlamında kullanılır.

DUZ EKMEK HAKKI:Tuz ekmek hakkı. Konu komşu hakkı. Göz hakkı. Görülen bir yiyeceği ggörenede bir miktarını vermek. Ekmek ederken komşuya kokan ufra kokusu onda duz ekmek hakkı yaratır. Bk:UFRA.Göz hakkı. Çok az kul.

DUZ YALATMAK :Eziyet etmek, cefa çekirmek. Karşısındakinin muhtaç olduğunu bildiği için onu yalvartmak.

DÜDEN GİBİ:Çok yiyip doymayan kişiye denir. Kullanılır.

DÜĞÜN MURTLUCAYA GELMEK:Düğünün yaklaşması, hazırlıkların hızlanması. Murtluca: Alanya Bektaş mahallesi üstünde, dağın yamacında mersin bitkisi bol yer adı. ”Düğün murtlucaya geldi daha ne durusunuz bilader.” Bk: MERSİN. Kullanılmakta.

DÜNYA DAMAHI :Pinti. Eli açık olmayan, ahireti düşünmeyen, aklı fikri parada olan kimse. Kullanılmaktadır.

DÜNYA ÖLÜMLÜ GÜN AŞAMLI:Her şey geçici ölüm için her an tedbirli olmak anlamındadır. “Dünya ölümlü gün akşamı, sağlığında köşeye beş on kuruşun bulunsun.”

DÜRTÜLE GALMAK: Bir yere vurarak düşüp yıkılmak. Kullanılmaktadır.

DÜRÜM AVCISI :Ordan buradan bedavadan düşükçe geçinen kimse.Kullanılmaktadır. Bk.DÜRÜM, ÇOMAÇ, BÜKÜM.

DÜRÜM DÜRÜVERMEK:Ekmeğine yağ sürmek. “Adama bi dürüm dürüvermiş.”

DÜŞE YAZMAK :Düşe galmak. ”Adam beni kakıverdi, neredeyse düşe yazdım.”

DÜŞÜNE YATMAK:Rüyasına yatmak. Bir şeyi arzu edip üzerine çıkagelmek. Niyet ettiği şeyde acele ederse karşısındaki söyler. Sabah erkenden bir iş için eve gelenlere kızılarak söylenir. Kul.

DÜZGÜSÜNÜ SERMEK:Gelinin eşyasını oğlan evine sermek, yerleştirmek, şimdi kullanılmıyor. Bk. DÜZGÜ.

-----E-----

EBESİ ÖLÜK :Mayası bozuk.Sirkeye atılan karpuz,armut gibi meyveler sirkenin ebesi olup onun kuvvetli sert olmasını sağlardıki bu söz oradan gelmektedir.Yetişmemiş şalak karpuz gibi meyvelere ebesi ölük denir. Mayası kuvvetli olmayan,kökü zayıf biraz şanssız anlamlarında kullanılır. Bk. ŞALAK.

EBESİ ZİNA :Ebesiz doğan gayrimeşru çocuk.Çok yaramaz şeytani kimselere söylenmektedir.Zina doğuran kadın.

ECİK CÜCÜK :Bir değer olmayan şeylere denir.Kullanılmaktadır.

ECİRİNİ ÇIKARMAK:Yapılan bir şeyin karşılığını almak. Çeşitli şekillerde alınır. İyilik ve kötülük için karşılığını almak. Kullanılmaktadır. Günahını çıkarmak.

ECİR KAPISI: Bir kimsenin gelirini geçimini temin eden ekmeğini yalnız oradan yediği yer.Bu tip işler karşılıkine acınarakverilir veya oraya girmesi sağlanır.

EDİK DÜDÜK :Ayn oyun, değeri olmayan şey. Kullanılır.

EĞİŞİKLİ İŞ :Başkasına havale edilen iş. Kullanılır.

EKMEK DÜŞMANI:Çok yeyip avantadan geçinen, eve topluma yük olan kimse.

EKMEĞİNE SET ÇEKMEK:Ekmeğine mani olmak. Rızkını kesmek kullanılmaktadır.

EKMEK SITMASI DUTMAK:Ekmeeksizlikten, açlıktan bayılır gibi olmak. Çok yemek yiyen, pisboğaz kimse. Az kullanılmaktadır.

EKSİK DÜZMEK : Toptan evin ihtiyaçlarını (eksik) almak. Bk. GELİN DÜZMEK.

(Yaylaya giderken göç eksigi düzülür.)

EKSİK GEDİK GÖRMEK:Evin eksigini toptan görmek.Yaylaya göç öncesi ev için alınan kullanılıcak yiyecek, giyecek, kullanılıcak ihtiyaçlar. ”Göç eksigi düzmek.” olarakda söylenir.

EL EL ÜSTÜNDE EPELEK:Bu bir çocuk oyunu olup, ebeyi karnı üstü yere yatırırılar diğer oyuncu çocuklar sırtına sıra ile ellerini koyarlar ve ebeye sorarlar: “El el üstünde kimin eli var?” diye sorulduğunda, bilirse ebelikten kurtulur. Bilemezse “ Pat pat mı, yoksa civ civ mi?” diye sorulur. “Pat pat!” derse beline hep beraber vurulur. “Civ civ !” derse; belini yine hep birlikte cimcikler gibi gıdıklarlar (tırnak ucu ile oynayarak) onu güldürürler. Belirsiz yapılan, biraz da düzensiz yapılan işlerde de söylenmekte. Çocukların en eski oyununda en üstekinin eli baş parmağından itibaren şöyle sayılır: başparmak, başadan (başeden) barmakUzun hacı (orta barmak), ince böcü, çek elini benzi gara (çil, serçe) barmak dendikten sonra hep beraber “el el üstünde kimin eli va?” diye sorulur. Bilmezse “pat pat mı? Civ civ mi? ” diye sorulur. Yukarıda anlatılan gibi ceza verilir. Çocukluğum hariç şimdi oynandığını görmedim. Yukarıdaki oyun şeklinde parmak söylentisini 1905 doğumlu annemden

ELİNE BABICINI VERMEK:İşine son vermek. İşini elinden almak. Eskiden yemenici esnaf çırağına huzurda bir yemeni diktirilir, başta usta olmak üzere para toplanır ve merasimle ona bir dükkân açılmış. Eğer bir hile yapıp esnaf teşkilatının kurallarına uymazsa çürük pabuç

dikme, fahiş fiyat gibi hallerde esnaf başı gider diktiği veya sattığı pabucu dama atarak esnafılığına son vermiş. Ailede yeni doğan erkek çocuğunun eskisinin yerini alması. Kullanılmaktadır.Bk. EL VERMEK.

ELİNE BAKDIRMAK:Yardıma muhtaç olmak. Kullanılmaktadır.

ELİNE DUTUŞTURMAK:Eline gizliden yardım kabilinden para gibi bir şeyler vermek. Bugün rüşvet vermek anlamında kullanılır. “O fakirin eline bir şey dutturuver. Dilberim gızı elin oğluna dutuşturuverdi.” Kullanılmaktadır.

ELİNE YAPIŞMAK :Büyüyüp yardımcı olmak. “Benim oğlum büyüdü de elime yapıştı, çok şükür Allah’a, gari garada ölüm yok. Elinden tutmak maddi manevi destek vermek.

ELİNİN DARAĞINI:S.....mek.Argoda küfür.Elle yapılan hırsızlık gibi hallerde söylenir.Elle yapılan acılı şakalardada söylenir.

ELİMİN HASASI GÖZÜMÜN ÇIRASI:Evde yetişmiş evi geçindiren ihtiyaçları gören tek erkek evlat için evin büyükleri tarafından söylenir.Kullanılmaktadır.Elimin değneği gözümün ferî şeklindedey söylenir.

ELİMİN ULAĞI :Bir iş için oraya buraya gönderilen ayağına çabuk (gittiği yere çabucak giden gelen) yetişmiş çocuklar için evdeki büyük tarafından söylenir. Haber götürüp getiren postacı çocuk. Az kullanılmaktadır.

ELLERDE NE EYİLER VAR:Çok iyilik yapanlara,kendi yakınında olmadığı zaman söylenen imrenme,yerinme sözü.

ELLERDE NELER VAR:Başkalarında görüp de gıpta edilen çalışkan, dürüst kişi. Kullanılmaktadır. Bk. Ellerde ne eyiler var.

ELLİ AYAKLI :Güçlü kuvvetli. “Benim gelin elli ayaklı, maşallah her işi tutuyor.” Kullanılmaktadır.

ELLİ Bİ ÇOCUK :Herşeye dokunan, elleyen kıran döken, karıştıran, bozan kötü alıştırılmış veya huylu çocuk. Kul.

EMBİL GİBİ :Çok bitmiş sebze. Az kullanılmaktadır.

EMZEKİ SAKIZI GİBİ (YAPIŞGAN):Adamın üzerinden öte gitmeyen, yapışgan, geveze, sevmeyen kimse. “Elin döyüsü emzeki sakızı gibi, öte mi gediti; birader herif yapışgan gibi üzerimden çıkmadı, ben de dayanamadım, malı verdim gitti.

EMİNİP DURMAK:Genelde yiyecek,giyecek ve yakacak gibi maddeleri idare etmek anlamındadır.İçecek maddeleri bilhassa içkide parası az olupta idare ile içen kimsenin söylediği söz ‘Napağan emenip duruyorum’.

ESER GALMAK:Herhangi bir hastalıktan sonra o hastalığın eseri galmak.Kullanılmaktadır. Bk. ESER.

ESKİ TÜLEK:Eski gulağı kesik,eski gart tecrübeli kimse anlamındadır.’O eski tülek her şeyi bilir’Az kullanılmaktadır.

EŞ GOVATINA:Bütün gücü ile.’Adam eş govatıyla çocuğa bi tokat pekitti sorma gitsin.’Kullanılır.

EŞGİLİK DÜĞÜNÜ:Limon,portakal,mandalin bahçesinde yapılan bahçe düğünü. Şimdi belediyece tavsiyemiz üzerine Saray Mahallesinde Eşgilik Düğün Salonu adıyla yer düzenlenmiş ve orada eşgilik düğün geleneği yaşatılmaktadır. Bk. ÇAĞIRICI, EŞGİLİK.

EŞŞEK GÖTÜNDEN GAN ALMAZ:Ağzı keskin olmayan genelde bıçaklar için söylenir.

EŞŞEK GUYRUĞU DOĞRULTMAK:Kırk yılın başı bir işe yaramak,önemsizde olsa bir iş ucundan tutmak.Kullanılmaktadır.

EŞŞEK S...NE KELEBEK GONMUŞ GİBİ:Argoda yönsüz yapılan, yakışmayan gülünç işler için söylenmektedir. “Kadın üstüne bi giysi giymiş, deli gızın don yakarası gibi.”

EŞŞEKDE PALDIM BEN SENİ ALDIM:Kadını rast gele nikahsız kitapsız kandırarak almak.Az kullanılmaktadır.

EŞEKLİĞİNE DOYMA:İyilik yapıp karşılık kötülük bulma halindeki pişmanlık.

EŞEKLİYE SELAM VERMEMEK:Daha önce tanıyıp da sonradan zenginimek, hal vakit peyda ederek kibirlenmek, halinde gödüğü kimseyi tanımamak veya tanımamazlıktan gelmek. Kullanılmaktadır. Akrabalıktan uzaklaşmak anlamında da söylenir.

EŞŞEMENE GİBİ (NEMNEŞEL) :Kuru zayıf, çirkin kimse. Kullanılmaktadır. Bk.Eşşemene, Nemneşel.

ET TAVUĞU GİBİ :Şişman, puf etli kadın. Az kullanılmaktadır.

ETE DOKUNMAK :Maddi zarar vermek. “Ete dokunmayın da naparsan yap.” Kullanılmak.

ETEĞİ AĞIRLAŞMAK: Bir hadise karşısında ar etme, mahcup olmak. “Adamlar o kadar çok ağırladırlar ki, doğrusu eteğim ağırlaştı. Zira evde bir sürü horanta, bir odaya sığışıp beni rahat etsin diye öbür odada yatırdılar.” Bir insanın yakını veya dostunun aleyhinde kalabalıkta söylenen sözde bu kimsenin bir şey söyleyememesi halinde arından eteği ağırlaşıyor. Kullanılmaktadır.

ETEĞİ ATAŞ ALMAK:Eteği ağırlaşmak anlamında kısmen kullanılırsada daha ziyade herhangi bir olay karşısında korkup heyecanlandığı zaman eteğini ateş alır.Eteği tutuşmakta denir. Polisi görünce eteğim ateş aldı.

ETEĞİ BOKLU :Namuzsuz, başkasına kötülüğü dokunan, iftira atan kimse. “O adamın eteği boklu, sakın yakın yerine uğrama bile.” Kullanılmaktadır.ETEĞİNE GAVİ (SIKI, SAĞLAM) : Kendine sahip, namuslu, dürüst kadın.

ETEĞİME ÇIKMAYAN ÇAYLAR, ÇIKTI DA BAŞIMDA YAYLAR:Sonradan zengin olanları yerme sözü. Kullanılmaktadır. Bk.Yerden evcikler başdangaracaklar.

ETEĞİNDEKİ DAŞI DÖKÜVERMEK:Üzerindeki ağırlığı ona karşı yapacağı kötü fikri kafasından atıp çıkarmak. “Eteğindeki taşı döküver de dinlen.” Öfkeyi defetmek.

ETEĞİNE SU DÖKÜLMEK:Eteği ağırlaşmak, mahcup olmak. Hatır için iş yapmamak.

ETEĞİNE YAPIŞMAK:İrzına geçmeye teşebbüs etmek. “Oğlan dağda gızın eteğine yapışmış, aliverin bari.” Kullanılmaktadır. Eteğini kaldırmak da denir.

ETEĞİNİ ÇEKMEK :Kötü gözle bakmak. ELİNİ ETĞİNİ ÇEKMEK: Her şeyden soğuyarak yalnız bir şeyle meşgul olmak. Eski yaptığı kötülüklerden çekilme, tövbe etmek.

ETEĞİNİ ÇELMLEMEK:Eteğini sürünmeden kurtarmak için bir ucundan titarak beline sokmak. Eteğini kaldırmak da denir. Kullanılmaktadır. Bk. ÇEMLEMEK.

ETEK GALDIRAN :Yaltakçı. Bir çeşit eteği kaldıran baldırı bacağı meydana çıkaran rüzgar. Bk. ETEKÇİ.

EV AVRADI :Ev kadını. İşini gücünü, evini çevirmesini bilen akıllı tutumlu kadın. “A anam, benim gelin ev avradı.”

EV DÜZMEK :Evi sermek,sergisini yerleştirmek.Bk: DÜZMEK, YAYGI.

EV EKMEĞİ :Yufka ekmek. ‘Ah şimdi yoğurdula bi ev ekmeği olsa da yesem. Kullanılır.

EV OLMAK :Zifaf gecesi karı koca olmak. Kullanılmaktadır.

EV BAĞ OLMAK :Fakir olupta sonradan ev bark sahibi olmak. Kullanılır. Bk. EV OLMAK.

EVLÂDIN FERAHI GUCAĞINDA:Evladın annesinin kucağında iken sevgisinden başka sorunu olmaz, büyüünce sorunları artar, o ferah olmaz.

EVVEL DE VAR MIYDI:Var olup da birden, ansızın kaybolan, ölen insan için söylenir. “Hani nerde yitti gitti?” Kullanılır.

-----F-----

FANTİCİLİK YAPMAK:Üçkağıtçılık yapmak. Kullanılmaktadır. Bk. FANTİCİ.

FARADAK UÇMAK:Birdenbire aniden uçmak. Kullanılmaktadır. Bk. FARADAK.

FARK FURK ETMEK:Yapmasını istemediği bir şeyin yapılması söylendiği, isteksiz olup da bundan dolayı öfkelenildiği zaman, söylediği anlaşılmayan feveran ve hareket şekli. Kullanılmaktadır.

FARSAKLILIK YAPMAK:Kadınlarda edepsizlik, oyunluluk yapmak. Erkeklerin karşısında cilveli hareketler yapmak. “Dağın farsaklısı oğlanı başdan çıkardı.” Kullanılmaktadır. Bk. FARSAKLI.

FEHME GAPILMAK:Şüpheye kapılmak.Az kullanılmaktadır. Bk. FEHME.

FELDİR FELDİR ETMEK:Titreyerek doğru dürüst yürümek. Eli ayağı titreyip bir şeyi doğru dürüst tutamamak. Sinir sistemi bozukluğu. “Adam yaşlanmış, her tarafı feldir fülüdür etmeye başlamış. Akşam olunca içkiye alışımsım, içmeyince elim ayağım feldir fülüdür etmeye başladı.” Kullanılmaktadır.

FELEK MUSTAFA YAR OLMAMAK:Şansı yaver getmemek. Şanssızlık. Kullanılmaktadır.

FELLE VERMEK :İşine engel olmak.

FERİŞTAHİ GELSİN:Bir şey olmayınca veya verilemeyince kesin karar ifadesi olarak kullanılır. “Bilmem kim değil de ferîştahı gelse, gene dönmem sözümden.” Bu kelime, Farsça olup, Şaman dininde melek yoktur; bunun yerini mübarek ruh anlamında FERİŞTE sözcüğü almıştır. Bu söz, buradan gelse gerek. Kullanılmaktadır. Zaten “Alanya’da ferîştahı gelsin.” sözü, “Gökden melek gelse.” anlamındadır.

FERTİĞİ BASMAK (Çekmek):Ölmek, ebediyen ayrılmak. Az kullanılır.

FEYİLİ BOZUK :Niyeti bozuk. “Adamın feyli bozuk bi kere, hayır etmez.”

FİLÇ GİBİ :Çok ıslak. Çok sulu.”Yağmurdan her tarafım filç gibi çıktı.”

FİLÇİ ÇIKMAK :Çok ıslanmak. Fılç gibi geçmek. Kullanılmaktadır.

FILDIR FILDIR ETMEK:Yerinde duramayan oynak kimse.Yeni yetişmeye gelen gençlerde görülen ve kanı kaynamadan dolayı hareketlilik. Kullanılmakta.

FINGIRDAĞA VERMEK:Buluğa ermiş kız çocuklarının flört isteği. Aynı şey erkek çocukları için de geçerlidir. Kullanılır.

FIRIK GİBİ :Bir şeyin etrafında dönmek. Kullanılmaktadır.

FIRIKI VERMEK :Bir yerden arzu etmediği için kaçmak. Kullanılmaktadır.

FIRSAT YASIRI :Fırsatı kendine değerlendiren bu anı gözetken kimse. “Adam fırsat yasırı.”

FIRT FIRT ETMEK :Söz dinlememek, surat asmak. Kullanılmaktadır.

FIYIKLIĞA VERMEK:Caymak. Kancıklık yapmak. Kullanılmaktadır.

FİCİRİKLİ İŞ :Nizalı (anlaşmaya varılmamış) iş. Kullanılmaktadır.

FİLDİR FİLDİR ETMEK:Fıldır fıldır etmek. “Çocuğun gözleri fildir fildir ediyor.” Gözü açık, açıkgöz anlamındadır.

FİL GİBİ :Gözü açık. Akli sağlığı yerinde anlamındadır. “Gözü fil gibi açık. Adam fil gibi.”

FİT OLMAK :Ödeşmek. Kullanılmaktadır.

FİT VERMEK :Lafla karşıdakini diğeri aleyhine kışkırtmak. Kullanılmaktadır.

FODULANIP DURMAK:Verilen bir işi yapmamak için kendi kendine söylenmek. “Çocuk fodulağap durma, gelirsem derini yüzerin.” Kullanılmaktadır.

FODUL FODUL ETMEK:Ağız bodultusu ile verilen göreve itiraz etmek, kendi kendine söylenmek. Kullanılmaktadır.

FOLLUĞU VERMEK:Yapılan anlaşmadan caymak. “Cıllığı vermek” de denir. “Bilhassa çocuklar oyun oynarken cayan, cıllıyan, folluyan oyun bozan çocuğa denir. Kullanılmaktadır.

FONGURDAĞAP DURMAK: Kaynayıp, fokurdağap durmak.”Gürültü etme.” anlamında da az kullanılır.

FORSASINI ALMAK: Öfkesini, hevesini almak. “Herif garıyı bi kere dövdü, forsasını aldı. Hava forsasını (öfkesini) aldı. Uzun sakın geçen havanın sonradan fırtına, yağmur yapması. Gemici sözünden gelse gerek. Kullanılmaktadır.

FORT FORT ETMEK:Lâfa karşılık vermek. Çalımli çalımli durmak. Fodul fodul etmek. “Avrat herifin karşısında fort fort ediyor.” Kullanılmaktadır.

FOS ÇIKMAK :Boş çıkmak. İçi boş çıkmak. “Adam görüldüğü gibi değil, içi kof çıktı.” Kullanılmaktadır.

-----G-----

GABA GUŞLUK :Geç kuşluk. Sabahın geç vakti. Kullanılmaktadır.

GABA OSURUK :Paskalı bol, palavracı kimse. Az kullanılmaktadır.

GABADAN BAZARLIK:Götürüden, göz kararı ile pazarlık. Kullanılmaktadır.

GABASINI ALMAK:Üzerindeki fazla kısmı alıp düzeltmek. “Toprağın gabasını aldı. Hayvan samanının gabasını alıvermiş.” Kullanılmaktadır.

GABIKLI KOZU YENMEZ:Çok pisci insanlar için söylenir. “O adamın gabıklı kozu (Ceviz)yenmez.” Kullanılmaktadır.

GABIŞ GAÇIRAN :Piş kokan kolanya. Hizmetçinin bile sevmediği.

GABZESİNE KAKMAK:Argoda küfür. Az kullanılmaktadır.

GADER ÇEKMEK :Şans talih çekmek. “Şekerlenmeden gaderine ne çıktı. Davşana gaderciden gel bi gader çektirelim.” Çocukların çok denediği bu iş şimdi çok az.

GADER VERMEK :Argoda elle meh diyerek şans vermek. Gumarda şans parası vermek. Az kullanılmaktadır.

GADI YAKASI GUZ YAKASI:Kadı yakası Alara çayının çıktığı yere yakın kuzeye bakan, serin guz bir yayla. Az kullanılmaktadır.

GADI YORAN :Çok soru soran çocuklara büyük annesi der. “Gadı yoran çocuk.” Az kullanılmaktadır.

GADIRGA GİBİ :Çok sağlam ev, çardak. ”Adam gadıga gibi bi ev yaptırmış, önünde gadırğa gibi bi çardak.” Gemicilikten geçse gerek. (Sağlamlık büyüklük, kocaman) Kaybolmak üzere.

GADİDİ ÇIKMIŞ :Açlıktan veya hastalıktan iyice kurumuş bir deri bir kemik kalmış kimse. Kullanılmaktadır. Hayvanlar için de kullanılır.

GADİLLİK OLMAK :Bir kimse için talihsizlik olmak. Kullanılmaktadır.

GAMÇI BAŞI :Gazanda kaynatılan ipekböceği kozasının boğarçak çalısı ile ilk alınan kötü ipek kısmı. Öğ:Haşım Yetkin Hasbahçede duymuş.(1939) Şimdi kullanılmıyor.

GAN ÜĞÜMÜŞ :Bir yere çarpmadan,kısılmadan dolayı herhangi bir yerde kan toplanması.’Kan üğülmüş’de denir.Az kullanılmaktadır.

GAN YUDUCU :Onun bunun, yetimin bilhassa mirasta hakkını yeyen kimse. Az kullanılmakta.

GANCİK LAF :Doğru olmayan, oynak söz. Kancık adam sözü. Az kul.

GANİMİLKE UĞRAMAK:Üzüntüye kedere uğramak. “Çocukların derdinden ganimilke oğradım anam.” Çok kullanılır.

GANSIZLIK ETMEK:Hakkını yemek. Malında mülkünde ırzında gözü olmak. “Çocukların babaları ölünce gansızlık etti gansız herif.” Kullanılmaktadır.

GAPLIKTA GAPI YOK, YÜKLÜKDE YÜKÜ YOK:Bir hak idda edilipde haksız olan kimseye denir. Sözün kökü çeyizi olmayan gelinlere kaynanaları kızdığı zaman eskiden söylerlermiş. “Gaplıkta gapı yok, ne ister benden.”

GARA CUKGA :Çok esmer çirkin genelde kadın. “Buldun buldun dağan gara cuggasını mı buldun?” Az kullanılmaktadır. Bk. GÜNAĞRA, GÖNÜGARA.

GARA CAYIRTI ÇIKARMAK (GOPARMAK): Domuzun dağda, darı tarlasında çıkardığı yürüyüş, bozuntu sesi. ”Adama bişey demeye galmadı, bi gara cayırtı çıkarıverdi” Gürültü patırtı etmek. Ansızın, birden olay çıkarmak kavga, dövüş anlamında da söylenir. Az kul.

GARA DÜZEN :Bir işi, bir plan ve program sırasında değil de rast gele yapma. “Gara düzen yemek, para kazanmak, getmek, ekmek...” gibi durumlarda söylenir.” Kullanıl.

GARA GURU GÖRDÜĞÜNE BAKMA:Dışından görüldüğü gibi olmayan, çelimsiz görünen fakat acı kuveti, mahareti veya akli olan kimse. “Gara guru gördüğünden bakla harmanımı sandın?” Şeklinde de söylenir.

GARA İLAN GUSMUŞ:Yılan eski Türklerde sağlık bereket, saadet simgesi. Çok bereketli, bitmeyen (tükenmeyen) bol yiyecekler için söylenmekte. “ Ne bitmez şey, gara ilan gusmuş.”

Gara yılan iki çeşit olup, her ikisini de öldürmek iyiye sayılmaz. Şayet karnının altı kırmızı olan kazaen öldürüldü ise kutsallığının fazlalığı, eve kötülük gelmesin, evin bereketi getmesin, unumuz eksilmesin diye üzerine un çilenir (serpilir) ve sonra gömülür. Açığa atılmaz. Yine un çuvalı bereketli olsun diye değirmenden geldikten sonra üzerine çocuk oturtulur. Kuşlar, geceleyin sürüler halinde bağırarak geçerken bereketli olsun düşüncesiyle un çuvalı ağzı açılırdı. Bir gece turna sürüsü geçerken annem aynı merasimi yaptı. Sorduğumda yukarıdaki yanıtı verdi. Merkezde ve köylerde “GARA İLAN GUSMUŞ.” Sözü ve gelenek sürmektedir.

GARA MEKE GİBİ :Zayıf çirkin guru, kara kadın. Meke:Siyah göl kuşu. Az kul.

GARA SIĞIR GİBİ (YER): Durmadan yeyen doymak bilmeyen kimse. Kullanılmaktadır.

GARA SİNİRİNDEN DUTMAK:İri ayak kirişlerinden tutup karşısındakini gıpırdatmamak. Az kul.

GARA ZORUNA :Zoru zoruna iş yaptırmak, yapmak. Kullanılmaktadır. Bk. GÜCÜLE.

GARI AĞRISI :Ay halinde tutan ağrı. Çok az kullanılmaktadır.

GARILIP GALMAK:Bir işde dolaşıklıktan becerisizlikten dolayı karışıp kalmak. Kalabalık yerde karışıp kalmak, hareket edememek. Az kullanılmaktadır.

GARIN ÇORBASI :İşkembe çorbası. Kullanılmaktadır. Bk. GUŞLUMA, GÜLÜK.

GARNİ ÇAKIL SEPETİ GİBİ:Karnı şiş, çok göbekli kimse. “Yemiş yemiş, garnı çekil sepeti gibi olmuş.” Çakıl sepeti:Çakıl çekemeye mahsus karnı geniş sepet. Kullanılmaktadır.

GARNİ GAPÇIK GİBİ:Karnı açlıktan kabuk gibi geçmiş kimse. Kullanılmaktadır. Bk. GAPÇIK.

GARNİ GEBİK GİBİ:Açlıkla ilgili ‘Garnım gebik gibi geçti: “Çok acıkdım.” Az kullanılır. Bk. GEBİK.

GARNİ GERŞEMBE GİBİ:Garnı şiş olan kimse. Az kullanılmaktadır. Bk.GERŞEMBE.

GARNİ GUDALANMA:İçini huylandırma, sinirlendirme. “Çocuk garnımı gudalandırma.” Çok az kullanılmaktadır. Bk. GUDALANDIRMA.

GARNİ SERİNLEMEK:Rahat etmek, bir hadise karşısında rahatlamak, ferahlamak.

GARNINA GAZIK ÇAKMAK:Sağlığında çok öfkelenip de bir şey yapamadığı kimseye ölünce “Oh olsun, geberdin gurtuldun” anlamında gece mezarına fazık çakmak.

GARNINI SIKILAMAK:Karnını iyice doyurmak, birşeyler atıştırmak.Kul.

GARNINI TALAŞLAMAK:Karnını biraz doyurmak.

GASDAN ETMEK:Şaka etmek. Az kullanılmaktadır. Bk.GASDAN.

GAŞAĞICILIK ETMEK:Karşısındakini diğeri aleyhinde kışkırtmak.Hayvan kendini gaşaglayanı sever çünkü gaşağı ile gaşaglayan kaşıntısını alırAz kullanılmaktadır.

GAŞAN VERMEK:Göç esnasında yolda bilhassa develere belirli gaşan yerlerinde sidik molası vermek.Az kullanılmaktadır.

GAŞIKLIĞINA KADAR BİLMEK:Bir kimseninherşeyini,evinin içinde ne var ne yok hepsini bilmek.Gizlisini bulup ne varsa ortaya çıkarmak.Kırık dökük ne varsa bilmek.Eski evlerde damlumbazın bir yanında küçük bir kaşıklık sepeti olurmuş.Tahta kaşıklar burada muhafaza edilirdi.

GATIR GİBİ:Çok kuvvetli,sağlam kimse veya eşya.'Adam gatır gibi arkasına ne kadar yük versen götürür.'Babam bi ayakkabı diktiriverdigatır sıpası gibi.

GAVRIK DÜŞMEK:Yanak kuru düşmek.Tavında olmamak.Kullanılmaktadır.

GAYIL DEĞİLİM:Razı değilim.Genelde çocuklar oyun oynarken de çok söylerlerdi şimdi çok az kullanılmaktadır.

GAYIŞ ASIRMAK:Biri diğesine veya birbirlerine külah geçirmek.Üç kağıtçılık yapmak,aldatmakHileli yapılan iş.Kullanılmaktadır.

GAYIŞ BACAK:Fakir berduş.Malı mülkü,parası olmayantembel kimse.Kullanılmaktadır.

GAYIŞ GİBİ:Çok siyah ,gön gibi.'adamın derisi gayiş gibi.Bi et aldım gayiş gibi yeyemedim sünüp duruyor gopmuyor.'Kullanılmakta.

GAZAN ALTI:Gazanda pişen yemeklerde gazanın altına yapışan arta kalan iyi olmayan yemek.Az kullanılmaktadır.

GAZAN GALDIRMAK:Baş kaldırmak,ısyan etmek.Kullanılmaktadır.

GAZAN SÜRÜMEK:Erkek çocukların ergenlik çağına girmesi seslerinin değişmesi.'Senin oğlan gazanı sürümüş veya sürüyüp gelir'Kullanılmaktadır.

GAZAN SUYU DAŞIMAK:Cenazeyi yıkamak için gazandan su taşımak.Az kullanılmaktadır.

GEBELEK DUTMAK:Mallarda öksürüklü bir hastalık.Bazen çok öksüren kimselerede gebelek mi duttu denir.Kullanılmaktadır.

GECEİN FİLLEYLİSİ:Gecenin yarısı.Az kullanılmaktadır.

GECELER GATIR GUNLAR:Çok uzun sabahı olmayan geceler çin söylenir.Gecelerde vaktin uzun olduğu ve birçok şeyin yapılabileceği ifade edilir.

GEÇ ETMEK:Başından savmak.Borcunu vermemek,alacaklıyı kovmak.'Adam alacağını istemeye geldi adamı başından geç etti'.Borcunu inkar etmek.

GEÇİ DİLİMİ YEDİN:Çok geveze daha ziyade çocuklara söylenir.Az kullanılmaktadır.

GEÇİ GIRKAR GİBİ:Düzensiz rast gele saç tıraşı için söylenir.'çocuğun saçını keçi gırkar gibi gırkıvermiş.'Kullanılmaktadır.

GEDEY GEDEY GEDEYYY.....:Tavukları evin altında çağırma ünlemi.Tavukları ve diğer hayvanların dışardan gedey e girmesini sağlamak.kullanılmaktadır.

GEGE GİBİ:Kuru zayıf kimse,genelde kadın.'ulan buldun buldun da bu gegeyimi buldun.'Kullanılmaktadır.

GELGEÇ ETMEK:Bir şeyi başından savmak.Bir işi doğru dürüst tam yapamamak.'Adamı gelgeç etmek:Adamı başından atmak,onu insan yatağına koymamak.İşi gelgeç etmek.İşi başdan savma yapmak.

GELİN DÜZMEK:Gelini süslemek ,allayıp pullamak.Bk: Düzgü. Kaybolmak üzere.

GEMBİ GİBİ YEMEK:Hiç doymak usanmak bilmeden devamlı yemek.Kullanılmaktadır.

GEMİNİ GEVMEK:Bir yerden nasibini almamak.Ümit ettiğini alamamak.Yemek için gittiği yerden aç dönmek.

GENGRİĞİ BATMAK:Kaburgası batmak.Geyreği batmakda denir.Az kullanılır.

GERELEĞE VERİP GEÇMEK: Bilhassa duvarcılıkta çabucak başdan savma basit sağlam olmayan örme.'Ustanın başında durmadın bazarlığa verdin gereleğe vermiş geçmiş.'Kullanılmaktadır.

GERİSİ İLE DERİSİ DE VAR: Hepsi tümü ne varsa oda var. Bu sözün aslı kasaplık davar kesiminden kesenin pey alması ile ilgili olsa gerek. Kumarda rest çekilince eli çok iyi olan bir taraf söyler.'Emmim gerisiyle deriside var, denizlerin gumu, işamların pürü de var.'Kullanılmaktadır.

GEV GEV ETMEK: Boşuna lüzumsuz gevezelik etmek. Kullanılmaktadır.

GEVGİLLE GİBİ: Kuru zayıf kimse. İçi kurumuş sert meyve.'Adam hastalıktan sonra gevğille gibi geçmiş.'Kullanılmaktadır.

GEVİNTİ GETİRMEK: Yiyecek getirmek.'Adam böğün yeyinti bi yere gitti gari iyice yer içer.'Kullanılmaktadır.

GEVİK GÜVÜK: Abık subuk, Değersiz şey, söz. Az kullanılmaktadır.

GEVİL GÜVÜL : Ağzında söylemek istediği fakat bir türlü söyleyemediği bir lafı dolaştırma.

GIBIDIĞI-NI KESMEK (GIRMAK): İlahını kesmek. Arzusunu kırmak.

'Herif garısını görünce bıdığı kesildi: karısından korkan erkekler için'Kullanılmaktadır.

GIBIŞ GIBIŞ ETMEK: Ağır ağır hareket etmek. Yavaş yavaş bir şeyler yemek onu idare ettirmek bu sırada çenenin ağır ağır oynayışı. Kullanılmaktadır.

GIÇI KÜLLÜĞE OTURMAK: Oyuna gelip batmak, iflas. Bk: Çot. Az kul.

GIÇINI AYIRMAK: Argoda bir şeyi yapıcam diye inat edip kendini zorlamak zorlatmak. Çok bağırarak edepsiz çocuklara anasının arzusunu yerine getirmemekte direnir giçini ayırsanda boşuna uğraşma der.

GILASI YERİNDE: Çalım neşesi yerinde. Çilesi yerinde. Az kullanılmaktadır.

GILAĞSINI ALMAK: Çalım alarak onu tatmin etmek. Kesici aletlerin ucunun keskinliği ve parlaklığının giderek kütelmesi.'Odun sert geldi bıçkının gılağsını aldı.'

GILBİRİNDAN TUTMAK: İbiğinden tutmak onu kırdatmamak. Genelde horoz çiftleşirken tavuğun gılbırından tutar onu hareket ettirmez. İnsanlar için hareket ettirmemek, kıpırdatmamak genelde gılıbık kocalar için 'Gari herifin gılbırından dutmuş gıbirdatmıyor. Sekittiri bile vermiyor.'Kullanılmaktadır.

GILDIR GÜCÜK: Ufak tefek. Yaylaya göçerken gıldır gücük bazı eşya götürdük gerisi evde kaldı. Az kullanılmakta.

GILDIR GILDIR GILDIRAMAK: Ufak tefek çalışıp idare etmek, nafaka temini. Vakit geçirmek. Çok az kul.

GILLANLANIP DURMAK: Genelde hizmetçiler için vardığı yerde eğleşmek oyalanmak orada lafçılık etmek. Evden bazı bahanelerle çıkıp flört isteği. Erkekler için orda burada gayesizce vakit geçiren veya başka bir isteği olupda onu elde etmek için oralarda oyalanmak.

GILIĞINI SINAMAK: Kendini, kendi gücünü denemek. Boynunun ölçüsünü almak. Gılığının (Yüzünün, sıratının) ölçüsünü almakda denir.'Elleme bi gelsin de mılığını sınısın.'

GIM GIM ETMEK: Genzinden bir şeyler söyler gibi yapmak. Söylemek isteyipte söyleyememek.'Gım gım edip durma ne söyleyiceksen söyle.'Kullanılmaktadır.

GİPGİRMİZİ AÇ: Yokluktan dolayı yiyecek bir şeyi olmamak.'Adam gıpgırmızı aç. Ondan her şey beklenir. Kullanılmaktadır.

GİR DOMUZ: Öfkelenince sarışın tüyü bozu kimselere söylenir. Argo.

GİRANTA GEÇİRMEK: Ortalığı döküp saçmak. Kavga edip dövmek.'Herif çekmiş kafayı gece evi giranta geçirdi: Karısını çoru çocuğu dövdü, her tarafı gırıp geçirdi.

GİRİŞİP DURMAK: Yük altında ezilmek, yükün ağır gelerek kendini zorlaması.

GIT GELMEK: Noksan gelmek. Kullanılmaktadır.

GIYGIDI ÇALMAK: Keman çalmak. Az kullanılmaktadır.

GIYIMSIZLIK YAPMAK: Görgüsüzlük, pintilik yapmak. Az kullanılmaktadır.

GIYIRGA GİBİ GAYNAR:Çok bol,çok kalabalık.Her tarafı gıyırğa gibi gaynar.Gıyırğa gibi guş geçti.Deniz kenarı gıyırğa gibi adam.'Kullanılmaktadır.

GIYPIK GIYPIK:Azar azar.Sen bana olan borcunu gıypık gıypık ver.

GIVRIŞI VERMEK:Olduğu yerde acele yatırmek.

GİZ OĞLANI ÇEVİRMİŞ:Kız oğlanı tavlamiş,kendine aşık etmiş.kul.

GİZİL GÜNEŞ:Yakıcı,sıcak güneşin altı.Kullanılmaktadır.

GİZLİĞİNİ BOZMAK:Yeni eşyanın ilk kullanılışı.Onu ilk kullanan gizliliğini bozan kimse.

GİZİM DATLI GEL:Evlendirilen kızın sık sık anası babası evine gelmesi halinde yavaş gel bu kadar sık gelme analığın,kocan laf söz eder düzenin bozulur anlamında bilhassa babasının ikaz sözüdür.Bk:3.sSehil yakını yaylada yaylama.AZ kul.

GİBİŞ GİBİŞ:Davarın yeyiş şekli.'Oğlak gibiş gibiş yeğep durur.'Kullanılmaktadır.

GİCİMİK TUTMAK:Yerinde duramamak.Alıştığı bir şeyi terk edememesi ve onu yapması.'Adamı bi kere gicimik duttu ne yapsan o şeyi yapacak.'Kullanılmaktadır.

GİLİK SİLKMEK:Bir başkasına menfaat temin edi vermek.'Adam gitti elin oğluna gilik silkiverdi.'

GİLİK YEMİŞ BOZALAK GİBİ(DÜŞÜNMEK):Bozalak kuşu gilik ağacının giliğini yediği zaman sarhoş olur ve ağaçta öyle düşünür durur.İnsanlarda hatalı pişmanlık duyduğu bir iş yapınca düşünme şekli.Kullanılmaktadır.

GİZİR GALMAK:Zayıf besisiz kalmak.Hayvanlar ve insanlar için kullanılır.'Çocuk anasını iyi emmemiş gizir galmış'.

GOCA DEVE:Yaşı boyu bosu büyük fakat yaptığı hareketler çocuksu ise ona hareket kabilinden utanmıyormusun?'Goca deve denir.'Goca:Büyük,kocaman.Kullanılmaktadır.

GOCA DÖVEN:Kocaman,düztaban bacaklı.Evin büyük çocuklarından biri evde münasebetsiz bir eşyaya bastığı zaman Annesi tarafından veya evin diğer büyükleri 'Goca döven 'derler.Kullanılmaktadır.

GOCA GASNAK:Oyunlu fentli kadın.Bk:1.sgasnak.

GOCA GOMSUK:Yaşlı çirkin buna rağmen süslenip gençleşmeye yeltenen yakışmayan kadın.Yaşlı zayıf hayvan:'Aman şu goca gomsuk'Az kullanılmaktadır.

GOCA ZÖPLEK:İri yarı boylu boslu iş kabiliyeti olmayıp aylak gezen genç kimse.Kullanılır.

GOCA ZÖVEN:Koca sırık,uzun boylu kişiler için tembel,iş görmez durumlarda çalışanın başına dikildiği zaman söylenir.Bk:1.s:Zöven.Az kul.

GOCUN GOCUN ETMEK:Çekinip ürküp kenarda durmak.'Adam benden gocumgocum ediyor'Kullanılmaktadır.

GOÇAN ALMAK:Tapu senedi almak.'Goçanı goyun cebe goduk gari gorkma.'Kullanılmaktadır.

GOÇMAR GAFA:Kafası iri büyük,çıkık gözlü kimse.Az kullanılmaktadır.

GOFA GÖNDERMEK:Eskiden nişan hediyeleri ağzı geniş özel yapılmış bir geniş sepet içinde gönderilirdi.Buna kofa göndermek denirdi.Şimdi yok.Bk:1.s.Ziyare.Kullanılmıyor.

GONGOYU ÇIKMAK:Çok zayıflamak,kemikleri çıkmak.İnsan ve hayvanlarda söylenir.Bk:1.s:gongayAz kul.

GOMŞU SIĞIRINA VURUR GİBİ:Çok kuvvetli vurmak,acımasız vurmak.

GOTLUK HASASI:Koltuk altında belirli hastalıktan ve yaşlılıktan dolayı taşınan asa.Goltuk değneğide denir.Bir kimsenin yanından hiç ayrılmayan onu takip eden sevilmeyen kimse.'Goltuk hasası gibi nere gitsem ora gelir bilader.'Birde isteyerek devamlı bir kimsenin yanında taşıdığı kimse.

GORKU ÜRKÜ YOK:Hiç korkmayan cesur kimse.

GÖBEDEK YEMEK:Çocuk doğunca tuzlanır sonra tuz yemeği yenir,buna göbedek yemeği denir.Şimdi bu adet merkezde kalkmış durumdadır.

GÖBEĞİ BERABAR KESİLMEK:Göbeği aynı anlamda kesilmek,beraber aynı anda doğmak,akran.Birinin yaptığını diğeride yaparsa ve her yapılanı tekrar ederse o nereye giderse

diğeri onu takip edip oda oraya gelirse diğeri kızarak ‘Göbeğimiz beraber mi kesildi birader veya göbeğimiz çatlımı’Der.Kullanılmaktadır.

GÖBETTE GIRMAK:Ekin yeri açmak.Köylerde kullanılmaktadır.

GÖĞ GİBİ:Çok yüksek gök gibi.Göğün katında.Kullanılmaktadır.

GÖĞER EKMEK:Soğan elde etmek için göğeri ekmek.Kullanılmaktadır.

GÖĞSÜNÜN TAKILTISINI ALMAK:Arzu ettiği sevdiği bir şeyi yaparak tatmin olmak.Çok kullanılmaktadır.

GÖK KELPETİN GİBİ:Bir şeyi tutupta bir türlü bırakmayan,öte getmeyen sırpaşan kimsenin hareketi.’Adam gök kelpetin gibi öte getmiyor’.Kullanılmaktadır.

GÖKLÜĞÜ ÜSTÜNDE:Yeşilliği bozulmamış,taze.Kullanılmaktadır.

GÖKLÜK YEMEK:Kışın saman veya kuru ot verilen hayvanlara ara sıra yeşillik vermek.Yemekde yeşillik yemek.Kullanılmaktadır.

GÖLEN ETMEK:Bahçeyi veya tarlayı sürüme hazırlamak için önceden gölleme şeklinde sulamak.Kullanılmaktadır.

GÖMBEK VURMAK(Acmak):Karpuzun olgun olup olmadığını üçgen şeklinde bıçakla delik açıp kontrol etmek.

GÖNLÜ YUFKA:Merhametli,herkesi acıyan kimse.’Çocuğa benim yanımda tokat atma benim gönlüm yuka ben dayanmam.Kullanılmaktadır.

GÖNÜ GALIN:Hali vakti yerinde masrafı kaldırabilen ,ödeme gücü olan kimse.’Engi guduzun gönü galın ziyafeti ona ödettirelim.’Kullanılmaktadır.Guduz:Güçlü kuvvetli maddi.

GÖNÜ GARA:Cildi siyah arap kimse.Bu tip insanlara karşıdaki kızdığı zaman söyler.

GÖRENEK GÖSTERMEK:Örnek göstermek.Örnek olmak.’Çocuklara utanmadan görenek mi gösteriyosun.’Çocuklara kötü örnek olan büyüklere söylenir.

GÖRÜMLÜLÜĞÜNÜ ALMAK:Gelinin yüzünü göstermesi sonunda damatdan hediyesini alması.Kıymetli bir şey getiren maddi manevi değeri olan şeyi gösterince görenden alınan hediye.Kullanılmaktadır.

GÖT ATMAK:Çocukların koşarak sıçrayarak oynamaları.’Senin oğlan depboyun bahçasında götatıp durur.Senin eşek boşanmış alana doğru göt atıp gider.

GÖT BURKMAK:Bir şeyde yan çizmek.Sözünde durmamak.Az kul.

GÖT DÖNMEK:Verilen sözden caymak.Yan çizmek.Yan dönmek.’Herif ittiba söz verdi sonradan göt dönüverdi.’Argoda kadının herife sırt çevirmesi,cinsel birleşmeye yanaşmaması.

GÖTÜNDE BOK DURMAMAK:Çok hizmetlenmek,devamlı iş verip hiç durdurmamak,işin biri bitmeden yenisini vermek.İşde bıkkınlık yaratmak.

GÖTÜNDE GAYGANA GAYNATMAK:Sıkıntı çekmek. Müşgül durumda olmak. Kul.

GÖTÜNDEN IŞIKLIK GÖRMEK:Emek çekilerek veya emeği geçerek yetişen kimsenin mürüvvetini görmek.’Yetişdin gari şurdan bişey ısmarla da götünden bi ışıklık görelim.’Kullanılmaktadır.

GÖTÜNÜ CİMBRA VURMAK:Kendini yırtsan faydasız anlamındadır,isteğinin yerine gelmemesi anlamındadır.’Bu iş için fazla uğraşma götünü cimbraya vursan faydasız.’

GÖTÜNÜ ÇIBARTMAK:Kıçına değnekle vurarak çibartmak,acıtmak.Gelirsem götünü çibardırın.Kullanılmaktadır.

GÖTÜNÜ DOĞRULTMAK:Desteklemek,kalkındırmak,yardımcı olmak.”O kadının evde doğruldan olmasa ev pislikten gurt atar,ev avradı olamaz.Adamın götünü bi doğruldan yokki yalnız bi adam.Kul.

GÖTÜNÜ OTURTMAK:Oturarak biraz dinlenmek.’A guzum çok yoruldum şura götümü bidiki oturu vereğende ıcık dinleneğen.’Kullanılmaktadır.

GÖTÜRÜP GETMİŞ Mİ VAR:Malını yemeyene,pintilik yapana ölmeyecek misin?anlamında söylenir.

GÖZ HAKKI:Yiyecek bir şeyi başkalarından gizli yerken görüldüğünde görene verilen hak.Bilhassa fakirin komşunun çocukların göz hakkına uymak gerekir.Şimdi az.Bahçede yetişen ve komşularca görünen meyve ve sebzelerde de göz hakkı vardır.Sözü çok tatbiki az.

GÖZ İĞİ OLMAK:Göze batmak. Yaptığı bir hata devamlı göz batıp başına kakmak. Hayvanlarda da kullanılır.Göz iği oldu bi kere satıp gurtulacam.'Kullanılmaktadır

GÖZ KAFAYI SİLMEK:Hiçbirşey düşünmeden aklına geleni,arzu ettiği şeyi yapmak.Gız oğlana yangın olmuş ne dediyse göz kafayı silmiş bi kere kaçtı gitti.'Gözün ve hissin aklı mağlup etmesi.Kullanılmaktadır.

GÖZ KAKMAK:Başkasının karısına,kızına göz koymak.Irz düşmanlığı yapmak.Kullanılır.

GÖZ KESİMİ:Göz kararı ,göz ölçüsü.Göz tahmini.kullanılmaktadır.

GÖZ YAYLIMI:Çalışıp yorulduktan sonra gezinerek göz ve kafanın dinlenmesi.Piyasa yaparak güzel kadın ve kız seyretmek.'göz yaylımına almak.'Kullanılmaktadır.

GÖZÜ FELFECRİ OKUMAK:Şeytani düşüncesi gözünden anlaşılan kimse.Kullanılmaktadır.

GÖZÜNE ŞAVKIRMAK:Gözüne parlamak,batmak.'Galabalıkta gız gözüme şavkarıverdi.'Kullanılmaktadır.

GÖZÜNDE BUDAK YATAĞIMI VAR:Gözün kör mü görmüyormusun.?Dikkatsizlikle yapılan bir şey esnasında yapana söylenir.

GÖZÜNDEN ÇİĞ DÜŞMEMEK:Ağlaması,kederlenmesi gerekirken gözünden bir damla bile düşmemek.'Gelinin gaynanası öldü ölü evine gittim gelinin gözünden çığ bile düşmedi el gızı değimli.'Kullanılmaktadır.

GÖZÜNDEN DOLU DENESİ GİBİ DÖKMEK:Ağlamasını belli etmeden alingan,hassas kimsenin içten ağlaması hassas olduğu durum konuşulunca gözünden dane dane yaş akması.Bk:1.sDene.

GÖZÜNDEN IRMAMAK:Gözünden uzak tutmamak.'Benim gızım çok gıymatlı yabana veripte gözümden ıramam.'

GÖZÜNÜ BELERTMEK:Gözünü irerterek bakmak.Bir şeyin karşıdakine yapmaması gerektiğinde veya yapınca karşıdakinin sinirlendiği işareti.Sevilmeyen kişilere yapılır.Gözünü çelertmekde denir.

GÖZÜNÜN GURDUNU GIRMAK:Hevesini gidermek.Korkutarak onu emir altına almak.'Adam ikide bir bana tebelleş oluyordu elin içinde bi dayak çektim oradakilerinde gurdunu gırdım.Bi daha bi çatan olsunda bi göreğen.Kullanılmaktadır.

GÖZÜNÜN NİNNİSİ:Göz bebeği.Gözünden ıramadığı çok kıymetli kimse.Bk:1.s.Gözünden ırmamak.kul.

GUDURUŞUP DURMAK,GUDUZLANIP DURMAK:Azgınlaşmak,şımarmak.İki kişinin birbiriyle oynaması.Güç denemesi yapmak.'Çocuklar guduruşup durur.Adamlar gduruşup durur sonunda gavra çıkıcak.Herif avratla guduruşup durur.

GUGUŞ GİBİ:İyice küçülmüş,çekilmiş.'Adam guguş gibi boynunu soğuktan çiyine çekmiş.Çocuğun biliği soğuktan guguş gibi çekilmiş minicik bir şey galmış.'Kullanılmaktadır.

GUGUMAVK GİBİ:Tomararak Baykuş gibi duran goca kafalı gözü iri kimse. Kullanılmaktadır.

GULAĞI DELİK:Her şeyi duyan, her şeyden haberi olan kimse. Kullanılmaktadır.

GULAĞINI SALMAK:Eşekler için söylensede u söz insanlar içinde söylenir. 'Gulağı salgın' Neşesi keyfi yerinde olmamak, mağlup olmak anlamındadır.

GULAK BOYNUZU GEÇMEK:Bir kimsenin yetiştirdiği kimsenin o kimseyi geçmesi halinde söylenir. Kullanılmaktadır.

GULAK DİKMEK:Gulak gabartmak.Kullanılmaktadır.

GULAK DUYGUNLUĞU:Kulak dolgunluğu.Önceden duyupta hatırdan kalan.Kullanılmaktadır.

GULAK GABARTMAK:Bir hadise karşısında dikkat kesilip ilgiyi oraya yöneltmek çaktırmadan dinlemek.Bu sözün aslı hayvanlarla ilgili olup hayvan ürkme veya ilgisini çeken mühim anlarda kulağını diker ve dinler.'O adam lafımıza gulak gabartıp durur yanında gizli bir şey konuşmayalım.'Kullanılmaktadır.

GULAK GISMAK:Lafı dinlememek.Dinlediği halde aldırış etmemek.'Herif bizim lafa gulak gısıverdi.'Kullanılmaktadır.

GULAK YASDAMAK:Kulağı bir yere dayayıp laf dinlemek.Kullanılmaktadır.

GULAKDAR OLMAK:Haberdar olmak.Gözetleyip korumak.

GULGADİR OLMAK:Elinden geldiğince uğraşmış olmak.'Adama bu gece burada galması için gulgadır oldum galmadı.'Gul gurban olmak'sözü daha çok kullanılır.

GULPUNDAN ALIP GÖTÜRMEK:Zorla cebren götürmek.Gulpundan dutup götürmekte denir.'Gulp:Kol anlamındadır.

GUMDA OYNADA GIÇINA ÇÖP BATMASIN:Baştan savma hallerinde genelde çocuklara söylenir.

GUNDUZ GİBİ:Besili iyi beslenmiş kimse.Kullanılmakta.

GURDANIP DURMAK:Bir işle meşgul olmak.Geçimini idare etmek için gücü yettiğince kendi kendine çalışıp durmak,boş durmamak.

GURDUNU DÖKMEK:Hevesini gidermek.Birikmiş arzusunu yerine getirmek tatmin olmak,deşarj olmak.'Adam düğünde adamakıllı oynayarak gurdunu döktü.Seninki İstanbula gurdunu dökmeye gitti.kullanılmaktadır.

GURSAKSIZLIK ETMEK:Görgüsüzlük yeme içme ile ilgili arsızlık etmek.İhtiyacı olmasa bile gördüğü her şeyi istemek.Parası olupda cömert olmayan eli dar kimse.

GURT DUTMAK:Yerinde duramamak.Bir yere gitmek için yerinde duramamak.Arzusu oluncaya kadar hareketle sözle yerinde duramamak.'Adamı gurt duttu oraya gidecek bikere.'Kullanılmaktadır.

GUSGUN GIRMAK:Hata yapmak.Bir çok işler yapıp hatasından dolayı başaramamak.'Vaktında epey gusgun golan gırdı.Zamanında vaktinde epey işler yaptı başaramadı.Gusgun etmek:Şüpheli hileli düşünmek.'Neye gusgun ettide sonradan vazgeçiverdi.'

GUYRUĞUNU DİK TUTMAK:Bir işte veya olayda ısrar,kendisini kabul ettirmek için ısrar etmek.Sakalı ele vermemek.Fikrinden caymamak.'Adam okadar dayak yedi yinede guyruğunu dik tutuyor.'

GUYRUĞUNU DÜZMEK:Kuşlarda tülenmeye başlamak.Yavru kuş durumundan çıkmak.İnsanlar için zengimeye başlamak.'Guş guyruğunu düzüp gelir.'

GUYRUĞUNU GALDIRIP BAKMAMAK:Tanımamak.Tanınamazlıktan gelmek.Değer vermemek.Diğer anlamda 'Oşt köpek bile dememek.'Kullanılmaktadır.

GUYRUK BULAYAN(SALLAYAN):Ortalığı karıştıran,laf adamı,lafçı kimse.Başkasına yaranmak için lafçılık yapmak.Ortalığı birbirine katan kimse.'Dağın guyruk sallayanı geldi ortalığı bir

GUYRUK HATAPTA:Deve güreşlerinde yenilicek deve sıkıntıya düştüğünde kuyruğunu hataba kaldırarak kaçması.İnsanlarda müşgül sıkıntılı kaçmaya yakın durum.Kullanılmaktadır.

GUYRUK SALLAYAN:Sözle,hareketle çıkarı için menfeati için yaltakçılık yapan kimse.Köpeklere yiyecek verilince biraz bekletilip devamı verilsin diye çökerek kuyruk sallamaları.Daha ziyade atılarak verilen yiyeceklerde bunu yaparlar.

GÜÇCÜK ÖLÜM:Derin uyku.'Uyku güçcük ölüm yatınca yolda parana dikkat et.'Kullanılmaktadır.

GÜCÜ GIRGIN:Sağlığı yerinde değil.Bir işte hevesi isteği az olup istekle yapmamak.Geçmişteki kırgınlıktan dolayı hevessizlik isteksizlik.

GÜL SOKUNMAK:Gül takınmak.Çiçek takmak.'Adam ceketine gül takmış.Kadın başına gül sokmuş'

GÜLMEDİK BAŞINA GÜL SOKMAK:Acısı geçmeden onu unutup giyinip kuşanmak.

GÜLLÜMGÜP (GÜLLÜNGÜP):Hemen hepsi tamamı,tümü.'Adam ölüverdi kmalı mülkü neyi varsa güllüngüp karısına kaldı.Kullanılmaktadır.

GÜLÜK GİBİ ŞİŞMEK:Kabararak fazla şişmek.'Çocuğu arı soktu hertarafı gülük gibi şişiverdi.'Kullanılmaktadır.

GÜN GÖRMEK:Rahatlılığa mutluluğa ulaşmak.Sıkıntıdan kurtulmak.

GÜN GUDUZUN:Zaman(yaşanılan an) güçlünün,zenginin.Sözü geçen parası ile her işi gördüren bunu yaparken sadece kendini düşünen kimse.'Gün guduzun sen ben olsak yaptıramayız adam her işini gördürüyor'Kullanılmaktadır.

GÜN GÜNEŞ GÖRMEK:Huzur rahat,mutluluk bulmamak.'Çocuğun anası öleli evde üvey anası gün güneş vermiyor.'Kız gettiği evlendiği yerde gün güneş yüzü görmemiş.'

GÜN ILDIRAĞAP DURUR:Gün ışılayıp gelir.Sabah güneş doğmadan güneş ışınlarının ortalığı aydınlatması.

GÜN ÖKSÜZÜ:Günü gelmeden vakitsiz doğan çocuk.Az kullanılmaktadır.

GÜNDELİK GİBİ DELİK:Yevmiye ile çalışan kimse aldığı günlük ücretini oğün yer ve hiç para biriktiremez anlamında.

GÜNÜ GÜNEŞİ OLMAMAK: Bak. Gün güneş görmemek.

GÜPBÜKDE GÖÇMEK: Erken ilkbaharda (acı bahar) yaylaya göçmek. Baharın müjdecisi olan GÜBBÜK kuşunun ötmesinin duyulması ile göç hazırlığı ve kuşun çamdan çama konup öterek göçü takip etmesi. Az kullanılmakta. Bk. GÜPBÜK.

GÜRPEDEK (GÜRPEDEK) ÇÖKMEK: bir yere birden gelip oturmak. “ Adam sofraya çağırmadan (davetsiz) birden gürpedek çöktü.” Bk. GÜRPEDEK.

-----H-----

HACI GILIĞI YOK: Bir şeyi yapacak yüz,niyet olmamak.İşine gelmediği için birşeyi yapmamak.”O adam o işi yapmaz boşuna ona ümitlenme onda hacı gılığı yok.Kul.

HAHALAĞA VERMEK:İki kişiyi birbirine katmak.Kavga ettirmek için cesaretlendirmek.'Elin delisini hahalağa verdi adamı oturduğu yerde döğdürttü.Az kullanılmaktadır.

HAKIK GİBİ(BİŞMİŞ):İyi pişmiş pekmez ve şekerle yapılan lekeli kak,her çeşit reçel,kırtakı.

HAKINA BUZALAMIŞ:İneklerde ilk buzağa.İlk doğum yapan acemi düğe.AZ kullanılmaktadır.

HAK HALDAN GEÇMEK:Kuvvetsiz dermensiz dümek.'Adam hastaneden çıktıktan sonra hal haldan çıkmış.Bi güreştim karşıdaki beni hal halden çıkardı.'Normal halden çok çok aşağıda kuvvetsizlik.Kullanılmaktadır.

HAR HAR BİBOY GELİR:Hiç durmadan arkası kesilmeden bir şeyin gelmesi su gibi akması.'Adamın geliri çok har har biboy gelir.'Az kullanılmaktadır.

HARAP TURAP:Bakımsız perişan darmadağan olmak.Kırılıp dökülmek.'Adam öleli her tarafı evi bağı harap oldu.'Kullanılmaktadır.

HARCI İÇİNDEN ÇIKAR:Masrafı yapılan işin içinden çıkar.Sermayesini almak.'Ne gorkup duruyorsun harcı içinden çıkar.'Düğün gibi eğlencelerde yapılacak masrafın hediyelerden oynayanların başına çevirilen paradan çıkmasıdır.

HARMAN ÜSTÜNE VARMAK: Bir şeyin bolluk anında o yere gitmek.Genelde yiyecek olduğu gibi parada olabilir.'Adam harman üstüne çıkageldi heybesine saman buğday dolduruverdim'

HARP HARP ETMEK:Azgınlık kudurmuşluk azarlanmak ile ilgili bu söz Adam son daran para sahibi olmuş şımarıklığından harp harp edip durur.Etrafı sözle dalamak kabalık ederk kalp kırmak.

HARPADANAK ISIRMAK:Köpeklerin birden hiç beklenmeyen bir anda ısırmaları.İnsanlar için birden zamansız karşısındaki kişiyi azarlaması,hakaret etmesi.7Adama bişey demeye gelmeden harpadanak düştü.'

HASIL EKMEK:Hayvanlara baharın yedirilmek için güzün ekilen arpa yulaf gilik karışımı ekin.

HAŞA YAPMAK:Göç esnasında yatacak eşyaların bir çula veya kilime sarılarak dikilip iple karşılık sıkıca sarılması ile yapılan her bir denk.Kullanılmaktadır.

HATAP DİŞLİ:İri kocaman dişli,kimse.Az kullanılmaktadır.

HATIRA SELAM SÖYLE:O iş bitti,tamam oldu anlamında az kullanılmaktadır.

HAVA DOLAŞIYOR:Bulutlu,rüzgarla bulutların hareket etmesi havanın yağmura doğru gitmesi.'Hava dolaşıp duruyor galiba yağmur yağacak.'Az kullanılmaktadır.

HAVA DUTGUN:Çok bulutlu,fırtınalı çok yağmur yağacak ve devam edecek hava şekli.

HAVA ERKEK:Soğuk rüzgarlı sert hava.'Hava erkek üstünü eyi giyin'.

HAVA GERENLEDİ:Havanın bulutlanmaya başlaması.Bulutların örülmesi.Yağmura doğru giden hava.Az kullanılmaktadır.

HAVASI KESİLMEK:Önüne bir engel gelerek gelecek serin havanın engellenmesi.Bir şeyden merakı hevesi kesilmek.'Adam evimin önüne gocaman bi apartman dikti evimin havasını kesdi.O işden bikere hevesim kesildi bir daha elimi süresim yok.'Kullanılmaktadır.

HAYIRLISI GİZ EVLADI:Erkek evlat anaya babaya bakmadığı onları tanımadığı zaman birde adamın üste kızı olup tekrar kızı olduğu zaman hayırlısı giz evladı denir.Sana bakacak olan yine eninde sonunda el gızı değil kendi gızın anlamında sık sık söylenir.

HAYRINI UÇURMAK:Yapılan bir iyiliği hayır başa kakarak veya karşılık bekleyerek onun hayrını gidermek.

HAYTASINA GELMEK:Bir işten dolayı payını alarak o işin çıkarına uygun düşmesi.'haytasına gelseydi o işi adamakıllı yapardı.

HEM GORKAR HEM TOP ATAR:Korktuğu halde bir şeyi yapan kimse.Az kuyyanılmaktadır.

HEP Bİ OCAK:Birbirine benzer,fikir ve zikirleri bir topluluk.'Onlar hep bi ocak hepsinin ağzı bir geder'.Kullanılmaktadır.

HEP SÖZLERİNE EVET:Ne dersen o olsun,senin senin sözünün üstüne söz yok.az kul.

HER ŞEY SEBİL:Her şey bol,çok anlamındadır.

HER TARAFINI DAĞLAMAK:Her tarafının alevde geçici yanmasıdır.'Çocuğun alevde kolu dağlanıverdi.'Orman kükümden ateş aldı tepe yangın olmadan alt kısmı dağlanıverdi.

HERİF OLMAK:Erkek çocuğunun evlenerek ev bark sahibi olması.Kullanılmaktadır.

HERKES EVİNE ŞEYTAN DAMINA:Akşam karanlığı basmaya yakın dışarıda kalmama herkesin evlere dağılışıma çağrısı.Eskiden çocuklar sokakta oynarken herkes evine şeytan damına 'diye oyunu son verip oyuna son verir herkes evine dağılırdı.Bu söz büyüklerde bazen ikaz mahiyetinde söylenir.Çok azda olsa kullanılır.

HESAP BİLE ETMEMEK:Bir şeyi hiç yerine bile koymamak.'Okadar dayak yedi yinede hiç yerine koymadı.

HEYE MOLASINI ALMAK:Gemici tarafından geçen bu söz yaltakçılık iki yüzlülük yapmak anlamında kullanılır.'Adamın heye molasını alıverdi ikisi bir oldu beni haksız çıkardı.

HEYKEL YERİNE GOYMAK:Karşısındakini bir şey yerine koymamak.Değer vermemek.'Ulan sen beni heykel yerine mi koyuyorsun'

HILLI BETER:Daha çok daha ziyade.'Ben evden gideli her şey hıllı beter bozulmuş.'Çok kullanılmaktadır.

HIŞIRI ÇIKMAK:Çok yorulmak meyvelerin eriyip yiyemeyecek hale gelmesi.

HOH GARA ÖKÜZ:Her yere her işe sürülen evde belirli kimse.Birden fazla uşak olan eski zaman evlerinde devamlı işe gönderilen birazda safça hizmetçi.
HÖKE HÖKE KONUŞMAK:Ağır ağır dinlete dinlete konuşmak.Höke höke yürümek:Ağır ağır yürümek.
HÖRGÜÇTEN YEMEK:Hazırdan birikmişden yemek.Deve acıkıp susadığı zaman günlerce bir şey yemeden hörgücünden birikmiş gıdadan yararlanır.
HUMACI GİBİ BÜRÜNMEK:Çok kapanmak yalnız önünü görecekt kadar gözlerinin görebileceği kadar açıklık.Az kullanılmaktadır.
HURDA HUŞUR OLMAK:Kırılıp dökülmek ele alınacak tamir edilecek durumda olmamak.
HÜNÜK HÜNÜK ESMEK:Rüzgarın serin serin esmesi.
HUMAYIN GİBİ:Bembeyaz ak pak yumuşacık kullanılmaktadır.

-----I-----

ICIĞINI CICIĞINI ÇIKARMAK:Genelde olgun meyvelerin bekletilmeleri ve iyi ambalaj yapılmamasından eriyip çürümesi.Yapılan bir hatadan dolayı bir şeyi eritip çürütmek.Az kullanılmaktadır.
İĞRIP ÇEVİRMEK:Hileli,sahte iş yapmak.'Herif bi ıgırıp çevirdi olmuş işimi bozdu.'
IKLIM TIKLIM:Çok dolu,çok kalabalık.'Düğüne gittim her taraf ıklım tıklım oturacak yer bulamadım.
ILDIRAĞAP DURUR:İşıldağap durur.Sabah olup gelirken ortalığın aydınlanmasıdır.
ILGIDIR GİBİ:Çok zayıf, kuru kimse. "Çocuğun kolu ılgıdır gibi: Çocuğun kolunun kemikleri çok zayıf, gelişmemiş, kalmış. Kullanılmakta. Bk.ILGIDIR.
ILGIM SILGIM:Hayal meyal hatırlamak.'Çocukluğumdan bazı anıları ılgım sılğım hatırlatıyorum.'
ILIK ŞILIK:Besin değeri az olan çocukların yediği ham meyve.
İMIRGI GİBİ:Çok taze görpe sebze meyve.
IRAKI EŞŞEĞİ:Rakıyı çok içen kimseye söylenir.O rakı eşşesine gızmı verilir.Kul.
IRGIN DÜŞMEK:Çok zayıf besisiz duruma düşmeden dolayı zayıflamak, güçsüzlenmek.Kullanılmaktadır.
IRVASA ETTİRMEK:Okutmak,nuska,majik (büyüsel) işler yaptırmak,bunlara inanmak.Bk:1.s.Irvasa:az kul.
IRZI KESİL ETMEK:Rezil rüsva etmek.'Adam beni elin içinde ırzı kesil etti.'Karşısındakinin yaptığı bir hatayı öfkeyle yüzüne vurmak.Kullanılmaktadır.
IRZIN BÜTÜN İKEN:Namusun yerinde iken,edebinle anlamındadır.'Irzın bütün iken oturduğün yerde.'İkaz anlamında kullanılmaktadır.
ISBATLIK VERMEK:Şahitlik vermek.'Gitmiş mahkemede aleyhime şahitlik vermiş elime bi gatarsam ona edeceğim var.'Az kullanılmaktadır.
ISMARIÇ VERMEK:Sipariş vermek.Ismarlamak.Az kullanılmaktadır.
ISMARÇLI ADAM:Önceden sipariş verilmiş kimse.Az kullanılmaktadır.

İŞİL İŞİL ETMEK:Parlamak aydınlık durum Cildin parlaması.BK:İşıldağap durur.
İŞILDAĞAP DURMAK: Bk. İldarağap durur. Kullanılmakta. Bk. ILDIRAR, ILDIRTI, İŞILDAMAK, ŞAVKARMAK.

-----i-----

İBİĞİ GIZARMAK:Genelde erkek çocuklarda ergenliğe ulaşmak.Tavuklarda erkeğin ibiği gızarak öterek horozluğa geçişi durumundan geçen bu söz az kullanılır.

İÇERİ ATMAK:Kağıt oyununda ebe oyuncunun diğer oyuncuları ütmesi.Hapise girmek.

İÇ AĞRISI:Öc,intikam,geçmez dert,hastalık.'İçinde iç ağrısı vardıda intikamını aldın.'

İÇİ GIYNIMAK:Açlık hissinden dolayı içindeki hissedilen durum.Az kullanılmaktadır.

İÇİ KOF:İçi boş gavız.'Adamın içi kof bakma sen öyle göründüğüne.Bu yıl kozların içi hep boş çıktı.Kullanılmaktadır.

İÇCEK GONUŞMA:Çaktırmadan samimi gibi görünüp fakat samimi olmayan konuşma.'Adam orda içcek konuştu sen farkında değilsin.Kullanılmaktadır.

İÇİ GAN DIŞI GÖN:Çok kederli acılı olupta dışından belli olmayıp konuşulunca anlaşılan durum.Derdini içine atan biriktiren ancak birine derdini dökünce anlaşılan kimse.

İÇİ GURTLU:Fesat hesat,başkalarını çekemeyen bunu huy alışkanlık edinmiş kimse.Bu tip kişiler toplumda sevilmezler.Kullanılmaktadır.

İÇİLİK ÇEKMEK:Hayvanların sırtına çekilen palan gömleği.

İÇİME İLİMEDİ:İçime ısınmadı,sinmedi.Bu iş benim içime ilimedi.Kullanılır.

İÇİNDE ERİK GURUSU VAR:İçinde zamanında birikmiş öfke intikam var.Daha önceden armut gurusu olarak kullanılmış.

İĞDİŞ KEYFİ:Yapamadığı bir şeyi yapmış gibi zevk almak.

İĞLEYİP TÜKENMEK:Çok zayıflamak,iğ gibi olmak.'Kadın çocuğu öleli marağından tasasından iğledi tükendi.'Kullanılmaktadır.

İKİ DÖYÜSÜ BİR ARAYA GETİREMEME:İki kimseye laf,söz dinletip bir araya getirememe.Kullanılmaktadır.

İLEŞ GİBİ:Çok ağır cisimler için söylendiği gibi çok fena koku içinde söylenmektedir.'Un çuvalını galdıradım ileş gibi.'

İLİK AŞIRMAK:İyice delikanlılığa geçme,güçlü delikanlı.Delikanlılığın tam üstü.Az kul.

İLİĞİ DAŞA DAKILMAK:Bütün gücü ile çok çalışmak,çok çalışarak eziyet çekmek.

İLİK GİBİ:Çok yemek taze.Çok güzel kadın.'Et ilik gibi bişmiş.Kadın ilik gibi yavru.'

İLİKÇE ASMAK:Baba erkek inciri iğliğe (Küçük sepet) koyarak dölleme için incir (Yemiş) ağacına asmak.Az kullanılmaktadır.

İLK TOĞUK:Erken sabah ilk öten horoz.Erken sabah anlamında vakit bildirir.

İLKİP DURMAK:Öfkeyi biriktirip durmak.'Adam ilkip duru gendine dikkat et sana bir oyun oynayacak.'Kullanılmaktadır.

İLMİ BİR:Fikri zikri bir.Düşünceleri müşterek.Onların ikisinin ilmi bir.

İLMİNDEN BİLMEK:Huyunu fikrini bilip onu idare etmek.Bir işin ehli olmak.'O adaman ilmini ben anlarım sen onu bana bırak'

İMANI GEVREMEK:Çok eziyet çekmek.Çalışmaktan dolayı bedenen çok yorulup yıpranmak.Bir başkasından çok eziyet görmek.

İMANINA TAK DEMEK:Birşeyi iyice arzu etmek bundan dolayı sabırsızlık."Bekarlık imanına tak demiş yaşı epeyce ilerledi,gurbette geze geze memleketim burnuma iyce tütüdü imanına tak dedi varınca galearkasında(kale arkası)denizden heç heç çıkmacağan sabadan aşama gadar çimiceğen."Kul.

İMANINA SU DÖKÜLMEK:Bir çeşit yemin,insan ölünce teneşir tahtasına yatırılır ve yıkanır burada imanına su dökülürki bu söz ordan gelmektedir.

İMEZ İMEZ:Ağır ağır yağmur yağmak veya ateşin yanmasıdır.

Az kullanılmaktadır.

İMİKLEĞEP DURMAK:Uyuklamak.Uyuklar gibi olmak.

İMİR İMİR İMRENMEK:Çok fazla imrenmek.

İM İLE ANLAMAK:Kaş göz ile söyleneni anlamak.

İNCİĞİNİ YEMEK:En güzel arka budu yemek.İncvik yemek veya almak sözü kullanılır.

İNGIDI CİNGIDI ETMEK:Lafı uzatıp durma anlamındadır.

İNGİYE YAKALANMAK:Gribe yakalanmak.Az kullanılmaktadır.

İNİ DİBİ YOK:Kayıp olmak.Bulunması mümkün değil.Çok derin dibini bilmek mümkün değil.

İNİNİ CİNİNİ BİLMEK:Bir kimsenin her şeyini bilmek.0Bir yerin her tarafını bilmek.

İNTİZAR ETMEK:İlenmek,bedduada bulunmak.

İPİNİ GOPARMAK:İpsiz bir kimsenin bir yerden bağıntısını koparıp oradan kaçması.Zor atında bir yerden kaçmak.

İPİN UCUNDA OYNANMAZ:Kurnaz hileci kimselere söylenir.

İREZİL MÜTTEZİL OLMAK:Rezil rüsva olmak.'Bir yere gittim orda beni irezil müttezil ettiler.'

İSTİKBALİNE SET ÇEKMEK:İstikbaline engel olmak.Kullanılmaktadır.

İŞİ CAMADANA GOYMAK:İşi yoluna goymak.Bir gayıkçılık sözüdür.

İŞLER GİVCİLLİ:İşler kötü,karışık.İşler civcillide denir.İşler sıkı ,dolaşık.

İŞİ GORGOROĞLU ETMEK:Bin işi hakkı ile tam yapmamak.İşi baştan gara yapmak.

İŞİ MEHENGİNE GETİRMEK:İşi kıvamına dengine getirmek.Maharet bilgi sayesinde bir şeyi veya insanı olumlu duruma getirmek.

İŞİNE FELLE VERMEK:İşine engel olmak.

İŞLER KÖPEK GÖTÜ:İşlerin ters olumsuz gitmesi.Kullanılmaktadır.

İŞLER PUPA:İşler yolunda gidiyor.Gemici sözünden geçme.Kullanılmaktadır.

İT BARAK:İpe sapa gelmeyen,İpsiz hergele,yaramaz kimse.Tülü bir köpek cinsi.Az kul.

İTİN GEVENE SIÇTIĞI:Her çeşit yaramazlığı yapan ve akli eren genellikle çocuk.

İT İREZİL OLMAK:Bk:2.s.İrezil müttezil olmak.Kul.

İZİNNAME ÇIKARMAK:Evlilik cüzdanını çıkarmak.Eskiler izinnameden olmadan nikah olmaz derlerdi.

İZİRAP ÇEKMEK:Izdırap çekmek.Maddi manevi acı çekmek.Sıkıntı çekmek.

-----K-----

KAFASI YAĞ KEFGİSİ GİBİ :Başı tügsüz, çıplak. Az kullanılmakta. (Bk: KEVKİ)

KAFAM DİNİZ : Kafam rahat, huzurlu, sakin. Kullanılmakta. (Bk: DİNİZ. YEĞNİ).

KAFASI LÂL OLMUŞ :Başı sarhoşumsu bir durumda olmak. Yaşlı kimselerin dikkatinin dağınıklığı, söylediğinin tutulmaması sebebi ile çok söylenmesi durumunda senin başın lâl olmuş denir. Sarhoşluğun verdiği neşe. Az kullanılmakta.

KAFASI ŞİRK OLMAK:Kafası çok yorulmak,kafası karışmak.

KAFASI ZEĞİL OLMAK :Başı çok yorulmak, gürültü va kalabalıkta fazla konuşanlardan dolayı başı yorulmak. Başı dolaşmak, zihni (dikkâti) dağılmak. <<Kafam gürültüden zeğil oldu.>> Kullanılmakta. (Bk: 1. s. ZEĞİL).

KAFASINDA Bİ GURGU VAR:Kafasında bir düşünce,fikir kurduğu bir şey var.Böyle kimseyi onunla konuşan anlar bilir.Az kul.

KAFASINDA Bİ YORGUNCALIK VAR :Başında bir yorgunluk, bir şeyi fazla düşünüyor düşünceli, dalgın. <<Adamın kafasında bir yorguncalık var töğle çardakta oturmuş düşünüp duruyor. Adam yaptığını ettiğini ara sıra şaşırıyor kafasında bir yorguncalık var. >> Kullanılmakta.

KAFASINDA PASLI MIH GİBİ ÇIKMAMAK : Bir şeyin başından sökülüp atılamaması. Sabit fikirli olmak. Sabit fikrinde inatçı kimse. Kullanılmakta. (Bk: 1. s. MIH).

KAFAYI CIRMALAMAK : Kafayı meşgul etmek. Bir konunun fazla düşünülüp onu kendine konu etmek. << Adam bi laf söyledi kafamı cırmalağap durur. >>Kullanılmakta. (Bk: 1. s. CIRMAK-LAMAK).

KAK BASMAK : İncirden pekmez ve şekerle yapılan tatlı yiyeceğin gümlüye sıkıca basılması. Şimdi hemen hemen yapılmıyor. (Bk. GÜMLÜ, KAK). (Güpbük öttüğünde gümlüler açılır. Köprülü –Gündoğmuş).

KAKALAĞAP DURMAK : (Bk: Kakmaklağap durmak).

KAKMAKLAĞAP DURMAK:Boynuzlu(kakmaklı) hayvanların başları ile birbirlerini itip kakmaları.İnsanlar için bir başkasına itip kakma,onu zayıf görüp devamlı güçle ve sözle bastırmak.<<Durup durup dağın garibini ne kakmaklağap duruyorsun.Buldun benim gibi garibi kakmaklağap dur bakalım.Argoda adam derede ağacın dibinde(altında)gariya kakalağap durur.>>Kullanılmakta.(Bk.KEPE BELLEMEK 1. s. BUYNUZ,KAKMAK,SÜSMEK).

KALBİ YUKA (YUFKA):Acıma hissi fazla,vicdanlı kimse.<<Benim kalbim yuka yanımda çocuk dövme dayanmam.>>Kullanılmakta.(Bk:1. s. BUYNUZ, KAKMAK, SÜSMEK).

KALE’NUN TAVUĞU AYRI GEZER :Alanya Kalesi Hisariçi mahallesi sakinleri eskidenberi bir arada beraberce yaşadıkları için birbirlerine çok bağlı olduklarından bu söz aşağıda oturanlar tarafından söylenmektedir.

KAPIYI ÇALMAK:Namussuz kimsenin cinsel arzusu için istenmediği halde veya karşıdakinin haberi olmadan onun evine çıkmaya (girmeye)yeltenmesi.aynı anlamda KAPI KAKMA’da denir.<<Kadın dul kalınca adam gözüne kestirip niyetlenmiş kadının kapısını çalmış(kalkmış)kadın namuslu olduğu için açmamış.>>Kullanılmakta.(Bk: Atasözleri).

KAPIYA DURMAK:Uşak(hizmetçi)durmak.Benim çocukluğuma kadar var olan bu müessesenin bugün şekli tamamen değişmiştir.Bugün artık ne o eski ağalar ne de ablalar kalmamıştır.Bugünkü sistem çok daha insancıldır. Şöyle ki: Hizmetçisine evin kadını ve erkeği Anne,Baba dedirtmekte onlara geleceği için güvence sağlamaktadırlar,onları kendi evlatları gibi görmektedirler.(Bk: 1. s. ÇIRK,GABIŞ).

KAPIYI ÇİVİLEMEK:Kapıyı iyice (sıkıca)kapatmak (pekitmek).<<Aşamdan sonra hava ağarınca kapıyı bacayı iyice çivile.>>Az kullanmakta(Bk: 1. s. KÜRSÜKLEMEK,TIRAKA).

KAACA BURACA:Kara kuru, ufak tefek.<<Garaca buraca bir gız>>Kullanılmakta.

KARI TÜKENMEZ DELİĞE BENZEMEK:Bir şeyin bitip tükenmemesi.Tasarruflu kişinin tasarrufunun kullanılması halindeki bolluk bereket.<<Herfin parası karı tükenmez deliğe benzer.>>Kar deliği:Yüksek dağlarda kışın deliklerde(Oyuklarda)toplanan yazın buda kar alınan yer.(Bk. 1. s. ELPİK).

KAŞIK ÇALIMI:Geç ikindi ile akşamın arası.Güneş batma zamanı.Bu zamanda iş yapmak iyiye sayılmaz, kötülük, belâ geleceğine inanılır.<<AKŞAMIN

ŞERRİNDEN SABAHIN HAYRI İYİDİR.>> Gün inip giderken bir şey dikilince iğne <<ya dizine ya gözüne>> denir. İnanç zayıflamakta.Söz kullanılmakta. **KAŞIK ÇALIMI**:Yemek zamanında gelse gerek.(Bk: ŞEYTANIN GARI BOŞADIĞI ZAMAN).

KAŞIKLADIĞINA KADAR BİLEK: (Bk:Gaşıkladığına kadar bilmek). Bir kimsenin evi dahil en gizli yerine kadar bilmek.

KAYIT ETMEK: Nuksa yapmak, yazmak.<< Senin aklına bi hâl olmuş, getde gendine bi kayıtt ettir.>>Kullanılmakta.

KAYIDI BOZULMAK: Noksası bozulmakta denir.Huy değiştirmek, iyi iken kötü huylar edinmek.Aklında bir tuhaflık olmak.<<Senin kâğıdın(nuksa) bozulmuş getde hocanın birine bi kağıtt ettir, kâğıdını yenilet.>> Kullanılmakta. (Bk: ARILIK)

KEFGİSİ ÇIKMAK:Çok zayıflamak. İman (göğüs) kemiklerinin zayıflıktan ortaya çıkması (gözükmesi).<<Adamın geçincemeden çalışırken kefgisi çıkmış>> Kullanılmakta.(Bk: KEFGİ)

KEFİNİN CEPCEBESİ Mİ VAR:Malını yemeyen, yeyemeyen devamlı biriktirip kendisi perişan gezen kimselere malını nereye götüreceksin <<KEFENİN İÇ CEBİ Mİ VAR?>> anlamında söylenmekte.Kullanılmakta.(Bk: 1. s. CEPCEBE).

KEL ALIŞMAK(BELLEMEK):Kötü alışkanlık.”O adama yüz verme kel belledi varlı vakitsiz eve gelir durur.3.sDüşüne yatmak.

KEL OLMUŞ: zayıflamış, çok zayıflamış.İyi olmamış. <<Adam marağala merakla iyice kel olmuş.O iş kel olmuş: Yapılan hareket yerinde olmamış, kötü olmuş.Adamın kel yerine (hassas yeri) vurmuş nerdeyse ölecekmiş. Adam kel zamanında çıkageldi: Uygun olmayan bir zamanda veya parasız zamanda çıkageldi (kel vakit). Adam kel vakitte (zamanda) öldü: İşlerini yoluna koymadan bir sürü çocuk bırakarak, yaşanacak devrede öldü.>> Bütün anlamlarda kullanılmakta. (Bk: 1. s. KEL).

KEL ŞEY:Küçük beğenilmeyen gücü kuvveti az kimse.<<Nabar ulan kel şey. Gocaman adam gendini kel şeye vedirmiş.Argo da çok sık söylenen kızılmayan küçük küfür (ANAĞINCIK KEL ŞEY).>> Kullanılmakta. (Bk: 1. s. KELPERE, KELŞEY).

KEL YERE BASMAK: İnançla ilgili olarak, kötülük geleceğine inanılan şelten, cinin görünmeyen yerde üstüne basmak. Ağzı eğilir (çarpılır), ruhi rahatsızlık belirtileri olur.Tuvalet önleri, yıkık evlerde, değirmen ocaklarında, ıssız yerlerde, mezarlıklarda, ulu (büyük) ağaç dibinde (altında), ulu su başlarından geçerken destur çekilir(destur savış) denir.Kel yere bastığı yukarda izah edilen arazlarla (belirti) anlaşılır ve hocaya okutulur, kağıt ettirilir, suya okutulup hasta bunu içer.Böylece majik (büyüsel) yolla tedavi yoluna gidilir.Yukarıda bahsedilen sına kalı (saygılı) yerlerden geçilirken dikkât edilir, buralara işenmez.İnaç hala az da olsa yaşamakta. Söz kullanılmakta. (Bk: 1. s. KEL, SINAKA-LI).

KELETİR DİZİSİ:İncir (yemiş) dizisi.Kullanılmakta. (Bk: İPEZEN, KELETİR).

KELİ KÖRÜ TOPLAMAK:İşe yaramaz kimseyi başına toplamak (biriktirmek).<<Adamı davet ettik getmiş başına bi sürü kel total toplamış çıkageldi.>> Az kullanılmakta.

KELİNE GETMİK:Ağırına gitmik.Gücüne gitmek.<<Adam elin içinde bi laf söyledi çok kelime getti. İnsan yaşlandıkça ufacık söz adamın keline gidiyor.>> Çok kullanılmakta.

KEME DİŞLİ:Küçük sivri dişli çocuklara söylenir. Sıçan dişli. Az kullanılmakta. (KEME:Küçük fındık faresi.)

KEMİK KALAYCI:Onun bunun sofrasından geçinen, yeme içmede düşüklük gösteren kimse. <<Dağan yalgapanı gelirse kişiyegever (yanından uzaklaşır).>> Az kullanılmakta. (Bk: 1. s. YALGAPAN).

KENDİ GELEN:Ümit edilmeden, davetsiz davete gelen. Kendiliğinden kızın oğlan evine kaçıp gelmesi.Oğlanın arkasına düşüp kaçıp gelmesi. Kullanılmakta.

KENDİ MALIM PAŞA MALIM:El malının faydası olmamak. En iyi kendine ait mal-mülk. İnsan el malına kendi malı gibi hükmedemez, kendi malını istediği gibi kullanabilir. Az kullanılmakta.

KEPE BELLEMEK: Zayıf (kepe) kimsenin durumundun istifade ederek onu sık sık rahatsız edip dövmek. Kepe bulmak da denir.<<Çocuğu kepemi belledin sık sık dövüp duruyorsun. Adam bizi kepe belledi bi boy para istemeye gelir: Adam yüzümüzün yumuşaklığından ve bu zaaftan istifade ederek devamlı borç para istemeye geliyor.>> Kullanılmakta. (Bk: 1. s. KELLEMEK. KEPELEMEK. 2. S. KEPE)

KEPEK Mİ YEDİN YAVRUM:Kendi gücü ile bir işi yaparken veya bir ağırlığı kaldırırken gücün, kuvvetin yok mu? anlamında ona güç vermek için söylenir.Kepek hayvanlara fazla verilince ishal yapar hayvanın gücünü kuvvetini keser bu söz buradan gelse gerek. Kullanılmakta.

KEPİCİ ÇIKMAK:Çok zayıflamak, posası çıkmak.<<Adam yemeye içmeyeli kepici çıkmış, kepiç gibi geçmiş.Davarın garnı açlıktan kepiç gibi geçti.>>Kullanılmakta. (Bk: 1. s. KEPİÇ).

KESDEL GEDEYİ GİBİ:Ne bulursa yeyen obur pisboğaz kimse.<<Kesdel gedeyi gibi ne bulursa yer.>> Ketsel (Çamyolu) köyü, çeşitli hayvan yeyeceğini (saman, darı pürü, fıstık pürü vs.) yazdan gedeyine (evin altı, ahır ve samanlık) doldurur bu söz oradan gelmektedir.Eskiden Alanya’dan ketsele saman almaya gederlerdi, bu Köyle ilgili bazı sözler: Ketselliden saman alma.Kestellinin ağası olmaz.Dim çayı köprüsü yıkılmış zarar kime

ketselliye. Kullanılmakta. (Bk: AĞZINA YÜZÜNE BAKMADAN KESDELE DÜĞÜNE GETMEK. 1. s. GEDEY).

KESTİRMEDEN GETMEK:Yollarda iki virajı birbirine bağlayan kısa ayak yolu.İşi, lafı uzatmamak.<<Goca dolamaçtan dolanma kestirmeden geçi ver.Lafı uzatma kestirmeden get.>>Kullanılmakta. (Bk: 2. s. KESTİRME).

KESENEYE BAĞLAMAK(VERMEK): Bir yeri (araziyi) kiraya vermek oradan gelir temin etmek. Bu gelir araziden çıkan mahsulün belirli bir oranı veya para olabilir.Argo da haraca bağlamak.<< Keseneye mi bağladın beni de ikide birde gelip para isteyorsun.Sana kesenelimiyim?.. Napıcan herife keseneliyim elim mahkûm.>> Sık sık para veya bir mal istendiği zaman karşıdaki kızarak sana kesenelimiyim? Beni keseneyemi bağladın der.Kullanılmakta.(Bk: 1. s. KESENE).

KESİME ALMAK:Ormanda bir yerin ağacını pazarlıkla kesmeye almak. Pazarlıkla, yevmiyesiz yapılan iş.Acele yapılan işlerde karşıdakine <<kesimemi aldın>> denir.Kullanılmakta. (Bk: 1. s. KESİM).

KIH ETMEK:Boynundan kesmek.Deveyi çökertmek.<<İlkıyı kış et>> Deveyi kış kış diyerek çökerdiver. Az kullanılmakta. (Bk: 2. s. KİHH).

KİL ÜSTÜNDE OTURMAK:Mahcup alıngan kimsenin bir başkasına misafir olduğu ve birkaç gün kaldığı zamanki durumu. Gittiği yerde hoşnut tutulmama veya yapılmaması gereken bir olay olduğu veya yaratıldığı zaman ki utlu, elemli durumu. Tedirgin olmak.<<Adamlar misafir ettiler üç günden sonra elemimden sanki kıl üstünde oturdum.>> Eskiler üç günden fazla misafirligi iyi saymazlar <<misafir birinci günü baş tacı, ikinci günü soğandan acı, üçüncü günü vur gıcına pabucu.>> Çok acele işi olup akli orda olması halinde bulunduğu yerde kıl üstünde oturur.<<Otobüs geçacaktı taksi gelmeyiverdi gelinceye kadar kıl üstünde oturdum.>> Kullanılmakta. (Bk: 1. s. ELEMLE, UTLU).

KILLI DERİ:Kılı yolunmamış (kopmamış) deri (tuluk).<<Kıllı deriye çökelik basmışlar, kıllı deride yağ var.>> Argoda kadın üreme organı.Az kullanılmakta.

KINA YAKMAK:Eskiden bilhassa yaşlı kadınlar başına(saçına)kına yakarlar.Eriyen kınayı başına sürerler.Saça sürülen kına saç diplerindeki kaşıntıyı (acıyı,giciyi)giderir,rahat ederler.Argoda kadınlar kendi aralarında kinayesine dinlen rahat et anlamında<<bilmem nerene kına yak da dinlen gasnak.>>Genelde sağlinda çok eziyet edip çektiren kadınlara söylenir.Az kullanılmakta.(Bk: 1. s. GASNAK,GATIRAN)

KIRK KİTAP GİBİ GEÇMEK:yaşlanmış kimselerin cildinin buruşması (kırışması)kat kat kırışıklık.KIRK KİTAP:geviş getiren hayvanlarda işkembeden sonra ikinci mide,şirden,kırkbayır.Az kullanılmakta.(Bk. 1. s. KIRK-KİTAP).

KİK GİBİ:Çok şık giyimli.<<Kadın kik gibi geyinmiş gezmeye gidiyor.Ulan efe kik gibi giyinde nere geden muhakkak bi işin var senin.>>Kullanılmakta.

KİKİLEĞEP DURMAK:Sesli kesik kesik gülmek.Çocuk ne kikileğep durun açıkda bi şeymi gördün.>>Kullanılmakta.(Bk. 1. s. KİKİLEME).

KİPİŞ KİPİŞ YEMEK:Ağır ağır dişlerini birbirine vurarak yemek.Bilhassa davarların bir yerde durarak veya yatarak geviş getirirken yeyiş şekli.KİPİŞ Fin dilinde şerefe anlamında.Kullanılmakta.

KİRPİKLİ GÖZÜNÜ YUMMAMAK:Hiç uyumamak.Üzüntüden,hastalıktan,iki kişiden birinin diğerini hiç uyutmadığı zaman,erkeğin kadını cinsel arzusu yüzünden gece hiç uyutmaması hallerinde <<Gece kirpikli gözümü yummadım veya yumdurtmadı>>denir.Kullanılmakta.

KİŞİLİĞE VERMEK:Kovmak,gezeletmek.Bir yerden bir kimseyi uzaklaştırmak.<<O adamın sana hayırı olmaz kişiliğever geç get.>>Kullanılmakta.(Bk. 1. s. KİŞİLEMEK)

KOKGUN ADAM:Kötü kimse.Zamanında bir hayli kötülük ,düşüklük yapmış şerefsizliği bilinen kimse.>>O adam kokgunun biri yakın yerine yaklaştırmı, kokusu sanada bulaşır sonra.>>Az kullanılmakta.(Bk: 1. s. KOKGUN)

KOKGUN MAL:Elinde kalmış satılmamış mal.Yerilmiş,dillenmiş(alıcı tarafından kötülenmiş dile düşmüş)mal.<<Sana verecek kokgunum dökkünüm yok.Sana verecek kokgun malım yok.Kokgunum dökkünüm mü var varsın malım dursun.Kokgunum kaçkını mı var da denir..>>Kız verilip söz kesildikten sonra oğlan evinin dedikodu etmesiyle kızın babası kokgunum dökkünüm mü var (kokgunum kaçkını mı var)diye kızı vermekten vazgeçer(dönüverir.)Bütün anlamlarda ve şekilde kullanılmakta.(Bk: 1. s. KOKGUN)

KOKGUN YİĞGİN:Bir yiyeceğin kokup bozulması.<<Yememiş saklamış dolapta kavurma kokmuş yiğmiş.Sana verecek kokgunum yiğginim yok.>>Kullanılmakta.(Bk: YEĞDEN ETMEK). 1. s. YİĞGİ.

KOKAR YEMİŞ:İNCİRİN (yemiş)kurtlanıp bozulması.Pis, kokar kimselere de denir.Az kullanılmakta.

KOKUTMADAN YEMEZ:Bir yiyeceği biriktirir saklar pintiliğinden (cimri) kıyıp yemez onu kokutur sonra atamaz yer.Az kullanılmakta.

KOL KIRILDI BOYUNA ASILDI:Mecburiyet,aşırı ihtiyaç hallerinde istenmediği halde o şeyi yapmak.<<Napıcan başka çare yok gol kırıldı boyna asıldı.>>Kol kırılınca eskiden kırıkçılar sarar sonra kol göğse paralel bir bezle boyuna asılırdı.Kullanılmakta.

KONDUĞU DALI KURUTMAK:Fesat haset kimse.Uğursuz,nazarcı vardığı yere zararı dokunan,kimseye faydası olmayan kimse.Bu söz ağaca zararı dokunan uğursuz kuşla ilgili sözden gelse gerek.Şanssızlık,talihsizlik olarak da kullanılmakta.

KOZ SİLKER GİBİ:Karşıdaki adamı sıkıp silkerek hırpalamak(işkelemek).Kumarda bütün paralarını alıp koz silker gibi ütüp takoza çıkarmak.KOZ SİLKMEK:Ceviz ağacından sırkla ceviz düşürmek.Kullanılmakta.(Bk. 1. s. İŞKELEMEK, KOZ).

KÖFÜN GİBİ:Çok şişman etin zorundan zor yürüyen kadın.Az kullanılmakta.

KÖK SALMAK(ÇAPAKLAMAK)(ATMAK):Neslini genişletmek.Ekonomik sahasını vardığı yerde geliştirmek.<<Adam her yerde kök saldı,adını ününü duyurdu.Kök attı'da aynı anlamda kullanılmakta.Adam her yere kök attı:İş alanını her yere götürdü.>>Bir yerde tutunup(çapak atıp)orada gelişip güçlenmek.Kullanılmakta.

KÖKEN EKMEK:Sebze ekmek.<<İlkbaharda yaylaya köken ekmeğe gedelim.>>Kullanılmakta.(Bk. 2. s. KÖKEN).

KÖKÜNE GIRAN GİRMEK:Yokluk bulunmama.Kökü kesilme."Köküne gıranmı girdi getir şengi yiyeceği yeyelim bee.Ölet geldi bütün tavuklar öldü köküne gıran girdi bi yumurta yok."BK1.s.Gıranta.

KÖLÜŞ GİBİ:Üstü başı perişan yemesini içmesini doğru dürüst yürümesini bilmeyen paldır küldür kimse.<<Dağan kölüşü:yerme beğenmeme sözü:>>Kullanılmakta.(Bk: 1. s. KÖLÜŞ).

KÖPEK BOKA TÖVBE ETMEZ:Tövbesini (yeminini)tutmayıp yemin ettiği şeyi yine yapan kimseye söylenir.Kullanılmakta.

KÖPEK ENİKLESE BULUNMAZ:Çok dolaşıklık,karışıklık,düzensizlik durumunda söylenir.Bk:Eniklemek.

KÖPEĞİN AYAĞINI DAŞDAN SAKINMAK:İnatçı,laf söz dinlemeyen kişilere bırak getsin köpeğin ayağını daşdan mı sakınırsın denir.Kullanılmakta.

KÖR DIRNAĞINA BİLE DEĞİŞMEMEK(ETMEMEK):İki kişi mukayese edilirken biri diğerinden çok değerli ise bu söz söylenir.<<Böyük gızı güççüğünün kör dırnağına bile değışmen.(kör dırnağı bile etmez):Küçük kızın çok üstn,kıymetli olduğunu ifade eder.>>Kullanılmakta.

KÖS KÖS GETMEK:Ağır ağır,gosdak gosdak gitmek(yürümek).KOSÇANI:Develerin iki yanına takılan en büyük çan.Bu çanın sesi deve yürürken ağır ağır ve azametlidir.Bu söz

buradan gelse gerek.Ağır ağır tenbel tenbel istifini bozmadan yürümek.Kullanılmakta.(Bk. 1. s. KÖS).

KÖSDEK KESMEK:Çocuk ilk yürümeye başlayınca ilk defa üç yol ayırımına götürülür,iki ayağına boncuklu ip bağlanır,canı tez bir kimse ipi gesser çocuğa yürüsün diye hafif bir tokat vurur bu sırada eline şeker verir.Bugün bu adet kalkmak üzere.Bir yere ilk defa veya çok uzun aradan sonra gelene,uzun yatalak hastalıktan sonra ayağa kalkıp yürüyene <<Kösteği esdin>>denir.Uzun zaman gelmeyene veya ilk gelene bu söz söylendikten sonra ayağının altına gataran püse sürelim denir.Kullanılmakta.(Bk. 1. s. GATIRAN,PÜSE)

KÖSÜRE DAŞI GİBİ OTURMAK:Yerinden kalkmayan(gıbışdamayan) kim gelirse gelsin umursamayıp oturan kimse.<<Odun ocağın söne misafirliğe gettiğim evin adamı köşede kösüre daşı gibi oturur çarpındılara uğrayasın yerinden gıbışdağa bile vermedi.Adama tokadı bi pekittim yere kösüre daşı gibi uzattım.>>Az kullanılmakta.(Bk. 1. s. GIBIŞDAMAK,KÖSÜRE-TAŞI).

KUŞ GOYMAK:Köpekleri birinin üzerine ısırması için kuş ısır çağrısı.<<Adam evinin önüne vardığımda köpeği üzerime kuş goyuverdi köpeğe gendimi dalatmadan ordan zor geçtim.Adamı benimle kavga ettirmek için tavlamiş onu lafla sözle aleyhte doldurmuş üzerime kuş goyuverdi adamakıllı gavgav ettik.Kuş goyacak başka adam bulamadımda o garibin üzerine elin azgınınu kuş goyuverdin.Köpeği kuş kuş kuş, enik dut,ehe kuş kuş kuş dut gibi sözlerle kuş koyarlar.Köpeği üzerime kuş godu köpek üzerime tüğöldü bakdım geliverir dalayacak(ısıracak)can havliyle ağacın boğazına çıkıp gendimi zor gurtardım.Kullanılmakta.(Bk: 2. s. TÜĞÜLMEK)

KULAĞI TİRİNKET:Kulağı her şeyi duyan,haber alan,haber almak için daima uyanık duran kimsenin durumu.Kullanılmakta.(Bk:1. s. TİRİNKET)

KÜLGÜĞÜP DURMAK:Bilhassa çocukların hoplayıp zıplamaları.<<Çocuk külgüğüp durma başım ağrıyor.>>Kullanılmakta.(Bk. 1. s. GUDURUŞMAK,KÜPLEMEK).

KÜLÜFAN OLMAK:Parçalanmak,kırılıp dökülmek,perişan olmak.Otobüs çarpışdı öne oturanlar külüfan oldular:birçok yerleri kırıldı,yaralandılar.Otobüsün önü ise külüfan oldu.Hurda huşur oldu,çok parçalandı.Çocuk ağaçdan düştü her tarafı külüfan oldu(kolu ganadı gırıldı.)>>Kullanılmakta.(Bk. HURDA HUŞUR OLMAK. 1. s. KÜLÜFAN).

KÜLÜNÜ GÖĞE SAVURMAK:Perişan,duman etmek.<<Gelirsem külünü göğे savırırım.>>Argomsu tehdit sözü.Az kullanılmakta.

KÜME YAPMAK:Yayla yerlerinde ağaç dalları çam kabuğu ve dallardan yapılan basit smesken(ev).toprak ev tipinde olup ,bugün terk edilmek üzere yerini Manar'a terk etmiş(bırakmış) durumda.(Bk: 1. s. KÜME, MANAR, MÜNE)

KÜMÜL YAPMAK:Susam bitkisi sararıp yetişince tohumları silkilmek için elle kökünden çekilir(köklenir)desteler halinde beklenir ki bu işe kümül yapmak .Her bir desteye kümül denir.Kullanılmakta.(Bk: 1. s. GEZEVİR,KÜMÜL)

KÜMÜK GALMAK:Büyümemek,güdük kalmak.Kullanılmakta.(Bk: 1. s. BADAĞ,KÜMÜK,KÜMÜTMEK).

KÜRK TOĞUK GİBİ BAŞA ÇIKIP OTURMAK:Piliçlerini arkasından ayırmamış gürk tavuğun birden piliçlerini korumak için kendisine yaklaşan üzerine sıçrayıp atlaması.Hiç beklenmedik anda edepsiz,kavgacı, arsız kişinin karşıdaki kimsenin üzerine atılması.<<Adamın başına kürk toğuk gibi çıktı oturdu.Evde sesim çıkmadığından üzerime kürk toğuk gibi çıktılar inmeyorlar:Sözle devamlı baskı yapmak.>>Kürk toğuk gibi üzerime çöktülerde denir.Kullanılmakta.

KÜRÜĞÜ VERMEK:Birikmiş,tümsek bir cismi kürekle atmak.<<Toprağı kürümek,tam talaşı kürümek,kar kürüme gibi.Argomsu olarak adam yemeği kürüğü verdi:Adam açlıktan,arsızlığından yemeğin hepsini yedi bitirdi.Kürüye kürüye yemek:Yemek yemesini bilmeyen,yemek görgüsü olmayan kimsenin görgüsüzce yemek yemesi:>>Kullanılmakta.

KÜRÜN KÜRÜN AKIN ETMEK: Bir yere devamlı arkası kesilmeden gitmek.<<Adam öldü ölü evine kürün kürün taziye'ye(başsağlığı)akın ettiler:Yığın yığın,küme küme insanların hareketi.>>Kullanılmakta.

KÜTELEĞİNİ GIRMAK:Topalağını gırmak'da denir.Eklemlerden çıkan küt diye ses.Diğer anlamda rahat etmek,dinlenmek.Argoda erkeklerin bilmem neyin üstünde topalak(kütelek)gırması:İşi yolunda rahat,başkasının işi nesine gerek anlamda.Kullanılmakta.(Bk:DUZ YALATMAK. 1. s. GULUÇ,KÜTELEK)

KÜTÜĞÜ DİBİNE:Peşin alışveriş.Mal bir tarafa para bir tarafa.Kullanılmakta.

KÜTÜK GİBİ:Çok şiş.Bk:Varil gibi.Az kullanılmakta.

-----L-----

LABA DEŞMEK:Boş dolması yemek.Davar koyun gibi hayvanların kaburgalı boş eti pirinç ince kıyılıp kavrulmuş karaciğer baharat karışımı boşun içine konup dikilir önce yağda kızartılır sonra salçası biberi suyu ile bir tencereye konarak burada buharla tekrar pişirilir.Pişen laba dolması bir tepsi içine konarak yenir.İçli pilavı kaşıkla yendiği için deşmek sözü buradan gelmektedir.Şimdi adı var kendi yapılmıyor.Yerini boşlu etli pilav almış durumda.Az kullanılmakta.(Bk: 1. s. LABA)

LAF PİTİŞTİRMEK:Laf götürmek.Birinden duyduğu bir sözü diğerine hemen gidip söylemek.Laf eklemek(lafa laf eklemek)suretiye laf götürmek.Bu tip insanlar iyi sayılmazlar(Müzevir).Kullanılmakta.

LAFA OMUZ VERMEK(VERMEMEK):Lafı can kulağı(dikkatle)ile ilgilenerek dinlemek.Bir kaç kişi konuşurken konuşanın dinlemeyen kişiye dinle ikazı(lafıma omuz ver).Kullanılmakta.

LAFA TÜRKÜ ÇAĞIRMAK(ÇAĞIRIVERMEK):Birkaç kişi konuşurken lafı birinin karıştırıvermesi ,dinlemek istememesi ilgilenmemesi halinde lafı(sözü)karıştırması.<<Lafıma türkü çağırma beni iyi dinle.;;Az kullanılmakta.

LAFI ÇÖREZ ETMEK:Lafı heder etmek,dinlememek,ciddiye almamak.<<Elin delisi benim lafı çörez etti.>>Az kullanılmakta.

LAKOZA GİRMEK(SOKMAK):Herkesin yanında yapılmaması gereken bir şeyde(kumar,içki)girişinti(kimsenin göremeyeceği içerlek bir yere girmek).ezarete atmak,hapise girmek.Kullanılmakta.

LAPBASTININ BİRİ:Düz tabanın biri.Bastığı ettiği yeri bilmeyen ağır canlı kimse.Kullanılmakta.

LAPIRDAK GİBİ:Etsiz,eti az köpük et.Kaburgalı boş etin uç kısmı.<<Getliş gasaptan bi lapırdak almış çıkageldi:Et almasını bilmeyen kocalara karısı tarafından söylenir.Kadın zamında etli butlu idi şimdi yaşlanınca her tarafı bi lapırdak olmuş:Buruşmuş,kırıışmış eti kaybolmuş deri.Davarın etinin lapırdakı çıkmış:Çok zayıflayıp etin yerinin köpük halinde ete dönüşmesi.>>Kullanılmakta.

LENGİRDEĞEP DURMA:Boş yere,lüzumsuz çene çalıp laf etmek,çengirdemek.<<Garşımda lengirdeğep (langırdağap)durma:Boş yere konuşma.Sözüme cevap verme.>>Kullanılmakta.

LENGERİ ATMAK:Demir atmak.<<İskeleye gocaman bi gemi geldi lengeri attı.Adam eve geldi lengeri attı:Adam isteğimiz olmadığı halde gelip geçici olarak eve yerleşti.Şehirden yaylaya gelip üstüme lengeri attı:Geçimini o kimseden temin eden misafirliği sırasında ona yük olmak.>>Az kullanılmakta.

LEVİRDEĞEP DURMAK:Deli deli yaşama,gevezelik.Az kul.

LOKA DAŞI GİBİ OTURMAK:Yerinden hiç kalkmadan bir işe bakmadan tembel tembel köşede oturmak.<<Analık(kayınvalide)köşede loka daşı gibi oturur elini hiçbir işe sürmez.Her

işi gelinin yapmasını bekleyen ve yapabileceği işlerde bile ona yardımcı olmayan kayınvalideye gelinin sitem etmesi.>>Kullanılmakta.

LOLIYI YEMEK:Argoda babayı yemek.Kaybolmak üzere.(Loliling dil çıkarmak.)

LOP GİBİ ERİMEK:Meyvenin çok olup dokununca veya durması halinde iyice cıvıyıp erimesi.Ciltteki bir yaranın iyice eriyerek cicik gibi olması.<<Sıcaktan her tarafım lop gibi eridi.Bi yerden bi düştüm her yerim lop gibi eridi,çürüdü.>>Kullanılmakta.

LÖK ÇIKMAK:Cevizin içinin büsbütün çıkması.Bk:1.S.Koz,lök.AZ kul.

LÖK GİBİ OTURMAK(ÇÖKMEK):Saygın oturma.Yerinden kıpırdamadan ağır ağır(yılışmadan)oturmak.<<Adam yerinde lök gibi oturuyor kimse umurunda değil.Adam lök gibi çöktü.Bu da oturdu anlamında kullanılmakta.>>

LÖK SARMAK:Kırık ve çıkıklarda eskiden yumurta akı ve rendelenmiş sabun karıştırılarak sarılırdı buna Lök sarma denilirdi.Şimdi kullanılmıyor.

LÖLLÜ GİBİ DOLAŞMAK:Saçı başı,üstü dağınık kimsenin o şekli ile sokağa çıkıp dolaşması.<<Aman şu deli löllü.>>Az kullanılmakta.

LÖMBÜLÜ GİBİ:Deve gibi,deve gibi yürümek.Az kullanılmakta.

LÖNGÜRDEĞEP DURMAK: (Bk: LENGİRDEĞEP DURMAK.) Az kullanılmakta.

-----M-----

MAFASINA YAPIŞMAK(DUTMAK):Tabutundan (salından) tutmak. <<O kadar arkadaşlığımız, birbirimizde hakkımız hukukumuz var gedip salından yapışmam lazım (iyi dostluk borcu). Ölürsem mafamdan(salından)yapışmasın: Çok kötülük yapan içinden çıkmayan kinli dargınlıklarda sağlığında o kimsenin cenazesine gelmesin vasiyeti(arzusu,dileği).>>Bir şey istendiği zaman olup da karşıdaki vermezse mafasına daksında(assında)götürsün derler(çok öfke anında).Oğluna,gızına mal biriktiren kimsenin onlar tarafından kadri kıymeti takdir edilmediği(bilinmediği)zaman mafamamı asıp götüreceğin bunları sizler için temin ettim der.Kullanılmakta.

MAL ALTINDA GALMAK:Yük altında eziyette kalmak.<<Mal altında mı galdın zorun ne?>>.Az kullanılmakta.

MALAKLARI SALMAK:Yanakları üzüntü ve sıkıntıdan sarkmak.Az kullanılmakta.

MALAMAT ETMEK:Rezil rüsvay etmek.<<Bizi el âleme malamat ette malamat galasıca:Soyunda yüz karası olan kimsenin o kimseye nağlet okuması (ilenmesi).Toplum içinde uslu dur bir hata yapıpda bizi malamat (rezil) etme, bastığın ettiğin yerleri tanı.>>Kullanılmakta.

MALDAN PEYNİRİ:Soğan.Az kullanılmakta.

MALDAN DA ÇURRUK:Argoda maldan da kız oğlanın oynaşp fişneşmesi.Az kullanılmakta.

MANDIRAYA DÖNMEK:Bir yerin bakımsızlıktan viran olması (sönmesi).<<Herif öleli her taraf bağ bahçe mandıraya döndü.>>Az kullanılmakta.

MARAZI SİLKMEK:Hastalığı atmak, iyileşmek.<<Adam yaylaya çikalı marazı silkti.>>Kullanılmakta.SEHİLİ SİLMEK aynı anlamda.

MARSIK GİBİ GEÇMEK:Kapkara kupkuru geçmek.Hastalıktan sonra, yazın sıcak da çalışmaktan marsık gibi geçer.Az kullanılmakta.

MAŞALAMA YAKMAK:Geceleyin su sulamaya giderken veya sularken (bahçe sulamak), bir yere giderken, kaybolan hayvanı aramak için çıra pardısı veya uzunca yarılmış bolca çıra yakılır ki buna

(mavna) gibi şişmiş gendini götüremiyor.>>Az kullanılmakta.

MAYA GİBİ YAVRU:Etli butlu genç irisi endamlı (yakışıklı) kadın.Kullanılmakta.

MAYA GİBİ YAVRU:Etli genç güzel kadın.Kullanılmakta.Maya, babası çift hörgüçlü tülü deve, anası boz deve olan dişi deve.

MEHEL GÖRMEK(MEHELLEMEK):Münasip görmek.Uygun bulmak.Birbirine denk olan kız oğlan için münasip anlamında kullanılmakta.

MEKİŞİNİ SÜSMEĞİNİ GIRMAK:Mekişini gırmak da denir.<<Gelirsem mekişini süsmeğini gırarın.Varırsam yanına bi tarafını gırarın, seni döver geberdirin.>>Tehdit sözü olarak az kullanılmakta.

MEL MEL BAKMAK (BAKITMAK):Hayran hayran gıpta ederek bakmak veya bakıtmak.Arzusu olupta karşıdakine onun gibi yapamadığı halde bakmak veya bakıtmak:<<Ben adamı işte öyle mel mel bakıdırın:kin ve öfkeyle karşıdakinin arzu duyduğu bir şeyde onun arzu ettiği fakat yapamadığı bir şeyi yapmak.Bir şey yerken ona vermeyip onu karşısında bakıtarak yemek.>>Bu söz koyunların usul sakın bakışından esinlense gerek.Bakıtan kimse burada güçlü ve arsız.Kullanılmakta.

MENEVŞEN BÜLÜCÜ:Güz bülücü.Güz pilici semiz olduğu için tercih edilir, makbül tutulur.Arga da güzel iyi kız (menevşen bülücü gibi yavru).Boylu boslu gelişmiş iyi piliç.Bu piliç ilkbaharda Meneviş'in yaparak açma zamanında yumurtadan çıktığından bu ismi alsa gerek.

MEREMETİ DERMANI GALMAMAK:Gücü kuvveti kalmamak.Mecali kalmamak(iş yapacak gücü) <<Gocadım (yaşlandım) iş yapacak dermanım meremetim (mesalim) kalmadı.>>Az kullanılmakta.

MERSİLLE ARABI GİBİ(ÇIKMAK):Kapkara zift gibi kimse.<<Güneşde gala gala çalışırken mersille arabı gibi çıkmış:Güneşte çok kararmış arap gibi çıkmış.<<Şimdi hemen hemen hiç kullanılmıyor.Bundan 70 yıldan önce Sadıkoğulları Mersille isimli çok siyahî (zenci) bir kadın getirmişler herkes bilhassa çocuklar çok korkarlarmış bu söz bu isimden gelmektedir.

MERSİLLE GİBİ YANMAK:Güneşten simsiyah çok yanmak, derinin simsiyah olması.

MESET GİBİ:Upuzun, uzanan.<<Goca bi ilan gördüm meset gibi uzatmış.>>Upuzun şişmiş anlamında<<Adamın ayağı meset gibi şişmiş ürülmüş,>>Kullanılmakta.

METEL ETMEK:Hikâye, masal anlatmak.Kullanılmakta.

MICIKLIK ETMEK:Bir şeyden dönen, cayan.Oyun bozan anlamında çocuklar kullanmakta.

MIH GİBİ:Sıkıca basılı bol.<<Samanı harara mih gibi basmış.Gızın çeyizi sandığında mih gibi basılı.>>Kullanılmakta.

MILK MILK ETMEK:Etin temizliği(besiden, beslenmeden dolayı etin dolgun ve tazeliği)<<Adam bi davar kesdi eti milk milk ediyor.>>Kullanılmakta.

MILKI ÇIKMAK:Meyvelerin iyice olgunlaşarak eriyip çürümesi.<<Olgun meyveyı elleye elleye garışdırırken milkı çıktı (milkını çıkardın).>>Az kullanılmakta.

MINCIKLAĞAP DURMAK:Bir yiyeceği yer gibi azar azar koparıp yemek.Oyalanmak, idare(tasarruf) etmek amacı ile bir yiyecekten azar azar yemek.<<Yemeğe gelmeyince mıncıklağap durdum.Çocuk ekmeği mıncıklağap durur.>>Az kullanılmakta.DIKI DIKI.

MIRIĞI DÜŞÜK:Neşesi, keyfi yerinde değil.Az kullanılmakta.

MİTİR YAPMAK:Taş ölçmek için (metreküp ile) muntazam yığın yapmak.Kullanılmakta.

MUHARYE GİBİ:Baca gibi kapkara, simsiyah.Kömür gibi çıkmak.<<Adam işden muharya gibi çıkmış.>>Az kullanılmakta.

MULU MULU ET BİTİRMEK:Beslenme ve bakımdan şişmanlamak, etlenmek.<<Adam paralandıktan sonra mulu mulu et bitirdi.>>Az kullanılmakta.

MURT GİBİ:Çok sık bitmiş(verimli).<<Bu sene meyveler murt gibi sıvalı:Bu yıl meyve ağaçlarında bol meyve var.>>Murt(mersin)bitkisi her yıl çok sık meyve verir.Bu benzetme oradan gelmekte.Az kullanılmakta.

MURT PÜRÜ DİKMEK:Bir kimse ölünce ve belirli dini günlerde mezar ziyaretlerinde mezar üzerine Murt(mersin)dalları dikme geleneği.Çok yaygın olarak gelenek sürmektedir.

MÜNEYE BAŞINI SOKMAK:Kendi malı(mülkü)olan bir ev sahibi olup, evine göçmek.<<Adam sonunda başını sokacak bir delik buldu.Müne yaptırıp başını soktu.>>Kullanılmakta.

MÜNNET ATMAK:Temel atmak.Bir işe ilk defa başlamak anlamında da kullanılır.Temel atmak kutsal sayılır(bilhassa ev) merasim yapılır,dua edilir,kan akıtılır(kurban kesilir).Ev ve düğün yapanın işini Allah yetirir diye düşünülür ve maddi yardımda bulunulur.1975 yılından sonra daireciliğin girmesi ile gelenek bir hayli zayıflamakta.

MÜRD OLMAK(ETMEK):Batmak,batırmak,iflas etmek.Ocağı sönmek.<<Adam dürüst kazanç temin etmedi sonunda mürd oldu getti.Gelin eve geleli ocağımı oğlumu mürd etti:savruk gelinlere kaynanası söyler.Adam öldükten sonra yeri yurdu mürd oldu:Bakımsızlıktan söndü gitti.Dul karının ve yetimlerin intizarını aldı(ilenç)hayır etmedi ocağını söndürdü.Ana baba intizarı alanın sonu mürd olur.Adamın tek oğlu vardı o da ölünce ocakda kimse galmadı ve ocak mürd oldu getti(ocağın sönmesi).Kullanılmakta.

MÜZMÜHAL OLMAK:Heder olmak.Telef olmak.Kullanılmakta.

-----N-----

NALLI TIKIR:Eşek,merkep.<<Benim nallı tıkrı yitti gören oldumu ola.>>Az kullanılmakta.

NE EMMEYE GELİR NE GÖMMEYE:Argo.İşe yaramaz ,faydasız boş kimse.kul.

NE GEZER HACI AHMATDA KAV ÇAKMAK:Yanında bulunması gerekeni bulundurmaya kinaye sözü.Çok az kul.

NE KOKAR NE TÜTER:Faydasız kimse.Kullanılmakta.

NEVRİ DÖNMEK:Aklı başından çıkmak,çok sinirlenme.<<Adam bi tokat vurdu nevrin döndü.Kadının hareketi nevrini döndürdü.>>Kullanılmakta.

NİŞAN VERMEK:Nişanlanıktan sonra oğlan evinin kıza verdiği altın,giyecek vs. hediye.Bazen kız evi şu kadar nişan verecekin diye de şart koşar.Genelde kıza takılan takı(altın).Kullanılmakta.

NOKSASI BOZULMAK:Kafası bozulmak.Önce iyi huyları varken sonra birden değişmek ve kötü huyları ortaya çıkmak.<<Senin noksan(muska)bozulmuş getde kendine bi okut veya bin oksa yaptır.>>Eskiden kötü huylu kimselere noksa yaptırılırdı iyi olsun diye bunlardan bir kısmı itikatla (inandığı için)iyi olur fakat bir zaman sonra tekrar bir hocaya okutulur ve noksa yaptırılırdı.Bu söz buradan gelmekte.Az kullanılmakta.

NOTURASI SAĞLAM: Sıhhati,sağlığı doğuştan sağlam (güçlü) kimse. Hastalıklara dirençli.<<Adamın noturası sağlam bi kere heç bi şey olmuyor ayak yalın başı açık gışı geçiriyor.>>Bu sözün biraz argosu DOMUZU TOPALAK DUTMAZ.Domuz sağlam yapılı bir hayvan,köy yerlerinde iri soğanlı topalak denilen bir bitkinin soğanını eşer çıkarır ve yer.Bu bitki zehirli olduğu halde ona bir şey olmaz.Bu bitkiye merkezde domuz soğanı denir.Bir kaç tanesi bir araya getirilerek bağlanır ve yeni yapılan binalarda nazarlık olarak asılır bu gelenek hala sürmekte.Çocukluğumuzda bu soğanın köklerinden çıkarılan zamkla uçurtmak kağıdı yapıştırırdık.Kullanılmakta.NOTURA:Bünye. Bk. TOPALAK OĞNAÇ.

NÖBET GAZANI :Pekmez kaynatılırken,şıra patlatılan büyük kazan.

O

OBALI SABALI:Eskiden şehirli bazı köyleri yerme sözü olarak kullanılırdı bu sözdedereli, depeli gibi onlardan biri.Az kullanılmakta. OBA, DERE: Alanya Köylerinden. Depe (tepe): Mahallesi.

OCAĞINA SU DÖKMEK: Bir başkasının diğerini batırıp iflas ettirmesi. Onu söndürmesi. Şerefsizce yapılan bir durumda (aile fertlerinden birinin) <<Ocağımıza bi güğüm su döktü>> denir. Daha ziyade ikinci anlamda kullanılmakta.

OCAK BATIRMAK: Ocak söndürmek, maddi ve manevi iflas. Burada ocak ev ve ev halkı anlamındadır. Kullanılmakta.

ODA DÜZMEK: Odayı serip düzenlemek. Gelinin eşyalarını serip yerleştirmek. Evin ihtiyacı olan yeni malzemeleri alıp yerleştirmek. Kullanılmakta.

OĞUL BALI: Baharda kovana alınan oğullayan (yeni arı yavruları) arıların bir ay sonra yaptığı çok makbul nefis bal. Babaannelerin çok sevdiği oğlundan olan erkek oğul. <<Oğul balı değimli dadı bi başka oluyor.>> Kullanılmakta.

OĞRAK OĞRAMAK: Şeytan, cin çarpmak, kötü yere basmak. Erişginlere oğramış da denir. Ağzı yüzü eğilir, deli deli konuşur, hiç konuşmaz vs. Bk: ırvasa ettirmek. Az kul.

OKUNTU GÖNDERMEK: Oku göndermek de denir. Düğüne davet için gönderilen küçük hediye (armağan). Merkezde kalkan bu gelenek köylerde kısmen devam etmekte.

OKUNTUMU GÖNDERDİK: Davet mi ettik, isterse gelmeseydi gibi anlamlarda bir yere davetsiz çıkagelene kinayesine söylenir. Kullanılmakta.

OLDUKU CİK CİK OYNAMAK: Saklambaç, sobi oynamak. Argoda saklanılan cinsel oynama. Oyundan istifade ederek saklanılan yerde çocuksu sevişme. Az kullanılmakta.

OMUZ VERMEK: Bir işe bütün maddi ve manevi gücü ile başarmak için yüklenmek, kaldırmak. <<Lafıma omuz ver: Lafımı iyi dinle ona gulak ver>> Gayret etmek>> Kullanılmakta.

ORTALIK SERLİ (SERPİLİ): Her şey karmakarışık. Ortalık dökülü. <<Sabah erken varmışım evde ortalık serli: Yataklar yerde edilmiş daha uyanmamışlar yataklar yüklüğe kalkmamış. <<Eskiden yer yatağında yatılır akşam yatılacağı zaman yataklar yere serilir sabah yerine kalkardı bu söz sonradan dolaşıklık karışıklık evin düzensizliği anlamında kullanılmış. Ortalık kırılı dökülü tasalı evin düzensizliği anlamında kullanılmış. Ortalık kırılı dökülü meraklı anlamında. <<Evde herkes serili: Evde herkes hasta yatıyor. Düğünde gavga çıkmış birkaç gişi ortada serili, masa sandalye, tabaklar ortada serili.>> Kullanılmakta.

OSURUĞU CİNLİ: Vesvesili, şüpheli, evhamlı kimse. <<Osuruğu cinli bi garı (kadın) hiç hastalığı gemeyen ufak şeylerden hasta olan kadın.>> Hastalığa karşı direnci zayıf kimse. Kullanılmakta.

OT PURÇ: Etsiz gıdası zayıf bilhassa sebze yemeği. Yavan etsiz yağsız yiyecek. Kullanılmakta.

OTURTMA ATMAK: Güreşde çöker gibi yaparak karşıdakini diğer tarafına atan bir oyun. Hileli oyunla karşıdakini alt etmek. <<Adam bi oturtma attı yerinden gıbışdayamadı (gıpırdamadı). Kullanılmakta.

-----Ö-----

ÖD SITGINI: Çok korkak şüpheli kimse. Kullanılmakta.

ÖDÜ GANI SITMAK: Çok korkmak. <<Adam benim ödümü ganımı sıdırdı.>>

ÖDÜ SITMAK: Çok korkmak. Ödü patlar gibi olmak. <<Ulu evran bi ilan gördüm ödüm ganım sıttı. Adam ödümü sıttırdı erlara gedemez oldum: Adam kokuttu, yıldırdı. Öd sitgini: Çok korkak. Öd sitkınının biri ona iş mi eğişilir.>> Kullanılmakta.

ÖFÜN SÖFÜN OLMAK: Bir hoş, bir tuhaf olmak. Şaşıp kalmak. <<Adam bi laf söyledi öfün söfün oldum.>> Kullanılmakta.

ÖLMEDİYE DUYMADIDA MI?: Öldü demi duymadı. Kinaye (sitem) sözü. Duymaması imkansız anlamında. Az kullanılmakta.

ÖLMEZ ANA:Eskiden maddi gücü olanların köylüye üretip ortak olmaları için verdiği ana mal(inek,keçi,koyun,vs).Bu ilk verilen hayvan ölmez ana bundan üreyen(çoğalan)hayvanlar ortak olurdu.Ölmez ana bu ilk malın devamlılığını ifade eder ki ölse bile yerine yine mal verilirdi.Şimdi bu gelenek kaybolmuştur.Birine bir eşya verilip te getirmeyince,<<ölmez anaya mı verdim.>>denir,yani malımı neye vermiyorsun anlamında.Kullanılmakta.

ÖLMÜŞ EŞŞEĞE BIÇAK ÇEKMEK:Olmiyacak şeye amin demek.Sağlığında gücü yetmeyip ölünce ona efelik taslamak.Zayıfa külhanbeylik yapmak.Kullanılmakta.

ÖLÜMCÜL DEĞEL(DEĞİL):Ölmeye yüz tutmamış,ölmeyecek.Ölmesi için daha zaman var.Kullanılmakta.

ÖNÜNDE GEÇMEK:Ağzını,fikrini,niyetini önceden aramak.Niyetini anlamak için ona yol yapma.Ağzının davışdısını(ağız durumu)öğrenmek.Yapacağı işte onun fikrini sorup gönlünü almak.<<Adamın önünden bi geç bakalım ne deyecek.>>Kullanılmakta.

ÖRÜYE GALKMAK:Gece bir şeyler yemeye kalkmak.Genelde bu yenilen şey çerez ve meyve gibi yiyeceklerdir.Anne ve babalarımız neslinden sonra bu sözü hiç duymadım.Annem rahmetli babama gece bir şey yemeye kalktığında sık sık bu sözü kullanırdı.ÖRÜ(ÖRÜS) eski Türklerde otlak anlamındadır.

ÖRS GİBİ YERİNDEN GIMILDAMAMAK(GIBİŞDAMAMAK):Yerinden kalkmayan tembel uyşuk kimse.<<Kendinden böyüğü geldi yerinden gımıldamadı örs gibi oturur.>>Kullanılmakta.ÖRS:Demircilikte bi kütüğe çakılmış sabit üzerinde tavlanmış demir döğmeye mahsus demir alet.

ÖTEYE GETMEMEK:Üzerinde kalkmak.Bir şeyi ısrarla istemek.<<Adam öte getmedi,üzerimde galdı bende dayanamadım malı verdim getti:Adam uyuz gibi üzerimden öte getmedi ille malı bana vereceksin dedi ben de ısrarına dayanamadım verdim.>>Kullanılmakta.

ÖTLERİ GANLARI SITMAK:Çok korkmak. “Çocuk merdivenden düştü bi şey oldu deye ötlerim ganlarım sıttı.Çocuk ağaçların dingili depesine çıkmış düşecek deye ötlerimi ganlarımı sıdırdı ağaçdan inince rahatladım.” Kullanılmakta.

ÖZ ÇIKMAK:Ağacın sağlam çıralı çıkması.İnsanın sağlam her şeye dayanıklı olması.<<Bi ağaç aldım öz çıktı.Herifin gızı öz çıktı evde yaraya bereye dayanıyor:Kalabalık eve gelin gelen evin kahrını çeken(göğüsleyen)kadın.>>Kullanılmakta.

ÖZEĞİ ÜZÜLMEK:Çok acıkmak bundan dolayı halsiz,güçsüz düşmek.Bk:1.s.özek.Mide soğuklamasında mideyi bir şeyin çeker gibi olması..kul.

ÖZÜNDE BULMAK:İçinde benliğinde,kendi kanından gelende yaptığı kötülüğe karşı cezasını çekmek.Yaptığı kötülüğün gelecekte kendi çocuğundan çıkması.<<Yetime(öksüze)etme(çektirme)kendi özünde bulursun:Yetim garip kimseye yardım et,onun günahını alma,hakkını yeme sonra sende kendi çocuğunda o kötülüğün karşıtını görürsün.>> Kullanılmakta.

-----P-----

PAÇAL YAPMAK:Üstün kaliteli bilhassa meyveyi kalitesiz ile karıştırmak. Kaliteli malın içinde kalitesiz malı göstermeyerek yapılan hileli karışım kullanılmakta.

PAÇALI ÇIKMA: Geriye kalan işe yaramaz kısım. “Malı iyice seçip karıştırmışlar geride kalanı paçalı çıkmış.” Kullanılmakta.

PAÇASI BOKLU: Beceriksiz, düzensiz, dağınık kimse. Pasaklı kadın. Kullanılmakta.

PALDIRAĞAP DURMAK: Yerinde sakin durmamak, sözle hareketle lüzumsuz davranış.<<Adam gendi gendine paldırağap durur:Kendi kendine yapılan lüzumsuz davranış.Gelirsem seni paldırarım:Gelirsem seni döverim,eziyet eder bağırtım(üstünlük kurarak karşıdakini alt etmek).Foraza bi daş attım paldırağap durur:Horaza taş vurdum acıdan yerde çabalağap durur.>>Kullanılmakta.

PAMBIĞIN OSMAN GİBİ ATMAK:Fazla konuşan palavracı(yalancı)kimse.Az kullanılmakta.

PARA GARIŞDIRMAK:Ortaklık yapmak.Paralarını birleştirerek bir iş yapmak.Kullanılmakta.

PARDI GİBİ:Çok sağlam,öz.Dayanıklı kimse.<<Adam çıra pardısı gibi:Çok sıhhatli yüzünden adeta kan damlayan kanlı canlı kimse.>>Kullanılmakta.

PARTİYE GONMAK:Yorulmadan mala mülke sahip olmak.Miras kalmak(konmak).Şansından bir yere sahip olmak,zenginimek(zengin olmak).<<Herif ölüverdi damat partiye gondı:Kayınpederi öldü damat mala mülke gark oldu(zengin miras içinde kaybolmak),malın mülkün içine gömülmek.Kullanılmakta.

PATANLARINI GERMEK:Ayaklarını açarak durmak,oturmak.<<Çocuğa bi şey öğretmemişler,iyi terbiye etmemişler kendinden büyüklerinin yanında patanlarını gerip duruyor.>>Kullanılmakta.

PATAZI İLE SU İÇMEK:Avucu ile su içmek. Kullanılmakta.

PATAZLAĞA VERMEK:Bir şeyi avuçlamak.Arsızlık,görgüsüzlük ile ilgili argo olarak kullanılmakta.

PATIRINLA ÇEKMEK.Sağa sola koşup çok oğraşıp yorulmak,dinlenmekç”Adam düğünde epey patıranda çekti.O işi halledincen deye mahkeme kapılarında epey patıranna çekti.

PAYIR SIÇANI GİBİ ÇIKMAK:Birden ortaya çıkan,lafa karışan kimse.Az kullanılmakta.PAYIR SIÇANI:KIR(BAYIR)FARESİ.

PAYIR SIÇANI GİBİ GÖZÜ AÇILMAK:Köyden şehire gelen kimsenin bilgi ve görgüsünün artması ile birden becerisinin artması gözünün açılması,yaşantısının değişmesi.Kullanılmakta.

PAYVANTSIZ SUYA ÇIKMAMAK:Kendi yüzünü beğenmiş,şımarık kimsenin hareketi(tavır).Az kullanılmakta.PAYVANT:Atların ayağına otlatırken takılan ipten örülme bağ.

PELİT GOZALAĞI GİBİ:Argoda ufalmış(küçülmüş)erkek üreme organı benzetmesi.Kullanılması.

PERESEK LAF-İŞ:Konu dışı özünü kapsamayan söz.Tamamlanmamış iş.Kısım kısım yapılan iş.PERESEKLİ:Alacaklı.Kullanılmakta.

PİNÇE PİNÇE ETMEK:Parça parça etmek.Çok küçük işe yaramıyacak şekilde parçalamak.<<Gelirsem seni pinçe pinçe ederim:Gelirsem seni parçalarım.>>Kullanılmakta.

PİNÇESİNİ ÇIKARMAK:<<Araba uçuruma getmiş pinçesi çıkmış:Tanınmıyacak işe yaramıyacak şekilde olmak.>>Kullanılmakta.

POPBU GOPARMAK:Portakal,karpuz gibi yuvarlak meyve koparmak.Çocuklar için söylenir.Az kullanılmakta.

POSTUNU ALMAK:Çok dövmek,gebertmek.<<Gelirsem senin postunu alırım.Adamı döğe döğe postunu almış.>>Kullanılmakta.

PUF ET:Köpük,lapırdak et.Çürük et.<<Adam öyle görüldüğü gibi deşel puf et:Adamın öyle şişman etli gördüğüne bakma bünyesi sağlam deşel.>>Kullanılmakta.

PUSARIP DURMAK:Kararmak.Öfkeli durup surat atmak,yüzü gülmemek.Havanın yağmura gidip kara bulutların göğü kaplayarak ortalığın kararması.<<Adamın suratı pusarıp durur.Hava pusarıp durur.>>Kullanılmakta.

PÜR GİBİ:Çok fazla btmiş meyve,sebze.<<Ağacın bacı bu sene pür gibi meyve.>>Kullanılmakta.

-----S-----

SABIN KİRTİĞİ GİBİ :Ufacık,küçücük.Kullanmadan dolayı bir şeyin iyice azalıp yassılaşması(yukalması)”Adamın suratı hastalandığından sonra sabun kirtığı kadar

galmış.Avrat deşiriciye sabun kirtığı gadar bi ekmek parçası verdi.Verdiği şeye bak sabın kirtığı kadar bişey.”Verilen yiyeceğin az olması.BK: Kirtik.

SADAKA SARAYI ÇIKMAMAK:En yakın akrabası ile yardımlaşmak yapılan yardımı dışarı çıkarmamak.Kızı alış verişlerinde mirasın dışarı çıkmaması için yakın akrabadan evlenmek.Kullanılmakta.

SAĞRAK KAFA:Koca, büyük kafalı.SAĞRAK:Silindir şeklinde içi oyulmuş buğday gibi şeyler ölçmeye yarayan ahşap kap.Az kullanılmakta.

SAKLADI BEKLEDİ,KİNA GECESİ MOKLADI:Bir işn bitim noktasında kötü olması.sonuca ermeme.Köyde kul.

SAKSAKAN BEYNİ:Bal ve pekmez gibi tatlılarla yoğurdun karıştırılması ile yapılan yiyecek.Düşüncesizlik, beyinsizlik, akılsızlık.Az kullanılmakta.

SALAĞINA GİTMEK:Tersine getmek, uygun düşmemek.Salağına getmek sözünden bozulsa gerek.<<Ben o yoldan getmen ora benim salağıma geder.>>SALAK:Sersem, akılsız anlamında belki de aklına uygun düşmez olarak söylenmekte.Az kullanılmakta.

SALINA YAPIŞMAK:Tabutundan tutmak, taşımak.<<O adama ögkeliyin ölürse salına yapışmağacağan.>>Kullanılmakta.

SANA ÇIKIŞILMAZ:Seninle baş edilmez.Sana erilmez.Edepsiz, huysuz kimselere söylenir.<<O faşaya çıkışılmaz gasnağın biri .>>Kullanılmakta.

SANA LAF DOMU AVINDA DÜŞER:Lüzumsuz söze yapışan büyüklerinin müsadelerini almadan konuşanlara söylenir.Burada bu söz hakaret anlamında söylenir.Domuz avında yetiştirilen özel köpekler domuzu saklandığı yerden çıkarmasını bilir ve yalnız o avda kullanılır.Ona laf domuz avında düşer de denir.Kullanılmakta.

SANSAR BOĞDUYA GETİRMEK:Birden aniden hiyle ile planlı olarak yapılan ve karşdakine aman vermeden yapılan hareket , iş.<<Adam benim sansar boğduya getirdi elimde ne varsa alıverdi.>>Kullanılmakta.

SAPA DURMAK:Kenar, تنها tehlikesiz yerde durmak.<<Gızım sapa yerlerden getme.<<İnsanın olduğu yerlerden get. O adamdan sapa dur: O kimseden kendini koru daima ondan uzak geride dur.Bokunu sapa yere dök:pisliğini kötülüğünü başka yere dök benden uzak dur, başıma bela olma.>>Kullanılmakta.

SAPLIK ÇEKMEK(ATMAK):Dövmek, dayak atmak.Kazma, kürek sapı ile dövmek.<<Gelirsem sana bi saplık çekerin aklın başıma gelir.>>Kullanılmakta.

SARGIN DURMAK:Birlik, beraberlik halinde durmak.Karşılıklı sıkıca yardımlaşmak.İşe bütün gücü ile benimseyerek sarılmak.<<Adamlar birbirine çok sargın onları kimse yıkamaz.>>Kullanılmakta.

SARI ÖKÜZ PARASI:Kazanılmadan elde edilen para.Genelde askere gidenlere giderken yakınlarının verdiği para.Zamanında oğlu eksere giderken babası sarı öküzü satıp oğlunun cebine koyduğu için bu söz oradan kalsa gerek.Kazanılmadan bin mülk (arazi), hayvan satılıp parasını bir başkasına vermek.Karısından düşün miras parası.<<Adamın cebince sarı öküz parası dolu.>>Bu tip paralar zahmetsizce harcanılır veya harcatılırı.Kullanılmakta.

SARKANAKDAN ÜZÜM TOPLAMAK:Asmaların sarkan kısımlarından üzüm toplamak.Az kullanılmakta.

SASI SASI GELMEK:Yavan yavan, tadsız tuzsuz gelmek.Yavan gelmek.<<Kadın bi yemek yapmış ağzıma sası sası geldi.>>Kullanılmakta.

SASULA GİBİ:Beceriksiz, iş görmez kimse.Çok az kullanılmakta.

SAVRIKDIN MI GASNAK:Argoda fişnek, cinsel isteğini hareketleri ile belli eden kızlara söylenir.Az kullanılmakta.

SAYACAKBACAĞI:Üçlüberlikberaberlik.Üçbacaanak yakınlığı,kopmamazlığı.Kullanılmakta.

SAYGISI OLMAK(VAR):Kendine göre düşüncesi ve inancı olmak.<<Herkesin kendine göre bi saygısı var:Herkesin kendi inancına göre uğurlu veya uğursuz saydığı bir düşüncesi var.>>Az kullanılmakta.

SAYI ÇIKARMAK(GÖNDERMEK):Haberci, kurye göndermek.Âcil olarak haberci göndermek.<<Sayımı çıkardım gelmeseydin.Sayı salmak da denir.Mudanesiz, gönülsüz gelmelerde söylenir.>>Kullanılmakta.

SEKELEDİ VERMEMEK:Adamı hareketsiz bırakmak, yürütmeden yakalamak.Adım bile attırmamak.<<Adamı sekeledivermedi yakaladı.Gelirsem seni sekelettiririm:Gelirsem sana eziyet eder hiçbir şey yaptırmam işine engel olurum.>>Kullanılmakta.

SELÂMET PARASI:Ölü evden çıkınca fakire dağıtılan para.Daha cenaze mezara varmadanyolda iken dağıtılan ölünün sadakası.Kullanılmakta.

SELKİN DÜŞMEK:Bayılıp gider gibi olmak.Kendinden geçmek.Az kul.

SENİN ATIN EŞĞİN OLSUN:İddia edildiği zaman karşıdakine senin dediğin olsun anlamında kinayesine söylenir.Senin eşğin gancık olsun da denir.Kullanılmakta.

SENİN LAFIN SÜPÜRGENİN SAPI:Lafı sözü dinlenmeyen, geçmeyen kimseye söylenir.Umursamama sözü.Senin sözün kapı arkası olarak da söylenir.Kullanılmakta.

SENİNKİ SENİ BULUR:Hakkının karşılığı,emeğin,komisyounun ayrıca kibar rüşvet teklifi.

SEPET GARINLI:Koca karınlı.Karnı şişman kimse.Az kullanılmakta.

SERİ SEBEP OLMAK:Başa gelenlerden,gelecek kötülüklerden sorumlu olmak.Bu tip kişilere intizar edilir,ilenilir.

SETTAHI SIYRILMAK:Bir şey karşısında beklenmedik ümitsizlik.Kullanılmakta.

SEYREK BASAN:Bir arada durmayıp çok gezen (dolaşan) kimse.Bu tip kişileri yerme sözü.<<Seyrek basanın biri.>>Kullanılmakta.

SEYRİĞİ BİLE VERMEMEK:Yerinden kıpırdamamak.Bir şey karşısında telaşlanmamak..<<Adam o gadar dayak yedi seğriği bile vermedi:Dayağı hiç yerine koydu, ona dayandı.Adamın evine misafir gettik yerinden seğriği bile vermedi:Yerinden kalkıp hoş geldin bile demedi, umursamadı, yerinden kıpırdamadı.>>Kullanılmakta.

SIÇAR SİNEK GİBİ:Bir işte maymun iştahlılık,işi bir ordan bir ordanbaşlayıp bitirememe.Bir işi bitiremeden başka iş yapmaya kalkan başarısız kimsenini hareketi.Kurt atan sinek cinsinin kurdunu bir yere değilde değişik yerlere atması benzetmesi.kul.

SİĞINTI OLMAK:Başkasına yük olup ondan geçinmek.Onun himayesinde düşükce yaşamak. Başkasına sığınarak geçinmek.Kullanılmakta.

SİĞIRCIK KUŞU GİBİ:Çokluk ifade eder.<<O adamda para sığircık guşu gibi gaynar:Adamın çok parası var.>>Kullanılmakta.

SİPİLİ GİBİ:Eşşek gibi, mecburen.Kullanılmakta.

SINIR KAKMAK:Başkasına ait huduttan içeri girmek oradan toprak çalmak.Kullanılmakta.

SIRINCAĞAP DURMAK:Tembellikten dolayı aç durmak başkası bir şey versin diye beklemek.Hayvanların aç ayakta beklemeleri.<<Adama aşama gadar ayakta sııncadı durdu.Hayvanın önüne bi şey atmamışlar(yiyecek) aşama gadar sııncadı durdu:Açlıktan ayakta bir şeyler verirler diye bekledi.>>Kullanılmakta.

SIRTI GEÇİŞMEK:Sırtı kaşınmak.Dayağı beklemek, hak etmek.<<Belim gicişip durur.Adamın sırtı gicişiyor:Dayağı istiyor.>>Kullanılmakta.

SITGI SIYRILMAK:Bir şeyden hevesi geçmek ondan soğumak.Bıkmak, usanmak.Bel bağlamamak.<<O adamdan sıtgım sıyrıldı bi kere:Ona inanmamak.O iş den sıtgım sıyrıldı.>>Kullanılmakta.

SIVADA GELİŞMEK:Sonradan hatasını düzeltmek.Duvar yapılır ustanın hatası sıvanmadan önce görülür fakat sıvanınca hata görülmez bu söz buradan gelmekte.<<Sen kızı gelin al sıvadan gelişir:Sen kızın ufak tefek hatasına bakma al sonra iyi olur.>>Kullanılmakta.

SİDİK GOVAMI:İdrar kesesi dolu iken sabah bu haliyle yaptığı cinsel iş.Sidik kıvamında yapılan iş,bundan biraz ileri yaşlardakinin yararlanması.BK:l.s:Gaşan.

SİDİK YARIŞTIRMAK:Gücü olmadığı halde inat edip karşıdaki ile yarışmak, ona rakip olmak rekabet etmek.<<Durumuna bakmadan zengin adamlarla sidik yarışdırıyor.>>Kullanılmakta.

SİFİR KOKUSU:Yağlı et yemeklerinin iyice yıkanmadığı zaman eldeki yağ kokusu.<<Elinin sıfırını iteğe'ye (sofra altı bezi) sürme.>>Kullanılmakta.

SİFİRİ S....İLMEK:Çok eziyet, zorluk çekmek.Kullanılmakta.

SİĞİLİMİ GIRGIN:Gücü, kuvveti hevessizlikten veya hastalıktan dolayı olmamak, az olmak.<<Hayvanın siğilimi gırgın:Hayvanın bir şey yemeye, yola getmeğe isteği yok, hasta gibi bir durumu var.Adam o işten zarar edeli siğilimi gırgın:Zarar ettiği işe karşı bir hevessizlik(arzu etmeme) var.Adam yataktan kalksada iyi oluvermemiş hâlâ siğilimi gırgın.>>Kullanılmakta.

SİĞİM SİĞİM AĞLAMAK:Sessiz sedasız bağırp çağırmandan için için ağlamak.Siyim siyim'de denir.<<Garip kadın anası öldüğünde köşede siğim siğim ağlayıp durdu.>>Kullanılmakta

S.....İ ÇIKMAZ DEKEYE BENZEMEK:Argo.Tavşan pisliği gibi ne kokup ne tüten, bir işi başaramayan beceriksiz, başkasına faydalı olsada zorla olan anı ağır(uyuşuk) kimse. Kullanılmakta.

S....İCİYE BIRAKMAK:Argo.Erkek çocuğu olmayıp da cimri kimsenin malını mülkünü, parasını kızını alan damadına bırakması.Kullanılmakta.

S.....İLMİŞ SIPAYA DÖNMEK:Sağnak yağmurda her tarafı çok ıslanan kuru yeri kalmayan kimsenin durumu argo.Kullanılmakta.

S....SİZ OĞLU DEĞMENİ (DEĞİRMENİ) GİBİ:Girenin çıkanın belli olmadığı,kalabalık,karışık durumlarda söylenir.Başdutarı olmayan(organize eden) herkesin serbestçe girip çıktığı karışık,dolaşık,mesuliyetsiz yer.Az kul.

SİMYONLANIP DURMAK:El içine girmeyen asosyal(topluma uyumsuz) çekingen kimse.<<Simyon simyon orda burda sokulur, simyonlanır durur:Toplum içine girmeyip köşede bucakta sinsice duran kimse.>>Kullanılmakta.

SİNGURT GİBİ:Kokuyu çabuk alan, bir şeyden çabuk haberdar olan evde saklanan bir yiyeceğin yerini bulup habersizce yeyen çocuklara<<singurt>> gibi denir.Kullanılmakta.

SİPCİK GİBİ:Çok küçük (ufak) büyümemiş.Zayıf, gelişmemiş.<<Sipcik gibi balık:Çok küçük balık.Kadınlarda uzamayan saçlara sipcik gibi hiç uzamıyor denir.Sipcik gibi galmış;Hiç büyümemiş.>>Kullanılmakta.

SİVİLCEYİ MAÇCA ETMEK:Küçükük çibani kurcalayarak onun azıp büyümesine sebep olmak.Küçük bir sözü büyüterek onu üretip tatsızlığa sebep olmak.Kullanılmakta.

SOĞAN CÜCÜĞÜ GİBİ NE BÖYÜR NE GÜÇCÜLÜR:Büyümemiş küçük kalmış kimse için söylenir.Kullanılmakta.

SOKACAĞINA SOKMAK:Bir şeyin başına çıkmak,onu kırıp dökmek,telef etmek,bozmak durumlarında söylenir.Birazda böyle durumlarda laf söz dinlememe ve o şeyi mahvetme durumlarında söylenir.Argo da bilmem neyine soktu dinlendi anlamında söylenir.Bk:1.sSoku,sokucak,Az kul.

SOKUSU BENDEN DİBEĞİ SENDEN:Argoda cinsel ilişki teklifi.Kullanılmıyor.

SOL MEMEDEN EMZİRMEK:Öksüz üvey evlat muamelesi yapmak."Sen beni sol memeden emzirdin gitti elin işini eksiksiz gördün.Anadan akraba değilmiyiz bizi hep sol memeden emdirir.

SON TEFESİ:Son defa, son olarak.<<Son tefesi bu işi bir daha konuşalım.Son tefesi bi su daha içelim de yolumuza devam edelim.>>Kullanılmakta.Son defasında bozulsa gerek.

SON GUMANAYA BAKMAK:Verilen son emre bakmak.Öncekilere itibar etmemek.<<Sen verilen son gomandaya(kumanda) bak.Adamın lafı son gumandaya bakar.>>Kullanılmakta.

SON GÜLLÜĞÜNE OĞRAMAK:Sonunda sevinmek, mutlu olmak.Rahat etmek, zenginimek.Durup durup turnayı gözünden vurmak şansı sonunda yardım etmek.,<Adam bi

gız aldı son güllüğüne oğradı.>>Belki son gürlüğü fakat söyleniş şekli güllüğü.Belki de son güldüğü olacak.Kullanılmakta.

SONRADAN ATAŞLAMA(ATEŞLEME): Bir şeyin sonradan akla gelmesi ve o işin yapılması.Sonradan karar varme.<<Adam ilkin (önce) gızı vermedi sonra neye akıl ettiyse gızı verdi iş sonradan ataşladı.Uzakta top atılırken önce dumanı çıkar sonra top patlayarak sesi duyulur bu söz buradan benzetilerek alınma olsa gerek.>>Kullanılmakta.

SON SIMKIRMA:En son doğan birazda istenmediği halde olan kaçıntı çocuk(tekne gazıntısı).En son döl.Kullanılmakta.

SORGUÇ GİBİ:Yapışkan.Öte gitmeyen kimse.<<Sorguç gibi yapışdı üstümden öte getmiyor.>>Kullanılmakta.

SOYUNU SOPUNU DEŞELEMEK (ARAMAK):Bir kimsenin sülâlesini araştırmak.Genelde kız verileceği zaman oğlanın soyu sopyu araştırılır.Birde birisine öfkelenen kimsenin onun soyundaki hırsız uğursuz varsa onları deşeleyerek meydana çıkarmak, sülâlenin kötü taraflarını ortalaya çıkarmak.<<Onun bunun soyunu sopunu ne deşeleğep durursun herkesin soyunda bir uğursuz çıkabilir.Sanki seninkinde yokmu?Bir kimsenin soyunu sopunu kökünü deşeleyerek oraya nereden geldiklerini soyunun dibini araştırması.Kullanılmakta.

SÖBEĞİ İLE DURMAK:Cinsel bilgisi olmayan kız gibi yetişmiş erkek çocuğu.Hiç bozulmamış gözü açılmamış cinsel tecrübesi olmayın erkek.Az kullanılmakta.

SÖKÜNTÜSÖKTÜRMEK:Zorlu çektmek.Kök söktürmek.Sıkıntı çektmek.Kullanılmakta.

SÖMEŞLENİP(SÖMELLENİP) DURMAK:Bir işi doğru dürüst beceremeyen ağırcaanlı, uyuşuk kimsenin hareketi.Az kullanılmakta.

SÖMEK GİBİ:İri uzuncisimlere denirİri barbunya balığına da sömek gibi denir.Kullanılmakta.

SÖMÜRÜVERİP BİTİRMİK:Bir şeyi hemen yeyip tüketmek, ortadan kaldırmak başkasına bırakmamak.Bir şeyi ortadan toptan kaldırmak.Kullanılmakta.

SU SULAMAK:Tarla, bahçe sulamak.Kullanılmakta.

SU YOLUNDA GÖRMEMEK:Tanımamak, tanımamazlıktan gelmek.Karşıdakini küçük görerek ona bilişlik vermemek.Eskiden su geçen arıkların kenarında dar su yolu olurdu su kesmeye (bakmaya) geden herkes karşılaşıncı mecburen birbirlerini görürlerdi görmemezlikten gelmeleri mümkün değildi bu söz oradan gelse gerek.Az kullanılmakta.

SUÇUKSUĞU VERMEK:Kendini suçlu hissetmek.Suçluluğunu yüz ve diğer hareketleri ile belli etmek.<<Adam beni gördüğü suçuksuğu verdi.>>Kullanılmakta.

SULAN DÜŞMEK:Sulak arazi.Rutubeti devamlı tutan sulu arazi.Kullanılmakta.

SULU YAĞINDAN GEÇİLMEK:Bedava, avantadan, zahmetsizce geçinmek.Kurduğu ekonomik düzenden zahmetsizce devamlı gelir(akar) temin ederek geçinmek.Mirasa konarak geçinmek.Suyu yağından geçinmek de denir.Kullanılmakta.

SURATI BATI BORASI GİBİ:Yüzü kararmış, eğri.Bir şeye öfkelenince yüzünün bozuk durumu.Batıdan gelen hava depresyonu karartılı ve kuvvetli rüzgârlı olduğu için bu durumda yüz benzetilmiştir.<<Ne bi şey mi var?Suratın batı borası gibi.>>Kullanılmakta.

SUSA DURDURMAK:Bir şey karşısında karşısındaki kişiyi hareketsiz durdurmak, susdurmak.<<Adamı susa durdurdu yerinden gıbışdatmadı:Etkili hareketsizlik, susdurma.>>Kullanılmakta.

SUSAKDAN İÇER GİBİ:İçilecek bir şeyi çok çabuk içmek, bitirircesine içmek.<<Susakdan içeri gibi içip durma şengini:Çok içme idare et gerisi yok. Acelen ne.>>Kullanılmakta.

SUSUZLUĞUNDAN YAYILMAZ:Fırsatsızlıktan bir şeyi yapamaz, fırsat bulsa hepsini yapar.Yapacağı işi gözler fırsatını bulunca yapar.<<Engi adam susuzluğundan yayılmaz yoksa zaptolmaz.>>Susuz olan hayvan yayılmaz(otlanmaz) suyu için otların sözünden gelme.Kullanılmakta.

SUYUNDAN PİLAV TOPRAĞINDAN ÇÖMLEK OLMAZ:Beğenilmeyen,makbul olmayan seilmeyen yörelerin insanlarına söylenir.Az kullanılmakta.

SUYUNU İLİTMEK:Suyunu kaynatmak.İşini bitirmek için tuzak hazırlamak.<<Onun suyu ilidi(ısındı) burnuna bu tütmüş var:Kendi bu cezayı istediği çekeceği var.>>Kullanılmakta.

SÜDÜ SÜMÜĞÜ TEMİZ:Helal süt emmiş.Helal ile büyümüş.Soyu sopu(sülalesi)temiz.Kullanılmakta.

SÜKSÜNÜNDEN DUTMAK:Ensesinden tutmak.Ensesinden tutarak karşısındakini kıpırdatmamak.Bu söz kediler cinsi birleşme yaparken erkek kedinin dişiye ensesinden(süksün) tutarak kıpırdatmaması durumundan gelse gerek.Tehdit sözü olarak<<gelirsem süksününden dutarın.>>Kullanılmakta.

SÜMDÜKLÜK ETMEK:Arsızlık,yüzsüzlük etmek,gördüğü her şeyi canı kalarak istemek.Argoda karşıdakine cinsel olarak göz kakmak(koymak).Kullanılmakta.

SÜMME GADEM:Kademsiz,uğursuz.Alnında<<gabr-i mevt>>yazılı.Az kullanılmakta.

SÜPCÜK GİBİ:Çok ince kalmış gelişmemiş.Daha ziyade boynu ince kimselere boynu<<süpcük gibi>>denir.Az kullanılmakta.

SÜRÜNCEMEDE GALMAK:Bir işin neticeye ermeyip uzaması.Kullanılmakta.

SÜRTÜP ÇAKMAKLAMAK:Bir veya birçok işle oğraşıp kesere sap olamama.

SÜSLÜ MARİKO GİBİ:Eskiden gayri müslümlerle oturuken Mariko isimli bir bayan Şerif Alilerden küt paşaya yangın olmuş.Paşa'ya kendini sevdirmek için süslenir püslenirmiş.Sonradan bu söz halk arasında bu şekilde süsülenene söylenmiş.Hala azda olsa duyulmakta.Bk:3.s.Bapbi.

SÜT LİMAN OLMAK:Fırtınalı dalgalı durumdan sonra denizin sakinleşmesi durumu.Kavgadan sonraki sessizlik,barışma halindeki iki tarafın susgun durması hali.<<Adam geldi bi dayak çekti her taraf süt liman oldu:Döğüldükten sonra gürültü patırtı kesildi ortalık sakinleşti.>>Kullanılmakta.

SÜTLÜK ÇALMAK:Arkasından sütlük çalmak olarak da söylenir.Arkasından alaya almak,onu zevk etmek(dalga geçmek).<<Adamın arkasından sütlük(ışık)çalıverdiler.>>Kullanılmakta.

-----Ş-----

ŞAH DİKMEK:İpekböceği koza yapacağı devrede yatay dikey dallar dikmek.En iyi şah dalı PÜREN olduğu için Alanya'da bu bitkiye Şah denir.İpekböceğinin bu dallara koza yapmak için çıkmasına şaha çıkma denir.Kullanılmakta.

ŞAKIĞIP DURMAK:Kuşun ötmesi,şakraması.İltihap alan yaranın zonklaması(batar gibi ağrması).Baş ağrısı(miğren).<<Isırgan guşu(saka kuşu)şakığıp(şakağap)durur.Başım şakığıp durur.>>Kullanılmakta.

ŞAL GİBİ BİTMİŞ:Çok randımanlı(bol)sebze veya meyvanın ağacındaki durumu.Sağlıklı bol mahsül.Az kullanılmakta.

ŞAVKINI GIRMAK:Şevkini(arzusunu)kırmak.Az kullanılmakta.

ŞEHİRLİ ZINASI:Köyden gelen saf (bilgi ve görgüsü az,kalbi temiz kimse) gençleri şehirli gençleri kandırır oda kandığını sonra anlar veya hatırlar ve bir daha hataya düşmemeye çalışırki bundan dolayı şehirli zinası,şehirli zinaları denir.Bk:1.s.Zina az kul.

ŞERANAZIN BİRİ:Yaramaz,azgın kimse.Şerre meyilli azgın kimse.<<O çocuk şeranazın biri çocuğu onun yanına gönderme.>>Az kullanılmakta.

ŞEPİT GİBİ:Çok ince zayıf şeyler için söylenir.<<Döşek yata otura şepit gibi olmuş pambığını bi attıra gabarsın.>>Kullanılmakta.

ŞEŞ GELMEK:Denk,rast gelmek.<<Şeş gelmeyen deye o kadar uğraştım gene de şeş geldim.Allah kötüyü şeş getirmesin.>>Kullanılmakta.

ŞEŞ GETİRMEK:Denk,uygun getirmek.<<Bi şeş getirirsem ona göstereceğim.>>Kullanılmakta.

ŞEYTANIN BACAĞINI GIRMAK:Arzu edilen ilk başarı.Şiftah.<<Şeytanın bacağına gırdım gari gerisi gelir.>>Kullanılmakta.

ŞEYTANIN GARI BOŞADIĞI ZAMAN:Geç ikindin sonu ile akşam karanlığı arası.İş yapılması iyiye sayılmadığı zaman.Bu zamanda bir işi yapınca veya öfkelenince elinden bir kaza çıkar,başın belaya girer inancı ile yapma anlamında bu söz söylenir.Bu zaman GAŞIK CALIMI(yemek zamanı)da denir ve aynı inanç ile saygılıdır.Kullanılmakta.İnanç zayıflamakta.

ŞEYTANIN GÖTÜNE TÜHÜM VURMAK:Çok kurnaz,şeytani akli olan (şeytanca herşeyi düşünen,düşünebilen)Şeytanı bile yanıltan kimse.Bk:1.s.Tüğlenmek.Az kul.

ŞIRAYI PATLATMAK:Üzümün suyunu ateşte için sıra toprağı atılmış kazanda patlamak.Pekmez toprağı bej renkte killi bir toprak.Kullanılmakta.

ŞİMDİ SU YOLUNDA GÖRMEMEK: (Bk:Su yolunda görmemek).

ŞİPİRDEĞE VERMEK: Şıkırdağa vermek.Kızın veya kadının yaranmak kendisini sevdirmek için gösterişli hareketler yapması.<<Gelin bobalığa şipirdeğe verdi oda geline yer yazdırıverdi.Kız oğlanın karşısında şipirdeğe verdi oğlanın gönlünü aldı kendine yangın etti(aşık).Kullanılmakta.ŞİŞMEK ÜRÜLMEK: Çok şişmek havakmak.<<Arı soktu her tarafım şişti ürüldü.>>Çok az KÜLÜK GİBİ şişdi de denir.Kullanılmakta.

-----T-----

TAHTINDA ÖLÜM MÜ VAR:Altında ölüm mü var?Teselli sözü.<<Tahtında ölüm mü var ne yapalım.Ölüme bulunmaz.Çare gerisine çare bulunur anlamında.Kullanılmakta.

TAKACAĞI KESİLMEK(KESMEK):Verecek hiçbir şeyi kalmamak.Maddi manevi gücünü kırmak,yiyip tüketmek.<<Kız evi gele gele oğlumun takacağını kestiler:Oğlanın gelirini yeyen kız evi için kaynalar söyler.Nafaka vere vere takacağın kesildi.Çocuklar okula giderken her gün para ver para ver takacağım kesildi.>>Takı ile ilgili olsa gerek.Takacak birşey olmayınca yokluk olur,elinde avucunda bir şey kalmaz.Kullanılmakta.

TAK(ŞAK)OLMAK:İkiye bölünmek.Ortasından bölünmek.<<Ağacı ikiye takla.Garpızı tasından şak et(takla).Çocuk ağaçtan düşüvermiş kafası (başı)şaklanmış(yarılmış).>>Argoda,kadına erkek gelirim bilmem nereni şak ederin,(ayırırım anlamında).Kullanılmakta.

TAKOZA ÇIKMAK:Berduşlamak, iflas etmek.Kullanılmakta.

TANIŞIKLIK(BİLİŞİKLİK)VERMEMEK:Tanımazlıktan gelmek.Daha önce tanıyıpda işi olmadığı zaman gördüğünde veya rast geldiğinde bilerek görmemezlikten gelmek.Kullanılmakta.

TATLI GİCİMİK:Bir işte alışkanlık.Tahılın içinde olan siyah renkte küçük böcek(böcü) insanın sırtını tatlı tatlı kaşındırır (geciştirir),buna benzetilerek bir şeyde alışkanlık.<<Kumarda ütülür ütülür bir daha oynamayan der datlı gicimik gene geder oynar.>>Kötü alışkanlıktan vaz geçememe ,onu tekrarlama.Kullanılmakta.

TAV DELİSİ:Tava gelen,tav meraklısı kimse.Bk:2.s:Eferimci.Kul:

TEMİ VAR:Eseri,kokusu,belirtisi olmak.<<Hastalık temi var.>>Kullanılmakta.

TENTENE ÖRMEK:Dantel örmek.<<Gızlar galede surun üstüne oturmuşlar tentene örüp boturlar.>>Kullanılmakta.

TEK DURMAMAK(DURMAZ):Haline doğru dürüst durmamak.Her zaman hadise çıkarmak.<<Oğlan tek durmadı sonunda hapisi boyladı.Tek durmamış elin gızına el atmış.Tek durmayana Allah belasını verir.>>Kullanılmakta.

TEL GIRMAK:Küçük şeylerden alınıp darılmak.Hassasiyet,alınganlık ile ilgili olarak<<tel gırdı bi kere bi daha geleceğı şüpheli.Her şeyden tellenir tel gırar:Çok aşırı hassasiyet,huysuzluk.Görümce her şeyden tellenir,tel gırar.>>Kullanılmakta.

TELLEME DUZLAMA:Üzümün goruğu,ekşi nar bir kapaklı sahanın içine üzerine tuz atarak konur kapalı vaziyette sallanır sallanan meyve burada terler gibi olur acısı kekresi geçer ve yenir.Eskiden çocukların yaptığı usuldü.Telleme değil terleme duzlama olsa gerek aslı.İsim şimde bir hatıra oldu.

TENCÜR TÜNCÜR OLMAK:Alt üst olmak.Külüfan, perişan olmak.<<Araba kazasında tencür tuncür olduk.Evret Avrat öldü tencür tuncür olduk:>>Az kullanılmakta.

TEŞENNEŞE OĞRAMAK:Başı derde girmek.Sıkıntıya uğramak.<<Çocuk yaramaz çıktı başımızı dişimizi teşenneşe öğrattı.>>Kullanılmakta.

TIKAÇ GİBİ:Ufacık küçücük.Büyümemiş.<<Mantar tıkaçı gibi adam o haliyle adama sırpaşık(sataşıp)durur.Kullanılmakta.

TIKIŞ TIKIŞ GETMEK:Ağır ağır ,aheste aheste gitmek.<<Adam eşeğe binmiş tikiş tikiş gedip durur.Tikiş tikiş işler yoluna girecek:Ağır ağır işler düzelecek.Çencereyi kömüre koyuver orda yemek tikiş tikiş bişer.>>Kullanılmakta.

TIKMAK GİBİ:Besili, gürbüz.Karnı şişman, doygun(doymuş).<<Çebici eyi beslemişsin tıkmak gibi çıkmış.>>Kullanılmakta.

TIMSİKLANIP DURMAK:Bir şeyi vermede onun ekonomik durumunu çok hesap etme,bu hususta karşısındakini sabırsızlaştırma karar vermede gecikme,malı parası kıymetli kimsenin ince eleyip sık dokuma hali,pintilik gıyımsızlık.”Tımsıklanıp durma vereceksen ver şengini.O adamdan bi şey istenmez tımsığın biri verse bile tımsıklanır durur. Adamı deli eder.”Bk:1.s.Tımsık;Gıyımsız.Az kul.

TIRILAĞA VERMEK:Gezeleyi vermek,bir yerden kaçmak.Sebatsızlıkla ilgili kaçma.TEZİKİVERMEK de eş anlamda kullanılır.Tırılağa vermek eşeklerin kaçırvermesi,tezikivermek köpeklerin evden kaçırvermesi anlamında eskiden kullanılırdı.<<Çocuğu işe gönderdim oradan tırılağa vermiş,varmış getmiş.>>Kullanılmakta.

TIRNAT DUTTURMAK:Bir yerde bir işe saplanmak,kök salmak.Kullanılmakta.

TIRPAN GEÇİRMEK:Felaket geçirmek.Başından epey(bir hayli)olay geçmek.<<Başından epey tırpan geçirmiş tecrübesi fazla.>>Kullanılmakta.

TIS TIS ETMEK:Yük altında,eziyet anında soluyarak ses çıkarmak.<<Adam arkasına yük sarınmış yolda tıs tıs edip geder.>> Kullanılmakta.

TİYİM TİYİM(TİĞİM-TİĞİM)BİRİKDİRMEK(GAZANMAK):Çok zor şartlar altında çalışarak ve tasarruf ederek(biriktirerek)para kazanmak,biriktirmek.Bu kazanma uzun zaman zarfında olu.<<Ben bu paraları alnımın akı ile(namuslu kazanç)tiğim tiğim biriktirdim ite köpeğe yedirirmiyim:Bu tip kazancın harcama güçlüğü,muhafazası parasını kimseye yutturmama anlamında.>>Kullanılmakta.

TİLLE OLMAK:Engel olmak.Üzerinde kalmak,yük olmak.<<Adam üzerime tille oldu bi türlü öte getmiyor:Adam üstümde kaldı(engel oldu) ona laf söz anlatamadım.>>Kullanılmakta.

TİNEDENEK DÜŞMEK:Birdenbire, aniden çok korkmak.Birden bir şeye öfkelenmek,heyecanlanmak.<<Adam arkamdan habarım olmadan birden önüme çıkageldi tingedenek düştüm.Adam bi laf etti kafam tingedenek düştü.>>Kullanılmakta.

TİNGİL OYUNU:Hileli oyun.<<Adam bana bi tingil oyunu oynadı sorma galan:Adam bana bir oyun oynadı beni aldattı sorma gitsin.>>Az kullanılmakta.

TİNGİLDEĞE VERMEK:Korkarak,zora gelerek önünden kaçmak.Borcundan kaçmak.Kullanılmakta.

TİNGİLİ BİTTİĞİME:Argoda bilmem neyime.Az kullanılmakta.

TİNTİN YÖRÜMEK:Zip zip biraz hızlıca hoplar gibi düzensiz titrer gibi yürümek.<<Seniki tintin yürüğüp geder.Hoca'nın sakalı tintin edip duru.Tintin sakallı.>>Az kullanılmakta.

TİNTİRİLİK YAPMAK:Şüpheci hasis(cimri),her şeyi ince eleyen sık dokuyan(çok inceleyici)kimsenin hareketi.<<Tintirilik yapma alacaksan ver parayı al.O adam tintirinin biri onunla iş yapılmaz.Kullanılmakta.

TİRİK GİBİ:Canı tez,bir işi çabucak yapan,ağaca çıkan,yola gidip gönderdiği yerden çabuk gelen(ayağıda çabuk) birazda cesaretli kimse.”Hadi oğlum tirik gibi ağaca çıkıverde bi üzüm topla gel.Tirik gibi şu sepedi benim eve götürüver gel.”Bk:1.s.Tirik,şahan.Az kul.

TİRİNKETTE OLMAK(DURMAK):Tetikte olan,harekete hazır olmak.Kulağı her şeyi duyup hadiseyi bekleyen.<<Adam tirinkette bekleğep durur.Adamın gulağı tirinket.>>Kullanılmakta.

TİRİT GİBİ:Çok sarhoş. Bulut gibi.<<Adamın kafası tirit gibi>>Az kullanılmakta.

TOĞUK(TAVUK) ALICI GİBİ DOLAŞIP DURMAK:Çıkarı olan bir yerden öte gitmemek,oradan ayrılmamak.Aç,muhtaç kimsenini yardım alacağı yerden öteye gitmemesi.Toğuk alıcı döne döne avını gözetler.Kör guş.Az kul.

TOKAT PEKİTMEK:Tokat atmak.Tokat eşgertmek.<<Adam tokadı bi pekitti nerden geldiğimi bilemedim.>>Yörüklerde eşgertmek sözü daha çok kullanılır.

TOK EVİN AÇ ÇOCUĞU:Evlerinde yiyecek içecek her şeyi olup da gözü aç olan çocuk.Aç gözlü.Başkalarında görüp orada aç gözlülük yapan çocuk.Kullanılmakta.

TOKUYUP DURMAK(GEÇMEK-GIRMAK):Her üç şekildedeyöylenir.Silip süpürmek,kırıp geçirmek,dövmek,ütmek,tokucakla,tokuç.)Çamaşır tokumak,gücü kuvveti,parası ile üstünlük kurup karşısındakini ezmek.Bk:1.s:Gesi,Gesilik,tokucak.az kul.

TOL GİBİ:Çok akan ev.Genelde yağmurda çok akan(damla damla akan) toprak damlı ev.Az kullanılırdı.

TOMUŞUP DURMAK:Üşümeden dolayı çökerek veya ayakta büzülme hali(omzunu çekerek).Daha ziyade kuşlar için kullanılan bu söz insanlar içinde kullanılmakta.

TOPA ÖRÜM:Renkli yün ipten örülme yuvarlak ip.Alanya-Çakallar Köyü.

TOPA TOPA ÖLMEK(GIRILMAK):Yangında,salgın hastalıkta evdeki çor çocuğun hepsinin toptan ölmeleri durumu.Daha ziyade böyle durumda küçüklerin ölmeleri durumu.Az kullanılmakta.

TOPALAK GIRMAK:Kütelek gırmak.Eklemleri çekerek veya hareket ettirerek çıkan(kit)sesi.Argoda bilmem neyinde topalak gırar:Çok rahat işi tıklarında,keyfi yerinde.Bilmem neyinde topalak gırdırmak:Karşıdakine çok eziyet etmek,onu müşkül duruma sokmak.>>Kullanılmakta.

TOPANA ÇEKMEK:Bıçak çekmek.Az kullanılmakta.

TOPANAYI ÇIKARMAK:Argoda eşeğin üreme organının çıkması.Az kullanılmakta.

TOPRAĞINDAN ÇÖMLEK OLMAZ: Suyundan pilav toprağından çömlek olmaz.Az kullanılmakta.

TORUYU DEPEŞİNDEN SÜRÜMEK:Genç kesilmiş çam ağacını tepesinden tutarak sürümek bu durumda dallar ters geldiği içim hem sürmesi zor olur hem de toz yapar.Acemice yapılan iş,işin yönünü yöntemini bilmemek anlamında bazı köylerde kullanılmakta.

TOSALAK TOSALAK GETMEK:Ağır, ağır(gosdak gosdak),ağır aksak yürümek.**GOSALAK GOSALAK YÖRÜMEK:**Çalımlı çalımlı var mı bana yan bakan der gibi yürümek.Az kullanılmakta.

TOSARIP DURMAK:Asık suratlı,surati kara durmak.Gülmez sırtmaz kimse.Kullanılmakta.

TOSMUR TEHNESİ:İki kişi arasında gizlice yapılan konuşma,anlaşma.İki kişinin çökerek karşılıklı konuşması.Tosmurlu’nun تنها(gizli) konuşması.**TOSMUR:**Alanya’nın doğusunda Dim Çayı’nın kenarında eski bir aşiret(Yörük)köyü.>>Kullanılmakta.

TOSMURLU GAVGASIZ EKMEK YEMEZ:Tosmur köylüsü çok sesli konuşurken sanki kavga eder sanılır onu gören şehirlinin benzemesi.Birazda kavgazan olarak.Kullanılmakta.

TÖBE (TÖĞBE) YOKLUĞA:Yok yok,iyce yoklumasun hiçbirşeyin yok mu?İnsan uzaktan gelene bulur buluşturur onu yemekler yok demek Mazeret sayılmaz anlamında bu sözü söyler.Zorunlu durumlarda yok anlamında.Töbe yokluğa çocuğun eline verecek bişeyleridemi yok:Yokluğu mazeret edip çşmrilik yapanlara ufaklıyanlara kınama sözü.Kul.

TRABEZEYİ GURMAK:Masayı kurmak.Daha ziyade içki masasını kurmak.Kullanılmakta.

TUNANIN SELİ:Çokluk,berketlilik.<<Her şey tunanın seli:Her şey çok bol.Çocuk gece yatağına işemiş sidik tunanın seli:Çok sidik işeme yatağını yorganı ıslatma hali.>>Az kullanılmakta.Tuna nehri ile ilgili hatıra sözü olsa gerek.

TUNDAN TUNA OĞRAMAK:Başına çok felaket gelmek.Başından çok işler geçmek,çok güçlükler çekmek.Çok tufanlar geçirmek.Zarar etmek.Az kullanılmakta.

TURA DOLAMAK:Uçurtma ipliğinin söbüce çaprazlama bir değneğe sarılarak yumak yapılması.Kullanılmakta.

TURAÇ GİBİ:Çok iri,belsi.<<Tavuklar turaç gibi olmuş.>>Az kullanılmakta.

TUTARI DUTMAK(DUTARI):Huyu dutmak,aksilik yapmak.Önceden var olan bir huyunun bir hadise karşısında menfî(aksi)olarak meydana çıkması.<<Adamın dutarı duttu sofrada ne yedi ne içti:Her şeye öfkelenildi hiçbir şey yemedi.Adamın dutarı duttu yanına yanaşma.>>Kullanılmakta.

TÜĞ GABASI:Eti olmayıp tüğünden şişman(iri)görülen hayvan.<<Getmiş gurbanlık deye bi tüğ gabası goyun almış çıkageldi.>>Kullanılmakta.

TÜĞLENMEYE BAŞLAMAK:Zenginimeye başlamak.İktisaden gelişmeye yüz tutmak.Bu söz tüğlenmeye başlayan kuşların kısa mesafede uçuşundan ve uçuş denemsi yapması hareketinden gelmektedir.<<Adam tülenmeye başladı yanından geçilecek değel:Adam biraz para görünce burnu büyüdü,kibirlendi.Tülenmeye galsın yoksa ele avuca sığacak cinsden değel.Adamı tülendirme yoksa başına dert olur:Zenginin,patronun yanında hizmet eden için söylenir.>>Kullanılmakta.

TÜĞÜ BAŞINA HAYRINI GÖR:Her hayvanı memnun olarak satınca satan kimsenin söylediği memnuniyet sözü.Başının tüğünün hayrını gör anlamında iyi temenni sözü.Sağlıklı olarak besle,faydalanan anlamında söylendiği gibi bir kız verince de veya bir eşya satınca a aynı söz söylenmekte.Kullanılmakta.

TÜĞÜ SANCIMA(SINCIMA):Hayvanlarda ve insanlarda rahatsızlanma,keyifsizlenme bundan dolayı kılının incinmesi.<<Adamın tüğü sincısa yatar aşağı gider:Adam küçücük bir rahatsızlık duysa hiçbir iş yapmaz.Tüğünü sincıtma:Hiç incitme,tüğüne bile dokunma.Kadın evde her işi dutuyor da tüğü bile sancımıyor:Her işi tutan kadın işden dolayı hiç acizlik göstermiyor,işden erinmiyor.>>SANCIMA:Her yerin ağrması.Genelde karın ağrısı>>barsaklarım bozulmuş garnım sancığıp durur.Bi sancı duttu öle yazdım.>>Kullanılmakta.

TÜLEKES OLMAK:Tüğü dökülmüş zayıflamış kümes hayvanı.Kel olmuş hayvan.Azda olsa insanlar için de söylenmekte.Kullanılmakta.

TÜR TÜR TÜTMEK:Çok güzel kokmak.Güzel kokmak.<<Bahar geldi her taraf tür tür çiçek tütüyor.İçeri(odaya) bi kadın girdi her tarafı tür tür tütüyor, her tarafını tütülemiş(tütü sürünmüş-güzel koku sürmüş).Kadın iyice tütülende (koku sürmek, makyaj herif hazetsin(sevsin)).>>Kullanılmakta.

TÜTDÜ ABA GİBİ:Eskiden benim çocukluğumda Hacımehmetli Köyünden Goncaoğullarından evli TÜTDÜ ABA isminde bi arap kadına izafeten çok siyahî arap kimseye verilen takma isim.Bu kadının ismi de takma imiş.Çok az kullanılmakta.

TÜTÜNÜP DURMAK:İdare etmek, tasarruf.<<Ataşın başında tütünüp duruyoruz:Ateşin başında az yanmasına karşın ısınıp duruyoruz, idare ediyoruz.Yağı tütünüp duruyoruz:Tükenecek diye yemeğe azar atıp idare ediyoruz.>>Arındırıcı (libasyon) durumlarda ocağa atılan soğan kabuğunu nazardan korunmak için dumanını tütme (koklamak).Kullanılmakta.

TÜTÜSÜNÜ ALMAK:Kokusunu almak.Bir şeyin varlığından haberi olmak.Hayvanlar ve insanlar içinde kullanılmakta.<<Köpek hemen etin tütüsünü almış davar kesilen yere çıktı geldi.Adam yapacağımız işin farkına varıp tütüsünü almış olacakki çıka geldi.Bıçağın ağzını

limon ile silde soğanın tütüsünü alsın:Bıçağı limonla silde soğanın kokusunu alsın.>>Kullanılmakta.

TÜTÜ SÜRMEK:Kolanya, esans gibi parfüm sürünmek.<<Kadın her tarafına tütü sürünmüş.Gel sana tütü sürüvereğin.Acık tütülende el içinde kokma.>>Kullanılmakta.

-----U-----

UCUN SÜRME: Hepsi, tümü, topu, alayı, tamamı.<<O sülale ucun sürme bozuk.Malın hepsini ucun sürme yerdim yetdi. Kışın don gecesı muzları ucun sürme kesdim.Adam orada bulunanları ucun sürme gırdı geçirdi.>>Kullanılmakta.

UCUN UCUN YAPTIRMAK:Yavaş yavaş, ağır ağır yaptırmak.Vakit imkan buldukça yaptırmak.<<Eve bi başlat ucun ucun yaptırır gedersin.Muzları ucun ucun yetişdikçe kes dur:Ucun ucun kesmek.Ucun ucun bir taraftan toplamaya başla.>>Kullanılmakta.

UÇGURU DÜŞÜK:Namus,iffet konusunda kendine sahip olmayan kimse.Bir şeye genelde işrete(meraklı kimsenin durumu).Kullanılmakta.

UÇGURU ÇÖZÜK:Cinsel konularda hemen arzulu,meyilli,o işe meraklı kimse.Kullanılmakta.

UÇTU UÇTUYA GELMEK:Kötü,sevindirici,acı,korkucu bir haberi duyan kimsenin çok acele gitmesi veya gelmesi. (uçtu uçtuya eve geldi)”Herifin eve zerhoş geldiğini avradı duyunca uçtu uçtuya eve geldi.Çocuğu depboyun(askerlik şubesi) bahçasında adamakıllı pekitmişler(dövmüşler) uçtu uçduya eve anasına şikayete geldi.Gız evden kaçmış babası çarşıdan uçtu uçtuya eve gedip geder.”Çok acele,hızlı gitmek.Acele,tava gelerek elindekini verme durumu.Kul.

UÇURUM ALLAH ETMEK:Sürüp çıkarmak,sürüp aşırmaq(kovmaq),bulunduğu yerden zorla (döverek,sopa ile,sürüyerek vs.) uzaklaştırmak kovmak.”Ne edepsiz avrat çocukları iki erik gopardı deye sürdü çıkardı,uçurum Allah etti onları yalınayak Bostancı muharına gadar govaladı.Köpek cingen,abdal garısını merdivende görünce uçurum Allah etti Gız mektebinin yanına gadar govaladı.”Az kul.

ULAN BOBA:Argoda be birader,be arkadaş,goca arkadaş.<<Ulan boba vereceksen ver gari yeter beğee.Ulan boba sen benden nısdan (ne istersin)ne verdin de ne alacaksın.>>Kullanılmakta.

ULU ORTAYA YATMAK:Alelusul,düzensizce rast gele uzanıp yatmak.<<Eve geldiğimde herkes ulu orta yere uzanıp uyuyakalmak.Adam ulu orta ortaya laf atıyor veya konuşuyor:Münasibetsizce,yersiz konuşmak.>>Kullanılmakta.

ULUSUNA YATMAK:Uzun uyku.İpekböceğinin koza yapımına yakın son büyük uykusu.<<Adam çok yorulmuş ulusuna yatmış kalkmak bilmiyor.Gızım ulusuna mı yattın yeter artık uyuduğun kalk.Böcü(ipekböceği)ulusuna yattı.>>KullanılmaktaÇok az ölüm(ebedi)uykusu.ULU:Büyük,saygılı cisim veya insan.Ulu taş,Ulu ağaç,Ulu kimse.

UMMACAYA OĞRAMAK(UMURÇAYA):İmrenmek,ümit etmek.Ummak.<<Adam yemek göndereceğin dedi beni ummacaya oğrattı göndermedi.Gomşuda emzikli kadın var et kokusunu duyar ummacaya oğrar ona birazını gönder.Adam para vereceğim dedi söz verdi beni ummacaya oğrattı fakat vermedi.>>Kullanılmakta.

UMRUM SEPET:Umrumba bile olmaz.Burada sepet sözcüğü sepetler geçerim,sepek havası anlamında olsa gerek.”Oğlan bana yangın olmuş benim habarım file yok umrum sepet.oğlan getmiş başkasını almış umrum sepet.”Çok az kul.

UNUTMUŞA VURMAK:Unutmuş gibi görünüp aldırış etmemek.<<Adama bi pra verdim bi ansıttım o tarafı olmadı unutmuşa vurdu ne zaman verdiğdin a birader dedi.>>Kullanılmakta.

UPUZUN KÖSMEK(KÖSÜLMEK):Argoda dövmek.Cenazeyi upuzun yatırmak.Upuzun uzanmak,yatmak.<<Gelirsem seni upuzun köserin:Gelirse seni döver geberdirim.Adam öldü

kösüp çenesini çatalım.Cenazeye teneşire köselimde yıkayalım.Adam terbiyesizliğinden gendinden büyüklerinin yanında kösülmüş yatıp durur.>>Kullanılmakta.

UT ALTINDA KALMAK:Mahcup olmak.Yapılan bir iyiliğin karşılığını verememenin ezikliği,bundan dolayı utanıp sıkılma.<<Adamların udu altındayım bende onların iyiliğine bir iyilik düşünüyorum,gördükçe utlanıyorum.>>Kullanılmakta.

UYAR AKILLI:Her şeye inanıveren,kanak kimse(kandırılmaya müsait).<<Bizim adam(herif)uyar akıllı biri ne dese hemen inanıverir.>>Kullanılmakta.

UYKU DURAK YOK:Durup dinlenmek yok.Hiç ara verilmeyen bir şeyi dinlenmeden yapmak.<<Herif işin biri bitmeden öbürünü yaptırıyor uyku durak vermiyor.Herif sabaha kadar uyku durak vermedi gızgınlığının zorundan:Cinsel yönde güçlü erkeklerin kadına sabaha kadar uyutmaması,durup dinlenip bilmemesi.>>Kullanılmakta.

UYKU ÜSEMESİNE:Uyku sersemliğine.<<Uyku üsemesine nağaptığımı bildiğim mi var:Uku sersemliğine yaptığını doğru dürüst bilmemek.Uyku üsemesine elin garınsa varıvermiş:Uyku sersemliği ile kendi karısını sanıp başka kadının yanına yatmak veya elle ona sataşmak.Adam üsemesine çıkageldi:Adam boşuna haybeye çıkageldi.>>Boşuna,haybeye anlamında da kullanılmakt

ü

ÜCRETSİZ KİLİM UCUNA YAPIŞMAMAK:Bedava hiçbir iş yapmamak.Menfeatsiz iş yapmamak.Bedava kilim ucundan tutmamak.Kullanılmakta.Eskiden hayvanla yayla gözlerinde yatacak ev eşyası kilime sarılır haşa(denk)yapılırdı.Hatta deveye denkler sarıldıktan sonra üzerine sili tabir edilen bir cins kilim atılırdı ki bu göçe bir hava verirdi.Bir de birisi öldüğü vakit kilime sarılır birer ucundan tutularak kaldırılırdı.Bu söz kimlin önemini belirten zamanımıza kadar gelen göçebe kültürün bir hatırasıdır.

ÜĞÜLÜP GALMAK(GEÇMEK):Bir yere yıkılıp kalmak.Düşüp nefes alamamak.Bir yere düşüp orada yığılıp kalmak.<<Adam gederken üğüldü galdı.Adam zeroşdu hendeğe üğüldü galdı.Adam gözümün önünde bi tarafına üğülüverdi:Adam yanımda nefessiz öldü kaldı.>>Kullanılmakta.

ÜLKERİ TERAZİYİ BİLMEMEK:Gideceği yolu,hareket şeklinin bilmemek.İyi eğitim beceri kazanmamak,bu yüzden yolu sokağı,yapacağı hareket tarzını bilmemek.Ülker terazi bir yıldız kümesi olup geceleyin çobanlar tarafından iyi izlenir.Zühre yıldızı da denilen ÜLKER doğunca yıldızın ışığında sürülerini yıldıza göstermeden yıldırırlar(güderler).Kuytu yerlerin dışına çıkan ve yıldıza görünen hayvanlarda hastalık olacağı inancı fikrinden bu söz günümüze bir armağandır.Kullanılmakta.

ÜLÜ DAĞITMAK:Ölünün ruhu için pişmiş yemeği konu komşuya dağıtmak.Kullanılmakta.

ÜMÜĞÜNE ÇÖKMEK:Boğazına sarılmak.Zorla yere yatıp üzerine binmek(banmak).Bir alaktan dolayı karşıdakini dara getirmek ona sıkıntı etmek.<<Adamın ümüğüne çöktüm tövbe ettirdim.Adam geldi ümüğüme çöktü alacağını zorla aldı getti.Kullanılmakta.

ÜMÜĞÜNE TİRKENMEK:Boğazında kalmak.Bir şeyi yerken karşıdakinin yönsüz(münasebetsiz)bir hareketi nedeniyle yediği şeyin boğazında durması,yutamaması.İzafi de olabilir yediğimi burnumdan getirdi anlamında gibi.>>Kullanılmakta.

ÜMÜĞÜNÜ ÇEKMEK:Boğazını ayırmak.Dövmek,gebertmek.<<Gelirsem ümüğünü çekerim:Tehdit sözü.>>Kuşlar için çok kullanılır.Kuş ölmeden ümüğünü çekiver:El ile başı boğazdan ayırıp koparmak.Kullanılmakta.

ÜSTÜ VAR:Kadınlarda regl(aybaşı hali)durumu.Çok az ana halide söylenmekte.Kullanılmakta.

ÜSTÜN KÖRÜ:Gözü kapalı,şeşine,rast gele.<<Üstün körü iş yapma önce düşün daşın sonra yap.>>Kullanılmakta.

ÜŞENGEÇLİK ETMEK:İhmallik,tembellik etmek.İş yapmak istemek.<<O adam üşengeç bi adam ona iş buyurulmaz.>>Kullanılmakta.

ÜZERİNDE ZAT YOK:Üstünde hiçbir şeyi olmayan kimse.Parasız,giyecek elbisesi olmayan kimse.<<Adamın evinde zat yok:Çok fakir.Giyecek,yiyecek bir şeyleri yok.>>Kullanılmakta.
ÜZERİNE TÜĞÜLMEK:Üzerine hücum etmek için harekete geçmek.<<Adam daha laf demeye galkmadı üzerime tüğülendi(üüldü)bakdım geliveri beni dögecek ben de oradakilere sığındım.Köpek üzerime bi tüğüldü ağaca çıkmasam beni dolayacaktı(ısırmak).>>Kullanılmakta.
ÜZÜLÜP GEÇMEK(GETMEK):Merak,tasa etmek.Kederlenmek.Kopup getmek.<<Her tarafım üzülp gider:İyice halsizim,her tarafım sızlağap durur.Çocukdan gedeli bi haber alamadık marağımndan üzülp gideri.>>Kullanılmakta.

-----V-----

VAKİTLİ ADAM:Halli vakitli,malı mülkü zengin kimse.İtibarlı zengin.<<Adam halli vakitli hiç düşünme ver getsin.>>Kullanılmakta.
VAR BİR İĞRİBİ:Var bir hilesi,oyunu.<<Adamın meğer bir ığrıbı varmış:Önceden düşündüğü bir hile varmış.Onun var bir ığrıbı:Önceden düşündüğü bir hile seziyorum.>>Kullanılmakta.
VARDAN YENİR:Zenginlik sözü.Var iken yenir,olmasa yenirmi anlamında.Varki yeniyor yoksa ne bulup da yeyecek.Aslında bu söz özlü söz bile olabilir.Kullanılmakta.
VARI DİRLİK:Hepsi,tamamı.Yegane olan.<<Varı dirlik bi çocuğu var.Varı dirlik bi evi önünde acık (bıdıkı) yeri var.Varı dirlik hayatta bi anam var.>>Kullanılmakta.
VAR GİLİ GİLİ GOM:Çocukların sekerek oynadığı bir oyun.Şimdi görmüyorum.Çok az kullanılmakta.
VARİL GİBİ:Çok şişman.<<Adam varil gibi.Her tarafım varil gibi şişdi.>>Kullanılmakta.
VARMİ SELÂ:Rest çekmek.Meydan okumak.Bana yan bakacak var mı?Kullanılmakta.
VAY VASİLİ:Gayri Müslimler varken babası ve Vasili Alanya Yuları köyüne bağlı AYDAP mevkiine kömür yakarken Vasili dikkatsizlik sonucu çöken ocağa düşer ve yanar bunu gören babası Vay Vasili Vay,Vasili vasili diye bağırır.Acı bir şey yendiği zaman<<bana vasili çektiirdi>>denir.Kaybolmak üzere.Alanyalı 1927 doğumlu Karman AKSOY'dan duydum,oda Yuları merhum Muslu Toksöz'den duymuş.
VIYIKLAĞA VERMEK: (Bk.FIYIKLAĞA VERMEK).
VİDİN GALEŞİ GİBİ:Çok sağlam yıkılmayan yapılara az da olsa hala söylenmekte.
VİZİLEĞEP DURMAK(VİZİLDEĞEP):Hastalık veya ızdıraptan dolayı inleyip durmak.Çok az sokmak anlamında da kullanılmakta.<<Köşede yıllardır adam viziledeğep(vizileğep)durur:Yatalak hastaların evin odasının bir tarafında yıllarca çektiği ızdırap.Çocuk düştü golu gırıldı acıdan vizeleğep durur.Çocuğu getdi vizilediverdi:Çocuğu ansızın dövdü,soktu.Arı çocuğu vizilediverdi:Arı çocuğu soktu pavkırttı(ağlattı,bağırttı).>>Kullanılmakta.
VİZO VERMEK:Kışkırtmak.Kullanılmakta.
VURDUĞU YERDEN ÇİNGE ÇIKARMAK:Çok güçlü vurmak,vurduğu yerden ateş çıkartmak.Tuttuğunu koparmak.Vurduğu yerden ses çıkarmak.Kullanılmakta.

-----Y-----

YA DERİSİ YA GERİSİ:Argomsu hepsi, tümü, alayı.Sonuna kadar.Birazda iddia ile söylenir.<<Ya derisi ya gerisi:Hepsi benim olacak yoksa kabul etmem.>>Kullanılmakta.
YA DEVE YA DEVECİ:Ya hep ya hiç.İddia sözü.Kullanılmakta.

YA GARNI YA SIRTİ:Argomsu ya karnını deşeceğim ya sırtını yere getireceğim anlamında.Ya hep ya hiç.Kullanılmakta.

YAĞ GİBİ GETMEK:Asfalt düz bir yolda vasıtanın engelsiz bir düzeye gitmesi.Akkin (yenek) bir yiyeceğin(bilhassa yağlı yemeğin) boğazdan kolayca yutularak geçmesi mideye inmesi hali.<<Davete getirdim adamlar bi yemek yapmışlar boğazımdan yağ gibi geçti.Gelin ile ganyana yağ gibi geçinip dururlar:İyi geçim.>>Kullanılmakta.

YAĞ KEFKİSİ GİBİ:Başı tüğsüz kimse.Tüğsüzlük, çıplaklık.<<Adamın kafası yağ kefgisi gibi (yağ kabağı):Başı tüğsüz kimse.>>Kullanılmakta.

YAĞI DUZU OLMAK:Yemeğin tadı tuzu olması, yavan olmaması.Evde huzur, mutluluk.Kullanılmakta.

YAĞINI SIZDIRMAK (SIZIRMAK):Biraz eli sıkı (cimri) kimseye bilerek giderek yeyip içme böylece ona zarar verme hali.Zorunlu yeyip içerek binden dolayı zarar verme.<<Böğön gedelim senikinin yağını adamakıllı bi sızırılım gelemim.>>Kullanılmakta.

YAĞMASADA GÜRLER:Elinden iş gelmeyen palavracı kimsenin hareketi.<<Yapacağı bir şey yok ama genede yağmasa da gürler: Bir iş yapacağından değil fakat yinede yaparım diye söyler durur.Adam heç olmasa yağmasa da gürler öbür öküze nu buyuralım öyle susgun durur.>>Kullanılmakta.

YAL BİLE OLMAMAK: Bir şeyin azlığından dolayı bir şeye yaramaması.Az verilen yiyecekten doyunmama, yiyeceğin yenmiş ile yenmemiş arasında bir farkı olmaması.Birden verilen şeyin gayeye ulaşmadan bitip tükenivermesi.<<Aldığım para yal bile olmadı daha çarşıya çıkmadan bitti.Önüme koydukları yemek yal bile olmadı.>>Kullanılmakta.Bu söz eskiden undan köpeklere yapılan yal adında bir çeşit köpek yemeğinden esinlenerek söylenmiştir.Köpeğin önüne konan yalı köpek hemen yer bitirir yani yalla köpek doymaz onu hiç yerine koyar anlamında.

YAL GİBİ:Az ılık, soğumuş yemek.ılık su.<<Yemek beklerken yal gibi olmuş (daha ziyade çorba gibi sulu yemekler).Su yal gibi içilecek gibi değil.>>Kullanılmakta.

YAL VERMEK:Ağzını kapaması, karşı gelmemesi iyi çalışması için verilen rüşvet cinsi yiyecek, para vs.<<Ağzına biraz yal veriver de çen çen edip durmasın.>>Ağzına kemik gısdırmak da denir.Kullanılmakta.

YALANTI VERMEK(YALAĞANTI):Sus payı olarak karşıdakine biraz yiyecek (gevinti) verip onu avındırmak (gönlünü alarak razı etmek, yapacağı işi bir müddet oyalarak yaptırmak).Argo da küçük rüşvet.Kullanılmakta.

YALAMIKLIK YAPMAK:İki yüzlülük yaparak karşıdakine yaranmak, onu memnun edecek, hoşuna gedecek hareketlerde bulunmak.Dalkavukluk yapmak.<<Yalamığın biri o adam yaramaz.>>Kullanılmakta.

YALGAPANLIK YAPMAK:Yeme içme ile ilgili dalkavukluk.<<Yalgapanın biri dağan çanak yalayıcısı (onun bunun çanağındaki yemeğinden geçinen düşük kimse).>>Kullanılmakta.

YALLOS TOPLAMAK:Lodosla denizin çıkardığı çalı ve odunları toplamak.Az kullanılmakta.

YAN EFE:Efenin gölgesi,efe bozması.Bk:1.s.Ay efe(Efemsi)Az kul.

YANGIN DÖNGÜN:Sırılsıklam, çok âşık.Bir yere çok iştahlı, tavlı onu almak isteyen müşteri.<<Adam o mala yangın düngün öte getmeyor nasıl olsa onu alacak:O mala tav, müşteri.Gız oğlana yangın döngün:Kız oğlana çok âşık, onu çok seviyor.>>Kullanılmakta.

YANGIN OLMA:Âşık olma.Çok sevme.Alanyalı yaygın olarak âşık olma yerine bu söz kullanılır.<<Gız oğlan birbirlerine yangın olmuşlar.Yangınım sana:Senin hareketlerini çok seviyorum, her şeyin hoşuma gidiyor anlamında erkekler arasında biraz da şaka sözü.>>

YANMIŞ OCAK GALKMIŞ BACA:Argo da evlendiği kadından hazıra konmak.Kadının her şeyinin olması.Hazır ev içinde hazır kadın.Az kullanılmakta.

YANŞAĞAP DURMAK:Çok gevezelenmek, söylenmek.<<Garşımda yanşağap durma defol başımdan.>>Kullanılmakta.

YAR YIKILMAK:Umulmadık yerden mala ve paraya konmak.Kullanılmakta.

YARASINA DUZ BASMAK:Derdinideşmek, tazelemek.<<Adam geldi yarama duz bastı ben o acıyı epeyce unutmuştum.>>Kullanılmakta.Yaraya tuz basınca tuz yarayı pişirir eder düşüncesinden biraz iyi olan yaraya tekrar tuz basılınca (üzerine sürüyünce)yara açılır ve ızdırıp verir bu söz buradan gelmektedir.Kullanılmakta.

YARAYI BEREYİ SİLKMEK:Hastalıktan sonra iyiye gitmek, iyi olmak.<<Adam bi yaylaya getti yarayı bereyi silkti:Yayladıktan sonra üzerinden hastalığı attı.>>İflasdan sonra ekonomik durumunu düzeltme, iyiye gitmek.Kullanılmakta.

YARAYI MAÇÇA ETMEK:Yarayı kurcalayarak, iyileşmeye doğru gittiği halde azdırmak, büyütme.Bir sözü veya alayı büyüterek onu uzatmak, mesele yapmak.Küçücük olayı büyütme.<<Yarayı gurcaladı sonunda maçça etti.O kadın yarayı maçça eder ondan uzak dur.>>Kullanılmakta.

YAPIŞGAN GİBİ ÖTE GETMEMEK:Zorunlu sırpışıklık yapmak.Yüzsüzlük ile ilgili sırpışıklık.<<Adam yapışgan gibi öte getmedi bende acız(âciz) oldum veriverdim getti.>>Kullanılmakta.

YAS YANGI ÇIKARMAK:Ağlayıp uluma.Sesli bağırarak ağlaşma mâtem.<<Gelin alıcılar galktılar çalgıcılar kız evinin önende Cezayirler kalk get havası, ver emaneti gedelim havasını çaldılar kız anası, kız yakınları bir Yas Yangı çıkarıverdiler, sanki evden ölü çıkıyormuy gibi.Evden ölü çıkarken kadınlar bi yas yangı çıkarıverirler.>>Kullanılmakta.

YASANLIK VERMEMEK:Eğilmemek, teslim olmamak.Durumunu çakdırmamak, karşıdakine kötü durumunu sezdirmemek ona fırsat vermemek.<<Ne yaparsa yapsın sakın karşıdakine yasanlık verme:Korkaklık gösterme, ona fırsat verme.>>Kullanılmakta.

YASILI VERMEK:Ümit edilmedik anda kancıklıkla (kalleşlik) eğilivererek karşıdakini düşürmek.Birden uzaklaşıp kaçmak.Dayak atmak, dayakta duruvermek,>>Çocuklar oyun oynarken yasılı verdi diğerini düşürdü(birdir bir oyununda).Adam bi şey demeye kalkmadan önümüzden bir yasıldı kaçtı getti.Adam Adam üstüme bi yasıldı ordakiler olmasa beni adamakıllı yastayacaktı(dögecekti).>>Kullanılmakta.

YASTAĞAP DURMAK:Sık sık döğüp durmak.Karşıdakini kepe belleyip habire dövmek.<<Gelirsem seni adamakıllı (iyice) yastarın.İki de bir çocuğu ne yastağap duruyorsun eli gırılasicâ:Büyük kardeşin veya annenin sık sık küçük çocuğu dövmesi halinde babaannenin intizar (ilenç) sözü.Kullanılmakta.

YASTIK ÇEREZİ:Gelinin gerdek gecesi damatla beraber yiyecekleri esas gaye damadı güçlendirmek olan kavrulmuş badem içi, fındık, fıstık gibi çerez.Hemen başuçta veya yastığın altında bulunduğu için yenen konuşma imkânı sağlayan çerez, bu ismi almıştır.Damat gerdek gecesi takip eden günlerde çarşıdan gelirken badem şekeri, çukulata gibi yiyecekleri gelin için getirirdi.Gelenek kaybolmak üzere.

YASTIK PAYI:Bir yastığın sığacağı kadar.Yastık ortağı (karı-koca).Bir kişilik yere iki kişinin yatması hali.Az kullanılmakta.

YAT DÖŞEN:Yalvarmak.Gönlünü almak, razı etmek için yalvarıp yakarmak.<<Yat döşen ne yap yap onu razı et.>>Önüne yatıp yalvarıp yakarmak.Kullanılmakta.

YAT YALVARMAK: (Bk: YAT DÖŞEN).Kullanılmakta.

YAT YABANCI:Yerli olmayan, hiçbir kan bağıntısı akrabalık olmayan.<<Elin yat yabancısına gız mı verilir huyunu bilmezsin tüğünü bilmezsin.O adam o işe yat yabancı:O işden hiç anlamıyor.>>Bir işe veya bir şeyle ilgisi bilgisi olmayan o işe yabancı kimse.Kullanılmakta.

YAT ZIBAR:Yat geber.Zorunlu sözlü veya hareketle yatırma.<<Yat zıbar gece yarısı oldu yeter televizyon seyrettiğin sabah erken kalkacaksın.>>Kullanılmakta.

YATIYA(BEKİYE) GETMEK:Beklemeğe, gözetlemeğe gitmek.Bu amaç ile orada yatıp onu beklemek.<<Bu aşam (akşam) garpız tarlasına garpız bekisine gedeceğin, orada beki çağırıldığında (talbar) yatarın.Gızın anası davar bekisine (bekiye) getmiş, bende darı tarlasına tüfeği alıp domuz bekisine gedeceğin.Sende gız yalnız getde onu böğün gece bekleyiver.>>Az kullanılmakta.

YAVSI GİBİ:Küçük, ufak kalmış, büyümemiş, hafif.<<Adam yavısı gadar bi şey galmış:Adam hastalıktan zayıflamış küçücük bi şey galmış.>>Az kullanılmakta.

YAVŞAK GİBİ ÖTE GETMEYOR:Gelip adamın üzerine kalmak.<<adam yavşak gibi öte getmiyor üzerimde kaldı napıcağan bilmen.>>Kullanılmakta.

YAYLA SEVİ:Yayla yakını.Tam yayla olmamakla beraber yayla havası olan yaylamsı yer.Sehilden (sahil) uzak yaylaya yakın yer.Kullanılmakta.

YAYLAMASANDA Bİ BOYLA:Yaylanın insan için ne kadar kıymetli olduğunu belirten bu söz yaylaya gitmesen de (göçmesen de) geçici olarak bir git gel havasını teneffüs et, suyunu iç anlamında hâlâ söylenmekte.

YEDİ DENİZİN DIŞARI ATTIĞI:Çok yaramaz, ele avuca sığmayan, topluma uyumsuz(geçincesiz) belâli kimse.Genelde çocuklar için söylenmekte.

YEDİ EVLİ GOMŞUNUN HAKKI OLMAK:Yiyecek, içecek bir şeyde çevredeki yakın komşu hakkı olması.<<Yetiştirdiğin her şeyde çorun çocuğun yedi evle gomşunun hakkı var, sen onlara verirsen Allah'da sana verir.>>Kullanılmakta.İnanç yitip (kaybolup) gitmekte.

YEDİ EVLE GOMŞU İLE EYİ GEÇİNMEK:Komşularla iyi geçim.Yakın çevre ile uyumlu sosyal durum.<<Ne iyi insanlar yedi evli gomşusu ile iyi geçiniyorlar.>>Kullanılmakta.Eski Türklerde bazı rakamlar iyiye sayılmakta bunlardan biride yedi rakamı olup çok yaygın olarak izleri devam etmekte.Yediler kırklar, yediden yetmişe, yedi iklim dört bucak vs.

YEDİ EVLİ GOMŞUYU AYAĞA GALDIRMAK:Mahalle aşırı gürültü ve huzursuzluk yaratarak komşuları rahatsız etmek.<<Adam gece sarhoş geldi yedi evli gomşuyu ayağa kaldırdı.>>Kullanılmakta.

YEDİĞİM ŞEPİDİM GEYDİĞİM ÇAPIDIM:Kendi ekmeğimi kendi sırtımı giyiyorum, kimseye muhtaç değilim kendi malım kime ne.Az kullanılmakta.

YEDİĞİNE HOR BAKMAK:Ekmeğini yediği yere kör bakmak,hile nankörlük yapmak..Kul.

YEKDIRİP DURMAK:Topal kimsenin yürüyüş şekli.Tek taraflı topal kimsenin yürüyüşü.Kullanılmakta.

YEKİNİP DURMAK:Uğraşmak, güç sarfetmek.Didinip durmak.Yaşm mücadelesi vermek.<<Adam bacada(bahçede) elinde çükür (kazma) yekinip durur.>>Kullanılmakta.

YELDEN ALMAK:En ufak bir şeyden alınmak, hilelenmek.Leblebiden nem kapmak.Hastalığa tutulmağa müsait kimsenin durumu.<<Adama bi şey söyleme çok hassas yelden alır.Pencerenin bir kanadı biraz açım durdu soğuk algınlığından yatağa düştüş yelden aldı.Kullanılmakta.

YELLİ DURMAK:Hiç durmamak, beklememek.<<Adam geldi yelli durmadı gitti:Adam gelir gelmez hiç durmadan gitti.>>Kullanılmakta.

YEM SEÇMEK:Yiyecek seçmek.Sevmediği bazı şeyleri yememek.Gönlü çekmediği şeyleri yapmamak.<<Adamın önüne bi sürü yemek goduk yalnız birini yedi diğerlerini yemedi yem seçiyor.İnsan gocadıkça gönlü yem seçiyor.>>Kullanılmakta.Bazı hayvanların bazı yemleri yememesinden huylu olmasından bu söz gelmektedir.

YENEK DÜŞMEK:Sevilerek iştahla yenen yiyecek.Yenek sevi.Kullanılmakta.

YENGİ ÇEKİŞİ:Karşılıklı dil kavgası(dalaşı).”Adamlar ne güzel oturuyorlardı birden bir yenge çekişi çıkarıverdiler.”Beklenmedik anda birden çıkarılan dil kavgası.(Dam başında guzgunyengem benden gızgın.Gayın Avratarları hayın Avratarları.)Bk.1.s.Çekişmez,gızgın.(Hayın:Hayın)

YENİ DÜRÜME(TÜREME):Yeni nesil.Eski neslin yeni nesli beğenmeme sözü.<<Yeni dürüme değelmi gork ondan.>>Kullanılmakta.

YENİ PALAZLANMAK:Yeni yetişip, büyüüp, gelişip durmak.Zenginimeye yüz tutmak.<<Çocuk daha yeni palazlanıp gelir gücüne göre işe sür (iş ver), olur olmaz yerlere yalnız salma(bırakma).Adam çalışa çalışa yenice palazlanıp gelir.>>Kullanılmakta.

YENİ YAKA.Yeni taraf.Yeni evlilik akrabalığı.Bir işi yeni yapmaya başlamak, başlangıç.<<Oğlanı everdik garşı tarafıla yeni yaka olduk.Adam yeni yaka onu destekleyelim, alışverişi ondan yapalım.>>Kullanılmakta.

Yİ YAKA, YARIM YUKA(YUFKA):Yeni fakat fakir evliler.Ekmekleri tam olmayan yarım olan fakir evliler.Az kullanılmakta.

YER SEVİ:Yer seviyesinde, yerden.Sahile yakın.Az kullanılmakta.<<Evleri yer sevi bi şey:Evde oturulacak yer yere yakın, yerden ev.Yer sevi arazi:Düz arazi.

YERDEN ALIP GÖVDEN PÜSKÜRÜR:Öfke ile ne dediğini bilmemek, ağzından çıkan kulağı duymamak.Sonradan görüp önceki durumun sanki bilmezmiş gibi onun bunun hakkından küçültücü konuşan.<<Adam ne dediğini bilmeyor yerden alıp gövden püskürüyor:Kendini büyük görerek karşıdakine söylemediğini bırakmamak.>>Kullanılmakta.Bu söz devenin bir yiyeceği yeyiş(yeme) şeklinden gelmektedir.Deve ağzına aldığı yeyeceği başını yukarı kaldırarak yüksekte boşlukta yer.Temelli(daima) yukarda yer.Gevşemesi (geviş getirmesi) ayakta veya çökerek olur.

YERDEN EVCİKLER BAŞDAN GARACIKLAR:Yerden (toprak seviyesinde veya topraktan biraz yüksek) evi olan fakir kimselere evi yüksekçe olan kimselerin sonradan görenlerin söylediği yerme sözü.Önce fakir olan evin kadınının sonra abla olması.Başdan gara:Küçük bir kuş olup başı gara da denir.

YERİ BÜRELEMEK:Yerinden tedirgin olmak.yeri pirenlemek.Kullanılmakta.

YERİ ÇATLI:Yeri, arazisi bitişik.<<O adamla yerimiz çatlı iyi geçinmemiz lâzım.>>Kullanılmakta.

YESİR SANMAK(ESİR BELLEMEK):Esir sanıp daima eziyet etmek.<<Adamın gızını esir mi sandınız bi boy eziyet edip durursunuz, sonra alır geder ben garışman.>>Kullanılmakta.

YELLİ(YERLİ) TOĞUĞU:Yerli, yoz; aşı olmayan tavuk.Yerliden (hemşerisinden) alınan kız. Kullanılmakta.

YİĞMA ÇAKMAK :Demirciler tarafından özel olarak demiri üst üste yığarak yapılan, çakmak taşına parmak ile kısırılıp çakmağın çakmak taşına vurulması ile çıkan kıvılcım ile kavı yakmaya yarayan aygıt. Çakmak ve çakmak taşı ile ilgili söylenmiş birçok sözler vardır. Eskiden kibrit yokken veya kıt iken ateş ve sigara bunlarla yakılırdı. Çakmak taşı keskin sert taş olduğu için düğenlerin altına çakılır, harmanlarda sapları bununla parçalanarak saman ve danelerinden ayrılırdı. Kav, meşe (pelit) ağaçlarının gövdesinde doğa mantar oluşur ve külle pişirilerek yumuşatılırdı. Çakmak anadoluda tıpkı pıtırak şeklinde hayvan yularlarına takılan aygıt gibi Çakmak özellikle Kilim ve halılarımızın bazılarında müştetek motif olarak kullanılır.”O adamın lafı çakmak daşı:İşe yaramaz boş laf.Derisini çakmak daşı ile yüzüp kül basmak:Tirik (sincap) gibi hayvanların derisi çakmak taşı keskin olduğu için yüzülür kül basılır saklanırdı.Bk:Derisini çakmak daşı ile yüzmek. Kaybolmak üzere.

YİL UŞAĞI:Akran.Aynı yılda doğanlar.Kullanılmakta.

YILGIN TÜĞÜ:Yılgınlığını, yenilgiyi belli eden horozlarda ve tavuklarda kafanın üstünde bulunan yılınca dikilen tüğ.Kullanılmakta.

YIKIK DEĞMENDE KIRK GÜN EĞLEŞMEK:Tembel uyuşuk kimselerin bir iş verildiği zaman onu başaramamaları, zamanından sonra o işi acelesiz, mesuliyetsizce yapmaları halinde söylenir.<<Dağan tembeline iş mi verilir yıkık değmende kırk gün eğleşir.>>Kullanılmakta.

YIKIP YEMİRMEK:Ortalığı yıkıp, velveleye, kargaşaya vermek.<<Adam geliverdi ortalığı yıkıdı yemirdi:Adam ortalığı dağıttı, bozdu.>>Az kullanılmakta.

YİĞ SEÇMEK:Koku seçmek.Koku olarak kokulan cismin durumunu anlamak.Bilhasa tek tırnaklı hayvanların erkeğinin dişinin sadırını (sidiğini) yerden koklayarak cinsel haz duyması.İnsanlarda koku seçmek.<<Adam yiğ seçmiş olacak ki getmiş ta ordun sakladığım yerden bulmuş.Adam yiğ seçmiş olacak ki getmiş ta ordan sakladığım yerden bulmuş.Adam yiğ seçmiş tam sofraya guruldu çıka geldi.>>Kullanılmakta.

YİĞDEN ETMEK:Bir şeyin özelliğini bozarak yenmeyecek hale getirmek.<<Hayvan önündeki otu yere düşürüp yiğden etmiş:Otun kokarak hayvanın yememsi durumu.Kadın yeyeceği yiğden etmiş (kaksıtmış):Yeyeceği iyi koruyamamış onun bozulmasına sebep olmuş.Kız o hareketi yaptıktan sonra gözüne yiğrençe oldu:Kızın o kötü hareketinden sonra artık o gözümde yiğrençe oldu(gözümde düşmek).Yiğden etmek sözü genelde hayvan yiyeceklerinin bozulması olarak söylenmekte.Kullanılmakta.

YİĞRENİP USANMAK:Bıkmak, nefret etmek.Bıkıp usanmak.<<Ben bu adamdan yiğrendim usandım:Bu adamdan bıktım usandım.İğrendim, tiksindim.>>Kullanılmakta.

YİĞMİŞ KOKMUŞ:Çok fena yenmeyecek şekilde bozulmuş.Kirlilikten dolayı çok pis kokmak.<<Çimmeye çimeye (yıkıncıya) iyice yiğdim koktum.Biriktire biriktire dilberim (güzelim) yeyeceği yiğdirmiş kokutmuş:Kendi yeyememiş, kimseye de vermemiş bir işe yaratmamış kokutmuş, bozmuş.>>Kullanılmakta.

YİR YİR (YİĞİR YİĞİR) KOKMAK:Çok fena pis kokmak.<<Yanımdan bi adam geçti yir yir kokuyor.Hendekler yir yir pislik kokuyor.>>Kullanılmakta.

YİTİK ARAMAK:Kayıp edileni aramak.Kayıp edilen işe devam edilerek kaybedileni kurtarmak.Kumarda daha önce verdiğini almak için tekrar oyun oynamak.Birazda hayal ve şans döner düşüncesi ile kaybedileni aramak.Kullanılmakta.

YİTİK BİZİM:Temelli, daima kayıp.<<Adam yitik bizim bi daha ortalık da görülmedi.Yitik bizim aradıysan bul:Arasan da boşuna o gitti bir daha gelmez.>>Kullanılmakta.

YOĞOLEMEN ETMEK (OLMAK):Telef etmek.Yok etmek.Heder etmek.<<Dilberim gızı elin benanmasına (namazsız, namaz kılmayan), ırakıcısına veriverdi yoğolemen etti gekdı.Narenciyeyi zamanında satmadı şimdi piyasa yok mal dibine serildi yoğolemen oldu.>>Kullanılmakta.

YOĞUN ÜSTÜNDE:Biçare, korkak, zayıf.<<Adamı duttum bi silkeledim iyice yoğun üstündeymiş:Adam çok zayıf, güçsüzmüş, iyice yokmuş.>>Kullanılmakta.

YOK GALMIŞ:İyice fakir düşmüş.Bir şeyi kalmamış.<<Adamların evleri yangın geçireli yok galmışlar.>>Az kullanılmakta.

YOKLAMA BORUSU ÇALMAK:Ağzını aramak.Fikrini öğrenmek.<<Get bi yoklama borusu çal bakalım ne degecek.>>Kullanılmakta.

YOKLUK ÇIĞRIĞI:Yokluğunu belli etmemek, varlıklıymış gibi görünmek.<<Adamıki yokluk çığığı:Sanki parası pulu varmış gibi bağırınıyor.>>Kullanılmakta.

YOL AÇMAK:Hayırına yapılan yol.Az kullanılmakta.

YOL BEL ALMAK:Mesafe katetmek.Zamanı değerlendirerek epey iş görmek(yapmak).<<Adam ben görmeyeli yol bel almış:Bir hayli iş yapıp ekonomisini geliştirmiş, çoluk çocuk sahibi olmuş.Erken giden yol bel olar:Erken giden yol kateder.>>Kullanılmakta.

YOL UĞRAĞI EKMEK GEVREĞİ:Özel gelmemek.Bir yere geçerken sapmak, ziyaret etmek.Bu tip gelene habersiz hazırlıksız olduğu için önüne kuru ekmek konur anlamında.Az kullanılmakta.YOL UĞRAĞI:Yolun üstünde bulunan uğranılan yer.EKMEK GEVREĞİ:Sulanmamış, gevrek kuru yufka ekmeği.

YOL YOLAK BİLMEMEK:Bir yerin acemisi olup, orayı bilmemek.Gövrüğü noksanlığı sebebiyle hareketlerinde acemilik, tutarsızlık <<Adam bu yaşa gelmiş fakat yol yolak bildiği yok: Görgüsü zayıf, bir şeyin yönünü şeklini bilmiyor.Yol sokak bilmemek.>>Kullanılmakta.

YOLCU YOLAKCI:Gelip geçici, gelip geçen yolcu.Az kullanılmakta.

YOLUNU VERMEK:Parsını vermek.Hesabını vermek.<<Adam işi bitirdi yolunu ver.Yolumu ver bakalım:Argo da modern dilencinin, para verilmeğe alıştırılmış kimsenin para isteme şekli.>>Kullanılmakta

YORAK SIÇANI GİBİ ÇIKMAK:Bembeyaz (akpak) çıkmak.<<Tozdan topraktan adam yorak sıçanı gibi çıkmış:Her tarafı toz toprak olmuş insanın durumu.>>Bu söz değirmenlerde alt taş etrafında biriken yorak unundan çıkan bembeyaz üzeri un olan sıçanın durumundan gelmektedir.Kullanılmakta.

YORGUN ÇIĞRIĞI:Yorulup,kaybedip boşuna bağırıp çığrınmak,konuşmak.Kendi hatasından dolayı kaybettiğinin öfkesini sebep bularak karşısındakine veya ortaya bağırıp çığrınması böyle durumlarda onların buna alınmaması yorgun çığığı deyip geçmeleri.Bk:1.s:Çığırmak.Az kul.

YORGUN IRGIN:Çok yorulmuş, yorulmaktan dolayı takatsız, dermansız (güçsüz) kalmış kimsenin durumu.>>İş den eve yorgun ırgın (argın) geldim.>>Kullanılmakta.

YORULUP IRILMAK:Çok yorulmak.Yorgunluktan güçsüz duruma düşmek.<<Böğün (bugün) yörümekten yoruldum ırıldım.>>Kullanılmakta.

YOYU DOKUNMAK:Zararı, belâsı dokunmak.<<Adamın yoyu bize dokundu.Yoyunu üstümüze döktü:Belâsı üstümüzde kaldı.O adam yoylu bi adam ondan uzak dur sonra yoyunu döker (yoyu dokunur).>>Kullanılmakta.

YOYUNU DÖKMEK: (Bk: 1. s. YOYLU. BOKUNU DÖKMEK).Kullanılmakta.

YOZ FORAZ (TOĞUK):Alışmamış, yabanî horoz.<<Çarşıdan bi foroz aldım diğer tavukların arasında yoz yoz durup durur.>>Kullanılmakta.

YOZ YOZ DURMAK:Yabancı (yabanıl) durmak.Topluma uyumsuzluk (alışamama) hali.Topluluk içine girmeyip kenarda köşede utangaç şekilde durmak.Kullanılmakta.

YOZ GÖLÜK DEĞEL (DEĞİL): Hıllı (doğru dürüst) adam değil.Yaramaz adam.<<O adam yoz gölük değel ondan hayır gelmez.Hırlı (hıllı) kimse değil.>>Kullanılmakta.

YÖĞENTELİK ETMEK:Alıştığı yere gelmeyivermek (yoyukmak), orda burada gayesizce dolaşmak, gezeleyivermek.Yerinde oturup duramayan bunu huy edinen kimsenin hareketi.<<Yöğentenin biri ona iş buyurulmaz:Gezeğente (çok gezen) adamın biri ona iş verilmez.>>Kullanılmakta.

YÖNLEŞTİRİ VERMEK:Münasip görmek,anlaştırmak.Uygun görmek.İyi düşünce,iyilik yapmak gayesi ile yakışdırmak.<<Eskiden kız oğlan evliliklerinde dostlar yönlendirirlerdi.Hallı gerekli bir şeyi yine aynı şekilde yönlendirirler iki tarafta dosta güvenerek itiraz etmezlerdi.Şimdi bu gelenek oldukça önemini yitirmiştir.>>Kullanılmakta.

YÖNSÜZ YÖRÜK EŞEĞİNE BENZEMEK:Münasibetsiz(yönsüz)harekette bulunmak.Bu söz göç göçermen yörün eşeğinin sağa sola sapıvermesinden,yersiz hareketinden gelmektedir.Az kullanılmakta.

YÖREĞİNE TERS DÜŞMEK:Bir yerin yolunun üzerine ve isteğine ters, uygun gelmemesi.<<O yer benim yöreğime(alıştığım yola) ters düşüyor,ordan getmek istemeyorugün.>>Kullanılmakta.

YÖRÜK YÖMSÜK:Yerleşik şehirli'nin konar göçerli'yi küçük, görgüsüz görme sözü.<<Yörük yömsük değelmi bi kere.Dağın Yörük yömsüğüne gız mı verilir.>>Köyden şehre yeni göçmüş görgüsü bilgisi zayıf,daha intibak(uyum)saglayamamış kimselere de denmekte.Kullanılmakta.

YURDULU İNNE(İĞNE):İplik geçecek deliği(yurdusu) olan el dikiş iğnesi.Kullanılmakta.

YURT YUVA DUTMAK:Ev bark sahibi olmak.Bir yerden bir yere gelerek oradan yer alıp ev yaptırmak.Evlenip evi yeri olmak.Yurt dutmak.<<Elin adamı geldi yurt yuva dutdu sen daha bi çivi çaktıramadın.Yörükler göçmeyeli yaylada yurdu yuvaları dağıldı(bozuldu)getdi.>>Kullanılmakta.

YUVAK GİBİ:Tostopa(yuvarlak,şişman).İyi beslenmiş,yusuyuvarlak.Kullanılmakta.

YÜK ARASINDA UN ÜĞÜTME:Sırayı almadan araya girmek arayı(sırayı)bozmak.Az kullanılmakta.

YÜKÜLE SELAM:Çok selam.”Güle güle get yüküle selam söyle”.Az kul.

YÜKÜM DUTGUN:Bezlemek,bıkıp usanmak.Karşıdakinin yaptığı bezdirici hareketten dolayı huzursuzluk.Bezdirici hareketin birikip birikip yükünün tamam olması daha fazla kaldıramamak.Paralı pullu olmak.<<O çocuktan benim yüküm dutgun çok yaramaz bi çocuk. Herifdin(kocadan) yüküm dutgun her gece kafayı çeker(içki içer)geç saatlerde eve çıka gelir.Adamın yükü dutgun bana epey dertleşti:Adamın o kişiden çektiği çile (ızdırap çekme)fazlaki bana bir hayli dert yandı.>>Çok az parası bol anlamında söylenmekte ise de daha ziyade Yükünü Dutmuş olarak söylenmekte.Birinci anlam yaygın kullanılmakta.

YÜKÜNÜ YOKARI YIGMAK:İş yapma veya görme gücü olupda onu yapmayıp karşısındakini yalvartmak,yalvarttıktan sonra iş görmek.Kendini naza çekerek iş görmek.Karşıdakinin yalvaracağını sezerek hile ve kurnazlıkla onu yalvartmak.<<Adama bir işde ihtiyacım oldu yükünü yokarı(yukarı)yıgıdı.İkinci defa o iş için getme yükünü yokarı yığar.O adam heç iş görmez hep yükünü yokarı yığar:Toplumda sevilmeyen iş görmeyen insan tipi.>>Genelde mal(hayvan,eşya,bahçe mahsülü)alışverişlerinde,kız vermelerde naz etme,nazlanma anlamında kullanılmakta.

YÜREĞİ CIZILDAMA(CIZILAMA):Kalbi sızlama,acıma.İçi parçalanma.<<Adamların evine gittim onların fakirliğini o çocukların durumunu görünce yüreğim cızıldadı.>>Kullanılmakta.

YÜREĞİNE EFİLTİ OLMAK:İçine korku düşmek ve bunu önceden anlamak,hayal etmek.<<Evey yüreğime bir efilti olduydu.>>Az kullanılmakta.

YÜREK GAGGINA (KAKMASINA)UĞRAMAK:Aşırı heyecan,korkudan,acı bir olayın gözü önünde ceyran etmesi sonucu üzerinde kalan ruhi bir durum.”Adam her gece evin önünden zeroş nara atarak geder yürek gaggınlarına oğradım.Kadının çocuğu öleli yürek gagginına uğradı.vs.”Böyle durumlarda eskiden okuttururlar ırvasa yapılırdı.Şimdi az.AZ kul.

YÜREĞİNE TİPİLTİ DÜŞMEK:İçine,kalbine korku düşmek.”Eve biri çıkacak diye yüreğime bi tipilti düştü.Garanlıkda giderken yolda önüne biri çıkacak diye içime bi tipilti düştü.”Bk:Tipildemek..Yüreğine efilti olmak.Az kul.

YÜYÜP YIKANMAK(YÜĞÜP):Temize çıkmak.Suçsuzluk.<<Adam yüdü yıkandı gendini şoraya godu:Adam sanki suçsuzmuş gibi gendini temize çıkarmaya kalktı.Ölüyü yüdüler yıkadılar kefenine sardılar:Cenazeyi yıkayıp temizlediler,boy apdesti(Gusül)aldırdılar kefenine sardılar.Çocuğu gesilikte(çamaşırlıkta)iyice yü yıka:Çocuğu gesi (giysi)tayında iyice çimdir(banyo yaptır).>>Kullanılmakta.

YÜZ GIZDIRMAK(GIZARTMAK):Arlı(namumlu,terbiyeli,mahcup)kimsenin kendini veya bir başkası için diğer kimseye minnet(boyun eğmek,iç yükümü)ederek ricada bulunmak.<<Elin adamına gittim yüz gızarttım beni mahcup çıkardı(utandırdı).Eyi eyi derken yüzümü gızdırdı.Hakkında iyi düşünürken ve etrafa bunu söylerken bir kötü davranışta bulundu beni utandırdı.>>Kullanılmakta.

YÜZ KİRİ:Dürüst olmayan(hiyleli)iş yapanın pisliğinin çıkmaması,aklanamaması.<<Gözü kör olasıca bi kere yüz kiri nese getse çıkamıyor,bizi de utandırıyor:Kirli iş yapan kimseye yakınının ilençli(intizar)ifade tarzı.Yüz kiri gettiği yerde de kendini belli etti elin gızının ırzına geçti,hırsızlık yaptı kaçtı.Yüz kiri askere getti ordan da kaçtı.>>Kullanılmakta.

YÜZ TUTAMAĞI:Yüz bulmak,ilgi yakınlık görmek ona yaklaşmak için genelde bir hediye götürerek bunu temin etmek.Burada yüz tutamağı:Yüz örtüsü anlamında

Mahcubiyet(utanma)karşısında karşıdakine mahcubiyetini giderme hediyesi.<<Bi yüz tutamağı yapda adama yüzün olsun.>>Kullanılmakta.

YÜZÜ SUYU HÜRMETİNE:Saygılı(saygın)kimsenin sayesinde iyilik bulmak.İnanç ile ilgili söz.<<Anasına,babasına iyi davrananlar onların yüzü suyu hürmetine hayatta her işleri iyi gider,sırtı yere gelmez.>>Kullanılmakta.

YÜZÜNE ŞAVKARMAK:Yüzüne parlamak,yüzüne ışığı vurmak.<<Otomofilin lambası yüzüme şavkarıverdi.>>Kullanılmakta. Bk. ŞAVKARMAK. GÖZÜNE ŞAVKARTMAK.

-----Z-----

ZADI GALMAMAK (ZADI YOK):Hiçbir şeyi kalmamak.<<Adamın evinde zad galmamış(zadı yok).>>Az kullanılmakta. Bk. ZAT.

ZANGADANAK GALMAK:Birden,aniden,hiçbir şey yapamaz duruma gelmek.Birden durup kalkmak.<<Adamın elinde alet gırıldı zangadanak galdı.İneğin südü gurudu sütsüz yoğurtsuz zangadanak galdık.Eve hırsız girmiş para pul ne varsa toplamış getmiş ta öyle(hiçbir şeysiz)zangadanak galdık.>>Kullanılmakta.

ZAPIRADANAK(ZAPIRADAK)ÇİKA GELMEK:Birden aniden hemen çıkagelmek.<<Adamlar zapıradanak(zapadnak)çıkageldiler:Adamlar haberim yok birden çıkageldiler .Hava birkaç kez yağınca millet yayladan zapıradanak göçtüler.>>Kullanılmakta.

ZARAR KÜTÜĞÜ:Devamlı zarar veren, zararı dokunan kimse.Genelde yaramazlıktan dolayı zarar veren çocuklar için söylenir.<<Çocuk ha bi zarar kütüğü yapmadığı zarar galmadı.>>Kullanılmakta.

ZEMHERİDE BEŞİĞİNE Mİ GALKTIM:Kara kışta,soğuk gece beşiğimi salladım da acıyayım.Acımama sözü.Acımam,acıyamam anlamında kullanılmakta.Zemheri:21 Aralık-31 Ocak.

ZEVK ETMEK:Alay etmek,eğlenmek.Dalga geçmek.<<Benile zevk edip durma hele:Benimle alay edip durma.ZEVKLENİP DURMA olarak da söylenmekte.Beni zevklenip durma.>>Kullanılmakta.

ZIBIK GİBİ: İyi beslenmiş,besili,etli semiz.Karnı doymuş.Genelde hayvanlar için söylenmekte.<<Davarın garnı zıbık gibi çıkmış:Karnı doymuş,iyi beslenmiş.Yaylada mallar zıbık gibi olur:Yaylada hayvanlar semizir(semiz olur).>>Kullanılmakta.

ZIMBA GİBİ:Çok şişman etli.<<Adam yeye yeye zimba gibi çıkmış:Çok şişmanlamış.İneğin garnı zimba gibi çıkmış:Karnı çok şişmiş iyice doyuş.Davarları yayılttıktan (güttükten,otlattıktan)sonra bi sula garınları zimba gibi geçer .Ne ulan b garın zimba gibi geçmiş ya çok mu yedin:Çocuklara yapılan şaka.>>Kullanılmakta.

ZILGAR GİBİ GOŞMAK:Hızlıca,çabucak koşmak."Zılgar gibi goşuvergel."Alanya merkezde:Guş gibi gel.Guş gibi yetiş.Çabucak seyirt gel.Goşuvergel.Zılgar gibi goşmak:Gündoğmuş-Balkaya(Semet köyü)

ZIRAMANA ÇEKMEK(ÇEKTİRMEK):Boş yere bir iş için gezip yorulmak.<<O iş için sabahdan akşama kadar zıramana çektim.Adam bana bütün gün zıramana çektirdi:Bir iş için karşıdakini oraya buraya göndererek yormak.>>Az kullanılmakta.Zıramana kelimesinin(sözcük) anlamının tam tesbit edememekle beraber zırmanmak(tırmanmak)bir yere ulaşmak için güç sarf edip uğraşmaktan geldiği kanısındayım.Alanyalı tırman demez zırman (utaş,yetiş)der.

ZIRAVIT GİBİ:Kocaman,büyük.G üçlü kuvvetli iri kimse.<<Zıravıt gibi adam olmuş akli bi şeye sardığı (erdiği)yok:Kocaman adam olmuş>>Kullanılmakta

ZIRI DÖNÜK:Şansı yok.Şansı dönmüş.<<Senin zırın dönmüş bi kere ne iş yapsan zarar ödersin.Senin zırın dönük gakda acıkda ben oynayan:Kumarda şanssız kimseye söylenir.>>Kullanılmakta.

ZIRI KESİLMEK:Şansı kesilmek,tükenmek.<<Zırımı kesme:şansımı kesme,ona engel olma.>>Kullanılmakta.

ZIRINA GELMEMEK(GETMEMEK):Şansına gelmemek.Uğruna gitmemek.<<Yanımda gezeleğever a birader zırıma gelmiyor:Kumar oyununda şansına gelmeyen seyirci oyuncuyu yanından gezeletme(kibarca kovma)sözü.Ne iş yapsam zırıma gelmiyor.>>Kullanılmakta.

ZIRLAN ÇIKMAK:Bilhassa ağaçlarda boyuna büyüme.Boyuna süğgün(uzayan)ağaç.<<Ağaç zırlan çıkmış:Genç, boylu ağaç>>Kullanılmakta.

ZIR ZIVLAK ÇIKMAK:Zülama çıkmak.Takoza çıkmak.Ağacın yapraklarını dökmesi,ağacın kabuğunu soyup dümdüz çıkarma.Davarın derisini yüzüp etini açığa çıkarma.Hırsız eve çıkmış evi zır zıvlak çıkarmış.Adam kafasını gazıtmış kafası zır zıvlak çıkmış.v.s. Bk: DOMURMA, ZIRLAN ÇIKMAK.

ZİL GURBAĞASI GİBİ ÇIĞRINMAK:Çok bağırarak.Daha ziyade açlıktan dolayı bağırıp çığrınmak.Hem insanlar hem hayvanlar için kullanılmakta.<<Çocuklar evde açlıktan zil gurbâgası gibi çığrınıp dururlar.İnek galiba ya aç ya susuz zil gurbâgası gibi sabahtan beri çığrınıp durur.Çocuk beşikte zil gurbâgası çığrınıp durur ya aç ya da bi yeri ağrıyor.>>Kullanılmakta.Zil gurbâgası:Çok bağırarak kurbâga.Karnı zil gibi :Çok aç kimse.

ZİNDAN GİBİ:Çok karanlık.Çok siyah,arap kimse.<<Gece bulutlu olunca her taraf zindan gibi oluyor,göz gözü görmüyor.Bi zenci gördüm her tarafı zindan gibi .>>Kullanılmakta.

ZİNGİDİ ZAĞARI GİBİ:Başı boş aylak gezen kimse.Zin zin başı boş köpeğin gezmesi,dolaşması durumu.Bu tipler hiç durmazlar bakarsın bir orda bir burda başıboş gagesizce dolaşırlar.Bk:1.s.Zağar.(Zin zağarı gibi'de denir.)Az kul.

ZİPLEĞE VERMEK:Ucu sivri bir cismi batırmak.Batırarak karşıdakini uyarma,hatırlatma.<<Eşeğin boynuna coğaldızı zipleğe ver hele bak nasıl gider.Çocuklar oynarlarken çakıyı ötekine zipleğevermiş.Laf anlamayan,tembel adama ara sıra zipleğeverde akli başına gelsin:Onu ara sıra sivri bir şeyle dırter gibi yaptı uyansın.Çocuğu arı zipleğevermiş:Çocuğu arı sokmuş.>>Kullanılmakta.

ZİVT İLE ARAP AVLAMAK:Az para ile iş yapmak.<<Adam zivt ile arap avlar:Açıkgöz kişilerin az imkanla çok iş yapmaları.>>Bu söz Arabı kandırmanın kolay olduğunu ve az şeyle kandırıp ondan faydalanacağından gelmektedir.Alanya'da buna benzer<<Arabın akli yemiş(incir)çekirdeğinin içinde olur,sözü söylenmekte.Kullanılmakta.

ZİVTİNE GİBİ:Çok,zifiri(ışsız)karanlık.Zivt gibi (zivte benzer)karanlık.<<Her taraf ışık sönünce zivtine gibi oldu.>>Kullanılmakta.Zivtine sözcüğü zivt'den bozulma olsa gerek.

ZÜLÂMA ÇIKMAK:İflas etmek.Takoza çıkmak.Batmak.Kullanılmakta.

ZÜMBÜL GİBİ:Çok siyah.Sahtiyan gibi kapkara(simsiyah).<<Zümbül gibi arap.Gara üzüm zümbül gibi sarkanaktan sarkıp durur.>>Kullanılmakta.

ZÖV ZÖV GEZMEK:İşsiz güçsüz,boş(avara)gezme.<<Oğlana bi meslek öğretmedin şimdi zöv zöv gezip botur (durur).Herif bi ekmek parası gazanağan demez de zöv zöv sabahdan aşama gezer(sabahın aşamına),avanta var sanki biri besleğe verecek.>>Kullanılmakta.

ZÖVELESİ DÜZGÜN:İşi yolunda,tıkırında.Ekonomik olarak sıkıntısı olmayan işini düzene sokan kimse.<<Adamın zövelesi düzgün bi kere.>>Bu söz iş bulup veya işini yapmak tarlasını sürmek için öküzü çifte koşmak bunun için boyunduruğun çıkmaması için zöveleyi takıp çifte hazırlamak zöveleyi düzmekten gelmektedir.Kullanılmakta.Bk. ZÖVELE.

-ÜÇÜNCÜ KİTAP-139

ALANYA AĞZINDA KULLANILAN DUALAR - BENDUALAR- ATASÖZLERİ

A-

ALANYA AĞZINDA KULLANILAN DUALAR

İYİ DİLEK SÖZLERİ 139

AĞZI DUALILARA RASGETİRE

AĞZINDAN YELLER ALSIN:Kendine karşı kötü söz veya kötü istekte bulunana karşıdaki kişi tarafından söylenir.YEL. Rüzgar.

AĞZINI HAYRA AÇ:Kötü söz söyleyene veya söylemek isteyene karşıdakinin iyi dile sözü
AĞZININDADI BOZULMAYA:Dirlik düzenliğin,(sağlık,mutluluk)devamlılığı.DADI:Tadı
2.s.AĞIZ TADI

AHİRETE YÜZ AKLIĞI İLE VARASIN :Öbür Dünya (Ahiret) ‘ya Allah’ın huzuruna günahsız gitmek.

AKİBETİN HAYROLA:Temiz ,ağzı dualı uzun ömür.

AKLINLA BİN YAŞA SEN EMİ (İNŞALLAH) :Akılla iyi çözüm bulan faydalanan söz.

AKŞAMI ŞERİFLERİN HAYROLA:Güneş batımından sonra selamlaşma ve ziyaretlerde karşılaşınca söylenir.

ALLAH ACISINI UNUTTURMASIN:Çok yakını ölene ona ona olan sevgisinin devamlılığının sürdürmesi,hatırlatması.

ALLAH AÇLIKLA TERBİYE ETMESİN:En zor terbiye açlıkla terbiyedir.Seferberlikte (1914-1918) zahire gıtlığından Alanya’da birçok yerlerde olduğu gibi Mısır (DARI) sömeği ,pelit giliği Yemiş Gebiği değirmende üğüdülerek ekmek yapıp yendiği,erzli ekmekten erez dutup (Sarhoş gibi durum) yatıldığı,Gilikli –mercimekli ekmeğin ağızları köpürttüğü,Buynuz (Harnup –keçi boynuzu)kepçiği yendiğini o neslin insanlarından çok işittim.Altın lirayı veripte ekmek çok olmuş.Bu nesil insanları ekmeğin gıymatını çok eyi bilirler,bir lokma ekmeği yoğ etmezler (telef-ziyan) ,yerde görürlerse basmazlar heman alıp öpüp başında koyar gibi yaparlar temizse yerler temiz değilse Besmele ile el ayak dokunmayacak bir yere. Duvar deliğine sokarlar(içeri koymak)Ekmeğe <<nimet>> deyip kutsal sayarlar.Bk:1-2 s

SÖMEK,PELİT,GİLİK,YEMİŞ,GEBİK,EREZ,BUYNUZ.Bununla ilgili sözler vs.

ALLAH AFATINDAN SAKLASIN (YARILGASIN) :Kaza bela ,gelmiş veya gelecek Tabiat afeti olaylarında söylenir.<<Allah o adamın afatından saklasın.Allah daha beter afat vermesin>>Genelde zarar verecek iklim olaylarında veya olay olmadan söylenir.

ALLAH AĞIZ DADI İLE YEDİRE(YEDİRSİN):

ALLAH AĞRI SIZI GÖSTERMESİN

ALLAH AĞZININ DADINI (TADINI) BOZMASIN Bk: Ağzının dadı bozulmaya.

ALLAH AKIL İZAN VERSİN

ALLAH AKIL ŞAŞKINI KÖŞE DÜŞGÜNÜ ETMESİN:Devamlı evin bir odasında yatalak durum (Akıl noksanlığı ,felç<<nüzül>> gibi düşgün <<yatalak devamlı başkasının yardımına muhtaç kimse>>).Akıl hastalığı<<delilik>>,akıl noksanlığı ve felç <<nüzül>>gibi devemle bakıma yardıma muhtac olan odanın bir köşesinde yatalak <<yerinden kalkamayan>>kimsenin durumu.Bk.Allah çektirmesin.

ALLAH AKIL ZAYLIĞI (ZAYİYİĞİ-EKSİKLİĞİ)VERMESİN : En üyük hazinemiz aklımızın,akıl ve ruh sağlığımızın noksan olmaması veya bozulmaması.

ALLAH ANANA BOBANA HAYRINI DOKUNDURSUN
ALLAH ANALI BOBALI BÜYÜTSÜN
ALLAH ANANA BOBANA BAĞIŞLASIN
ALLAH ANALI BOBALI DÖRTGÖZDEN AYIRMASIN

Yukarıdaki dört dua'da çocuklar için söylenir.

ALLAH ATA DUASINI BAŞINDAN EKSİK ETMEYE
ALLAH AYIPSIZ AMANSIZ (KUSURSUZ) VERSİN:Çocuk doğmadan doğunca kusursuz (sakat, arızalı, özürsüz) olması için söylenir.

ALLAH BAŞKA ELEM KEDRE VERMESİN (BAŞKA ÖLÜM KEDER VERMESİN)

ALLAH BETERİNDEN SAKLASIN :Arkadan daha kötü durum gelmemesi.

ALLAH Bİ YASTIKTA GOCATSIN.Yeni evli çiftlere ömür boyu beraberlik.

ALLAH BİRİNİ BİN ETSİN :Bir çocuğundan üresin.Birisi bir şey yedirdiği zaman sofran zengin ola,bereketli ola,paran çoğalsın anlamında,

ALLAH BİRLİĞİNİZİ DİRLİĞİNİZİ BOZMASIN8BOZDURMASIN)

ALLAH BÜYÜK ADAM OLASIN

ALLAH CAN ACISI GÖRMEYE(GÖSTERMESİN)

ALLAH CAN SIKINTISIVERMESİN(VERMEYE)

ALLAH CEENNEM AZAMI GÖRMEYE(GÖRMESİN)

ALLAH CİĞER ACISI VERMEYE

ALLAH ÇEKTİRMESİN

ALLAH ÇORUMA ÇOCUĞUMA BAŞ DEVLETİ VERE:Kısmet,iyi talih,şans.Kız çocuklara talihli evlilik.

ALLAH ÇORUMA ÇOCUĞUMA HAYIRLI YAZILAR YAZSIN:

Yazı,talih,şans,kader,kısmet.

ALLAH ÇORUMU ÇOCUĞUMU GAZALARDAN BELALARDAN YARILGAYA (ESİRGEYE-GORUYA)

ALLAH DARLIK YOKLUK VERMESİN (GÖRMEYESİN)

ALLAH DAŞDIYE YAPIŞDIĞIN (TUTTUĞUN)SARI ALTIN OLSUN(OLA)

ALLAH DERT VERİP DERMAN ARATMASIN

ALLAH DEVLETİNİ ARTIRSIN:Çoğalsın ,zenginimek,şansını talihini arttırsın.

ALLAH DİRLİĞİNİ DÜZENLİĞİNİ BOZDURMASIN,DİRLİK DÜZENLİK VERSİN

ALLAH DOĞRU YOLDAN AYIRMASIN

ALLAH ECİR VERSİN:Acılı,kederli kimseye,müşkül durumdaki kimseye söylenir .ECİR:Metanet.Bk.1.s.

ALLAH ELDEN AYAKDAN ETTİRMESİN ,KÖŞELERE YATIRIP ELLERE KAPILARA BAKTIRMASIN:Kör,küt gibi yatalak,başkasına muhtac durumlara ilgili söylenir.

ALLAH ELE BAKTIRMASIN:Bakılmaya paraya muhtaç durum.

ALLAH ELEM KEDER (DERT) VERMESİN

ALLAH ELLERİN DERT GÖRMESİN:El ile yapılan aniden yardım.Düşkünü güçsüz döğen kimseye yardıma gelen kimsenin dövmesi halinde,yaramazlık yapanları döğenlere söylenir.

ALLAH ELİN AYAĞINDERT GÖRMESİN

ALLAH ELİMİZE VERE :Yitik malı bulmak,gurbete giden kimseye,doğumdan önce söylenir.

ALLAH EVLAT ACISI ÇEKTİRMESİN(GÖSTERMESİN)

ALLAH EVLATLARINDAN GÜLE SEVİNSİN

ALLAH FORA GEÇENDEN ETSİN:İyilik bilenden,yaranandan olmak.

ALLAH GAHBE (URUSBU)ŞERRİNDEN SAKLASIN(SAKLAYA)

ALLAH GAYİP(GAİP)ELLERİNDEN VERE.

ALLAH GAYİP HAZİNESİNDEN VEREDE GAZANMADAN BULASIN

ALLAH GEÇİNDEN VERSİN,UNUTTURMASIN(UNUTTURMAYA):Yaşam ,ölüm ile ilgili.

ALLAH GEÇMEZ DERT VERMESİN

ALLAH GEÇMEZ GÜN VERMEYE:Sıkıntılı kederli gün zor geçer.

ALLAH GEÇMİŞLERİNE RAHMET EYLESİN

ALLAH GIZIMA HAYIRLI YAZILAR YAZSSIN:Evlilik ile ilgili iyi talih,şans,hayırlı Devlet.

ALLAH GÖNENDİRSİN:Gün görmek,mutluluk.Bk.1.s.Gönenmek

ALLAH GÖNLÜNE GÖRE VERSİN

ALLAH GÖNLÜNÜN MURADINA ERSİN

ALLAH GÖRMEMİŞLİĞE DÖNESİN.Hastalıktan kurtulmak,iyilik bulmak.

ALLAH GÖRÜNMEZ GAZALARDAN BELALARDAN SAKLASIN

ALLAH GÖSTERMESİN

ALLAH GUL BAŞINA VERMESİN:Yaramaz kimseler için <<Allah öylesini gul(kul)başına vermesin>>söylenir.

ALLAH GÜZELLİĞİN FARIMASIN:Güzelliğin üzerinden gitmesin.Bk.1.s.FARIMAK.

ALLAH HAYIRLISINI NASİP ETSİN

ALLAH HELAL SÜT EMMİŞİNİ NASİP ETSİN:Kız alırken,verileni inkar etmeyen südü sünüğü temiz,namuslu kimse.

ALLAH HALALLINDAN VERSİN

ALLAH HER TUTDUDĞUNU IRAST GETİTSİN

ALLAH İŞ IRASTLIĞI VERSİN:İşlerin yolunda (rast)gitmesi.

ALLAH İŞİNİ IRAST GETİRSİN

ALLAH İKİ GÜN YATAK ÜÇÜNÇÜ GÜN TOPRAK NASİB ETSİN:Başkalarına yük olmadan,yatalak olamadan temizce ölüm.

ALLAH İKİ CİHANDA YÜKÜNÜ AK EDE

ALLAH KAPI AĞZINDA BABICINI EKSİK ETMESİN:Babiç:Ayakkabı.Bir kimse ölünce kapı önünde ayakkabısı kaldırılır.

ALLAH KAPIN KAPANMAYA

ALLAH KAVUŞTURSUN

ALLAH KAPILARA BAKTIRMASIN

ALLAH GAZADAN BELADAN GORUSUN(SAKLASIN)

ALLAH CANIG ÇIKMAYA:Bir insan ölürken kolayca can çekişmeden ölmesi.

ALLAH KİMSEYİ KAPIYA BAKTIRMASIN

ALLAH KİMSEYİ GUL KAPISINA MUHATAC ETMESİN:Kapı burada ev kapısı olup bir şey gelecek veya gönderilecek diye muhtac olanın,fakirin onu gözlemesi.Ekmek kapısı,Dükkan,ekmek yediği işyeri.

ALLAH KİMSEYİ ELAÇTIRMASIN,ELDEN AYAKTAN ETMESİN:Muhtac olmama.Elin ayağın tutmaması,kazanamam durumuna getirmemesi.

ALLAH KİMSENİN AĞZININ DADINI BOZDURMASIN:Ağız dadı(tadı):

Kavgasız,çekişsiz tatlı ekmek yemek,iyi geçim,mutlu hayat.

ALLAH KİMSYE YÜZ GIZDIRMASIN

ALLAH KİMSEYİ KİMSEYE MUHATAC EDMESİN

ALLAH KİMSEYİ KİMSENİN ELİNE BAKTIRMASIN

ALLAH KİMSENİN YÜZÜNÜN GARASINI YÜZÜNE VURDURMASIN

ALLAH KÖTÜYE ŞEŞ GETİRMESİN.Şeş getirme:Rastlantı,denk düşürme.Bk:2 s.ŞEŞ GETİRMEK,GELMEK.

ALLAH KÖTÜ GÖZDEN YAVUZ DİLDENSAKLASIN:Nazar ,göz değme,kötü göz.Geçek,dutak dile nazar.

ALLAH GURU (KURU) BÜHTANLARDA SAKLASIN:Kuru iftira,kuru garaz(olmadık, yapılmadık)iftira.

ALLAH GURU İFTİRALARDAN SAKLASIN:Asılsız yapılmamış olduğu halde yapıldı diye başkasına atılan suç(iftira)

ALLAH MALININ CANININ HAYRINI GÖRESİN: Maddi,manevi gönenç (mutluluk).Bk. 1.s. GÖNENMEK.

ALLAH MALININ MEYMENETİNİ BEREKETİNİ DOKUNDURSUN: (VERSİN)

Hayırlılık, devamlılık,Bk1.s. MEYMENETLİ.

ALLAH MUHANETE MUHTAC ETMESİN:

ALLAH NE MURADIN VARSA VERE (VERSİN):Gönlünün istediğini,arzu ettiğini,niyet edilen arzuyu versin.

ALLAH OCAKTAN EVDEN IRAK:

ALLAH OCAKTAN IRAK:Evden,bağdan dışarı (Öte ,uzak)

ALLAH OCAĞINI SÖNDÜRMESİN:Neslin davamı,evin kapanmayıp ocağın yanmasına,tütmesine devamı.

ALLAH OCAĞINI TÜTTÜRE:Evın ocağının yanmasında dumanın devamlı çıkması ile ocağın yanmasının devamı.

ALLAH OCAĞINA HAYIRLISINI NASİP ETSİN (EDE):Ocağı yakacak,itaatlı,ataya saygılı,koca evine bağlı ,namuslu gelin.

ALLAH OCAĞINA HALAL SÜT EMMİŞİ NASİP ETSİN:Arlı,namuslu,saygılı,itaatkar gelin.

ALLAH OCAĞINI YAKANDAN ETSİN

ALLAH HAYIRLI OCAKLARA NASİP OLASIN:Evlenecek kızların gelin gidecekleri ve insanların iyi olması dileği.

ALLAH OLUNLA OBA GIZIGLA GOMŞU ETSİN:Konar-göçerler (Yörük) ve yerleşik Türkmenlerde oğlula üreye çoğalsın bir bir aile bir Oba olsun,Kız çok kıymetli olduğundan evlendikten sonra da uzaklaşmasın gözünden ırak(uzak) yere gitmesin yakın olsun dileği.

ALLAH OĞLUNLA OERDU KIZINLA KOMŞU OLASIN

ALLAH ONDURA: Mutluluk,iyilik,bereket bulmak.Bk.1. s. ONMAK.

ALLAH ONLUK VERSİN: (VERE):Hayırlılık,kolay gelmek,bereketli. (bolluk)

ALLAH ÖLÜM ACILARINI GÖSTERMESİN: Anne,baba çocukları için söyler.Bk.Allah ciğer acısı vermeye.Ciğer acısı:Baba,Anne için Evlat acısı(Ölüm)Ciğerinden çıkmayan geçmez acı.

ALLAH ÖMÜR BEREKETİ VERSİN:Ömrün uzun olsun,ömürlü ol.Bereketli ömür.

ALLAH ÖNÜNÜ DAR SONUNU BOL GETİRSİN:Aile'de idare etmek(tasarruf).

ALLAH UNUTTURMASIN: Bir ölüm acısını çekerken bir yenisinin eklenmesi ile eskiyi unutup yeniyi düşündürmesin.Hatırlamak onu sevmektir.

ALLAH UTANDIRMASIN:Yapılan bir işte pişmanlık duymama.

ALLAH UZUN ÖMÜRLÜ ETSİN: (OLASIN)

ALLAH ÜREYE ÇOĞALISIN:

ALLAH PÜLLENE (PÜRLENE)BUDAKLASIN:Soyun sopun çoğalması,üremesi.Ağacın dalları yaprakları(pürleri)gibi.

ALLAH RAHATLIK VERSİN

ALLAH RAHMET EYLESİN

ALLAH RAZI OLSUN

ALLAH SABIR VE SELAMET VERSİN

ALLAH SAĞ GÖZÜSOL GÖZE MUHTAÇ ETMESİN

ALLAH SİNDİRSİN:

ALLAH SİNDİRDİN:Yediği yarasın.Güle güle otursun.Dirlik düzenlik içinde yaşam.Bk.1.s.SİNGİN.

ALLAH SİNDİRENİNİ VERSİN (SİNİRENİNİ) :Merak,tasa görmek.Bk.1.s.SİNİRMEK.

ALLAH SON GÜLLÜĞÜ VERSİN (OĞRASIN) :Sıkıntıdan kurtulup rahata erme son gürlüğü,son güldüğü(sonunda gülmek)Bk. 2. s. SON GÜLLÜĞÜNE UĞRAMAK.
ALLAH ŞAŞIRTMASIN
ALLAH ŞEŞ GETİRTMESİN:Rast,denk gelmesin.Kötüye,kötülüğe rastlamama.Bk.2.s.ŞEŞ GELMEK
ALLAH ŞEYTAN SÖZÜNE UYDURMASIN.
ALLAH ŞEYTAN'IN ŞERRİNDEN YARILGASIN (KORUSUN, ESİRGESİN):Bk: 2.s. YARILGAMAK.
ALLAH VAKİTSİZ ÖLÜM VERMESİN,GENÇ BAŞINDAN IRAK ETSİN
ALLAH TAKSİRATINI AFFETSİN:
ALLAH ZALİMİN ZULMÜNDEN ŞEYTANIN ŞERRİNDEN MUHAFAZA ETSİN
ALLAH ZİHİN AÇIKLIĞI VERSİN
ALLAH ZİYADE ETSİN
ALLAH YANILIP ŞAŞIRTMASIN
ALLAH YARILGASIN (ESİRGESİN)
ALLAH YOKLUK GITLİK GÖSTERMESİN
ALLAH YÜZÜNÜN GARASINI YÜZÜNE VURMAYA (VURDURMAYA)
ALLAH'A EMANET OLASIN
ALLAH'IN RAHMETİ ÜZERİNE OLSUN
ATAŞIN,ÇIRAN SÖNMEYE

BAHTIN AÇIKOLSUN
BAŞA GELMALA GELSİN
BAŞINIZ SAĞ OLSUN
BAŞ UCUN GÖL AYAK UCUN MUHAR OLSUN:Sözü tutlmadığı zaman karşısındakine kinayesine söylenir.Ekonomik gelir,gelir birikimi ile ilgili.Muhar (çeşme)'dan devamlı su akar,gölde birikir.
BEN EKSİLTİM ALLAH ARTIRSIN
BEREKETİNİ BULASIN
Bİ YASTIKTA GOCAYIN:Yeni evlenenlere ömür boyu mutluluk.
BİRİN BİN OLA
BİRİN İKİ OLA (OLSUN) : Çok çocuk,üreme.
BÖYÜK ADAMLAR OLASIN
BU ZAMANLAR HAYROLA:İyi zamanlar dileği.Genelde şerhli olmayan kadınların şehirli kadınlara söylevi (hitap)<< Bu zamanların hayrola Abılla.>>Bk.1.s.Abılla.

CANIN SAĞOLSUN
CANIN CEHENNEM ATAŞI GÖRMESİN
CANINA AĞIRLIK VARMA SIN:Ölen kimsenin arkasında,üzerine yaptığı kötülük varmasın (Rahatsız etmesin)
ÇOK YAŞA
DAĞLARA DAŞLARA ŞENLİK
DAĞDAN DAŞDAN IRAK:Kötülüğün,gelecek kötülüğün evden,bağdan,dağdan,daştan uzak olması.Kötü ruhlarla ilgili Şamanist inanç izleri.Bk.1.s.SINAKALI.
DALLANIP BUDAKLANASIN:Neslin,devamı üreme.
BAŞ DİYE YAPIŞTIĞIN (DUTTUĞUN) SARI ALTIN OLSUN.
DÜNYA AHİRET GARDAŞIM OLASIN

DÜNYADA HORLUK GABİRDE DARLIK GÖRMEYESİN:Dünyada aşağılama ,gabir de sıkıntı,azap.

EFENDİLER OLASIN:Erkek çocuklara,yetişip gelenlere giyimli kuşamlı adam ol.El öptükleri zaman büyükleri tarafından söylenir.

ELEMSİZ KEDERSİZ FERAHLAR İÇİNDE YAŞAYASIN

ELİN AYAĞIN DERT GÖRMESİN :Güçlü yapılan iyiliklerde,dayağı hak edeni dövene söylenir.

ELİNE SAĞLIK

ELLERE BAKITMAYA

EVDEN BAĞDAN DIŞARI:Kötülüğün,kötülerin evden uzak olması.

EVDEN IRAK DAĞLARA DAŞLARA ŞENLİK

EVDEN IRAK ULU AĞAÇ DİBİNE

EVLERE BAĞLARA ŞENLİK:Ocağımızdan uzak olsun.Kötülük gelmesin.Birisinin başına çok büyük kaza bela geldiği zamanda söylenir.Bk:Dağdan daşdan ırak.

GAL SAĞLICAKLA:Genelde Şehirli Kadınların Köylü Kadınların ziyaretten sonra evden ayrılırken söyledikleri iyi dilek sözü.Bununla ilgili sözler.<<Gelince:Bu zamanların

hayrola.Karşılığı:Akibetin hayrola.Giderken:Gal sağlıcakla.Karşılığı:Var sağlıcakla denir.>>Bk:Bu zamanların hayrola.(Oturun sağlıcakla: Allah'aısmarladık)

GAPIN ÇEKİLMEYE (KAPANMAYA): Evin,ocağın sönmemesi,evin kapısının kapanmaması.

GARA GÜNDE DOSTUNOLSUN

GARINDARLIĞI VERMEYE:Garın darlığı:Rahat olmayan,her şeye karışan hoş görüsüz,başkasını çekemeyen kıskanan kimse.Karnı dar,bunu huy edinen kimse.

GAZANCININ HAYRINI GÖR

GEÇMEZ DERT VERMESİN

GEÇERİNİ VERE: Dert,hastalık(kalıcı) vermeye.

GEÇMESİNİ VERMEYE (GÖRMEYESİN):Kalıcı hastalık.

GÜN GÜNEŞ GÖRESİN:İyi yaşam,mutluluk.

GÖRÜNMEZİNİBİLİNMEZİNİ VERMESİN

GÖZ AYDINLARINA GELESİN:İyi zamanlarda,iyi sevinçli günlerde gelmek,görmek.

GÖZÜĞÜN FERİ (GOVATI,GÜCÜ,NURU)KESİLMESİN

GÖZÜNDEN IRMAYA:Gözünden ayırmaya,gözünün önünde bulundurma.Bk.2.s.Gözünden ıramak.

GÜZELLİĞİN FARIMASIN,GÜZEL YÜZÜN SOLMASIN:Bk.1.s. FARIMAK.(Genç kal,ihtiyarlama,güzelliğin solmasın)

HAYRA KARŞI

HAYIR HASANATINI GÖR:Yapılan bir işin,iyiliğin,duanın iyiliğini görmek.

HAYIRLARA GELSİN:Yapılan iş,söylenen söz.

HAYIRLI OLSUN:Her işin sonunda,alışveriştten sonra.

HAYIRLIYSA BERİ HAYIRSIZSA GERİ: (ÖTE) Yapılmamış yapılması için niyet edilmiş,düşünülen bir şeyde <<YA NASİP>>gibi.

HAYRI DOKUNSUN

HER İŞİN BAŞI SAĞLIK:Sağlıksız hiçbir iş olmaz.Kısmen iyi dilek sözü.

HER İŞİN HAYIRLISI

HIZIR YOLDAŞIN OLA:Her işin yolunda gide.HIZIR insanın dar (çok ihtiyacı olduğu,sıkın an) anında yardımına koşan karada ölümsüz Ulu kimse olduğuna inanılır,çeşitli kılıklara girerek sıkınlara inanmışlara yardım eder.Yılda bir defa HIDIRELLEZ günü gecesı (5 mayıs) Denizde yaşadığına inanılan Kur'an da geçen İLYAS Peygamberle birleşirler.Bk:Hıdırellez'le ilgili inanışlar.

İKİ CİHANDA YÜZÜN AK OLA

İYİ SAATTA OLSUNLAR (OLASICALAR):Kötülüğünden korkulan Şeyten,Cin gibi ruhsal güçlerin ismi anıldığı,anılacağı zaman söylenir.

KISMETİN BOL KESEN BEREKETLİ OLA

MEYMENETİ BEREKETİ ARTASICA: (Meymeneti Bereketi Artsın) Yenenle içilen artsın çoğalsın.Bk:1.s.MEYMENETLİ.

NE DUTTUYSAN (DUTARSAN) GOLAY GELE

OCAĞI SÖNMEYESİCE

OCAKTAN EVDEN IRAK:Bk.Allah ocaktan ırak

OCAĞI KÜLLENESİCE

OCAĞI TÜTESİCE

ODU OCAĞI KÜLLENESİCE

ODU OCAĞI SÖNMEYESİCE:Ateşi,ocağı sönmesin,ocağın tütsün.Yakut Türklerinde Gelin olan kızına ocağın başında Babasının duası.<<OCAĞIN YANSIN, TÜTSÜN.>>Bk:Ataşın çıran sönmeye.

ÖMÜRLÜ OLASIN

UĞURLU GADEMLİ OLSUN

ÜZERİMİZDEN IRAK (UZAK)

SAĞ OLASIN

SAKALI AĞARASICA

SU GİBİ ÖMÜRLÜ OL:Uzun ömür.Suyun kutsallığı,ululuğu ölmezliği.Bk:İNANÇLAR.4.s.

ŞİFA NİYETİNE:Bir şey içlince <<ilaç gibi>> iyilik,sağlık,şifa versin diye söylenir.Yeni çıkmış turfanda bir yiyeceğin ilk defa yenmesi,tadına bakılması halinde de söylenir.

YAŞI BENZEMESİN:Genç ölen için ölenin yaşında ölüm gelmesin.Kıyaslarken söylenir.

YAZIN AK YÜREĞİN PAK OLSUN:Talihini,dileğini iyi olsun.

YERİNDE SAĞ OLASIN:Herkes yerinde sağ olsun:Yerinde sağ ol,beklendiği veya ihtiyaç bulunduğu halde yardıma gelmeyen,arayıp sormayana kinayesine <<nağpalım herkes yerinde sağ olsun>>söylenir.

YOL AÇIKLIĞI VERSİN (VERE):İyi,engelsiz yolculuk.Uzun yolculuklarda <<Allah yol açıklığı vere>> denir.

YOKLIK GITLIK (DARLIK) GÖRMEYESİN

YÜZ GARASI VERMEYE :Bk:Allah yüzünün garasını yüzüne vurmaya.Bk:2.s.YÜZ KİRİ.

YÜREĞİNDEN VERE:Gönlünden,kalbinden,iyiliğinden,iyi haslet<<İçindeki iyi çehre>> dileği.Her insan o işi yapamaz,öyle güzel davranamaz,okuyamaz beceremez<<Allah yüreğinden vere.>>İçinde varsa başarır.

3. KİTAP- S.17-

B
ALANYA AĞZINDA KULLANILAN İNTİZARLAR
(BEDDUA,İLENÇLER) 146

ADI BATASICA

ADI ELLERDE DUYULASICA

ADI METEL OLASICA:İsmi unutulasıca,anılmayasıca.Bk:1.s.METEL.

AFET GELESİCE:Beklenmedik kaza ,bela,tabiat afeti ölümleri.

AĞI DÜĞÜ OLASICA:Yediği zehir,zıkkım,haram olsun.Bk:1.s.DÜĞÜ 2.s.AĞI DÜĞÜ

AĞI DÜĞÜ YEYESİCE

AĞI DÜĞÜ ZEHİR ZIKKIM OLSUN:Her ikisi de mirassda,alacağını vermeme,hak yeme durumlarında söylenir.

AĞZI AL KANLAR İÇİNDE GALASICA

AĞZINA GURT DÜŞESİCE:Bakanların bulunmasın bakımsızlıktan açlıktan ağzına sinek sıcsın <<gurt atsın>>

AĞZINA KÖPEK SIÇASICS (SIÇSIN) :

AĞZINA SU DÖKENİN BULUNMASIN:Ölüm anınsa ağzına su damdırmanın (zemzem),kimsen bulunmasın.Yalnızlık ölümü.

AĞZINDAN BURNUNDAN CAN GELESİCE:Çok kötü ölüm anı (zamanı).

AĞZINI MAHŞER KÖPEKLERİ DALAYASICA:Genelde Annesinin ağzını eğen (Annesi ne söylerse oda onu söyleyerek onunla dalga geçen) çocuklara Annesinin ilençesi.Bk: 2.s.AĞZINI KESMEK.

AĞZINI ŞEYTANLAR ÇARPASICA (EĞESİCE):Ağzı çarpılasıca.Ağız çarpıklığı (eğriliği) şeytan çarpmasından olduğuna inanıldığı zaman söylenen ilenç.

AHİR NEFESDE DİNSİZ İMANSIZ GEDESİCE:Son nefesde Allah deyemeden ,şahadet getiremeden amelsiz (inançsız) gitmek (ölme)

AK GÜNLER GÖRMEYESİCE:İyi,mutlu hayat sürmeyesice.

AK TELLİKLİ GÖRMEYESİN:Evlat yüzü görmemek.Eskiden çocuklar beyaz takke giyerlermiş (tellik)

AKLI ÇIKASICA :Aklı fikri olupda akılsızca yapılan işler.

AKLI GURUYASICA: (GURUSUN): Bk :Aklı çıkasıca.

AL GÖMLEĞEİ GELESİCE: (GELSİN) Öldürülme (cinayet),kanlı gömleği haber olarak gelsin.

ALANDA GALASICA:Evsiz,barksız.yersiz-yurtsuz açıkta kalmak.Bk:2.s.ALANDA GALASICA

ALI ÇIKARSINDA GARALAR BAĞLASIN:Türkmenler gelin başına al baş örtüsü örter.Kocası ,çocuğu veya çok yakını ölünce mutluluk simgesi olan al yazma yerine yas,matem simgesi kara yazma bağlar.Yakın zamana kadar Alanya'da gelenek sürmekte iken Şimdi yinede ölü sahipleri allı şallı giyecek giymemekte ilk Bayramında evde yas devam etmekte,en yakınları,komşuları güneş doğmadan ölü evini ziyaret etmekte acısını paylaşmakta.Eski Türklerde Oğuzlarda ilk Bayramda siyah giyerdi.Bk:2.s.Al ile ilgili deyimler.

ALLAH BELANI VERSİN

ALLAH BEN VARASIYA DİNELESİN: (DİKELESİN):Hakkını yeyen ölünce söylenir.Rahat bulmama ahirette hesaplaşma.

ALLAH BENİ UNUTTURANI VERE:Başına çok kötü işler gelsinde kendi dedini düşünmekten kurtulmasın.

ALLAH BENDEN BETER (BÖYÜK) DERT ÇIKARSIN

ALLAH BENİM KADAR DERT ÇIKARSIN:Başkalarının kötülüğü ile uğraşanlara,dedikodu yapanlara söylenir.

ALLAH BİLİNMEZ GÖRÜNMEZLERE OĞRAYASIN:Tez zamanda,(birden,aniden)beklenmedik kötülük,hastalık.kaza,bela,ölüm.

ALLAH BİT VERSİNDEDİRNAK VERMESİN:Fırsat bulamama.Bit kaşındırır tırnak kaşır.Bk:1s.SİRKE,YAVŞAK,DAĞLAMAK.

ALLAH CAN DERTİNE DÜŞESİN:Kendi derdine düşmek.Kendi derdinden başkasına kötülük düşünememek.

ALLAH CANINI ALSIN:Öl geber.

ALLAH CİĞERİNDEN ERİYESİN:Eskiden en kötü hastalık.Verem.Veremden ciğeri eriyerek ölmek.

ALLAH ÇORUNDA ÇOCUĞUNDA BULASIN:Başkasına kötülük yapana senden sonrakilerden kötülük bulasın,yaptığı kötülüğün cezasını onların çekmesi.dileği.

ALLAH DÖNÜLMEZ YOLLARA GEDESİN:Bk:Gedişin olsun dönüşün olmasın.

ALLAH GONDUĞUN DALLAR GURUYA:Ne iş tuttuysan başaramayasın.Bk: 2. s. Konduğu dalı kurutmak.(Uğursuzluk).

ALLAH GÖRÜNMEZ BİLİNMEZ ZULUMLARA UĞRAYASIN:Bk:Allah bilinmez görünmezlere oğrayasın.ZULUM: Zulüm.Eziyet (acıdan dolayı)

ALLAH GÖZ OTUNA VERESİN:Haram kazancı ilaca vermek.Haksızlıkla elde edilen kazancın ilaç parası olması.

ALLAH GURU BÜHTANLARA OĞRASIN:İftiraya oğramak.Beklenmedik iftira.Bühtan:Garaz:İftira.

ALLAH ÖZÜNDE BULASIN:Bk:Allah çorunda çocuğunda bulasın.Öz:Kendi çocuğu.Bk:2.s.Özünde bulmak.

ALLAH ELDİLİNDEN GURTULMAYASIN:Başkasının dedi kodusu,iftirası.

ALLAH ER EKMEK BULAMAYASIN (YÜZÜ GÖRMEYESİN):Evlenmemiş kadınlara erkek ve erkeğin kazancı ekmeği nasip olamaya.

ALLAH EVE GİRE SEVİNESİN,GARIN KÖTÜ OLA YERİNESİN

ALLAH FORA GEÇENDEN EDE (FOREGEÇEN): Nankör,yaptığı iş ve iyilikten karşılık görmeyip namikör (İyilik bilmeyen)kimseye söylenir.Bk:2.s.NAMİKÖR.

ALLAH FORA GEÇENDEN EDE DE GÖZÜNE İZİNE DURSUN, BEN SİZE FORA GEÇEMEDİM

ALLH SUYU BARDAKTA,TAHTAYI ÇARDAKTA GÖRESİN:Yeni evli kadınlara ev-bağ sahibi olamayasında öyle gelip geçsin.Eskiden kaleliye'de söylenirmiş.

ALLAH TEZ BECENLERE OĞRAYASIN:Aniden,birden kaza,bela,ölüm.Bk:2.s.BECEN.

ALLAH HAYIRSIZ,UĞURSUZU OCAĞIMIZA YAZMASIN:Kötü gelin nasip (kısmet) etmeye.

ALLAH YAZDIYSA BOZSUN,OCAĞA GISMAT OLURSA ALI ÇIKARSINDA GARA BAĞLASIN:Kısmet olmama (evlilikte kısmet olmasın dileği,olursa geçimsizlikten dolayı üzüntü keder)

ALLAHIN ZULMÜNE GAZABINA UĞRAYASICA:Ölmemek çekmek,çektirilmek.Bk:GÖRÜNMEZ BİLİNMEZLERE OĞRAYASICA.

APIŞI AYRILASICA

ARI NAMUSU KESİLESİCE:Şerefsizce yapılan hareketlerde,edepsizliklerde.

ARKADA FETİHA EDENİN BULUNMASIN:Kimsesizlik,yalnızlık,neslinin tükenmesi.

BAŞINA GARALAR BAĞLASIN (BAĞLAYASICA):Bk:Alı çıkarsında garalar bağlasın.

BAŞINDAN ALI ÇIKARADA GARALAR BAĞLAYA

BAŞINI YİYESİCE:Belasını bulup geberesice.Azgın gudurmuş kimselere söylenir.

BENDEN BÖYÜK DERTLER ÇIKARASICA:Başkasının kötülüğüne uğraşanlara söylenir.
BENDEN IRAK (ÖTE) ETSİN CEHENNEME DİREK ETSİN:Belalı kimse benden uzak olsun.

BET BEREKET BULAMAYASICA (BETİNİ BEREKETİNİ BULMASIN):Kazancının hayrını görmesin.Yardıma muhtac olan yardım yapmıyan hallice (zengin).Yakınına ve haksız kazanç sahiplerine söylenir.

BİLİNMEZ GÖRÜNMEZ DERTLERE OĞRAYASICA

BOĞAZINA GURT DÜŞESİCE:Yeme içmede arsız,görgüsüz,utanmaz kimselere söylenir.Bk:2.S.Boğaz Ağrısı.

BOYNU ALTINDA GALASICA:Başkaları hakkında hiyleli oyun düşün-ne söylenir.

BÖĞRÜNDEN DEVRİLESİCE :Böğür ağrısından gidesice (ölesice).Bk:1.s.BÖĞÜRTME .2.S.Böğür çivisi.

BULUNMAZ BİLİNMEZ DERTLERE İFTİRALARA UĞRAYASICA

BURNUNDAN FİTİL FİTİL GELESİCE

CANI ÇIKASICA

CİĞER AĞRILARINDAN GİDESİCE:Geçmez dert,verem.

CİĞERİ AĞZINA GELESİCE:Çok ızdırap.Ağıza gelmesi durum.

CİĞERİNDEN ERİYİPTE GAN GUSASICA:Veremin son safhası durumu.Başkalarının,yetimlerin hakkını yeyenlerin sonu.

ÇAĞRESİZ DERTLERE GALASICA (DERTLER ÇIKARASICA)

ÇARPINTILARA OĞRAYASICA:Kadınlar arasında çok söylenen ılımlı intizar.<<Evin önünden geçipte bize oğramamış çarpındılara (çarpıntılara) oğrayasın.Gözüg kör olmaya gibi söz.

ÇAT PAT OKUNA OĞRAYASICA:İşenmeyecek yerler işeyenlere (pisleyenlere).Kendi keyfini düşünmeden birsürü çocuk yapanlara.Osuruğu (yellenme)kokudanlara söylenir.

ÇATI PATI AYRILASICA:<<Çatı patı ayrılasic a getmiş elin evinin kapısının önüne sıçmış.Çatı çıkasica eh deyip işeyeceğini habar etmeden donuna sıçmış.Çatı ayrılasic a ne bu koku osurdun değelmi.Çatı ayrılasic a garı getmiş bir sürü çocuk çıkarmış.Çatı ayrılasic a herif getmiş bir sürü çocuk çıkarmış (Ekonomik durumunu düşünmeden çok çocuk yapanlar).

ÇATI PATI DAĞILASICA: Bk:Çatı patı ayrılasic a.

ÇATI PATI ÇIKASICA:Bk:Çatı patı dağılasic a.

ÇEKİN ÇEKESİCE:Yaptığı kötülüğü bulmak.

ÇENESİ ÇATILASICA:Ölüp,geberesice.İnsan ölünce ağzı açık kalmasın diye soğumadan çenesinin altından bir bezle sıkıca bağlanır ki bu da ÇENESİNİ ÇATMA DENİR.

ÇENESİ ÇIKASICA:Sözle yapılan kötülüklerde,karşılık vermede,sır tutmamakta,gevezelikte denir.

ÇENESİNE ÇAY DAŞLARI DÜŞESİCE (İNESİCE):Çok konuşan gevezelere,laf (söz) getirip götürenlere (müzevir),laf tutmayıp söyleyiverenlere (ağzı sıkı olmayan)söylenir.Çay taşı yassı kaypak bir taş olup nişan alınan yer (hedef)i yi vurur.

ÇORBASI TASDA KALASICA:Aniden ölüm,yemeye zaman bulamama.Yemekte çorba ilk önce yenen yemek.

ÇOR ÇOCUK YÜZÜ GÖRMEYESİCE

ÇORUNDAN ÇOCUĞUNDA GÖRESİCE (BULASICA):Yaptığı kötülüğün çocuklarından çıkması.

ÇORUNUN ÇOCUĞUNUN HAYRINI GÖRMEYESİCE:Çocuklarından ferah ,mutluluk bulmayıp onlardan gülmeyesice.

ÇOŞMAYASICA (ÇOŞMASIN) :Atasına (Ana Babasına)hayrı dokunmayan hayırsız (kötü) çocuk (evlat).<<Öyle çocuk olacağına olmasın,çoşmasın,çoşmayasica.>>İyi huylu çocukla kötüyü kıyaslarken de söylenir.Çoşmak.Çoşkun:Çoşgun.
ÇOTU ÇIKASICA: Bir yerde lüzumundan fazla yaramazlık yapan çocuklara<<çocuğunun çotu çıksın>>,yaramaz çocuk doğuranlara söylenir.Yörük çok yağlı yumurta (yağda yumurta) yumurta yermiş garısı demişki <<yer yer yağlı yumurtayı çotumun üstüne oturağmayorun>>Cinsel güçlülük.

DABANI DAĞILASICA :Bir yere gidip de gelmeyiverene (geç gelene) Çok yürüyerek eziyet çekmek.Bk:2.s.DABAN ETİ,AV ETİ DABAN ETİ.

DEFTERİ DÜRÜLESİCE:Sonu gelip ölesice.İnsan ölünce defteri kapanır.(Hayır,sevap-günah)

DERDİN OLADA DERMANIN OLMAYA

DERDİN DERMANIN BULUNMAYA

DERDİNE DERMAN YARANA MELHEM BULUNMASIN

DERMANSIZ DERTLERE OĞRAYASICA:Merhametsiz,acımasız,dinsiz kimselere söylenir.<<Dinin imanı guruyasica hayvana olan yükü yüklemiş zor götürüyor.Dinin imanın guruya çocuğu olan çocuğa olan dayağı attı.Dini imanı guruyasica avrada etmediği galmadı.>>.Çok merhametsiz.Merhamet damarı gurumuş.Allah'dan korkmaz kimse.
DİNSİZ İMANSIZ GEDESİCE:Son nefesde inançsız ölüm.Son anda ağzından kötü söz çıkma.

DOMUZ ÖLÜMÜNDEN GEDESİCE:Mundar,çok uzun can çekişerek ölüm.Domuz özel hazırlanmış kurşunla bile zor öldürülen ve zor ölen bir hayvan.Domuz ölümü gibi ölesice.

DÖKLÜ YIĞILA GALASICA:Düğün günü belirlenipte evliliğin bozulması düğünün yapılmaması.Uğursuzluk.

DÜNYA EVİ GÖREMEYESİCE:Evlenmek nasip olmayasica.Dünya evi:Evlilik.Bk:Ev bark olamayasica.

DÜNYADA EV AHİRETTE CENNET YÜZÜ GÖREMEYESİCE:Dünyada ev:Yurt-yuva sahibi olmak.

EKMEK BULUP YEYEMEYECİSE:

EL EŞİK GÖREMEYESİCE:Kimsesizlik,yalnızlık.Bk:arkandan fatiha eden bulunmasın.

EL GAPISINDAN GURTULMAYASICA:(GURTULMASIN)Uşaklık hizmetçilik yapanlar el kapısında dururlar.El kapısına muhtaç olmak.Bk:1.s Gabış,sürütçe.

2.s çırak.

EL YÜZÜNE ÇIKAMAYASICA:Yüz karasından mahcup olmak.Yüz karası:Yüz kızartıcı hareket.

ELİN AYAĞIN KÖR KÜTÜRÜM GALA

ELİN EKMEK BELİN GUŞAK GÖREMEYE:Genç iken kazanıp görmeden öl.

ELİN GOLUN GIRILA:El ile yapılan kötülüklerde.

ELİN SALDAN SARKA:Bk:1.s.Sal

ELİN TENEŞİRDEN ÇIKSIN:

ELİNE KINAYAKAMAYIPTA BAŞINA DOVAK ÖRTEMEYESİCE:Gelin olamayasica.Gelin olmaya yetişmesin.

ELİNDEN DUTAN OLMASIN:Kimse yardım etmesin.

EMDİĞİN SÜT FİTİL FİTİL BURNUNDAN GELSİN:Annenin çocuğuna intizarı.Anne hakkını inkar edene Annesi söyler.

ER YÜZÜ GÖREMEYESİCE:Kızlar için erkek bulup evlenemeyesice.

ETİNİ İTLER GURTLAR BİTLER YEYE:Ölüsünün bile bulunamayıp görünmeyesice.Ölüsünü galdıracak kimse bulunmasında koksun yiğsin alanda ortada galsın.Bk:2.s.Yiğme

ETTİKLERİN FİTİL FİTİL BURNUNDAN GELSİN:Yapılan kötülüğün cezasını çekmek.

EV BARK OLMAYASICA:Evlenemeyip ev,ev eşyası yert yurt sahibi olamayısica.Ev bark olmak:ev olmak.

EV BARK SAHİBİ OLMAYIPDA ÇOR ÇOCUK SAHİBİ OLAMAYISICA

EVDE GALASICA:Evlenmeyesice.Edepsiz geline kıza eziyet eden dilli kızlara söylenir.

EVDEN EVİN ÖNÜNE İNEMEYESİCE:Hastalanıp,yatalak olup evden dışarı çıkamama.Bk:1.s. DİBİNDE

EVİ BAĞI DÖKLÜ YIĞILA GALASICA:Evinde hoş tutmadığı zaman söylenir.Bk: DÖKLÜ YIĞILI GALASICA.

EVİ YERİ VİRAN OLASICA: Evinin yerinin ölüm ile ilgili bakımsızlığı,bakanın bulunmaması.Bk: 2.s.VİRAN.

EVİNE BARKINA BAYGUŞLAR DÜNEYESİCE: Evde ocağı tütdürecek kimsenin bulunmaması,eve gıran (ölet)girip yalnızlığa terk edilmesi تنها virane (örene)olduğu için baykuş yuvası olması.Bk:1.s. DÜNEMEK.GUKKUMAVK

EVLAT YÜZÜ GÖRMEYESİCE

EYİ (İYİ) GÜNÜ BENİLE (BENİMLE)GÖRESİN

EYİ GÜNÜ DATLI EKMEĞİ BENİM EVDE GÖRESİN:Benim ile geçirdiğin iyi günü,yapılan iyilikleri arada,iyi günü benimle gör.Geçimsiz gelinlere de söylenir.

GAHROLASICA

GALMAYASICA:Yok olasıca,düremeyip bitmeyesice,bulunmayısica..

GALMAYIP ONMAYIP BİTMEYESİCE:Çok çeşitli kötülüklerde söylenir.Yok olup,mutluluk görmemek,istemine ermeyesice.Bk:1.s.ONMAK.

GALMAYIPDA YER ÇEKESİCE:Yok olup,ölüm bulmak.Bk:Gara yerlere gedesice.

GAN DUTASICA: Sıkıntılı ağırlı bi hastalık olup,insan insanı öldürünce kan tutmasın diye ölenin kanını yalar.Hayvanlarda da kan tutar hayvan sancılanır duramaz böyle durumda hayvanın göz önü damarından,kulağından kesilerek kan akıtılır.Bk: Kanla ilgili deyimler.

GAN İRİN GUSACISA: Haram,hak yemekle ilgili intizar.

GANLI GÖMLEĞİ GELESİCE:Cinayet ölümü haberi.Al gömleği gelesice.

GANLI KEFENİ GELESİCE: Cinayette öldürülen kimsenin Memleketine kefenine kanı sızmış gelmesi.

GAPI GAPI DOLANIP DİLENESİCE: Yoksul düşüp el açıp dilenmek.Ona buna gidip el açmak.

GAPIMA GELESİCE:Muhtaç olasin.Bana birgün el avuç açasın.

GAPIN ÇEKİLE (KAPANASICA) :Evde herkese ölüm (gran) gire ,kapını açacak,ocağı yakacak kimsenin bulunmaması.Hayırsız evladın,gelinin evi terk edip evin kapalı,viran olması.

GAPINA GARA DİKENLER GONA:Evin kapana,evine kimseler girmeye,ocağın söne.Gara diken: Çalışması bir diken çeşidi olup,battığı yeri acıdır.Bk:1.s. AZGAN.

GAPISINA KİLİTLER ASILASICA:Evin ocağın temelli (daima) kapanması.Gara Kilit:Uğursuzluk kilidi.Gara (kara) Eski Türklerde yas,uğursuzluk simgesi.Bk:Başına garalar bağlasın.

GARA HABARLARI CANLI GÖMLEĞİ GELESİCE: Bk:Ganlı gömleği gelesice.Gara habarları gelesice.

GARA HABARLARI GELESİCE:Ölüm haberi,acı haber.

GARA İLANLAR SOKASICA:Siyah yılanlar sokasıca .Bk :2.s.GARAİLNLER GUSMUŞ.

GARA TOPRAKLAR ÇEKESİCE

GARA TOPRAKLARA GİRESİCE

GARA YERLERE GİRESİCE (GEDESİCE) :Altay Türklerinde Gara Yer:Toprak.Kötü Yerlere giresice.

GARDAŞ YÜZÜ GÖRMEYESİCE

GARNI DAĞILASICA: Haram ve çok yeyenlere söylenir.Gönülsüz çok yemelerde de söylenir.

GARIŞ GURUŞ İKİ BÜKLÜM OLASICA:Hastalanıp,yaşlanıp beli eğilmek.Bk :2

s.GIVRIM BÜKÜŞ.Çocuk ilençesi

GAYNAR YERE GEDESİCE:Bulunmaz,bilinmez yerlere gidip kayıp olmak.Bk :2.s. Cula deliğine atmak.

GAZANDIĞINI DADI DUZU İLE YEYEMEYESİCE:Kazancını sağlık,mutlulukla yemek.

GAZANIPDA YEYEMEYESİCE:Kazancı olanın hastalık gibi engellerle kazandığını yiyememesi.Kıamet.

GEBERTME OKUNA OĞRAYASICA :Ölesice,ölüm gelesice.

GEDİŞİN OLUPTA GELİŞİN OLMASIN: Git bir daha gelme.Git öjde geri dönme.

GENÇLİĞİNİN HAYRINI GÖRMEYESİCE:Gençliğin gerekli yaşamına erememe.Yemin olarak söylenir (Gençliğimin hayrını görmeyeyim)

GIRAN GİRESİCE (GELESİCE) :Soyun sopun (kökünün) kuruması,kesilmesi.Toptan ölüm: Bk: 1.s. GIRANTA.

GIZGIN OKUNA OĞRAYASICA:Seks (cinsellik) azgınlığı,taşkınlığında,bu konuda kendine sahip olmayana söylenir.<<Gızgın okuna oğrayasica düğüne beklemeden oğlana kaçmış getmiş.Gızgın okuna oğrayasica herif sabaha kadar beni üyütmedi.Gızgınlığı dutdu gızgın okuna oğrayasıcının bana gece gün güneş vermedi..>>Bk : 1.s.

GABIŞ,GILLANLAMA,GIZGIN.2.s. GÖZ KAKMAK.

GÖRMEDİĞİ GALMAYASICA: Başına gelmedik kötülük gelsin.(kalmasın)

GÖRMEDİĞİN GÖZ AĞRISI GALMASIN : Başına çok felaket gelsin,bütün kötülükleri gözünle gör,acı,keder,yokluk.

GÖRÜNMEZ AĞRILARA OĞRAYASICA: Ansızın gelen hastalık,dert.Çaresiz hastalık.Bk: Giran giresice.

GÖRÜNMEZ BİLİNMEZLERE OĞRAYASICA:Devasız,dermansız hastalıklara oğramak.Bilinmeyen kaza,belaya oğramak.

GÖZ OTUNA VERESİCE:Kazancını doktor parası,ilaca veresice.Göz otu ilaç belirtilmektedir.İyi,hakkı ile yapılmayan iş durumunda aldığı parayı ilacaversin anlamında genel söylenir.

GÖZÜ AKASICA (ÇIKASICA) :Gözü değen (nazarcı)bakılmaması gereken yerlere veya kimseye bakan (ayıp,gizli, seksi)yönden.

GÖZÜ ELİNE GELESİCE

GÖZÜN DİZİNE (İZİNE) DURASICA:Yapılan iyiliği inkar edenler için söylenir.

GÖZÜNÜ GARA TOPRAK DOYRASICA:Toprağa,mala doymayan hırslı,aç gözlü kimselere söylenir.

GUDURMUŞ BAŞINI YİYESİCE: Hırslı,azgın kimselerin başkasının hakkını düşünmemesi,güçle üstünlükte .Zayıfın ölüm dileği.

GUDURUPTA BAŞINI YİYESİCE

GUDUZ CANINI YİYESİCE:Bk:1.s.GUDURMAK .2.s.GUDUZ.

GUDUZ OKUNA OĞRAYASICA:Azgın,hırslı,kudurmuş kimselere yaygın söylenir.

GULAĞINA GURŞUN AKASICA: Bir şeyi duymayan veya duymamazlıktan gelen kimselere tamamen sağır ol anlamında söylenir.İşine gelmediği için duymamazlık.

GURU İFTİRALARA UĞRAYASICA:Hiç yok yere iftiralara uğramak.

GURUYA DİKİLE KALASICA:Yok ol,kayıp ol.Hastalıktan kup kuru kuruyup deynek gibi kalmak.

GÜN GÜNEŞ GÖRMEYESİCE: Rahat gün, huzurlu hayat. Genelde evlenecek genç kızlara söylenir. <<Gettiğin yerde gün güneş görmeyesin.>> Bk: 2.s. Gün ile ilgili deyimler.

HALAL (HELAL) SÜT EMMİŞ NASİP OLMAYA : Evine, ocağına nasip ololacak gelin için soyu soppu bozuk, terbiyesiz, hayırsız uğursuz, itaatsız cinsel yönden bozuk, meyilli, ruhunda olan.

HECİL OLASICA: Rezil rüsvay kalasica. Yüzünün garası yüzüne vurulasica.

HINZIR ETİ YİYESİCE: Hınzır: Domuz Bk: Domuz ölümlerinden gedesece.

HIŞIMLAR İNESİCE: Aniden gelen felç gibi gelen hastalık.

İÇ AĞRISINA OĞRAYASICA (OĞRAYASI): Geçmez iç dert (hastalık), acı. Bk: 2.s. iç ağrısı.

İÇİNE OTURASICA : Bir acının, kederin (üzüntü) içinden çıkmaması. Haksız başkasını ait bir şeyi yeyip içmede söylenir. Ağrısı içine otuursunda denir. Bk: 2.s. AĞI, DÜĞÜ.

İKİ YAKAM ELİNDE : Vasiyet etmede söyleneni yerine getirmesen iki elim yakamda denir. Vasiyeti (Öldükten sonra yapılması gereken arzu) yerine getir sözü.

İKİ GÖZÜN KÖR OLA: Kendine yakışmayan yönsüz iş yapana söylenen hafif ilenç.

İKİ GÖZÜ KÖR OLASICA :

İKİ YAKASI Bİ ARAYA GELMEYESİCE: Yaptığı işleri başaramayıp yok galasica (bir şey elde edemeyesice). Yetim hakkı yeyenlerin, Devlete Millete hainlik yapanların, anasına babasına karşı gelip onların intizarını alanların iki yakası bi araya gelmez.

İMANSIZ GİDESİCE:

İNİM İNİM İNLEYESİCE: Sürekli acı çekmek. <<Köşelerde inim inim inleyesinde bakanın olmaya.>>

İNŞALLH AĞZINA SON NEFESİNDE SUYU BEN DAMDIRIRIM: Kadir kıymet bilmeyenlere (nankör) ölürken ağızına su damlatmak anlamında.

İNŞALLAH ÇENECİNİ BEN ÇATARIM: Nankör kimselere öldüğünde çenenin çatmak bana nasip olur anlamında. Her ikisinde de muhtaç olasın, yaptığım hizmetleri bilmedin ölürken ve öldüğünde yardım edecek kimsen bulunmasında bana muhtac ol. Genelde gelinin kıymetini bilmeyen kaynanaya söylenir. Bk: ÇENESİ ÇATILASICA.

İT İREZİL OLSICA, İREZİL MÜTDEZİL KALASICA: Rezil rüsvay olmak. <<Beni el aleme it rezil et di irezil müpdezil kalasica.>> Argoda itini götüne sokmak: Rezil rüsva etmek. Bk: 2.s. İREZİL MÜPTEZİL OLMAK. 3.s. MALAMAT GALASICA 1.s. MALAMAT.

İTE GURDA YEM OLASICA : Ölüsünü kaldıran bulunmasın, gören eden bulunmasın, olmasın da ite gurda yem olsun, itler bitler yesin, gurd adsın (sinek sıcsın). İT, GURT: Köpek gurt gurt atmak: Bir çeşit sineğin sıçması ile oluşan küçük pis hayvan. Bk. 2.s gurt dutmak, gurdunu dökmek, itin gevene sıçtığı. 1.s. GARA CANAVARLA BOZ CANAVAR.

İYİ GÜN GÖRMEYESİCE: Mutlu hayat geçir meyesice. Genç kızlara, evli kadınlara söylenir. Yaranmama.

KAFASI ZÖVENE GEÇESİCE : Akılsızca yapılan işlerde söylenir. Bk: 2.s. zöven .Aklı çıkasica. Boş kafa zövende yaraşır.

KARNINDA GÖRÜPTE KUCAĞINDA GÖREMEYESİCE: Hamile (yükü) kadınlara doğuramayasica, çocuğunu göremeyesice. Bk : 1.s. GUNNAMAK.

KAZANASIN KATASINDA YEYEMEYESİN: Kazanıp gatmak şeklinde de söylenir. Kazanıp biriktirip yemek kısmet olmasın.

KEMİKLERİ KIRILASICA : Düşsün, uçsun, gebersin.

KINALI BARMAK (EL) SIKMAK NASİP OLMAYA: Erkekler için evlenemeyesice. Eskiden gerdek gecesi damat eve girince gelin ile damadı bir birlerine ilk defa

alıştırmak, tanıştırmak, ısıdırmak için evde erkeğin en yakını gelinin elini erkeğin eline verir. Bk: Eline kına yakamayipta başına duvak örtemeyesice.

KÖKÜ GURUYASICA: Soyu kesilesice, tükenesice.

KÖKÜ KESİLESİCE

KÖKÜNE GIRAG GİRESİCE:Soyuna alet gelip tükenesice.Bk:2.s. Kök salmak.

KÖR GURŞUNDAN GİDESİCE:Şansızlıkla ölüm.Kör kurşun.Rast gele veya bilerek birine atılan silahtan atılan kurşunun ümit edilmedik birine veya bir yerine isabet ederek ölümüne sebep olması.

KÖR NAZARLARA (İSABET)OĞRAYASICA : Kör nazar:Göze batan (maddi manevi) kimsenin başkaları tarafından göze gelmesi.(isabete uğraması,nazar değmesi) sonucu başına,malına,canına gözdeğmesinden kötülük değmesi.<<Çocuğum ne güzel çalışıp dururdu kör nazarlara uğradı çalışmaverdi.

KÖR KÜT OL DA, KÖŞELERDE YAT, SÜRÜN

KÖŞELERDE İNİM İNİM İNLEYİP KAPILARA BAKASIN:Yatalak kimsenin evin bir odasının bir köşesinde ızdırap çekip yardım beklemesi.

LANET OLASICA

MAFASINI GALDIRAN BULUNMASIN: Ölüsünü taşıyan bulunmasın.Bk:1.s. MAFASAL.

MALAMAT GALASICA:Bk:İt rezil olasıca.

MALININ CANININ HAYRINI GÖREMEYESİCE:Bk:Kazanasın katasından

yeyemeyesin.başkalarının hakkını yeyenlere denir.

MEÇİKLİNİN KÖKÜNÜ YESİN:Zehir,zıkkım(haram) yesin.<<O yüzsüze gelirse bişey yedirmeyin can alıcı zehir zıkkım meçiklinin kökünü yesin doğan acı.Yediğini söz eden,yüzsüz,yediğini hak etmeyen,beleştan (bedavadan) yemeyi alışkanlık haline getiren yeme içmede düşük kimse.Bk: 1.s. Can alıcı,meçikli.

MEZERİNİ SİN GURTLAR DEŞESİCE:Ölüsünü sırtlan çıkarıp yesin.Bk:Sin gurt dürtesice.

MURADINA EREMEYESİCE:Arzusuna dileğine erişemeyesice.

MÜNE DUTAMAYASICA:Ev bağ,evyurt sahibi olamayasıca.Başını sokacak evi.Ev-bark ile ilgili dua-intizar.

MÜRD OLASICA :İflas edip ocağı batasıca.Bk: 1.s. mürd

NAĞMERTE MUHTAÇ OLASIN

NEFESİ KESİLESİCE:Gücü kuvveti tükenesice.Ölesice.

NESLİ TÜKENİPTE KÖKÜ KESİLESİCE:Bk:Kökü kesilesice.

OCAĞI DÜRÜLESİCE:Ocağı kapanasıca batasıca,sönesice.

OCAĞIMA Bİ GÜĞÜM GAYNAR SU DÖKTÜ, YETİŞMEYİP OLMAYIP

BİTMEYESİCE:Ocak batıran,söndüren gelinlere kaynanası söyler.Savurganlık iffetsizlik.

OCAĞINA KAYNAR SULAR DÖKÜLESİCE:Ocağın kapanması (evin),ölüm,kaza,bela,ile yuvanın dağılması.Gelinin zina yapması halinde.

OCAK BAŞINDAN IRAK:Edepsiz,soysuz,belalı (yoylu) kimsenin evden bağdan dışarı (ırak) olması.Evimizden ırak (uzak).

ODU OCAĞI SÖNESİCE:Evi ocağı kapanasıca,ateşi sönesice.OD: Ateş.

ODUN OCAĞIN SÖNSÜN: Ocak kültü ile ilgili inanç sürmekte.Bk: Gelenek –Görenekler sayısı.

OF DEMEDN GEDESİCE:Hiç bir şey söyleyemeden ani ölüm.<<Of vah deyemeden ölesice>>

OĞLUNDA GIZINDA BULASICA (GÖRESİCE):Yaptığı kötülüğün çocuklarından çıkasıca.

OLMALARA YERME (ERME):Büyüme,yetme (olgun duruma gelme),gelmek istediğin iyi durumlara yetişme.Olmuş ama yetmesin.<<Doktor olmuş emme gelipde beni bitkere ziyaret etmedi olmalara yermesin >>.

OLMAYA YERMEYE GALMA (GALMAYASICA)

ONMAYASICA:Mutluluk bulmayasıca.Gelişip serpilmeyesice.Sağlık zenginlik bulamayasıca.

ONMAYIP BİTMEYESİCE:Yaptığı işin hayrını görmeme,yetişmeme.<<Onmayıp bitmeyip türemeyesice.>>

OTURAĞINDA OT BİTESİCE (ÇIKASICA):Fazla oturmalarında oturanlara söylenir.<<Oturağında ot bitesice gettimi,oturdu kaldı.>>

ÖLET GELESİCE:Salgın hastalık,ani gaza beladan gelen toptan ölüm.Bk :Gran giresice.

ÖLMEYİPTE SÜRÜNESİCE :Bk:Çeksin çekesice.

ÖLÜSÜ ÇIKASICA

ÖMRÜ KESİLESİCE (TÜKENESİCE)

ÖMRÜNÜN HAYRINI GÖRMEYESİCE:Rezil,düşük hayat sürmek geçirmek.

ÖTEKİNİN YAŞINA ERMEYESİCE : Küçük veya genç yaşta ölen kardeşi kadar yaşamayasica.

PARA PARÇA OLASICA: Parası başında parçalanısaca.Parası kıymetli başkalarına veya hayır işlerine yardım yapmayanlara söylenir.

PARAM PARÇA OLASICA:Kazada,belada,düşmede vücudunun parça parça olması.

PARAM PARÇA OLSUNDA KIRK PİNÇE OLSUN: Çok parçalanma durumu.

PARASI KAFASINDA PARÇALANSIN (PARALANSIN):Bk : Para parça olasica.

PARÇA PİNÇE OLSUNDA BULUNMASIN

SABAHA SAĞ ÇIKAMAYASICA

SAĞYANINDAN SOL YANINA DÖNEMEYESİCE:Birden aniden ölüm.

SAKALINA GİRK AYAKLAR DÜŞESİCE:Hoca takımının (sakallı din hocası sınıfı)din adamına yakışmayan hareketlerde bulunması,cinsel sulanma (karşı cinse göz koyma,göz kakma),hak yeme,haksızlık etme gibi durumlarda söylenir.Kırk ayak ölü ve leşlere gelmesinden kullanılmıştır.Utanmadan sıkılmadan sakal koyanlara daha düne kadar her türlü kötülüğü yaptı getmiş sakal koymuş sakalina gırk ayaklar düşesice.Gardaşının yetimlerinin hakkını yemiş bide hoca olacak sakalı gopupda gırk ayak düşesice.

SARI ARILAR SOKASICA:Sarı arı: Küçük bir cins sarı renkte arı.Sokunca ağılı (zehirli-acılı)

SIRACALARA OĞRAYASICA: Genelde tek tırnaklı hayvanların gıcında çıkan onmaz (iyi olmaz) yaraya SIRACA denir.gıcında sıracalar çıısica da denir.Bk : 1. s. Çot .Argoda yersiz yerlere sıçanlara (büyük abdest yapanlara) söylenir. Götünde çiban çıkasica.

SIRTINDA SOYKASI ÇIKASICA : Üzerinde ölü elbisesi çıkasica.Bk : 1.s. SOYKA.

S..İN SALDAN SARKA ANAN ARKANDAN BAKA : Argo,Yaşlı kadınlara,çocuklara cinsel saldırıda bulunanlara,cinsel arzunun kurbanı olup cinayetden ölenlere denir.BK: 1.s.MAFA,SAL.

SİN DÜRTEŞİCE:Mezarda bile rahat olmama,sıkıntı,azap çekmesi.Burada dürtmek rahat yatmayıp orada huzursuz olmak anlamındadır.<<Öldü geberdi singurtlar yesin...>>Bazı yerlerde yeni ölmüş kimsenin mezarının üstüne singurt yemesin (ölüyü çekmesin)diye çatlı veya gök diken kapatırlar (bastırırlar). Ölmeden çok kötülük yapmış güçlü azgın kimselere öldükten sonra söylenir.Singurtun dürtmesi :Singurt kokuyu çok iyi alan burnu uzun bir hayvan,yeni ölenin kokusunu alıp burnuyla mezarı açıp (burnu ile toprağı dürtüp açmak) ölüyü çıkarması.Bk :1.s. AZGAN ,SİN,SİNGURT gibi.

SİNGURT DÜRTEŞÜN (DÜRTEŞİCE) : Bk :1.s. Sin dürtesice (istenmeyen, sevilmeyen kimselere öldü geberdi herkes kurtuldu şimdi orada çeksin anlamında)

SON GELDİĞİN OLSUN

SON GEYDİĞİN OLA

SON GÖRDÜĞÜN OLA

SOYU SÖPU KESİLESİCE :Bk :Sinsilesi kesilesice.

SUYU İLİYESİCE:Ölüyü yıkamak için cenaze suyunun kaynaması.Bk:2.s. KEFGİ

SÜRÜM SÜRÜM SÜRÜNESİCE

ŞEYTANINDAN BULASICA

ŞU SAYILMAZIN YOLLARINA SALDIM SENİ: Burada sayılmaz saçı ifade eder. Sayılmaz belalara uğrayasın.

TEZBECENLERE OĞRAYASIN: Aniden, birden hışımlar inesice Bk: 2.s. BECEN.

TÜREMEYESİCE: Üremeyip, meydana gelmeyesice, çoğalamayasica. <<Bu türemeyesice nerde çıkmış böyle: Yaramaz diğerdiğer kardeşlerine benzemeyen çocuğa söylenir. Türemeyip çoğalmayasica ocağımıza nereden düştü. Daha ziyade kötü gelin için oğlantarafınca söylenir. Türemeyipte bulamayasicala nereden gısmet oldum bunlara: Gelin geldiği aileye söyler >>

TÜREMEYİPTE BULAMAYASICA : Bk : Türemeyesice.

UÇGUR ÇÖZEMEDEN GEBERESİCE: Ömründe cinsel ilişki kuramadan ölme dileği. Evlenmeden ölmesi.

UÇGUR ÇÖZMEK NASİP OLMAYA

UÇGURU ELİNDE KALASICA: Cinsel ilişkiye niyetlenipte (yeltenip) sonuca erememe.

UÇGURUNU ELLER ÇÖZECİSE : Kadının kadına düşük ol dileği. Bk : 1. s. İLERİSİKLİK, GÖLEYLİK. 2.s. Uçguru düşük, Uçguru çözü. (Elleri kopasica da uçgurunun eller çöze: Tuvalet başkası yardımı ile gitmek)

ÜCÜTİRLATASICA (ÜCÜTÜRİLASICA) Vücudu kırılıp dökülesice . Vücudu IRILASI, İRGİN zayıf besisiz düşesi. Döklü yıkla galasica. Genelde bezdirme, söz dinlememe gibi hallerde söylenir. <<Ücütırlası çocuk üstünü batırmış çıkarmış (kirletmiş), ücütırlasıcanın herifi gedip çalışmaz aşama gadar gayfede oturur. Ücütırlasıcada galmayasica gelcen dedi beni bi sürü bekletti oyun edip gelmeğverdi. >> Bk : 1.s. İRGİŞ, İRILMAK.

ÜZERİNDE SOYKASI ÇIKASICA: Ölüp geberede üzerinden ölü sırtı çıka.

VERE PÜŞMAN DÖNE DÜŞMAN OLASI DERT EVİN BEN OLAYIM (OLAĞAN): Yakınına, dostuna danışmadan kız verenlere yakınları ve dostları tarafından yapılan ilençe. Söz dinlemeden başkasına verilen pişman olunan mal, para gibi şeylerde de söylenir.

YAPTIĞIN FİTİL FİTİL BURNUNDAN GELSİN

YAPTIĞIN İŞİN HAYRINI HASATINI GÖRMEYESİN : Yaptığın iyilikler sevabına geçmesin.

YATAMAYASICA: Mezarda rahat bulamayasica, azap çekesice. Bk : SİN DÜRTESİCE.

YATMAYIPTA BEN GELESİYE DİKELESİCE : Kul hakkının öleni rahat bırakmaması, hesaplaşma.

YAZIN AYRAN KIŞIN YORGAN BULAMAYASIN

YEDİĞİ EKMEK GÖZÜNE İZİNE (DİZİNE) DURSUN : Nankör kimseye söylenir. Bk: 1.s. NAMİKÖR.

YEDİĞİN İÇTİĞİN ZEHİR ZIKKIM OLSUN

YER ÇEKESİCE : Ölesice, mezara giresice. Kötülük, yaramazlık, kuranazlık yapanlara söylenir.

YER ÇİÇEĞİ OLASICA : Ömrü kısa olasıca. <<ÖLÜPDE YER OLASICA >> . Yer çiçeği : Kır çiçeği anlamında olup, ömrü kısadır. Belkide ölüp, yer çekip, üzerinde yer çiçeği çıksın. Bk: ÖMRÜ KESİLESİCE.

YER YETİM KALASICA : Yetim kimselerin hakkını yeyip, yerenlere söylenir.

YER YURT DUTAMAYASICA: Ev bağ sahibi olmayıp bir yere başını sokamayıp durkamayasica. Bk : 1. YURT.

YERİ YATAĞI BOŞ KALAŞICA : Evde öldükten sonra yerinde evinde kimsenin oturmaması. Ateşini yakacak kimsenin bulunmaması. Yalnızlık.

YERİN DİBİNE BATASICA

YİĞİT İKEN YİTESİCE: Genç, delikanlı iken ölüm.

YİĞİT ÖLÜMLERİNE OĞRAYASICA: Bk: Yiğit iken yitesice. Kadınlar yaygın söyler.

<<Yiğit ölümüne uğrayıpda galmayasica yer çiçeği olasıca.>> Bk: ÇARPINTILARA OĞRAYASICA.

YOĞOL YOĞALASICA :Yok kalasica,yok olasica.Aşağılama.Allah belanı versin anlamında söylenir. <<Yoğol yoğolmayasica bulmuş bulmuşda o beşaret (suratsız, çirkin) kimseyimi bulmuş.Yoğol yoğolmayasicanın gursaksızı (görgüsüz) çocuğa beş gurusu bile vermemiş.

>>Görgüsüzlük, saygısızlık durumunda sık

söylenir.Bk:1.s.YOĞOLEMEN.2.s.YOĞOLEMEN ETMEK.

YOK GAL İNŞALLAH:Yokluk ve yoksunluk . <<Gırk yılın başı bi para istedim vermedi yok galasica.>>

YURDU YUVASI DAĞILASICA :Ev ve aile düzeni bozulasica. <<Elin garısına göz dikdi yoldan çıkardı.Her iki ocağın yurdu yuvası dağıldı...>>Kurulu düzenin dağılması.

YURT YUVA DUTAMAYASICA: Ev bark,yer yurt sahibi olamayasica.

YÜZÜNEÜ SU DÖKÜCÜLER GÖRSÜN :Yüzünü hiç görmek istememek, yüzünü teneşirde öldüğü zaman yıkayıcılrs görsün

YÜZÜNE GAYNAR SULAR SULAR DÖKÜLESİCE :Ölü suyu (ölü yıkanırken teneşirde üzerinde su dökmek) dökmek.Geberesice.

YÜZÜNÜ ŞEYTANLAR GÖRESİCE

YÜZÜNÜ TENEŞİR PAKLASIN :Yüz karası olan kimselere söylenir,Kötü huyundan vaz geçmeyeene söylenir.

YÜZÜNÜ TENEŞİR TAHTASI GÖRESİCE :Lanet kimseler için söyleni,öyleki ölü yıkayıcıların dahi yüzünü görmesi istenmez.Allah yüzünü bana ebediyen göstermesin.

ZEHİR ZIKKIM (ZIKIM)OLSUN (YEYESİCE)

ZELİL OLASIN (OLASICA):Bk: İt irezil olmak.1.s. Zelil :Rezil rusvay olmak.

ZENGİN DEĞELMİ ZEMBİLE GİRSİN :Zengini yerme.Fakire bakmayan zengin fakir söyler.

ZIBARASICA:Yatıp geberesice.<<Gecenin yarısı oldu zıbar yat gari,zıbarasica sabah gadr yatmaz ölene gadar zıbarır.>>Yat zıbar:Yat kösül (uyu).Zorun yatmalarda söylenir.Bk:1.s.ZIBAR-MAK.

ZIKKIMIN KÖKÜNÜ YEYESİCE :Hak etmediğini zounlu yiyecek olmalarda ,doymak bilmez yemelerde ,haram yemelerde söylenir.Haram zehir olsun anlamında.Bk:

MEÇİKLİNİN KÖKÜNÜ YESİN.1.s. CAN ALICI,DÜĞÜ,ZIKKIM.

ZIKKIMIN PEKİNİ YEYESİCE:Bk: Zıkkımın kökünü yeyesice. (Haram,haksız yemelerde,hakkı olmadanyiyecek isteyip rahatsız etmelerde ,nankörlükte,çocukların sık sık yiyecek isteyip taciz etmelerinde söylenir.)

156 ALANYA AĞZINDA KULLANILAN ATASÖZLERİ

156- ÖZLÜ SÖZLER

C

ALANYA AĞZINDA KULLANILAN
ATASÖZLERİ – ÖZLÜ SÖZLER- 156

ACELE İŞE ŞEYTAN KARIŞIR

ACEMİ NALBENT CAVIR EŞŞEĞİNDE ÖĞRENİR : El elin malına acımaz.Acemi nalbant hayvanı nallarken canını acıtabilir.Bk:1.s. GAYARLAMAK.

ACI ACIYI SI SANCİYİ KESER:Ne olacaksa olsun gibi inadına yapılan hareket.Atın ölümü arpadan olsun.

ACIN AĞZINDA GEVİŞ DURMAZ :Aç adamın ağzında laf durmaz.sırtutmaz.Bk :Seviş gevişden gelir.

AÇ GÖZÜNÜ AÇARLAR GÖZÜNÜ: Gözünü açmayıp avnak olursan senden açıkgözü gözünü açar.

AÇ MEZERİ YOK GENÇ MEZERİ ÇOK : Açlıktan ölen olmaz.Ölümün genci ihtiyarı olmaz.Gençkende insan ölür.

AÇ KÖPEK FURUN DELER :Acıkan (aç)her şeyi yapar.Aç kimseden gork (kork).

AÇ KÖPEK KOKUYU ÇABUK ALIR: Aç kimse yeyeceğinin yerini iyi bilir ve bulur.

AÇ GOMA HIRSIZ OLUR ÇOK SÖYLEME ARSIZ OLUR (GOMA:KOYMA)

Yemeden içmeden genelde çocukları ve hizmetçileri alakoyan,kısma (a ç bırakma),ayni şeyi çok tekraredip bezdirme üzerinde gereğinden fazla durma.

AÇIK A... GURT DÜŞER:Açıkda bişey bırakma.Kadın üreme organı bile açıkta kalsa sinek kurt atar.

AÇLIKLA TOKLUĞUN ARASI YARIM YUFKA: Acıkınca insanın gözünde aç olur önüne ne konsa hep yiyeceğim sanır halbuki yiyemez.Yarım yufka:Az ekmek.

AD BİR ÇİÇEK :İnsanın ismi çiçek gibidir.Açar,gelişir,sararır solar ve ölür.İsmin devamlılığı,evin büyüğünün ismi konan çocuk evde sevilir, koklanır.

ADAMIN EYİSİ ALIŞ VERİŞTE BELLİ OLUR:İyi kimsenin alışveriide huyu gibi eyi olur.

AĞACA ÇIKAN GEÇİNİN DAŞA ÇIKAN OĞLA OLUR:Anası neyse çocuğuda odur.Huyyla ilgili << hırsız geçının hırsız oğla olur>>

AĞACI GURT İNSANI DERT YER: Ağacı içinden kurt yer bitirir. İnsanı içindeki dert öldürür.

AĞACIN GURDU İÇİNDE OLUR: İnsanın derdi içinde olur. İnsanın gurdu içindeki kötü arzusu, başkasını çekememesi kıskanması.Bk: GURTLU.

AĞACIN EYİSİ ÖZÜNDEN, YİĞİDİN EYİSİ SÖZÜNDEN BELLİ OLUR : İyi ağaç özlü, mert adam sözünün eri olur.Bk : ÖZ , SAR.

AĞIRI NE YEL ALIR, NE SEL ALIR :Saygın,olgun kimse kötülüğe meydan vermez ,saygınlığını korur.Bk:1.s. YEL : Yel burada rüzgar.

AĞLATAN GÜLMEZ:Başkasının mutluluğunu istemeyen ona acı çektirenin sonu kötü olur.

AĞANIN UŞAĞI DİZİNİN DİBİNDE AZIĞI BELİNDE OLUR:Zengin adamın yiyeceği ve hizmetlisi yanından eksik olmaz.Saygınlığını ve itibarını korumak bakımından.Bk : Yolcu yolunda azığı belinde.

AĞLAYANIN MALI GÜLENİ ONDURMAZ: İsteği dışında zorunlu olarak elinden alınan,satılan yoksulun malını alan hayırını görmez.

AĞIZI GARA KÖPEKTEN ŞEHİRE YAKIN KÖYLÜDEN GORK:Ağzı kara köpek çoban köpeği şehiriye yabancı olduğundan onu ısırabilir (dalar),şehre yakın köyü Şehir ve şehirli ile ilgili bilgisi olduğundan şehirlinin hilesini bilir onun istediği gibi (şehri bilmeyen) kullanamaz bundan dolayı korkar.

AH YERDE KALMAZ: Yapılan haksızlığın, bundan dolayı alınan ilençe (AH) boşa gitmez birgün gelir cezası çekilir.İntizarın zaman aşınımı olmaz.

AK GEÇİYİ GÖREN İÇİ YAĞ SANMIŞ :Bir şey dışarıdan görüldüğü gibi olmaz.Hayal ettiğin gibi herşey olmaz.

AK KÖPEĞİN PAMBIK SATICIYA ZARARI OLUR :Alışverişlerde araya giren kötü kimsenin (lafla, hareketiyle vs.) satıcının malı iyi olsa bile alıcıyı etkiler satıcıya zararı olur.Soyu sopu bozuk olanlardan kız alınacağı sonradan durum öğrenilince bozulunca başkaları tarafından söylenir.Pambık :Pamuk.

AKŞAMDAN (AŞAMDAN)SONA (SONRA)GELENE YA BİR SOĞAN YA BİR ZÖVEN: Vakitsiz, habersiz gelen misafire konulan yemek için söylenir.Ne bulursa onu yesin anlamında.Bk :1.s. ZÖVEN.

AKILLI DÜŞÜNÜNCEYE (DÜŞÜNÜRKEN) KADAR DELİ İŞİNİ GÖRÜR

AKILSIZ BAŞIN CEZASINI DABAN ÇEKER:Akılsızca düşünmeden yapılan işlerde birçok güçlükler çıkabilir.

AL İLE GARA GAL MASKARA: Al ile siyah geyen maskara (gülünç)olur.Alı gelin,siyahı yaslı giyer.

AL YAKIŞIRKEN EL BAKIŞIRKEN :Bir kızı genç iken zamanında kocaya vermek gerek.

AL YANAR ŞAL DÖNER

ALA GEÇİNİN BONCUKLU (KÜPELİ)OĞLAMISIN :Sen herkesden kıymetlisin,senden başka kimse yokmu.Kendini beğenme.

ALACA GAŞIK GÖMÇE SATAR :İyi,güzel mal arada diğer güzel olmayan benzerinide sattırır.

ALACAĞINA ŞAHİN BORCUNA GARGA : Borcuna sadık olmayan, buna karşın alacağına arslan kesilen kimse.

ALACAKLA BORÇ ÖDENMEZ: Alacağına düşünerek borçlanan aldanır.Çünkü alacağını ya alır,ya alamaz.

ALACAKLI CAMIZ ÖKÜZÜNDEN GOVATLIDIR (OLUR):Alacaklı daima haklı ve güçlüdür.

ALAN SATANDAN UMAR:Alan para ile alır satanın mal kendisinin olduğu için biraz ucuz vermesini arzu eder, umar.Burada genelde satıcı Köylü, alıcı Şehir.

ALANLA SATAN BİLİR AK GIZLA YATAN BİLİR:Karşılıklı anlaşma,uyum sağlama.Başkasına laf düşmez (karışmamak).

ALANYANIN GUŞAĞI GIRBIZIN EŞŞEĞİ : Alanya'nın ipekli kuşağı (trabulus) öteden beri meşhurdur, halan dokunur. Eşğin iyisi (boylu ,boslu) eskiden Kıbrıs'dan gelirmiş.<<

ALANYA'NIN GUŞAĞI BOZGIRIN (Konya-Bozkır) KÖPEGE. >>

meşhurdur.<<ALANYA'NIN (Alanya ismini almazdan önce 1935, ALAİYE ALAYA olarak söylenmiş) UŞAĞI (Alanya'nın insanı ,halkı) GIRBIZIN EŞŞEĞİ>> sözü söylenir.

ALÇAK YİĞİDİ HOR GÖSTERMEZ:Alçakgönüllülük (tevazu)insanı düşük göstermez.

ALIŞIK OLMAYAN GÖTDE DON DURMAZ:Alışık olmadığı bir şeye uyumsuzluk ,yakışmama durumunun ortaya çıkması.Genelde giyimde söylenir.

ALIŞIK (ALIŞGIN) CAN DURMAZ :Alışmış olduğu bir şeyi devamlı yapma isteği (huy).İyi ve kötü olabilir.

ALMA SARIYI SATMA SARIYI MALIMDAN OLDU NE ÇARE :Sarı öküz makbul değil çift sürerken yatıp aşağı gider adamın kendi malında (ineğinden) olduğu için bunu bildiği halde satamaz.Herkesin kendi malı kıymetlidir.<< Mal canın yongasıdır.>>

ALMASI BİR ALACA BİR GUŞ GEÇİNMESİ ZEMHERİ İLE GİŞ: Evlilikte evlenmesi kolay fakat evlendikten sonra geçinmesi zor.Karşıdan evlilik Alaca Kuş gibi renkli cazip (çekici)fakat geçim kışın en soğuk devresi Zemheri gibi.Zemheri :21 Aralık 31 Ocak.

ALT ÇENE OYNAMADAN MUHABBET OLMAZ :Yeme içme olmadan karşılıklı sevgi olmaz.Dostlukla, karşılık beklemeden yapılan ziyafet ,yeme içmeden doğan sevgi.Eskiden bu tip muhabbetler çok yapılmış iyi ve kötü günlerde bile.Yeme içme olmadığı zaman

<<GURU GURUYA MUHABBETMİ OLUR >> denerek yeme içme hazırlatılır muhabbet edilirmiş.Üst çene sabit olduğu için yeme ile ilgili olarak <<ALT ÇENE OYNAMASI >> sözü kullanılmakta.ALT ÇENEMİZİ Bİ OYNATALIM :Beraber dostça yemek yeyelim.ALT ÇENEMİ Bİ OYNAT:Beni bi davet et.Şimdi alt çene oynatmaları altında genelde çıkar yatmakta ,karşılıklı sevgiden git gide uzaklaşmaktadır.Bk:SEVİŞ GEVİŞDEN GELİR.

(Değmen,<< değirmen >> guruya dönmez)

ANA GIZINA TAHT GURMUŞ BAHT GURAMAMIŞ: Evlilikte kızın mutluluğu anasının elinden değil şansında (talihinde).Annesi kızına her şeyi evlenirken vermiş mutlu geçimini garantileyememiş.Talihi gittiği eve ,kocasına ,geleceğe bağlı.

ANA YAKINI GİZ YOĞODER,KENAR YAKINI BEZ YOĞODER: <<Dilberim gızı anası galtak yoğetti.>>Bk:1.s. GALTAK, YOĞOLEMEN.

ANASI EVİNDE EŞĞİN OLAN GOCASI EVİNDE DÜŞGÜN OLUR :Ana-Baba evinde kıymetli olup her istediğini yapan kız evlenince kocası evinde Ana evindeki gibi

davranamayacağından hayal kırıklığına uğrar, zorunlu işler karşısında ezilir,sıkıntı çeker buna alışınca evde düşgün (evde kaynanası, elti,görümce ve diğerleri tarafından hor görülüp sıkıntı çekmek)olur. Ana evinde işe alışmadığından işi bilmediğinden zorunlu işleri yapamadığından hor görülür ,düşgün olur.Bk: 1.s.EŞGİN.

APDAL ÇAPIT BULSAS..İNE DOLAR (SARAR) :İhtiyacı olan ,fakir kimse kendi ihtiyacına yarayacak bir şey bulsa önce kendisine alakoyar başkasına vermez.Apdal çapıda meraklı olur fazla bile olsa gene vermez anlamında.Kendisine ihtiyaç olan bir şey isteneceği zaman bir diğeri tarafından söylenir.Bk:1.ABDAL (APTAL),DEŞİRİCİ.

ARPANIN KEVİĞİNİ DE BÖLERSEN KÖYLÜ SANA YARDIMCI OLMAZ:Köy yerlerinde arazisi olan şehirlinin köylü ile ortak ekilen ekin hasadına (tahıl) harmanda bölerken daneleri folusda ededikden sonra arta kalan iri boğumlu hayvanın bile yemediği iri (kaba) az daneli (deneli)samani (Kevik) ufaklayarak bölmeye kalkması.Bk : 1.s.

AYAK,KEVİK,KESMÜK.

ARAYAN BULUR İNLEYEN ÖLÜR: Arayan iyiliğide kötülüğüde bulur.İyi ve kötü niyetle aramak.Burada kötü.

ARKA GÖRENLER GORKA:Arkası,eli günü,gardaşı gabilesi,soyu sopu,sulalesi çok olan kimseden düşmanlar gorkar.

ARKA İZİ ÖN İZİ BOZAR : İnsan iki,hayvan dört ayaklıdır.Hayvanın ön ayak izini arka ayak izi bazar.Bir sonra gelen insanın bir öncekinin yaptığını değiştirmesi,beğenmeme.

ARMUT DİBİNDEN UZAK DÜŞMEZ:Birbirine çekme (benzeme).Herşey öğründen öte gitmez.Bk:1.s. ÖĞÜR.

ARMUDUN SAPI ÜZÜMÜN ÇÖPÜ VAR:Beğenmeme,ince eleyip sık dokuma.Herşeye sebep arama.

ARPADANDIR AZIĞIM DEMİR GİBİ GAZIĞIM :Arpa cinsel yönden kuvvetli bir tahıl.Azığı arpa ekmek olan yayla admının cinsel yönden güçlüyüm sözü.

ARSIZ İLE YÜZSÜZDEN GORK

ASIL AZMAZ BAL KOKMAZ KOKARSA YAĞ KOKAR ÇÜNKÜ ASLI

AYRANDIR:Asil (soyu sopu temiz kimse)kimseden zarar gelmez.Asil adam evladı bozulmaz (azmaz)nerde olsa asaletini belli eder.

ASLIN GÖRÜNÜP OTURUR KÜRKÜN SÜRÜNÜP OTURUR:Aslını neslini çok meteden göğe çıkaranlara,veya hareketleri ile bunu belli edenlere aşağılama sözü.(Aslın görünüp durur,kürkün sürünüp durur.

AŞIR DEŞİR BİŞİR : Aşır :Aşure : Aşureyi ne napıp yapıp bulup buşurup kazaya belaya karşı pişireceksin.Nuh Peygamberin çorbası da demektir.(Kurtuluş çorbası). Aşır Arabi aylardan Muharrem ayında (Aşır) pişer.

AT GORKTUĞU YERDEN SIRACA GETİRİR :Korkulan yerde çekinme,yılma puma,üstüne gelememe.Argoda götünden gorkma (yaptığı işlerden korkm, kendine güvenememe).O adam götüne güvense seni çoktan perişan edrdi,götüne güvenmiyorda ondan öyle yılgın gibi görünür. <<Sıraca : Hayvan gıcında çıkan ve sonunda hayvanı öldüren bir çıban.>>Burada <<götünden gorkmak >> anlamında.

AT İLE AVRAT YİĞDİN BAHTINA:At ile evlenecek kadın şansına bağlı.

AT ÖLÜR SEMERİ YİĞİT ÖLÜR ESERİ GALIR

AT YEDİ GÜNDE İT YEDİĞİ GÜNDE BELLİ OLUR:Yediği şeyin vücuduna yaraması.

ATA DOSTU OĞLINA (OĞLA) MERESDİR :Ata dostu.Babasının dostu baba ölünce oğluna oğluna en iyi mirası babasının dostu onun dostluğudur.Ata, baba ölünce onun çocuklarını gözetip kollayan onlara daima dost elini uzatandır.

ATALI EVLADIN MALI OLMAZ

ATASINI BİLMEYEN ÖTESİNİ BİLMEZ:Geçmişini bilmeyen onların manevi varlığını saymayan, onları unutan geleceğine yön veremez,lerisini göremez.Bu tipler Milli duygudan uzaktır.

ATAŞ DÜŞTÜĞÜ YERİ YAKAR:Herkesin derdi kendine (herkesin ölüsü kendini yakar).Herkesin iyiliği kötülüğü kendine.

ATDA VAR İTDE VAR :her şeyde bir hayırvar.Bazen atda bazen köpekde.

ATI KİŞNETEN DAŞAĞI:Halli vakitli paralı (iktisaden güçlü) kimse söz sahibi olur,toplamda bunu belli eden hareketlerde bulunur şımarık gürültücü olanlar için).

ATI BİNİTDEN GIZI YİĞİT İÇİNDEN AL

ATIN GARINLISI YİĞİDİN BURUNLUSU:Garınlı at,burunlu yiğit makbuldur (iyi sayılır)

AVRADI AR ZAPTEDER ER ZAPDETMEZ:Kadını kötü yoldan ala koyan onun namus ve iffetidir,kocasısı değil.

AVRAT USTA BEZEYİ BEZEYİ GÜCÇÜK YAPAR,ÇOCUKLAR DAHA USTA İKİŞER İKİŞER GAPAR:Yufka ekmek yapılırken çocuklara şepit yepiştirmek.Bk:1.s.Şepit ,Zovala.

AY VAR GÜNÜ BESLER GÜN VAR AYI BESLER :Hava şartlarına göre verimlilik gıtlık.

AYAĞIMA ÇIKMAYAN ÇAYLAR ÇIKTIDA BAŞIMDA YAYLAR :Fakirlikte zenginime durumunda önceden tanıdıklarını görmeme ,tanımama (sonradan görme)Başında yaylamak:

Tepesine çıkıp oturmak.Bk:2.s.YERDEN EVCİKLER BAŞDAN GARACIKLAR ABLA OLDU BAŞIMA.

AZ SADAKA ÇOK BELA SAVAR

AZ LAF YALANSIZ ÇOK PARA HARAMSIZ OLMAZ.

AZA GANAAT ETMEYEN ÇOĞU BULAMAZ

AZI ÇOCUĞA ÇOĞU GOCAYA GÖSTERME:Çocuk azı yeyiverir arkasını (devamını) ister huzursuz eder,goca çoğu görünce evde var deye o ev eksikliğini almak istemez.

AZICIK AŞIM DİNİZ BAŞIM

AZICIK AŞIM AĞRISIZ BAŞIM :Ekmeğim az olsun başım rahat olsun.Bk : 1.s. DİNİZ.

BABAMIN (BOBAMIN)ÖLECEĞİNİ BİLSEM BİR ACI SOĞANA DEĞİŞİR DE

YERDİM:Bir kişi ölünce yakınına ölmeden önce şöyle böyle neye yapmadın diye akıl verenlere söylenir.

BABASI DEVE GEZER BENİM DEYE , OĞLAN DEVE GEZER BİM DEYE :Evladın mala sahip çıkmaması ona candan sahip çıkmaması,babası benimder,oğlan bizimder.

BABASINDAN EV GALAN DİREĞİ İÇİNDE BİTMİŞ SANIR:Babasından hazır mala mülke konan her şeyi kolayca yapılvırmış oluvermiş sanır.Evin içindeki dikilerin kendiliğinden konmuş gibi görmesi,zahmetsiz emek çekilmeden mirasdan mal kalma.

BAL DUTAN PARMAĞINI YALAR:Bir işte hizmeti geçen azda olsa oradan yararlanır.Balı bir kaba koymak için yardım edenin eline bulaşan balı yalayarak istifade etmesi.

BAŞ GEDİNCE NEYLESİN (NAAPSIN-NEİŞLESİN) AYAK

BAŞA GELMEZ İŞ OLMAZ AVA GELMEZ GUŞ OLMAZ:İnsan yaşadığı sürece başına herşey gelebilir.Her kuş avda vurulur.

BAZARLIKSIZ GİREN HAKSIZ ÇIKAR:Alış verişte pazarlık yapmak sağlam iştir.İtiraz olmaması için.

BEKMEZİN GÜPDE GİSİZADELİĞM KÖKDE: Eskiden kız istemelerde söylenirmiş.Herşeyim var aslım asaletim yerinde anlamında.

BEŞİĞİN ARDI GUBET : Ananın kızını bdoğurup büyütüp gurbete (gözden ırak)gelin vermesi.

BEYDE ÖLMÜŞ ABDLDA:Ölüm adam seçmez, herkez birgünölecek zenginde fakirde,onun için yaşamaya hayatı değerlendirmeye bakmalı.Orta halli kimselerin hayatını gönlünce yaşarken,harcama yaparken söylediği söz. << Aman herim sende beyde ölmüş abdalda.>>Bk: 1.s. ABDAL.Apdal (apdal) ile ilgili deyimler.2.s.

BIÇAK (BUÇAK) YARASI UNUTULUR DİL YARASI UNUTULMAZ:Bıçak yarası kapanır geçer fakat dille yapılan hakaret,kötü söz unutulmaz.Eş anlamı :Dilin kemiği yoktur ama kemiği parçalar.

Bİ DÜRÜM EKMEĞİN KIRK YIL HATIRI VAR (GÜDÜLÜR)

BİR GRAM ET BİN DİREM AYIP ÖRTER:Zayıf kimsenin vücut çirkinliğini dolgun et (şımanlık).kapatır.

BİR AĞAÇTAN HEM YABA OLUR HEM KÜREK:Beş parmağın beşide bir olmaz,ayni ana babadan hem iyi hemde kötü olur.

BİR GOYAK BİR DEVEYE 40 GÜN,40 DEVEYE BİR GÜN:Gayağın (çukur vadi)deveyi beslemesi (yayılma).

BİR KATARDA İKİ LÖK OLMAZ (ÖTMEZ):Deve katarını iki lök çekmez.Bir yeri iki kişi idare anlamında Bk:1.s LÖK 2.S.LÖK GİBİ OTURMAK.

BİR ÜĞÜZLÜ (UYUZLU) ÇEBİÇ BİR SÜRÜYÜ BOKLAR

BİRİ YER BİRİ BAKAR KIYAMET ONDAN GOPAR

BİRİKMİŞ YOĞURDUN YAĞI ÇOK ÇIKAR:Bk:İlkintinin yağı çok çıkar.(birikmiş yoğurdun suyu az olduğundan)

BİRİN YERİ İKİNİN BİRİ GALIR:Bir çocuk ölünce yeri,iki çocuktan biri ölünce biri kalır anlamında.

BORCUN EYİSİ VER GURTUL DERDİN EYİSİ ÖL GURTUL

BORÇ VERMEKLE HARÇ ALMAKLA

BORÇ SATTIRIR HARÇ ALDIRIR:Zaruret aldırırda sattırırda.Borç verilir.Harç:Ev eksiği kızarır.

BOŞ KAFA ZÖVENDE YARAŞIR :Ayık kafa bir işe yaramaz.İçki içenlerin içmeyenlere sözü.Bk:1.S.ZÖVEN .

BÖĞÜNKÜ (BU GÜNKÜ)İŞİNİ YARINA GOYMA (BIRAKMA):Akşamki işini yarına bırakma.İşini ihmal etme zamanında yap.

BULDUN Bİ (BİR) GOYUN YEDE DOYUN:Önüne gelen hazır yeyekte bahane arama ve garnını doyur galk.Ye kalk.Beleş (avanta) yemek ile ilgili.

CAHİLİN İNANCI GÖK DAŞI YARAR:Cahil kimsenin nazarı gökdaşı (sert kalker)yara,patlatır,çatlatır.Cahil kimse saf ve temiz olur,şeytani düşünemez.Bütün ile inanır.

CAHİLE LAF ANLATMAK DEVEYİ HENDEKTEN GEÇİRMEYE BENZER:Cahil adama laf söz anlatmak çok zor, tıpkı deveyi hendekten atlatmak gibi.

CAN BOĞAZDAN GEDER

CAN ÇIKMAYINCA HUY ÇIKMAZ

CAMİ VARKEN MESCİT HARAM:Münasip (yön) yer, iş varken aksini yapmak doğru değil.

CAVIRIN HAKGI DONUZUN BOKU :Müslüman olmayanın hakkı nasıl domuzun pisliği yenmezse oda öyle yenmez.Eskiler (gayrimüslimlerle beraber yaşamış ,çalışmış insanlar) bunu çok sayarlar, önem verirler onların hakkını yeyenlerin onmayacağı (inançla ilgili sonunun iyi gelmeyeceği,kötülük geleceği ,kötülük geleceği düşüncesi) malını alıp parasını vermeyenlerin malın hayrını görmemesi.Cavırın hakkını yeyeceğine domuzun bokunu ye.Domuz /DONUZ NG DEĞİŞİMİ.

ÇİRKEFE DAŞ ATMA ÜSDÜNE SIÇIRAR (SIÇRAR).

CÖMERT DERLER MALDAN EDERLER YİĞİT DERLER CANDAN EDERLER:Adamı tavlayarak malından canından etmek.Tav delisi (tavlanmaya meraklı ,eferimci,tavı seven) kimseyi tavlayarak onu mahvetmek.Bk:2.s. EFERİMCİ.

ÇAĞIRILAN YERE ERİNME,ÇAĞIRILMAYAN YERE GÖRÜNME

ÇALMA GAPIYI ÇALARLAR GAPINI

ÇATAL GAZIK YERE GAÇMEZ:Ortakçılığın yürümemesi.

ÇAY KENARINDAN YER ALMA SEL ALIR, GOCAYA VARMA ÖLÜR EL

ALIR:Tarlayı dere, çay kenarından alma sel gelir toprağı alır götürür.Yaşlı kimseye genç varma ölür, başkası alır.Gocaya (yaşlı kimse) varan genç kalır.

ÇAYA VARMADAN ETEĞİNİ ÇEMLEME:Bir şeyin neticesinde ulaşmadan o şeyi oldu bitti zannetme,acele etme.Bk:Dekeyi bende et de daşağını öyle avkala.

ÇAYDAN GEÇİP ÇİRPİNTİSİNDE BOĞULMAK:Herşeyi yapıp hiçbir şeyi sakınmamak birinde ufalamak,sakınmak.Bütün masrafları yapmak bir yerde kısıntı yapmak o masraftan kaçınıldığı zaman söylenir.Çayın suyundan salimen geçip boğulunmacak yerden geçemeyip çırpıntı suda boğulmak. Bk:1.s.ÇİRPİNTİ.

ÇAYIN DAŞI İLE ÇAYIN KUŞUNU VURMAK:Bir taşla iki kuş vurmak.İş bilmek,şans ortam hazır olunca birden fazla iş yapılır,kazanç temin edilir,<<Adam herifin kızını aldı bobalığın (Kayınpederin)yerinde bahçesinin geliri ile evini yaptırdı.Hazır inşaat yapılırken eldeki malzeme ile sıvasını da yapıverdi.Çayın daşı ile aynı anda çayın çayın guşunuda vurdu>>Açık göz kurnaz kişilerin bir işle iki işi görmeleri.

ÇEBİCİN KELİ SUYUN GÖZÜNDEN İÇER SUYU :Davarın kötüsü geder suyun gözünden su içer suyu içerken bulandırır diğer hayvanların bir müddet su duruluncaya kadar içmelerine engel olur.Kötü huylu mallar (hayvanlar)ve insanlar için söylenir.Hayvanların yem seçmeleride kötü huylardandır.Başkalarına zarar veren kötü huy.Bk:1.s.ÇEBİÇ .2.s.YEM SEÇMEK ,KEL OLMUŞ.

ÇİRKİN BÜRÜNÜR GÜZEL GÖRÜNÜR:Çirkin kimse çirkinliği görünmesin diye örtünür,çirkin yerini saklar.Güzel kendini göstermek için açılır,kendini gösterir.

ÇİRKİNLİK DEMİRGAL (DEMİR KALE)GÖZELLİK BAŞA BELA :Çirkin saklamaya,korumaya ,gözlemeye gerek yok onu kimse kaçırmaz,kaldırmaz, o demirden kale gibidir.Güzel ise bunun tersi güzel çok gözlendiğinden (göz atanı,göz alıcısı çok olduğundan)daima onu korumak birçok yönden zordur ve belalıdır.

ÇOBAN YEDİ GOYUNA GETDİ,ÇOCUK YEDİ OYUNA GETDİ:Bir kimsenin malının parasının yeyicisinin çok olması ve kimin yediği belli olmayan durumlardaki iflas (batma) durumu.

ÇOBANIN GÖNLÜ İSTESE DEKE'DEN SÜT ÇIKARIR:İsan istese yapılmayacak gibi görünen şeyleri bile yapar.Bk:1s.DEKE

ÇOCUĞUN YEDİĞİ BEDENE ,GEYDİĞİ YABANA

ÇOCUK SEVERSEN BEŞİKTE GARIYI SEVERSEN DÖŞEKDE:Herkesin gözü önünde herşey yapılmaz ,her şeyin bir yönü yöntemi vardır.Aleni, açık iş yapmamak (eşgere iş yapmamak).Bk:1.s.PÜLLÜ ,EŞGERMEK.

ÇOCUKDAN AL HABARI : Çocuk ileriye geriye düşünmediğinden herşeyi söyleyi verir.

ÇOK ARAYICIDAN YANŞAK (GEVEZE)SORUCU EYİ OLUR:Bir şeyi çok arayan insanın iyi kötü yönlerini deşeyen (inceleyen) kimse tehlikelidir.Geveze sorucuya hiç olmazsa adı üstünde yanşak olduğundan sözüne önem verilmez.Bk:1.s.YANŞAK.

ÇOK DÖVME ARSIZ OLUR AZ VERME HIRSIZ OLUR

ÇOK VERİP DAŞIRMASIN ,AZ VERİP ŞAŞIRTMASIN:Bir çeşit dilek Herşeyi kararında versin.Herşeyin fazlasıda azıda zarar.Çokluk bazen şaşırdır,şımardır.Az ise yerindirir,üzer.

ÇORBADA DUZUN YEMEĞE YÜZÜN OLSUN:Çorbada tuzun bulunsun,bir şeyde katkı,yardımanın olsun anlamında.Hiçbir şeyde yardımı olmayan kuru kuruya akıl vermeye kalkan, karışan kimse içinde << Ne verinde ne istiyorsun >>hakaret sözü anlamında .Genelde hayırlı işlere yardım için söylenir. <<ÇORBADA SENİNDE DUZUN BULUNSUN>>,az çok bir katkıda senin olsun.

ÇÜRÜSÜZ KOZ OLMAZ:Çürüksüz ceviz olmaz.Kötüsüz insan topluluğu olmaz,her toplulukta kötü çıkar.Bk:1.s.KOZ.2.s. KOZ SİLKER GİBİ.

ÇÜRÜKSÜZ KOZ ,DERTSİZ ADAM OLMAZ

DADI AYRI GABI AYRI:Genelde çocuklar için << elin ekmeği datlı olur (gelir)>> evdeki yemeği beğenmez bir yere gidince orada yemek iyi olmadığı halde adamakıllı (bereğe,dinine imanına dika basa)yer.Eldeki yemeğin dadı aynı gabı ayrı.Aynı evde oturupda sonradan evi ayrılan evin büyük oğlu için sofrası ayrıldı << dadı ayrı gabı ayrı >>denir.

DADIKMIŞ İLE GUDURMUŞDAN GORK:Tatmış,alışmış ile azmış gudurmuş kimseden korkulur.

DAĞADAMI HASTA EDR SAĞ ADAM:Dağ,yayla adamı şehire gelince iş yönünü yöntemini bilmediği için şehir adamını çokyorar hastaeder,özeğin üzer.İş yönü, hareket tarzını davranış yoksulluğundan ,öğretimi çok zor olduğundan adamı hasta eder.

DANIŞAN DAĞI AŞMIŞ DANIŞMAYAN DÜZ YOLDA ŞAŞMIŞ:

DAVAR ETİ YEYENLER BİR ARAYA GELEMEZLER:Toroslarda genelde davar eti yenir.Yörük kokusu sinig olanlar (şehre köye yeni,yakın yerleşen konar-göçerler.)bir araya gelip olanlar ortakçılık yapamazlar, birleşmezler ,anlamında.Belkide iç kısımlarda koyuneti yeyenlerin yakışdırması.

DARGIN OLAN BARIŞIR ,ÖLEN TOPRAĞA GARIŞIR

DAVŞAN DAĞA KÜSMÜŞ DAĞIN HABARI OLMAMIŞ:Kendi kendine darılıp kuruntu yapanlara küsenin haberi olmayıpta öğrandığı zaman söylenir.

DAVULU GÖRDÜM OYNARIM ÖLÜ GÖRDÜM AĞLARIM:Her tarafa uyum sağlayan ,uyak kimseler için söylenir.

DEĞMEN YORAĞINDAN YAL YEYEN KELP SU ÇAĞIŞDISINI

DİNLER:Bk.1.s.YOPRAK ,2.S.YORAK SIÇANI GİBİ ÇIKMAK .

DEĞMEDEN DEĞMEN OLMAZ

DEKE PEPİLEMEDEN GEÇİ GUYRUK SALLAMAZ:Cinsel yönden erkek istemeden dişi karşılık verme.Deke (Teke) iki yaşında iğdiş edilmemiş (enenmemiş) daşaklı erkek davar.Deke kızdığı çiftleşme istediği devresinde dişi davarı (Keçi) görünce pepiler (ses çıkarır) bu devreye davar siğgin denir ve sidiksi sidiksi vüudu kokar.Deke pepileyince dişi onu davet şeklinde kuyruğunu sallar.Bk:1.s.DEKE ,PEPİLETMEK,2.S.Guyruk bulayan.

DEKEYİ BENDE ETDE DAŞAĞINI SONA (SONRA)AVKALA:Bir şeyi elde etmeden neticeye varmadan sevinip öğünme.Bende etmek:Elde etmek,sahip olmak.Bk:1.s.AVKALAMAK.

DELİ DELİYE POPAZ ÖLÜYE:Bir birine denk uygun kimseler için,tam birbirini bulmuşlar anlamında.

DELİ SEVİNİR USLU DÜŞÜNÜR:Aklı ermeyen kimse ,çocuklar bir yerden bir hediye (aratma) geldiği zaman sevinirler ,uslu (evin aklı eren büyükleri)karşılığında ne yapayım karşılığında ne göndereyim ,çıkısına ne gataım diye düşünür.Delinin sevindiği şeyde akıllı düşünür.Bk:1.s.ARATMA ,ÇIKI.

DELİDEN AL USLU HABARI:Aklı ermeyen kişi ileriye geriye düşünmediğinden ciddi haberi aynen başkasına anlatır.Uslu haber :Sağlıklı haber.

DELİK DAŞ YERDE GALMAZ:Genelde evlenmemiş evlenmesi geç kalmış kızlar için zamanı gelince evlenir anlamında.Tabiidelik taşlardan aydaş çocukları geçirerek aydaşlığının geçeceğine inanılırdı.

DERE KENARINDA BAĞIM YOK ÇAKALDAN GORKUM YOK: Korkacak, gocunacak bir durumu olmayan rahat kimselerin sözü.

DERE HERZAMAN KÜTÜK GETİRMEZ:Fırsat ele geçince değerlendirilip toplayıp biriktirme.

DERTSİZ GUL OLMAZ

DEVE ÇÖKEĞE ÇÖKER:Deve kumsal engelsiz yeri bilir oraya çöker.Herkes duracağı ,yeyeceği yeri bilir.Çökek:Engelsiz az çukur hayvanı rahatsız etmeyen yer.

DEVE DEVEDEN GEVİŞ .GIZ GIZDAN NAAŞ ÖĞRENİR:Görerek bir birine bakarak öğrenmek.Naaş :Nakış,desen,yanış,el işi.Geviş:Ağızda çiğnemen lokma.Yiyecek ,gevinti:Bk:1.s.Gevinti.

DEVECİDEN DOĞACI BU GADAR OLUR:Deveci:Deveye bakan,deve çeken kimse.Deveciliğin dışında bilgi ve görgüsüzt (eksik).Deveci devenin duasını alır, fakat genelde beynemaz cahil olur.

DEVEDEN DÜŞEN ÖLMEMİŞDE EŞŞEKTEN DÜŞEN ÖLMEMİŞ:Deve dualı,kutsal hayvan.Deve melek ,evliya der Yörük.Deve kemiği ile aydaş çocuk gırklanır,çimdirilir.

DEVELER YÜK ÇEKİR KÖPEKLER SOLUR:İşi yapan,yükü taşıyan zahmete katlanan başka onun yerine yorulan başka.Yorulan,eziyet çeken başka,eziyet çekmiş yorulmuş gibi görünen başka.Köpek yük gatarı ile barabar devenin böğründe (yanıbaşında)geder solur.

DEVENİN HAVUDU GENDİNE YÜK OLMAZ:Devenin havudu ne kadar ağırda olsa kendine yük (ağırlık)olmaz.Bir kimsenin kendine ait eşya ağırda olsa kendine yük (ağırlık)olmaz.Bir kimsenin kendine ait eşya ağırda olsa yük olmaz (palto,kepenek,azık gibi).

DEVE NE GADAR GETSE ÖĞRÜNÜ GÖZEDİR:Deve tek başına zorunlu getse bile diğer develeri gözetir.(katarla gittiğinde daha iyi gider,yürür.)

DEVENİN ÇANI BLE DENGİ DENGİNE ÖTER:Denk evlilik.

DEVENİN DİŞİ ARABIN YAŞI BELLİ OLMAZ

DEVENİN YEMEDİĞİ OT BAŞINA VURUR

DEVEYE DİKEN FAKİRİ S...EN YARAŞIR:Deve dikenini çok sever.Halli vakitli (zenginimsi,zengin)kimseleri çalıştıramayan veya çalıştırırken tembellik,hiyle yapan fakirlere (işçilere)söylediği söz.Herkes hak ettiğini yer,alır.Tembel,çalışmayan zenginin işine hiyle yapan fakire acımayacaksın.

DEVLETİ SİNEK BAL TULUĞUNA GONMUŞ GENDİNE ŞEERE (ŞEHİRE)ATMIŞ:Şehirde yaşayanların bir çok olanaklardan yararlanması,şanslı olması,Devletli (Dövmeli) şanslı,talihli,kaderli anlamında yakın zamana kadar kullanılmaktaydı.Dua olarak <<Allah devletini arttırsın :Allah devletini dinini diyanetini arttırsın;Allah senden razı olsun anlamında memnuniyet ifade eder>> söylenir.

DIRNAĞIN VARSA BAŞINI KAŞI:Paran,gücün varsa sen kendin kullan,benim sana ihtiyacım yok anlamında birazda kinaye sözü.Bk:2.s.DIRNAK DUTMAK-KAKMAK.

DIRNAK CEFADAN SAÇ SAFADAN UZAR:Tırnak bakımsızlıktan ,saçbakımdan uzar.

DİBİNİ BİLMEDİĞİN GUYUDAN SU İÇME:Görmediğin bilmediğin işi yapma.Dibi:Bir şeyin altı,görünmeyen kısmı,soyu soppu sülalesi kökeni,kökü.Bk:1.s.DİBACE-Sİ DİBİNDE.

DİBİNİ KÖKÜNÜ BİLMEDİĞİN YERDEN GİZ ALMA

DİBİNİ (KÖKÜNÜ)BİLMEDİĞİN YERDEN GELEN MALI ALMA:Araştırmadan geldiği yeri bilmeden mal melal (hayvan-haşat)alma kökü dibi hırsızlık olabilir.

DİKEN BİREN BİREN (BİREN BİREN) ÇIKAR :İnsanın içindeki acı birden bire çıkmaz.<<içime guzumun ağısı oturdu çıkmıyor:Çocuğu ölen annenin devamlı acı duyması>>

DİL YARASI GEÇMEZDE DİL YARASI GEÇER :Bk:bıçak yarası unutulurda dil yarası unutulmaz.

DİLE GELEN ELE GELMEZ:Dil ile yapılan iyilik ve kötülük sözleri ele avuca gelmez.Dil tatlılığı yılanı delikten ,kötülüğü insanı dinden imandan çıkarır.

DİRGENİ YEYN SİPA Bİ DAHA GELMEZ SABA :Hatadan dolayı ders olan kimse bir daha tecrübe sahibi olur aynı hatayı işlemez.Dirgen:Harmanlarda sap yığmaya yarayan iki çatallı aygıt:Sap:Ekin erince (yetilince)biçilir deste yapılır harmana yığılır buna sap denir.Bk:1.s.ELÇİK 2.S.Desteyi altından yemek.

DİRİNİN ÜZÜNTÜSÜ ÖLÜDEN ZOR OLUR:Ölü kimsenin üzüntüsü zamanla unutulur,yaşayanın üzüntüsü her zaman gözünün önünde olduğu için anımsanır,tekrarlanır.

DİŞİ GUŞ YAPAR YUVAYI İÇİNİ DİŞİNİ SIVAYI SIVAYI:Kadının evi çevirmesi,tasarrufun önemi.Kazanca göre evi idare etmek.

DOĞMADIK ÇOCUĞA DON BİÇİLMEZ:Çocuk doğmadan ne olacağı bilinmediğinden (sağmı doğacak ,ölümü doğacak yaşayacakmı) ölçüsü olmadan elbise kesmek (biçmek) doğru olmaz İnsan ölmeden mezar kazmak gibi.

DONUZ YOKLUĞUN YÜZÜNDEN ÇORUMA ÇOCUĞUMA BİR ZEMHERİ SUYU İÇİREMEDİM :Zemheri suyu soğuk olur yemek yemediğinden de bu suyu içemiyor.Aç karna su içilmez.Fakirlik.

DONUZU TOPALAK DUTMAZ:Domuzçok sağlam güçlü bir hayvan olduğundan yediği her şeyi sinirir (hazmeder),hatta zehirli domuz soğanını (topalak)yediği halde zehirlenmez.İnsanlar için azgın ,güçlü,sağlam yapılı ve bünyeli dayanaklı kimseler için zorunlu işlerin altından kalkar bir şey olmaz halbuki normal kimse o işi yapsa veyao şeyi yese altından kalkamaz ,hazmedemez,hastalanır anlamında.Bk:1.s.TOPALAK 2.S.DOMUZ POTUĞU GİBİ 3.S CAVIRIN HAKKI DOMUZUN BOKU.2.S NOTURASI SAĞLAM. DOST DAR GÜNDE BELLİ OLUR:Dostun iyisi sıkıntılı günde (günün de)belli olur,öyle günde dost insanın yardımına koşar.DAR:Sıkıntı,maddi-manevi müşkül durum. DOSTUM BENİ ARASINDA İSTERSE BİR ÇÜRÜK KOZ OLSUN:Küçük yardımla dostunun halini hatırlını sorup onu memnun etmek.Bk:1.S.KOZ. DOSTUM İÇİN DİLİM YOK:Hatır için söz söylememe.Doğruyu dostu aleyhine bile olsa söylemek. DOSTTAN GELEN INCAK ,DOSTA GEDER ANCAK:Dostunun sana uygun gördüğünü sende ona uygun görmelisin:Bk:1.s. incak DOVARI NEM İNSANI GAM ÖLDÜRÜR:Duvar rutubetten köhner yıkılır.İnsan kederden (üzüntüden) ölür. DÖĞÜŞTE YUMRUK SAYILMAZ: Döğüşen kişileri ayırırkenyediğin yumruk sana kasden vurulmadığı için döğüşenlere küsüp darılmaz kızılmaz ,seninde onlarla döğüşmen gerekmez o kadar yediğin yumruk yemiş sayılmaz.Ufak tefek kaybedilen şeylerde de kullanılanr.<< gumarda fazla ütülmedim döğüşde yumruk sayılmaz>>. Kaybettiğimin bir ehemmiyetti yok. DÖŞEĞİ SERERSEN OTURURSUN:Başkasına itibar gösterironunla ilgilenirsen ilgi ve itibar görürsün.Herkes sevdiği döşeğe oturur.Sen zamanında kaynanana evin büyüklerine itibar gösterip itaat ettiysen senin çocuklar da sana aynı şeyi yaparlar.Gelinin kaynanasına iyi bakması onada gelinin bakacağı inancı.Bk:2.s. ALT DÖŞEĞİ. DUL GARININ GARINCA DÜŞMANI DÜĞÜN AŞI İLE DOST DUTUNMA (OLMAZ):Düğün yemeğini gelene gidene peşkeş çekerek sanki gendisinin malını ikram ediyormuş gibi el aşı ile dost dutunmak.Bedavadan açık göz geçinerek düşükçe başkasının malı ile iş yapmak.Bk: ÇAYIN DAŞI İLE ÇAYIN GUŞUNU VURMAK. DÜĞÜN ELLE HARMAN YELLE (YEL İLE): Düğün akraba dostlarla el günü ile yapılır.Harman yelle (rüzgar)atılır.Rüzgarda yaba ile ezilmiş saman atılır.Samanı bi tarafta daneler bir tarafta toplanır harman atılmış olur. DÜĞÜN EVİNDE OYNARIN ÖLÜ EVİNDE AĞLARIN :Bk: DAVULU GÖRDÜM OYNARIN ÖLÜYÜ GÖRDÜM AĞLARIN. DÜĞÜNCÜNÜN ADINI OKUYUCU (GEZİCİ)BOKLAR:Düğün çağırıcısı gittiği yerin lafını düğüne çağırdığına götürerek düğünün ve düğün sahibinin adını kötüye çıkarır.Bk:1.s.ÇAĞIRICI,GEZİTCİ,OKUYUCU.2.s.OKUNTU GÖNDERMEK 3.s.GEZİTCİ AD BOKLAR,GÖÇÜCÜ YURT BOKLAR. DÜĞÜNSÜZ EV OLUR DA ÖLÜMSÜZ OLMAZ DÜN ŞEYTAN OLMADAN BÖN AĞIZ EĞMEYE ÇALIŞIR:Şeytanlık yapmayı daha akli ermeden,şeytanlığı öğrenmeden şeytanlık yapmaya kalkışmak. DÜŞMANIN YOĞUSA ANAG GARIDA MI DOĞURMADI: Düşmanın yoksa kardeşinde mi yok.

EĞİL OCAĞIMA BÜĞÜL GUCAĞIMA :Ocağıma sahip ol gucağıma otur,eğil.Yardıma muhtac kadının sözü.Eskidenkalede söylenirmiş.İnsanın kendi ocağı başka.Ocağa sahip olunmak bağlı kalmak.

EĞİLME BEZİM DEEL DOĞURMA GIZIM DEĞEL (DEĞİL) : Kendimin eğilip dokuduğum bez değil.Öz kızım değil.El kızı bana ne olursa olsun, isterse ölsün gibi acıyıp karışmama sözü.

EKİN GALPDE BİTER :Allah herkesin kalbine gönlüne göre versin.Başkalarına kötülük hasetlik fesatlık düşünürsen Allah kalbine göre sanada kötü verir.Ekin:Tahıl bitkisi.

EKMEDEDEN BİÇİLMEZ

EKMEĞİNİ YEYEN TOKMAĞINI SALLAR:Başkasından geçinen ona yararlı olup hizmetini yapar.

EKMEKSİZ EV KÖPEKSİZ KÖY OLMAZ:Bk: Düğünsüz ev olurda ölümsüz olmaz.

EL AĞIZINA BAKAN GARI BOŞAR:

EL ELLİĞNE HARMAN YELLİĞİNE:Bk:Düğün elle harman yelle.

EL GIZININ GÖZYAŞI YAZ YAĞMURUNA BENZER:Kaynanası ölen gelinin çabuk gelip geçici ağlaması.Bk:2. s.GÖZÜNDEN ÇİĞ DÜŞMEMEK.

EL OĞLU ELDE BULUNUR GUŞAĞI BELDE BULUNUR:Tanımadık evlenecek adam çok biri olmazda biri olur.Eloğlu: Herif.Kocadan ayrılanların teselli söyler.Amasyanın bardağı biri olmasa biri daha anlamında

EL OĞLU ELDE ÇOK EVLAT DEDIĞİN BELDE ÇOK:Koca'da bulunur çocukta bulunur.Teselli sözü.

ELDEĞE GÖMLEK ESKİMEZ:Emanet veren bir eşya iyi korunur.Bakılıp gözetilir.Bu bakımdan eskimez.Eldeğe:Eldeki

EL UZATANA AYAK UZATILMAZ: Sana dostluk eline uzatan dost olmak isteyene kötü davranılmaz.

ELİ ÇOK OLANIN SELİ ÇOK OLUR:Eli günü çok olanın geleni gideni çok olur masraflı olur.Akraba dostu çok olanın misafiri çok olur.

ELİMİN ÖZÜ YOK HAMIRIMIN DUZU YOK:Kimsye yaranamama.Bk2.S. FORA GEÇMEK

ELİMİ SALLASAM ELLİSİ BAŞIMI SALLASAM TELLİSİ:Kendinden emin istediği kadını elde edebilecek güçte olan erkek sözü.Başımı yerine (s...mî)sözcüğünde argoda kullanılır.Oğluna kız arayan oğlan anasıda zaman zaman kullanır.

ELİN ÇOĞUNA YOLUN SAĞINA:Çok nere giderse sende ora get.Topluma,disipline uy.

ELİN DÖRT OĞLAKLI GEÇİSİ SENİN NEYİNE :Başkasının işine karışmama.Merak ettiğin her şeye karışma.

ELİN EYİSİ ATIN DAYISI OLMAZ:Elden (yabancı) tanımadık kimseden hayır gelmez.Hayvan önüne gelenle çiftleştiği için dayısı olmaz.

ELİN MEMLEKETİNDE FORAZ OLACAĞINA GENDİ KENDİ MEMLEKETİNDE TOĞUK OL

ELİN İÇİN YANMA NARE YAK ÇUBUĞUNU SAFANI ARA

ELİN ERERMİ GÖZÜN GÖRÜRMÜ GORKMA

ELİNLE VER AYAĞINLA ARA: Bir yere para ve mal verip (olmak üzere,ödünç) alamayıp eliyle ayağı ile aramaya gitmek.Verilenin geri gelmemesi, pişmanlık sözü.Ödünç güle güle gider ağlaya ağlaya geri gelir.Verdim pişman oldum döndüm düşman oldum.Ödünç,veresiye vermekle ilgili.

ELLERİN ÇOCUĞU BÖYÜDÜ ELİNİ ALDI,BENİMKİ BÖYÜDÜ AYAĞIMI

ALDI:Başkalarının çocuğu yetişdi.Ebeveyinine yardımcı oldu evin idaresine katkısı oldu,bizib çocuk büyüdü başımıza dert oldu aileye yük problemi oldu.Başkalarının çocuğuna hayranlık duyma gıbda etme.

ELTİ ELTİYİ DOMUZ (DONUZ) ÇALTIYI SEVMEZ:Kardeş karıları bir birini sevmezler.Domuz çatlı dikenini acı battığı için sevmez.Domuzun geçeceği yere çatlı dikenini bastırınca (dikenin üzerini taşla kapama)domuz oradan geçmez.Bk:SİN DÜRTEŞİCE ,1.s.

AZGAN,SİNGURT.

EMANETE HIYANET OLMAZ:Emanete kendi malın gibi koruyup kullanacaksın.İyi niyetle veren kişinin malına ihanet etmeyeceksin.

EMANETİN GUSKUNU YOKUŞDA GIRILIR:Emanet mal nazik olur,ne kadar dikkat edersen et bir aksilik olur mala zarar gelir.Yokuşda gusgun kırılmaması alınan malın (hayvanın)emanet olmasındandır.Gusgun kürtün veya semerin enişde öne getmemesini sağlayan arka inciklerine ve kuyruğa geçen bağ.2.s.GUSGUN GUSGUN GIRMAK.

ER EKMEĞİ MEYDAN EKMEĞİ,OĞLAN EKMEĞİ ZINDAN EKMEĞİ :Koca ekmeği serbest,kadın istediği kadar kocasının ekmeğini yer içer.Oğlunun ekmeğini içerde gelinde olduğundan rahatça yeyemez yese bile burnundan getirirler.Zindanda verilen ekmek gibi olur.Burada ekmek geçim ,geçinceme,geçinmek anlamında da kullanılmakta.

ER EKMEĞİNİ DAŞDAN ÇIKARIR:İyi çalışkan erkek evin ekmeğini (geçim parasını) nereden olsa çalışır kazanır.

ER GETİRE HAK GETİRE:Kocası getirir avradı yetirir.(idare etmek ,tasarruf).Evin erkeği (eri) getirir Allah (Hak) yetirir.

ER KALKAN YOL ALIR ER EVLENEN DÖL ALIR:Erken kalkan yol kat eder,erken evlenen çok çocuk sahibi olur.

ER KELİ ER KELİ BİR OKGA DUZ GETİRİR EN KELİ:Herifin (kocanın) en kötüsü hiç yokluğundan gene eyidir.Bk:Foraz gadar eri olanın dağ kadar yüreği olur.

ER NEREDE AVRAT ORADA:Kocası nerde ise karısı onun yanındadır.

ERİ OLMAYANIN YERİ OLMAZ:Kocası olmayan kadın doğru dürüst evinde yerinde oturmaz oğlunun kızının yanında vakit geçirir.Herifi olsa mecburen evden uzaklaşamaz,sorumluluğu olur.

ERİM EL OLSUN OTURDUĞUM YER ÇALI DİBİ OLSUN:Kocasından memnun ,mutlı olan kadının onun yanında oturdukları yer ne kadar kötü olrsa olsun ayrılmaması sıkıntılara razı olup kanaat etmesi.

ERİNE GÖRE BAŞINI ,HORANTANA GÖRE AŞINI:Erinin ekonomik gücüne göre başının çaresine bakmak,evi çekip çevirip idare etmek ,ev halkına göre başının çaresine bakmak,evi çekip çevirip idare etmek ,ev halkına göre (sayısına)yiyeceği pişirmek ve onu idare etmek.Bk:1.s.Horanta.

EROĞLU HOR OLMAZ:İyi adamın çocuğuda iyi olur.Kelden kel adam olur.

ERİNENİN OĞLU GIZI OLMAZ:Üşenenin bir şeyi olmaz Bk:1.s.ERİNMEK

ERKEKLER GOYUNA BENZER BERE GÜTÜRMEZ:Koyun nazik hayvan yara bere götürmezler çabuk hastalanıp ölürler.Erkekler bazı konularda kadınlardan daha hasatsılar (namus,iffet) Bilhassa garı dır dırı.Bk:2.s. YARAYI BEREYİ SİLMEK.

ERKEN KALKAN İŞİNE GEÇ KALKAN BOŞUNA:Sabah erken işine gidip işini yapıp takip edenler başarılı olur.Yatıp yatıp işi uykuya değişip geç kalkanlar işini göremezler.Eskiler erken kalkmaya çok önem verirler özellikle erken kalkan evin büyükleri diğer ev halkını kaldırır herkes işine gücüne bakar.Erken kalkan küçük çocukların kismetli olduğuna inanılır.(üzerine güneş doğdurmamak).

ESGİ (ESKİ)YELKEN DİKME İPLİK GAYBEDERSİN,GOCA GARI DÜZME TOHUM GAYBEDERSİN.

ESGİNİN BİTİ KÖTÜNÜN SÖZÜ YAKAR:Tahılda ,daneli yiyeceklerde önceden meydana gelen bit ile kötü kimsenin söylediği söz insanı yakar,kaşındırır,dağlar,gicişdirir (kaşındırır),sözün yakması insanın içine oturması ,gönlünü kırıp yakması.Bk:1.s.SİRKE,DAĞLAMAK,YAVŞAK,3.s.Allah bit versinde dırnak vermesin.

ETİN ALA GANLISI YİĞİDİN DELİ GANLISI

ETİN ÇİĞİ ET GETİRİR ,EKMEĞİN ÇİĞİ DERT GETİRİR

ET İLE EKMEK ETİ ETE DÜRTMEK:Et ile ekmeğin cinsel gücü artırması.Bk:1.s.

DÜRTEKLEME,KAKMAK.2.s.Kakmaklağap durmak.

EV İŞSİZ GALIRDA DAĞ İŞSİZ GALMAZ:İnsanın her zaman dağda işi olur,orada kendine iş bulur.Dağda konuşurken boş sanma duyan olur.

EV OLMUŞ AVRAT OLMAMIŞ:Evlenmiş ev kadını olamamış.Ev olmak:Evlenmek.Ev avradı :Evin kadını.evi çekip çeviren işini bilen evi idare eden kadın.

EVDE HUZUR GURU TAYINDA DUZ OLURSA BAŞKA Bİ ŞEY İSTEMEM:Evde dirlik düzenlik,askerlikte verilen ekmekte tuz bulunursa (tuz ekmeğin tadını getirir),ekmek tatlı olursa başka bir arzum olmaz.

EVİ AYRI HALDAN BİLMEZ,CANI AYRI CANDAN BİLMEZ:İnsanın en yakını bir müşkülât,sıkıntı,hastalık gibi başına bir şey gelipte halini hatırını sormazsa,beklenti içinde yakını,akrabasının sözü.

EVLAT ACISI ANANIN BAĞRINI EZER,EL GIZININ GÖZYAŞI YAZ YAĞMURU GİBİ GEÇER:Evli oğlu ölen ananın derdi derinden olur,el gızı (dulkarısı) üzülse de geçici olur unuttur gider.Bk:El gızının göz yaşı yaz yağmuruna benzer.

EVLENMESİ BİR ALACAGUŞ (ALAGUŞ),GEÇİNMESİ ZEMHERİ İLE GİŞ:Evlilik renkli olur evlenenlerin gözleri evlilikten başka bir şey görmezler halbuki esas hayat bundan sonra başlar,geçim problemleri birçok güçlükler insanın karşısında çıkar.Alaca kuş:Renkli güzel bir kuş.Zemberi ile kış:Kışın en sert en soğuk zamanı.Bk:2.s.Zemheride beşiğine galkmak.

FAKİRİN DOSTU OLMAZ:Fakirin parası olmadığından,daima ihtiyacı olduğundan dostu pek olmaz.

FAKİRİN VADESİ İLE AĞANIN PEŞİNİ ARASINDA BİR FARK YOKTUR:Fakirin işini veresiye yaptıramaz,halbuki ağa işini veresiye bir selamla yaptırır.Fakir ise parası ile bile işini zor gördürür.

FAZLA MAL GÖZ ÇIKARMAZ:Mal ve para konusunda yeter dememek,fazlasını da verirken iyi olur anlamında.Azda olsa,hırs ve görgüsüzlük.

FORAZ GADAR ERİ OLANIN DAĞ GADAR YÜREĞİ OLUR :Başında iyi kötü,büyük küçük,çelimli çelimsiz (yakışıklı güçlü kuvvetli veya aksi)bir kocası olanın (kadının) korkusu olmaz.Erkeğin kadının başında bulunması (beraberlik)erkeğin kadın için önemi.Yalnız kocası olmayan kadının düşmanı çok olur (malına ,canına,ırzına göz kakma).Bu söz şöyle de söylenir<<BAŞIMDA HERİF OLSUNDA İSTERSE SOĞAN SARIMSAK BAŞI OLSUN >>.FORAZ :HORUZ Bk:Dul garının garınca düşmanı.Gara guru deme evde garı bulunsun,darı diri deme evde un bulunsun,çalı çirpi deme evde odun bulunsun.2.s.Herif olmak.

GABAKDAN TERAZİ BOKDAN ALIŞVERİŞ:İpe sapan gelmez,işe yaramayan konuşmalarda ettiği lafa bak anlamında söylenir.Kurumuş su kabağından yapılan terazi kefeleri dayanıksız çabuk kırılır,çatlar bununla tartılan mal hem sağlıklı olmaz hemde çabuk kırıldığından tartılan mal dökülür.Bu teraziye emek çekip yapmak yersiz.Bokdan alışveriş:Berbat,kötü,alış veriş anlamında .

GALDIK OĞLAN UŞAK ELİNE,EYİ SÖYLEN GELİNE:Evde bakılmaya muhtac duruma gelen ihtiyarlayan evin büyüklerinin geline iyi söyleyerek onu kırmayarak onun varlığını evde tanıyarak (Analık ,babalık gibi davranma)kendine baktırma sözü.Oğlan-Uşak:Evde çor çocuk,evin gençleri.İyi geçim,geçinceme.Bk:1.s. HORANTA.

GANI GAN İLE YÜMEZLER SU İLE YÜRLER:Kanı kan ile yığkamazlar su ile yığkarlar.Kana karşı kan alınmaz,kin tutulmaz,kan davası güdülmez anlamında söylenir.Bölgede kan davası yoktur.Üzüntü anında teselli etmek için <<aman herim sende ganı gan ile yümezler sula yürler iş varıcana varır.>>Bk:1.s. GANSIZ GAN ile ilgili sözler.

GARA GURU DEME EVDE GARI BULUNSUN, DARI DİRİ DEME EVDE UN BULUNSUN,ÇALI ÇİLİ (ÇİRPİ) DEME EVDE ODUN BULUNSUN
GARA BEZDE ALTIN BULUNSUN ALMAN (ALMAM):Siyah bez üzerinde altın bulsam almam.Siyah (gara)makbul değildir.Arabın makbul geçerli olmaması.Bk:yerde gara ipezen bulursan sakın eğilip alma.Bk:1.s. İPEZEN.
GARA GÜN GARARIP GALMAZ:Kötü,sıkıntılı gün davamlı olmaz.
GARA GÜNDE DOSDUM EĞLER:Kötü günümde dostum beni teselli eder, yanımda bulunur, benden ayrılmaz.
GARA HABER TEZ ULAŞIR:Acı, kötü haber çabuk ulaşır (duyulur).
GARDAŞ ACISI DAĞ DAŞ ACISI:Kardeş acısı okadar büyükü dağlar daşlar,taşlar kadar.Dağ-daş:Büyük anlamında.
GARDAŞ GARDAŞI BUÇAKLAMIŞ DÖNMÜŞ GUCAKLAMIŞ
GARDAŞ GARINDAN DERDİ DERİNDEN:Kardeş karındaş (aynı karında oluşan)üzüntüsü içten.
GARDAŞ GARINDAN SEVGİSİ DERİNDEN:
GARDAŞI GARDAŞ YARATMIŞ,RIZKINI AYRI YARATMIŞ:Allah kardeşi bile ayrı rızıklandırmış.
GARDAŞIN GARDAŞA DÜŞMANLIĞI DÜŞMAN GARŞIYA ÇIKINCAYA
GADARDIR:Kardeş kardeşe düşman olmaz,olsa bile geçicidir.
GARGADAN GORKAN DARI EKMEZ
GARGA BAŞA GUZGUN İLEŞE (LEŞ)ÇÖKER (GONAR
GARI MALI GAPI ÇANI:Gelirli,malı mülkü olan zengin kadınların zaman zaman bunları erkeğin başına kakması,lafla sözle ikide bir kapı çanı çanının gelip geçerken kafaya çarparak insanı rahatsız ettiği gibi gelirini başına kakması.
GARİP KUŞUN YUVASINI ALLAH YAPAR:Fakirin,garibin yardımını Allah yetirir.
GARPIZ PARASI İLE ALINAN EŞŞEĞİN ÖLÜMÜ SUDAN GEDER
GATIRAN GABAĞININ KOKUSU ÇIKMAZ:Gatıranı develere sinek yemesin diye sürerler, kokusu kolay kolay çıkmaz.Bir şeyekoku sindimi çıkmaz.Bir şeye alışan ,bir şeyi edinen huyundan vaz geçmez.Bk:1.s. PÜSE (Gatıran gabağı :Çıralı katırandan elde edilen sıvı katıranın konulduğu su kabağı)
GAVGA ÇOCUKLA KÖPEKTEN AZAR:Aileler arasında kavgaya çocukla köpek sebep olur.Azar :Çoğalır ürer.
GAYIKÇININ GARISI DUL ,PARASI PUL:Kayakçılık mesleği zor meslek her zaman denizde ölebilir karısı dul kalır,garantisi yoktur.Vaktinin çoğu denizlerde geçtiğinden,tehlikeli yaşam.
GAYIN AVRATLARI HAYIN AVRATLARI
GECE YAĞMUR GÜNDÜZ BULUT YIL AZGINI ,GÖZÜ GÖK TÜĞÜ SARI GUL
AZGINI:Bk:Yörük altında görük.
GEÇİ GUYRUK SALLAMADAN DEKE PEPİLEMEZ:Bk:Deke pepilemeden geçi guyruk sallamaz.
GELENE GET DENMEZ:Kendi gelene git denmez,kovulmaz.
GELİN ATA BİNİMİŞ YA NASİP DEMİŞ: Herşey kısmetse olur.
GELİN ÇİÇEK SÖZÜ GEÇEK:Gelinin kıymetli,sözünün geçek (geçerli) olması.
GELİN DONU İLE (DONUYLA)GADIN OLMUŞ YOK :Bk:Ev olmuş avrat olamamış.
GELİN İSKEMLE GETİRİR.ÜSTÜNDE GENDİ OTURUR:Gelinin çeyizi kıymetli olur,getirdiğini kendi kullanır.
GELİNE ETME GIZINDA BULURSUN,ÖVEYE ETME ÖZÜNDE BULURSUN:Geline eziyet etme kendi kızında bulursun,üvey evladı kendi çocuğun gibi görmezsen,ona eziyet edersen kendi çocuğunda bulursun.Elde senin oğluna kızına senin yaptığını yapar.Bk:2.s.ÖZÜNDEBULMAK.

GELİNLER ALA PAÇA GEYMIŞ ,GIZLAR ASLI VAR SANMIŞ:Gelin olmak öyle kolay değil,her ala paça giyen gelin bir çok gelinlik yükü altındadır.Gelin olanları genç kızların gelin olma hevesi,ona hayranlık duyması (gıpta etmek).Gelinliğin giyim özelliklerinden tanıtıcı olan ala paçalı dan giymesidir.Bk:1.s.TENİKE (TENKE),TUMAN.

GENÇ GİZ ALMA EL ALIR,DERE BAŞINDA YER ALMA SEL ALIR

GENDİ BAŞINI BAĞLAYAMAYAN GETMİŞ DE YÖRÜK OBASINDA GELİN BAŞI BAĞLAR:Kendi işini bilmeyen ,beceremeyen elin işi ile uğraşır.İşgüzarlık.

GENÇLİKTEN GOCALIĞA GENDİNİ SAKLA :Gençlikte kendini yıpratma,ihtiyarlığı düşün,kendini koru.Gençliği bedava kullanma ihtiyarlayınca karşılığını görür rahat edersin.

GEZİCİ AD GÖÇÜCÜ YURT BOKLAR:Gezici gezen kimse bir yerden aldığı sözü,laflı gittiği diğer yere söyler adamın adını kötüye çıkarır,adını boklar pis eder.Göçücü,göçen kimse konuştuğu (göç esnasında belirli mesafede yükleri yıkma hayvanları ve göçenleri dinlendirme hayvanları yemleme,yemek yeyip istiharat etme) yeri pis eder (boklar) anlamında.Bk:3.s.

GÖÇ YOLDA DÜZELİR.

GIÇA YAKIN GUYRUK YENMEZ:Hayvanın gıçına (götüne) yakın guyrağa pislik bulaştığından veya bulaşabileceğinden yenmesi pek makbul sayılmaz .Pisliğe bulaşan kimsenin arkasından gidilmez.Bk:1.s. ÇOT.

GIRBIZIN EŞEĞİ ALANYA'NIN GUŞAĞI

GIRBIZIN EŞEĞİ ALANYA'NIN UŞAĞI:Kıprıs'ın merkebi Alanya'nın (Alaiyeismi sonradan bilhassa Alanya'lı olmıyanlarca ALAYA olarak söylenir) İnsanı iyidir,metgindir.

GIZIL ETTEN SARI BOKTAN ÇIKARDIMDA ŞİMDİ SU YOLUNDA GÖRÜNMEZ OLDU:Doğurdum büyüttümde şimdi beni görmemezlikten geliyor,bakmıyor.Bk:2.s.Su yolunda görmemek.

GISMATINDA VARSA GAŞIĞINDA ÇIKAR:Kaderine alın yazısında mecutsa eninde sonunda çıkar.

GİZ ANADAN GEZMEYİ OĞLAN BOBADAN ÖĞRENİR SOFRA SERMEYİ

(YAYMAYI) :Kızı anası,oğlanı babası yetiştirir.Sofra sermek (yaymak):Yemek dökmek'dedenir.Sahavet,sofra açıklığı,yedirip içirmesini bilmek.Adamı cudamı tanımak,adam içine çıkmak.Bk:2.s. Adamı cudamı tanımak.

GİZLİ S...ŞİR EŞGERE BUZLAR:Gizli iş yapıp,yapmaya kalkıp açık açık durumunu başka bir hareketi ile belli eden ,gizliliği beceremeyen kimsenin durumu.Bk:1.s.EŞGERMEK GOCA DEVE ÖNÜ DÜŞDÜ ARKASI ARDINA DÜŞDÜ:Büyük ne yaparsa diğerleri onu yapar,onları yapılan işe sürükler.

GOCA GIZIN BU GADAR OLUR:Herşey zamanında yakışır.Gelinlik çağı geçmiş yaşlanmış kıza gelinlik ancak o kadar yakışır.Yakışmama.

GOCA ÖKÜZ ÖTÜRDÜ ARKASINI ALDI GÖTÜRDÜ:Büyüğün yaptığı bir hatanın cezasını ,diğerlerininde çekmesi.Cereme çekmek.

GOCA ÖKÜZÜN HENDEĞİ DERİN OLUR:Yaşlı öküz çift sürerken canının ağırlığından yavaş gider çift hendeği derin olur.Yaşlı kimse tecrübeli olur bir şeyde ceza verirse,uygulaması sert olur.

GOCANIN DİLİ GENCİN ELİ DURMAZ:Yaşlı kimse çok söylenir,genç kimse seks yönünden hareketli olu tek durmaz (hıllı durmaz :kendi haline durmaz.

GOLANSIZ DEVENİN HAVUDU

DURMAZ:Bk:2.s.HATAP,HÖRKMEN,GÖĞBENT.1.s.BAĞCAK.(ÇEKİ GOLANI:YÜK KOLANI)

GOMŞUNA ÜĞÜZ GELDİ GATIRANI HAZIRLA:Eskiden uyuz olunca katıran sürülürdü.Komşuns gelen hastalık,kötülük sanada sıçrar.önleminial.Bk:1.s.PÜSE,ÜĞÜZ.

GOMŞUSUNDAN HUY GAPAN AYRANINA SU DÖKER:Kötü huy (alış kanlık kazanma)edinen kötü örnek alan yapılmayacak şeyi yapar,başını derde sokar.

GORK APRILIN BEŞİNDEN ÖKÜZÜ AYIRIR EŞİNDEN :Denizle uğraşanlar (gayıkçılar,balıkçılar)bu günü çok sayarlar ve korkarlar.Süt liman olan hava birden değişir kayıklar batar,insanlar boğulur.Çift sürerken bu mevsimde öküzün eşinden ayrılması ne kadar zor olduğu halde hava o kadar kötü duruma geliyor ki öküzler birbirinden ayrılıyor.April (Abrul):Eski mayısın beşi (18 mayıs).

GORK GORKMAZDAN UTAN UTANMAZDAN

GORKULU DÜŞÜN SONU İYİ OLUR :Yapacağın işten korkma cesur ol sonu iyi gelir.Düş: Rüya.

GORKUNUN ECELE FAYDASI YOK

GÖÇ YOLDA DÜZELİR: Bir işe başla arkası gelir.Eskiden hayvan haşatla göçülürken göç hazırlığı yapılır,haşalar yüklenir,göçcü (göç göçüren hayvanlı taşıyıcı) yola çıkmadan önce hayvanı yemlenir,azığı yapılır büyük küçük,çor çocuk ,oğlan uşak,gelin kız,hayvanlara bindirilir yola çıkılır.Bu sırada karışıklıklar olur siz bir yürüyün hele anlamında <<GÖÇ YOLDA DÜZELİR>> denir.Haşa yüklü,un çuvaları yüklü develer bir veya birkaç gün bir veya birkaç gün önce yola

çıkarlar.Bk: 1.s.AĞRIK,ARATMA,GÖÇCÜ,GAŞAN,HAŞA,3.S.GEZİCİ AD GÖÇÜCÜ YURT BOKLAR.1.S. BAŞLARKEN (ÖNSÖZ)

GÖK GÖZLÜ GÖĞE BAKAR GÖTÜNDEN AYRAN AKAR:Yörüğün (konat-göçer) gök (mavi) güzülüsü nazarçı olduğu için iyiye sayılmaz,sevilmez.Gök gözlü adam tekin değildir anlamında.Bk: Gece yağmur gündüz bulut yıl azgını.Bk :Yörük altında görük

GÖKTEN DÜŞENİN PARÇASI BULUNURDA GÖNÜLDEN DÜŞENİN PARÇASI BULUNMAZ

GÖKDEN NE YAĞARSA YER GABUL EDER:Allah'dan gelen kabul edilir.Yere ne kadar yağmur yağsa kabul etmem demez.

GÖL YERİNDE SU EKSİK OLMAZ:Tedarikli,tasarruflu insanlarda yiyecek içecek,para bol olur.Eski çıkı.

GÖNÜL BELA,YÜZÜ GARA GÖNÜL DÜŞTÜ BOKA DİLİNİ UZAT YALA:Gönül işi bir şey dinlemez.Yüzü gözü gara(peki),insana yapılmayacak şeyleri yaptırır başını derde sokturur.Belayı bile bile kabul eder,üstüne varır.

GÖZ DEVEYİ ÇENDEREREYE,İNSANI GARİBE GÖNDERİR:Nazar (göz değmesi,isabet) o kadar güçlü ki deveyi başına bir kaza gelerek kesip tencerede pişirttirir,insan yenmediği için mezara gönderir.Nazar inancı çok yaygın,gelenek sürmekte.Bk:Gelenek görenek sayısı.

GÖLDE HAKKIM YOK GURBAĞAYA DAŞ ATMAM:Gölde hakkım olmadığı içinkurbağaya bile taş atmağa hakkım yok.Hakkım olmayan yerde kimseyi rahatsız etmem,incitmem,bunu yapmayada hakkım yok.

GUCAĞI ÇOCUKLU GARI,SIPALI EŞŞEK İLE YOLA ÇIKMA:Genelde eskiden göçlerde çocuk durmayı verir ,eşek sıpası kaçırır başa dert olur anlamında.Huzursuz yolculuk.

GUL BAŞINA GELENİ ÇEKER:Talih,şans,kader ile ilgili söz.<<Başa gelen çekilir.>>

GUL MUHALMAYINCA HIZIR YETİŞMEZ:Kul oğlu (insan) sıkılmayınca,bunalmayınca Hızır (darda,müşkül anda yetişen Pir-Melek)yardımına gelmez.Sıkıntıda iyilik.Bk: 1.s. MUHALMAK.

GURU BOKA SU ÇİLEME GABARIR

GURUMAZ AĞAÇ OLMAZ DERTSİZ ADAM OLMAZ

GURUYA GURT ATMAZ:Kurutulmuş yiyeceğe kurt atmaz,kurtlanmaz.Nerde yaş ,ıslak,nemli yiyecek varsa oraya kurt atar.Kurtlanma ya kendiliğinden olur veya Kurt şıçan (atan) pis sinek cinsi o yiyeceğin üstüne gelir kurt atar (kurt sıçar)küçük kurt larvaları kurt olur.Kuru tutulan şey genelde yaşa göre temiz olur,onun için kurtlanmaz.Bk:Açık a..gurt düşer.

GUŞ DENEYE ÇÖKER:Herkes yiyeceğe,yeğintili (yemeli,içmeli) yere gelir oturur.Kalabalık zengin ziyafetlerinde,düğünlerinde söylenir <<GUŞ DENEYE ÇÖKER AMCA>> Yani

yeğinti olmasa kimse gelmezdi anlamında.Kuş bile yen yediği yere gelir.Bk:1.s.DENE ,YEĞGİ.2.s.YEĞGİLEMEK.

GÜPBÜK ÖTDÜ YOĞURT DUTULACAK:Bahar geldi müjdesinin belirtilerinden biri GÜPBÜK (taraklı kuş) öttüğünü duymaktır.Bu duyulunca sütler çoğalacak,ürün artacak süt mayalanıp yoğurt dutulacak.Bk:1.s.AĞARTI,GÜPBÜK,NAVRUZ,ÜRÜN,YEPİNTİ.3.s.Gün döndü süt döndü.

GÜCENEN GEDERSE GÜCÜ YETEN GALİR:Darılan giderse darılmayan gelir.Genelde bir işte darılıverip işi bırakan için işi yapabilen,darılmayan naz etmeyen gelir yapar (mudanesizlik,tenezzülsüzlük) anlamında.

GÜÇCÜK GÜÇCÜKLÜĞÜNÜ BÖYÜK BÖYÜKLÜĞÜNÜ BİLMELİ:Herkes haddini bilmeli.Davranışla ilgili söz.

GÜÇCÜK GUŞUN AĞZI BÖYÜK OLUR:Gerçekten kuş ilk defa yumurtadan çıkınca ağzı kocaman olur sonradan küçülür,veya tüyü tüleği olmadığı için insana öyle görünür.Cinsel anlamda küçük kadının büyük erkekle birleşmesine şaşma durumunda söylenir.

GÜN AŞAMLI (AKŞAMLI) İNSAN ÖLÜMLÜ:İnsanın başına yaşam boyunca herşey gelebilir,ölümün ne zaman geleceği belli olmaz.Bu sözün anlamı ışığında kimseyi kırmamak,hakkını yememek,başkalarına daima iyilik yapmak,öbür dünya için hazırlık yapmak gereklidir,bunları yapmazsan sonra pişman olursun ama fayda etmez.Ölümü düşünerek insanlarla mutlu yaşam.<<Gün aşamalı insan ölümlü herkes ile iyi geçin insanın ne olacağı belli olmaz.>>Ölüm,ölümlü dünyadan iyi göçme (ayrılma)

GÜN DÖNDÜ SÜT DÖNDÜ:Gün dönünce sonbaharda otlar kurur sütler çekilir koyulaşır.Bk:1.s.YEPİNTİ.3.s. GÜPBÜK ÖTDÜ YOĞURT DUTULACAK.

GÜN ÇARIĞI SIKARSA,ÇARIKDA AYAĞI SIKAR:Ekonomik sıkıntı birbirine bağlantılıdır.

HAK DEYİNCE AKAR SULAR DURUR:Bk:Gölde hakkım yok,gurbağaya daş atmam.

HAK DEĞİRMEN (DEĞMEN)OCAĞINDA:Hak değirmende.Değirmende zahiriye un yaparken belirli ölçekli bir hisse alırki buna hak denir.Haksız yere hak iddia edenler söylenir.

HAK DEĞMEDEN YER MEZARDA (MEZERDE):Hak değirmende alınır.Esar yer mezar diğer yerler geçici.

HELVA DEMESİNDEN BİLİRİN AL YE DEMESİNDE:Yerine göre yemesini yedirmesini bilirim.Adamına göre davranma.

HAMSİN GÖK DAŞLARA SU DAMSIN:Hamsiden sular gözlerden patlar,gök taş (sert maviye benzer renkte nimülütlü kalker) böğründen bu mevsimde sular fışkırır (patlar) bu taşlardan sular şıp şıp damlar.Hamsin 50 gün olup,25 günü kışdan 25 günü yazdan denir,ikinci 25 günde hayvanlar bilhassa inekler daha önce yatarken üşüdüğü için karnının altına aldığı ön ayaklarını uzatır.Suların patlaması baharın geldiği müjdesidir.Hamsin 1 Şubat 21 Mart.

HAMSİN OĞLAKLAR SÜT EMSİN,DEREYE SU DAMSIN:Artık ilk bahar gelmiş veya geliyor tabiatta bunun çeşitli belirtileri başlamıştır.Keçiler yavrular oğlaklar anasını emer.1Şubat -21Mart.

HANCI TOĞUĞU (TAVUĞU)YOLCU BOKU İLE GEÇİNİR:Eskiden göç yolları üzerinde hanlar mevcut olup bu hanları hancı beklerdi.Hancının tavuklarının gelen giden yolcuların hayvanlarının dışkıları bunlar içinde bulunan yem kırıntıları ile beslenmesi.Ziyafet artıklarından arta kalan düşükçe avantadan (beleş)geçinme.Bk:GEZİCİ AD GÖÇÜCÜ YURT BOKLAR.

HARAMIN BİNASI (MÜNESİ)OLMAZ:Haram kazançla yapılan herşey birgün yıkılır,haram kimseye hayır etmez,çorunda çocuğunda yine çıkar.Haramdan olanın sonu

olmaz,haram adamı

ondurmaz.Bk:1.s.MÜNE,KÜME,GEZEVİR,ÇİVLİK,MANAR,TALBAR.

HASTAYA KAR SORULMAZ:İhtiyacı olana ihtiyacın var mı diye sorulmaz.

HASET GENDİNE SET:Haset-fesat (başkalarını çekemeyen,kıskanan,onların onduğunu iyi olduğunu yükseldiğini istemeyen kimse) kimsenin kötülüğü daima kendinedir,kendine engeldir.Haset fesat kimsenin daima boynu altına gelir.Haset :Kötü nazar,ikinci.

HAYIR DİLE İŞİNE HAYIR GELSİN BAŞINA:Daima iyimser ol kötümser olmakı her şeyin her işin hayırlı olsun.

HAYVAN ÖRKÜ GADAR YAYILIR:At ve benzeri hayvan çayır zamanı ayağına örk geçirilip örk ipi ile belirli bir yere bağlanır (sikkelenir),buradan uzanabildiği kadar olan yerdeki çayırı (çayır otu) yer (yayılır).İnsanlar için oturduğu kalktığı yeri,haddini bil anlamında <<ÖRKÜN GADAR YAYIL>> denir.Bk:1.s. İPEZEN

(ILTAR),ÖRK,ÖRKÜLMEK,YAYILMAK.2.s.ÖRKEN.Sıkke:Hayvanı çayıra çakmak için kullanılan ipinin bağlandığı demirden yapılma ucu sivri özel aygıt.Hayvanı bu aygıtla çayıra çakmaya SİKKELEME denir.Adamı sikkelemek şaka forata birazdan zor ile kimseyi belirli yerde alakoyma oradan uzaklaşmama,oraya onu yöruklendirme (alıştırma) anlamında.Bk:1.s.YÖEKLİ.

HAZIRA DAĞLAR DAŞLAR DAYANMAZ:her şeyin hazırı tükenmeye,bitmeye mahkumdur.Zengin kimselerin mirasçıları hazıra konduk diye malı yemeğe başlayınca birgün o malın,paranın bittiğini görecekle zenginlikleri sona erecek.

HAZIRA NE DAYANIR:Hazrın tükeneceği,kişilerin hazıra güvenmeyip çalışmaları gerektiği.

HER DAŞ YERİNDE AĞIR:Her ürün yetiştiği yerde pahalıdır.Değerlilik,ağırlık,kıymet.

HER KÜLFETİN BİR NİMETİ VARDIR:Çekilen her güçlüğün sonuna ondan yarar sağlanır.Çekilen zorlukların sonunda bir rahat,selamet vardır.Sabredn muradına erer.

HER ORMANA DAŞ ATMA YA AYI ÇIKAR YA GURT :Bilmediğin tanımadığın kimseye rastgele çatma ,dil uzatma (hakkında konuşma),kanaat belirtme sonra başın belaya girer.Elle ,dille rast gele başkası hakkında bilgi sahibi olmadan onu tanımadan hareket etme,sataşma.

HERŞEYDE BİR GADEM VAR:Herşeyde bir hayır, uğur var.Uğur ve şansa inanma,iyi şans dileme hallerinde yeni gelin alındığı zaman evdekilere <<ALLAH UĞURUNU GADEMİNİ DOKUNDURSUN>> denir.İyi dilek sözü olarak uğurlu gademli olsanda denir.

HER OT GENDİ KÖKÜNDE BİTER

HER USDA GAŞIĞI YAPAR SAPINI ORTASINA GETİRMEZ:Beceri ile ilgili söz.

HER ZAMAN KEDİ BAL YEMEZ:Birşey her zaman denk gelmez.Herzamansenin dediğin ettiğin,yaptığın olmaz,birde benim hakkım dediğim olsun anlamında.

HERKES ETTİĞİNİ BULUR:Herkes yaptığını bulur.İyilik yapan iyilik,kötülük yapan kötülük bulur.

HERKES SERDİĞİ DÖŞEĞE OTURUR:Herkes yaptığı iyiliğin karşılığını alır.Kaynanasına bakan sonra gelin sahibi olup gelininde ona bakması durumunda bu söz kullanılır serdiğim döşeğe oturdum.

HERKESİN BİR DERDİ VAR DEĞİRMENCİNİNKİ SU :Herkesin kafasında düşündüğü şey kendisini ilgilendirir.

HERKESİN GEMİSİ YÖRÜMÜŞDE ELTİNİN GEMİSİ YÖRÜMEMİŞ:Elti elti ile geçinemez,birbirini kıskanırlar bir türlü araları düzelmez.Ek:Elti eltiyi domuz çaltıyı sevmez.

HERKESİN İŞİNİN ÇIKŞDIĞI :Herkes kendi işine gelen gibi hareket eder.Çıkardan dolayı zorunluluk.

HISIM AKRABA İLE YE İÇDE ALIŞVERİŞ ETME

HİLE İLE İŞ YAPAN (GÖREN)MİHNET İLE CAN VERİR:Noksan dürüst olmayan sahte iş yapanlar sonunda inleye inleye can vererek cezasını çekerler.

HUYDUR ÇEKER,BOKDUR TÜTER:Huy soya çekimli (irsi)bağıntılıdır.Pislik nasıl kokarsa kötü alışkanlıkta vazgeçilmez soyuna çeker.Huylu huyundan vazgeçmez.

HUYLU HUYUNDAN VAZGEÇMEZ:Kötü alışkanlığı olan kimse bundan vazgeçmez.

ISIRACAK OLAN KÖPEK DİŞİNİ GÖSTERMEZ:Kötülük yapacak kimse kendini belli etmez.Sinsizlik,kurnazlık.

ISIRAN KÖPEĞE EKMEK AT,DAŞ ATANA AŞ AT:Sana kötülük yapana sen iyilik yap.

İÇİNDEN OLAN ATAŞ SÖNMEZ:Gönülden,candan olan sevgi ateşi hiçbir zaman sönmez.

İÇDEN ALAN ATAŞ SÖNMEZ

İÇİ BENİ YAKAR DIŞI SENİ YAKAR :Dış görünüşe aldanma, içine bak sen onun.

İÇİME GULNÇ OLACAĞINA DIŞIMA GÜLÜNÇ OLSUN:Gazı barsaklarımda sıkarak dışarı atmadığım için karnım ağrıyacağına dışarı salar (osuruk-yellenme) gülünç olmak daha iyi.

İDARE;MUDANE,DUBARA:Bir insanda bu üç şeyin bulunması gereklidir.Herşeyi idare etmek,kibirgönül olmamak,biraz üç kağıtçı,kurnaz olmak.

İĞDE DE VAR ÇARKDA DA VAR ÖNÜNDE OTURAN FORK'DADA VAR:İğ,çark (çıkırcık)ve onu kullanan kadından birinde arıza (hata)olursa hepsinin düzeni birden bozulur.Zincirleme suç,geçimsizlik durumlarında hepsinde de suç var anlamında söylenir.Biri hırlıda biri hırsızımı hepsi aynı soyun boku (pisliği).Argosu.Önünde oturan.FORK:Çarkı çeviren kadın.

İKİ AYAKLIYA EYİLİK OLSA GARA ÖKÜZE BUÇAK OLMAZ:İki ayaklıya (İnsana) iyilik yaramaz. İyilik yarasaydı kendine bu kadar hizmet eden gara öküz kesmezdi (kara öküz sonunda yaşlanınca kasaba gider.)

İKİ GİŞİ GONUŞURKEN ÜÇÜNCÜYE BOK YEMEK

DÜŞER:Münasibetsizce,lüzumsuz,izinsiz söze karışmak halinde 3.kişiye söylenir.

İKİ ÇAPA Bİ SU YERİNE GEÇER:Bahçe kültüründe çapanın önemini belirtir.

İKİ ELİ Bİ BAŞA MAKIF ETMİŞLER:İnsanın iki eli ömür boyu çalışıp,dinini sırf bir başı beslemek,bakmak için.İki et BAŞIN Vakfıdır.İnsan,muhtaç değilim kendimi bakar beslerim daha elim kolum tutar bir başım değerli beslerim anlamında bu sözü söyler.MAKIF,VAKIF.

İKİ ULUK BİRBİRİNİ BULUK:İki uyuşuk tembel (genelde)karı koca için)birbirlerini bulmuşlar,dengi dengine.Bk:1.s.ULUK.

İPLİ GÖÇMÜŞ GÖLÜKLÜ GÖÇEMEMİŞ:Belinde bir ipi olan göçmüş.hayvanı hasatı olan geçememiş.Fakir fakir olmasına rağmen yaylaya göçer anlamında.Bk:1.s. GÖLÜK.

İLANDAN EŞŞEMENİMİ OLUR:Anası Babası,soyu neyse çocuğuda ona çeker.Kötü soya çekme huylu olanlara söylenir.Yılandan kertenkele olmaz, yılandan yılan olur.Bk:1.s.EŞŞEMENE,GOÇMAR,3.s.DOMUZDAN TOKLU DOĞMAZ.

İLKİNTİNİN YAĞI ÇOK ÇIKAR:Birikmiş yoğurdun suyu süzüldüğünden yağı çok çıkar.Bk:İrikmiş yoğurdun yağı çok çıkar.GÜPBÜK ötdü yoğurt dutulacak.(İrikmiş öfke,fazla ceza)

İMAM EVİNDE AŞ ÖLÜ EVİNDE YAS EKSİK OLMAZ :

İMAM EVİNDE ALÜ GÖZÜDE YAŞ OLMAZ:İmamın (hocaların) beleş yeyip içmeleri alışkanlığı.

İMARETİN SONU VİRAN:Babası ,atasının imar ettiği bahçe,tarla mirasçıları tarafından bölününce sonunda bakımsızlıktan viran olur gider.İmaret :İmar olmuş (tarlanın işlenerek bağ bahçe haline gelmesi).<< Adam öldü o güzelim imar ettiği yerler viran oldu,şimdi evine baykuşlar tünüyor.>>Meres malının (miras edilmemiş) sonu virandır.

İNSAN ALASI İÇİNDE HAYVAN ALASI DIŞINDA OLUR

İNSAN BİLİR İNSANIN GIYMATINI

İNSAN HER ŞEYDEN AĞIRDIR:İnsanın ölüsünün bile değeri vardır,bir ölümde parçaları bile toplanır öğle gömülür,ağır olacak diye parçalanıp gömülmez,en kötü insan bile bir

değerdir ölüsü bir hayvan ölüsü gibi sürünmez,atılmaz taşınır gömülür.(defnedilir).İnsanın ölüsünün dirisinin değeri ,kıymetli vardır.İnsanın sakat çocuğu daha kıymetli olur,atılmaz,satılmaz.

İNSAN NE BULURSA DİLİNDEN BULUR:Dilini tutmayan,düşünmeden konuşan,başkaları arkasında konuşan,başkaları arkasında konuşan eninde sonunda başı derde girer.<<Bana benden olur her ne olursa başım diniz (rahat) olur dilim durursa.>>Bk:Dil ile ilgili sözler.

İNSAN İNSANIN AĞISINI (ACISINI) ALIR:

İNSAN OĞLU OT KÖKÜNE BENZER:İnsan biri birine soydan takıntılıdır,talkıdır.(deşeleince,soruşturunca akraba olduğu ortaya çıkar)Tasadüfen uzaktan akraba olduklarını anlayan ortaya çıkan,tesadüf karşılaşmalarda söylenir.Ot kökü birbirine girmiş karışmış (çapakları) ayıklanması güç durumunda bulunur.

İNSANIN ETİ YENMEZ DERİ GEYİLMEZ,EYİLİKTEN EYİ NE VAR:İnsanın etinden derisinden faydalanılmaz,faydalanılacağı tatlı dilli iyilik yapması.

İNSANIN GÖBEĞİNDEN AŞŞAĞISINA SÖZÜ GEÇMEZ:Genelde cinsel yönden bazı isteklerin akli olmadığı akli tanımadığı hissi olduğu anlamında.Nefsine hakim olamama.

İNSANIN SÖYLEMEZİNDEN SUYUN ÇAĞLAMAZINDAN GORKUKUR:Sessiz duran,konuşmayan insandan bazen korkulur,içinden pazarlıklı olur.

İPEK GUŞAKLI İPEZEN GUŞAKLIYA MUHTACA GELMİŞ:İpek kuşaklı hali vakdi yarinde şehirli ,ağa,ipezen kuşaklı köylü,Yörük.Şehirlinin köylüye muhtaç olması,ihtiyacı olması,durumunda köylünün veya yörüğün (konar-göçer) ayağına gitmesi durumu.Bk:1.s.ıltar,ipezen.2.s.Topa,örüm 3.s.Gırbızın eşeği Alanyanın guşağı.İpli göçmüş gölüklü göçememiş.

İŞ BİLENİN KILINÇ GUŞANANIN

İŞ SAHİBİNDEN BİTER:Her iş esas iş sahibinden görülür,iş sahibi yerine kimseden iş bitmez.

İŞEMEDEN İŞ GERİ ALINMAZ:İşemeyi işi görmemek,yapmamak için bahane (sebe)etmek.Basit şeyleri bahane ederek işin görülmemesi,yapılmaması sebep teşkil etmez.

İŞGİLİ GÖT TİNGİLDER:Kendinden emin olmayan (güvenmeyen)kimse kuşgulu olur.Bk:1.s.TİRİNKET.

İŞLEYEN DEMİR İŞILDAR:Çalışan,spor yapan dinç kalır.

İT ÜRÜR KERVAN YÜRÜR:Başkasının dediğine ettiğine bakarak işine gücüne bakmamak onu bozmak olmaz o ne söylerse söylesin aldırma geç git duymayıver o kendi kendine söylensin dursun.Deve kervanı geçerken geçtiği yerden köpek havlaması olağandır o havlsın dursun kervan yoluna olağan devam eder.

İTLER YER ŞEYTANLAR DOASINA BUYURUR:Besmelesiz,Müslüman olmayanın kesdiği munda hayvanı yeyene söylenir.Evde besmelesiz yapılan işde bereket olmaması.

İT YATAĞINDA KEMİK ARANMAZ:Köpeğin yatağında kemik aranmaz oraya buraya taşır.Berduş yeri yurdu olmayan kimsenin çalıntı malı yattığı yerde aranmaz.Varı yok yapmak.

İYİ AT GENDİNE GAMÇI VURDURMAZ:Görevini bilen kimse kendine laf söyletmez.Bk:Atı kişneden daşağı.

KAHBENİN (GAHBENİN) DOKUZ DONU OLUR BİRİNİ GENDİ GEYER DOKUZUNU ELE GEYDİRİR:Kötü kadın (ayak karısı)belalı yoylu olur ,iftirası bol olur suçun birini kabul etse dokuzunu başkası üzerine atar.Bk:1.s.Ayak karısı.3.s.Allah gahbe,şerinden saklaya.

KAKMA KAPIYI KAKARLAR KAPINI:Cinsel amaçlı,kötü niyetli kötü gözle başkasının karısına kızına göz kakanın (dikenin) eve girmesi .Sen başkasına kötülük yaparsan sanada başkası kötülük yapar.Etme bulursun ,inler ölürsün.Herkes yaptığını çeker anlamında.Bk:Çalma kapını çalarlar kapını.

KAR EDEN AR ETMEZ:Bir şeyi satmak için serbest,açık göz girişken,olmak lazım.utanırsan o satamaz kar edemezsin.Arla kar olmaz.

KAN (GAN) ÇEKER:Aynı soydan gelen kan bağıntısı olan kan bağıntısı olan kimselerin bilmeden yakınlığı,birbirlerine ilgisi durumunda söylenir.Bk:2.s.GANSIZ.

KAZ KAZ (GAZ)İLE BAZ BAZ İLE KEL TOĞUK KEL FORAZ İLE:Bk:Kel ile baz baz ile kel toğuk kel toğuk kel foraz ile.

KEDİNİN GÖZÜ SIÇAN DELİĞNDENDİR:Herkes den gini bulur,dengi dengin.Toğuk :tavuk.Foraz:Horoz.

KEM GÖZ SAHİBİNE AİTTİR:Kötü göz (nazar)yapanın kendi başına gelsin.Kötü söz sahibinindir.

KENDİ DAŞI İLE KENDİNİ VURMAK:Kendi kendine kötülük etmek.

KENDİ DÜŞEN AĞLAMAZ İKİ GÖZDEN OLUR:Kendi hatası ile cezasını çeken kendine eder,yazık olur.

KENDİ MALIM PAŞA MALIM:Kendine ait mal kötude olsa en iyisi.İnsanın kendine ait mala kimse karışamaz onu istediği gibi kullanır,bir şey olsa kırılrsa dökülse kime ne.Kullanma rahatlığı ve hürlüğü anlamında.

KENDİNE HAYIRLI OLMAYANIN BAŞKASINA HAYRI OLMAZ: Topluma faydalı olmak için önce kendine faydalı olmak gerek.Kendine kötülüğü olanın başkasına faydası olmaz.Kötü alışkanlıkları olup bunlardan kendisini kurtarmayan kimse için söylenir.KENDİNE FAYDASI OLMAYANIN BAŞKASINA FAYDASI OLMAZ şeklinde söylenir.

KEPENEK ALTINDA ER YATIR (YATAR): İnsanın giyimine bakma içindeki kimseye bak.Çobanı kepenekle görüp hor görme (bir şey bilmez bir şeyden anlamaz).Üstündeki abaya bakma içindeki babaya bakda denir.

KEPENEKLE ÜRKÜT ZOPA İLE SOY:Kepenek ve zopa (sopa)genelde çobanda bulunur.Kepeneği bir yere diker.geçeni ürkütür,öbür tarafta sopa ile soyar,hileli iş soygun.Çobanın hilesi,sahte yapıp,doğru gösterilen.Bk:ÇOBANIN GÖNLÜ OLSA DEKEDEN SÜT ÇIKARIR.ÇOBAN YEDİ GOYUNA GETDİ,ÇOCUK YEDİ OYUNA GETTİ.(İşe yaramaz bir sürü çor çocuk,horanta).

KESE İLE KÖSENİN DİNİ İMANI OLMAZ:Kese bir şeyi çok alır görüldüğü gibi olmaz.Köse kurnaz,acımasız olur.Örneğin:Hayvana çok yük atar acımaz.<<Bilmem ne gısada (kısa boylu kadında)bilmem ne kösede >> derler.Argo ,kösede malafat uzunluğu.

KESDELLİNİN ENSESİ,ŞARAPSALININ YÜZÜ GARA OLUR:Ketsel köyü (1977 de çamyolu oldu) Alanya'nın doğusunda ,Şarapsa (Konaklı-Telatiye) köyü batısındadır.Eskiden Alanya'ya hayvanla gelen bu köylerden kimseler Kestellinin sabah gelirken ve akşam dönerken güneş davamlı ensesine vurur bundan ensesi kararır,Şarapsalı'nınki ise tersi güneş gelirkende giderkende yüzüne vurduğu için yüzü kararmış bu söz oradan kalma.Bk:2.s.Kestel ile ilgili sözler.

KIRK BACANAĞI BİR İPE DİZMİŞLER BİR (Bİ) ARAYA GETİREMEMİŞLER:Genelde miras ederken (karına kalan miras) anlaşılamama,birbirlerine güçlük çıkarma.

KIRKINDAN SONA (SONRA)GINGILDAYANA ÇARE BULUNMAZ:Yapılmayacak yaşda cinsel azgınlık,yenilik yapanlarasöylenir.Kırkından sona azanı teneşir paklarda denir.GINGILDAMAK:Yetişmek erkek tavuk yavrusunun ibeği kızarması yani delikanlılık horozluğa geçip ötmesi.Burada vakti geçen kimsenin tekrar ibeğinin kızarıp ötmesi benzetmesi.Bk:1.s.ÖTMEK .2.s. Gazan sürümek.İbiği kızarmak.Bk:3.s.GINGILDAMAK.

KISMET İSE GELİR HİNTTEN YEMENDEN KISMET DEĞİLSE NE GELİR ELDEN KISMETİNDE NE VARSA GAŞIĞINDA ÇIKAR:İyi,kötü ne kısmetse evinde ocağında çıkar.

KIŞ KIŞLIĞINI PUŞ PUŞLUĞUNU YAPAR:Kışın gelmeyip gelmeyip sonunda iyice soğuk yapması,hakkını bırakmaması.Puş argoda (itne)başkasına kancıklık yapan (kalles),erkekçe yapılmayan,o tip hareket eninde sonunda kendisinin beklenen kimse.

KIZ ANASI KÖŞE BAĞLAR OĞLAN ANASI SİNEK AVLAR:Kız anası kızının yanına geldiğinde köşeye oturtulur itibar edilir,oğlan anasını gelin pek takmaz,anası ile ilgilenir.GİZ ANASI MİNDER GABASI,OĞLAN ANASI KAPI ARKASI.Köşe bağlama:Köşeye tutma.Duvarcılıkta (ev) önemli iş olup yapıcı ustası tarafından köşe bağlanır.

KIZ GUNDAKTA CEYİZ SANDIKTA:Kız doğunca çeyiz hazırlığı yapmak gerek anlamında.

KIZ YÜKÜ DUZ YÜKÜ: Kız çeyizi tuz yükü gibi ağır olur anlamında.Bk:2.s.DUZ DEVESİ GİBİ,1.s.BASIL KAKILI.

KİMİ GÖRDÜM GOYUP GETMEZ GAZANDIĞIN KİME YETMEZ:Kazancını,malını götüren(öbür dünyaya)olmaz.Bu kadar azgınlığı (çok kazanma hırsı) niye,kazancın herkese yeter de artar bile anlamında.

KİMİ YAĞINDAN KİMİ DUZUNDAN YEYEMEZ:Bulup beğenmeme,huzur sıkma.Fakirler zenginler için herşeyi var ama yinede hayatından memnun olamama.

KİMİNE MAL KİMİNE AR

KİMİNE YARAR KİMİNE ZARAR:Haram mal,kazanç limine yarar kimine yaramaz başına felaket getirir.

KİMİNİN DEVESİ KİMİNİN DOASI (DOASI):Karşılık beklemeden yapılan yardımlara yardım yapan durumuna göre yardım yapar (büyük küçük yardım)Kimiside bir şeyi olmadığı için dua eder onun yardımında odur anlamında.Yardımanın büyüğü küçüğü olmaz yeterki samimi gönülden yapılsın hepsi aynı değerdedir.Dua burada manevi yardım.Deve yardımı taşıma ile ilgili de olabilir.

KİMLER GAZANA KİMLER YEYE:Sağlığında kazanıp doğru dürüst yeyemeyenin malını malını mülkünü parasını öldükten sonra güzülce yeyiveren,harcanan mirascıların omları görünler tarafından söylenir.Birde mirasın ölenle ilgilisi olmayanlara intikali olanlarında bunu keyiflerine göre yemeleri hali.Kimin için kazanıldı biriktirildi kimlere nasib oldu.Sağlığında başkasına bir şey yedirmeyen devamlı biriktiren cimri kişinin ölümünden sonraki yeyicilerin berece (güzelce,adamakıllı) yeyivermeleri onun kadrini kıymetini bilmeyip bir fatihayı bile esirgemeleri.Yemeyenin malını yerler.

KİMSE AYRANIM EŞGİ (EKŞİ) DEMEZ:Kimse malını kötülemez,kötü olsa bile.

KİMSENİN AĞINA GÖĞÜNE GARIŞMA:Seni ilgilendirmeyen başkalarının işine gücüne karışma.Huzurlu yaşam.

KOL GIRILIR BOYNA ASILIR:Mecbur olunca insan zorunlu olarak bazı şeyleri yapar.Kol kırılınca zorunlu olarak bir bağ ile boyuna asılır.

KOMŞUNUN SAÇ SENİT ALDIRIR:Devamlı ödünç vermeye alıştırmama,istenilen lüzumlu eşyayı zorunlu olarak satın alıp ona sahip olmak.Eşya aldırmaya sebep olmak.

KÖPĞİN DOASI KABUL OLSA GÖKTEN KEMİK YAĞARDI:Herkesin duası kabul olmaz.Duayı yapanın karnı kalbi temiz olmalıdır.Biri birine beddua edipona kötülük geldiği zaman intizar eden benim intizar geçti dediğinde intizar edilen kızarak bu sözü söyler onu köpek yerine koyar.

KÖPEK BOKA TÖVBE (TÖBE) ETMEZ:Köpek alışkanlığından bok yemekten vazgeçmez.Sözünü,yeminini tutmama,irade zayıflığı durumlarında söylenir.

KÖR ÖLÜR PAYAM GÖZLÜ OLUR,TAT ÖLÜR ŞİRİN SÖZLÜ OLUR:Sağlığında değeri kıymeti bilinmeyen bilmeyenin ölünce arkasından sanki sağlığında değerini bilirmiş gibi sahte tavır ve hareketi.

KÖR SATICININ KÖR ALICISI OLUR:Üzürlü kusurlu mal satıcısında ona göre (kendine göre) müşterisi olur.

KÖŞEN BOŞ İSE DAŞ DOLDUR:Tanımadığın bilmediğin,kötü kimseleri yerine yurduna sokup başına dert olmasın.Sonra seni verdiğine vereceğine pişman eder,boş dursun daha iyi.

KÖYLÜNÜN SOFRASI SERİLİ AĞANIN KAPISI GERİLİ OLUR: Köylünün horantası (ev halkı) çok olur bundan dolayı sofrası daima serili bulunur. Ağanın geleni gideni çok olur kapısı hiç kapanmaz. GERİLİ: AÇIK
KÜP ÜSTÜNDE ÇÖMLEK GIRILIR: Büyük dururken küçük ölür. Malını sağlığında oğlan uşağa verme büyük konuşma belli olmaz. <<küp üstünde çömlek kırılır>>
LAF SAĞBINDAN (SAHİBİNDEN) ÜRER ÇOĞALIR
LAFI NEREYE ÇEKERSEN ORAYA GEDER
LÖK GAZANIR BESEREK YER: Yüğü lök çeker, lökün kazancını beserek yer. Bk: 1.s.
LÖK, BESEREK. 2.s. LÖK GİBİ.
MAL ALAN GAZANIR:
MAL DEŞERLEDİKÇE BOZULUR: Sebze, meyve için.
MAL MÜŞTERİYE SATILIR:.
MAL SAHİBİ ÖKÜZ CAMIZINDAN GOVATLIDIR: Mal sahibi daima güçlü ve haklıdır.
MAL SAHİBİNİ BİLİR: Sahipli malı sahibi tanır. Onu nerede görürse bilir. Onu bakmadan neresinde ne olduğunu bilir böylece yitip ve çalınan malı grünce hemen bulur ve bilir. Sahibinin kaybettiği bir hayvan sahibini görünce onu tanır ve bilir.
MAL SAHİBİNDEN GAN ÇIKMAYINCA ELDEN TER ÇIKMAZ: İş yaptıran mal sahibinin işine işçi ile beraber sarılıp işinin başında bulunması işi ile ilgilenmesi.
MALI OLANIN İTİBARI OLUR: Malı mülkü parası olan saygınlık ve hizmet görür. Oğluna gızına sağlığında mal mülk yazdırmak isteyene yakınları uyarı olarak söyler.
MALINI HIRSIZA, CANINI UĞURSUZA TESLİM EDECEKSİN: Her ikisinden de o konuda kötülük gelmemesi.
MALINI VERME VERESİYE İNER GEDER GARA SUYA
MALINI YEMEYENİN YEYİCİSİ BULUNUR: Bk: Yemeyenin yeyicisi bulunur.

KAZ, KAN, KENDİ, KIZ, KIRK, KISMET, KIŞ, KOMŞU, KUL gibi sözcükler başharfi (G) olarak telaffuz edilir. (KG dönüşümü)

MALINI YEMİŞDE ÖLMÜŞMÜ VAR: Dünyanın malı dünyada kalır.

MARTIN AYAZI ET BİTİRİR, GÜZÜN AYAZI DERT GETİRİR

MERCİMEK AĞACINDAN KIRK GÜNDE İNER: Canı ağır kimseye söylenir. Beceriksizlik, tembellik, uyuşukluk.

MERDEVEN GOCAYA GÖÇ YOLU OLUR: Yaşlı kimse için merdiven çıkmak güç ve yorucudur. Göç <<yolu>> uzun yorucu yolculuk.

MERESDE ALDANAN ALDATANDAN EYİ OLUR: Mirasda kötü diye verilen aldatılan miraskar zamanla verilen yerin diğerlerinden aldığından daha değerli olacağından karlı çıkar. Bu tip miraslar kızlara verilen yerlerde daha çok olur.

MEYVASIZ DİBİNE VARILMAZ

MUHABBET İKİ BAŞDAN OLUR: Sevgi evlilikle olur. İnsan evlenmeden tek başlı evlenince iki başlı, bir yastığa baş koyar.

MUNETİN GAPISI ZOR AÇILIR, GICIRDARDA (GACIRDARDA) AÇILMAZ: Muhtac olunan yer kapısını zor açar, açar gibi yapar kapı gıcırdar senin bişey istemeye geldiğini görünce yine kapatır. Muhanet: Muhalmış, bunalmış muhtac olan kimseye yardım elini uzatmayan aksine, davranışı ile onu yalvartan acımasız kimse.

MUM DİBİNE KÖR YANIR (YANAR): Mum dibini aydınlatmaz (ıştırmaz), ısıtsa bile çok az olur. Akrobalarına karşı ilgisiz, onları tanımayanlara söylenir. Kendi tarafını, elini gününü (akraba, dost) tanımamak.

NAMAZDA GÖZÜ OLMAYANIN EZENDE GÜLGİMİ OLUR

NE GIZI VERİR NE DÜNÜRÜ DARILDIR: Kız babasının iyilikle karşıdaki dünürü akla (makul) nedenlerden vermemesi. Kız istenirken akıllı uslu, saygın düğür (dünür) gönderilir.

NE GIZI VERİR NE OĞLANI KÜSDÜRÜR:Oğlanı rencide etmemek (küçük düşürmemek)

Bk:Ne gızı verir ne oğlanı darıldır.

NE OLDURUR NE DONDURUR(ÖLDÜRÜR)

NE ONDURUR NE ÖLDÜRÜR:Yetim malı,haksızharam yeyenler onmazlar (huzur bulmazlar),ölmezlerde sürüm sürüm sürünürler. <<Yetimin malı ne ondurur ne öldürür:Hayır olmaz.>> Belirli az kazanç.

NE OLDUYSA OLDU BESLEYEMEDİM ÖLDÜ:Baktım ettim,uğraştım çaresini bulamadım onu kaybettim.Bir şeyin bütün ihtimama rağmen elden çıkması.

NE VERDİN ELİME,NE ÇARPAN YÜZÜME:Bana ne verdinde ne istiyorsun.Vermediği yapmadığı halde verdim,yaptım diye yüzüne çarpması (yaptıklarından dolayı karşıdakini küçük düşürmek,benliğini zedelemek).Nankörlük,yaptığını yüzüne vurmak,karşıdakide bana yaptığın bir yardım yok benden ne istiyorsun demesi.

NE VERİRSEN ELİNLE O GEDER SENİNLE :Sağlığında fakire fukaraya ne verirsen,ne yardım yaparsan onun hayrı öldüğünde seninle gider,yoksa ben öldükten sonra sağlığında malına kıyamayıpta şunu ver bunu verin demen boş bir şey ifade etmez,arkanda kalanlar ya verir ya vermez.Baş sağlığında malın varken hayır yapmak.

NE YER NE YEDİRİR:Malı kıymetli cimri kimse malını kimseye ne yedirir nede kıyıp kendi yer.

NENE GEREK (NEVAĞZİFEN) ELİN DERDİ GÖTÜNÜMÜ GERDİ :Başkasının işi sana ne,ne karışsın seni sıktımı,vazifen mi?Birine yardım etmek istersin seni tersler (sana kim söyledi bana yardım et diye) bu sırada yukardaki söz söylenir.

NERDE AÇ ORDAN GAÇ :Aç her yerde tehlike açlık yüzünden herşeyi yapabilir.Yapamazsa başına bela olur üstünde galır kendini besletir.En tehlikeli aç tembel çalışmayan başkalarının sırtından geçinmek isteyen aştır.Bk:Açlık sözler.

NERDE BELEŞ ORADA EĞLEŞ :Avanta bedava nerede ise oraya bostu at,eğleş (durup oyalanmak,yerleşmek).Biraz düşüklük sözü.Bk:1.s.EĞLEŞMEK.(yeğinti ile ilgili söz)

NERDE BİRLİK ORDA DİRLİK:Bk:Allah dirlik düzenlik versin.Dirliğinizi boz durmasın.Toplum yaşamında uyulması gereken ön kural olup toplumun huzuru,ragatı,sağlığı,mutluluğu dirlik düzenlik içinde yaşam ile mümkündür.Dirlik :Sağlıklı (diri yaşam),birlikli,(birlikte),mutlu ,dirlikli,huzurlu yaşam.Bk:VARLIK DİRLİK İLE.

NİYET HAYIR AKİBET HAYIR:Düşüncesi,dileği hayırlı,yararlı olanın sonunda aynı olur.Bk:Hayır dile işine hayır gelsin başına.

NOLDUM (NE OLDUM)DEMELİ NE OLACAĞAN DEMELİ:İnsan ne oldum dememeli ne olacağım diyerek geçmişden ders alıp şımarmamalı,alçak dağları ben yarattım dememeli.Geçmişini göz önüne alıp içinde bulunduğu fakirlikten rahat,paralı,mallı durumun geleceğini düşünmeli çünkü gelecekte ne olacağı belli olma.Gurur,kibir,başkalarını küçük görüp,düşünmeyip renkli yaşamında bir sonu vardır.

OCAĞI ÖLÇERİRSEN YANIR (YANAR):Ocağın yanarken çalı ve odunlarını yandıkça toplayıverirsen iyi yanar.Yardıma muhtaç olup fakat bir şey beceremeyenkimselerin onun durumunu görüp anlayıp bir başkasına onun yardıma ihtiyacı olduğunu söylemesi işinin böylrcr ölçerilerek yapılması.Dürüst garip,bir işi yapma becerisi olmayan kişilerin işinin diğer kişilerce yardımlaşarak yaptırmak,yapmak.Yönleştirmede denir,münasip görme anlamında Eskiden yakın akraba,dostlar,konu komşu böyle durumlarda ölçerme (münasip görüp işini görme) işini çok iyi yaparlarmış.Sosyal yardımlaşma.Bilhassa kız oğlan evliliklerinden etkin gelenekmiş.Bk:1.s. ÖLÇERMEK,YÖNLEŞTİRMEK.

OĞLAN ANASI KAPİ ARKASI,GİZ ANASI MİNDER GABASI:Bk:Kız anası köşe bağlar oğlan anası sinek avlar.

OĞLAN ANASI GELİNLERİN KAYNANASI:Kaynananın otoriterliği,güçlülüğü.

OĞLAN DAYIYA KIZ ANAYA

OĞLAN YENİ OYUNA GETDİ,GİZ YEDİ GOYUNA GETDİ: Bir servetin nasıl yenip bitiği,oğlan kızın savurganca ata malını bitirmeleri.Sadece oğlan değil o bu (Başkaları) kimin yediği belli olmayan durumlarda servetin har vurup harman savurması.Baş dytarı olmayan ata ölümünde servetin koruna maması.Bk:2.s. Baş dutar

OLACAK OLAN OĞLAK BOKUNDAN BELLİ OLUR: Büyüdüğü zaman göze görünecek bir adam olacağı (okumuş,iş sahibi vs.)küçüklüğünden davranışları belli olan çocuk.

OLDU BİKERE BOĞMAYA GELMEZ: İş işten geçtikten sonra yapılmış bir şeyin üstüne neden yaptydın diye varılması bir netice vermez.Yapılmış hata üzerine gitmekle değil bir daha yapmamasını yeğlemekle düzelir.

OLDUĞUNA BAKMA OLACAĞINA BAK: Olan olmuş bikere geri dönülmez,ona bakmada olacağına göre karar ver.Kötü olan veya kötü olmuş bir durumabakıp karar verme sen oşeyin geleceğine bakarak karar kıl (kötü olayın etkisinde kalmamak,iyimser olup geleceğinin iyi olacağına inanmak ve bunu beklemek.)

UMMADIK (ONAMADIK)İŞAM (ÇAM) DEPEŞİNDEN GURUR

ON AVRAT SİĞMIŞDA BİR AVRAT SİĞMAMIŞ: O zamana kadar eve gelin gelenler hep iyi geçinmişler,eve sığıp şikayet etmemişler huzur bozmamışlar,biri eve gelmiş eve sığmamış,huzur bozmuş.

OTDUR TÜTER BOKTUR KOKAR:Bk:Soydur çeker baktır tüter.1.s.TÜTÜ.

OYNAMASINI BİLMEYEN GELİN YERİM DAR DER: Yapamadığı,başaramadığı bir durumda birazda kurnazca uydurulan bahane.

ÖDÜÇ (ÖDÜNÇ) GÜLE GÜLE GEDER ,AĞLAYA AĞLAYA GELİR: Ödünç vermemesi kolay olmaması zordur. <<MALİM SENİ VEREĞENDEMİ PÜŞMAN OLAĞAN

VERMEĞENDE Mİ>> ödünç verilen mal pişmanlık doğurur..Bk :Borç ve Mal ile ilgili sözle.Vere püşman olağan düne düşman olağan.

ÖĞLE (ÖYLE) GUŞUN ÖYLE GUYRURĞU OLUR.İyi kötü yetişme ile ilgili olarak anası gızıda ona benzer.Ondan olan bu kadar olur.Genelde kötü yetişme ile ilgili olarak ondan olan bu kadar olur anlamında.Gız ananda olur (geder)

ÖKSÜZ ÇOCUK GÖBEĞİNİ GENDİ KESER: Öksüz oğlanda denir.Öksüz çocuğa herkes karışır,herkes anası olmaya kalkar bundan dolayı evlenemez,evleneceği kızı yine kendi bulur anlamında.Herkes öksüze bir kız buluverir,buluvermeye kalkar sonunda kendi işini kendi görür (kendi göbeğini kendi keser).

ÖKSÜZ GÜLERMİ MEĞER Kİ YANILA: Öksüz şansız,talihsiz olur dalma öksüzlüğün verdiği yükün çilenin altındadır.Öksüz kolay kolay gülmez anlamında.

ÖKSÜZE BESLE BÖYÜR UNUDUR,GOCAYI BESLE ÖLÜR UNUDUR: İnsanlara zor durumlarında yapılan yardım ve bunun sonucu şükran borcu zaman geçince çabuk unutulur.

<<Öksüzü besleme böyür unudur,gocayı besleme ölür unudur>> şeklinde söylenir.Boşuna,yaranılmayacak,kadir kıymet bilinmeyecek besleyip büyütme.

ÖKÜZ ÖLDÜ ORTAKLIK AYRILDI: Eskiden ölmez ana,ayağını alma gibi müesseseler varken ortak öküzün ölmesi halinde ortakçılığın bitmesi anlamında.Evin büyükleri ile onun arkadaşları sağlığında dostluklarını sürdürürler biri ölünce bu dostluk ayrılır,eskisi gibi devam etmez,böyle durumlarda söylenir.BABASINDAN OĞLUNA EN İYİ MERES ATA

DOSTLUĞUDUR.Bk: 1.s.AYAK.2.s.AYAĞINI ALMAK,3.s.ATA DOSDU OĞLUNA MERESDİR.ATASINI BİLMEYEN ÖTESİNİ BİLMEZ.

ÖLENLE ÖLÜNMEZ: Ölenin arkasında kalanların metin olmaları,işine gücüne bakmaları ölüm olayını tabii karşılamaları,bir gün kendilerinin de öleceği bilincinde olmaları yaşamalarını normal olarak sürdürmeleri sözü.

ÖLDÜRMEYEN ALLAH ÖLDÜRMEZ: Çok ağır bir kaz vs.gibi bir durum geçiripte şans eseri ölmesi gerekirken kurtulanlara yaşayanlara söylenir.ALLAH ÖLDÜRMEYİĞİNDE ÖLDÜRMEZ olarakda söylenir.

ÖLÜ DİRİYE,DİRİ ALLAHA:Ölü diriden,diri Allahtan bekler.<<Ölüye bakma;Onun ruhu için yapılan Kur'an okuma veya okutma,mevlüt,yapılan yemek ziyafetleri (ÜLÜ:Yenir ve dağıtılır),hayırlar.Rahmet okuma,anma hepsi ölünün diriden beklediğine inanılan işlerdir.>>Ölüye bakarsan onun ruhunu rahat ettirirsen Allah da sana isteğini verir.ÖLÜ:Evden gelip geçmişler Ana,baba, kardeşler,daha önce ölmüş olanların ana babaları ve daha üst batından gelip geçenlerin tümü (ATA),aileden gelip geçenler soy sop.İnanç sürmekte.

ÖLÜM GELMİŞ BAŞA BAŞ AĞRISI MAHANA (BAHANE):Ölüm zamanı gelince sebep arama boşunadır.Bk:1.s. MAHANA

ÖLÜM VAR ZULUM VAR:Başda hal var, yazı var.Gelecekte kötü günler olabilir zamansız ölüm,yangın,deprem,su baskını,kıtlık,harp vs.Geleceğe karşı tedbirli olmak tedarikli bulunmak gerekir.Nikahın vakit geçirmeden yapılması gecikmemesi içinde söylenir.ZULUM insanın başına gelecek tüm kötülük.

ÖLÜRSE YER BEĞENSİN GALIRSA EL BEĞENSİN:Öfke ile annesi çocuğu döverken bir başkasının çocuğu öyle neden dövüryosun demesi üzerine söylenir.Ağır suç işleyen anasına babasına karşı gelen çocuklar döğülürken başkasının müdahalesi üzerine söylenir.Döğerken:<<ALLAH YARATTI DEMEMEK>> çok dövmek

ÖLÜSÜ OLAN BİRGÜN DELİSİ OLAN HERGÜN AĞLAR

ÖN GÜLLÜĞÜ GELİR GEÇER,SON GÜLLÜĞÜ (GÜLDÜĞÜ)GAPILAR AÇAR

ÖNCE CAN SONA (SONRA) CANAN:Can her şeyden önemlidir.İnsanın canı çok kıymetlidir.Canan:Sevgili

ÖNDEN GAPAR ARKADAN DEPER:Yeme içme ile ilgili nankörlük.İyilik bilmemek.Gatıra benzemek.Bk:1.s.ÇAMIŞ.YEDİĞİNE HOR BAKMAK.

ÖNÜ KÖTÜ GELİRSE SONU SONU EYİ GELİR:<<Ön güllüğü gelir geçer,son güllüğü gapılar açar.>>Her işin sonu iyi olur.Peşin hüküm vermeme,sabır,alışkanlık,tecrübe.

ÖVEN (ÖVEN,ÖVÜNEN) ÖKÜZ EVLEĞE SIÇAR:Durumuna bakmadan öğünmek iyideğildir,sonunda pişman olur.

ÖVEY ANA SÖZ OLMAZ,KETENDEN BEZ OLAMZ

ÖVEYDEN ÖZ OLMAZ ,KETENDEN BEZ OLMAZ

ÖVEYE ETME ÖZÜNDEN BULURSUN,GELİNE TEME GIZINDAN BULURSUN

:Bk:Geline etme gızında bulursun,öveye etme özünden olursun.

ÖZ AĞLARSA GÖZ AĞLAR:İçten ağlamak gelmese zor ağlanır.

PARA DİL,ELBİSE YÖRÜYÜŞ,FAKİRLİK S...İŞ ÖĞRETİR

PARAM SENİ VEREĞENDE Mİ (VEREYİMDE)KÖTÜ OLAĞAN (OLAYIM)

VERMEĞENDE Mİ: Borç para vermenin sonu pişmanlık doğurur,vereni kötü dedirttirir.

PARANIN GETTİĞİNE BAKMA ,İŞİN BİTTİĞİNE BAK: Bir iş için yapılan masrafa,verdiğin paraya , işin görüldü ise acıma .

PARANIN TURFANDASI GEÇMEZ:Para turfanda gibi tazeliği bozulmaz,devamlı arzu edilir ve yenir.

PARASI OLANIN İTİBARI OLMAZ

SAÇ SAFADAN DIRNAK CEFADAN UZAR:Bk:Dırnak cefadan,saç safadan.

SAHİBİNİN (SAĞIBININ) HATIRI İÇİN KÖPEĞİNE DAŞ ATILMAZ:Eskiden her evin bir köpeği olur,hayvan haşatla beraber yola gider,göçü takip eder gece evi,bahçeyi, hayvanları da beklerdi.Herkes genelde herkesin köpeğini tanırdı.Köpeğin sataşması gibi hallerde sahibinin hatırı içinona bir şey yapılmaz dövülmez,öldürülmezdi.Burada köpek insanlara teşmil ağanın veya kimsenin yanında,kapısında bulunan azgın yaramaz uşak anlamında olup,onun yaptığı bir hatadan dolayı sahibinin hatırı için bir şey yapılmaz anlamınadır.Bk:Alanya'nın guşağı,gırbızın eşeği.

SAKSIDA GÖRÜR TOPRAĞI,AĞAÇTAN GÖRÜR YAPRAĞI :Evi olupta toprağı olmayanlara söylenir.Evi var önünde az bir yeri olup.Buraya ancak saksı konur

ekikmez,bahçesinde ağaç yok.Kalede oturanlara aşağıda bağı bahçesi olan kimselerin eskiden söylediği söz.Bk:2.s. KALELİNİN (GALELİNİN)TOĞUĞU (TAVUĞU) AYRI GEZER. SANA LAF DOMUZ AVINDA DÜŞER:Bk: 2.s. Deyimler.(SANA,DOMUZ NG değişimi.) SANA VEREYİM (VEREĞEN)BİR ÖĞÜT,UNUNU GENDİ ELİNDE ÖĞÜT:Kendi işini başkasına eğişme (bırakma,havale etme)kendin yap (gör). SARIMSAGI GELİN ETMİŞLER KIRK GÜN KOKUSU ÇIKMAMIŞ:Kokgun kötü huylu gelin.Huyun çıkmayıp devamı.Bk:GATIRAN GABAĞININ KOKUSU ÇIKMAZ. SEBEPSİZ GUŞ UÇMAZ:Her şeyin bir bedeli vardır. SAHİLDE DARISI OLANIN YAYLADA GARISI OLMAZ:Sahilde yeri yurdu,bahçesi bağı olan yaylada karısı ile keyif çatmaz,işinin malının başında karısı ile beraber olur.Bk:1.s. SEHİL ,SEHİLLEMEK,SEHİL HASTALIĞI. SEHİL YAKINI YAYLADA YAYLAMA,ANA YAKINI GİZ ALMA :Yaylayacaksan iyi yüksek yaylada yayla.Anasına yakın kız alma.Anası gele gide veya kız anasının yanına gide gele anası tarafından öğretilir geçimin bozulur,tedirgin olursun.Bk:Ana yakını giz yoğeder,kenar yakını bez yoğeder. SEL HERZAMAN KÜTÜK GETİRMEZ:İmkan,fırsat ele geçince faydalanmasını bilmek gerekir. SEN BU İŞİ YAPASIYA AK GÜNLER GARA OLUR:Tembellik,ihmallik. SENİN BU LAFIN SÜPÜRGEN OTU:Sözü geçmemek,lafı sözü dinlenmemek.Adam yerine konmamak (gonmamak) SENİN YEDİĞİN BOK ÇOK YARISI AKLIMDA YOK :Pek çok kötülük yapmış yaptığı kötülüğün,pis işlerin hesabı bilinmeyen. SERÇEYE ÇUBUK (ÇIBIK)BERE :Serçe küçük bir kuş ona küçük bir dokunuş bile vücudunda bere yapar.Fakir,ekonomik gücü olmayan gücü olmayan kimselere küçük bir zarar onu yaralar,bereler. SEVİŞ GEVİŞDEN GELİR:Seviş gevişden gelir alt çene oynamadan muhabbet olmaz.Geviş:yeme içme (yeyişmek).Bk:1.s. GEVCELEMEK,GEVCELEŞMEK,GEVİNTİ,GEVİŞMEK.2.s.GEVİNTİ GETİRMEK.3.s.ALT ÇENE OYNAMADAN MUHABBET OLMAZ. SIÇAN ÇIKTIĞI DELİĞİ BİLİR:Övey ana elinde olanın sonunda anasını bulması (sağ durumda).İnsan yeyip içtiği yeri bilir (Evini,yerini yurdunu). SİNEK PEKMEZ SATICIYI BULUR:Herkes yiyeceğinin kokusunu alır onun yerini bulur.Sattığı şey gerekli ise sen alıcıyı arama o seni bulur. SİZDE GÖL BİZDE SEL :Dilenci sözü.İsteyince vermemek isteyince <<AYAĞA, (AY AĞA) SİZDE GÖL BİZDE SEL>> sizdeki vermekle bitmez göle benzer,biz ne kadar deşirip biriktirsek sel gibi akar gider anlamında.Bk:1.s. ABDAL,DEŞİRİCİ.2.s.Abdal cingenden ummuş,3.s.Apdal çapıt bulsa s...ine dolar. (Gelirli kişiye geliri az kimseler tarafından söylenir.) SOFRADA ELİNİ MECLİSDE DİLİNİ SAKIN:Sofrada yemesini içmesini,toplulukta konuşma kurallarına uy.Görgü kurallarına uymak. SOFRADAN UZAK DURANI ALLAH SEVMEZ:Sofraya,ekmeğe küseni,küçük göreni Allah sevmez.Ekmek nimettir.Bk:2.3.s. Ekmek ile ilgili sözler. SOĞAN ÇİMLENDİ GELİN DİLLENDİ:Yeni gelin ilk zamanlarda sessiz susgun olur,gelinlik yapma itaat,hizmet sessizlik durdukça eskidikçe,dillenir,susgunluğunu yitirir tıpkı soğanın durdukça çimlendiği gibi. SOĞANLA YER SABUNLA AĞZINI YIKAR:Yediğini içtiğini başkasına çaktırmama,bildirmeme.Soğan ile ekmeği fakir yer,bunu bildirmemek et ve et yemeği gibi sifirli yemek yemiş görünümünü vererek görene sağda solda laf söz ettirmemek için yapılan hareket.Bk:1.s. SİFİR.

SOĞANIN SEĞREĞİ (SEYREĞİ) SIKINDAN İYİDİR:Sık olan cılız olur,iyi beslenemediğinden.Seyreltince veya seyrek ekince mahsul iyi bitki gürbüz olur.Fazla kimsenin bulunduğu yerde her zaman sorun çıkar.

SON GÜLEN EYİ (İYİ)GÜLER:Çekilen sıkıntılar,acılar unutulur sonun da rahat olunur.

SONRADAN (SONADAN) GÖRENDEN İLE CAVIRDAN DÖNENDEN GORK (KORK):Sonradan ekonomik durumu düzelerek kendini büyük gören görgüsüz kimse ile sonradan Müslüman olandan korkmak gerekir.

SOYDUR ÇEKER BOKTUR TÜTER:Bk:OTDUR TÜTER BOKDUR KOKAR. (Soya çekimin varlığı,devamlılığı)

SÖYLE SIRRINI KELE GEDER SÖYLER ELE.

SÖYLEMEZ DİL OLMAZ,DÖNMEZ YÜZ OLMAZ.

SU DESDİSİ SU YOLUNDA GIRILIR:Kötü işler yapan kimse aynı yolda öldürülür,ölümlü veya başına bela yine o yolda olur.

SU GÜÇCÜĞÜN YOL BÖYÜĞÜN:Su içerken önce küçük içer,yolda giderken büyük önde küçük arkada gider.Küçük sabırsız olduğu için su içmede sıra önce ona verilir.Büyükler ise önde gider hem küçüğe karşı saygınlığını ifade eder hem hemde yol gösterici olduğu için önde gider.

SUSULAYAN (SUSAYAN)DEREYİ BULUR:Arzu eden isteyen arzu ettiğini nasıl olsa arar bulur.Onu aramaya gerek yok.Bk:ARAYAN BULUR İNLEYEN ÖLÜR.

SU ÜYÜR (UYUR) DÜŞMAN UYUMAZ

SUÇ SAMUR KÜRK OLMUŞ,TELLENMİŞ PULLANMIŞ GELİN OLMUŞ KİMSE GUCAĞINA ALMAMIŞ

SUYU OLMAYAN DEĞMENİN (DEĞİRMENİN)FERİ NE,ÇARKI NE,SAHAVETİ OLMAYAN ZENGİNİN CİNGENDEN FARKI NE

SÜKÜT İKRARDAN GELİR:Susmak suçu kabullenmek demektir.

ŞAHİN GÜÇCÜK ET YER,GARTAL BÖYÜK BOK YER .Şahin alçaktan uçar küçük kuşları yer.Kartal yüksekten uçar büyük avları ancak görerek avlar,bu arada etle hayvanın pisliğini de yer.Küçükler cevher olur büyükler görüldüğü gibi olmazlar,bazen büyük hatalar yaparlar.

ŞAMDAN DİBİNE KÖR YANIR (YANAR):Bk:Mum dibine kör yanır.

ŞAMDAN OLRMU ŞEKER CİNSİNİ S..İDİĞİM CİNSİNE ÇEKER:Kötüden iyi olmaz o da soyuna çeker.Bk:Soydur çeker boktur tüter.

ŞEHİRLİNİN DELİSİ KÖYE GEDER,KÖYLÜNÜN DELİSİ ŞEHRE

GEDER:İnanmak,kanmak,şaşırmak,özenmekle ilgili söylenir.

ŞEYTAN AZAPTA GEREK (YAKIŞIR):Başkalarına kötülük yapmış insanın sonra kendisinde kötülük bulup yaptıklarının karşısını görüp ızdırap çekmesi halinde söylenir.Kötülük düşünüp beceremeyenlere de (boynu altında kalanlar)aynı söz söylenir.

<<Elleme çeksin çekesice o döyüs zamanında ellerle epey çektilirdi şindide kendisi çekip durur çeksin. >> <<Şeytan azapda gerekir.>> Kötülük yapıp çekene acımama.

TA EZELDEN AKRABA İDİK,AKREP OLDUK BİZ BİZE SIRRIMIZI MEYDANA ÇIKTI BAKMAZ OLDUK YÜZ YÜZE

TAKDİRİ TEDBİR OLMAZ:Alın yazısı kader ne kadar tedbir alınıralsa alınsın değişmez.

TEK DURANA BİŞEY OLMAZ:Halına durana bi şey olmazda denir.Kendi haline duran,kimseye karışmayan herkesle iyi geçinen kimseye bir şey olmaz.

TEK AVUÇLA SU İÇMEĞE,ANASI EVİNDE GİZ SEVMEĞE DOYULMAZ.

TEK BENİM BEKMEZİM OLSUN ,BAĞDATDAN GELİR SİNEĞİM:Yeterki malım olsun alıcısı bulunur satılır.

TEMBELE İŞ BUYUR,SANA ÖĞÜT (AKLI) VERSİN

TEZEKDEN TERAZİNİN BOKDAN DİREMİ OLUR :Bk:Gabaktan terazi boktan alışveriş.

TOĞUĞA KİŞT DERLER,KÖPEĞE OŞT DERLER:her şeye bir hitap şekli vardır.Tavuğa kişt,köpeğe oşt diyerek kovulur.Tavuk ile köpeği şikayet edince sahibi tarafından söylenir.
TOĞUN (TOKUN) AĞIRLAMASI ZOR OLUR:Tok kimse kendisine yalvartır,naz eder,önüne konan yiyeceği zor yer.

TOKMAK DAVULU BOZAR:Ses uyumsuzluğu.Fazla döğünce bozulma.Bk: ÇOK DÖVME ARSIZ OLUR,AZ VERME HIRSIZ OLUR.

TOPRAĞA GEDEN PARA BOŞA GETMEZ.

TOPRAĞI KAÇA ALIRSAN UCUZ,KAÇA SATARSAN UCUZ:Toprağı alırken pahalı almış derler zamanla ucuz alındığı görülür.Saterken pahalı satmış derler sonra ucuz satıldığı görülür.Toprak olan daima kazanır.

TOPRAĞIN VERDİĞİNİ BEYLER PAŞALAR VERMEZ

TOPUĞUMA ÇIKMAYAN ÇAYLAR ÇIKTIDA BAŞIMDA YALAR:Vaktiyle fakir olupta zamanla zenginleyen kimselere önceki durumunu bilmemezlikten gelerek tanıdıklarını tanımama halinde genelde kadınlar tarafından söylenir.Bk:YERDEN EVCİKLER BAŞDAN GARACIKLAR ABLA OLDU BAŞIMA.

UCUZ ET MUNDAR OLUR: Her şeyin ucuzunda bir hiyle,bir neden düşünmek gerekir.Ya o şey kötüdür,ya bozuktur gibi...MUNDAR.Kokmuş,bozulmuş yenmeyecek durumda,besmelesiz kesilen,İslam olmayanın kestiği,tek dırnaklı hayvan eti.

UCUZDAN PAHALI (BAHALI) Bİ ŞEY OLMAZ:her şeyin ucuzu kötü olduğu için çabuk kırılıp bozulur,yırtılır,atılır,bundan dolayı pahalıya mal olur çünkü yine almak gerekecektir.Bk:UCUZ ET MUNDAR OLUR.

ULU SÖZÜ DUTMAYAN ULUR:Büyük sözü dinlemeyen sonunda ağlar,acı çeker bağıırır,pişman olur.

UMMADIĞIN DAŞ BAŞ YARAR:Ümit etmediğin taş başa gelince yararda büyüğü gelir bir şey yapmaz.Umulmadık,ummadığın kimse sana kötülük edebilir.Beklemediğin küçük gördüğün kendinden güçsüz sandığın kimseden kötülük gelebilir seni yenebilir.Başkalarını dış görünüşlerine,yapılarına göre küçük görmeme tedbirli olmak.Bk:1.s.ÇİKİL,KELPERE,GİZİR,İĞLİ,CİRNEKE, 2.s.GEVGİLLE GİBİ.(GEVGİLLE) 1.s.

UN ÇOVALI GİBİ VURDUKÇA TOZUR:Un çuvalı içinde un olmadığı halde daha önceki un bulaşığından dolayı vurdukça,silkeledikçe un tozu çıkar,tozur,un tozu savrılır.Bir şeyin evdeki veya bahçedeki mahsülün bitip tükenmemesi devamlı bulunması << betli bereketli olması>>.Paranın bittiğini söylemesi halinde söyleyende devamlı köşeden bucaktan para çıkması <<karı tükenmez delik gibi>>. <<Adamın malı parası tükenecek miun çuvalı gibi vurdukça tozuyor.Genelde >> BET BEREKETİN TÜKENMEMESİ>>anlamında kullanılmakta isede <<KİRLİ ÇIK>> parasını devamlı biriktirip kirli çıkı (çıkın,mendilyağlık) içinde saklayan kimselerin paralarının eksik olmaması anlamında da söylenir.Bk:1.s.ÇIKI.2.s.GARA İLAN GUSMUŞ.Bk:Un çuvalı ilgili adetler <<GELENEK-GÖRENEKLER>> sayısı.

UYKU GÜÇCÜK (KÜÇÜK) ÖLÜM:Uyku yarı yarıya ölümsayılır,uyurken insan ne kadar küçük şeyde uyanırım diye kendine güvenirse güvensin ihtiyatı (tedbir) elden bırakmaması,ihtiyatlı olması gerekir güvenmeye gelmez. Eskiden geline ilk gece uyumasın diye paça pişirtirme adeti varmış.

UYKUSU GELEN YASTIK İSTEMEZ,GARINI AÇIKAN GATIK

(KATIK)İSTEMEZ:Uyku ve beslenme insan için vazgeçilmez iki ihtiyaçtır.Uyku geldiği zaman rahat yere bakılmaz nerede geldiyse orada bir şey aranmaksızın orada yatılı.Karnı acıkanda yemek istemez kuru ekmeği çıkla çıkla yer,doyunur.Bk:1.s. GATIK.2.s.ÇIKLA-ÇIKLA.

UZAKDAĞA AKRABADAN YAKINDAĞA GOMŞU DAHA İYİDİR:Başına bir iş düşse ilk defa yetişen senin yardımına gelen yakın komşudur..

ÜRMESİNİ BİLMEYEN KÖPEK SÜRÜYE GURT GETİRİR

ÜRMESİNİ BİLMEYEN KÖPEK ÜRE ÜRE SÜRÜYE GURT GETİRİR:Fazla bağırp çağırma ,öfke ile yapılan gürültü patırtı adamın başını belaya sokar,belayı kendine çeker.

ÜSTÜNDEKİ HABAYA DEĞEL,İÇİNDEKİ, BOBAYA BAK

ÜZÜMÜN SÜPÇÜĞÜ VAR,ARMUDUN SAPÇIĞI VAR:Her şeyi ince eleyen sık dokuyan (müşkülpesent),her şeyde kusur arayan mızımız kimse için söylenir.Bk:ARMUDUN SAPI ÜZÜMÜN ÇÖPÜ VAR.

VAR YİĞİDİN GENCİNE HER GÜN GALBİN İNCİNE, VAR YİĞİDİN GARTINA ÇIK BAĞRININ TAHDINA:Genç koca alan kadının kıymetini kocası pek bilmez,kendisinden yaşlı olduğu için devamlı incitir çünkü gözü dışarıda olur.Kendisinden büyük kimse ile evlenen kadının kıymetini kocası bilir onu çok sever, incitip kırmaz,sözünden çıkmaz,ne arzu olursa yerine getirir.Denk olmayan evlilik .

VARDIĞIN YER KÖR İSE BİR GÖZÜNÜ GIRPDA (KIRP) BAK:Vardığın,gelin gittiğin yere uy,uyum sağla.İyi geçinme formülü sözü.

VARINI VEREN UTANMAZ:Varlığını bir insan istediği gibi sarf eder.Vermekte serbestlik,gönlüne göre verme.Az verdiğinde yadırganınca söylenir.

VARLIK DİRLİK İLE:Her şeyin başı sağlık.Sağlıksız varlık olmaz,olsada değiri olmaz.Zengin olmuşsun sağlığın kötü yeyip içemezsin,evde geçim huzur yok dirliğin bozuk ne kıymeti var o zenginliğin,varlığın dirlik ile olursa ona kıymet biçilmez.

VARMA VARMA DÖNME DÖNME:Bir işe karar verip söz verip pişman olmak fakat kendine yedirip dönememek,arına boğulmak o işin neticesinin iyi olmadığını bildiği halde yola çıkmış bulunduğundan vaz geçmeme durumu. <<Adamlar beni davet ettiler benim sevmediğim kişileride çağırmişlar varmış bulundum bi kere varma varma dönme dönme.Adama gızı verdik sonradan iyi olmadıklarını duyduk fakat verdik bi kere söz ağızdan çıktı varma varma verme verme,dönme dönme.>>Gidip fakat gidilen yerden pişmanlık duyp gururuna yedirip dönememek arına boğulmak.Bir alış verişde pişman olup fakat sözünden dönmemek.

VARMA ZALİMİN ÜSDÜNE YİĞİT EDERSİN, VARMA MAZLUMUN ÜSDÜNE ZALİM EDRSİN:Zalim adamın üztüne gidersen acımasız olduğundan seni öldürür ve yiğit olur.Garibin üstüne üstüne gidme onu acımasız yaparsın.

VERE PÜŞMAN OLAĞAN DÖNE DÜŞMAN OLAĞAN: Bir şeyi verip pişmanlık duyma,cayıp caydığı kişilere düşman olması . << Malım seni vereğende püşman olağan vermeyeğende mi.>> Alış veriş, ödünç verme ve kız alışverişinde söylenir.Karardan sonra dönme,pişmanlık,sıkıntılı durum,düşman kazanmak,dargınlık.

VERİLMİŞ PARANIN HARCAMASI GOLAY (KOLAY) OLUR:Hızır,kazanılmadan verilen parayı harcamak kolay olur.Zahmetsiz kazanç,sorumsuzca harcamak.

VURANA ELİN OLSUN,SÖYLEYENE DİLİN OLSUN:Karşıdakine karşı maddi ve manevi güçlü olma,buna önceden hazırlamak.Yasılmama., seninde ona karşı gücünü göstermen.YASILMAMA:Eğilmeme.Bk:2.s.YASANLIK VERMEMEK YASILI

VERMEK.1.s.YASANLAMAK,YASILMAK,YASIL.

YABANCI KÖPEĞİN GUYRUĞU APIŞ ARASINDA OLUR:Yabancı kimse yöreyi ve insanları tanımadığı için çekingen olu.Yabancı köpek diğer köpekleri görünce kuyruğunu arka ayakları arasına alır, korkak ve ürkek hareket eder.Bk:APIŞ-PATAN, İNCİK.

YABANCI TEYNEĞİ (DEYNEĞİ) ADAMA HAYRI OLMAZ:Yabancı adama dayanıp güvenme.Huyunu bilmezsin,suyunu bilmezsin,sana destek olmaz.

YAĞARLAR BİRBİRİNİ AĞIRLAR:Herkes öğürünü gözetir.Herkes dengini arar bulur.Birbirini ağırlamak birbirini tanıyıp ikram yapmak,ona koltuk çıkmak,önüne yemek dökmek.Bk:1.s.ÖĞÜR.

YAĞINI BALINI EL YER BENİM GÖTÜM DEKME (TEKME) YER

YAĞMURDAN GAÇARKEN TOLUYA (DOLUYA) DUTULMAK:Kötü bir şeyden kaçarken daha kötüsüne rastlamak.

YALARSAN DOYUNUR,YAMARSAN GEYİNİR

YALAMADAN DOYULMAZ, YAMAMADAN GEYİLMEZ:Yeme içme ve giyimde tutumluluk.

YALNIZ DAŞ DUVAR OLMAZ:Tek başına yarımsız iş olmaz.

YANANLA YENENE Bİ ŞEY DAYANMAZ:Çabuk tükenme,yananla,yenen çabuk biter dikkat et,tutumlu ol,fazla diye bitmez sanma.Yananla yenene dağlar daşlar dayanmaz.

YARA GIZGIN İKEN SARILIR:Herşey sıcaklığı sıcaklığına yapılır.Soğuyunca problem çıkar.

YARASI OLMAYAN GOCUNMAZ:Kendinden emin olan, kendine güvenen rahatsız olmaz.

YATSIDAN SONA GELENE YA Bİ SOĞAN YA Bİ ZÖVEN:Yatsıdan sonra vakitsiz,habersiz gelene yesin diye ya bi soğan konur,ya da zövenle dövülmesi gerekir.Eskiden yatsıdan sonra geç olurdu.Bk:1.s.zöven

YAVUZ AT GENDİNE ÇIBIK ÇALDIRMAZ:Metgin eşgin at kendine çubuk vurdurmaz,görevini yapar.

YAVUZ KÖPEK DİŞİNİ GÖSTERMEZ:Isıracak köpek dişini göstermez.

YAVUZ KÖPEK LAABI (LAKABI) İLE ÇAĞRILIR:Ünlü kimse adı ile çağrılır.

YAVUZ KÖPEK YALINI NE YER NE YEDİRİR:Yiğit kimse hakkını ele yedirir nede elindekini yer.

YAVUZ KÖPEK YARASIZ GEZMEZ:Diğer köpeklerle dolaşması eksik olmadığından.

YAYLADA DUMANLI VAPURUM OLACAĞINA SAHİLDE Bİ MANARIM

OLSUN:Bk:1.s.MANAR,SEHİL.3.s.Şehirlinin delisi köye,köylünün delisi şehre gider.

YAYLANIN OTU DİBİNDE BELLİ OLUR:Yaylaya yaklaşınca otundan (yaylalarda biten otların görünmeye başlamasından)yaylanın yakın olduğu belli olur.

YAZ YAĞMURU AK ATIN YELESİNDEN KESER:Yaz yağmur belirli yörenin belirli kısmına birden yağdığından yağış hudutları bıçak gibi kesilir bir tarafa yağarken öbür tarafa damla bile düşmez.Atmosferik,klimatolajik nedenlerle yağın yağmurlardandır.

YAZ YAĞMURU EL GIZININ GÖZ YAŞINA BENZER:El kızı candan içten kaynanası ölünce,ağlamaz,göz yaşı yaz yağmuru gibi gelir geçer.Gelinin kaynanası ölünce kendi anası gibi ağlamaması.

YAZIN ÜRÜNSÜZ, GIŞIN ÜZÜMSÜZ EV MAKBUUL SAYILMAZ:Yazın süt ve yoğurttan yapılan yiyecekler,kışın kuru üzüksüz ev geçerli sayılmaz.Bk:1.s. AĞIRTI,ÜRÜN.

YAZIN KAR GIŞIN KEPENEK LAZIM:Kepenek:Çobanların giydiği keçeden yapılmış özel palto şeklinde giysi.Bk:1.s.ELPİK, KEPENEKLE GORKUT ZOPA İLE SOY.

YEMEYENİN YEYİCİSİ BULUNUR:Biriktiren cimri kimsenin sonunda ölünce bir yeyicisi bulunur.

YENEN YERDE OLUR MEYMENET (BEREKET)Yemekle,yedirmekle bir şey eksilmez aksine Allah yedirene yenenden daha fazlasını verir.El açıklığı,cömertlik bereket doğurur.

YENENLE İÇİLENE Bİ ŞEY DAYANMAZ:Bk:YANANLA YENENE Bİ ŞEY DAYANMAZ.

YENİ GABAĞIN SUYU DATLI OLUR:Eskiden su kabağının taşıma pratiğinden geceleyin suyu soğutması (düneme) özelliğinden yetişmiş kabak özel işlemle içi ağzından açılan delikten çıkarılır (içine su konur işletilir bu işlem defalarca içi temizleninceye kadar devam edilir iç cidar kabukları temizlenir kabuk su içilmeye hazır duruma getirilir) yeni su kabağının suyu gerçekten tatlımsı olurdu.Bunlara gerek kız evinde gerekse oğlan evinde özel özen gösterilir.Bk:1.s.KEFGİ.

YENİ GELİNİN GÖZÜ KÖR OLUR:Gördüğünü görmemezlikten gelir,duyduğunu duymamazlıktan gelir.Birde evdeki eşyaların yerini bilmediğinden kırıp dökmesi fazlaca olur.

YERE BAKAN YERİNMEZ:Yere toprağa bakan kendisi yetiştirir başkasında görüp gıpta etmez.Bk:1.s. YERİNÇE .

YERE BAKAN YÜREK YAKAN:Yere bakan adamdan korkulur.

YERDE GARA İPİZEN BULURSAN (GÖRÜRSEN) SAKIN EĞİLİP ALMA:

YERİN GULAĞI VARDIR DUYAR:Her yerde her şey söylenmez,sır verilmez.Bk:Ev işsiz galırda dağ işsiz galmaz.

YETİM AHI YERDE KALMAZ:Yetimin ahı,intizarı muhakkak geçer.<<ALMA YETİMİN AHINI GÖKTEN İNDİRİR ŞAHİNİ.YETİM MALI YEYEN ONMAZ,İKİ YAKASI BİR ARAYA GELMAZ.Bk:Yetim ile ilgili sözler.

YETİM MALI YEYEN ONMAZ

YETİMİN HAKKINI YEYEN ONMAZ:Bk:1.s.ONMAK.

YEEYELİM İÇELİM MARTDA GÖÇELİM:Yeme içme eğlenceden başka bir şey düşünmemek.Zevkine sefasına bakmak.Bol keseden düşüncesizce savruk harcama birde mart ayında (ilkbahar)yaylaya göçmek. <<Oğlan uşak yensin içilsin martta göçülsün düşüncesinde.Adamın dünya umrunda değil yensin içilsin martta göçülsün. Getir olum masaya ne varsa, yeyelim içelim martta göçelim ölmeyecekmiyiz.>>Bk:GÜPBÜK.2.s.ACİ BAHAR.

YEEYEN BİLMEZ BİŞİREN BİLİR.Yiyeceği hazırlayanın suyun gözünün nereden geldiğini,nasıl alındığını,nasıl pişirildiğini bilmesi, yeyenin önüne konması kolay değil.Hazır yemek kolay olur, onu kazanıp alıp yemek kolay değil.Yeyen ne kadar yemek yendiğini nasıl hazırlandığını çekilen yorgunluğu bilmez onu pişiren bilir.

YIL UĞURSUZUN:Gelen yılın kötüye (kötülere) yaraması.Zamanın kötünün lehine gitmes.Buna eşdeğer söz <<GÜN GUDUZUN>> günün kötü insanlar günü olduğu onlara yaradığı onların sözünün geçip işinin görüldüğü zaman

anlamında.Bk:2.s.GUDUZ,GUDUZLANIP DURMAK.3.s.GUDUZ OKUNA

OĞRAYASICA.

YILANIN (İLANIN)SEVMEDİĞİ OT BAŞUCUNDA BİTERMİŞ:<<Devenin yemediği ot burnunun dibinde biter>> olarak da söylenir.Sevmediği arzu etmediği, istemediği şeyin başına gelmesi,gittiği yerde onu bulması,sevmediği şeyin kötü rastlantısı.

YİĞİDİN HARMANI SORULMAZ:Yiğit her yerde yiğittir.

YOKLUK MERTLİĞİ BOZAR:Olmayınca verilen sözü yerine getirememe.Yokluk:Fakirlik, muhtaç olmak.

YOLA ÇIKAN KİŞİNİN İŞİ, GABIŞ GEÇİNİN YAŞI BELLİ OLMAZ:Yola çıkan kimsenin ne olacağı belli olmaz.<<Yola çıkanın işini Allah bilir.>> Gabış (boynuzsuz davar) keçinin yaşı belli olmaz.Davarlarda yaş tayini boynuzundaki boğumlardan anlaşılır.Gabış geçide boynuz olmadığından yaş tayini ancak dişler olur ki bu da güçtür.Bk:1.s.ÇEBİÇ,GABIŞ,GİBİLİ.

YOLCU YOLUNDA AZIĞI BELİNDE:Yola çıkan yiyeceğine (azığını) yanına alır.Azığını eskiden yola gidenler azık çıkısına koyarlar ve çıkıyı beline sararlarlardı.Bk:1.s.

ÇIKI,KAK,ŞEPİT,KELETİR,ÇİĞİRDİK,2.s.KIRTAKI. 3.s.Ağanın uşağı dizinin dibinde,azığı belinde bulunur.2.s. AZIK ÇÖKELİK, SOĞAN, AZIĞI BELİNDE,YOL UĞRAĞI EKMEK GEVREĞİ.

YOLCU YOLUNDS GEREK

YORULMADAN GAZANILMAZ

YÖRÜK ALTINDA GÖRÜK:Yerleşik şehirli (TÜRKMRN) Yörüğü (KONAR GÖÇER) hor ve hakir görür.Yaygı,sergi çadırındakinden başka bir şey görmemiş gördüğü çulu,çuvalı,keçeci gibi bu konuda görgü noksanlığı (altında oturduğundan başka bir şey görmemiş).Yörüğü yalnız şehirli değil yerleşik Köylüler de küçük görürler (yemede içmede, davranışta,giyimde vs.)Yörüğün yaşamı sert ve acımasız fiziki koşullarda geçtiğinden yaşamı gereği neyse onu yapar,pek uyum sağlamaz şehirliye göre.Uyum sağlamadığı gibi taviz de vermez, akıllı ve pratik zekalı olurlar.Şehirlinin kolay kolay oyununa gelmezler,şehirli onları oyuna zor getirir.Bundan dolayıdır ki onlarla ilgili birçok yerici sözler

düzmüşlerdir.Örneğin:YÖRÜK YÖRÜK YÖRÜDÜ /KILLI DERİSİNİ SÜRÜDÜ/YÖRÜK BENİM DOSRUM DEĞEL /AĞZI GIRIK DESDİM DEĞİL /YÖRÜK NE BİLİR BAYRAMI/ LAK LAK İÇER AYRANI /YARIN BAYRAM Bİ GAŞIK AYRAN /SANA DA YETER BANA DA. ÖRNEK: DAĞDAN İNME YÖRÜK NE ERİK BİLİR NE GORUK:Yörük yaşamı gereği Meyve ve sebzeyi az görüp yediğinden Şehire inince olgunmu, değerli (gökmü,ermemişmi),saramış, gartımışmı (yeme vakti geçmiş sararmış, çekirdeklenmiş) dinlemez birzda yeni gördüğünden ona turfanda gelir hart hurt yer buda şehirli açısından onun bir şey bilmediği görgüsüzlüğündendir. Birde geniş alanda bedava yaşadıklarından tabiatın birçok nimetlerinden faydalandıklarından şehirlinin açıkta bulunan bazı alıp götürürler ki buna da şehirli çok kızar.Hayvanı ile gelirlerse ağacını,ekinini bilhassa develeri boynunu uzatıverir yer bu da öfkelenedikleri ve gelmesini istemedikleri bir başka konu bunun için değersiz anlamında << BİN YÖRÜĞÜ BİR TURPA DEĞİŞMEN>>sözünü söylerler.İNSANIN KELİ (KÖTÜSÜ) YÖRÜK, MEYVANIN KELİ ERİK derler,erik çalıştırır mülayim tutar ötürttür (ishal eder).Yine aşağılama sözü olarak <<YÖRÜK YÖMSÜK>> derler.Eskiden çocukluğumuzda 1950 yılından önceleri develeri ile sokaktan geçen HACIMEMETLİ ve GOCA HASANLI Yörüklerinin arkasında diğer çocuklarla beraber << YÖRÜK YÖRÜK YÖRÜDÜ KILLI DERİSİNİ SÜRÜDÜ /GÖK GÖZLÜ GÖĞE BAKAR GÖTÜNDEN AYRAN AKAR>> diye söyler.Develerin arkasından bir müddet koşardık.Develere de <<BÜLLÜM BÜLLÜM DEVELER – ÖK BİDİ BİDİ ÖK >> derdik.Bk:2.3.s.sayılar ve gelecek sayılar Yörük,Göç,Deve ile ilgili sözler.gelenekler.2.s.KILLI DERİ,YÖRÜK YÖMSÜK.

YUVARLANAN DAŞ YOSUN TUTMAZ:İşleyen demir ısıldar anlamında.Çalışan paslanmaz, genç ve dinç kalır.

YÜK GÖTÜREN GOCA DEVE:Herşeyde bir işin yükünü, gençler değilyaşlı olanlar yüklenir.Deve katarında yükü en çok götüren büyük deve (goca deve:Burada yaşlı deve anlamında değil gelişmiş güçlü,büyümüş anlamındadır.En iyi yükü dayanıklı deve Boz Devenin beş yaşına gelmiş LÖK erkeği LÖK ile Tülü devenin erkeği BESEREK'dir.) LÖK,BESEREK.NACIR iki yaşına gelmemiş erkek Boz deve cinsi olup yüke hiç gelemeyen,yükün altında bağırır durur.Bu deve Yörüğe demişki:Bana eğişip (güvenip)sakın yük alma.Bk:1.s.Azgan, Beserek.Bidi,Bortlacı, Buhur ,Çavında ,Dombuluş, Dorum, Gaşan ,Gayalık , Gaytarmak, Göce, Gölük, Güpbük, Haşa, Hatap çanı, İltar,İsboğlu,İçilik,İpezen, Kak, Kirinci, Lök, Nacır,Ök,Örk,Püse, Tırki, 2.s.Boduk,Çavın, Gadakmak,Göçcü,Göğbent,Hatap, Hörkmen, Kös,Köşek, Lömbülü, Nacır.2.3.s.Deve ile ilgili sözler.3.s.AKRAV:Demirden, yanağa batan yulara dikilen işkence olup her demirci bunu yapmaz Deve'nin günahından korktuğundan.Bk:LÖK GAZANIR BESEREK YER.Develer yük çekir köpek solur.

YÜZ YÜZDEN UTANIR:Bir işin görülmesi,yapılması için ricada bulunan kişinin işi görecektir veya gördürecek kişi ile karşı karşıya gelmesi, onu gören kimsenin hatırından çıkamayıp işini yapması.Aracı ile iş olmaz anlamında. <<Sen gendin gediverde o adamı gör yüz yüzden utanır işini başkasına eğişme.>>

ZAHMETSİZ RAHMET OLMAZ:Ölenler için yapılan duanın.Allah'dan ona rahmet etmesi (Öbür dünyada günahlarından dolayı azap çekmemesi, Allah'ın onu bağışlaması, Cennetlik yaptığı Kulları arasına koyması) için dilenen dilek,Kur'an okuyup Hatim indirme;Mevlüt okutma,Hocalara,yakınlarına komşulara, fakirlere yemek yedirme vs.için yapılanların bile bir zahmeti ve külfeti vardır.Bk:ÖLÜ DİRİYE DİRİ DİRİ ALLAH'A HER KÜLFETİN BİR NİMETİ VARDIR.

ZAMAN İNSANA HERŞEYİ ÖĞRETİR:Zamanın insana deneyim (tecrübe) kazandırması.

ZENAAT SAABI (SAHİBİ) GUŞLUĞA GADAR ACIKIR:Meslek sahibi acıkmaz, bir iş bulur mesleğini sürdürür.Mesleğin önemi.

ZENGİN ADAMIN YERİ DERE KENARINDA OLUR

ZENGİN DEĞİLMİ ZEMBİLE GİRSİN

ZENGİN İŞİNİ DAĞDAN AŞIRIR,FAKİR DÜZ YOLDA ŞAŞIRIR:Zengin işini para gücü ile her zaman yaptırır.

ZENGİNE SOKUL GEÇ, FAKİRDEN SAKIN GEÇ :Zenginin yanına sokul faydası olur zararı olmaz.Fakirin yanına sokulma sana faydası olmaz.Burada sokulmak yaklaşmak onun hizmetini görmek, bir şeyi olursa ona danışmak fikrini almak, dediğini tutmak,sözünü dinleyip ona itiraz etmemek onun beğenesini kazanmak.Sokul:Yaklaş.Sakin:Uzak dur,koru.Bk:NERDE AÇ ORDAN GAÇ.

ZENGİNİN GÖNLÜ OLUNCAYA GADAR ZÜĞÜRDÜN CANI ÇIKAR:Zenginin parası, malı, canı tatlı olur.

ZORA BEYLERİN BORCU VAR:Güçlüye karşı mecburiyet,çaresizlik durumunda elinin mahkum olması ve yaptırması durumu.Bey dahi olsa böyle duruma düşünce zora karşı istenileni vermesi.

ZORLA GÖZELLİK (GÜZELLİL) OLMAZ :Herşey tatlılıkla olur.Gönlü olmadan bir şey alınmaz.Karşılıklı fikir ve gönül gönül beraberliği olmadan zorla hiçbir şey güzel, iyi olmaz.

SAYFA. 3.CİLT -95

EKLER

ALANYA AĞZINDA KULLANILAN

ALANYA BİBLİOGRAFYASI “YAYIN DİZİNİ”

Hazırlayan:A.Sırrı ÖZENİR
(Arkeolog-Alanya Müzesi)

Aksarayi M.K.:Müsémeret-ül Ahbar(Nşr.O.Turan)Ankara 1944.sa:42.

ALPAR Faika:Garanada,sa.138-141,ist.1959.

ANAKÖK Tayyar:Antalya alimleri,Ant.Halkevi Yay.Sayı:3İst.1939.

.....:Antalya yillığı 1967 Sa:54-56 Ankara

.....:Antalya yillığı 1973 sa.5,50-53 ankara.

ASLANAPA Oktay:Türk sanatı2.Akşebe sa.70Alarahan sa.155,şarapsa han sa:162,Alara kasrı sa:179 ist1973

ATAY Fatih Rıfkı:Bizim Akdeniz,sa:42v.d.Ankara 1934

AYGEN Timuçin:Mağaralar ve yer altı ırmakları,sa:149-154.Ank:1959

AZAKOĞLU İzzet:Alanya,ist.1939

BAYKARA Tuncer:Alaiyede bazı kitabeler,Tarih enst.Der.Sayı:12.(1981-82)SA:579 v.d.ist.1982

BEAN G.E.-MITFORD T.B:Journeys in rough clisia in 1962-1963 oster.akad

^^ ^^ ^^ ^^ :^^ ^^ ^^ ^^ in 1964-1968.oster.Akad

^ ^ ^ ^ ^ : Sites old and new in rough Cilisia. Anatolian Studies
x11(1962)sa:185 v.d. london 1963
BENER M. : Antalya Gazipaşa kıyı kesiminde yalı taşı olumuşu. İst. Üniv. Coğ. Ends. 1970
BLUMENTHAL M.M.: Batı toroslarda Alanya art ülkesinde Jeolojik araştırmalar. M.T.A
Yay.seri D.Jeol Har.Mat.No.5 Ank. 1951
CAHEN CL: Pre Otoman Turkey sa:177, London 1968
CARGNELL L Renata: Alanya Lullaby. A quest for Troy, sa:31 London 1976
CONSTANTINE Porphyrogenitis
ÇİMRİN Hüseyin: Antalya Tarihi turistik rehberi sa.117-128 ist.
DARKOT Besim: Alanya maddesi İslam Ans.
^ ^ ^ ^ : Alanya maddesi Küçük Türk İslam ans.
DİLER Ö. KÜRKMAN G.: Alaiye Paraları İst: 1981
DUYGU Faham : Alanya da Muzculuk. Zir: Gazetesi Dergi yıl:7 sayı:12 ankara
EBUL Fida : (s.guyart) Geographie d'Aboul feda 2. paris 1833 sa:77-1959
ERDMAN Kurt: Deer kargı Han Bei Alanya, Kunst der orientis 3.s77-94, 1959, art orientalis
ERDMAN Kurt: Seraybauten des dreizehnten und vierzehnten Johrunds in Anotolian Art
orientis 3.s 77-94, 1959
Das Anatolische Karavansaray des 13. Jahrunds. Teil 1. sa:184 v.d.
EREN Naci: Hacı Tahtaları. Arkeo. ve sanat yay. sa:21-29. İst. 1984
EROL Oğuz: Alanya Damlataş Mağarasının Gelişme Saf.